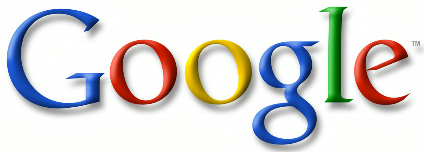
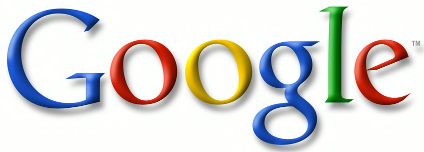

Bibliographie der Middelnederl... taal- en letterkunde

Louis David Petit, Koninklijke Vlaamse ...

BIBLIOGRAPHIE

DER

MIDDELNEDERLANDSCHE

TAAL- EN LETTERKUNDE.

BIBLIOGRAPHIE

DER

MIDDELNEDERLANDSCHE

TAAL- EN LETTERKUNDE

DOOR

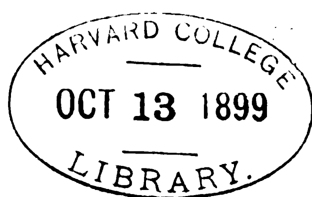
LOUIS D. PETIT,

CONSERVATOR BIJ DE BIBLIOTHEEK DER RIJKS-UNIVERSITEIT TE LEIDEN.

MET DE GOUDEN MEDAILLE BEKROOND
EN UITGEGEVEN VANWEGE DE KONINKLIJKE VLAAMSCHE ACADEMIE
VOOR TAAL- EN LETTERKUNDE.

LEIDEN. — E. J. BRILL
1888.

HARVARD COLLEGE
OCT 13 1899
LIBRARY.

VOORREDE.

„Hier es over ghepynt langhe stonde".

Reeds voor eenige jaren was ik begonnen aan de samenstelling eener lijst van de verschillende uitgaven van Middelnederlandsche teksten en studiën over Middelnederlandsche taal- en letterkunde, die in de Werken van taal- en letterkundige Genootschappen, in Mengelwerken en Tijdschriften voorkomen (dikwijls zoodanig daarin verborgen liggen dat zij aan de beoefenaren dezer studie zoogoed als onbekend bleven), daar ik meende te mogen verwachten dat eene zorgvuldige, en tot op den laatsten tijd bijgewerkte bibliographie, aan de taal- en letterkundigen niet dan welkom zou kunnen wezen. — Eene menigte aanteekeningen had ik reeds gemaakt en mijn werk had reeds een belangrijken omvang verkregen, toen andere studiën en werkzaamheden mij noodzaakten het geheel te laten rusten.

Dat de prijsvraag, uitgeschreven door de Koninklijke Vlaamsche Academie voor Taal- en Letterkunde, daarom in hooge mate mijn aandacht trok, zal iedereen na 't lezen der voorgaande regels beseffen. Ik had dan ook nauwelijks daarvan kennis genomen, of ik zocht mijne vroeger gemaakte aanteekeningen weder op, en besloot, hoewel andere werkzaamheden een groot deel van mijn vrijen tijd in beslag namen, onverwijld dien arbeid weder op te vatten, en alle krachten in te spannen om met dat omvangrijke werk op den door de Academie gestelden tijd gereed te komen. Daarvoor had ik geen oogenblik te verliezen, want, al had ik reeds eene menigte tijdschriften geëxcerpeerd en een zeer groot aantal aanteekeningen gemaakt, om aan de door de Academie gestelde vraag te kunnen voldoen, moest ik aan mijn oorspronkelijk plan eene groote uitbreiding geven en de gemaakte aanteekeningen bijna geheel omwerken. Ik had mij toch destijds voorgesteld alleen eene lijst, of liever een Repertorium, te geven van alle verhandelingen, studiën en tekstuitgaven die n i e t afzonderlijk verschenen waren, doch slechts voorkwamen in Mengelwerken en

Tijdschriften; de bedoeling der Academie was beter, daar zij ook opgave verwachtte van de afzonderlijk verschenen boeken, en dus eene volledige Bibliographie der Middelnederlandsche taal- en letterkunde verlangde. Overtuigd van de juistheid dezer bedoeling heb ik dan ook mijn plan gewijzigd, van alle met betrekking tot de mnl. taal- en letterkunde verschenen boeken (ook der Incunabelen) aanteekening gehouden, en alle tijdschriftartikelen, zelfs de hoofdstukken van verschillende taalkundige werken, (zooals b. v. M. de Vries, Proeve van middelnederl. taalzuivering, J. Verdam, Tekstcritiek van middelnederl. schrijvers enz.) daarmede in verband gebracht, zoodat ik durf onderstellen, dat de titel van Bibliographie der Middelnederlandsche taal- en letterkunde niet ten onrechte aan deze Proeve van beantwoording gegeven is.

Zooals die titel genoegzaam aanduidt, heb ik mij bepaald tot alles wat uitsluitend het Middelnederlandsch betreft, en het Middelnederduitsch (Mittelniederdeutsch), als niet tot het Nederlandsch behoorende, daarbuiten gelaten; slechts in enkele gevallen is, waar dit noodig bleek en het de vermelding gold van Nederduitsche vertalingen, of bewerkingen van Middelnederlandsche geschriften, van dien regel afgeweken. — Verder heb ik gemeend mij te mogen bepalen tot alles wat de eigenlijk gezegde letteren, of liever fraaie letteren aangaat, en daarom heb ik alles wat ik vond, en voorloopig aanteekende, met betrekking tot datgene wat niet daaronder gerekend wordt, zooals Geneeskunde, Rechtsgeleerdheid, Charters, Oorkonden, enz. onvermeld gelaten. Deze beperking lag in mijn oorspronkelijk plan, en ik meende geheel te handelen in de bedoeling der Prijsvraag, uitgeschreven door de Koninklijke Vlaamsche Academie voor Taal- en Letterkunde (niet: Academie van Wetenschappen) wanneer ik, bij de bewerking dezer bibliographie, die beperking handhaafde. — Overigens zal men daarin alle Middelnederlandsche Dicht- en Prozawerken vermeld vinden, die òf in de 15de eeuw (tot 1500) verschenen zijn, òf in later tijd naar Handschriften uitgegeven werden, met bijvoeging der daarbij behoorende literatuur, der daarop gegeven tekstverbeteringen, recensiën, vertalingen, bewerkingen als volksboekjes enz.; dat daaraan zeer veel zorg besteed is, vooral aan de determineering der verschillende medegedeelde fragmenten[1]), zal ieder deskundige, naar ik vertrouw, dadelijk ontdekken.

---

1) N°. 446, Fragm. van een Mnl. heldendicht moet vervallen, daar dit een fragm. is van den Ridder metten Zwane, en als zoodanig vermeld werd onder N°. 465*a*.

De titels der Tijdschriften, Genootschapswerken en Boeken waarin door mij aangehaalde bijdragen of tekstuitgaven voorkomen, en waarbij de uiterste volledigheid en nauwkeurigheid beoogd is, werden telkens door mij zoo duidelijk mogelijk herhaald en niet, zooals in andere Repertoria voorkomt, slechts zeer verkort of zelfs met enkele letters aangeduid. Naar mij steeds bij het gebruik van verschillende Repertoria toch gebleken is, maken deze verkortingen 't raadplegen dezer nuttige en onontbeerlijke boeken dikwijls hoogst moeilijk, daar men herhaaldelijk genoodzaakt wordt in de Lijst der verkortingen na te zien, wat die verkortingen of enkele letters toch beteekenen; daarom heb ik bij alle aanhalingen telkens de titels der tijdschriften en andere verzamelwerken beknopt herhaald, met opgave van 't jaar van uitgave, het deeltal en de bladzijde. Hierdoor is 't dan ook niet noodig dat een Lijst der geraadpleegde tijdschriften enz., of eene opgave der gebruikte verkortingen medegedeeld werd, en die zal men in deze bibliographie dan ook missen.

De 1e Afd. (bldz. 1—10) dezer Bibliographie is gewijd aan de Middelnederlandsche *Taalkunde.* — Na de weinige titels der artikelen over de *Geschiedenis* der mnl. *taalkunde* volgen die, meer bepaald aan de mnl. *Spraakleer* gewijd, chronologisch gerangschikt; daarna volgt de Afd. mnl. *Versbouw*, en de Afd. *Glossen*, *Woorden*, *Woordverklaring en Tekstcritiek* sluit zich daarbij aan. De groote menigte woorden in de verschillende tijdschriften verklaard en toegelicht, heb ik in deze Bibliographie niet afzonderlijk opgenomen, daar die alle voorkomen of voorkomen zullen in het groote Middelnederlandsche Woordenboek van Eelco Verwijs en J. Verdam, en iedereen die van het Middelnederlandsch zijn studie maakt, dat uitmuntende Woordenboek, geheel bewerkt naar de laatste resultaten der taalwetenschap, gebruiken moet en zich niet meer tevreden mag stellen met de verklaring van een woord, zooals die in 1850 of 1860 in het een of ander tijdschrift gegeven werd; deze Bibliographie kan, uit den aard der zaak, niet verder gaan dan slechts op die artikelen te wijzen. — Van de talrijke studiën aan Tekstcritiek gewijd, werden in deze Afd. slechts de collectieve titels vermeld, met aanwijzing in welk tijdschrift die studiën te vinden zijn; in de Hoofdafdeeling *Letterkunde* echter is bij ieder dicht- of prozawerk nauwkeurig en uitvoerig opgegeven door wie, en voor welke verzen of woorden, tekstcritiek of verbeteringen in tijdschriften of boeken gegeven zijn. Behalve alle taal- en letterkundige tijdschriften zijn

daarvoor b.v. ook geheel geëxcerpeerd de Proeve van middelnederl. taalzuivering van Prof. M. de Vries en Prof. J. Verdam's Tekstcritiek van middelnederl. schrijvers. — Het slot der I^e Hoofdafd. is gewijd aan de *Woordenboeken.*

De Tweede Hoofdafd., de *Letterkunde*, wordt geopend door de groote menigte titels der werken met betrekking tot de *Geschiedenis der Letterkunde* (blz. 11—20). — Kleine werkjes, schoolboekjes, liet ik onvermeld, daar het meerendeel daarvan slechts in een paar regels over de mnl. letteren spreken; de grootere werken echter nam ik alle op, met vermelding der hoofdstukken waarin de mnl. letterkunde behandeld wordt, en, daar deze Afd. zeer breed door mij opgevat werd zal men daarin verscheidene titels van werken opgeteekend vinden, die men wellicht niet in eene geschiedenis der Nederlandsche letterkunde zoeken zou, en die toch m. i. in eene daaraan gewijde bibliographie niet gemist mogen worden. Ik noem slechts N°. 176 W. Moll, Kerkgeschiedenis van Nederland vóór de Hervorming, N°. 197 J. C. van Slee, de Kloostervereeniging van Windesheim, N°. 198 J. G. R. Acquoy, Het Klooster te Windesheim en zijn invloed, N°. 215 J. J. Altmeyer, Les précurseurs de la Réforme enz. — In deze werken toch vindt men de meest uitvoerige en betrouwbare mededeelingen over de proza-geschriften onzer voorvaderen, en moeten daarom dus door de beoefenaren onzer letterkunde bepaald geraadpleegd worden; en dat in de verschillende kerkhistorische tijdschriften menige hoogstbelangrijke bijdrage tot de geschiedenis der Nederlandsche letterkunde verborgen is, zal uit deze Afd. verder duidelijk blijken.

Na deze Afd. volgen de *Levensschetsen*, *Levensbijzonderheden enz. der Middelnederlandsche dichters en prozaschrijvers*, alphabetisch naar de voornamen dier personen gerangschikt (blz. 21—29). — Korte biographieën uit Conversations-Lexika of dergelijke algemeene handboeken nam ik niet op, daar die in den regel niets dan compilatiewerk zijn. Wèl daarentegen vermeldde ik de zelfstandige, op bronnenstudie steunende degelijke artikelen van mannen als Napoléon de Pauw, Ferd. Loise, C. Schmidt, Bonet-Maury, E. Martin enz. in de Biographie Nationale Belge, in Herzog's Real-Encyclopädie, in Lichtenberger's Encyclopédie des sciences religieuses, in de Allgemeine Deutsche Biographie enz.

In de daarop volgende Afd. *Bibliographie* (blz. 30—34) zijn alle bibliographische handboeken vermeld die men bij de studie der mnl. letterkunde raadplegen moet, terwijl in het 2e gedeelte dezer Afd. de artike-

len genoemd zijn gewijd aan de vermelding van *Handschriften van gemengden inhoud*, d. i., waarin verschillende gedichten of prozawerken voorkomen. Die artikelen waarin HSS. van bijzondere werken beschreven werden, zijn in de volgende afdeelingen bij de titels dier werken vermeld.

De dan volgende zeer groote onderafdeeling *Tekstuitgaven en Critiek* (blz. 35—236) is weder in 16 onderafdeelingen gesplitst, waarvan de eerste (blz. 35—38) gewijd is aan de *Verzamelingen* en wel aan die *van algemeenen aard*, d. i. te zeggen: aan die verzamelwerken waarin zoowel Romans, Fabels, Kronieken, als Boerden en Liederen enz. opgenomen zijn, zooals b. v. Hoffmann's von Fallersleben Horae Belgicae, von Kausler's Denkmäler, Moltzer's Bibliotheek van Middelnederlandsche letterkunde, de Oudvlaemsche gedichten uitg. door Ph. Blommaert en meer dergelijke algemeene werken. Ik vermeldde in deze Afd. slechts de collectieve titels zonder inhoudsopgave, daar de in deze Verzamelwerken voorkomende gedichten, alle onder hunne bijzondere titels opgenomen werden in de volgende onderafdeelingen, waarin zij elk naar hunnen bijzonderen inhoud meer eigenaardig thuis behoorden. — De Verzamelwerken waarin uitsluitend Liederen, Legenden, Boerden, Tooneelstukken of Prozastukken enz. opgenomen werden, zooals de X Goede Boerden, Moltzer's uitg. der Middeln. dramatische poezie enz. zijn niet in deze algemeene afdeeling vermeld, doch telkens aan het hoofd der daaraan bijzonder gewijde onderafdeelingen opgenomen.

Op deze Afd. volgt dan die der *Bloemlezingen* (blz. 38—39), die wèl te onderscheiden zijn van de voorgaande Verzamelingen, en daarom dan ook in eene bijzondere Afd. opgenomen werden. In de voorgaande Afd. toch vermeldde ik slechts die Verzamelingen waarin Gedichten enz. naar Handschriften uitgegeven werden, terwijl in de Afd. *Bloemlezingen* uitsluitend titels van werken genoemd zijn, voor welker samenstelling geen Handschriften doch gedrukte boeken gebruikt werden; m. a. w. verzamelwerken, waarin slechts stukken opgenomen zijn, ontleend aan reeds vroeger naar Handschriften uitgegeven werken. Vandaar dan ook, dat de in die Bloemlezingen voorkomende stukken, niet door mij ieder afzonderlijk vermeld zijn bij de werken, waaruit zij gekozen of waaraan zij ontleend werden, daar dergelijke Keur- of Bloemlezingen, hoe nuttig ook voor het onderwijs, voor den ernstigen beoefenaar van het Middelnederlandsch (voor wien deze Bibliographie in de eerste plaats bestemd is) volstrekt geen waarde hebben.

Daarna volgen in 14 bijzondere onderafdeelingen de titels der verschil-

lende en talrijke Middelnederlandsche Dicht- en Prozawerken, stelselmatig verdeeld en gerangschikt naar het onlangs verschenen werk: Geschiedenis der Nederlandsche Letterkunde door Dr. Jan te Winkel, dl. I (Haarlem 1887) naar welken voortreffelijken arbeid ik voortdurend verwezen heb. Na de *Germaansche Sagen* (blz. 40) volgen de *Classieke Romans* (blz. 41—45), de *Frankische* (blz. 45—57), *Britsche* (blz. 57—63) *Oostersche Romans* (blz. 63—73), de *Dierfabel en het Dierenepos* (blz. 73—84) enz. terwijl een *bijzondere onderafdeeling* (de X^de^, blz. 101—122) uitsluitend gewijd werd aan »die vader der dietscher dichteren algader", aan *Jacob van Maerlant*, welke Afd. niet minder dan 21 bladzijden beslaat; daarna volgt de afd. *Berijmde Geschiedschrijving* (blz. 122—138) enz. enz. zooals de uitvoerige Inhoudsopgave dezer Bibliographie verder aanduidt.

In deze afdeelingen is steeds naar de grootste uitvoerigheid en nauwkeurigheid gestreefd, en door de titels der tijdschrift-artikelen en der afzonderlijke boeken in inleidende geschriften, tekstuitgaven met de daarop gegeven tekstcritiek, vertalingen enz. te splitsen en deze dan weder chronologisch te rangschikken, is bij allen een duidelijk overzicht gegeven van de studie die aan deze Middelnederlandsche dichtwerken gewijd werd. Men zie slechts, om maar eenige voorbeelden te noemen N°. 437 *Roman der Lorreinen*; N°. 460 *Floris ende Blancefloer*; N°. 468 *die Rose*; N°. 470 *Reinaert*, waaraan niet minder dan negen bladzijden dezer Bibliographie gewijd zijn; N°. 521 *de Martijns*; N°. 530 *der Naturen bloeme*; N°. 532 *de Rijmbijbel*; N°. 534 *de Spiegel historiael* van Jacob van Maerlant waarvoor acht bladzijden noodig waren; N°. 541 *de Spiegel historiael* van Lodewijc van Velthem; N°. 542 *Rijmkronijk* van Jan van Heelu; N°. 543 *Grimbergsche oorlog*; N°. 544 Melis Stoke; N°. 545 *de Brabantsche yeesten*; N°. 550 *Wapenboeck* van Gelre enz. enz. — Bij ieder werk is, zooals men bespeuren zal, de geheele literatuur genoemd, voor zoo verre die het Middelnederlandsche werk betreft: bibliographische opgaven, de uitgegeven fragmenten met opgave tot welk gedeelte van het werk zij behooren, de volledige uitgaven, de recensiën, de tekstverbeteringen, de omwerkingen in proza of als volksboek, de vertalingen enz., telkens met uitvoerige en nauwkeurige opgave door wien, naar welk Handschrift, waar, wanneer of in welk tijdschrift zij uitgegeven werden. — Bij alles is, zooals ik reeds zeide, de uiterste nauwkeurigheid en uitvoerigheid beoogd, en slechts voor de Afd. *Liederen* (waarover ik lager spreken zal) en voor de *Recensiën*, heb ik gemeend mij eene zekere beperking te mogen veroorloven, daar ik van deze laatste slechts die vermeld heb, waarvan de be-

oefenaren der mnl. letterkunde kennis moeten nemen. Bloote aankondigingen of aanbevelingen toch liet ik in den regel geheel onvermeld, daar deze, hoe welkom en nuttig ook voor de boekhandelaren bij de uitgave der besproken boeken, voor den beoefenaar der letterkunde later niet de minste waarde meer hebben.

De 13e onderafd. (blz. 154—180) *Boerden*, *Sproken*, *Verhalen en Gedichten*, geheel op dezelfde manier als de voorgaande afdeelingen bewerkt, is weder in twee onderafdeelingen gesplitst: 1° *Boerden enz. waarvan de dichters* b e k e n d *zijn* en 2° *Boerden enz. waarvan de dichters tot heden* o n b e k e n d *bleven*. — In de 1e Afd. vindt men daardoor alle Gedichten bijeen door A u g u s t ij n k e n v a n D o r d t, W i l l e m v a n H i l d e g a e r s b e r c h enz. vervaardigd, gerangschikt alphabetisch naar de voornamen der dichters (zie blz. 154—162), terwijl in de 2e Afd. de Boerden, Sproken enz. voorkomen in alphabetische orde, naar het *eerste woord* van het vers waarmede zij aanvangen; de eerste regel is daarom dan ook bij iederen titel opgegeven (zie blz. 162—180).

Voor de volgende Afd. *Liederen* (blz. 180—193) heb ik mij eene noodzakelijke en voorzeker door iedereen gebillijkte beperking veroorloofd. Na de inleidende geschriften en de Verzamelingen toch, volgen de onderafd. Geestelijke liederen en die der Wereldsche liederen, en daarin heb ik slechts die Liederen genoemd, die naar Handschriften in tijdschriften of enkele boeken medegedeeld werden. Het zou mij toch te ver gevoerd en aan deze Bibliographie een te grooten, onnoodigen omvang gegeven hebben, wanneer ik alle liederen voorkomende in de op bl. 181—183 genoemde Verzamelwerken of in de bestaande Liederboekjes, afzonderlijk vermeld had. Te eerder meende ik mij deze beperking te mogen veroorloven daar hij, die de Middelnederlandsche Liederen tot onderwerp zijner studiën kiest, bepaald de op blz. 180—181 genoemde werken van W. M o l l. (N° 765) J. G. R. A c q u o y (N° 768) en G. K a l f f (N° 767) raadplegen en bestudeeren moet, en hij daarin eene menigte mnl. liederen afgedrukt en verder alle noodige inlichtingen zal vinden, vollediger en met meer zaakkennis gegeven dan ik zou hebben kunnen doen.

Na de Afd. Liederen volgt de Afd. *Dramatische Poezie* (blz. 194—199), waarin alle stukken vermeld zijn, die naar men vertrouwen kan, vertoond werden. Sommige Samenspraken, zooals b. v. de *Wapene Martyn*, die ongetwijfeld nooit vertoond werden, behoorden m. i. minder in deze Afd. thuis en zal men dan ook elders opgegeven vinden.

Daarna volgt ten slotte de groote Afd. *Prozawerken* (blz. 199—233),

weder verdeeld in de onderafdeelingen *Verzamelingen* (blz. 199), *Vertalingen van Bijbelboeken* (blz. 200), *Levens van Jezus* (blz. 203), *Stichtelijke en godsdienstige geschriften* (blz. 205—221), *Maria-legenden* en *Legenden van Heiligen* (blz. 222-224) enz. waarin vermeld zijn alle Middelnederlandsche prozawerken tot 1500 verschenen (de Incunabelen) benevens alle Middelnederlandsche prozawerken of fragmenten, in de 18e en 19e eeuw naar handschriften in tijdschriften en boeken uitgegeven. — Deze Afd., in het geheel niet voorkomende in Mone's Uebersicht der Niederländischen Volks-Literatur, noch in Hoffmann's Uebersicht der Mittelniederländischen Dichtung, en in alle werken over de geschiedenis der Nederlandsche letterkunde (behalve in dat van Jan te Winkel) zeer stiefmoederlijk behandeld, zal, naar ik vertrouw, menigeen treffen door de menigte titels die daarin opgenomen moest worden.

Bij de beschrijving van de titels der door mij genoemde werken heb ik het tegenwoordig gebruik gevolgd, en slechts bij de boeken in de XVe eeuw verschenen, de namen der drukkers vermeld; bij de titels der later verschenen werken zijn daarom weggelaten de namen der boekhandelaars bij wie de genoemde boeken het licht zagen.

Het aan het slot dezer Bibliographie (blz. 237 volg.) gevoegde uitgebreide Alphabetische Register, waarin alle daarin voorkomende Middelnederlandsche Dichters en Proza-schrijvers, de titels hunner werken en van de gedichten en boerden, waarvan de dichters onbekend bleven, de 1e regel vermeld zijn, met aanwijzing van het Nommer waaronder zij in deze Bibliographie voorkomen, zal het naslaan en het gebruik daarvan gemakkelijk maken.

En nu ten slotte. Om aan het verlangen van de Uitschrijvers dezer Prijsvraag te voldoen, heb ik bij een groot aantal der door mij genoemde werken de Bibliotheek vermeld waarin een ex. van dat boek voorhanden is. De overige zeer groote menigte werken, waarbij dit niet vermeld werd, zijn bijna alle voorhanden in de bibliotheek van de Maatschappij der Nederlandsche Letterkunde te Leiden, waarvan het gebruik mij op de meest liberale wijze vergund en gemakkelijk gemaakt werd. Door deze, door mij zeer gewaardeerde, liberaliteit alleen toch werd het mij mogelijk gemaakt om een ideaal, reeds voor jaren gevormd, verwezenlijkt te zien en eene Bibliographie der Middelnederlandsche Taal- en Letterkunde samen te stellen, die met liefde en toewijding bewerkt, naast de bekende werken van F. J. Mone en H. Hoffmann von Fallersleben, in

de boekenkasten der beoefenaren dezer studie een bescheiden plaatsje verzoekt, en naar ik hartelijk hoop, hun dikwijls nut en gemak opleveren zal.

10 October 1887.

Aldus luidde de Voorrede van het Handschrift dat door mij naar Gent gezonden, en door de Koninklijke Vlaamsche Academie in handen der Commissie van beoordeeling gesteld werd. Het oordeel van de Kampraden, de Heeren Dr. F. Willems te Leuven, Dr. Napoléon de Pauw te Gent en Dr. Ferd. Vanderhaeghen, Bibliothecaris der Universiteit aldaar, over de vier ingezonden antwoorden was van dien aard, dat de Academie, in hare zitting van den 27en December 1887, de door mij ingezonden Proeve van beantwoording met de Gouden Medaille bekroonde. — Was ik reeds innig verheugd over de zoo hoogst eervolle onderscheiding, aan mijnen arbeid ten deel gevallen, te meer was ik het, toen ik door de heusche toezending van het Verslag der Jury in de gelegenheid gesteld werd, kennis te nemen van het hoogst vleiend oordeel, door zulke zoo zeer daartoe bevoegde geleerden over mijn werk uitgebracht, en dat het vereerend besluit der Academie ten gevolge had.

In de eerste plaats daarom een hartelijk woord van innige erkentelijkheid aan de Juryleden voor hun vleiend oordeel, en aan de Koninklijke Vlaamsche Academie voor de mij verleende onderscheiding, die door mij op zeer hoogen prijs gesteld wordt.

Hoe gaarne ik ook aan het verlangen der Juryleden en der Academie gevolg gegeven, en aan deze Bibliographie een hoofdstuk over Charters en Wettelijke oorkonden toegevoegd zou hebben, zoo heb ik toch, na zeer ernstige overweging, besloten die voorloopig niet daarin op te nemen, en mijn werk te laten drukken zoo als ik het oorspronkelijk vervaardigde, maar vermeerderd met de titels der boeken en tijdschriftartikelen die sedert Oct. 1887 het licht zagen, waardoor dan ook thans mijne Bibliographie volledig is tot op het huidige oogenblik. — Hoewel ik het met den Hooggeleerden Heer F. Willems volkomen eens ben dat Charters, Wettelijke oorkonden enz. voor de taalstudie van het grootste gewicht zijn, en de vermelding daarvan de waarde dezer Bibliographie zeer zou verhoogd hebben, vreesde ik toch dat de bewerking daarvan in denzelfden geest, de uitgave te veel vertragen en aan het boek eene te groote uitbreiding geven zou; en hoe meer ik er over nadacht, des te meer vestigde zich bij mij de overtuiging dat de Charters, Wettelijke oorkonden, Keuren, Privilegiën, Rekeningen, Vonnissen enz. alleszins verdie-

nen dat daaraan vroeger of later eene afzonderlijke, uitvoerig bewerkte Bibliographie gewijd wordt.

Om aan het verlangen der Academie te voldoen had ik, zooals hierboven gezegd werd, bij de meeste titels vermeld in welke Bibliotheek een ex. van het bedoelde boek of tijdschrift voorhanden was. Bij het drukken heb ik die opgaven weggelaten, daar bijna alle door mij vermelde boeken, tijdschriften en genootschapswerken voorhanden zijn in de Bibliotheek van de Maatschappij der Nederlandsche Letterkunde, waarvan het gebruik aan ieder op de meest liberale wijze vergund wordt, en de wetenschappelijk ingerichte Catalogus daarvan onlangs het licht zag, terwijl de eveneens door mij bewerkte alphabetische Catalogus binnen weinige maanden verwacht kan worden.

Het op blz. XII vermelde Register heeft eene zeer groote uitbreiding ondergaan. — Niet slechts volgde ik den raad op door den heer F. Vanderhaeghen gegeven, en gaf ik aan de toenamen der Middelnederlandsche schrijvers eene verwijzing naar hunne voornamen [1]), maar vermeldde daarenboven op de namen der latere schrijvers, alle hunne studiën over mnl. taal- en letterkunde, hunne uitgaven van mnl. teksten, de door hen geleverde tekstverbeteringen of recensiën, zoodat men nu met één oogopslag zien kan hoeveel door geleerden als F. J. Mone, H. Hoffmann von Fallersleben, C. P. Serrure, J. F. Willems, J. H. Bormans, W. J. A. Jonckbloet, M. de Vries, J. van Vloten, Eelco Verwijs, J. Verdam e.a. in deze afdeeling der Nederlandsche letterkunde verricht is. — Dat Register lag in mijn oorspronkelijk plan; de tijd om het te vervaardigen ontbrak mij echter vóór 1 November 1887, en eerst thans, door deze bijvoeging, acht ik mijne Bibliographie compleet en afgewerkt.

Is het niet te vermetel, dan wensch ik met deze Bibliographie en met dit Register hulde te brengen aan de nagedachtenis van hen, die, eene halve eeuw geleden, het eerst de aandacht vestigden op de in vergetelheid bedolven gedenkstukken onzer letterkunde; en niet minder aan de talrijke latere Noord- en Zuid-Nederlandsche taalbeoefenaren, die, door hun voorbeeld aangespoord, zich met ijver op de studie van het Middelnederlandsch toelegden, en aan wier kennis, energie en werkkracht onze taal- en letterkunde zooveel te danken heeft!

Leiden, 30 Augustus 1888. LOUIS D. PETIT.

1) Toen bladz. 269 reeds afgedrukt was, bespeurde ik dat dit bij Jacob van Maerlant verzuimd werd.

INHOUD.

Bladz.

I. TAALKUNDE.

1 Inleiding. — Geschiedenis. 1
2 Spraakleer 2
3 Versbouw 5
4 Glossen, Woorden, Woordverklaring en Tekstcritiek 6
5 Woordenboeken 9

II. LETTERKUNDE.

1 Inleiding. — Geschiedenis 11
2 Levensbeschrijvingen enz. van middeleeuwsche dichters . . . 21
3 Bibliographie. — Opgaven van Handschriften van gemengden inhoud. 30
4 Tekstuitgaven en Critiek.
I Verzamelingen 35
II Bloemlezingen 38
III Germaansche Sagen 40
IV Classieke Romans 41
V Frankische » 45
VI Britsche » 57
VII Oostersche » 63
VIII Dierfabel en Dierenepos 73
IX Geestelijke Gedichten 85
X Jacob van Maerlant 101
XI Berijmde Geschiedschrijving 122
XII Didactische Poëzie, inzonderheid Maerlant's School. . 138
XIII Boerden, Sproken, Verhalen en Gedichten.
a Verzamelingen 154
b Boerden, Sproken enz. waarvan de dichters bekend zijn 156
c » » » » » » onbekend zijn 162

Bladz.

XIV Liederen.

a Inleiding 180

b Verzamelingen 181

c Geestelijke liederen 183

d Gebeden 187

e Wereldsche liederen 192

XV Dramatische Poëzie.

a Inleiding 194

b Verzamelingen 194

c Kerkelijk (geestelijk) drama 195

d Wereldlijk drama 196

e Samenspraken 198

XVI Prozawerken.

a Verzamelingen 199

b Vertalingen van Bijbelboeken 200

c Levens van Jezus 203

d Stichtelijke en godsdienstige geschriften 205

e Legenden. — Levens van Heiligen.

1 Verzamelingen 221

2 Maria-legenden 222

3 Legenden en Levens van bijzondere Heiligen . 223

f Sermoenen 224

g Spreuken en Lessen van levenswijsheid 226

h Kronieken 227

i Reisbeschrijvingen en Geschriften over natuurwetenschap 231

j Volksletterkunde 232

Bijvoegsels en verbeteringen 234

Register 237

Bijvoegsels tot het Register 299

I. TAALKUNDE.

1. Inleiding. — Geschiedenis.

Zie ook op bl. 11 *de Afd.: Geschiedenis der Letterkunde.*

---

1. W. J. A. Jonckbloet, De wetenschappelijke beoefening der Nederlandsche taal. Redevoering. Deventer 1848. 4°.
   Handelt voornamelijk over het Middelnederlandsch.
2. V. H. Van den Hove, De uitmuntendheid der ouddietsche tale. — *De Eendragt* VI (1851—52) bl. 93—94.
3. A. de Jager, Over het steeds blijvend belang van de beoefening der Middelnederlandsche geschriften, voor eene grondige taalstudie. — *Hand. v. h.* Ve *taal- en letterk. Congres te Antwerpen* (1856), bl. 41—48, herdrukt in A. de Jager, *Latere verscheidenheden* (1858) bl. 48—56.
4. [R. A. Kollewijn], Over de studie van het Middelnederlandsch door G. Lgg. — *Noord en Zuid* VII (1884) bl. 101—102.

---

5. A. Ypey, Beknopte geschiedenis der Nederlandsche taal. Groningen 1812. 8°.
   Bl. 200—312, III Afd. bevattende het tijdperk der geschiedenis sedert de invoering van den christelijken godsdienst, tot het midden der XIIIe eeuw, den leeftijd van Jakob Van Maerlant.
   Bl. 312—375, IV Afd. bevattende het tijdperk der geschiedenis, sedert den leeftijd van Van Maerlant tot even voor het midden der XVe eeuw, toen de boekdrukkunst werd uitgevonden.
6. J. F. Willems, Verhandeling over de Nederduytsche taal- en letterkunde, opzigtelijk de Zuydelijke provintien der Nederlanden. Antwerpen 1819—24. 2 dln. 8°.
   Dl. I. bl. 125—174, 3e Afd. Tael- en dichtkunde der Belgen in de 13e eeuw.
   „ 175—191, 4e „ „ „ „ „ „ „ „ 14e „
   „ 192—210, 5e „ „ „ „ „ „ „ „ 15e „
   Dl. II. bl. 243—246, Bijvoegselen 14e—15e eeuw.
7. J. F. van der Voort, Coup d'oeil sur la langue et la littérature Flamande en Belgique, considérée comme langue et littérature nationale. Anvers 1837. 8°.
   Chap. II—III, XIII—XIV siècle.
8. E. van Driessche, Geschiedkundig overzicht der Nederlandsche taal- en letterkunde. Brussel 1860. 8°.
   I. Van het Christendom tot aan Van Maerlant.
   II. Van Van Maerlant tot aan de Boekdrukkunst.

9. Karel Deflou, Schets eener geschiedenis der Nederlandsche taal en der taalstudie in de Nederlanden. — *Nederl. Dicht- en Kunsthalle* VI (1883) bl. 757, 835. VII (1884) bl. 201, 288, 403, 467, 614.

10. H. J. Koenen, Iets over de naauwe verwantschap van het oude Nederlandsch met het oude Engelsch. — *Arch. v. Ned. Taalk.* IV (1853—54) bl. 123—142.

2. Spraakleer.

11. J. Grimm, Deutsche Grammatik, I, 2e Ausg. Göttingen 1822; 2e Ausg. neuer Abdr. besorgt von Wilh. Scherer. Berlin, 1873. 8°.

In het Ie Boek o. a. Mittelniederl.	buchstaben,	bl. 466	neuer Abdr. bl. 396.
„ „ „ „ „ „ „	vocale	„ 466—486	„ „ „ 396—412.
„ „ „ „ „ „ „	consonanten	„ 486—506	„ „ „ 412—429.
In het IIe „ „ „ „	substantiven	„ 687—694	„ „ „ 607—613.
„ „ „ „ „ „ „	adjectiven	„ 750—751	„ „ „ 670—671.
„ „ „ „ „ „ „	verbum	„ 970—981	„ „ „ 887—899.

Zie verder in de overige gedeelten van dit werk al datgene wat in de verschillende hoofdstukken over mnl. woorden wordt opgemerkt.

12. L. Ph. C. van den Bergh, Over de verbuiging der naamwoorden in het oud-nederduitsch. — *Taalk. Mag.* II (1837) bl. 297—312, 379—394. III (1840) bl. 29—36.

13. J. H. Halbertsma, Iets over een' ouden vorm der Gebiedende wijs in het Nederduitsch. (Met bijvoegsel van A. de Jager). — *Taalk. Mag.* IV (1842) bl. 691—694.

14. A. de Jager, Oude vorming van de gebiedende wijs bij sommige onzer werkwoorden. — In zijne *Verscheidenheden* (Dev. 1844) bl. 195—208, en vervolgd in zijne *Latere Verscheidenheden* (Dev. 1858) bl. 469—470.

15. ——— Over het bijwoordelijk gebruik van eenige onzer voorzetsels. — In zijne *Verscheidenheden* (Dev. 1844) bl. 209—232, en vervolgd in zijne *Latere Verscheidenheden* (Dev. 1858) bl. 471—477.

16. ——— Over de beteekenis van het werkwoord merghen en enkele andere, verwante of gelijkbeteekenende, uitdrukkingen. — In zijne *Verscheidenheden* (Dev. 1844) bl. 233—248, en vervolgd in zijne *Latere Verscheidenheden* (Dev. 1858) bl. 478—479.

17. J. A. Alberdingk Thijm, Verbuiging van lid- en voornaamwoord in den derden naamval van het vrouwelijk meervoud. — *Arch. v. Ned. Taalk.* II (1849—50) bl. 202—209.

18. V. H. Van den Hove, Over de verbuigingen der oud-, middel- en nieuw-Nederduitsche tale. Brief aan Prof. Bormans. — *Het Taelverbond*, Ve Jrg. 6e dl. (1849—50), bl. 246—265, 388—410, 519—548.
   Ook afzonderlijk verschenen: Brussel—Gent 1850. 8°.

19. Prudens van Duyse, De oudste Vlaemsche Spraekkunst (Verbuiging en vervoeging). — *De Eendragt* VI (1851—52) bl. 1.

20. K. F. Stallaert, Lijst van Nederduitsche werkwoorden die oudtijds met den Genitief verbonden werden. — *Het Taelverbond* (1853) bl. 80—116.
   Ook afzonderlijk verschenen: Brussel—Gent 1853. 8°.

21. J. F. J. Heremans, Iets over ik heb geweest en ik ben geweest. — *Het Taelverbond* (1853) bl. 323—334.

22. W. G. Brill, Over de ellipsis des substantiefs bij den genitief en over een bijzonder geval dezer figuur in het Middennederlandsch. — *Nieuw Arch. v. Ned. Taalk.* (1855—56) bl. 50—56.

23. L. A. te Winkel, Over de werkwoorden met een verschoven Praeteritem. — *N. Nederl. Taalmag.* III (1856) bl. 63—90.

24. A. de Jager, De versterkte ontkenning in onze taal, vooral bij de Middelnederlandsche schrijvers.
   I. Voorwerpen uit het Rijk der Delfstoffen.
   II. " " " " " Planten.
   III. " " " " " Dieren.
   In zijne *Latere Verscheidenheden* (Dev. 1858) bl. 57—155.

25. J. David, Over de regelmatigheid in de spelling bij de oud-Nederduitsche schrijvers. — *Taalgids* I (1859) bl. 91—101.

26. L. A. te Winkel, Over de causatieve werkwoorden. — *Als voren* I (1859) bl. 147—166.

27. ——— Over het aantal naamvallen in het Nederlandsch. — Declinatie in het Middelnederlandsch. — *Als voren* II (1860) bl. 302.

28. D. van Kalken, Voorbeelden van een verouderde vervoeging der thans in gebruik zijnde werkwoorden. — *Als voren* III (1861) bl. 286—302.

29. L. A. te Winkel, Over de verkleinwoorden. — Wijze van vorming der verkleinwoorden in het Middelnederlandsch. — *Als voren* IV (1862) bl. 92.

30. Verbuiging der bijvoegelijke naamwoorden in het Middennederlandsch. — *Navorscher* XVI (1866) bl. 216.

31. Eelco Verwijs, Korte Middelnederlandsche Spraakkunst. — In: *Bloeml. v. Middelnederl. dichters*, door E. Verwijs, IV. Zutphen 1867. bl. 173—242.

Ook afzonderlijk verschenen: Zutphen 1867. 8°.
Beoordeeld door R. H. J. Gallandat Huet, in *Ned. Spectator* 1867 bl. 402.

32. J. Verdam, Twee Middelnederlandsche genitivi. — *Taal- en Letterbode* II (1871) bl. 148—152.

—— P. J. Cosijn, Smijns — *Als voren* II. (1871) bl. 153.

Tegen het voorgaande.

33. P. J. Cosijn, De partikel ghe in het Middelnederlandsch. — *Als voren* III (1872) bl. 151—154.

34. A. de Jager, Schijnbare frequentatieven in het Nederlandsch. *Als voren* V (1874) bl. 52—63, 138—153, 181—197.

35. P. J. Cosijn, Twee Accusatieven op -e. — *Als voren* V (1874) bl. 67.

36. J. te Winkel, Bastaardwoorden met ver samengesteld. — *Als voren* V (1874) bl. 299—308.

37. E. Martin, Grundzüge der mnl. Laut- und Formenlehre. — In: Willems *Gedicht van den vos Reinaerde*, herausg. von E. Martin, Paderborn (1874) bl. 409—420.

38. P. J. Cosijn, Iets over de verbuiging van het dietsche adjectief. — *Taal- en Letterbode* VI (1875) bl. 148—157.

39. ——— Een instrumentalis. — *Als voren* VI (1875) bl. 291.

40. A. de Jager, Onpersoonlijk gebruik der werkwoorden hebben, geven en doen. — In zijne *Nieuwe taal- en letteroefeningen* (Gron. 1876) bl. 1—11.

41. J. Verdam, Over lijk en like in Mnl. voornaamwoorden. — *Taalk. Bijdragen* II (1879) bl. 220—226.

42. J. Franck, Mittelniederländisch ö. — *Zeitschr. f. deutsches Alterthum* XXIV, N. F. XII (1880) bl. 25—32.

——— Noch einmal Mittelndl. ö. — *Als voren* bl. 355—369.

43. W. L. van Helten, Enkele grammatische opmerkingen. — *Noord en Zuid* III (1880) bl. 16—20.

44. T. v. L., Eenige vragen omtrent het Middelnederlandsch. — *Als voren* III (1880) bl. 20—21.

45. J. te Winkel, Het ontbreken van het persoonlijk voornaamwoord bij eenige middelned. zinvoegingen. — *Als voren* III (1880) bl. 23—35.

46. W. L. van Helten, Iets over de verhouding van het praedicaats-werkwoord met het onderwerp. — *Als voren* III (1880) bl. 86—91.

47. J. Verdam, Absolute naamvallen in 't Middelned. en Nederl. *Tijdschr. v. Ned. Taal- en Letterk.* II (1881) bl. 188—198.

48. J. Franck, Die behandlung des e bei Maerlant. — *Zeitschr. f. dtsches Alterth.* XXV, N. F. XIII (1881) bl. 19—26.

49. ——— Zur Mnl. Conjugation. — *Tijdschr. v. Ned. Taal- en Letterk.* II (1882) bl. 19—26.

50. ——— Mittelniederländische Miscellen III. Zum Participium praesentis. *Als voren* II (1882) bl. 33—37.

51. W. L. van Helten, Bijdrage tot de Dietsche Grammatica. — *Als voren* II (1882) bl. 39—61, 289—317. III (1883) bl. 93—102, 290—311.

52. J. Franck, Die Apocope bei Maerlant. — *Zeitschr. f. dtsches Alterth.* XXVI. N. F. XIV. (1882) bl. 332—348.

53. W. L. van Helten, Eene omschrijving van den Superlatief. — *Tijdschr. v. Ned. Taal- en Letterk.* III (1883) bl. 119—120.

54. ——— Een en ander over verba en uitdrukkingen, met den datief. — *Als voren* III (1883) bl. 290—310.

55. J. Franck, Mittelniederländische Grammatik mit Lesestücken und Glossar. Leipzig 1883. 8°.

—— J. Vercoullie, de Nederlandsche taalkunde in Duitschland. — *Nederl. Museum.* IIe Reeks 1e Jrg. Dl. I (1884) bl. 217—242 en 2e Jrg. Dl. 2 (1885) bl. 5—27.
Over J. Franck en zijne werken.

56. J. te Winkel, De grammatische figuren in het Nederlandsch. — *Noord en Zuid.* VI (1883) bl. 1, 65, 161, 193, 361. VII. (1884) bl. 65, 142, 193.
Ook afzonderlijk verschenen: Kuilenburg 1884. 8°.

57. R. A. Kollewijn, Iets uit de geschiedenis onzer Verbuiging. — *Als voren* VII (1884) bl. 35—54.

58. J. te Winkel, De Frankische en de Saksische bestanddeelen van het Middelnederlandsch. — *Als voren* VII (1884) bl. 134—141.

59. W. L. van Helten, Bijdragen tot de Dietsche Grammatica. — *Tijdschr. v. Ned. Taal- en Letterk.* V (1885) bl. 207—245.

60. ——— Middelnederlandsche spraakkunst Groningen 1887. 8°.

3. Versbouw.

61. J. H. Bormans, Over mnl. versbouw. — In zijne beoordeeling van Reinaert de Vos met aanmerkingen van J. F. Willems in *Messager des sciences et des arts.* Tome V (1837) bl. 93 volg.

Verg. bl. XLVII—LX van *Die dietsche doctrinale* uitg. d. W. J. A. Jonckbloet ('s Gravenhage 1842).

62. F. J. Mone, Reim- und Verskunst. — § 11, bl. 28—33 van zijn *Uebersicht d. Niederl. Volks-Literatur älterer Zeit.* (Tübingen 1838).

63. B. H. Lulofs, Iets over de Prosodie of Versmaat-leer in de XIIIe en XIVe eeuw. — Bladz. 359—366 van zijn *Handboek v. d. vroegsten bloei der Ned. letterk.* (Groningen 1845).

64. J. H. Bormans, Brief aan den uitgever van de Elnonensia en de oud-nederlandsche versmaet. — *Belg. Museum.* X (1846) bl. 158—219.

Ook afzonderlijk verschenen: Gent 1846. 8°.

—— J. F. Willems, Antwoord op voorg. brief. — *Ald.* bl. 220—240.

65. W. J. A. Jonckbloet, Over middennederlandschen epischen versbouw. Amsterdam 1849. 8°.

Vóorin: Brief aan Prof. J. H. Bormans (over 't voorg. N°. 64).
Beoordeeld door J. G. de Hoop Scheffer in *Gruno, algem. wetensch. tijdschr.* I. (1849) bl. 330—342 en door P. Leendertz Wz. in *De Gids* (1850) I. 269—300, 409—439. — Verg. bl. XXXIV—LXXI van Het Leven van S. Christina de wonderbare, uitg. d. J. H. Bormans (Gent 1850).

66. Prudens van Duyse, Verhandeling over den Nederlandschen Versbouw. 's Gravenhage 1854. 2 dln. 8°.

Ie Hoofdst. § 1. Geschiedenis der middennederl. Versmaet. bl. 1—23. — § 2. Proeven van 't Nevelingenvers. bl. 23—28. — IVe Hoofdst. Over 't dietsch middeleeuw-vers. bl. 143—168.

67. E. Martin, Grundzüge der mnl. Verskunst. — In Willems *Gedicht van den vos Reinaerde*, herausg. von E. Martin. (Paderborn 1874) bl. 420—437.

68. W. L. van Helten, Over Middelnederlandsche versbouw. Groningen 1884. 8°.

69. Jul. de Geyter, Middeleeuwsche Versbouw. — Bl. V—LXX zijner uitgave van *Reinaart-de-vos in Nieuw-nederlandsch.* — (Schiedam 1885).

4. Glossen, Woorden, Woordverklaring en Tekstcritiek.

De groote menigte woorden, verklaard en besproken in de hieronder vermelde boekwerken en tijdschriftartikelen, of in de verschillende uitgaven van Middelnederlandsche teksten in de hierachter volgende Afdeeling Letterkunde, zijn hier *niet* afzonderlijk opgenomen daar die toch alle behandeld zijn of zullen worden in het Middelnederl. Woordenboek van E. Verwijs en J. Verdam. — De in de hier genoemde boeken behandelde plaatsen der dichtwerken, of de tijdschriftartikelen gewijd aan de tekstcritiek van een bijzonder gedicht echter zijn alle in de hierachter volgende Afd. Letterkunde bij de titels der verschillende Dichtwerken vermeld.

70. Glossen aus einem Vocabularius ex quo. — Medegedeeld door F. J. Mone, in *Anzeiger f. deutsches Alterth.* V (1836) bl. 238—241.

71. Niederländische Glossen. — Mededeged. door F. J. Mone, *Anzeiger* VI (1837) bl. 439—450.

72. B. H. Lulofs, Taalkundige opmerkingen over de dichters der 13—15e eeuw. — Bl. 334—337 van zijn werk: *Over Nederlandsche spraakkunst, stijl en letterkennis.* (Groningen 1823).

73. ——— Taalkundige aanstippingen. — Bl. 252—424 van zijn *Handboek van den vroegsten bloei der Ned. letterkunde* enz. (Groningen 1845).

74. M. de Vries, Bijdragen tot de middelnederlandsche taalkennis. — *Archief v. Ned. taalk.* I (1847—48) bl. 55—80. II (1849—50) bl. 109—150. IV (1853—54) bl. 185—244.

75. ——— Proeve van Middelnederlandsche taalzuivering. Voorbereidende opmerkingen voor de aanstaande uitgave van een Middelnederlandsch Woordenboek. Haarlem 1856. 8°.

Beoordeeld door W. G. Brill. in *Konst- en Letterb.* (1856) bl. 291—298.

——— J. Soutendam, Nalezing op bl. 182 van M. de Vries' Proeve van Mnl. taalzuivering. — *Taal- en Letterb.* I (1870). blz. 289—290.

76. M. de Vries, Tekstcritiek. — *Als voren* I (1870) bl. 53—60, 153—164, IV (1873) bl. 45—80.

77. ——— Woordverklaring. — *Als voren* I (1870) bl. 260—288. II (1871) bl 262—292.

78. ——— Woordverklaring. *Taalk. Bijdr.* II (1879) bl. 1—61.

79. ——— Middelnederlandsche verscheidenheden (critiek en verklaring). — *Als voren* II (1879) bl. 62—104.

80. ——— Middelnederl. mengelingen. — *Tijdschr. v. Ned. Taal- en Letterk.* II (1882) bl. 132—174.

81. L. A. te Winkel, Over de woorden met den uitgang schap. — *Archief v. Ned. Taalk.* II (1849—50) bl. 217—242, 289—326.

82. A. C. Oudemans, Gissing en onderzoek. — *Als voren* IV (1853—54) bl. 245—268.

83. W. G. Brill, Bijdrage tot de kennis van het Middennederlandsch. — *Als voren* IV (1853—54) bl. 58—61.

84. D. van Kalken, Bijdrage tot de kennis der Noordhollandsche volkstaal. — *Taalgids* I (1859) bl. 102—115, 282—307. II (1860) bl. 100.

Waarin veel over Middelnederlandsch.

85. C. J. Hansen, Middeleeuwsch Dietsch. Eenige oude woorden. — *De Toekomst* II (1859) bl. 29—32.

86. J. H. van Dale, Proeve ter verklaring van enkele woorden, voorkomende in de Informacie upt Stuck der Verpondinghe uitg. door de Maatsch. d. Nederl. Letterk. te Leiden. — *Taalgids* IX (1867) bl. 272—278.

87. ——— Sprokkelingen. — *Als voren* IX (1867) bl. 278—286.

88. ——— Sprokkelingen. — *Taal- en Letterbode* I (1870) bl. 244—252. II (1871) bl. 20—44, 219—221, 315. III (1872) bl. 148—150, 224—229.

89. J. van Vloten, Textkritiek. — *Als voren* I. (1870) bl. 144—148.

90. P. J. Cosijn, Tekstkritiek. — *Als voren* I. (1870) bl. 239—244.

91. ——— Pluksel. *Als voren* III (1872) bl. 150—154. V (1874) bl. 64—68.

92. Eelco Verwijs, Tekstkritiek. — *Als voren* I (1870) bl. 229—238. III (1872) bl. 219—224.

93. ——— Een paar middelnederlandsche misgeboorten. — *Als voren* II (1871) bl. 221—228.

94. ——— Sprokkelingen. — *Als voren* II (1871) bl. 210—219. V (1874) bl. 104—127. VI (1875) bl. 267—276. — *Taalk. Bijdr.* I (1877) bl. 3—28, 217—240.

95. ——— (Sprokkelingen uit de nalatenschap van), uitgegeven door J. Verdam. — *Tijdschr. v. Ned. Taal- en Letterk.* II (1882) bl. 178—188.

96. W. L. van Helten, Proeven van woordverklaring. Akad. proefschrift. Rotterdam 1871. 8°.

97. ——— Verscheidenheden. — *Tijdschr. v. Ned. Taal- en Letterk.* III (1883) bl. 102—122. V (1885) bl. 194—206.

98. J. Verdam, Tekstcritiek. — *Taal- en Letterb.* II (1871) bl. 14—20.

99. ——— Tekstcritiek van Middelnederlandsche schrijvers. Acad. proefschrift. Leiden 1872. 8°.

100. ——— Middelnederlandsche varia. — *Taal- en Letterb.* IV (1873) bl. 177—197. V (1874) bl. 35—51, 217—228, 264—275. VI (1876) bl. 7—18, 292—308.

101. ——— Iets over tekstcritiek. — *Als voren* V (1874) bl. 128—136.

102. ——— Dietsche verscheidenheden. — *Taalk. Bijdr.* I (1877) bl. 54—83, 116—142, 262—272. II (1879) bl. 213—239. — *Tijdschr. v. Ned. Taal- en Letterk.* I (1881) bl. 124—143, 297—303. II (1882) bl. 199—205. III (1883) bl. 189—220. IV (1884) bl. 201—244. V (1885) bl. 93—108. VI (1886) bl. 47—69, 280—304.

103. J. Verdam, Eenige bedorven plaatsen in Middelnederlandsche teksten. — *Versl. en Meded. d. Kon. Acad. v. Wetensch.* (*Letterk.*) III R., dl. II (1885) bl. 283—308.

104. H. Kern, Middelnederlandsche woorden uit Oorkonden. — *Taalk. Bijdr.* I (1877) bl. 46—54.

105. J. Franck, Zur Tekstkritik der Werke Jacobs van Maerlant. — *Zeitschr. f. deutsches Alterthum*, XXIV. N. F. XII (1880) bl. 33—42.

106. ——— Mittelniederländische Miscellen. — *Tijdschr. v. Ned. Taal- en Letterk.* II (1882) bl. 26—38. V (1885) bl. 118—129.

107. A. W. Stellwagen, Verleden en Heden. Woordverklaringen met inleiding en ophelderingen. den Haag 1883. 8°.

5. Woordenboeken.

108. Bericht omtrent een middelnederl. Woordenboek uit een H. S. der 13e eeuw, berustende in de Dombibliotheek te Maagdenburg. — Zie J. C. Adelung's *Magazin* I (1782) bl. 74. — F. J. Mone, *Anzeiger* II (1833) bl. 201.

109. Latijnsch-Duitsch Glossarium uit een perkamenten H. S. der 14e eeuw te Trier. Medegedeeld door H. Hoffmann v. Fallersleben, met aant. in N. Westendorp en C. J. C. Reuvens *Antiquiteiten* II. 2e st. (1823) bl. 296. — Een uittreksel daaruit in Hoffmann v. Fallersleben *Horae Belgicae* VII (1845) bl. 8.

110. Auszug aus einem Lat.-Niederl. Wörterbuch des 13en Jahrh. [uit H. S. 641 te Bern]. Medeged. d. E. G. Graff, in *Diutiska* II (1827) bl. 195. — Een kort uittreksel daaruit, naar alphabetische volgorde der Nederl. woorden, in Hoffmann v. Fallersleben *Horae Belgicae* VII (1845) bl. 5.

111. Vocabularius ex quo (Lat.-Nederl.). Swollae (Joh. v. Vollenhoe?) 1479. 4°.
Zie Campbell, Annales N°. 1749.

112. Vocabularius copiosus theutonicatus (Lat.-Nederl.). Z. p. e. j. (Leuven, Jan van Westphalen c. 1483). fol.
Zie Campbell, Annales N°. 1748.

113. Gemmula vocabulorum (Lat.-Nederl.). Antverpiae Ger. Leeu (14)84. 4°.
Zie Campbell, Annales N°. 787.

114. Curia pallatium (Nederl.-Lat.) Daventriae. Z. j. (Jac. van Breda c. 1486). 4°.
Zie Campbell, Annales N°. 515—518.

115. Gemma gemmarum, seu vocabularius optimis, Gemma vocabulorum dictus (Lat.-Nederl.) Zwollis, per P. Os van Breda, z. j. 4°.

Zie over deze meermalen herdrukte Woordenboeken Campbell Annales N°. 785—96 en A. Kluyver's proefschrift: Proeve eener critiek op het Woordenboek van Kiliaan ('s Gravenhage 1884), bl. 12—13.

116. Niederländische Glossare des XIV und XV Jahrhunderts nebst einem Niederdeutschen. Herausg. von Hoffmann von Fallersleben. Leipzig 1845. 8°.

Horae Belgicae VII.
Hierin komen voor: Glossarium Bernense. — Glossarium Trevirense. — Gemmula. — Vocabularius copiosus. — Niederdeutsches Glossarium.

117. Glossarium Belgicum. Herausg. v. Hoffmann von Fallersleben. Hannover 1856. 8°.

Horae Belgicae VII. Ed. 2a. — Vermeerderde herdruk van het voorg.

118. M. de Vries, Middelnederlandsch woordenboek. Afl. 1 en 2 (A—Anxt). 's Gravenhage, Leiden, Arnhem 1864. gr. 8°.

Niet verder verschenen.
Beoord. d. W. Bisschop, *Ned. Spectator* (1865) bl. 55.

119. A. C. Oudemans Sr., Bijdrage tot een middel- en oudnederlandsch woordenboek. Uit vele glossaria en andere bronnen bijeengezameld. Arnhem 1869—80. 7 dln. 8°.

Beoord. d. P. Leendertz Wz. in den *Navorscher* XX (1870) bl. 103—112. 148—152 en door H. E. Moltzer in *Ned. Spectator* (1870) bl. 243.

——— P. Leendertz Wz., Nalezingen op Oudemans Bijdr. *Navorscher* XX (1870) bl. 103, 148. XXI (1871) bl. 36, 93, 300, 412, 461. XXII (1872) bl. 83, 579, 626. XXIII (1873) bl. 605. XXIV (1874) bl. 89. XXXV (1885) bl. 39, 178, 301, 434, 563, 659.

120. Eelco Verwijs en J. Verdam, Middelnederlandsch woordenboek. Dl. I—II. 1—12 (A—Geren). 's Gravenhage 1882—87. gr. 8°.

Beoord. d. P. J. Cosijn in *Ned. Spectator* (1882) bl. 416 en door J. Franck in *Anzeiger f. deutsches Alterth.* X (1884) bl. 300.

121. Edw. Gaillard, Glossaire Flamand de l'Inventaire des Archives de Bruges, (Sect. I, 1e Sér.) de L. Gilliodts van Severen. Bruges 1879—1882. 4°.

Beoord. d. J. Verdam in *Ned. Spectator* (1883) bl. 124.

122. Ch. Stallaert, Glossaire des termes de pratique et de mots vieillis de l'ancienne langue Flamande. 1e Livr. spécimen. Gand 1884. 8°.

Uitgegeven onder den titel:

——— Glossarium van verouderde rechtstermen, kunstwoorden en andere uitdrukkingen uit Vlaamsche, Brabantsche en Limburgsche Oorkonden. Uitg. vanwege de *Maatschappij der Nederlandsche Letterkunde te Leiden*. Afl. 1—4 (A—Dante). Leiden 1886—87. gr. 8°.

II. LETTERKUNDE.

1. Inleiding. — Geschiedenis.

---

123. A. Loosjes, Pzn., Characterkunde der vaderlandsche geschiedenisse. Haarlem 1783—85. 2 dln. 8°.

Dl. I, bl. 280—315. Hoofdst. VIII. Floris V, Graaf van Holland, Jacob van Maerlant, Melis Stoke, Lodewijk van Velthem, dichters.

124. H. van Wijn, Historische en letterkundige avondstonden ter ophelderinge van eenige zeden der Nederlanderen; byzonderlyk in derzelver daaglyksch en huislyk leven, en van den stand der nederduitsche dichtkunde sedert de vroegste tyden, tot aan het begin der 16e eeuw, enz. Amsterdam 1800. 2 dln. 8°.

In Dl. I. bl. 261—368 vindt men uitvoerige mededeelingen omtrent de oude Nederlandsche dichtwerken.

125. J°. de Vries, Proeve eener geschiedenis der Nederduitsche dichtkunde. Amsterdam 1810. 2 dln. 8°.

Dl. I. bl. 1—25. I—III$_e$ Afd. XIII tot XV eeuw.

——— Hetzelfde werk. 2e dr. Amsterdam 1835—36. 4 dln. 8°.

Dl. I. bl. 1—27. I—IIIe Afd. XIII—XV eeuw.
Dit werk werd oorspronkelijk uitgegeven in de Werken d. Bataafsche Maatschappij van taal- en dichtkunde. III, IV. Amst. 1809—10.

126. J. F. Willems, Verhandeling over de Nederduytsche tael- en letterkunde enz. Antwerpen 1819—24. — Zie hiervóor N°. 6.

127. N. G. van Kampen, Beknopte geschiedenis der letteren en wetenschappen in de Nederlanden van de vroegste tijden af tot op het begin der 19e eeuw. 's Gravenhage 1821. 3 dln. 8°.

I. bl. 7—31. Ie Tijdvak. Van het begin der Nederlandsche Letterkunde tot de Bourgondische Regering.

128. Bloemlezing uit de beste schriften der Nederlandsche dichters van de XIII tot de XVIII eeuw door L. G. Visscher. — Leuven, Breda 1821—28. 3 dln. 8°.

Dl. I. bl. 1—40: Overzicht der mnl. letterkunde.

129. H. Collot d'Escury, Hollands roem in kunsten en wetenschappen. 's Gravenhage 1824—44. 7 dln. en Reg. 8°.

In dl. IV, afd. 1, bl. 57—64 wordt de oudere letterkunde besproken.

130. M. Siegenbeek, Beknopte geschiedenis der Nederlandsche letterkunde. Haarlem 1826. 8°.

Bl. 18—36, Ie Bk. Ie Afd. Van de 13e tot de eerste helft der 15e eeuw.

131. G. Lauts, Voorlezingen over de Nederlandsche letterkunde sedert de vroegste tijden tot op onze dagen. 1ste (éénigste) dl. Brussel 1829. 8°.

Bl 49—77 2e Voorlezing. De ontwikkeling der Nederlandsche letteren gedurende de 13e, 14e en 15e eeuw, met een vlugtige vergelijking van de letterkunde in Duitschland, Frankrijk en Engeland over datzelfde tijdvak.

132. J. Bowring, Sketch of the language and literature of Holland being a sequel to his Batavian anthology. Amsterdam 1829. 8°.

Op bl. 14—28 wordt de mnl. letterkunde besproken en worden eenige proeven van mnl. gedichten in Engelsche vertaling medegedeeld.

——— Iets over de Hollandsche taal- en letterkunde. Uit het Engelsch [door A. v. Halmael Jr.]. Leeuwarden 1829. 8°.

133. J. de 's Gravenweert, Essai sur l'histoire de la littérature Néerlandaise. Amsterdam 1830. 8°.

Bl. 26—36. Première époque littéraire.

134. G. H. M. Delprat, Verhandeling over de Broederschap van Geert Groote, en over den invloed der Fraterhuizen op den wetenschappelijken en godsdienstigen toestand voornamelijk van de Nederlanden, na de XIV eeuw. Utrecht 1830. 8°.

——— Hetz. werk. 2e verm. en verb. druk. Arnhem 1856. 8°.

135. Ph. Blommaert, Geschiedenis der Nederduitsche dichtkunst in België. — *Nederd. Letteroef.* I. (Gent 1834) bl. 124—136.

Waarin o. a. een tabellarisch overzicht der dichters en hunne werken.

136. E. Kästner, Abhandlung über die niederdeutsche u. niederländische Dichtkunst im Mittelalter, und eine noch ungedruckte Probe derselben. Lingen 1833 4°.

137. J. Bosworth, On the origin of the Dutch: with a sketch of their Language and Literature, and short examples, tracing the progress of the language. London 1836. 8°.

——— De l'origine du Flamand, avec une esquisse de la Littérature flamande et hollandaise, d'après l'Anglais avec des additions et des annotations par O. Delepierre. Tournay. 1840. 8°.

138. J. F. Willems, Berichten wegens oude Nederduitsche dichters. — *Belg. Museum* I (1837) bl. 340—381.

139. L. Ph. C. van den Bergh, De Nederlandsche volksromans. Eene bijdrage tot de geschiedenis onzer letterkunde. Amsterdam 1837. 8°.

Bl. 161—198 bevatten als toevoegsel: Overzicht over de oud-romantische literatuur in Nederland. — Beoordeeld door M. de Haan Hettema in *de Gids* (1838) Bl. 140.

140. J. F. van der Voort, Coup d'oeil sur la langue et la littérature Flamande etc. Anvers 1837. — Zie hiervóor N°. 7.

141. F. A. Snellaert, Verhandeling over de Nederlandsche dichters in België, sedert haar eerste opkomst tot aan den dood van Albert en Isabella. Brussel 1838. 4°.

Bl. 9—147. Sedert de vroegste tijden der Nederlandsche letterkunde tot aan de onderwerping van het land aen Bourgonje.

142. D. Buddingh, Geschiedenis van opvoeding en onderwijs, met betrekking tot het bijbellezen en godsdienstig onderrigt op de scholen. I. II. 1. 's Gravenhage 1842—43. 8°.

Het IIe st. 1e ged. is ook getiteld:

——— Bijdragen of geschied- en letterkundig Mengelwerk, betrekkelijk de geschiedenis van opvoeding en onderwijs in de Nederlanden. Ie Ged. Tot aan de Hervorming.

In dit werk wordt eene menigte fragmenten en proeven van mnl. schrijvers medegedeeld.

143. L. Ph. C. van den Bergh, Onze oude liederen en kleine gedichten. — *De Gids* (1839) III. *Mengelw.* bl. 349—356.

144. G. Kuyper Hzn., Handleiding tot de beoefening der Nederlandsche taal- en letterkunde. 5e druk. Breda 1860. 8°.

Bl. 259—279. 1e tijdperk 1200—1600. Aanvang, worsteling en opkomst der Nederlandsche letterkunde.

145. B. H. Lulofs, Handboek van den vroegsten bloei der Nederlandsche Letterkunde, of Proeven uit Nederlandsche Schriften der XIIIde en XIVde Eeuw; met Inleidingen, Aanstippingen over de spraakleer en den stijl van dien tijd, een klein Woordenboek, enz. Groningen 1845. 8°.

Beoord. door W. J. A. Jonckbloet in *de Gids* (1846) bl. 1—56.

—— A. de Jager, Nalezing op het Glossarium van Lulofs' Handboek enz. Deventer 1846. 8°.

B. H. Lulofs, Verhandeling over den tijd van den eerst regten aanvang en vroegsten bloei onzer oude bepaaldelijk gezegde Nederlandsche Letterkunde, en wel inzonderheid over het ongegronde van het gevoelen diergenen, welke, op stout beslissenden toon, dien bloei voor een deel reeds in de 12e eeuw stellen. Groningen 1847. 8°.

Gericht tegen W. J. A. Jonckbloet's beoordeeling.

146. F. A. Snellaert, Kort begrip eener geschiedenis der Nederduitsche letterkunde. Antwerpen 1849. 8°.

Bl. 12—44. I—IIe Tijdvak.

——— Schets eener geschiedenis der Nederlandsche letterkunde. 4e uitg. Gent, Utrecht 1866. 8°.

De mnl. letterkunde is behandeld op bl. 11—66.

147. [L. Ph. C. van den Bergh], Opgave der thans bekende Nederduitsche romans en novellen, in Rijm en Proza. Uit het tijdvak der Middeleeuwen door B. — *Konst- en Letterbode* (1850) I. bl. 69—71.

148. D. Buddingh, Geschied- en letterkundig Archief. 's Gravenhage 1850—52. 2 stkn. 8°.

I. Geschiedenis der Dietsche letterkunde. II. Mengelwerk.

149. M. de Vries, Over de oorzaken van het verval en den ondergang der Middeleeuwsche Nederlandsche Letterkunde. — *N. Reeks d. werken van de Maatsch. d. Nederl. Letterk.* VI (Leiden 1850) bl. 183—214.

150. E. van Even, Onze Vlaamsche dichteressen uit den voortijd (eene alphabetische lijst). — *De Eendracht* (1851) bl. 58, 62, 65, 69.

Hierin: Joete van Nederland. — Eene Klaranon. — Margareta van Oostenrijk. — De overige zijn alle van lateren tijd.

151. Jul. Buse, Geschiedenisschrijvers der XVe eeuw. — *De Eendracht* (1851) bl. 61.

152. L. G. Visscher, Beknopte geschiedenis der Nederlandsche letterkunde. Dl. I—II 1—3. Utrecht 1851—57. 8°.

Niet voortgezet.
Dl. I, Geschiedenis der oude letteren. IIe Tijdvak, 3 en 4, 1100—1500.

153. W. J. A. Jonckbloet, De dierensage in Vlaanderen. — Fragment eener geschiedenis der midden-nederlandsche dichtkunst. — *De Gids* (1851) I. bl. 185—220.

154. Over het godsdienstig volks-onderwijs in de XVe en XVIe eeuw. — *De Katholiek* XXI (1852) bl. 236—256.

Mededeelingen over 5 werkjes: de Handelingen der Apostelen, de Openbaring van Johannes, beide met glossen, het Leven van de H. Catharina Senensis, het Leven van de H. Ludwina van Schiedam enz.

155. W. J. A. Jonckbloet, Geschiedenis der middennederlandsche dichtkunst. Amsterdam 1851—54. 3 dln. 8°.

Herdrukt als 1e Afd. van zijne Geschiedenis der Nederlandsche letterkunde. 3e, geheel omgewerkte uitgave, onder den titel:

——— Geschiedenis der Nederlandsche letterkunde in de middeleeuwen. 3e, geheel omgewerkte uitgave. Groningen 1884—85. 2 dln. 8°.

In 1888 verscheen aldaar een 4e druk, herzien en tot den tegenwoordigen tijd bijgewerkt door C. Honigh. — De 2de druk is nimmer verschenen.

156. W. J. Hofdijk, Geschiedenis der Nederlandsche letterkunde. 5e druk. Amsterdam 1872. 8°.

Bl. 23—108. Tweede tijdvak. Middelnederlandsche letteren (1150—1550). — Met veel proeven.

157. J. A. Alberdingk Thijm, De la littérature Néerlandaise à ses différentes époques. Amsterdam 1854. 8°.

Bl. 27—99: Moyen âge, 1150—1450.

158. W. Moll, De stichtelijke literatuur onzer vaderen in de XVe eeuw. — In zijn werk over Johannes Brugman *en zijn tijd.* Dl. II (1864) Hfdst. 1, bl. 1 volg.

159. ——— Het geestelijk lied onzer vaderen in de XVe eeuw. — *Aldaar* Hfdst. 3, bl. 143—216.

160. C. A. Serrure, Geschiedenis der Nederlandsche en Fransche Letterkunde in het Graefschap Vlaenderen, van de vroegste tyden tot aan het einde der regeering van het Huis van Bourgondië. Gent 1866. 8°.

161. W. Moll, De boekerij van het St. Barbara-klooster te Delft, in de tweede helft der XVe eeuw. Eene bijdrage tot de geschiedenis der middeleeuwsche letterkunde in Nederland. Amsterdam 1857. 4°.

Uitgegeven door de Koninklijke Academie van Wetenschappen te Amsterdam.

——— Hetz. werk, aangevuld en verbeterd. — *Kerkhist. Archief* IV (1866) bl. 209—285.

162. Fr. de Potter, Verhandeling over de Nederduitsche letterkunde tot het begin der XIXe eeuw. Roeselare 1858. 12°.

163. D. Buddingh, Dietsche taal en poëzy, met betrekking tot de algemeene, kerkelijke en staatkundige gesteldheid des tijds, gedurende de middeleeuwen. Gorinchem 1859. 8°.

Ook getiteld: Geschied- en Letterkundig Archief. Dl. I en II.

164. C. P. Serrure, Vroeger vooroordeel tegen de middeleeuwsche letterkunde. — *Vaderl. Mus.* III (1859—60) bl. 449.

165. T. Knuivers, Beknopt overzicht van de Nederlandsche letterkunde. Groningen 1859. 8°.

Bl. 8—21. Midden-Nederlandsche letterkunde in 1150—1550.

166. P. Leendertz Wzn., Oude Nederlandsche romans. — *Navorscher* X (1860) bl. 289. *Alg. Konst- en Letterbode* (1860) bl. 202.

167. L. W. Schuermans, Geschiedenis der Vlaamsche bijbelvertalingen. — *De Eendragt* XIV (1860—61) bl. 81, 86, 89, 97, 101.

168. E. van Driessche, Geschiedkundig overzicht der Nederl. taal- en letterkunde. Brussel 1860. — Zie hiervóor N°. 8.

169. W. A. Elberts, Beknopte geschiedenis der Nederlandsche letterkunde, met een chronologische tabel der voornaamste schrijvers. 6e druk. Deventer 1879. 8°.

Bl. 15—27. Middennederlandsche letteren 1150—1600.

170. L. Th. Zeegers, Geschiedenis der Nederlandsche letterkunde. 4e druk. Amsterdam 1870. 8°.

Bl. 8—38. Oude of Midden-Nederlandsche letteren.

171. J. van Vloten, Midden-nederlandsche poëzij. — *De Gids* (1860) I. bl. 47—61.

172. Aem. W. Wijbrands, Het kerkelijk drama der middeleeuwen (Met Bijlage over kerkelijke plegtigheden van dramatischen aard in Nederland). — *Kalender v. d. Protestanten in Nederland.* VI (1861) bl. 100—161.

173. A. Wauters, Le duc Jean I et le Brabant sous le regne de ce prince (1267—1294). — *Mémoires cour. et autres mémoires publ. p. l'Acad. Royale de Belgique. Coll. in* 8°. T. XIII. (1862).

174. H. E. Moltzer, Geschiedenis van het wereldlijk tooneel in Nederland, gedurende de middeleeuwen. Acad. proefschrift. Leiden 1862. 8°.

175. P. Baelden, Kort overzigt des invloeds van Vlaenderens graven op de nederduitsche Tael- en Letterkunde van het begin des graefschaps tot aan het huis van Burgondië. — *Lettervruchten van het Studenten-Gezelschap Met Tijd en Vlijt.* Leuven 1863, bl. 107—117.

176. W. Moll, Kerkgeschiedenis van Nederland vóór de Hervorming. Utrecht 1864—71. 2 dln. 8°.

Dl. II bl. 338—420. Hoofdst. XV. Letteren: 1. Geschiedenis. 2. Zedekunde en beoefeningsleer, 3. Bijbelsche uitlegkunde en scholastieke godgeleerdheid, 4. Predikkunde en liturgiek, 5. Brieven en geestelijke poëzie.

177. Max Rooses, Een drijtal verhandelingen over de geschiededis der letterkunde (1. Reinaert de Vos. 2. Jacob van Maerlant. 3. De volksliederen der middeleeuwen). Antwerpen 1865. 8°.

178. A. Pierson, De Arthur-roman, zijn oorsprong en zijn weerklank in de Nederlandsche letterkunde. — *Hand. van het VIIIe Ned. Taal- en Letterk. Congres* (1865) bl. 120—128.

179. J. van Vloten, Beknopte geschiedenis der Nederlandsche letteren, van de vroegste tijden tot op heden. Een lees- en handboek. 2e druk. Tiel 1871. 8°.

Bl. 18—180 Eerste tijdvak 1200—1581. — Met veel proeven.

180. D. de Groot, L. Leopold en R. R. Rijkens, Nederlandsche letterkunde. De voornaamste schrijvers der vier laatste eeuwen. 2e druk. Groningen 1871. 8°.

Bldz. XV—XXXI. Inleiding IV. Schets van de geschiedenis der Middelnederlandsche Letterkunde. 1150—1500.

181. W. J. A. Jonckbloet, Geschiedenis der Nederlandsche letterkunde. Groningen 1868—72. 2 dln. 8°.

Ie Dl, Ie Boek: De Middeleeuwen. bl. 15—386.

——— Hetz. werk. 2e, geheel omgewerkte uitgave. Groningen 1873—74. 2 dln. 8°.

Ie Dl, Ie Boek: De Middeleeuwen. bl. 11—258.
Voor den 3den en 4den druk van Dl. I zie men hiervóor N°. 155.

——— Geschichte der Niederländischen Literatur. Deutsche Ausgabe von Wilhelm Berg [pseud. van Mevr. Lina Schneider]. Mit einem Vorwort und Verzeichniss der Niederländischen Schriftsteller und ihrer Werke von Ern. Martin. Leipzig 1870—72. 2 dln. 8°.

Bd I, bl. 13—328. Ies Buch: Das Mittelalter.

—— J. van Vloten, Jonckbloet's zoogenaamde geschiedenis der Nederlandsche letterkunde ten dienste van haar lezers getoetst en toegelicht. Arnhem 1876. 8°.

Bl. 49—88: De Middennederlandsche letteren en de rederijkers.

182. Jan ten Brink, Schets eener geschiedenis der Nederlandsche letterkunde. Leeuwarden Afl. 1—3. 1867—69. 8°.

Bl. 17—202. Ie Tijdvak 1150—1550: Midden-Nederlandsche letteren. Dit werk verscheen als Ve Afd. der Nederlandsche Klassieken uitg. d. Eelco Verwijs. — Niet voortgezet.

183. W. Doorenbos, Handleiding tot de geschiedenis der letterkunde vooral van den nieuweren tijd. 2e herz., verb. en verm. druk. Arnhem 1881—84. 2 dln. 8°.

Dl. I bl. 204—323: VII: Christelijke letterkunde gedurende de Middeleeuwen.
„ II „ 195—198: Jacob van Maerlant; Melis Stoke; van Boendale.

184. Alph. Royer, Histoire universelle du théatre. Paris 1869—71. 4 dln. 8°.

Vol. I bl. 203—210: Théatre Néerlandais au XIV siècle.

185. Schets van de geschiedenis der Nederlandsche letterkunde. I. Inleiding en de middeleeuwen. Delft 1869. 8°.

Niet voortgezet.

186. E. Martin, Uebersicht der mittelniederländischen litteratur in ihrer geschichtlichen entwicklung. — *Zeitschr. f. deutsche Philologie.* Bd I (1869) bl. 157—177.

——— Overzicht van de geschiedkundige ontwikkeling der middel-nederlandsche letterkunde. — *Noord en Zuid* III (1880) bl. 321—342.

187. Deutschland und die Niederlände in ihren ältesten literarischen Beziehungen. — *Grenzboten* (1870) N°. 38, 39.

188. Ch. Potvin, Nos premiers siècles littéraires. Bruxelles 1870. 8°.

Tome I. Conf. I. Aperçu général. Histoire des lettres.

189. W. J. A. Jonckbloet, Beknopte geschiedenis der Nederlandsche letterkunde. Groningen 1871. 8°.

——— Hetzelfde werk. 2de geheel omgewerkte uitgave. Groningen 1880. 8°.

——— Hetzelfde werk. Uitg. d. G. Penon. 3e druk. Groningen 1886. 8°.

Bl. 6—105: De Middeleeuwen.

190. W. J. Wendel, Schets van de geschiedenis der Nederlandsche letteren. Groningen 1871. 8°.

——— Hetzelfde werk. 2de herziene druk. Groningen 1881. 8°.

——— Hetzelfde werk. 3de herziene en vermeerderde druk. Groningen 1884. 8°.

Bl. 9—39: Heldendicht, lierdicht, tooneeldicht en leerdicht der middeleeuwen.

191. J. van Vloten, Schets van de geschiedenis der Nederlandsche letteren van de XIIIe—XIXe eeuw. Tiel 1871. 8°.

Bl. 8—18: Van de 12e tot de 16e eeuw.

192. L. de Backer, Histoire de la littérature Néerlandaise depuis les temps les plus reculés jusqu'à Vondel. Cours fait à la Sorbonne en 1868—1869. Louvain 1871. 8°.

Bl. 33—169 zijn gewijd aan de Middel-nederlandsche letterkunde.

193. C. A. Serrure, Letterkundige geschiedenis van Vlaanderen· Ie Dl.: Nederlandsche en Fransche letterkunde tijdens de XIIe, XIIIe en XIVe eeuwen. Gent 1872. M. pl. 8°.

Niet voortgezet.

194. G. D. J. Schotel, Vaderlandsche volksboeken en volkssprookjes, van de vroegste tijden tot het einde der 18e eeuw. Haarlem 1872—74. 2 dln. M. pl. gr. 8°.

195. J. H. Gallée, Bijdrage tot de geschiedenis der dramatische vertooningen in de Nederlanden, gedurende de middeleeuwen. Acad. proefschrift. Haarlem 1873. 8°.

196. W. Everts, Geschiedenis der Nederlandsche letteren; een handboek enz. 2e druk. Amsterdam 1873. 8°.

Bl. 15—136: Middeleeuwsche letteren 1150—1550. — Met veel proeven.

197. J. C. van Slee, De Kloostervereeniging van Windesheim, eene filiaalstichting van de broeders van het Gemeene Leven. Leiden 1874. 8°.

Hoofdst. XI, bl. 296—340: Windesheim in betrekking tot wetenschap, godsdienst en zedelijkheid.

198. J. G. R. Acquoy, Het Klooster te Windesheim en zijn invloed. Uitg. door het Prov. Utrechtsch Genootschap van Kunsten en Wetenschappen. Utrecht 1875—80. 3 dln. 8°.

In Hoofdst. V (dl. I bl. 225—328) get.: „Eenige bewoners van het klooster, die als vertegenwoordigers van het leven aldaar kunnen gelden" komen veel belangrijke mededeelingen voor over de prozaschriften van Hendrik Mande, Gerlacus Petersz. en Johan Schutken.

199. J. Stecher, Histoire de la littérature Flamande. — *Patria Belgica. Encyclopédie nationale publ. p.* Eug. van Bemmel. III (1875) bl. 497—554.

Bl. 497—523 handelen over de middelnederl. letterkunde.

200. Aem. W. Wybrands, Opmerkingen over het geestelijk drama hier te lande in de middeleeuwen. — *Studiën en bijdr. op het gebied der hist. theol.* III (1876) bl. 199—293.

——— Aanteekeningen betreffende de geschiedenis van het geestelijk drama. — *Het Tooneel* (1878) bl. 109—129.

201. Sixth annual Address of the President to the Philological Society, delivered 18th May 1877 by Henri Sweet (London 1877). 8°.

Bl. 16—28 bevatten een overzicht der Middelnederl. letterkunde van de hand van Dr. J. H. Gallée.

202. P. P. M. Alberdingk Thijm, Spiegel van Nederlandsche letteren, bijzonder bestemd voor Belgische scholen. III. Geschiedenis der letterkunde. Leuven 1877. 8°.

Hoofdst. I. bl. 15—48: Geschiedenis der letterkunde, van haren oorsprong af tot aan de XVIe eeuw.

203. Jan ten Brink, Kleine geschiedenis der Nederlandsche letteren. Haarlem 1877. 8°.

Bl. 4—62: Eerste tijdvak (1200—1550).

204. Napoleon de Pauw, Bijdragen tot de geschiedenis der middelnederlandsche letterkunde in Vlaanderen. I. Middeleeuwsche boekerijen in Vlaanderen van priesters, heeren en poorters. — *Nederl. Museum* (1879) II bl. 129—176.

205. W. Moll, Bijdrage tot de geschiedenis der middelnederlandsche Bijbelvertaling. — *Versl. en Meded. d. Kon. Acad. v. Wetensch. Afd. Letterk.* II Reeks dl. VII (1878) bl. 294—314 en herdrukt in *Stud. en Bijdr. op 't gebied d. hist. theologie* IV (1880) bl. 288—307.

206. A. J. Servaas van Rooijen, Oud-testamentische wonderen en verhalen in de middelnederlandsche letterkunde. — *Dietsche Warande.* N. R. III (1881). bl. 393—401.

207. J. Leemans, Onze taal in vorige eeuwen. Gent 1881. 8°.

Bl. 4—55: XIII—XVe eeuw.

208. A. Cornette, Over berymd proza in het Middelnederlandsch. — *Ned. Dicht- en Kunsthalle* IV (1881). bl. 471—475.

209. P. Fockens, Beknopte geschiedenis der Nederlandsche letterkunde. Amersfoort 1881. 8°.

Bl. 1—54: De Middeleeuwen tot 1450.

210. Jan te Winkel, Overzicht der Nederlandsche letterkunde. Haarlem 1882. 8°.

Bl. 8—21: Ie Tijdvak. XIII—XIVe eeuw: Middeleeuwsche letterkunde.

211. Cd. Busken Huet, Het land van Rembrand. Studiën over de Noord-Nederlandsche beschaving in de XVIIe eeuw. Haarlem 1882—83. 2 dln. 3 stkn. 8°.

Dl. I. bl. 566—697: Overzigt der [middeneeuwsche] letteren.

212. P. Alberdingk Thijm, Le caractère international de l'ancienne littérature Flamande. — *Le Muséon* III bl. 144—149, 453—463.

213. A. J. Servaas van Rooijen, Maerlants school. — *Dietsche Warande* N. R. IV (1884). bl. 157—168.

214. S. Nalezing op Middelnederlandsch. — *Noord en Zuid* I (1886). bl. 182—185.

215. J. J. Altmeyer, Les précurseurs de la Réforme aux Pays-Bas. La Haye 1886. 2 dln. 8°.

Dl. I. Chap. IV. bl. 126—188: Les frères de la Vie commune.
" " " " " 189—240: Origine de la Renaissance.

216. F. Jostes, Beiträge zur Kenntniss der niederdeutschen Mystik. — *Germania* XXXI. N. F. XIX (1886) bl. 1—40, 164—204.

217. Bibliographie de l'histoire de la Belgique. Répertoire des ouvrages parus en Belgique et à l'étranger de 1830 à 1882 sur l'histoire nationale depuis les temps les plus reculés jusqu'à la mort de Leopold I par L. Lahaye, H. Francotte et F. de Potter. 1er Fasc. Liège 1886. 8°.

Bl. 20—31: Les premières oeuvres historiques en langue vulgaire par L. Lahaye.

218. Fr. de Potter, Het vaderlandsch gevoel bij de middelnederlandsche dichters. — *Het Belfort*, *Tijdschrift* enz. II (1887). bl. 148—157.

219. J. Stecher, Histoire de la littérature Néerlandaise en Belgique. Bruxelles 1887. 8°.

Chap.	I	Les origines. Le veritable point de départ.	Bl.	5—20.
"	II	Poésie narrative du moyen âge flamand.	"	21—42.
"	III	Versification thioise. Epopée bourgeoise.	"	43—63.
"	IV	Poésie des cloitres. Romancero flamand.	"	64—89.
"	V	La poésie didactique.	"	90—137.
"	VI	Littérature dramatique au moyen âge.	"	138—152.
"	VII	Origine de la prose.	"	153—170.

220. Jan te Winkel, Geschiedenis der Nederlandsche letterkunde. Dl. I. Haarlem 1887. 8°.

Bl. 78—584: Ie Tijdvak. 13e en 14e eeuw. Middeleeuwsche letterkunde.

—— G. Kalff, Over de geschiedenis onzer middeleeuwsche letterkunde. — *De Gids* (1888) I bl. 225—270.

Naar aanleiding van het voorgaande.

221. Lina Schneider, Geschichte der Niederländischen Literatur. Mit benutzung der hinterlassenen Arbeit von Ferdinand von Hellwald verfasst und durch Proben veranschaulicht. Leipzig 1887. 8°.

Bl. 11—246: Das Mittelalter.
Geschichte der Weltliteratur in Einzeldarstellungen. Bd IX.

222. J. Broeckaert, Een woord over Middelnederlandsche letterkunde. — *Het Belfort* II (1887) bl. 721—728.

Ook afzonderlijk verschenen te Gent.

223. J. Maes, Het geestelijk Volkslied in de Middeleeuwen. — *Als voren* II (1887) bl. 729—740.

224. ——— Oorsprong en ontwikkeling van het Nederlandsche drama in de Middeleeuwen. I. — *Als voren* III (1888) bl. 175—183.

2. Levensbeschrijvingen enz. van middeleeuwsche dichters.

(Alphabetisch naar de voornamen der dichters.)

---

225. J. F. Willems, Bericht omtrent Augustijnken van Dordt. — *Belg. Museum* I (1837) bl. 353. — Verg. A. J. Pluym, in *De Katholiek* (1845) bl. 272.

226. W. Moll, Zuster Bertke, de Kluizenaarster. — *Kalender v. d. Protest. in Nederland* VIII (1863) bl. 84—133.

227. Edw. van Even, Bloemardine. Eene Vlaamsche hervormster uit de XIVe eeuw. — *De Katholiek* XXV (1854) bl. 287—296.

228. J. F. Willems, Bericht omtrent den dichter Boudewijn van der Lore. — *Belg. Museum* I (1837) bl. 351.

229. J. J. Lambin, Claudius de Clerck, of de Bierkruyer van Ypre. — *Belg. Museum* III (1839) bl. 156.

230. J. F. Willems, Bericht omtrent Colpaert, Vlaamsch dichter der 14e eeuw. — *Belg. Museum* I (1837) bl. 156.

231. C. P. Serrure, Diederic van Assenede. — *Vaderl. Museum* II (1858) bl. 333—347; V (1863) bl. 357—361.

232. Napoléon de Pauw, Diederic van Assenede, poète flamand du XIIIe siècle. — *Biographie nationale* VI (1878) kol. 43—46.

233. L. Ph. C. van den Bergh, Dirk Potter, dichter van Der Minnen Loep. — *Alg. Konst- en Letterbode* 1844 II bl. 302.

[———] Nieuwe berichten over Dirk Potter en zijn geslacht door L. Ph. C. B. — *Nederl. Athenaeum* 1853, bl. 149—150.

234. G. H. M. Delprat, Over Floris of Florentius Radewijns. — Naar een H. S., weleer ter gebruike van de Susteren van Meyster Gerijtshuys toe Deventer (thans op de Prov. Bibl. te Leeuwarden) medeged. in zijne *Verh. over de broederschap van Geert Groote* (1830) Bijlage IV bl. 273—277. — Zie hiervóor N°. 134.

235. Th. A. Clarisse, Over den geest en de denkwijze van Geert Groete, kenbaar uit zijne schriften, met aanteekeningen van J. Clarisse. — *Archief v. kerkel. geschied.* I (1829) bl. 355—398. — Voortgezet door J. Clarisse. *Ald.* II (1830) bl. 245—395; VIII (1837) bl. 3—383.

236. W. Moll, Geert Groote's Dietsche vertalingen beschreven en toegelicht. — *Verhand. d. Kon. Acad. v. Wetensch. Afd. Letterk.* XIII (1880) bl. 1—113.

Ook afzonderlijk verschenen: Amsterdam 1880. 4°.

—— M. de Vries, Th. Borret en J. G. R. Acquoy, Verslag over de verhandeling van W. Moll: Geert Groote's Dietsche vertalingen. — *Versl. en Meded. d. K. Acad. v. Wetensch. Afd. Letterk.* II Reeks IX (1880), bl. 216—221.

237. W. Moll, Gerlach Peters en zijne schriften. Eene bijdrage tot de kennis van den letterarbeid der school van Geert Groote en Florens Radewyns. — *Kerkhist. Archief* II (1859), bl. 145—246.

238. J. F. Willems, Bericht omtrent Gielis van Molhem en zijne vertaling van het Miserere van den Reclus de Moliens. — *Belg. Museum* I (1837) bl. 343.

239. ——— Bericht omtrent Gielis van Trecht, Jan van Lier en Jan metter Huven, Menestrelen der 14e eeuw. — *Belg. Museum* I (1837) bl. 359. — Vergel. aldaar VII (1843) bl. 320.

240. ——— Bericht omtrent Gilis de Wevel, schrijver van de Legende van St. Amandus (1366). — *Belg. Museum* I (1837) bl. 360.

241. A. Angz. Angillis, De Kloosterzuster Hadewig, dichteres der XLV liederen uit de XIIIe eeuw (Met naschrift van C. A. Serrure). — *Vaderl. Museum* II (1858) bl. 136—145.

242. J. F. Willems, Hein van Aken. — *Belg. Museum* IV (1840) bl. 102—112.

243. Ph. Blommaert, Henri van Aken, poète flamand. — *Biographie nationale.* Tome I (1866) kol. 143—149.

244. J. C. van Slee, Heinrich Mande. — *Allg. Deutsche Biographie* Bd. XX (1884) bl. 165—166.

245. O. A. Spitzen, De Dordtenaar-Windesheimer Hendrik Mande, en een gedeelte van een zijner nog niet teruggevonden werkjes. — *De Katholiek* Dl. 89 N. R. Dl. I (1886) bl. 89—113, 160—172.

246. J. van Vloten, Over den oudsten middennederlandschen dichter, Hendrik van Veldeke. — *Hand. v. h. XIV Ned. taal- en letterk. Congres* (1875) bl. 57—61.

247. J. H. Bormans, Sur la découverte de deux anciens poëmes thiois jusqu'ici crus perdus ou ignorés. — *Bull. d. l'Acad. R. d. sciences de Belgique* XXVIe Ann. IIe Sér. Tome I (1857) bl. 501—507.

Handelt vooral over Hendrik van Veldeke.

248. T. W. Braune, Untersuchungen über Heinrich von Veldeke (I^{ste} Abt.). Inaugural-Dissertation. Halle 1872. 8°.

De volledige verhandeling komt voor in *Zeitschr. f. deutsche Philologie* IV (1873) bl. 249—303.

249. J. van Vloten, De Midden-nederlandsche dichter Hendrik van Veldeke. — *Publ. de la Soc. archéol. de Limbourg* XIV (1877) bl. 351.

250. Jos. Habets, Armoiries et portrait de Henri van Veldeken, poète Limbourgeois du XIIe siècle. — *Publ. de la Soc. archéol. de Limbourg* XVII (1880) bl. 359.

251. P. Daniëls, Iets over Veldeken. — *Het Belfort* Jrg. I (1886) bl. 186—196.

252. J. F. Willems, Bericht aangaande den dichter Jan Bartoen (2e helft der 15e eeuw). — *Belg. Museum* IX (1845) bl. 195.

253. ——— Bericht omtrent Jan de Decker (den vermoedelijken schrijver van der Leken Spieghel). — *Belg. Museum* I (1837) bl. 340.

254. ——— De l'auteur der Brabantsche Yeesten. — *De Brabantsche Yeesten door* Jan de Klerk, van Antwerpen, uitg. d. J. F. Willems, Dl. I (1839). Introduction bl. X—XXI.

255. ——— Bericht aangaande Jan de Klerk. — *Belg. Museum* III (1839) bl. 174.

256. M. de Vries, De naam en levensbijzonderheden van den schrijver van der Leken Spieghel. — *Der Leken Spieghel door* Jan van Boendale, *gezegd* Jan de Clerc. Uitg. d. M. de Vries, Dl. I (1844), Inleiding bl. CIII—CXXII.

257. P. Génard, Jan van Boendale. — *Het Taelverbond* 1853 bl. 152—210.

258. ——— Jan Boendale gezegd Jan de Clerk van Antwerpen. Antwerpen 1853. 8°.

259. Edw. van Even, Jan van Boendale, gezegd Jan de Clerc, Vlaemsch dichter uit de XIVe eeuw. — *De Eendragt* VIII (1853—54) bl. 1—2 en daaruit overgenomen in *Alg. Konst- en Letterbode* (1853) II bl. 7—11.

260. —— P. Génard, Brief over het voorg. — *De Eendragt* VIII (1853—54) bl. 7.

261. —— Edw. van Even, Nog een woord over Jan Van Boendale. — *Als voren* bl. 11.

—— P. Génard, Antwoord op 't voorg. — *Als voren* bl. 13.

262. —— Edw. van Even, Nog Jan Van Boendale. — *Als voren* bl. 17.

263. —— J. A. Alberdingk Thijm, Brief over voorg. pennestrijd. — *Als voren* bl. 87.

264. J. A. Alberdingk Thijm, Het sterfjaar van Jan van Boendale. — *Dietsche Warande* IV (1858) bl. 303—309.

265. F. H. Mertens, Nieuw onderzoek op het sterfjaer van Jan van Boendale. — *Als voren* IV (1858) bl. 309—319.

266. Edw. van Even, Nog het sterfjaer van Jan van Boendale. — *Als voren* (1858) bl. 319—321.

267. Ph. Blommaert, Jean Boendale, dit Le Clerc.— *Biographie nationale* II (1868) kol. 587—591.

268. W. Moll, Johannes Brinckerinck en zijn klooster te Diepenveen. — *Kalend. v. d. protest. in Nederl.* III (1858) bl. 66—85.

269. J. F. Willems, Bericht omtrent Jan Diller, dichter der 14e eeuw. — *Belg. Museum* I (1837) bl. 350.

270. ——— Bericht omtrent Jan Dingelsche, schrijver van een satyriek gedicht. — *Belg. Museum* I (1837) bl. 349.

271. ——— De Jean van Heelu et de son poème. — *Rymkronyk* van Jan van Heelu, uitg. d. J. F. Willems. (Brussel 1836). Introduction § 1. bl. V—XX.

272. Jan van Heelu's afkomst. — *Navorscher* XXXV (1885) bl. 142. — Verg. aldaar bl. 245.

273. Ferd. Loise, Jean van Heelu, poète chroniqueur. — *Biographie nationale* VIII (1884—85) kol. 826—830.

274. J. F. Willems, Bericht omtrent Jan van Hollant, dichter der 14e eeuw. — *Belg. Museum* I (1837) bl. 348.

275. ——— Bericht omtrent Jonker Jan van Hulst, dichter der 15e eeuw. — *Als voren* V (1841) bl. 451.

276. ——— Bericht omtrent Jan Knibbe, dichter der 14e eeuw. — *Als voren* I (1837) bl. 346.

277. ——— Jan van Leeuwen, de goede kok van Groenendael (2e helft der 13e eeuw). — *Als voren* IX (1845) bl. 221.

278. Afbeelding van een gedenkteeken op het Stadhuis te Damme, Maerlant voorstellende. — J. Le Long, *Boekzaal d. Nederd. bijbels* (1732) bl. 158.

279. T. Labeye, Jacques van Maerlant. — *Revue Belge* T. VIII (1837) bl. 381.

280. G. Lauts, Over het vaderland van Maerlant en de zucht voor de letteren bij de Hollandsche Edelen in de XIIIe en XIVe eeuw. — *Konst- en Letterbode* (1838) I, bl. 3—8.

281. L. G. Visscher, Iets over Jacob de Coster van Maerlant. Utrecht 1838. 8°.

282. Tombeau de Jacques Van Maerlant. — *Ann. d. l. Soc. d'émul. p. l'hist. d. l. Flandre occid.* I (1839) bl. 192.

283. C. Carton, Rapport sur les fouilles faites sous la tour de l'église de Damme, pour retrouver le tombeau de Jacques Van Maerlant. — *Ann. d. l. Soc. d'émul. p. l'hist. d. l. Flandre occid.* I (1839) bl. 273—286. M. pl.

284. Pogingen gedaan om den lijksteen van het graf van Jacob van Maerlant onder den kerktoren van Damme te ontdekken. — *Alg. Konst- en Letterbode* 1840 bl. 82.

285. Appel aux littérateurs pour l'érection d'un monument à la mémoire de Jacques Van Maerlant. — *Ann. d. l. Soc. d'émul. p. l'hist. d. l. Flandre occid.* I (1839) bl. 418.

286. J. David, Van Maerlant. — *De Middelaer* I (1840—41) bl. 366—372.

287. B. ter Haar, Rede over de vraag of Jacob van Maerlant een Zuidhollander of Zuidnederlander geweest is. — *Handel. v. h. Nederl. Congres te Gent* (1849) bl. 149.

288. F. A. Snellaert, Redevoering over Jacob van Maerlant en zijnen tijd. — *De Eendragt* VIII (1853—54) bl. 49—52 en overgenomen in *Astrea* III (1854) bl. 272.
Afzonderlijk verschenen te Gent 1853. 8°.

289. ——— Redevoering over den invloed van Maerlant's schriften op zijne en latere eeuwen. — *De Eendragt* VIII (1853—54) bl. 81, 85 en overgenomen in *Astrea* IV (1855) bl. 3—10.
Afzonderlijk verschenen te Gent 1854. 8°.

290. Jacob van Maerlant een Zuid-Brabander? — *Navorscher* VII (1857) bl. 264, 379; IX (1859) bl. 41, 307, en door P. Leendertz Wz., *Aldaar* IX (1859) bl. 343—346.

291. Jacob van Maerlant, griffier van Damme. — *Navorscher* VII (1857) bl. 264, 380.

292. D. Buddingh, Jacob van Maerlant, een Zuid-Hollander. — *Archief. Geschied- en Letterkundig mengelwerk* (1859) bl. 33—72.

Verslag vanwege het Koninkl. Nederl. Instituut van Ult. October 1850 betreffende het voorg. opstel. — *Als voren* bl. 73—81.

D. Buddingh, Aan de Tweede Klasse van het Koninkl. Nederl. Instituut te Amsterdam, 16 Dec. 1850 (over het voorg.) — *Als voren* bl. 82—93.

——— Nieuwe bijdragen tot Jacob van Maerlant een Zuid-Hollander. — *Als voren* bl. 94—117.

293. Besluit van Leopold I in dato 20 Mei tot het oprichten van een standbeeld in de stad Damme voor Jacob van Maerlant, en uitloving van 1000 fr. benevens eene medaille ter waarde van 200 fr. voor een Vlaamsch lofdicht op dien dichter. — *Indépendance Belge* van 20 Juni 1859.

Naar aanleiding dezer oproeping, die in vele dagbladen overgenomen werd, o. a ook in de *Groninger Crt.* van 24 Juni 1859, verscheen een artikel van W. J. A. Jonckbloet in de *Groninger Crt.* van 26 Juni 1859.

294. F. A. Snellaert, Geboorteplaats van Maerlant. — *De Eendragt* XV (1860—61) bl. 9.

295. J. E. R[isseeuw], Nog Jacob van Maerlant. — *Als voren* bl. 9.

296. ——— Inhuldiging des standbeelds van Jakob van Maerlant, te Damme. — *Als voren* XV (1860—61) bl. 25.

297. Onthulling van het Standbeeld voor Maerlant te Damme. — *Alg. Konst- en Letterbode* (1860) bl. 294.

298. M. de Vries, Rede, uitgesproken aan den voet van het standbeeld van van Maerlant. — *Handel. v. h. VIe Ned. Taal- en Letterk. Congres* (1860) bl. 197—200.

299. J. van Beers, Jacob van Maerlant. Gent, Amsterdam 1860. 8°.

Bekroond dichtstuk. Met pl.: Standbeeld van Jacob van Maerlant.

300. Ch. Potvin, Van Maerlant, 8 Septembre 1860 (poème). *Revue trimestrielle* XXVIII (1860) bl. 283—288.

301. J. Brouwers zoon, Jacob van Maerlant. Lierdicht. Thienen 1860. 8°.

302. J. van Vloten, Damme in September 1860. — *Spectator* 1860 bl. 307—309.

303. K. Versnaeyen, Beschrijving der Maerlant's feesten. Brugge 1860. 8°.

In dit Gedenkboek aan de onthulling van het standbeeld komen o. a. voor de redevoeringen van Mr. Van den Bulcke, B. Vrambout en M. de Vries.

304. K. Versnaeyen, Jacob van Maerlant en zijne werken. Gent 1861. 8°.

305. P. Leendertz Wz., Jacob van Maerlant was een Vlaming en geen Zuid-Hollander. — *De Toekomst* IV (1861) bl. 1—8.

306. C. A. Serrure, Jacob van Maerlant. Gent 1861. 8°.

Bekroonde verhandeling. Uitg. op last van het Belgisch Staatsbestuur.

—— Jacob van Maerlant en zijne werken. 2e uitg. (van het voorg.). Gent 1867. 8°.

Ook opgenomen in zijne *Letterkundige Geschiedenis van Vlaanderen* I (Gent 1872) bl. 209—353, 440—446. — Zie hiervóor N°. 193.

307. W. J. A. Jonckbloet, Rede over Jacob van Maerlant. — *Handel. v. h. VIIe taal- en letterk. Kongres* (1862) bl. 58—74. — Woordenwisseling naar aanleiding dezer redevoering. — *Ald.* bl. 74—77.

308. C. A. Serrure, Jacob Van Maerlant. — *De Eendracht* XIX (1864) bl. 49, 53, 57.

309. Max Rooses, Jacob van Maerlant. Eene verhandeling enz. — In zijn: *Drijtal verhandel. over de geschied. d. letterk.* (1865) bl. 37—93.

310. W. H. J. Weale et L. Gilliodts van Severen, Lieu de naissance de Jacques van Maerlant. — *La Flandre* 1 (1868) bl. 377, 471.

311. D. Buddingh, De Dietscher Jacob van Maerlant en zijne zoogenoemde vlamingschap. Arnhem, Brussel 1869. 8°.

Archief v. Nederl. oudheden, geschiedenis en letterkunde, 1e Stuk.

312. P. Leendertz Wzn., Geschiedenis der letterkunde. Jacob van Maerlant en zijne zoogenoemde Vlamingschap. — *Navorscher* XIX (1869) bl. 510—532.

313. Ch. Potvin, Van Maerlant. — *Nos premièrs siècles littéraires* II (1870). *Conférence XXII.*

314. Ontdekking van eenen wijk: Maerlant, onder Zuenkerke, vermoedelijke geboorteplaats van Jacob van Maerlant.— *De Eendracht* XXV (1871) bl. 92.

315. J. Verdam, Maerlant en zijne werken. — *Episoden uit* Maerlant's *Historie van Troyen*, uitg. d. J. Verdam. (1873). Inleiding, bl. 2—14.

316. D. Buddingh, Mijn laatste woord over den dietscher Jacob van Maerlant en zijne zoogenoemde vlamingschap. Utrecht 1874. 8°.

317. Jan te Winkel, Maerlants werken, beschouwd als spiegel van de dertiende eeuw. Acad. proefschrift. Leiden 1877. 8°.

Beoordeeld d. J. Franck in *Anzeiger f. deutsches Alterthum* IV (1878) bl. 153—156 en door J. van Vloten in *De Levensbode* X (1878) bl. 141—155.

318. F. von Hellwald, Jacob von Maerlant ein Culturbild des XIII Jahrhunderts. — *Allgem. Zeitung* 1878, *Beilage* 13, 15.

319. E. van den Bussche, Maerlant. — *La Flandre*, Tome X (1879) bl. 77.

320. E. Martin, Jacob van Maerlant. — *Allg. Deutsche Biographie* Bd XX (1884) bl. 41—46.

321. J. van Vloten, Jacob van Oostvoorne (Bijdrage tot toelichting van verschillende Maerlants-vragen). — *Taal- en Letterb.* I (1870) bl. 83—93.

—— Eelco Verwijs, Jacob van Maerlant en Jacob van Oostvoorne. — *Als voren* II (1871) bl. 73—88.

322. J. van Vloten, Jacob van Oostvoorne. — *De Levensbode* IV (1871) bl. 614—618 en herdrukt als bijlage I, bl. 101—105 van Jacob van Maerlants *Kleine Gedichten* uitg. d. J. van Vloten. Haarlem 1878.

323. L. G. Visscher, Over Jan van Rode, vertaler der Summe le Roy. — *Berigten v. h. Historisch Gezelschap te Utrecht* I, 1 (1846) bl. 51—55.

324. Iets over en van den gelukzaligen Jan van Ruysbroek, Prior van Groenendael, geb. 1294, gest. 1381, met aanmerkingen van J. F. Willems. — *Belg. Museum* IX (1845) bl. 159.

325. F. Böhringer, Johannes Rusbroek. — Bl. 442—611 van zijn werk: *Die deutschen Mystiker d. XIV und XV Jahrh.* Zürich 1855.

326. G. C. Schmidt, Étude sur Jean Ruysbroek. Strasbourg 1859. 8°.

327. C. Schmidt, Ruysbroeck oder Rusbroek. — *Real-Encyklop. f. protest. Theologie u. Kirche, herausg. v.* Dr. Herzog. Bd XIII (1860) bl. 188—192.

328. A. A. van Otterloo, Johannes Ruysbroeck. Een bijdrage tot de kennis van den ontwikkelingsgang der mystiek. Acad. proefschrift. Amsterdam 1874. 8°.

Hoofdstuk IV: Ruysbroeck's geschriften.

329. Bonet-Maury, Jean de Ruysbroek. — *Encycl. d. sciences religieuses publ. p.* F. Lichtenberger, Tome XI (1881) bl. 363—366.

330. J. F. Willems, Jan de Weert, dichter van den Nieuwen Doctrinael (14e eeuw). — *Belg. Museum* VIII (1844) bl. 264—283.

331. A. Perreau, Biographie de Jean de Weert. — *Bull. d. l. Soc. scient. et littér. du Limbourg* I (1857) bl. 103.

332. C. A. Serrure, Iets over den dichter Jan de Weert. — *Vaderl. Museum* V (1863) bl. 377—379.

333. J. F. Willems, Bericht omtrent Joete van Nederlant. — *Belg. Museum* I (1837) bl. 358.

334. ——— Bericht omtrent den fabeldichter Lodewijk. — *Belg. Museum* I (1837) bl. 357.

335. Edw. van Even, Nog een paar onbekende Vlaemsche dichteressen uit den voortijd [waaronder: Margaretha de Gerines, geb. 1400]. — *De Eendragt* (1855—56) X bl. 69.

336. J. F. Willems, Margareta van Oostenrijk. — *Belg. Museum* I (1837) bl. 196—205.

337. ——— Bericht omtrent Pieter van Iersele (uit Haarlem?) dichter der 14e eeuw. — *Belg. Museum* I (1837) bl. 349.

338. Em. Varenbergh, Siger ou Segher Dieregodgaf. — *Biographie Nationale*, Tome VI (1878) Kol. 55—56.

339. J. F. Willems, Bericht omtrent den dichter Taelman (14e eeuw?) — *Belg. Museum* V (1841) bl. 449.

340. ——— Bericht omtrent Trecht. — *Belg. Museum* I (1837) bl. 358.

341. C. P. Serrure, Willem, dichter des Reinaerts. — *Vaderl. Museum* II (1858) bl. 250—251.

342. Napoléon de Pauw, Guillaume, auteur des romans néerlandais de Madoc et de Reinaert de Vos, poète flamand. — *Biographie nationale*, Tome VIII (1884—85) Kol. 449—466.

343. C. P. Serrure, Willem van Afflighem, Nederduitsch dichter (vóór 1280). — *De Middelaer* I (1840—41) bl. 77—81.

344. A. J. Pluym, Oude Nederlandsche letterkunde. — Willem van Hildegaersberch. — *De Katholiek* VII (1845) bl. 265 en 323.

345. W. Bisschop en E. Verwijs, De dichter Willem van Hildegaersberch. — Bl. VII—XVIII van hunne uitg. der *Gedichten van* Willem van Hildegaersberch. 's Gravenhage 1870.

346. E. Vanderstraeten, Willem den Pannemaker, ongekend vlaamsch dichter van de eerste helft der XVe eeuw. — *De Eendragt* XVIII (1863—64) bl. 45.

---

3. Bibliographie. — Opgaven van Handschriften van gemengden inhoud.

De hier vermelde opgaven zijn van algemeenen aard. — Berichten en mededeelingen omtrent Handschriften van bijzondere gedichten vindt men in de hierachter volgende afdeelingen bij de titels dier gedichten vermeld.

---

347. Bonner Bruchstücke von Otfried nebst anderen deutschen Sprachdenkmaelern, herausg. von H. Hoffmann von Fallersleben. Bonn 1821. 4°.

Bevat op bl. XIII—XX eene uitvoerige mededeeling van handschriften inh. middelnederl. dichtwerken.

348. H. Hoffmann von Fallersleben, Over de oude Hollandsche letterkunde; beredeneerde opgave van de bouwstoffen daartoe strekkende. — *Alg. Konst- en Letterb.* (1821) II bl. 162, 310, 371 en 1822, I bl. 88.

Vertaling der voorg. opgave.

349. ——— Horae Belgicae. Pars Ia. Vratislaviae 1830. 8°.

Bevat eene vermeerderde uitgave van N°. 347. — Herdrukt o. d. titel:

——— Uebersicht der mittelniederländischen Dichtung. Hannover 1857. 8°.

Horae Belgicae, I. Ed. 2a.
De uitg. van 1830 werd beoord. d. J. Grimm in *Gött. Gelehrte Anzeigen* 1831 bl. 153—157, in *Vaderl. Letteroef.* 1831 bl. 545—547 en door J. W. Holtrop in *Driemaandel. Tijdschrift* 1838 bl. 666—695.

350. F. J. Mone, Uebersicht der Niederländischen Volks-Literatur älterer Zeit. Tübingen 1838. 8°.

Beoordeeld d. J. de Saint Genois in *Messager d. sciences* (1838) bl. 182—194 en door J. W. Holtrop in *Driemaandel. Tijdschrift* (1838) bl. 666—695.

351. W. J. A. Jonckbloet en M. de Vries, Overzigt van verspreide Middelnederlandsche gedichten, fragmenten en letterkundige mededeelingen. — *Verslagen en berigten uitg. door de Vereen. ter bevorder. der oude Nederl. letterk.* IIIe jrg. (1846) bl. 1—62.

352. [L. Ph. C. van den Bergh], Opgave der thans bekende Nederl. Romans en Novellen in Rijm en Proza, uit het tijdvak der Middeleeuwen door B. — *Alg. Konst- en Letterb.* (1850) I bl. 69—71.

---

353. J. Visser, Naamlijst van boeken, in de Nederlanden gedrukt, beginnende met 1472 en eindigende met 't jaar 1500.

Achter G. Meerman, *Uitvinding d. boekdrukkunst.* Amsterdam 1767. 4°.

354. E. M. J. du Puy de Montbrun, Recherches bibliographiques sur quelques impressions Néerlandaises du XVe et du XVIe siècle. Leide 1836. 8°.

355. F. Vanderhaeghen, Bibliographie Gantoise. Recherches sur la vie et les travaux des imprimeurs de Gand (1483—1850). Gand 1851—63. 7 dln. 8°.

Tome I: 15e et 16e siècle.

356. J. G. Holtrop, Catalogus librorum saeculo XV° impressorum, quotquot in Bibliotheca regia Hagana asservantur. Hagae Com. 1856. 8°.

Hierin komt ook voor de beschrijving der incunabulen van Nederl. drukkers voorhanden in het Museum Meermanno-Westreenianum.

357. M. F. A. G. Campbell, Annales de la typographie Néerlandaise au XVe siècle. La Haye 1874. — Supplém. La Haye 1878. — 2e Suppl. La Haye 1886. 8°.

358. S. de Wind, Bibliotheek der Nederlandsche geschiedschrijvers. Ie deel. Bevattende de inlandsche geschiedschrijvers der Nederlanden, van de vroegste tijden tot op den Munsterschen vrede (970—1648). Middelburg 1835. 8°.

Niet voortgezet.

359. S. Muller Fzn., Lijst van Noord-Nederlandsche Kronyken, met opgave van bestaande handschriften en litteratuur. Utrecht 1880. 8°.

Werken v. h. Historisch Genootschap. N. S. N°. 81.

360. C. Sepp, Bibliotheek van Nederlandsche Kerkgeschiedschrijvers. Opgave van hetgeen Nederlanders over de geschiedenis der Christelijke Kerk geschreven hebben. Leiden 1886. 8°.

Waarin veel over middelnederl. schrijvers.

361. Repertorium der verhandelingen en bijdragen, betreffende de geschiedenis des vaderlands, in mengelwerken en tijdschriften tot op 1860[—1880] verschenen, door R. Fruin, J. T. Bodel Nijenhuis, L. J. F. Janssen, W. N. du Rieu, W. I. C. Rammelman Elsevier en J. de Wal, Leden van de Commissie voor geschied- en oudheidkunde van de *Maatschappij d. Nederlandsche letterkunde* te Leiden. Leiden 1863. — Suppl. Leiden 1872. — 2e Suppl. Leiden 1884. 8°.

De Supplementen zijn bewerkt door Dr. W. N. du Rieu.

362. Register van Academische Dissertatiën en Oratiën betreffende de geschiedenis des vaderlands, aanhangsel op het (voorg.) Repertorium ..: bijeengebracht en systematisch geschikt door de Commissie van Geschied- en Oudheidkunde van de *Maatsch. d. Nederl. letterk.* Leiden 1866. — Suppl. Leiden 1882. 8°.

Het Supplement is bewerkt door Dr. W. N. du Rieu.

363. Bibliographie de l'histoire de la Belgique. Répertoire des ouvrages parus en Belgique et à l'étranger de 1830 à 1882 sur l'histoire nationale depuis les temps les plus reculés jusqu'à la mort de Léopold I par L. Lahaye, H. Francotte et Fr. de Potter. 1e livr. Liège 1886. 8°.

Publication de la Société bibliographique Belge.

364. Catalogus der Bibliotheek van de Maatschappij der Nederlandsche Letterkunde te Leiden. Leiden 1887. 3 Afd. 2 dln. gr. 8°.

1e Afd. Handschriften bewerkt door H. C. Rogge, met Suppl. bewerkt d. S. G. de Vries.
Bl. 8—25 en 78—80: Middelnederl. letterkunde.
2e " Drukwerken, bewerkt door Louis D. Petit. 2 dln.
Dl. I bl. 197—209 en Dl. II 985—987: Middelnederl. letterkunde.
3e " Nederlandsch Tooneel, bewerkt door Th. J. I. Arnold, met Suppl. bewerkt door Louis D. Petit.
Bl. XII: Middelnederl. tooneelstukken.

---

365. [Over het Komburger Handschrift te Stuttgart]. — F. Weckherlin, *Beyträge zur Geschichte altteutscher Sprache und Dichtkunst* I (1811) bl. 105 en F. D. Gräter, *Odina und Teutona* I (1812) bl. 265—275.

366. J. W. Holtrop, Inhoudsopgave van het Comburger Handschrift. — *Driemaandel. Tijdschrift* 1838 bl. 689. — Verg. de Inleiding op Kausler's *Denkmäler*.

367. H. Hoffmann von Fallersleben, Verslag van een H. S. met middelnederl. „Lieder und Erzählungen" in de Kon. Bibl. te 's Gravenhage. — F. J. Mone, *Anzeiger* II (1833) bl. 47.

Dit H. S. (N° 721) werd uitvoerig beschreven door J. Zacher, zie hieronder N°. 370.

368. D. J. van der Meersch, Verslag omtrent een H. S. afkomstig van het klooster te Syon, genaamd het Audenaarder H. S. of ook wel het Rymboek van Martyn van Thorout. — *Belg. Museum* III (1839) bl. 197—218 en herhaald in de voorrede (bl. 12—15) zijner uitgave van *De Boec van Catone.* Gent 1846.

369. L. Ph. C. van den Bergh, Berichten omtrent HSS. en oude drukken in Fransche bibliotheken, tot de middel-nederl. letterkunde betrekking hebbende. — *Verslag der hist. nasporingen enz. in Frankrijk gedaan* (1840) bl. 50, 54, 89.

370. J. Zacher, Verslag van HSS. in het Rijks-Archief te 's Gravenhage. — J. F. Haupt's *Zeitschrift f. Deutsches Alterthum* I (1841) bl. 262.

371. W. J. A. Jonckbloet, Verslag eener letterkundige reize door Duitschland in de maanden Mei-November 1842 [bevattende opgave der mnl. HSS. voorhanden te Weenen, te Jena, Berlijn en Giessen]. — *Gids* (1843) *Mengelwerk* bl. 573—586, 617—633.

372. Middeleeuwsche letterkunde [Verslag van een HS. van ascetischen inhoud op de Burgondische Bibliotheek te Brussel, inh. 19 sermoenen van Jan van Thienen, psalmen en gebeden in proza, gedichten enz.] — *De Eendragt* 2e Jrg. (1847—48) bl. 27.

373. M. de Vries, Bericht omtrent een viertal HSS. aanwezig in de Stads-Bibliotheek te Hamburg, nl.: 1°. een Psalter uit de 14e of 15e eeuw; 2°. stukken uit het Nieuwe Testament en de Propheten voor feestdagen (15e eeuw); 3°. Epistelen en Evangeliën, (15e eeuw) en 4°. Betrachtungen über einige Psalmen. — Alsmede bericht omtrent een HS. in het bezit van Dr. Geffcken te Hamburg getiteld: Eyn Speghel des sunders ghemaket uyt dem Latine, 14e of 15e eeuw. — *Verslagen en berigten der Vereen. ter bevord. der oude Nederl. Letterk.* IV (1847) bl. 28.

374. Middel-Nederlandsche Letterkunde. [Bericht omtrent fragmenten, gevonden op de Bibliotheek van J. Thysius te Leiden, d. D. Ph. C. B.]. — *Alg. Konst- en Letterb.* 1851, II bl. 73—75.

375. V. Gaillard, Rapport sur les Archives de la Cour de Flandre (waarin bericht omtrent fragmenten van den Rijmbijbel, Trojaenschen oorlog, Tweespraeck van Coninc en Sydrac, van eene geschiedenis der vogels, eene navolging van Jacques de Vitri). — *Messager der sciences,* 1852, bl. 96—105.

376. C. P. Serrure, Het groot Hulthemsch Handschrift (beschrijving en volledige inhoudsopgave). — *Vaderl. Museum* III (1859—60) bl. 139—164.

377. D. Buddingh, Opgave van eenige handschriftelijke lettervoortbrengselen, die betrekking hebben tot opvoeding en onderwijs der 14e en 15e eeuw, als: *a.* Het schoolmeisje en haar meester; *b.* Amusante kindervertellingskens; *c.* Jakke met zijn fluytjen; *d.* Doctrinael Sauvage; *e.* Disputacie tusschen eenen clerc ende sinen meester; *f.* Disputacie tusschen den sone ende den vader; *g.* Lessen der moeder aan den zoon. — *Archief. Mengelwerk* (1859) bl. 145 vlg.

378. C. P. Serrure, Handschriften van oude Nederlandsche dicht- en prozawerken. — *Vaderl. Museum* V (1863) bl. 261—263.

379. E. Martin, Mittelrheinische und Niederländische Gedichte in einer Berliner HS. [bevat o. a.: Segelyn van Jerusalem, eene mnl. bewerking van Pyramus en Thisbe en een mnl. gedicht over den lof der vrouwen in 1867 d. M. de Vries uitgegeven in Handel. v. d. Maatsch. d. Nederl. Letterk. 1867 bl. 32.] — *Zeitschr. f. Deutsches Alterthum* N. F. I (1867) bl. 349—374. — Vergel. M. de Vries, Meded. omtrent een HS. uit de 15e eeuw in *Handel. v. d. Maatsch. d. Ned. Letterk.* (1867) bl. 32—35.

380. Eelco Verwijs, Iets over twee Middelnederlandsche fragmenten (een fragment van den Lekenspiegel en een Minnebrief op rijm). — *Handel. v. d. Maatsch. d. Ned. Letterk.* (1871) bl. 101—106.

381. J. Verdam, Aankoopen voor de Bibliotheek van de Maatschappij d. Ned. Letterkunde. [Van de verkooping van C. P. Serrure, 1°. Fragm. d. Spieghel historiael IIe part.; 2°. twee fragm. v. Maerlant's Historie v. Troyen en 3°. fragm. uit den Malegys]. — *Handel. v. d. Maatsch. d. Ned. Letterk.* 1874 bl. 61—65.

382. Beschrijving en inhoudsopgave van een HS. door Ferd. von Hellwald in de Keizerl. Boekerij te Weenen in 1869 ontdekt en bevattende behalve de IIe Part. van den Spiegel Historiael van Jacob van Maerlant (in 1879 vanwege de Maatschappij d. Ned. Letterk. uitgegeven), eenige gedeelten der IIIe Part., het IIIe boek van den Wapene Martijn, prozawerken v. Jan van Ruysbroeck enz. — Jacob van Maerlant, *Spiegel Historiael* IIe part. uitg. d. F. von Hellwald, M. de Vries en E. Verwijs (1879) *Inleiding* bl. IV—IX.

383. A. Reifferscheid, Beschreibung der Handschriftensammlung des Freiherrn August von Arnswaldt in Hannover [waarin verscheidene mnl. HSS. van stichtelijken inhoud]. — *Jahrb. d. Vereins f. niederd. Sprachf.* IX (1883) bl. 132—142, X (1884) bl. 5—43, XI (1885) bl. 99—110.

384. H. U. Meijboom, Het Gebedenboek van het Drentsch Museum. — *N. Drentsche volksalm.* II (1884) bl. 114—142.

385. H. E. Moltzer, Het MSS. Germ. fol. 751 van de Berlijnsche boekerij. [Beredeneerde opgave van den inhoud, opgave der varianten enz. van: fragm. van de mnl. Disticha Catonis; de Renout-fragmenten; de Gheraert-fragmenten; de Valentijn-fragmenten; een blad van Maerlant's Rijmbijbel; vijf bladen van Maerlant's Naturen Bloeme; twee bladen van de Dietsche Doctrinael en eenige fragmenten van de XV „blisceipen" van Maria, enz.]. — *Tijdschr. v. Ned. Taal- en Letterk.* V (1885) bl. 290—305.

386. P. J. Blok, Verslag aangaande een onderzoek in Duitschland naar archivalia, belangrijk voor de geschiedenis in Nederland. 1886. [Bevat o. a.: opgave der mnl. HSS. voorhanden in het Stedelijk archief te Keulen, het Hauptstaatsarchiv te Dresden, het Kön. Geheimes Staatsarchiv te Berlijn, het Staatsarchiv te Marburg en dat te Dusseldorf]. — *Bijvoegsel tot de Nederl. Staatscourant* 1888 N°. 35.

4. Tekstuitgaven en Critiek.

I. Verzamelingen.

De hier vermelde verzamelingen zijn van algemeenen aard. De verzamelingen van Liederen, van Sproken, Boerden en verhalende Gedichten, van Tooneelstukken, van Prozastukken enz., enz., zoeke men in de desbetreffende hierachter volgende afdeelingen. — De werken verschenen in de hier vermelde Verzamelingen zijn alle met hun afzonderlijke titels in de hierachter volgende afdeelingen opgenomen.

387. J. A. Clignett, Bydragen tot de oude Nederlandsche letterkunde. 's Gravenhage 1819. 8°.

388. Horae Belgicae. Studio atque opera Henrici Hoffmann Fallerslebensis. Vratislaviae [Lips.-Hannov.] 1830—57. 12 dln. 8°.

I. Uebersicht der mittelniederländischen Dichtung.
II. Niederländische Volkslieder, gesammelt und erläutert.
III. Floris ende Blancefloer door Diederic van Assenede.
IV. Caerl ende Elegast.
V. Lantsloot ende die scone Sandrijn. — Renout van Montalbaen.
VI. Altniederländische Schaubühne. Abele Spelen ende Sotternien.
VII. Niederländische Glossare des XIV. und XV. Jahrhunderts nebst einem Niederdeutschen. — Herdrukt o. d. t.: Glossarium Belgicum. Ed. IIa.
VIII. Loverkens. Altniederländische Lieder.
Zie de recensie door J. van Vloten in *Alg. Konst- en Letterbode* 1852, II bl. 328.
IX. Altniederländische Sprichwörter nach der ältesten Sammlung. — Gesprächbüchlein romanisch und flämisch.
X. Niederländische geistliche Lieder des XV. Jahrh. Aus gleichzeitigen Handschriften.
XI. Antwerpener Liederbuch vom Jahre 1544. Nach dem einzigen noch vorhandenen Exemplare herausg.
XII. Bruchstücke Mittelniederländischer Gedichte nebst Loverkens.

389. Elnonensia. Monuments de la langue Romane et Tudesque dans le IXe Siècle... publiés par Hoffmann de Fallersleben, avec une traduction et des remarques par J. F. Willems. Gand 1837. 4°.

Beoordeeld door Fr. Diez in *Jahrb. f. wissensch. Kritik* 1839, I bl. 549 en door J. H. Bormans in *Messager des sciences* V (1837) bl. 504—505.

—— Monuments de la langue Romane et de la langue Tudesque enz. (als voorg.) 2e éd. Gand 1845. gr. 8°.

—— Elnonensia, met [vertaling en] aanmerkingen van J. F. Willems. Met facs. — *Belg. Museum* I (1837) bl. 382—395.

— J. H. Bormans, Brief aan den uitgever van (het voorg.) en J. F. Willems, Antwoord op dien brief. — Zie hiervóor N°. 64.

590. **Oudvlaemsche Gedichten der XIIe, XIIIe en XIVe eeuwen, uitgegeven door Ph. Blommaert. Gent 1838—51. 3 dln. 8°.**

Beoordeeld door F. J. Mone, *Anzeiger* VIII (1839) bl. 255—259. — J. de Saint-Genois, *Messager des sciences* (1839) bl. 108—113. — F. A. Snellaert, *Bijdragen d. Gazette van Gend* (1839) bl. 58—61. — Prudens van Duyse, *De Eendragt* VI bl. 63.

591. **Denkmäler altniederländischer Sprache und Literatur. Nach ungedruckten Quellen herausgeg. von E. [von] Kausler. Tübingen und Leipzig 1840—66. 3 dln. 8°.**

I. Reimchronik von Flandern.
II, III. Altniederländische Gedichte vom Schlusse des XIII bis Anfang des XV Jahrh. 2 dln.

— **Eelco Verwijs, De beoefening van het Dietsch in Duitschland. [Naar aanleiding van het voorgaande]. — *Ned. Spectator* (1866) bl. 124—125.**

592. **Werken uitgegeven door de Vereeniging ter bevordering der oude Nederlandsche letterkunde. Jaarg. I—V. Leiden 1844—48. 8°.**

1844 Jrg. I Afl. 1. Der Leken Spieghel door Jan Boendale, gezegd Jan de Clerc, Uitg. door M. de Vries. le Boek.
„ 2. Dboec vanden houte, door Jacob van Maerlant. Uitg. door J. Tideman.
„ 3. Roman van Karel den Grooten en zijne XII pairs. Uitg. d. W. J. A. Jonckbloet.
1845 Jrg. II Afl. 1. Der Minnen Loep, door Dirc Potter. Uitg. door P. Leendertz Wz. le Boek.
„ 2. Der Leken Spieghel. 2de Boek.
„ 3. Der Minnen Loep. 2de Boek.
1846 Jrg. III Afl. 1. Der Minnen Loep. 3de en 4de Boek.
„ 2. Der Leken Spieghel. 3e Boek.
„ 3. Roman van Walewein, door Penninc en Pieter Vostaert. Uitg. door W. J. A. Jonckbloet. le Deel.
1847 Jrg. IV Afl. 1. Der Minnenloep. — Inleiding. — Woordenlijst.
„ 2. Der Leken Spieghel. 4de Boek. — Bijlagen. — Woordenlijst A—L.
„ 3. Leven van Sint Franciscus door Jacob van Maerlant. Uitg. door J Tideman. Hoofdst. I—VIII.
1848 Jrg. V Afl. 1. Der Leken Spieghel. — Woordenlijst M—W.
„ 2. Leven van Sint Franciscus. Hoofdst. IX—XVI.
„ 3. Roman van Walewein. 2de Deel.
„ 4. Leven van Sint Franciscus. — Inleiding. — Woordenlijst.
„ 5. Der Leken Spieghel. — Inleiding.

593. **Verslagen en Berigten van de Vereeniging ter bevordering der oude Nederlandsche letterkunde. Jaarg. I—V. Leiden 1844—48. 8°.**

594. **Oudvlaemsche liederen en andere gedichten der XIVe en XVe eeuwen. [Uitg. door C. Carton]. Gent (1849). Met muziekbijlage. 8°.**

Uitg. d. d. Maetsch. d. Vlaemsche Bibliophilen. II Serie N°. 9.

595. **Mittelniederländische Gedichte, herausg. von H. A. Keller. Tübingen 1851. 4°.**

Universitäts-Programm.

396. Fragmenten van oud- en middelnederlandsche poëzy en proza. Medegedeeld door L. Ph. C. van den Bergh. — *N. Reeks der Werken v. d. Maatsch. d. Nederl. Letterk.* VII. 1 (1852) bl. 117—160.

397. J. H. Bormans, Rapport sur quelques fragments d'anciens MSS. latins, thiois et français, communiqués à la Comm. R. d'histoire par M. Gachard. — *Compte rendu d. séances d. l. Comm. R. d'hist.* II Sér. T. VI (1854) bl. 85—196.
Hierin komen fragmenten voor behoorende tot de Dietsche Doctrinale, de Rymkroniek van Melis Stoke en als bijlage is bij dit rapport gedrukt een gedeelte van den Roman van Lancelot B. III vers 2559 volgg.

398. Dietsche kleinigheden, uitg. d. J. J. Nieuwenhuyzen. — *Dietsche Warande* I (1855) bl. 238—241.

399. Dietsche kleinigheden, uitg. d. J. Vanderstichele. — *Rumbeeksche Avondstonden* (1856) bl. 16—26.

400. Kleine gedichten en prozastukken uit de dertiende en veertiende eeuw uitg. d. C. P. Serrure. — *Vaderl. Museum* II (1858) bl. 146—221, 374—450.

401. Carminum epicorum Germanicorum Nederlandicorum saec. XIII et XIIII. Id est Waleweini, Parthenopaei et Makaris sive potius Aioli fragmenta. — E codd. Mss. ed. Ferd. Deycks. Monast. Guestphalorum, 1859. 4°.

402. Bibliotheek van Middelnederlandsche Letterkunde, onder redactie v. H. E. Moltzer, met medewerking van W. G. Brill, J. F. J. Heremans, W. J. A. Jonckbloet, J. Verdam en M. de Vries. afl. 1—42. Groningen 1868—87. 8°.
Afl. 1, 3. 9, 13, 16. De Middelnederlandsche dramatische poezie ingeleid en toegelicht d. H. E. Moltzer.
„ 2. Roman van Cassamus. (Fragment). Uitg. d. Eelco Verwijs.
„ 4, 5. Van vrouwen ende van minne. Middelnederlandsche gedichten uit de 14e en 15e eeuw. Uitg. d. Eelco Verwijs.
„ 6. Van Sinte Brandane. Uitg. d. W. G. Brill.
„ 7, 8, 14, 18, 21. Naturen Bloeme d. Jacob van Maerlant. Uitg. d. Eelco Verwijs.
„ 10—12. Episodes uit Maerlant's Historie van Troyen. Uitg. d. J. Verdam.
„ 15. Renout van Montalbaen. Uitg. d. J. C. Matthes.
„ 17. De Roman der Lorreinen. Nieuw ontdekte gedeelten. Uitg. d. J. C. Matthes.
„ 19. Dat lyden ende die passie ons Heren. Uitg. d. Alfr. Holder.
„ 20, 22. Roman van Moriaen. Op nieuw naar het HS. uitg. d. J. te Winkel.
„ 23. Floris ende Blancefloer. Uitg. d. H. E. Moltzer.
„ 24—26. Strophische gedichten van Jacob van Maerlant. Uitg. d. Eelco Verwijs.
„ 27, 28, 31, 32, 34—36. Alexanders Geesten v. Jacob van Maerlant. Op nieuw uitg. d. J. Franck.
„ 29. Esopet. Uitg. d. J. te Winkel.
„ 30, 33. Ferguut. Nieuwe uitg. v. Eelco Verwijs. Uit zijne nalatenschap uitg. d. J. Verdam.
„ 37. De disticha Catonis in het Middelned. Uitg. d. A. Beets.
„ 38—40. Middelnederlandsche epische fragmenten. Uitg. d. G. Kalff.
„ 41, 42. Van den Vos Reynaerde. Uitg. d. W. L. van Helten.

403. Nederlandsche Gedichten uit de XIVe eeuw van Jan Boendale, Hein van Aken e. a., naar het Oxfordsch handschrift uitgeg. door F. A. Snellaert. Brussel 1869. gr. 8°.

Uitgeg. door de Kon. Akad. van België.

— J. van Vloten, Eene belangrijke bijdrage tot de middelnederlandsche letterkunde. [Naar aanleiding van het voorgaande]. — *Spectator* 1869. bl. 331.

404. Middelnederlandsche fragmenten, medeged. d. M. de Vries. — *Tijdschr. v. Ned. Taal- en Letterk.* III (1883) bl. 1—63.

405. Middelnederlandsche epische fragmenten, met aanteekeningen uitgegeven d. G. Kalff. Groningen 1885. 8°.

Bibl. v. middelnederl. letterk. Afl. 38—40.

---

406. Karolingische verhalen, bijeenverzameld door J. A. Alberdingk Thijm [o. o. d. t.: Oud Nederlandsche verhalen, uit den kring der gedichten aan Karel den Grooten gewijd in nieuwe form overgebragt]. M. pl. Amsterdam 1851 8°.

Karolingische verhalen: Carel en Elegast, de vier Heemskinderen, Willem van Oranje, Floris en Blancefloer. In nieuwer form overgebracht door J. A. Alberdingk Thijm. 2e omgew. uitgave. M. pl. Amsterdam 1873. 8°.

II. Bloemlezingen.

407. Bloemlezing uit de beste schriften der Nederlandsche dichters van de 13e tot de 18e eeuw door L. G. Visscher. Leuven, Breda 1821—28. 3 dln. 8°.

Dl. I, 2de Tijdvak. Van de invoering van het Christendom af. — Karel de Groote. — Tot op de Reformatie, anno 1574.

408. Bijdragen tot de oude letteren der Nederlanden door L. G. Visscher. Nieuwe uitg. (van het voorg.). Utrecht 1839. 2 dln. 8°.

Bl. 123 IIe Tijdv. 6e ged. 1200—1300.
„ 261 IIe „ 7e „ 1300—1400.
„ 394 IIe „ 8e „ 1400—1500.

409. B. H. Lulofs, Handboek van den vroegsten bloei der Nederlandsche letterkunde enz. Groningen 1845. — Zie hiervóor N°. 145.

Op blz. 31—249 wordt eene menigte proeven van mnl. poezie en proza medegedeeld.

410. Nederlandsche Gedichten, ontleend aan de Noord- en Zuid-Nederlandsche literatuur der 12e—17e eeuw, verzameld, naar tijdsorde gerangschikt en toegelicht door J. A. Alberdingk Thijm. Amsterdam 1850—52. 2 dln. 8°.

I blz. 5—154 Middeleeuwsche poezij.

411. Oud-Neêrlandsch rijm en onrijm, verzameld door J. M. Schrant. Leiden 1851 8°.

Bl. 1—152 Oud-Neêrlandsch rijm.
" 153—278 " " onrijm.

Beoordeeld in *Konst- en Letterb.* 1852 I bl. 124—128. — Hierover ontspon zich eene briefwisseling tusschen J. van Vloten, J. M. Schrant en den schrijver dier beoordeeling (J. T. Bergman), voorkomende aldaar bl. 129, 162, 194, 228 en 242.

412. Nederlandsche Dichterhalle. Bloemlezing uit de Nederlandsche dichters van de vroegste tyden onzer letterkunde tot op onze dagen, volgends dichtvakken en ouderdom gerangschikt door J. F. J. Heremans. Gent 1858—64. 2 dln. 4°.

Uitg. van het Willems-Fonds, N°. 32.

Voor mnl. gedichten zie men I bl. 4—11, 54—59, 138, 318—351, 379—386, 389; II bl 1—14, 92—98, 156—172, 202—203, 223—225, 298, 435—437, 475—481, 495—497.

413. Nederlandsche Geschiedzangen, naar tijdsorde gerangschikt en toegelicht [d. J. van Vloten]. Ie Bundel 863—1572; IIe Bundel 1572—1609. Amsterdam 1852. 2 dln. 8°.

——— Hetz. werk. Nieuwe (titel) uitg. Amsterdam 1864. 2 dln. 8°.

414. Bloemlezing uit middelnederlandsche dichters, bijeenverzameld door Eelco Verwijs. Zutphen 1858—67. 4 dln. 8°.

I. Ridderpoëzie. — II. Geestelijke en burgerlijke poëzie. — III. Mengelpoëzie. — IV. Woordenlijst en spraakkunst.

——— Hetz. werk. 2e uitg. Zutphen 1873—84. 3 dln. 8°.

I. Dierensage. — Ridderpoëzie. — II. Geestelijke en burgerlijke poezië. — III. Mengelpoëzie. Uitg. door J. Verdam.

In de 2e uitg. dezer Bloemlezing is het gedicht „Zoet gedenken", voorkomende in dl. III blz. 124 der 1e uitg., niet weder opgenomen daar het niet uit de Middeleeuwen is, maar door Eelco Verwijs vertaald werd naar het gedicht van Walther von der Vogelweide (ed. Pfeiffer bl. 23) get.: „Unter den Linde".

— P. Leendertz Wz., Tekstkritiek. IV. [Over het voorg. 1e uitg. III bl. 129 vs. 13]. — *De Navorscher* XXIV (1874) bl. 297—298.

415. Bloemen van Nederlandsche proza en poëzie, uit den geheelen omvang der Nederlandsche letterkunde verzameld door L. Th. Zeegers. — Middeleeuwsche poëzie. — Amsterdam. 1871. 8°.

416. P. P. M. Alberdingk Thijm, Spiegel van Nederlandsche letteren. Leuven 1877—78. — Zie hiervóor N°. 202.

III bl. 1—48. Lettervruchten van de oudste tijden tot op de XVIe eeuw.

417. Jan te Winkel, Het Kasteel in de XIIIe eeuw, geschetst volgens de gedichten van dien tijd. — *Bijlage tot het Progr. van het Stedelijk Gymnasium te Groningen voor het jaar* 1879—1880.

418. Fr. de Potter, Onze boeren volgens de Middelnederlandsche dichters. — *Het Belfort* III (1888) bl. 105—119.

III. Germaansche Sagen.

Zie Jan te Winkel, Geschied. der Ned. Letterk. I bl. 90—95.

419. **Het Nevelingen-lied.**

Zie J. te Winkel t. a. p. bl. 25—28, 78, 92 volg.

a. Heeft van Wijn te Brussel een Nederlandsch HS. der Niebelungen gezien? [Antwoord door Prof. M. de Vries: neen]. — F. J. Mone, *Quellen und Forschungen zur Geschichte der teutschen Literatur und Sprache* I (1830) bl. 145—148.

b. Fragment van een mnl. Niebelungen lied (schrift van het einde der 13e eeuw). Meded. door C. P. Serrure in F. J. Mone's *Anzeiger* IV (1835) bl. 191—193. Ook afgedrukt in G. J. Meijer, *Nalezingen op het Leven van Jezus*, bl. 109—117, door F. H. von der Hagen in *Neues Jahrb. d. Berlin. Gesellschaft* I bl. 339—343 en (met facsimile) in de *Messager des sciences et des arts de la Belgique* VI (1838) bl. 510, waar een tweede fragment vermeld wordt (vgl. Mone, *Anzeiger* VIII (1839) bl. 281).

c. L. de Baecker, Des Nibelungen; saga mérovingienne de la Néerlande. Paris 1853. Met facsim. 8°.

Hierin o. a. ook eene Fransche prozavertaling van het Nibelungenlied.

d. Het Nevelingenlied (met twee fragm.) uitg. d. C. P. Serrure. — *Vaderl. Museum* Dl. I (1855) bl. 1—33. Met facsimile.

e. Mittelniederländische Umarbeitung des Niebelungenlied, mitgeth. von F. Pfeiffer. — *Germania* I (1856) bl. 213—217.

f. J. F. J. Heremans, Kritische aanmerkingen op de twee Dietsche fragmenten van het Nevelingenlied. — *Vaderl. Museum* III (1859—60) bl. 286—292.

g. Het Nevelingen-lied (dezelfde fragm. als *d*) uitg. door G. Kalff. — *Middelnederl. epische fragmenten.* (1885) bl. 1—8.

420. **Van den bere Wisselauwe.**
Zie J. te Winkel t. a. p. bl. 93—95.

a. De Beer Wisselau. Uitg. d. C. P. Serrure. — *Vaderl. Museum* II (1858) bl. 253—284.

b. Van den bere Wisselau (herdruk van het voorg.) uitg. d. G. Kalff. — *Middelnederl. epische fragm.* (1885) bl. 9—32.

IV. Classieke Romans.

Zie Jan te Winkel, Geschied. der Nederl. Letterk. I bl. 96—116.

421. **Historie van Troyen.**
Zie J. te Winkel t. a. p. bl. 103—110, 313, 314, 331.

I. Door **Segher Dengotgaf.**

a. De Trojaensche oorlog, door Seger Dieregodgaf (XIIe eeuw). — I. Dits 't prieel van Troyen. II. Dits 't paerlement van Troyen. III. Dits van den groten Strijt daer hem her Hector ende Achilles in onder spraken. Uitg. d. Ph. Blommaert in *OudVl. Gedichten* I (Gent 1838) bl. 1—26.

In Verdam's uitgave der Episoden (zie hierachter II *m*) komen deze verzen voor als vs. 2771—4060 en 4288—5309.

— M. de Vries, Proeve van Mnl. taalzuivering (Haarl. 1856) bl. 2, 32, 33, 51—53, 62, 63, 72, 150 over het voorg. vs. 349, 399, 1072, 1249, 1425.

— J. Verdam, Tekstcritiek van mnl. schrijvers (Leid. 1872) bl. 94 over Troje (Segher) v. 1111 en bl. 46 v. 3134.

b. J. H. Gallée, Een fragment van Segher's Parlement van Troyen, volgens een Utrechtsch Handschrift. — *Tijdschrift v. Nederl. Taal- en Letterk.* II (1882) bl. 118—132.

II. Door **Jacob van Maerlant.**

a. W. J. A. Jonckbloet, Over Maerlant's Trojaensche Oorlog. — *De Gids* 1843, *Mengelwerk* bl. 575—583.

b. Fragment van een Oud-Nederduitsch rymwerk [Maerlant's Trojaensche Oorlog] met aanmerkingen en opbelderingen, medegedeeld door W. C. Ackersdyck. — *Nieuwe Werken van de Maatsch. d. Nederl. Letterk.* I 1. St. (1824) bl. 201—286 en overgenomen door Ph. Blommaert in zijne *Oudvl. gedichten* I (1838) bl. 40—51.

421. **Historie van Troyen.** — Vervolg.

— M. de Vries, Proeve van mnl. taalzuivering (1856) bl. 150 over Blommaert's Oudvl. ged. bl. 47 vs. 371, 421.

— J. Verdam, Tekstcritiek van mnl. schrijvers (1872) bl. 23 over Troye (uitg. d. Ackersdyck) 547.

c. Tweede Fragment (vroeger behoorende aan C. P. Serrure, thans aan de Maatsch. d. Ned. Letterk.), Pytoplex en de Centaur. — Mededeg. d. Ph. Blommaert in *Oudvl. gedichten* I bl. (1838) 52—56.

d. De Trojaensche oorlog door Seger Dieregodgaf [lees: door Jacob van Maerlant]. — IV Dits hoe dat her Hector ute der stat voer die van Troyen te hulpen. — V Dits her Hectors doot. — Mededeg. d. Ph. Blommaert *als voren* I bl. 27—39.

e. J. W. Holtrop, Bericht omtrent een (op de K. Bibl. te 's Gravenhage) gevonden fragment van 192 verzen van den Trojaanschen oorlog. — *Alg. Konst- en Letterb.* 1840 II bl. 180. — Zie hierover Verdam's uitgave der Episodes (hierachter *m*) bl. 10.

f. De Trojaensche oorlog, Jazon en Medea d. Jacob van Maerlant (fragm. thans berustende in de Maatsch. d. Ned. Letterk.) mededeg. door Ph. Blommaert. — *Oudvl. Gedichten* II (1841) bl. 73—91.

g. De Trojaensche oorlog, Fragment [de Amazonen] behoorende aan F. Vergauwen, mededeg. door Ph. Blommaert *als voren* II bl. 92—100.

— J. Verdam, Tekstcritiek v. mnl. schrijvers (1872) bl. 99 over het voorg. II bl. 100 vers 635.

h. Fragmenten (te Gent gevonden) uit Maerlant's Trojaenschen Oorlog [Lotgevallen der Grieksche helden na Troje's val]. — Mededeg. d. F. A. Snellaert in *Alg. Konst- en Letterb.* (1852) I bl. 341—42 en ook afgedr. in Blommaert's *Theophilus*(1852) bl. 56—74.

i. Bruchstücke eines mittelniederländischen Trojanerkriegs (gefunden zu Brünn), mitgeth. von J. Feifalik. — *Anzeiger f. Kunde d. deutschen Vorzeit* N. Folge IV (1856) kol. 199—200.

j. E. Weemaes, Bericht omtrent gevonden fragmenten van Maerlant's Trojaanschen Oorlog. — *Noord en Zuid* (1870) bl. 8. en *De Eendracht* XXV (1870) bl. 14.

k. J. A. Wolff, Ein unbekanntes mittelniederländisches Gedicht über den trojanischen Krieg (gefunden zu Wissen). — *Anz. f. Kunde d. dtschen Vorzeit* N. Folge XVIII (1871) kol. 365—370.

421. **Historie van Troyen.** — Vervolg.

l. M. de Vries, Der Trojanerkrieg von Jacob van Maerlant. — *Als voren* N. F. XIX (1872) kol. 33—38.

——— Maerlant en zijn Trojaenschen oorlog. — *Taal- en Letterb.* III (1872) bl. 154—164.

m. Episodes uit Maerlant's Historie van Troyen, naar het te Wissen gevonden HS. bewerkt en [met inloiding en woordverklaringen] uitgeg. door J. Verdam. Groningen 1873 8°.

Bibl. v. middelnederl. letterk. afl. 10—12.
De inleiding bevat: 1°. Maerlant en zijne werken. 2°. Maerlant en Segher. 3°. Maerlant's werk en zijne bronnen. 4°. Maerlant en zijn afschrijvers. 5°. Wijze van uitgaaf.
Beoord. d. P. J. Cosijn in *Ned. Spectator* (1874) bl. 89.

n. Eelco Verwijs, Eene Historie van Troyen in 't Dietsch (vraag naar aanleiding van Maerlant's Alexander, VII boek, vers 1617 volg.). — *Taal- en Letterb.* IV (1873) bl. 87—88.

422. **Alexanders Geesten.**

Zie J. te Winkel t. a. p. I bl. 110 vv.

a. H. E. Moltzer, Bijdrage tot de geschiedenis der Alexandersage. — *Dietsche Warande* VIII (1869) bl. 464—476.

b. J. F. Willems, Berigt omtrent eene mnl. vertaling van den Roman van Alexander. — *Rymkronyk* van Jan van Heelu, uitg. d. J. F. Willems (1836) bl. 148.

c. Hoffman von Fallersleben, Bericht omtrent een HS. van den Alexandreis. — *Alg. Konst- en Letterb.* (1821) II bl. 313.

---

d. Uittreksel uit Maerlant's Alexander, medeged. d. B. J. Docen. — *Miscellaneën* II (1807) bl. 136.

e. Alexander der Grosse in X Büchern von Jacob van Meerland gedichtet. — Handschr. aus der vormaligen Mannheimer Bibliothek, mitgeth. von B. J. Docen, in von Aretin's *Beyträge zur Geschichte und Literatur* IX (1807) bl. 1087—1096.

f. Alexander (Fragment ter prov. Archieven te Gent). — *Oudvl. gedichten* uitg. d. Ph. Blommaert II, (1841) bl. 69—72 en herdrukt met de varianten in het HS. te München. in Blommaert's uitgave van *Theophilus* (1858) bl. 94—99.

422. **Alexanders geesten.** — Vervolg.

g. F. A. Snellaert, Nader berigt omtrent de te Gent gevonden fragmenten [aanvulling van het bericht omtrent gevonden fragm. van den Rijmbijbel in de *Konst- en Letterb.* (1852) bl. 272]. — *Konst- en Letterbode* (1852) bl. 339.

h. M. de Vries, Mededeelingen van twee fragmenten (afkomstig uit het voormalig Archief van het H. Geesthuis te Dordrecht) van Maerlant's Alexander. — *Nieuwe Reeks v. werken v. d. Maatsch. d. Ned. Letterk.* VII 2e st. (1856) bl. 121.

i. Alexanders Geesten van Jacob van Maerlant, met inleiding, varianten van HSS., aanteekeningen en glossarium, op gezag van het Staatsbestuur en in naam der K. Akademie van Wetenschappen enz. voor de eerste maal uitgeg. door F. A. Snellaert. Met facsim. Brussel 1860. 2 dln. gr. 8°.

Beoordeeld door R[isseeuw?] in *De Eendragt* XV (1860—61) bl. 69.

— M. de Vries, Tekstcritiek I Maerlant, Alex. V, 943. — *Taal- en Letterbode* I (1870) bl. 54—55.

— J. H. van Dale, Sprokkelingen VI, Maerlant Alex. IV, 1635—56. — *Als voren* II (1871) bl. 29—30.

— J. Verdam, Alex. II, 927, II, 945, IV, 1189, VIII, 529. — *Tekstcritiek v. mnl. schrijvers* (1872) bl. 1, 2, 13, 83.

— Eelco Verwijs, Tekstcritiek op Maerlant's Alexander. — *Taal- en Letterbode* IV (1873) bl. 89—132.

— J. Verdam, Dietsche verscheidenheden XXV, Alex. III 261 vlgg. IV 781. — *Taalk. Bijdr.* II (1879) bl. 234—236.

j. Alexanders Geesten van Jacob van Maerlant [met aanteekeningen en glossarium] uitgeg. naar het HS. te München door J. Franck. Groningen 1882. 8°.

Bibl. v. middelnederl. letterk. afl 27, 28, 31, 32, 34—36.

De Inleiding bevat: 1°. Handschrift en fragmenten. Eerste uitgave. 2°. Tijd en plaats van vervaardiging. 3°. Plaats van het gedicht in de letterkunde. 4°. Maerlant's bronnen. 5°. Maerlant's verhouding tot zijne bronnen. 6°. Hulpmiddelen bij de tekstkritiek. 7°. Verhouding van de uitgave tot het HS.

Beoordeeld d. J. Verdam in *Anz. f. deutsches Alterthum* IX (1883) bl. 385—390, en door J. te Winkel in *Literaturbl. f. germ. u. rom. Philol.* V (1884) bl. 96—99.

423. **Roman van Cassamus.**

Zie J. te Winkel t. a. p. bl. 115.

a. Roman van Cassamus. (Fragment). Uitgeg. [naar een Amsterdamsch HS., voork. in het Amst. HS. van de Rose, met inleiding, aanteekeningen en woordverklagen]. d. Eelco Verwijs, Groningen 1869. 8°.

Bibl. v. middelnederl. letterk. afl. 2.
Beoord. in *Heidelb. Jahrb.* (1869) bl. 924—926.

b. A. Willems, Het Brusselsch fragment van den Cassamus. — *Taal- en Letterb.* II (1871) bl. 158—166.

c. P. Leendertz Wz., Tekstkritiek 1 Cassamus vs. 1290. *Navorscher* XXIV (1874) bl. 294.

424. **Jason.**

a. J. Tideman, Bericht omtrent een HS. van den Jason in het Britsch Museum te Londen. — *Verslagen en Berigten der Vereen. ter bevordering der oude Nederl. letterkunde* I (1844) bl. 42.

b. Als prozavolksboek verscheen en bevindt zich in de Bibl. Nationale te Parijs: Historie vanden vromen ridder Jason [d. Raoul Le Fèvre]. Haarlem: Hollant (Jac. Bellaert) c. 1485. f°.

Zie Campbell Annales N°. 1092.

425. **Argonauten-tocht.**

De tot heden onbekende dichter Gillis Peys en zijn Argonauten-togt, mededeg. [naar een HS. der Kon. Bibl. te 's Gravenhage] d. M. F. A. G. Campbell. — *Ned. Spectator* 1865, bl. 19—21.

V. Frankische Romans.

Zie Jan te Winkel, Gesch. d. Ned. Letterk. I, bl. 117—144.

426. Karolingische verhalen enz. In nieuwer form overgebracht door J. A. Alberdingk Thijm. — Zie hiervóor N°. 406.

427. Middelnederlandsche epische fragmenten uitg. door G. Kalff. — Zie hiervóor N°. 405.

428. **Carel ende Elegast.**

Zie J. te Winkel t. a. p. bl. 118—121.

a. Eelco Verwijs, De Caerl ende Elegast aan een fransche Chanson de geste ontleend. — *Taal- en Letterb.* I (1870) bl. 258—260.

b. H. Hoffmann von Fallersleben, Bericht omtrent een ouden druk van Karel en Elegast (eene uitgave van 1478, zie J. Visser's Naaml. bl. 61). — *Alg. Konst- en Letterb.* (1821) II bl. 312.

428 **Carel ende Elegast**. — Vervolg.

c. Die historie van coninck Karel ende van Elegast. Z. p. e. j. (Delft, Jacobus van der Meer Jacz. c. 1488). 4°.

d. Een schone en ghenuchlike historie van den groten koninck Karel en de ridde' Elegast. Z. p. e. j. (Antwerpen, Gov. Bac, c. 1497). 4°.

e. Hier begint een genoechelike hystorie van den edelen coninck Karel van vranckeryck ende vanden armen ridder Elegast. (Aan 't slot: Tantwerpen, Govaert Bac). z. j. 4°.

Zie Campbell, Annales N°. 971—973.

f. Uittreksels uit Karel en Elegast door H. van Wijn in zijne *Avondstonden* I (1800) bl. 305 en daarna mededged. d. J. Grimm in v. d. Hagen's *Deutsches Museum* II (1811) bl. 226.

g. Carl ende Elegast. Ed. et illustr. Hoffmann Fallerslebensis. Lipsiae 1836. 8°.

Horae Belgicae, IV. — Uitg. naar de uitgave van 1488.

h. Bruchstück von Karel und Elegast [235 vs. HS. der 14e eeuw te Arras]. — F. J. Mone, *Anzeiger* IV (1835) bl. 332—337.

i. J. W. Holtrop, Berigt omtrent een [op de Kon. Bibl. te 's Gravenhage] gevonden Fragment van 240 vs. van den Caerl ende Elegast. — *Alg. Konst- en Letterbode* (1840) II bl. 180—181.

k. Carl ende Elegast [naar Hoffmann's uitg. en de later gevonden fragmenten] uitgegeven en toegelicht door W. J. A. Jonckbloet. — Bl. 59—204 zijner uitg. van *Beatrys en Carl ende Elegast*. Amst. 1859. 8°.

In de toelichting komt o. a. een onderzoek voor omtrent de Kronyk van Albericus Trium-Fontium.
Beoord. door J. van Vloten in *de Gids* 1860 I bl. 47 en door J. Leendertz Wz. in *Alg. Konst- en Letterb.* 1860 bl 202.

l. M. de Vries, Carel ende Elegast vs. 1061. — *Proeve van Mnl. taalzuivering* blz. 175—76.

——— Tekstcritiek XI Carel en Eleg. vs. 94. — *Taal- en Letterb.* IV (1873) bl. 55—56.

m. Karel en Elegast. Deux fragments mss. (ensemble 128 vers) du XIV siècle, conservés à la Bibliothèque de la ville de Namur, communication de M. J. H. Bormans. — *Bull. de l'Acad. Royale de Belg.* II Sér. T. 36 (1873) bl. 220—226.

428. **Carel ende Elegast.** — Vervolg.

n. Charles et Elegast, ancien Roman en vers, traduit du Flamand par J. de Saint Genois. Gand 1836. 8°.
Vertaling in proza.

o. Eene half-hoogduitsche, half-nederrijnsche vertaling komt voor in: *Karlmeinet*, herausg. von Ad. von Keller. Stuttgart 1868. bl. 575—606.
Vergel. over deze vertaling K. Bartsch, Ueber Karlmeinet, Nürnberg 1861, bl. 76—87, 387 vv.

p. Carel en Elegast. — *Karolingische verhalen in nieuwer form overgebracht door* J. A. Alberdingk Thijm. 2e uitg. (1873) bl. 1—24.

429. **Doon de Mayence.**
Zie J. te Winkel t. a. p. bl. 122.

Fragment d'un Roman de Chevalerie du Cycle Carlovingien (découvert aux Archives de Boubourg p. M. E. de Coussemaeker) transcrit d'après un parchemin du XIII siècle par P. Blommaert. — *Annales d. Comité Flamand de France* V (1860) bl. 89—103 en opnieuw afgedrukt door G. Kalff op bl. 168—179 zijner uitgave van *Middelnederl. epische fragmenten* (Gron. 1885).

430. **Het Roelandslied.**
Zie J. te Winkel t. a. p. bl. 124—126.

a. J. ten Brink, Het Roelantslied. — *Dietsche War.* VIII (1869) bl. 1—18.

b. J. W. Holtrop, Berigt omtrent een [op de Kon. Bibl. te 's Gravenhage] gevonden Fragment van 336 vs. van den Roncevaller slag. Met 8 vs. tot proeve. — *Alg. Konst- en Letterb.* 1840, II bl. 180.
Vgl. W. J. A. Jonckbloet, Roman van Karel den Grooten en zijne XII Pairs. Inleiding bl. XI.

c. Een fragment [het zg. Brusselsche] van het Dietsche Roelandslied uitg. door K. Stallaert. — *Konst- en Letterb.* 1851, II bl. 406—410, overgenomen onder den titel Le Chanson de Roland in het werk: *Chants historiques de la Flandre*, 400—1650 *recueillis* par Louis de Baecker, Lille 1855. bl. 95—101.

d. Het Roelants-lied, uitg. door C. P. Serrure. — *Vaderl. Museum* II (1858) bl. 1—96.
I. Fragment van Brussel bl. 38.
II. " " 's Gravenhage bl. 40.
III. " " Rijsel bl. 50.
IV. Fragmenten uit het Volksboek bl. 61.

430. **Het Roelandslied.** — Vervolg.

e. Le Chanson de Roncevaux, fragments d'anciennes rédactions Thioises, avec une introduction et des remarques par J. H. Bormans. — *Mém. cour. publ. p. l'Acad. R. des sciences de Belg.* XVI (1864) bl. 1—223. Met 2 facs.

Ook afz. verschenen: Brussel 1864.

Behalve de fragm. d. C. P. Serrure uitg. komen hierin voor de fragmenten door J. Daris in het Archief te Looz gevonden.

Beoord. d. Gast. Paris in *Bibl. de l'école des Chartes* Ann. XXVI. Ser. VI. T. I. (1865) bl. 384—92.

— Eelco Verwijs, Tekstcritiek II Fragm. Roelantslied. I fragm. v. 358 vv. — *Taal- en Letterb.* III (1872) bl. 220—222.

f. Het Roelandslied [nieuwe uitg. der onder *b-e* genoemde fragmenten]. — *Middelnederl. epische Fragm.* uitg. d. G. Kalff (Gron. 1885) bl. 33—98.

g. Van dezen roman verscheen in 1576 bij Jan van Ghelen te Antwerpen een Volksboek in proza met rijm doormengd.

431. **Willem van Oringen.**

Zie J. te Winkel t. a. p. bl. 126—129.

a. H. Hoffmann von Fallersleben, Bericht omtrent een HS. van den Willem van Oranje (te Keulen). — *Alg. Konst- en Letterb.* 1821 II bl. 314.

b. Fragmenten (Gentsche) van het oude Riddergedicht Willem van Oranje, van Clays Verbrechten; met facsimile. Uitg. d. J. F. Willems. — *Belg. Museum* VII (1843) bl. 186—208 en op nieuw afgedrukt door G. Kalff op bl. 99—119 zijner uitg. van *Middelnederl. epische fragmenten* (1885).

c. M. de Vries, Proeve van Mnl. taalzuivering (1856) bl. 45 over Belg. Mus. 1843 bl. 192 vs. 193, 209.

d. Willem van Oranje. — *Karolingische verhalen. In nieuwer form overgebracht* d. Jos. A. Alberdingk Thijm, 2e omgew. uitg. Amst. 1873. bl. 193—203.

Deze bewerking is in dichtmaat

432. **Geraert van Viane.**

Zie J. te Winkel t. a. p. bl. 130.

a. Fragmenten van den Roman van Guerin van Montglavie medegedeeld d. W. Bilderdijk in zijne *Taal- en dichtk. Verscheid.* IV (1823) bl. 121—146.

Deze fragm. van Geraert van Vianen werden door B. verkeerdelijk aldus genoemd.

432. **Geeraert van Viane.** — Vervolg.

b. Geraert van Viane [herdruk van 't voorg.]. — *Middelned. epische fragm.* uitg. d. G. Kalff (Gron. 1885) bl. 153—158.

Voor de opgave der varianten zie men hiervóor N°. 385.

433. **Aubri de Borgengoen.**

Zie J. te Winkel t. a. p. bl. 130.

a. W. J. A. Jonckbloet, Bericht omtrent Fragmenten van den Roman Aubris le Bourguignon. — In zijne uitg. van den *Roman van Karel den Grooten en zijne XII Pairs* (1844). Inleiding bl. XII.

b. Fragmenten van den Roman van Aubry den Borgengoen [voorh. in de Bibl. van de Mtsch. d. Ned. Letterk.], mededeged. d. L. Ph. C. van den Bergh in *N. Reeks v. Werken v. d. Mtsch. d. Ned. Letterk.* VII 1. st. (1852) bl. 126.

c. Aubri de Borgengoen [herdruk van 't voorg.]. — *Middelnederl. epische fragm.* uitg. d. G. Kalff (Gron. 1885) bl. 138—152.

434. **Saksenstrijd.**

Zie J. te Winkel t. a. p. bl. 131.

a. Fragment [trouvé chez les P. P. Récollets à St. Trond] d'un ancien roman du cycle de Charlemagne en vers thyois (vieux flamand) avec une introduction et des notes par J. H. Bormans. — *Compte-rendu d. séances d. l. Comm. royale d'histoire de l'Acad. de Brux.* XIV (1848) bl. 253—279. — Zie ook *Compte-rendu* XII (1847) bl. 123.

b. M. de Vries, *Proeve v. Mnl. taalzuivering* (1856) bl. 36—39, 42, 43, 126 over het voorg. vs. 78, 79, 98, 125.

c. Gwidekijn van Sassen [herdruk van *a*]. — *Middelnederl. epische fragm.* uitg. d. G. Kalff (Gron. 1885) bl. 159—167.

435. **Loyhier ende Malart.**

Zie J. te Winkel t. a. p. bl. 132.

a. Fragmenten van eenen Ridderroman [gevonden op de Bibl. Thysiana en thans behoorende aan de Bibl. v. d. Mtsch. d. Ned. Letterk.] uitg. door L. Ph. C. van den Bergh. — *N. Reeks v. werken d. Maatsch. d. Ned. Letterk. VII* 1e St. (1852) bl. 142—148.

b. Fragment van eenen ridderroman (Pinnaert) mededeged. d. C. P. Serrure. — *Vaderl. Museum* dl. I (1855) bl. 431—433.

435. **Loyhier ende Malart.** — Vervolg.

c. Loyhier ende Malart [alle de hiervoorgen. fragmenten] uitg. d. J. te Winkel. — *Tijdschr. v. N. Taal- en Letterk. IV* (1884) bl. 300—313.

d. Loyhier en Malaert [de hierboven onder *a* en *b* vermelde fragm. benevens 5 tot dusverre onuitgegeven strookjes]. — *Middelnederl. epische fragm.* uitg. d. G. Kalff (Gron. 1885) bl. 261—289.

436. **Ogier van Ardennen.**

Zie J. te Winkel t. a. p. bl. 133—134.

a. Fragmenten van den Ridderroman Ogier van Denemarken, mededeg. d. J. F. Willems. — *Belg. Museum* II (1838) bl. 334—340.

Volg. Jonckbloet's *Gesch. d. middelnederl. dichtk.* I bl. 391 zijn deze 8 fragmenten d. Willems in verkeerde volgorde geplaatst en moeten zij aldus worden gelezen: 1, 2, 3, 4, 7, 8, 5, 6. — Vgl. D. Buddingh in *Alg. Konst- en Letterb.* 1837, I bl. 420.

b. J. C. Matthes, De Nederlandsche Ogier [herdruk van 't voorg.]. — *Taal- en Letterb.* VI (1875) bl. 241—269.

Verg. G. Paris in *Romania* 1876 bl. 153 vv.

437. **Roman der Lorreinen.**

Zie J. te Winkel t. a. p. bl. 55, 56 v., 93, 134—136, 142—144.

a. Gast. Paris, La légende de Charlemagne dans les Pays-Bas. — *Hist. poétique de Charlemagne.* Paris 1865, bl. 135—146.

b. H. Fischer, Die Handschriften des Mittelniederländischen Romans der Lorreinen. — *N. Anzeiger f. Bibliogr.* v. Jul. Petzholdt. 1877, bl. 310—313.

---

c. Zwei Flamländische Bruchstücke aus dem Sagenkreise Karls des Groszen. Mitgeth. v. H. F. Massmann. — *Denkm. Deutscher Sprache und Literatur* Heft 1 (1828) bl. 149—154. Later overgenomen door G. J. Meijer in zijn *Nalezingen op het Leven van Jezus* (1838) bl. 85—108, o. d. t.: Fragmenten van eenen onbekenden Ridderroman, en ten derdenmale gedrukt in de uitgave van W. J. A. Jonckbloet (hieronder *g*) bl. 226—247. — Zie de inleiding aldaar bl. XII en XXXI.

d. Fragmenten van den Roman van Karel den Grooten en zijne XII Pairs. — Overgenomen uit J. V. Adrian's *Catalog der Bibliothek zu Giessen* in L. G. Visscher's *Historisch Tijdschrift* (1841) bl. 62—64. — Verg. aldaar bl. 29.

437. **Roman der Lorreinen.** — Vervolg.

e. Fragment van een Oud-Nederlandsch Riddergedicht genaamd Gaidoen (met ophelderingen van J. F. Willems). — *Belg. Museum* VII (1843) bl. 441—450. – Verg. W. J. A. Jonckbloet's uitg. van den roman van Karel den Grooten en zijne XII Pairs, Inl. bl. XII—XIV en *Middelnederl. epische fragm.* uitg. d. G. Kalff bl. 120.

f. W. J. A. Jonckbloet, Verslag van den Roman van Karel den Grooten en zijne XII Pairs. — *De Gids* 1843, *Mengelw.* bl. 617—632.

g. Roman van Karel den Grooten en zijne XII pairs (Fragmenten), uitgegeven [met inleiding, aanteekeningen en woordenlijst] d. W. J. A. Jonckbloet. Leiden 1844. 8°.

Uitg. door de Vereen. t. bevord. d. oude Nederl. letterk.

Van deze fragm., bekend als A I—V, zijn I en II uitg. volgens een HS. te Giessen en III—V volgens de hiervóor vermelde uitg. van Massmann.

Beoord. in *Alg. Letterl. Maandschrift* 1845, bl. 258—275.

— M. de Vries, Brief aan Dr. W. J. A. Jonckbloet. Bijdrage tot de kritiek en verklaring van Karel de Groote en zijne XII pairs. Leiden 1845. 8°.

h. W. J. A. Jonckbloet, Nog iets over den roman der Lorreinen. — *Verslagen en berigten d. Vereen. ter bevord. d. oude Nederl. letterk.* III (1846) bl. 76.

i. M. de Vries, Roman d. Lorreinen II v. 1866. — *Proeve v. Mnl. taalzuivering* (1856) bl. 121.

——— Tekstcritiek IV, Lorreinen II, 1918, 1972. — *Taal- en Letterb.* I (1870) bl. 152—154.

——— Mnl. verscheidenh. Lorreinen I 1881. — *Taalk. Bijdr.* II (1879) bl. 62—63.

k. C. Hofmann, Ueber ein neuentdecktes mittelniederländisches Bruchstück des Garijn [thans behoorende a. d. Hof- u. Staatsbibl. te München]. — *Sitzungsber. d. K. Bayer. Akad. d. Wissensch. in München* 1861, II bl. 59—79.

l. Bericht omtrent een fragm. van den „Roman der Lorreinen". – *De Eendracht* XXIV (1869) bl. 47.

m. Ein Bruckstück des Romans der Lorreinen [in de Bibl. v. h. German. Museum], mitgeth. von G. K. Frommann, mit Bemerkungen von Joh. Lambel. — *Germania* XIV (1869) bl. 434—439.

n. De Roman der Lorreinen. Nieuw ontdekte gedeelten. Uitgegeven door J. C. Matthes. Gron. 1876. 8°.

Bibl. v. middelnederl. letterk. afl. 17.

Van deze fragmenten, bekend als B. I—III, zijn de eerste drie uitg. naar een te Utrecht gevonden HS., het vierde naar de uitg. van G. K. Frommann (hiervóor *m*) en het vijfde naar de uitg. van C Hofmann (hiervóor *k*).

Beoord. d. Stengel in *Zeitschr. f. Rom. Philol.* I blz. 137—144.

437. **Roman der Lorreinen.** — Vervolg.

o. Zwei Fragmente [gevonden te Stuttgart] des mittelniederländischen Romans der Lorreinen herausg. von H. Fischer. — *Festschrift zur vierten Säcular-Feier der Universität zu Tübingen, dargebracht von d. K. öffentl. Bibliothek zu Stuttgart* (1877). 4°.

Beoord. in *Revue critique*, 1878 N°. 9 en *Anz. f. dtsch. Alterth.* IV bl. 310.

— G. Penon. Nieuw ontdekte fragmenten van den roman der Lorreinen [over het voorgaande]. — *Spectator* (1878) bl. 332.

p. Nieuwe fragmenten van den roman der Lorreinen mede-ged. d. M. de Vries. — *Tijdschr. v. Ned. Taal- en Letterk.* III (1883) bl. 1—50.

Van deze vier fragmenten, bekend als C I—IV werd I uitg. naar een H.S. uit Zierikzee, thans beh. aan de Mtsch. d. Ned. letterk., III naar een H.S. te Parijs en II, IV naar het H.S. te Stuttgart, volgens de hiervóor vermelde uitgave van H. Fischer.

q. Een nieuw fragment [het vijftiende, D] der Lorreinen aangewezen door J. te Winkel [Over J. F. Willems' uitgave, hiervóor *e*]. — *Tijdschr. v. Ned. Taal- en Letterk.* IV (1884) bl. 291—299.

r. Lorreinen (Laidoen), [het door Willems uitg. fragment, hiervóor *e*]. — *Middelnederl. epische fragm.* uitg. d. G. Kalff (Gron. 1885) bl. 120—137.

438. **De Heemskinderen.**

Zie J. te Winkel t. a. p. bl. 136—139.

a. C. A. S[errure], De vier Heemskinderen. Ridderroman der XIIIe eeuw. — *De Eendracht* XXV (1871) bl. 101.

b. Bruchstücke einer altflandr. poet. Bearbeitung der Sage von Reinalt von Montalban oder der Heimonskindern. — *Bonner Bruchstücke von Otfried....* herausg. von H. Hoffmann von Fallersleben. (Bonn 1821) bl. 21—23.

c. H. Hoffmann von Fallersleben, Bericht betreff. fragmenten van de Heemskinderen. — *Alg. Konst- en Letterb.* 1821 II bl. 312.

d. Fragmenten des Romans van den Ridder, naderhand Heiligen, Reynolt. Mededeg. d. W. Bilderdijk in zijne *Nieuwe taal- en dichtk. Verscheid.* I (1824) bl. 111—198.

e. Renout van Montalbaen. Herausg. v. Hoffmann von Fallersleben in *Lantsloot ende die scone Sandrijn* etc. Breslau 1837 bl. 45—124.

Horae Belgicae V.

— M. de Vries, Over Renout (Hor. Belg. V) vs. 1065, 1192, 1222, 1269. — *Proeve van Mnl. taalzuivering* (1856), bl. 56, 57, 61, 62, 78, 79, 85, 86.

438. **De Heemskinderen.** — Vervolg.

— J. van Vloten, Textcritiek V (Reinout II, 1700 vv., Hor. Belg. V bl. 94 vv.) — *Taal- en Letterb.* I (1870) bl. 148.

— Eelco Verwijs. Een paar mnl. misgeboorten. I Metserman [tegen het voorg.]. — *Als voren* II (1871) 221—227.

— M. de Vries, Tekstcritiek XIII. Renout vs. 1158 en 1271. — *Als voren* IV (1873) bl. 57—61.

— J. C. Matthes, Renout, vs. 1158. — *Als voren* IV (1873) bl. 145—148.

— ——— Renoutslezingen. — *Als voren* IV (1873) bl. 265—282.

f. Onuitgegeven fragment [uit de Bibl. v. d. Maatsch. d. Ned. Letterk.] der Middelnederlandsche vertaling van den roman der Vier Heemskinderen. Medeged. door W. Bisschop. — *Handel. v. d. Mtsch. d. Ned. Letterk.* 1866 bl. 88—95.

Ook afzonderlijk verschenen. Leiden 1866. 8°.

g. Renout van Montalbaen [al de hiervóor genoemde fragmenten], met inleiding en aanteekeningen door J. C. Matthes. Groningen 1875 8°.

Bibl. v. middelnederl. letterk. afl. 15.

Beoord. d. E. Martin in *Anz. f. dtsches Alterth.* I (1876) bl. 218—222. — *Athenaeum* 1875, bl. 276 en door G. Paris in *Romania* IV (1875) bl. 471—474.

— Renout-fragmenten. Opgave van varianten door H. E. Moltzer. — *Tijdschr. v. Ned. Taal- en Letterk.* V (1885) bl. 290.

---

h. De vier Heemskinderen. — *Karolingische verhalen. In nieuwer form overgebracht* d. J. A. Alberdingk Thijm. 2e omgew. uitg. (1873) bl. 25—191.

i. De vier Heemskinderen, met inleiding en aanteekeningen uitgegeven door J. C. Matthes. — Groningen 1872. 8°.

Beoord. d. P. Leendertz Wz. in *De Navorscher* XXIII (1873) bl. 64—66.

NB. De vroegere uitgaven van dezen roman, in proza als volksboek, als van weinig waarde voor de studie van het Middelnederlandsch, zijn hier niet vermeld.

j. Das deutsche Volksbuch von den Heymonskinderen. Nach dem Niederländischen bearbeitet von Paul von der Aelst. Mit einer Einleitung über Geschichte und Verbreitung der Reinoltsage. Herausg. von F. Pfaff. Freiburg 1887. 8°. V

439. **Madelghijs.**

Zie J. te Winkel t. a. p. bl. 139 en F. J. Mone Uebers. bl. 42.

a. H. Hoffmann von Fallersleben, Bericht omtrent een fragment van 118 verzen gevonden bij Enschedé te Haarlem. — *Konst- en Letterb.* 1821 II bl. 312.

b. Fragmenten van een ouden Ridderroman (Malagijs) mededeged. door W. Bilderdijk in zijne *Nieuwe taal- en dichtk. Verscheidenh.* IV (1825) bl. 153—176.

— M. de Vries, Over het voorg. vs. 5. — *Proeve v. Mnl. taalzuivering* (1856) bl. 94, 95.

c. [Fragment (gevonden te Gent) van den Roman van Madelghijs], medeged. d. J. H. Bormans in zijne *Notae in Reinardum vulpem.* Fasc. I (1836) bl. 16—18.

d. Aus dem Malagis, herausg. von F. J. Mone. — *Anzeiger* VI (1837) bl. 62—68.

e. Malegys fragmenten [de hierboven vermelde fragm. benevens twee nog onuitgegeven, behoorende aan de Mtsch. d. Ned. Letterk.] uitg. door J. Verdam. — *Taal- en Letterb.* VI (1875) bl. 113—147.

Als Volksboek verscheen:

f. De schoone Historie van den Ridder Malegys, die het vervaarlyk paard ros Beyaard wan enz. — Te Amsterdam, gedr. bij de Erven de Wed. Jacobus van Egmont z. j. 8° en 4°.

Later nagedrukt door L. van Paemel te Gent en door P. A. Kimpe aldaar.

440. **Aiol.**

Zie J. te Winkel t. a. p. bl. 140.

a. G. Penon, De Roman d'Aiol. — *Ned. Spectator* 1878 bl. 158.

b. Makaris. — *Carminum epicorum Germ. saec. XIII et XIV fragmenta... ed.* F. Deycks. (1859) bl. 32—39.

Door Jonckbloet aangewezen als behoorende tot den Aiol.

c. Fragments d'une ancienne version Thioise de la chanson de geste d'Aiol, suivis d'un extrait du texte inédit du poëme Français et d'annotations par J. H. Bormans. — *Bull. de l'Acad. R. de Belgique* 2e S. T. XV (1863) bl. 177—276. M. facs.

Hierin zijn afgedrukt de door Deycks uitgegeven fragmenten benevens een fragment te Vliermaal gevonden

d. A. Th. [J. A. Alberdingk Thijm] Aiol. — *Dietsche War.* VII (1866) bl. 446.

440. **Aiol.** — Vervolg.

e. E. W. L. Eyssonius Wichers, Over den „Aiol" [herdruk van *b*]. — *Als voren* bl. 447—456.

f. W. Bisschop, De roman d'Aiol [herdruk van het fragm. te Vliermaal gevonden, zie *c*]. — *Als voren* bl. 457—568.

g. Die Fragmente des Mittelniederländischen Aiol, herausg. von J. Verdam. — *Aiol et Mirabel*... herausg. v. W. Forster. Heilbronn 1876—82, bl. 522—542.

Ook afzonderlijk verschenen: Altenburg 1881. 8°.

h. Nieuwe Aiol-fragmenten uitg. door J. Verdam. — Fragment I. Fragment II. Reeds bekende fragmenten. — *Tijdschr. v. Ned. Taal- en Letterk.* II (1882) bl. 209—287.

Afzonderlijk verschenen o. d. titel:

Oude en nieuwe fragmenten van den Middelnederlandschen Aiol. Met aanteekeningen uitg. door J. Verdam. Leiden 1883. 8°.

In deze uitg. komen alle de hier voorgenoemde fragmenten voor, vermeerderd met 1200 verzen te Breda gevonden.

441. **Huge van Bordeeus.**

Zie J. te Winkel t. a. p. bl. 140.

a. Huon de Bordeaux (Gouda, Govert van Ghemen, c. 1490). 4°.

Één blad dezer uitg. wordt bewaard in de Kon. Bibl. te 's Gravenhage en is afgedrukt door J. W. Holtrop in zijn *Monuments typographiques* 79 (126) a. 1. 2. — Zie: Campbell Annales N°. 1011.

b. Vier fragmenten [gevonden te Middelburg] eener Nederl. bewerking van den ridderroman Huon de Bordeaux, medegedeeld d. S. de Wind. — *N. Reeks d. Werken v. d. Mtsch. d. Ned. Letterk.* V (1847) bl. 263—304.

In verkeerde volgorde uitgegeven; deze moet zijn 1, 3, 4, 2.

c. Huge van Bordeeus [Nieuwe uitg. der voorg. fragmenten]. — *Middelned. epische fragm.* uitg. d. G. Kalff (Gron. 1885) bl. 221—249.

---

d. F. Wolf, Ueber die beiden wieder aufgefundenen Niederländischen Volksbücher von der Königin Sibille und von Huon van Bordeaux. — *Denkschr. d. phil. hist. Class. d. Kais. Akad. d. Wissensch. zu Wien* VIII (1857) bl. 180—282.

Ook afzonderlijk verschenen te Weenen, 1857. 4°.

e. Huyge van Bourdeus. Ein Niederländisches Volksbuch, herausg. von Ferd. Wolf. Stuttgart 1860. 8°,

Biblioth. d. litter. Vereins in Stuttgart. LV.

f. J. Verdam, Het volksboek van Huge van Bordeaux. — *Taalk. Bijdr.* I (1877) bl. 113—115.

442. **Koningin Sibille.**

Zie J. te Winkel t. a. p. bl. 141.

De Middelnederl. tekst hiervan is verloren gegaan, maar werd in een proza-volksboek omgewerkt, waarvan het voorg. werk van F. Wolf (N°. 441*d*) verslag geeft.

In den Karlmeinet, herausg. von A. von Keller, Stuttgart 1859, komt eene vertaling voor.

443. **Floovant.**

Zie J. te Winkel t. a. p. bl. 21—23, 143.

a. G. Penon, De Floovant-sage. — *Ned. Spectator* 1878, bl. 243.

b. Bruchstücke eines mittelniederländischen Heldengedichtes [voorhanden te Nürnberg] mitgeth. von Frommann. — *Anz. f. Kunde d. dts. Vorzeit* N. F. 1863 kol. 395—396.

c. Flovent. Bruchstücke [in de Bibl. d. German. Museums] eines mittelniederländischen epischen Gedichtes, herausgegeben v. K. Bartsch. — *Germania* IX (1864) bl. 407—63.

Ook afzonderlijk verschenen: Weenen 1864. 8°.

d. Flovent [Nieuwe afdruk van 't voorg.] — *Middelnederl. epische fragm.* uitg. d. G. Kalff (Gron. 1885), bl. 180—203.

444. **Borchgrave van Couchi.**

Zie F. J. Mone Uebers. bl. 57 en J. te Winkel t. a. p. bl. 196.

Van den borchgrave van Couchi. Fragmenten [gevonden in de Abdij van Berne te Heeswijk, thans behoorende aan de Mtsch. d. Ned. letterk., benevens 817 verzen, door F. J. Mone afgeschreven van de bladen indertijd door hem te Atrecht gevonden] uitgegeven door M. de Vries. — *Tijdschr. v. Ned. taal- en letterk.* VII (1887) bl. 97—250. — Verg. *Versl. en Meded. d. K. Akad. v. Wetensch. Afd. Letterk. III R.* 4e *dl.* (1887) bl. 361.

Ook afzonderlijk verschenen te Leiden, 1887. 8°.

445. **Sidrac.** — Vertaald naar de „Fontaine de toutes sciences".

Zie J. te Winkel t. a p. bl. 141 en F. J. Mone, Uebers. bl. 353.

a. Eene schoone historie gehijeten Sijdrac. welke Sijdrac was een philosooph ende was op aertrike duisend jaer voor Goods geboorten. Leiden (z. naam en drukker) 1495. fol.

Herdrukt door Jacob van Breda te Deventer, 1496. fol.
Vergel. Campbell, Annales N°. 981 en 982.

b. R. P. A. Dozy en M. de Vries, Bericht omtrent twee HS. van den Sydrach [in proza] in het British Museum te Londen en de Bodleian Bibl. te Oxford, benevens een woord over het Hamburgsche HS. — *Verslagen en Be-*

445. **Sidrac.** — Vervolg.

rigten d. Vereen. ter bevord. d. oude Nederl. Letterk. II (1845) bl. 38. — M. de Vries, Nader bericht daaromtrent. — *Aldaar* IV (1847) bl. 69.

c. Sidrac. Medegedeeld door M. de Vries. — *Taal- en Letterb.* III (1872) bl. 64—70.

Hierin zijn de berijmde proloog en epiloog, die de ongenoemde vertaler aan zijne proza-bewerking toevoegde, medegedeeld naar het HS. van Uffenbach, dat in de Stadsbibliotheek te Hamburg berust. — Door F. J. Mone werd in zijn *Uebers.* bl. 353 slechts de epiloog afgedrukt naar het Brusselsch HS.

446. **Onbekend.**

Fragment van een Mnl. heldendicht, medegedeeld d. Ferd. v. Hellwald. — *Taal- en Letterb.* I (1870) bl. 312—316.

VI. Britsche Romans.

Zie J. te Winkel, Gesch. d. Ned. letterk. I bl. 145—197.

447. **Historie van den Grale en Merlijns boeck** door Jacob van Maerlant.

Zie J. te Winkel t.a.p. bl. 165—171.

a. J. F. Willems, Over Jacob van Maerlant, en bepaaldelijk over het boek van Merlijn. — *Belg. Museum* II (1838) bl. 438.

b. L. Tross, Bericht omtrent een HS. toebehoorende aan den Vorst van Bentheim-Steinfurt, en bevattende Merlijns prophecien ofte de historie van der grale, door Jacob de Coster van Maerlant. — *Handelingen der Jaarl. Vergad. van de Maatsch. d. Ned. Letterk.* 1837. bl. 67.

Vergel. G. Lauts, in *Alg. Konst- en Letterbode* 1838, I bl. 3; L. G. Visscher, *Iets over Jacob de Coster van Maerlant* (1838) bl. 7—14, waar het begin, het slot en de lijst der hoofdstukken worden medegedeeld; alsmede de beoordeeling van laatstgenoemd werkje door G. J. M[eijer], in *De Gids* 1839 bl. 523.

c. Nordhoff, Maerlants Merlin. — *Germania* XIX N. F. VII. (1874) bl. 300—302.

Vgl. F. v. Hellwald in de *Allgem. Zeitung* 1872 N°. 44.

d. J. van Vloten, Het jongste nieuws omtrent Maerlants Merlin. — *Nederl. Spectator* 1876 bl. 321.

e. ——— Eene mededeeling over Maerlants Merlijn. — *Handel. v. h. XVII*e *Ned. taal- en letterk. Congres* 1879 bl. 209—214. — Beraadslaging daarover: *Als voren* bl. 214—215.

f. K. F. Stallaert, De Merlijn van Jacob van Maerlant [met mededeeling van 338 verzen, naar een ander HS. dan door J. van Vloten uitgegeven werd]. — *Nederl. Museum* 1880 I bl. 51—63.

447. **Historie van den Grale en Merlijns boeck** door Jacob van Maerlant. — Vervolg.

— J. van Vloten, Stallaerts brokken uit den Merlijn. — *Als voren* 1880 I bl. 226—233.

g. Jacob van Maerlants Merlijn, naar het eenig bekende Steinforter HS., uitgegeven door J. van Vloten. Leiden 1880(—82). Met facsimile. 4°.

Onder dezen onjuisten titel werden uitgegeven: Jacob van Maerlant's „Historie van den Grale" (vers 1—1926) en zijn „Merlijns boeck" (vers 1927—10398) terwijl vers 10399—36218 bevatten Lodewijk van Velthem's vertaling van „Koning Artur's boek". Beoord. door J. F. J. Heremans in *Nederl. Museum* 1880 II bl. 123; door J. te Winkel in *Literaturbl. f. Germ. u. Rom. Philol.* II (1881) kol. 347—351 en door J. Franck in *Anz. f. deutsches Alterth.* IX (1883) bl. 363—384.

h. J. te Winkel, De Borron's Joseph d'Arimathie en Merlin in Maerlant's vertaling. — *Tijdschr. voor Ned. Taal en Letterk.* I (1881) bl. 305—363.

Verg. het Naschrift van J. van Vloten in zijne uitgave van den Merlijn bl. 406.

448. **Maskaroen.**

Zie J. te Winkel t. a. p. bl. 168.

Van het Satansproces (Merlijn, vers 2013—2901) komt in het Middelned. nog eene andere, uitvoeriger bewerking voor, die wij hier laten volgen:

a. R. P. A. Dozy, Bericht omtrent een HS. in de Bodleian Bibliotheek te Oxford, getiteld: Dit es van Maskeroen. — *Verslagen en Berigten d. Vereen. ter bevordering der Oude Nederl. Letterk.* II (1845) bl. 53.

b. Dit es van Maskeroen. [Naar het Oxfordsche HS.] uitg. door F. A. Snellaert. — *Nederl. Gedichten uit de 14e eeuw.* (1869) bl. 493—538, 742—745.

— J. Verdam, Over Mascaroen 190. — *Tekstcritiek v. mnl. schrijvers* (1872) bl. 59.

449. **Roman van Lancelot.** — Bewerkt voornamelijk naar den Lancelot du Lac van Gautier Map.

Zie J. te Winkel t. a. p. bl. 171—175, 366 volg.

a. H. Hoffmann van Fallersleben, Bericht omtrent fragmenten van den Lancelot. — *Alg. Konst- en Letterb.* 1821 II bl. 310.

b. Roman van Lancelot (XIIIe eeuw). Naar het [eenigbekende] HS. der Kon. Bibliotheek [te 's Gravenhage] op gezag van het Gouvernement uitgegeven d. W. J. A. Jonckbloet. 's Gravenhage 1846. 2 dln. 4°.

Met uitvoerige inleiding. — Deze uitgave bevat Boek II—IV. — Het IIIe Boek van den Lancelot wordt gevormd uit de volgende kleine romans: 1° de queste van den Graal, vs 1—11160; 2° avonturen

449. **Roman van Lancelot.** — Vervolg.

- van Walewein, vs 11161—14136; 3° twee hoofdstukken over Lancelot, vs 14137—14580; 4° de roman van den ridder metter mouwen, vs 14581—18602; 5° een roman van Walewein, vs 18603—22270 (niet te verwarren met den roman van Walewein door Penninc en Vostaert vertaald, zie N°. 451 *c*); 6° de mnl. bewerking van het fabliau de la mule sanz frein, vs 22271—23126 en 7° de roman van Torec, vs 23127—25980.

In de Bijlagen tot het 2e deel bevindt zich eene uitgave van: *Li Romans de la Charrete, par* Chrestien de Troye et Godefroi de Leigni.

Een fragment van een ander HS. op de Kon. Bibl. bevat nog van het Tweede Boek vs. 27338—27783 waarvan Dr. J. te Winkel de collatie mededeelde in zijne uitgave van Jacob van Maerlant's Roman van Torec (zie N°. 457 *b*) bl. XXXVIII—XLIII.

Beoord. d. M. de Vries in *Konst- en Letterbode* 1847 I bl. 117—126.

— J. Verdam, Over verschillende verzen van den Lancelot. — Zie de lijst der verbeterde plaatsen op bl. 109 van zijn proefschrift: *Tekstcritiek van mnl. schrijvers* (1872).

— Eelco Verwijs, Sprokkeling. Lanc. II 1809. — *Taal- en Letterb.* V (1874) bl. 108—109.

— P. Leendertz Wz. Tekstkritiek. Lancelot vs. 18430 sqq. — *Navorscher* XXV (1875) bl. 89, 113—119.

c. Fragment medegedeeld d. J. H. Bormans als bijlage tot zijn Rapport (zie hiervóor N°. 397). — *Compte-rendu d. séances d. l. Comm. R. d'histoire* II Sér. t. VI (1854) bl. 193.

e. E. W. L. Eyssonius Wichers, Het eerste Boek van den Lancelot in 't Mnl. — *Dietsche Warande* VII (1866) bl. 286—87. — Verg. *aldaar* III (1857) bl. 114.

d. De ridder met de kar. Fragment [van 396 verzen van het Ie Boek] uitg. d. C. P. Serrure. — *Vaderl. Mus.* IV (1861) bl. 309—323, 443.

f. Een fragmentje van het eerste boek van den Lancelot, medegedeeld d. M. de Vries. — *Tijdschr. v. Ned. Taal- en Letterk.* III (1883) bl. 59—61.

450. **Perchevael.** — Vertaald naar Perceval le Gallois door Chrestien de Troies.

Zie J. te Winkel t. a. p. bl. 177.

a. De Nederlandsche Percheval. — Bericht betr. fragmenten eener oud-dietsche vertaling van den Perchevael van Chrestien de Troyes door J. H. Bormans gevonden. — *Dietsche Warande* III (1857) bl. 114.

b. Fragment van 296 verzen medegedeeld o. d. t. Walewain d. Ferd. Deycks in de door hem uitgegeven *Carminum epicorum Germ. Nederl. saec. XIII et XIV.... fragmenta* (1859) bl. 9—19.

451. **Walewein.**

Zie J. te Winkel t. a. p. bl. 178—181.

a. H. Hoffmann von Fallersleben, Bericht omtrent HSS. van den Roman van Walewein. — *Konst- en Letterb.* 1821 II bl. 311.

b. G. J. Meijer, Verslag van den Roman van Walewein. — *Nalezingen op het leven van Jezus* (1838) bl. 29—83.

c. Roman van Walewein door Penninc en Pieter Vostaert, uitgegeven [naar een HS. van de Mtsch. d. Ned. Letterk., met inleiding en aanteekeningen] door W. J. A. Jonckbloet. Leiden 1846—48. 2 dln. Met titelpl. 8°.

Uitgeg. door de Vereen. t. bevord. d. oude Ned. letterk.

Dl. I bevat het gedicht van 11198 verzen. Dl. II bevat 1° Waleweins persoon en karakter; 2° Verschillende gedichten waarvan Walewein de held is (do chevalier à l'espée, Li chevaliers as deux espées, en twee gedichten voork. in het Haagsche HS van den Lancelot: Hoe Walewein wilde weten vrouwen gepens en Van Waleweine ende Ydeinen ende Druideine): 3° Ouderdom en oorsprong van ons gedicht; 4° Kritiek van het gedicht; 5° Over het handschrift. — Gemengde aanteekeningen.

d. W. J. A. Jonckbloet, Walewein (Een blad uit den oud-nederlandschen roman van Lancelot). — *De Tijd* V (1847) bl. 33—45.

e. Fragmenten van een oud rijmwerk gevonden door L. Van Lerberghe, medegedeeld d. C. P. Serrure. — *De Eendragt* V (1850) bl. 23.

— F. A. Snellaert, Brief (over het voorg.). — *Als voren* V (1850) bl. 26.

— W. J. A. Jonckbloet, Brief (over het voorg.). — *Konst- en Letterb.* 1850 II bl. 241—243.

f. M. de Vries, Over Walewein vs. 3819, 3886, 9099, 9996. — *Proeve v. mnl. taalzuivering* (1856) bl. 41, 102, 107, 129

g. P. J. Cosijn, Tekstcritiek IV Walewein vs. 9133. — *Taal- en Letterb.* I (1870) bl. 241—243.

h. M. de Vries, Woordverklaring. Walewein 8236. — *Als voren* II (1871) bl. 274.

i. J. Verdam, Bedorven plaatsen. Walew. 112, 259. — *Versl. en Meded. d. Kon. Acad. v. Wetensch.* III R. dl II (1885) bl. 283—294.

452. **Walewein en Keye.**

Zie J. te Winkel t. a. p. bl. 181.

Roman van Walewein ende Keye. — *Roman van Lancelot* uitg. [n. h. HS. te 's Gravenhage] d. W. J. A. Jonckbloet (1846) IIIe Bk. vers 18603—22405. Dl. II bl. 126—152.

453. **Die Wrake van Ragisel.** — Vertaald naar La Vengeance de Raguidel van Raoul.
Zie J. te Winkel t. a. p. bl. 182.

a. Die wrake van Ragisel. — *Roman van Lancelot* uitg. [n. h. HS. te 's Gravenhage] d. W. J. A. Jonckbloet. (1846) IIIe Bk vers 11236—14136, Dl. II bl. 76—96.

b. E. W. L. Eyssonius Wichers, Die wrake van Ragisel. — *Dietsche Warande* VII (1866) bl. 129—142.

454. **Ferguut.** — Vertaald naar: Les aventures de Frigus par Guillaume le Clerc.
Zie J. te Winkel t. a. p. bl. 184—187.

a. H. Hoffmann von Fallersleben, Bericht omtrent HSS. van den Ferguut en Galiene. — *Alg. Konst- en Letterb.* 1821 II bl. 311.

b. Ferguut, Ridderroman uit den fabelkring van de ronde Tafel, uitgeg. [naar het HS. v. d. Maatsch. d. Ned. Letterk.] door L. G. Visscher. Utrecht 1838. 8°.
Beoord. in *Litterar. Zeitung* 1838 N°. 52 (overgenomen in *Alg. Konst- en Letterb.* 1839 I bl. 235—236); door F. J. Mone in *Anzeiger* VIII (1839) bl. 435—437 en door J. H. Halbertsma in *Alg. Konst- en Letterb.* 1838 II bl. 377—381 en 388—93. — Vergel. *Navorscher* XVI (1866) bl. 49, 120.

c. [W. J. A. Jonckbloet], Iets over Ferguut, ridderroman uit den fabelkring van de Ronde Tafel, uitgegeven door L. G. Visscher. Leyden 1838. 8°.

d. J. H. Halbertsma, Taal- en Oudheidkundige Aanmerkingen op den Nederlandschen Fergut. — *Letterk. Naoogst* I (1840) bl. 1—95.
Vergelijk: *Alg. Konst- en Letterb.* 1840 II bl. 293—96 en *De Gids* 1841 bl. 473—486, 537—549, 597—609.

e. M. de Vries, Over verschillende verzen van Ferguut. — Zie de lijst der critisch behandelde plaatsen op bl. 189 van zijn werk: *Proeve van Mnl. taalzuivering* (1856).

f. W. Bisschop, Bijdrage tot de critiek van Ferguut. — *Handel. v. d. Maatsch. d. Ned. Letterk.* 1865 bl. 3—26.

g. M. de Vries, Nog iets over den Ferguut. Tekstcritiek en woordverklaring. — *Taalgids* IX (1867) bl. 169—197.

h. P. Leendertz Wz., Over den vervaardiger van den Ferguut. — *Navorscher* XVIII (1868) bl. 315—318.

i. Eelco Verwijs, Ferguut, vs. 2370. — *Taal- en Letterb.* I (1870) bl. 60—61.

k. M. de Vries, Tekstcritiek V, VI, Ferguut vs. 1183 en 1743. — *Als voren* I (1870) bl. 154—58.

l. E. W. L. Eyssonius Wichers, Iets over den Ferguut. — *Dietsche Warande* IX (1871) bl. 72.

454. **Ferguut.** — Vervolg.

m. P. Leendertz Wz., Tekstkritiek IV. Ferguut vs. 4107. — *Navorscher* XXVIII (1878) bl. 314—315.

n. M. de Vries, Mnl. verscheidenheden II. Ferguut 2190. — *Taalk. Bijdr.* II (1879) bl. 64—66.

o. T. v. L. Eenige vragen omtrent het Middelnederlandsch. — *Noord en Zuid* III (1880) bl. 21.

p. Ferguut, Nieuwe uitgave van Eelco Verwijs. [Naar het HS. van de Maatsch. d. Ned. Letterk.]. Uit zijne nalatenschap uitgegeven en van een glossarium voorzien door J. Verdam. Groningen 1882. 8°.

Bibl. v. middelnederl. letterk. afl. 30 en 33.

455. **Moriaen.**

Zie J. te Winkel t. a. p. bl. 187—190, 367.

a. Roman van Moriaen, 4704 verzen voork. in *Roman van Lancelot*, uitg. [naar het HS. te 's Gravenhage] d. W. J. A. Jonckbloet (1846) IIe Bk vers 42547—47250, dl. I bl. 284—316.

b. Roman van Moriaen. Op nieuw naar het [Haagsche] HS. uitgegeven en van eene inleiding en woordenlijst voorzien door Jan te Winkel. Groningen 1878. 8°.

Bibl. v. middelnederl. letterk. afl. 20 en 22.
Beoord. d. J. Franck in *Anzeiger f. Kunde d. dtschen Alterth.* VII (1881) bl. 14—23

c. W. L. van Helten, Tekstcritiek op Moriaen 185 en 381. — *Tijdschr. v. Ned. Taal- en Letterk* V (1885) bl. 273.

456. **Ridder metter mouwen.**

Zie J. te Winkel t. a. p. bl. 190—193.

[Ridder metter mouwen] 4021 verzen in *Roman van Lancelot* uitg. [naar het Haagsche HS.] d. W. J. A. Jonckbloet (1846) IIIe Boek vers 14581—18602 dl II bl. 99—126.

457. **Torec.** — Door Jacob van Maerlant vertaald naar het Fransch, waarin hij niet weer is teruggevonden.

Zie J. te Winkel t. a. p. bl. 194—196.

a. Roman van Torec, 3853 verzen in *Roman van Lancelot* uitg. [naar het Haagsche HS.] door W. J. A. Jonckbloet (1846) Bk III vers 23127—26980, dl II bl. 157—183.

b. Jacob van Maerlant's Roman van Torec, op nieuw naar het handschrift uitgegeven en van eene inleiding en woordenlijst voorzien door Jan te Winkel. Leiden 1875. 8°.

Beoord. d. F. v. Hellwald in *Augsb. allg. Zeitung* 1876 N°. 101 en door E. Martin in *Anz. f. dtsches Alterth.* III (1877) bl. 103.

457. **Torec.** — Vervolg.

c. T. v. L. Eenige vragen omtrent het Middelnederlandsch [naar aanleiding der voorg. uitg.]. — *Noord en Zuid* III (1880) bl. 20.

458. **Madoc** door Willem.

Zie te Winkel t. a. p. bl. 196.

a. H. Leo, Madoc. — *Zeitschr. f. deutsches Alterth.* IV (1844) bl. 565—567.

b. H. E. Moltzer, Madoc (Reinaert vs. 1). — *Tijdschr. v. Ned. Taal- en Letterk.* III (1883) bl. 312—320.

c. Nap. de Pauw, Over den Madoc van Willem „die den Reinaert maecte", Lezing. — *Versl. en Meded. d. K. Vlaamsche Acad. v. taal- en letterk.* I (1887) bl. 139—176.

Afzonderlijk verschenen te Gent 1887. 8°.

Beoord. door Jan ten Brink in *De Amsterdammer, Weekblad* N°. 537 (9 Oct. 1887) bl. 3 en door A. Cornette in *De Toekomst* VIIe R. 2e jaarg. (dl XXXII) 1888 bl. 43.

d. Guido Gezelle, Madoc. — *Het Belfort* II (1887) bl. 603—619.

VII. Oostersche Romans.

Zie Jan te Winkel, Gesch. d. Ned. letterk. I bl. 198—229.

459. **Partonopeus van Bloys.** — Naar het Fransch: Partonopeus de Blois, van Dénis Piramus].

Zie J. te Winkel t. a. p. I bl. 200—203.

a. Hoffmann von Fallersleben, Bericht omtrent Fragmenten van den roman Partenopex en Meliure. — *Alg. Konst- en Letterb.* 1821 II bl. 313.

b. Fragmenten van den Roman van Parthenopeus ende Meliore, gevonden te Trier en medeged. d. W. Bilderdijk in zijne *Taal- en dichtk. Verscheidenh.* III (1822) bl. 128—159.

c. Bruchstücke von Parthenopeus ende Meliore [voorh. te Keulen], mitgeth. von F. J. Mone. — *Anzeiger* VI (1837) bl. 423—431.

d. Fragment van den Roman van Parthénopeus en Meliore, [beh. aan de Mtsch. d. Ned. Letterk.] met eene inleiding en aanteekeningen van I. van Harderwijk. — *Nieuwe Werken van de Maatsch. der Nederl. Letterk.* V 2e stuk 1841 bl. 155—241. — Verg. *Handel. v. d. Maatsch. d. Ned. Letterk.* 1838 bl. 65.

e. W. J. A. Jonckbloet, Verslag van Fragmenten [te Jena] van den Ridderroman Parthenopeus ende Meliore. — *De Gids* 1843, *Mengelw.* bl. 583.

459. **Partonopeus van Bloys**. — Vervolg.

f. Partonopeus und Melior. Altfranzösisches Gedicht des XIIIten Jahrh. in Mittelniederländischen und Mittelhochdeutschen Bruchstücken, nebst begleitenden Auszügen des Französischen Gedichtes, geschichtlichen Nachweisungen und Wörterverzeichnissen herausg. von H. F. Massmann. Berlin 1847. 8°.

Hierin komen de onder *b—d* genoemde fragmenten voor.

— M. de Vries, *Proeve van Mnl. taalzuivering* (1856) bl. 119, 120, 171, 172 over het voorg. [uitg. Massmann] bl. 105 vs. 27, bl. 117 vs. 1.

g. Partonopeus end Melior. — *Carminum epic. Germ. Nederl. saec. XIII et XIV .... fragmenta ed.* F. Deycks (1859) bl. 20—31.

Deze fragmenten werden gevonden door Ferd. Deycks en door hem uitg. ter gelegenheid van het 3e Jubilé d. Universiteit te Jena.

h. Parthenopeus und Meliore. — *Horae Belgicae* XII. *Bruchstücke mittelniederl. Gedichte u. s. w. herausg. v.* Hoffmann von Fallersleben. (1862) bl. 29—40. —

Verbeterde afdruk van het voorgaande.

i. Oud dietsche fragmenten van den Parthonopeus van Bloys, grootendeels byeenverzameld door wylen ... F. Deycks en verder in orde geschikt en kritisch uitgeg. [met inleiding, nalezing en woordenlijst] door J. H. Bormans. Brussel 1871. gr. 8°. Met facs.

Uitg. door de K. Akademie van België.
Hierin zijn o. a. ook opgenomen al de fragmenten hierboven onder letter *b—d*, *f—g* genoemd.
Deze uitgave van J. H. Bormans bevat 17 fragmenten.

k. M. de Vries, Tekstcritiek XII Parthonopeus vs 2957. — *Taal- en Letterb.* IV (1873) bl. 56, 57.

l. Eelco Verwijs, Tekstcritiek III Parthon. vs 2420 vv. — *Als voren* III (1872) bl. 222—224.

——— Tekstcritiek. Parthon. vs 4525. — *Als voren* IV (1873) bl. 105.

——— Sprokkelingen. Parthon. 861, 1478, 4181, 4533, 4575, 4670, 4685 volg., 5216, 6529 enz. — *Als voren* V (1874) bl. 109—119.

m. J. Verdam, Middeln. varia XVII. Parth. 2313, 7076. — *Als voren* V (1874) bl. 266.

——— Middeln. varia XVIII. Parth. 4420. 6423, 6176 vv. — *Als voren* V (1874) bl. 270, 274.

——— Dietsche verscheidenheden XXVI. Parthonop. 315. — *Taalk. Bijdr.* II (1879) bl. 236—239.

459. **Parthonopeus van Bloys.** — Vervolg.

n. Fragment [18e] van den Parthonopeus van Bloys, medegedeeld door Eelco Verwijs. — *Handel. v. d. Maatsch. d. Ned. Letterk.* 1872 bl. 11—24.

o. Mittelniederländisches Parthonopeus-Fragment, aus dem Berliner MS. Germ. fol. 757 herausg. von W. Seelmann. — *Jahrb. d. Vereins f. niederd. Sprachf.* XI (1885) bl. 170—171.

460. **Floris ende Blancefloer.** — Vertaald door Diederic van Assenede naar het Fransche Floire et Blanceflor.

Zie J. te Winkel t. a. p. bl. 95, 203—207.

a. J. Tideman, Floris ende Blancefloer. — *Mengel. v. h. letterl. Genootsch. Oefening kweekt kennis. Proza.* 1847—48. bl. 95—125.

b. J. A. Alberdingk Thijm, Floris ende Blancefloer, door Diederic van Assenede (XIIIe eeuw). — *De Gids* 1850 I bl. 451—475.

---

c. H. Hoffmann von Fallersleben, Bericht omtrent HSS. van de Floris ende Blancefloer. — *Alg. Konst- en Letterb.* 1821 II bl. 311.

d. Floris ende Blancefloer door Diederic van Assenede. Mit Einleitung, Anmerkungen u. Glossar herausgeg. [nach e. HS. d. Maatsch. d. Ned. Letterk.] v. Hoffmann von Fallersleben. Leipzig 1836. 8°.

Horae Belgicae, III.

e. Floris ende Blancefloer: een ander handschrift van het dietsche gedicht medegedeeld d. J. A. Alberdingk Thijm. — *Dietsche War.* I (1855) bl. 498—512. M. facs.

f. M. de Vries, Over Floris ende Blancefloer vs 69, 70, 97, 1363—1366, 3188, 3587—3589, 3883. — *Proeve v. Mnl. taalzuivering* (1856) bl. 175, 46—48, 157—160, 111, 53—56, 104.

g. S. J., Eene plaats uit Floris ende Blancefloer (vs 3742 volg., 3825 volg.). — *Navorscher* XI (1861) bl. 301.

h. M. de Vries, Floris ende Blancefloer. Tekstcritiek. — *Handel. v. d. Mtsch. d. Ned. Letterk.* 1867 bl. 15—31.

i. E. A. H., Eene plaats uit Floris ende Blancefloer (vs 260 volg.). — *Navorscher* XIX (1869) bl. 206.

k. Floris ende Blancefloer [Naar het HS. van de Mtsch. d. Ned. Letterk. en de onder *e* vermelde fragm. uitg.] met inleiding en aanteekeningen door H. E. Moltzer. Groningen 1879. 8°.

Bibl. v. middelnederl. letterk. afl. 23.
Beoord. door J. F. J. Heremans in *Nederl. Museum* 1879 I bl.

460. **Floris ende Blancefloer.** — Vervolg.
260—264 en door J. Franck in *Anz. f. dtsches Alterth.* VII (1881) bl. 23—29.

l. J. Verdam, Dietsche verscheidenheden XLIII, XLIV. Floris vs 893 en 2167. — *Tijdschr. v. Ned. Taal- en Letterk.* III (1883) bl. 189—195.

m. ——— Eenige bedorven plaatsen. Floris 3522. — *Versl. en Meded. d. K. Acad. Afd. Letterk.* IIIe Rks, dl II (1885) bl. 294—298.

— W. L. van Helten, Tekstcritiek op Floris en Blancefloer 3522 [over 't voorg.]. — *Tijdschr. v. Ned. Taal- en Letterk.* V (1885) bl. 264—265.

---

n. G. Penon, Over het volksboek van „Floris en Blancefloer". — *Taal- en Letterb.* VI (1875) bl. 50—72.

o. De historie van Floris en Blanchefleur. Dewelke na datze lange gescheyden waren, ende veele perijkelen geleden hadden, tot den houwelijken staat kwamen enz. Amsterdam 1756. Met houtsn. 4°.

——— Hetz. werk. Groningen D. N. Greydanus. Z. j. Met houtsn. 4°.

——— Hetz. werk. Amsterdam 1804. 4°.

——— Hetz. werk. Amsterdam 1817. 4°.

——— Hetz. werk. Deventer P. de Lange. Z. j. Met houtsn. 4°.

——— Hetz. werk. Uitgeg. door H. C. Rogge. Leiden (1871). 8°.
Nederlandsche volksromans I.
Algem. Bibliotheek N°. 18.

p. Wonderbare vryagie tusschen den getrouwen Floris en de beminnensweerdige Blancefloer [Getrokken uit Assenede's gedicht]. Gent L. van Pamel Z. j. 4°.

q. Floris en Blancefloer. — *Karolingische verhalen. In nieuwer form overgebracht door* J. A. Alberdingk Thijm. 2e *omgew. uitg.* (1873) bl. 205—231.

461. **Beerte metten breeden voeten.** — Vertaling van Berthe aux grans piés van Adenès le Roi.
Zie J. te Winkel t. a. p. bl. 207.

a. Edm. Vanderstraeten, Nieuwe ontdekking van een onuitgegeven fragment des gedichts Floris en Blancefloer van Dirk van Assenede. — *De Eendracht* XXVI (1871—1872) bl. 101.

b. ——— Nog het fragment van het onuitgegeven dichtstuk van Dirk van Assenede. — *Als voren* XXVII (1872—1873) bl. 34.
Dit fragment werd uitgegeven o. d. t.:

461. **Beerte metten breeden voeten.** — Vervolg.

c. Fragment d'un poème flamand inédit imité de Li roumans de Berte aux grans piés publié par Ch. Piot. — *Bull. de l'Acad. R. de Belgique* Ser. II, Tom. 40 (1875) bl. 155—165. — Daaruit overgenomen door H. E. Moltzer in zijne uitgave van *Floris ende Blancefloer* (hiervóor N°. 460 *k*) bl. 131—145.

462. **Valentijn en Nameloos.** — Vertaald naar het Fransch.

Zie J. te Winkel t. a. p. bl. 95, 208—212, 271.

a. Hoffmann von Fallersleben, Bericht omtrent fragmenten van Nameloos en Valentijn. — *Alg. Konst- en Letterbode* 1821 II bl. 311.

b. Valentyn ende Namelos. Bruchstück [d. Kon. Bibliothek zu Berlin] eines mnl. Gedichtes aus dem XIV Jahrh., herausg. v. H. Hoffmann von Fallersleben. — *Altdeutsche Blätter* I (1835) bl. 204—207.

c. Denkmäler herausg. vom Verein f. Niederdeutsche Sprachforschung IV. Valentin und Namelos. Die Niederdeutsche Dichtung, die Hochdeutsche Prosa, die Bruchstücke der Mittelniederländischen Dichtung, nebst Einleitung, Bibliographie und Analyse des Romans Valentin und Orson von W. Seelmann. Norden-Leipzig 1884. 8°.

d. Valentijn en Nameloos [herdruk van *b*]. — *Middelned. epische fragm.* uitg. d. G. Kalff (Groningen 1885) bl. 204—220.

e. Valentijn-fragmenten, [Opgave der varianten] door H. E. Moltzer. — *Tijdschr. v. Ned. Taal- en Letterk.* V (1885) bl. 294—295.

Als volksboek werd deze roman omgewerkt en meermalen herdrukt o. d. t.:

f. Een schoone historie van Valentyn en Oursson, zoonen van de keizer van Grieken, hoe haar moeder onschuldig van de keizer verstoten werd, en haar in 't bosch van Orleans gebaart heeft, wonderlijk van dezelve opgevoed, en van zijn broeder Valentijn overwonnen.

463. **Flandrijs.**

Zie J. te Winkel t. a. p. bl. 212—214.

a. J. Franck, Ueber das mittelniederländische Gedicht Flandrijs. Inaug.-Dissertation. Strassburg 1876. 8°.

b. Flandrijs. Fragmente [zu Strassburg] eines Mittelniederländischen Rittergedichtes. Zum ersten Male herausgegeben von J. Franck. Strassburg 1876. 8°.

Quellen und Forschungen z. Sprach- u. Culturgesch. d. German. Völker. Heft 18.

Beoordeeld door E. Martin in *Anz. f. dtsches Alterth.* III (1877) bl. 54—56 en door J. H. Gallée in *De Bode* (1877) N°. 1.

463. **Flandrijs.** — Vervolg.

c. J. Franck, Zum Flandrijs. — *Ztschr. f. dtsches Alterth.* XXI N. F. IX (1877) bl. 466—470.

d. M. de Vries, Mnl. verscheidenh. VI Flandrijs 1, 313.— *Taalk. Bijdr.* II (1879) bl. 73.

464. **Seghelijn van Jherusalem.**

Zie J. te Winkel t. a. p. bl. 214—217.

a. H. van Wijn, Bericht omtrent oude drukken van Zegelyn van Jerusalem. — In zijne *Avondstonden* I (1800) bl. 312.

b. H. Hoffmann von Fallersleben, Bericht omtrent Zegelyn van Jerusalem. — *Alg. Konst- en Letterb.* 1821 II bl. 312.

c. Historie van Seghelyn van iherusalem... Gheprent Tantwerpen... bi mij Henrick Eckert... 1511 fol.

——— Hetzelfde werk. Geprent Tantwerpen... Bi mij Claes de Grave... 1517 fol.

In de bibliotheek van de Mtsch. d. Ned. Letterkunde bevindt zich een exemplaar eener uitgave van 1517 eveneens bij Claes de Grave verschenen, die echter van de hiervoorg. uitgave afwijkt.
Volgens Campbell Annales N°. 980 bevindt zich in de bibl. van den Senator Vergauwen te Gent een defect exemplaar dat waarschijnlijk van 1484 dagteekent.

d. M. de Vries, Over Seghelyn bl. 86. — *Proeve v. Mnl. taalzuivering* (1856) bl. 160.

e. C. P. Serrure, Zeven vragen van Seghelijn van Jerusalem. — *Vaderl. Mus.* IV (1861) bl. 144—148.

f. Mittelrheinische und Niederländische Gedichte in einer Berliner HS. [fragm. v. Seghelijn] mitgeth. v. E. Martin. — *Ztschr. f. dtsches Alterth.* XIII N. F. I (1867) bl. 374—376.

g. Seghelijn van Jherusalem. Naar het Berlijnsche HS. en den ouden druk uitgegeven door J. Verdam. Leiden 1878. gr. 8°.

Uitgeg. door de Maatsch. d. Ned. Letterkunde.
Beoord. door J. F. J. Heremans in *Nederl. Mus.* 1878 I bl. 379 en door J. Franck in *Anz. f. dtsches Alterth.* V (1879) bl. 70—84.

h. F. van Dixhoorn, Iets over het woord Wan voorkomende in den Seghelijn van Jherusalem, uitg. d. J. Verdam. — *Noord en Zuid* IV (1882) bl. 54—55.

i. J. Verdam, Dietsche verscheidenheden XLVII Segel. 5858. — *Tijdschr. v. Ned. Taal- en Letterk.* III (1883) bl. 216—217.

465. **Ridder metten zwane.** — Vertaald naar het Fransch.

Zie J. te Winkel t. a. p. bl. 217.

a. Fragment van een mnl. heldendicht [gevonden op de Keizerl. Boekerij te Weenen] mededeged. door Ferd. von Hellwald. — *Taal- en Letterb.* I (1870) bl. 315—316.

b. De Ridder metten zwane [herdruk van het voorg.]. — *Middelnederl. epische fragm.* uitg. door G. Kalff. (1885) bl. 250—260.

Als volksboek werd dit gedicht omgewerkt en meermalen herdrukt o. d. t.:

c. Een schoone historie en miraculeuze geschiedenisse van den Ridder metter Zwane, Die te Nimmege in Gelderland t' scheepe kwam, by den geleyde van een zwaan, uyt den lande Lilefoort, 't welk men zeijd te wezen Ryssel, Douway en Orchy, gelegen in Vlaanderen.

Te Gent in 1847 opnieuw uitgegeven door J. F. Willems en F. A. Snellaert als dl III der door hen uitgegeven volksboeken.

466. **Roman van Limborch.**

Zie J. te Winkel t. a. p. bl. 218—223.

a. C. Oberlin, Bericht omtrent „un Fragment d'un poëme Batave, dont le sujet paraît être tiré d'une guerre avec le sultan et les païens —, peut-être d'une croisade" — In A. L. Millin, *Magasin Encyclopédique* Ann. VIII (1803) tome VI bl 21. — Overgenomen door H. Hoffmann von Fallersleben in *Horae Belgicae* dl I (1830) bl. 63. — Zie ook *Alg. Konst- en Letterbode* 1803 II bl. 169—170. *Verhand. v. d. Mtsch. d. Ned. Letterk.* II 2 (1818) bl. 189 en v. d. Bergh's *Inleiding* bl. XXXVIII (hierachter *e*).

b. H. Hoffmann von Fallersleben, Bericht omtrent een HS. van de Kinderen van Limburg. — *Alg. Konst- en Letterb.* 1821 II bl. 313.

c. Fragespiel [ontleend aan het XIe Boek van den Roman van Limborch, HS der Kon. Bibl te 's Hage]. — *Altdeutsche Blätter* herausg. von M. Haupt und H. Hoffmann. I (1836) bl. 66—71.

Herdrukt o. d. titel:

„Een conincspel" in *Van Vrouwen ende van Minne*, uitg. d. Eelco Verwijs. Groningen 1871. bl. 52—60.

d. Bericht omtrent twee fragmenten van den Roman der Kinderen van Limborch, op perkament, begin der 15e eeuw. — *Handel. d. Jaarl. Verg. van de Mtsch. d. Ned. Letterk.* 1845 bl. 45—46 noot.

466. **Roman van Limborch.** — Vervolg.

e. Roman van Heinric en Margriete van Limborch, gedicht door Heinric van Aken, uitgegeven [naar een HS. van de Mtsch. d. Ned. Letterk.] met woordenlijst door L. Ph. C. van den Bergh. Leyden 1846—1847. 2 dln. 8°.

Nieuwe Reeks v. Werken d. Mtsch. d. Ned. Letterk. II, III.

— A. de Jager, Toelichting van eenige min duidelijke plaatsen uit den Roman van Limborch. — *Arch. v. Ned. Taalk.* I (1847—1848) bl. 393—406.

— M. de Vries, Over verschillende plaatsen in den Roman van Limborch. — Zie de lijst der critisch behandelde plaatsen op bl. 188 van zijne *Proeve van Mnl. Taalzuivering* (1856).

— ——— Tekstcritiek III, VII, IX. Limborch VII, 814, IV 1036, 1140, III 1273. — *Taal- en Letterb.* I (1870) bl. 58, 159, 158, 163.

— J. van Vloten, Textcritiek I (Limborch XII, 1393). — *Als voren* I (1870) bl. 145.

— P. J. Cosijn, Tekstcritiek V—VII op Limborch I 38, 879, 880, IV 1675, V 690, 1023, VIII 758, XII 995, 996. — *Als voren* I (1870) bl. 243—244.

— J. Verdam, Tekstcritiek I—V op Limborch I 1336, 1408, 1815, V 78, 132, VII 1117. — *Als voren* II (1871) bl. 14—19.

— ——— Twee middeln. Genitivi. — Limb. III 481, 823, IV 1292, 1439, XII 805, II 370, VI 1623, X 64, 559. II 800, I 1234, 1165, 1798, VI 2499, 1490. — *Als voren* II (1871) bl. 148—152.

— P. J. Cosijn, Smijns [tegen het voorg.]. — *Als voren* II (1871) bl. 153—155.

— J. Verdam, Over Limb. VIII, 202. — *Tekstcritiek v. mnl. schrijvers* (1872) bl. 17.

— J. te Winkel, Tekstcritiek op het eerste boek van den Roman van Limborch. — *Taal- en Letterb.* IV (1873) bl. 236—238, 239—264, V (1874) bl. 137.

— J. Verdam, Middeln. varia XXV. Limb. IV 1023. — *Als voren* VI (1875) bl. 16—18.

— ——— Bedorven plaatsen en weinig bekende woorden uit den middelnederl. Limborch. — *Versl. en meded. d. K. Akad. v. Wetensch. Afd. Letterk.* IIIe R. 3e dl (1887) bl. 330—369. — Verg. *aldaar* IIIe R. 5e dl (1888) bl. 86.

466. **Roman van Limborch.** — Vervolg.

f. P. C. V. D. M. [van der Meersch], Découverte d'un fragment du Roman de Limbourg [par M. Joris, chanoine norbertin]. — *Messager d. sciences* XXIX (1855) bl. 98.

g. Een fragment [op de Bibl. Nat. te Parijs] van den Roman van Limborch mededeg. door M. de Vries. — Middelnederl. fragmenten II. — *Tijdschr. v. Ned. Taal- en Letterk.* III (1883) bl. 50—59.

Als volksboek verscheen deze roman o. d. t.:

h. Een schoone historie van Margareta van Limburgh en Hendrik haer broeder, die veel wonderlyke Avontuure gehad hebben: want Margareta werd koninginne van Armenien, en Hendrik, door zijn groote vroomigheid, keyser van Grieken, en nog andere kersten Heeren, die zijn medehelpers waren. Alsmede van de groote victorie die zy... verkregen tegen de Sarazynen. Amsterdam S. en W. Koene. Z. j. (1798). 4°.

467. **Huge van Tyberien.** — Naar het Fransche fabliau De l'ordene de Chevalerie.

Zie J. te Winkel t. a. p. bl. 224—225.

a. Dystorie van Saladine [Aan 't slot: Taudenaerde gheprendt Z. n. v. dr. of j. [Arnold de Keysere c. 1485]. 4°.

b. [C. P. Serrure], Over een tweede exemplaar van den ouden druk der Historie van Saladyn. — *Gentsch Kunst- en Letterblad* 1840 bl. 88 kol. 2.

c. Hugo van Tabarië, gedicht van Hein van Aken [naar het Hulthemsche HS.] uitg. door J. F. Willems. — *Belg. Museum* VI (1842) bl. 94—104.

d. Van den coninc Saladijn ende van Hughen van Tabaryen [naar het Comburger HS.] uitg. door E. von Kausler. — *Altniederl. Ged.* II (1844) bl. 83—93, 434.

e. R. P. A. Dozy, Berigt omtrent een HS. in de Bodl. Biblioth. te Oxford, getiteld: Dit es van Saladijn, benevens: Dit es noch van Salladine. — *Verslagen en Berigten der Vereeniging ter bevordering der oude Nederl. letterk.* II 1845 bl. 53—55.

f. Dystorie van Saladine [Uitg. naar het Oxfordsche HS. door C. A. Serrure]. Gent 1848. 8°.

Uitg. d. d. Maetsch. d. Vlaemsche bibliophilen.

g. Dit es van Saladijn [naar het Oxfordsche HS.] uitg. door F. A. Snellaert. — *Nederl. Gedichten uit de 14e eeuw.* Brussel 1869. bl. 539—549, 746.

h. Dit es noch van Salladine [naar het Oxfordsche HS.] uitg. door F. A. Snellaert. — *Als voren* bl. 639—640.

468. **Die Rose.** — Vertaling van Le Roman de la Rose par Guillaume de Lorris et Jehan de Meung.
Zie J. te Winkel t. a. p. I bl. 225—229.

a. H. Hoffmann von Fallersleben, Bericht omtrent HSS. van den Roman de la Rose. — *Alg. Konst- en Letterb.* 1821 II bl. 313.

b. Bruchstücke in der Leipziger Univ. Bibliothek mitgeth. von H. J. Leyser. — *Anz. f. Kunde d. dtsch. Mittelalters* II (1833) kol. 100.

Deze fragmenten behooren tot de zoog. tweede bewerking en werden door E Verwijs in de Bijlage zijner uitgave (zie hierachter *i*) bl. 247 weder afgedrukt.

c. Niederländische Dichtungen. 1 Allegorisches Gedicht mitgeth. von v. Soltau. — *Anz. f. Kunde d. dtschen Vorzeit* IV (1835) bl. 201—203.

d. Twee fragmenten, waarschijnelijk van eenen Ridderroman, of van eene Pastourelle; met eene inleiding en eenige aanteekeningen [uitg. naar een afschrift van W. Bilderdijk] door J. Clarisse. — *Taalk. Mag.* III (1840) bl. 161—222. — Ophelderingen en Bijvoegselen. — *Als voren* bl. 313—329.

Deze fragmenten behooren eveneens tot de zoog. tweede bewerking van die Rose, en werden door E. Verwijs in de Bijlage zijner uitgave (zie hierachter *i*) bl. 249 weder afgedrukt.

— M. de Vries, Over Taalk. Mag. III bl. 171 vs 72. — *Proeve v. Mnl. taalzuivering* (1856) bl. 8, 9.

e. Fragmenten van een gedicht over vriendschap en liefde [gevonden in de Acad. Biblioth. te Utrecht] mededeged. door J. G. d. H. S. [de Hoop Scheffer]. — *Versl. en Berigten uitg. d. d. Vereen. ter bevord. der oude Nederl. letterk.* I (1844) bl. 44—48.

Deze fragmenten behooren ook tot de tweede bewerking en zijn door E. Verwijs in de Bijlage zijner uitgave (zie hierachter *i*) bl. 245 weder afgedrukt.

f. Die Rose [Naar het Comburgsche HS.], herausg. von Ed. Kausler. — *Denkm. altniederl. Sprache u. Liter.* Bd II (1844) bl. 1—482, Bd III (1866) bl. 227—288.

— M. de Vries, Over die Rose (bij Kausler) vs 1744, 1746, 2413, 5804 en 6853. — *Proeve v. Mnl. taalzuivering* (1856) bl. 62, 171.

g. Die Rose van Hein van Aken. [De eerste 332 vs van dien Roman naar het HS. van het Kon. Nederl. Instituut met de varianten van Kausler's uitgave op de eerste 50 vs en facsimile]. Uitg. d. J. F. Willems. — *Belg. Museum* VIII (1844) bl. 103.

h. J. H. Bormans, Notice sur deux fragments de la traduction thioise du Roman de la Rose par Heinrike

468. **Die Rose**. — Vervolg.
van Aken de Bruxelles. — *Bulletins de l'Acad. R. de Belgique* T. XXII (1855) bl. 76—124. — Verg. *Messager d. Sciences* 1855 bl. 379.

i. Die Rose van Heinric van Aken, met de fragmenten der tweede vertaling, uitgegeven [naar het HS. van het Kon. Ned. Instituut, thans Kon. Acad. der Wetenschappen te Amsterdam, met inleiding, aanteekeningen, woordverklaringen en varianten], door Eelco Verwijs. 's Gravenhage 1868. gr. 8°.

Uitg. door de Maatsch. der Ned. Letterkunde.

Met uitvoerige inleiding bevattende: 1. Guillaume de Lorris en Jean de Meung. — 2 Hein van Aken's Rose. Verhouding tot het origineel. Beoordeeling — 3. Andere werken van Hein van Aken. Tijd der vervaardiging van de Rose. — 4. Handschriften en fragmenten der Rose. — 5. Fragmenten der tweede vertaling. — 6 Wijze van uitgave.

Bl. 245—258 bevatten als Bijlage: Fragmenten van de andere bewerking der Rose, 1°. die door de Hoop Scheffer uitg. (hiervóor *e*), 2°. die door Soltau in Mone's *Anzeiger* (hiervóor *c*) en 3°. die door Clarisse (hiervóor *d*) uitgegeven werden, benevens de weinige verzen door Leyser (hiervóor *b*) medegedeeld, verder Toevoegsel tot de varianten en de collatie van twee fragmenten in bezit van Dr. Snellaert.

Beoord in *Lit. Centralblatt* 1868 N°. 10.

— J. Verdam, Rose 3014. — *Taal- en Letterb.* II (1871) bl. 145—147.

— M. de Vries, Tekstcritiek XX, Rose bl. 254, vs 65. — *Als voren* IV (1873) bl. 74—75.

k. Een fragment van de tweede vertaling der Rose. Mededeed. door M. de Vries [naar een HS. in de Univ.-Bibliotheek te Jena]. — *Tijdschr. v. Ned. Taal- en Letterk.* VII (1887) bl. 282—291.

VIII. Dierfabel en Dierenepos.

Zie Jan te Winkel, Gesch. d. Ned. Letterk. I, bl. 230—264.

469. **Esopet**. — Voornamelijk bewerkt naar: Anonymi fabulae Aesopeae en Romuli Fabulae.

Zie J. te Winkel t. a. p. bl. 233 volg.

a. Fabelen van Esopus, berijmd in de XIIIe eeuw [naar het éenig HS. van de Maatsch. d. Ned. Letterkunde] uitg. door J. A. Clignett in zijne *Bydr. tot de oude Nederl. letterk.* (1819) bl. 1—380.

Bd. XLVI—XLVIII bevatten: Lijst van vergelyking tusschen de oude Berijmde Nederduitsche en eenige Latijnsche vertalingen der Esopische Fabelen.

b. Dietsche fabelen uit de XIIIe eeuw [naar voorg. uitgave], in nieuwer spelling gebracht door Van den Hove. [Inleiding. — De hane ende de edelsteen. — De wolf

469. **Esopet.** — Vervolg.
ende het lam. — De muus ende de puud. — De twee teven. — De rave ende de vos. — De leeu krank van oudde. — De oude hond ende de jager. — De wesel ende de man]. — *Het Taelverbond* VIII (1853) bl. 133—144.

— J. van Vloten, Het middeneeuwsch Fabeldicht [over Clignett's uitg.]. — *Spectator* (1871) bl. 17.

— M. de Vries, Mnl. verscheidenh. III. Esopet XLIX, 15 vlg. — *Taalk. Bijdr.* II (1879) bl. 66—67.

— J. Verdam, Dietsche verscheidenh. XVIII. Esopet XLIX, vs 15 volg. — *Als voren* II bl. 213—214.

c. Een oud fabeltje [Fab. 22 van Clignett's uitg.] Medegedeeld door J. F. J. H[eremans]. — *De Toekomst* III (1860) bl. 52.

d. De Haen en de Peerel. Eene oud-dietsche fabel (Fab. 1 van Clignett's uitg.] Medegedeeld door J. F. J. H[eremans]. — *Als voren* III (1860) bl. 223—224.

e. Esopet. Opnieuw naar het handschrift [van de Mtsch. d. Ned. Letterk.] uitgegeven en van eene inleiding en woordenlijst voorzien door Jan te Winkel. Groningen 1881. 8°.

Bibl. v. middelnederl. letterk. afl. 28.
Beoord. in *Literaturzeitung* 1882 kol. 712—715 en door J. Franck in *Anz. f. deutsches Alterth.* VIII (1882) bl. 324—332.

— J. Franck, Mittelniederl. Miscellen IV. Esopet XLIX, vs 15 f. — *Tijdschr. v. Ned. Taal- en Letterk.* II (1882) bl. 37—38.

f. P. H. van Moerkerken, Twee plaatsen uit den Esopet (Clignett, bl. 81 en 222, en te Winkel bl. 37 en 87). — *Als voren* IV (1884) bl. 244—246.

Als volksboek verscheen de Esopet o. d. t.:

g. Die historien ende fabulen van Esopus, die leerlijck wonderlyck eñ zeer genoechlych zyn. Antwerpen Gheraerdt Leeu 1485. fol.

— Hetz. werk. Delf, Henrick Eckert van Homberch 1498. fol.

Zie Campbell Annales N°. 28, 29.

h. Esopus leven ende fabulen ende die fabulen van Avianus ende Alfonsius Poeteno. Z. p. e. j. (einde d. XVIIe eeuw).

470. **Van den Vos Reinaerde.**

Zie J. te Winkel t. a. p. bl. 91, 253—264, 577 volg. en de aldaar vermelde literatuur.

I. Inleiding.

a. J. F. Willems, Reinardus Vulpes. — Reinaert de Vos. Verhandeling. — *Messager des sciences et des arts de la Belgique* 1833 bl. 329—351.

b. ——— Notice sur le poëme de Renard. — *Bull. de l'Acad. R. d. sciences en Belgique* III (1836) bl. 248.

c. ——— [Nadere toetsing van den Vlaamschen oorsprong des Reinaerts]. — *Messager des sciences* 1836 bl. 294—297, overgenomen uit het *Bulletin de l'Acad. de Bruxelles*, *séance de 2 juillet* 1836.

d. ——— Reinardiana. V De vos en de pachter. VI. De schrijver van Renardus Vulpes. VII Kunstvoorwerpen betreffende de Reinaertsfabel. VIII Namen der dieren. IX Plaetselijke namen. X Getuigenis van Jacobus de Vitriaco. — *Belg. Museum* VI (1842) bl. 426—431. IX (1845) bl. 227—230.

Voor I—IV (*Belg. Mus.* VI (1842) bl. 409—426) zie men hierachter N° 471 *d*—*g*.

e. F. J. Mone [Middelnederlandsche getuigenissen voor de oudheid van den Reinaert (1°. uit den Rijmbijbel; 2°. uit het Hulth. HS.). — *Anzeiger f. Kunde d. dtsch. Mittelalters* III (1834) bl. 197 (Vgl. J. F. Willems' Reinaert bl. 295). — 3°. Uit den Troj. Oorlog, vs 1960 volg]. — *Anzeiger* VIII (1839) bl. 454.

f. H. Vande Velde, Recherches sur l'origine flamande du Roman du Renard et sur ses rapports avec les anciennes factions des Blavotins et des Isangrins. — *Annales de la Soc. d'émulat. p. l'étude de l'hist. de la Flandre occid.* II Sér. T. I (1843) bl. 87—132.

g. G. Knorr, Reinaert de Vos und Reinke Vos. Eutin 1857. 4°.

Progr. d. Gelehrtenschule.

h. Max Rooses, Reinaert de Vos. Eene verhandeling enz. — In zijn *Drijtal verhand. over de geschied. d. letterk.* (1865) bl. 1—36.

i. C. A. Serrure, Reinaert de Vos. — *De Eendracht* XX (1866) bl. 61, 66, 69.

j. E. W. Genthe, Reineke Vos, Reinaert, Reinhart Fuchs im Verhältnisse zu einander: Beitrag zur Fuchsdichtung. Eisleben 1866. 4°.

Schulprogramm. — Ook afzonderlijk verschenen: Berlin 1866. 4°

k. Ch. Potvin, Nos premiers siècles littéraires II. — Conférence XVI et XVII. Le Roman du Renard. Bruxelles 1870. 8°.

470. **Van den Vos Reinaerde.** — Vervolg.

l. H. Broese van Groenou, Nog iets over den Reinaert. — *Handel. v. d. Mtsch. d. Ned. Letterk.* 1879 bl. 180—193.

m. J. W. Muller, De oude en de jongere bewerking van den Reinaert. Bijdrage tot de critiek der beide Reinaert-gedichten. Acad. proefschrift. Amsterdam 1884. 8°.

Beoord. door E. Martin in *Anz. f. dtsches Alterth.* XI (1885) bl. 122—125 en door J. te Winkel in *Literaturbl. f. Germ. u. Rom. Philol.* 1885 bl. 227.

n. ——— De taalvormen van Reinaert I en II. — *Tijdschr. v. Ned. Taal- en Letterk.* VII (1887) bl. 1—84.

o. ——— Reinaerdiana — *Ned. Spectator* 1888, bl. 122, 133.

II Reinaert I (Van den Vos Reinaerde).

a. „Zur Geschichte und Litteratur der altflandrischen Sprache überhaupt", en „zur Geschichte und Litteratur des Reineke Fuchs insbesondere" [bevattende eene gedeeltelijke beschrijving van het Comburger HS. te Stuttgart, en inzonderheid van den daarin voorkomenden Reinaert de Vos, met proeven]. — F. Weckherlin, *Beyträge zur Geschichte altteutscher Sprache und Dichtkunst* (1811) bl. 100 en 125—151.

b. F. D. Gräter, Die erste entdeckte Handschrift des Reineke Fuchs in flammändischer Sprache [Korte beschrijving van een deel van het Comburger HS. te Stuttgart, benevens een afdruk van het gedicht: Van den Vos Reynaerde]. — *Odina und Teutona* I (*Braga und Hermode* V) (1812) bl. 265—375]. — Zie voor Bilderdijk's bittere klachten over de daarin voorkomende fouten zijne *Taal- en Dichtk. Verscheidenh.* I (1820) bl. 145.

c. H. Hoffmann von Fallersleben, Bericht omtrent HSS. van Reintjen de Vos. — *Alg. Konst- en Letterb.* 1822 I bl. 92.

d. Vanden vos Reinaerde [naar het Comburger HS.] uitg. door Jacob Grimm in zijne uitgave van *Reinhart Fuchs* (Berlin 1834) bl. 115—234.

Bl 235—267 bevatten het Fragment door H. van Wijn ontdekt (thans op de Kon. Bibl te 's Gravenhage voorhanden) en besproken in zijne *Avondstonden* I (1800) bl. 273.

e. Reinaert de Vos, episch fabeldicht van de XII en XIIIe eeuw [naar het Brusselsche HS., vroeger het eigendom van William Heber] uitg. met aanmerkingen en ophelderingen van J. F. Willems. M. pl. Gent 1836. 8°.

Bl. 1—141 bevatten het Ie Boek.
Bl. 286—339 bevatten als Bijlage: 1°. Naschrift in het Holl. HS.

470. **Van den Vos Reinaerde.** — Vervolg.

2°. Van der Conciensien, gemaect op Isegrim den Wolf. — 3°. Van den Vos ende van den Wolf. — 4°. Van enen Liebaerde ende van den Vos Reinaerde. — 5°. Nederl. spreekwoorden van den Vos, den Wolf, enz. — 6°. Vers 9649—11206 van den Roman de Renart.

——— Hetz. werk. 2e druk [uitg. en vermeerderd met een nabericht door F. A. Snellaert]. M. pl. Gent 1850. 8°.

In deze uitgave is van het 1e ged. slechts een deel der varianten gegeven bij den tekst der oudere bewerking. — Het Nabericht bevat den pennestrijd tusschen J. F. Willems en D. Buddingh (zie hieronder) benevens een herdruk der Reinardiana door J. F. Willems in het *Belg. Mus.* VI en IX uitgegeven.

De 1e uitg. werd beoord. d. F. A. Snellaert in *Bijdr. d. Gazette van Gend* 1836 bl. 74--77. — F. J. Mone in *Anzeiger* V (1836) bl. 437—441. — J. H. Bormans in *Messager d. sciences* 1837 bl. 67—106. 377—429 en 500—514 — J. Grimm in *Gött. Gelehrte Anzeigen* 1837 bl. 869—874 (herdrukt in J. Grimm *Kleinere Schriften* V (Berlin 1871) bl. 264—268). — M. Siegenbeek in *Alg. Konst- en Letterb.* 1839 II bl. 73—77.

Naar aanleiding dezer uitgave is tusschen J. F. Willems en D. Buddingh de volgende pennestrijd gevoerd, die ook afgedrukt werd op bl. 356—371 in de hier voorg. uitg van F. A. Snellaert:

D. Buddingh, Brief over den schrijver v. h. Holl. HS. van Reinaert de Vos. — *Alg. Konst- en Letterb.* 1837 I bl. 100—105, 116—119, 130—133.

J. F. Willems, Antwoord daar op. *Als voren* I bl. 290—292.

D. Buddingh, Wederantwoord. „ I bl. 418—421.

J. F. Willems, Brief daar over „ II bl. 2—4.

D. Buddingh, Nieuwe brief „ II bl. 325—329. — Nadere toelichting in *Driemaandel. Tijdschr.* 1837 bl. 361—416.

J. F. Willems, Nieuwe brief. — *Alg. Konst- en Letterb.* 1838 I bl. 136—141.

D. Buddingh, Nog iets over dit geschilpunt, in een noot op zijn werkje: *De ontdekking van Amerika in de* 10*e eeuw* ('s Gravenhage 1838) bl. 7, 8.

f. Van den Vos Reinaerde, uitgeg. [naar h. Comburger HS.] en toegelicht door W. J. A. Jonckbloet. Groningen 1856. Met facs. 8°.

Beoord. door A. Holtzmann in *Germania* III (1858) bl. 121 en door J. van Vloten in *De Gids* 1860 I bl. 47—61.

— A. Willems, Etude sur le poème van den Vos Reinaerde, d'après le travail récent de M. Jonckbloet. — *Messager d. sciences* XXXI (1857) bl. 285—321.

g. M. de Vries, Over Reinaert I 766, 788, 1472, 1948, 2541, 3134. — *Proeve van mnl. taalzuivering* (1856) bl. 18, 27, 31, 105, 123, 124, 173, 174 en 187.

h. ——— Reinaert I vs 378. — *Taalgids* IX (1867) bl. 198—200.

i. E. Verwijs, Sprokkelingen. Reinaert I 2040. — *Taal- en Letterb.* V (1874) bl. 125.

k. Reinaert. — Willems *Gedicht van den vos Reinaerde und die Umarbeitung und Fortsetzung Reinaerts Histo-*

470. **Van den Vos Reinaerde.** — Vervolg.

rie. Herausg. und erläutert [*mit Glossarium*] *von* E. Martin. Paderborn 1874. bl. 1—105 en 345—385.

Beoord. door Steinmeyer in *Jen. liter. Zeitung* 1874 N°. 33, door Wilken in *Gött. gel. Anzeigen* 1874 N°. 42 en in de *Deutsche Allg. Ztg* 1874 N°. 174.

l. Reinaert vs 1324. — *Navorscher* XXVIII (1878) bl. 614, XXIX (1879) bl. 313.

m. J. Verdam, Reinaerdiana. — *Tijdschr. v. Ned. Taal- en Letterk.* I (1881) bl. 1—30.

n. T. v. L[ingen], Eenige plaatsen uit den „Reinaert". — *Noord en Zuid* V (1882) bl. 72—74, 295, 387, 1540, 1718.

o. A. Beets, Reinaert I vs 212, 1573, 1574. — *Tijdschr. v. Ned. Taal- en Letterk.* II (1882) bl. 206—209, III (1883) bl. 221—222.

p. Reinaert. Oudste tekst [herdruk van Jonckbloet's uitg. hiervóor *f*] voor een ieder verstaanbaar gemaakt door interlineaire vertaling van de verouderde woorden en uitdrukkingen door R. Dijkstra. Rotterdam 1883. 4°.

q. H. Logeman, De verhouding van Reinaert I tot den Reinardus Vulpes, naar aanleiding van R. I vs 1836. — *Tijdschr. v. Ned. Taal- en Letterk.* IV (1884) bl. 164—185.

r. ——— Aanteekening op R. V. vs 1311, R. I vs 2674. — *Als voren* IV (1884) bl. 185—188.

s. W. L. van Helten, Tekstcritiek op verschillende verzen van Rein. I. — *Als voren* V (1885) bl. 245—264.

t. [R. A. Kollewijn], Middelnederlandsch door G. Lgg. Vanden vos Reinaerde (vers 1—125). — *Noord en Zuid* IX (1886) bl. 35—40, 105—111.

Met deze verzen opende de redactie eene „zeer populaire inleiding tot de studie van het Middelnederlandsch" die echter niet vervolgd werd.

— Middelnederlandsch. Aanstippingen bij voorg. tekstverklaring [door de Redactie]. — *Als voren* IX (1886) bl. 186—187.

u. Van den Vos Reynaerde, uitgegeven [naar het Comburgsche HS.] door W. L. van Helten. Groningen 1887. 8°.

Bibliotheek v. middelnederl. letterk. afl. 41, 42.
Beoord. door J. W. Muller in *Literaturbl. f. Germ. u. Rom. Philol.* 1888 N°. 1.

---

v. Reynardus vulpes (Ultrajecti, Nic. Ketelaer en Gér. de Leempt c. 1473).

470. **Van den Vos Reinaerde.** — Vervolg.

w. Reynardus Vulpes. Poëma ante annum 1280 a quodam Baldwino e lingua Teutonica translatum. Ex unica adhuc superstite exemplo quod, circa annum 1473 Ultrajecti per Nic. Ketelaer et Ger. de Leempt impressum, in Bibliotheca publica Daventriensi adservatur recudi curavit M. F. A. G. Campbell. Hagae Comitis 1859. 8°.

Beoord. d. L. Ph. C. van den Bergh in *Konst- en Letterb.* 1859 bl. 35—86.
Diplomatische herdruk van *v.*

x. Reinardus Vulpes. Emendavit et adnotavit Guil. Knorr. Utini 1860. 8°.

Critische herdruk van *v.*

y. — Schulze, Ueber Reinardus Vulpes edid. Knorr. Beitrag zur Reinhartssage. Zullichau 1862. 4°.

Schulprogramm.

z. W. Knorr, Die 20 Branche des Roman de Renart und ihre Nachbildungen nebst einem kurzen Nachtrage zum Reinardus Vulpes. Eutin 1866. 4°.

Gymnas.-Programm.

III Reinaert II (Reinaerts historie).

a. Fragment van Reinaerts historie (vers 6761—7794) [op de Kon. Bibl. te 's Gravenhage en bekend als Fragment van H. van Wijn, daar die er het eerst de aandacht op vestigde in zijne *Avondstonden* I (1800) bl. 273]. — *Reinhart Fuchs* herausg. von Jac. Grimm. (Berlin 1834) bl. 235—267.

b. Reinaert de Vos enz. [uitg. n. h. Brusselsche HS.] door J. F. Willems, Gent 1836 (herdrukt door F. A. Snellaert, Gent 1850). — Zie hiervóor II *e.*

Bl. 142—286 bevatten het IIe Boek.

c. F. A. Snellaert, Brokken eens ouden druks van Reinaert de Vos [door H. Hoffmann von Fallersleben gevonden]. — *De Eendragt* X (1855—1856) bl. 33.

— J. E. R[isseeuw], Aanteekeningen op het voorg. — *Als voren* bl. 51.

— P. C. V. D. M. [van der Meersch], Découverte de fragments d'une édition inconnue en vers flamands du Roman du Renard [over het voorg.]. — *Messager d. sciences* 1855 bl. 510.

d. M. de Vries, Over Reinaert II 5238, 6314, 6340, 6436. — *Proeve van mnl. taalzuivering* (1856) bl. 73—76, 102, 126—129 en 168.

470. **Van den Vos Reinaerde.** — Vervolg.

e. E. Risseeuw, De Abt van St. Quentin in Vermandois (Rein. 6291 en 1512). — *De Eendragt* XIII (1858—1859) bl. 26.

f. H. Q. Janssen, Proeve van verbetering en toelichting van twee plaatsen (vs 1512—1515 en 6900—6904) van Reinaert de vos. — *Bijdr. tot de oude gesch. enz. van Zeeuwsch-Vlaanderen* IV (1859) bl. 263—268.

g. Reinaert (Bruchstück von einen alten gedruckten Reinaert in Versen). — *Bruchst. mittelniederl. Gedichte, nebst Loverkens* herausg. von H. Hoffmann von Fallersleben (Horae Belg. XII, 1862) bl. 1—15.

Zie Gödeke's mededeeling over deze door Culemann gevonden Fragmenten in *Deutsche Wochenschr.* 1854 bl. 256 en H. Hoffmann von Fallersleben in *Alg. Konst- en Letterb.* 1855 bl. 285.

Opnieuw afgedrukt in:

h. Fr. Prien, Zur Vorgeschichte des Reinke Vos. Inaug. Dissertation [d. Univ. Leipzig]. Halle 1880. — Dit proefschrift bevat slechts bl. 1—32; de volledige verhandeling is opgenomen in *Beiträge zur Gesch. d. deutschen Sprache und Literatur*, herausg. von H. Paul und W. Braune VIII (1882) bl. 1—53.

i. G. P. Roos, Een paar plaatsen uit den Reinaert II bk uitg. Willems, 2e druk vs 6670. — *Navorscher* XXIII (1873) bl. 87—89.

k. P. Leendertz Wz., Een paar plaatsen uit den Reinaert vs 1670, 6668. — *Als voren* XXIII (1873) bl. 89—95.

l. M. de Vries, Tekstcritiek XVIII, XIX Reinaert, 2, vs 5506 en 5238. — *Taal- en Letterb.* IV (1873) bl. 68—73.

m. Reinaerts historie. — *Reinaert.* Willems *Gedicht van den vos Reinaerde und die Umarbeitung und Fortsetzung Reinaerts Historie. Herausg. u. erläutert von* E. Martin. Paderborn 1874. bl. 107—341 en 386—408.

Voor de beoordeelingen dezer uitg. zie men hiervóor II *k.*

n. E. Verwijs, Sprokkelingen. Reinaert II 3996, 6671 en 6713. — *Taal- en Letterb.* V (1874) bl. 125.

o. G. P. Roos, Diernamen in het dusgenoemde Tweede boek van den Reinaert. — *Navorscher* XXIX (1879) bl. 252—254.

p. M. de Vries, Mnl. verscheidenh. VIII. Reinaert 2, 6658 (W), 6642 (M). — *Taalk. Bijdr.* II (1879) bl. 81—90.

470. **Van den Vos Reinaerde.** — Vervolg.

q. T. v. L[ingen], Eenige vragen omtrent het Middelnederlandsch [over Rein. II vs 4501, 3630, 4504, 6703]. — *Noord en Zuid* III (1880) bl. 21.

r. P. Leendertz Wz., Tekstcritiek. Reinaert vs 3592, 2034, 4076, 4214, 4308, 4432 volg. — *Navorscher* XXX (1880) bl. 410—415.

s. M. de Vries, Reinaert 2, vs 5377 en 5968 (M). — *Tijdschr. v. Ned. Taal- en Letterk.* II (1882) bl. 77—80.

t. ——— De naam Abrioen in Reinaert 2, 5331, 5338, 5363. — *Als voren* II (1882) bl. 80.

u. ——— Middeln. mengelingen V, VI, Reinaert II 4883 (W), 4871 (M), 5858 (M). — *Als voren* II (1882) bl. 158, 169—174.

v. A. Beets, Reinaert II vers 1596. — *Als voren* III (1883) bl. 222.

w. J. Verdam, Eenige bedorven plaatsen. Rein. II 1958 ed. Martin. — *Versl. en Meded. d. Kon. Acad. v. Wetensch.* (*Afd. Letterk.*) IIIe R. dl II (1885) bl. 304—306.

---

x. Reinhart Fuchs, aus dem Mittelniederländischen zum Erstenmal in das Hochdeutsche übersetzt [und mit Anmerkungen] von A. F. H. Geyder. Breslau 1844. 8°.
Vertaling der uitgave van J. F. Willems.

y. Le Roman du Renard, trad. pour la première fois, d'après un texte flamand du XIIe siècle, édité par J. F. Willems, augmenté d'une analyse de ce qu'ont écrit, au sujet des romans Français du Renard, Le Grand-d'Aussy, Robert Raynouard, Saint-Marc Girardin, Prosper Marchand etc. par O. Delepierre. Paris (1845). 8°.

IV. Prozabewerkingen als Volksboek.

a. Die historie van Reynaert die vos. Ter Goude, Ger. Leeu 1479. 4°.

b. ——— Hetz. werk. Zonder naam van plaats of van drukker [Delft, Jac. van der Meer Jaczn] 1485. 4°.
Zie Campbell Annales N°. 976 en 977.

c. Die Historie vā Reynaert de Vos. Nach der Delfter Ausgabe von 1485, zum genauen Abdrucke befördert von L. Suhl. Lübeck und Leipzig 1783. 8°.

d. Reynaert de vos, een seer ghenvechliicke ende vermakeliicke Historie, met hare Moralisatien ende corte wtlegghinghen. Tantwerpen by Peeter van Keerberghen z. j. (1564). 8°.

470. **Van den Vos Reinaerde.** — Vervolg.

e. Das niederländische Volksbuch Raynert de Vos, nach der Antwerper Ausgabe von 1564 abgedruckt mit einem Facsimile des Titels und einer Einleitung von E. Martin. Paderborn, 1876. 12°.

Beoord. *Liter. Centralbl.* 1877. N°. 19. — Lehmann's *Mag.* 1877. N°. 47. — *De Bode* 1877 bl. 18. — Door J. F. J. Heremans in *Ned. Mus.* 1878 I bl. 243, en door J. Franck in *Anz. f. dtsch. Alterth.* IV (1878) bl. 25. — Nachtrag von E. Martin, *Aldaar* bl. 425.

f. Reynaert de Vos. Een seer ghenouchlike, ende vermakelicke historie: in Franchoyse ende Nederduytsch. Reynier le renard. Histoire très ioyeuse et recreative en françois et bas alleman. t Antwerpen by Chr. Plantyn 1566. 8°.

g. Reinaert de Vos vermakelijke historien. Delft 1603. 8°.

h. ——— ofte het dieren oordeel. Antwerpen 1614. — Herdrukt en verbeterd Antwerpen 1662. 4°.

i. Eene seer genoeglijke en vermaaklijke historie van Reynaert de Vos. Amsterdam 1712. 8°. — Herdrukt 1736. 4°.

k. Reynaert den Vos ofte het oordeel der dieren, in het welk door koning Lion, en zyne heeren, de schalkheyd van Reynaert den Vos word onderzocht en geoordeelt. Gend, L. van Paemel. Z. j. 8°.

Met Approbatie gedagt. 1661. — Meermalen herdrukt.

l. Een seer genoeglyke en vermakelyke historie van Reynaert de Vos. Met hare moralisatien, als ook Argumenten voor de Capittelen, seer playsant en lustig om te lesen. Van nieuws oversien ende verbetert: en met schoone figuren verciert. Amsterdam 1778. 8°.

Meermalen herdrukt.

V. Latere berijmingen.

a. Reinaert de Vos, naer de oudste beryming door J. F. Willems. Eecloo 1834. 8°.

Herdrukt in: Keus uit de dicht- en prozawerken van J. F. Willems, Gent 1873, dl II bl. 1—103.

Beoord. d. L. d'Hulster in *Messag. d. sciences* 1834 bl. 387—397, in *Litter. Zeitung* 1835 N°. 41 en in *Bijdr. d. Gazette van Gend* I (1836) bl. 79.

b. Reinaert de Vos, naar de oudste berijming ingerigt tot schoolgebruik door J. F. Willems. Mechelen 1839. 8°.

Beoord. d. J. J. Steyaert in *Bijdr. d. Gazette v. Gend* IV (1839) bl. 80—84.

c. Fragment uit een vertaling [in nieuw-Nederl.] van het Tweede boek van Reinaert de Vos. — *Bijdr. d. Gazette v. Gend* IV (1839) bl. 95.

470. **Van den Vos Reinaerde.** — Vervolg.

d. Reinaert de Vos, Ie Boek berijmd door J. F. Willems. Met 4 pl. Gent 1846. 8°.

Volksboeken uitg. d. J. F. Willems en F. A. Snellaert.

e. Reinaert de Vos, dierenēpos in zeven zangen door J. F. Willems. — *Nalatenschap v.* J. F. Willems uitg. door Prudens van Duyse (1856) bl. 147—205.

f. Reinaert de Vos in zijn geheel en in de oorspronkelijke maat bewerkt door Prudens van Duyse. Gent 1847. 8°.

g. Reinaard de Vos, middeneeuwsch dierenepos in 17 zangen door Prudens van Duyse. — *Nagelaten gedichten.* Roeselare 1882. 8°.

h. Reinaart de Vos in Nieuwnederlandsch. — Met eene inleiding en een woord over epischen versbouw door J. de Geyter. Antwerpen 1874. 8°.

——— Hetz. werk (als voorg.). Schiedam 1874. 8°.

Klassiek, Letterkundig Pantheon N°. 104.

Herdrukt o. d. t.:

Reinaart de Vos in Nieuwnederlandsch, met de regels van den middeleeuwschen versbouw, in Dietsch en Duitsch, en onderzoek naar de quantiteit in Oudduitsch en Gothisch, door Julius de Geyter. Schiedam 1885. 8°.

Beoordeeld door Florentijn in *Ned. Spectator* 1885 bl. 249 en door J. Vercoullie in *Noord en Zuid* VIII (1885) bl. 413.

471. **Fabels met betrekking tot de Reinaert-sage.**

a. Van den vos ende van den wolf [naar het Hulthemsche HS.]. — Uitg. door F. J. Mone in *Anz. f. Kunde d. dtsch. Mittelalters* III (1834) Kol. 299—301, en door J. F. Willems in zijne uitg. van *Reinaert*, 1e en 2e druk bl. 290—292.

b. Van der conciensien, gemaect op Isegrijm den wolf [naar het Hulthemsche HS.]. — Uitg. door F. J. Mone in *Anz. f. Kunde d. dtsch. Mittelalters* III (1834) Kol. 301—303, en door J. F. Willems in zijne uitg. van *Reinaert*, 1e en 2e druk bl. 287—290.

c. Van ênen liebaerde ende van den vos Reinaerde [naar het Hulthemsche HS.]. — Uitg. door F. J. Mone in *Anz. f. Kunde d. dtsch. Mittelalters* III (1834) Kol. 303—306, en door Willems in zijne uitg. van *Reinaert*, 1e en 2e druk bl. 292—295.

d. Reinardiana I. Van Reinaert den Vos [door Willem van Hildegaersberch]. Uitg. [naar het Hult-

471. **Fabels met betrekking tot de Reinaert-sage.** — Vervolg.
hemsche HS.]. door J. F. Willems. — *Belgisch Museum* VI (1842) bl. 409; in zijne uitg. van *Reinaert*, 2e druk (1850) bl. 372—374; in D. Buddingh, *Mirakelgeloof in de Nederl.* (1844) bl. 80—83 en opnieuw in Willem van Hildegaersberch *Gedichten*, uitg. door W. Bisschop en E. Verwijs (1870) bl. 21.

e. Reinardiana II. Van Reinaert ende van Ave [door Willem van Hildegaersberch]. Uitg. door J. F. Willems [naar het Hulthemsche HS.]. — *Belg. Museum* VI (1842) bl. 412; in zijne uitg. van *Reinaert*, 2e druk (1850) bl. 374—380 en opnieuw in Willem van Hildegaersberch *Gedichten*, uitg. door W. Bisschop en E. Verwijs (1870) bl. 33.

f. Reinardiana III. Van enen hert die minde ene hinde. Uitg. [naar het Hulthemsche HS.] door J. F. Willems. — *Belg. Museum* VI (1842) bl. 418 en in zijne uitg. van *Reinaert*, 2e druk (1850) bl. 381—383.

g. Reinardiana IV. Van der vledermuus. Een bispel. Uitg. [naar het Hulthemsche HS.] door J. F. Willems. — *Belg. Mus.* VI (1842) bl. 422 en in zijne uitg. van *Reinaert*, 2e druk (1850) bl. 384—387.

h. Vanden Lewen enten Beren ende van Reinaert den Vos, uitg. [naar het Blankenheimer HS. in Berlijn] door H. Hoffmann von Fallersleben. — *Germania* II (1857) bl. 174—176.

472. **Verschillende dierfabels.**

a. Fragment eener oud-dietsche fabel, mededed. door Pr. van Duyse. — *De Eendragt* VIII (1853—1854) bl. 26.

b. Dierfabels mededed. door C. P. Serrure naar het Hulthemsche HS. — *Vaderl. Mus.* I (1855).

1. Ene exempel vanden raven. Bl. 66—67.
2. Vanden esel. Bl. 69—70.
3. Tgheluc vanden hont. Bl. 96—97.
4. Dit syn voghel sproexkene. Bl. 319—321.

c. Van den reigher, medegedeeld [naar het Blankenheimer HS. in Berlijn] door H. Hoffmann von Fallersleben. — *Germania* II (1857) bl. 173—174.

d. Dat Cijskijn ende die Vincke, ofte thuus best (Favele) uitgegeven door C. J. Hansen. — *De Toekomst* II (1859) bl. 32.

IX. Geestelijke Gedichten.

Zie Jan te Winkel, Geschied. der Nederl. Letterk. I bl. 265—289 en hierachter ook de Afdeeling Geestelijke liederen.

473. C. Oberlin, Bericht omtrent een Fragment, bevattende „des légendes en vers", met 8 vs tot proeve. — A. L. Millin, *Magas. encyclopédique* VIII (1803) tome VI bl. 20. Vgl. *aldaar* bl. 17. — Overgenomen in den *Alg. Konst- en Letterb.* 1803 II bl. 168.

474. H. Hoffmann von Fallersleben, Bericht omtrent een HS. [der Leidsche Hoogeschool] inhoudende Legenden. — *Alg. Konst- en Letterb.* 1822 I bl. 93.

475. J. J. Lambin, Overzigt van een oud HS. bevattende Bijbelsche tafereelen. — *Belg. Museum* III (1839) bl. 276—285, met 2 pl.

476. Geestelijke gedichten van Jacob van Maerlant en anderen, uit de 13e en 14e eeuw. Medegedeeld en met eene inleiding en doorloopende aanteekeningen voorzien door L. Ph. C. van den Bergh. — *Nieuwe Werken v. d. Maatsch. d. Nederl. Letterk.* dl V, 2e st. (1841) bl. 1—124.

Ook afzonderlijk verschenen: Dordrecht 1840. 8°.

Deze gedichten zijn alle afzonderlijk in deze Afd. of in de Afd. *Liederen* opgenomen.

477. Te dezer plaatse moest vermeld geworden zijn: 24 Geestelijke gedichten, uitg. door A. A. E. Angillis, naar het Hulthemsche HS., waarnaar in verschillende boekwerken verwezen wordt. — Mij is echter gebleken dat dit boek *nimmer verschenen is* en bijgevolg *niet bestaat.* — Angillis *had* het voornemen dit werk uit te geven en had het zelfs ter perse gelegd, zoodat hij reeds 5 afgedrukte vellen (18 gedichten of bl. 1—80) aan C. P. Serrure ten behoeve van diens Vaderl. Museum ter inzage geven kon. Deze kon dus in zijn inhoudsopgave van het „Groot Hulthemsche HS." (*Vad. Mus.* III, 1859—1860 bl. 139—164) voor Gedicht 1—18 naar de uitg. van Angillis verwijzen en die verwijzing werd door latere schrijvers overgenomen. — De uitgave echter heeft *nimmer* plaats gevonden.

---

478. **Van den levene ons Heren.**

Zie J. te Winkel t. a. p. bl. 266—268.

a. Fragmenten van een oud Bijbelsch gedicht, met aanteekeningen van J. F. Willems. — *Belg. Museum* IV (1840) bl. 264—267.

b. Van ons Heren kynscheide, uitg. [naar het Zutphensche HS. op de Acad. Bibliotheek te Groningen] door L. Ph. C. van den Bergh. — *N. Werken v. d. Mtsch. d. Ned. Letterk.* V, 2e st. (1841) bl. 84—86.

Dit fragment is vers 854—921 van „Vanden levene ons Heren". (Zie hieronder *c*).

478. **Van den levene ons Heren.** — Vervolg.

— M. de Vries, Over het voorgaande bl. 85 vs 18, bl. 175 vs 278. — *Proeve v. Mnl. taalzuivering* (1856) bl. 95, 96, 129.

c. Vanden Levene ons Heren. Een Rijmwerk uit de Middeleeuwen. Naar een HS. der XVe eeuw [op het Prov. Utrechtsch Archief berustende] uitg. door P. J. Vermeulen. Utrecht 1843. 8°.

Vers 3010—3053 en 3164—3217 zijn afgedrukt naar fragmenten van een Limburgsch HS. op de Kon. Bibliotheek te 's Gravenhage.

Bl. 165—188 bevatten de eerste 567 verzen van Dboec van den houte (hierachter N°. 480).

Beoordeeld d. W. J. A. Jonckbloet in *De Gids* 1843 bl. 334—346, d. H. in *Alg. letterl. Maandschrift* 1843 bl. 469—473. — Vergel. A. de Jager in *Alg. Konst- en Letterb.* 1843 I bl. 370—376.

d. Van den levene ons Heren. Fragmenten van een HS. uit het laatst der XIIIe eeuw, mededeged. door D. J. van der Meersch. — *Taelverbond* 1854 bl. 170—205.

In deze uitg. is het Audenaerdsche HS. tegenover het Utrechtsche HS. gedrukt. — Verg. *Belgisch Mus.* III (1839) bl. 209.

e. Bruchstück eines unbekannten Mnl. Gedichtes, mitgetheilt [naar het HS. te 's Hage] door H. Hoffmann von Fallersleben (begin.: Ommate no behagelhede). — *Germania* II (1857) bl. 428—430.

Dit is vs 3164—3217 van Vanden levene ons Heren (hiervóor *c*).

f. Eelco Verwijs, Sprokkelingen. Lev. ons Heren vs 1620, 2245. — *Taal- en Letterb.* V (1874) bl. 104—106.

g. V. Van der Perre, Van den Levene ons Heren. — *Het Belfort* I (1886) bl. 69—76.

479. **Gedichten met betrekking tot het leven van Jezus.**

a. Tafereelen uit het leven van Jezus.
Alle dat opt aerden noyt was ghemaect
Moet weder ter aerden ende wordē naect.
Z. p. e. j. (Gouda, Ger. Leeu c. 1480) 8°.

Zie verder over dit hoogst zeldzame plaatwerk: Campbell Annales N°. 746. — De eerste elf verzen zijn met een houtsnede medegedeeld door K. Falkenstein in zijne *Gesch. d. Buchdruckerkunst* (1840) bl. 60.

b. Leven van Jezus in verzen van Jan Boendale, gezegd Jan de Clerc. — *Der Leken Spieghel* uitg. door M. de Vries, Boek II (1845).

c. Tafereelen uit het leven van Jesus, een handschrift van de XVe eeuw [uitg. door C. P. Serrure]. Gent 1863. M. pl. gr. 4°.

Uitg. v. d. Mtsch. d. Vlaemsche Biblioph. IIIe Ser. N°. 8.

d. Van ons Heren gheboerte. Uitg. door C. P. Serrure, naar het Hulthemsche HS. — *Vaderl. Mus.* II (1858) bl. 411—414.

479. **Gedichten met betrekking tot het leven van Jezus.** — Vervolg.

e. Het heilig Sacrament of ons Heeren Avondmael, uitg. [naar het HS. op de Stadsbibliotheek te Gent] door Ph. Blommaert. — *Oudvl. gedichten d. XII—XIV eeuwen* II (1841) bl. 64.

f. Van ons heren passie, [door Otto vander Leyen] [Aus dem Petershäuser HS. zu Heidelberg] mitgeth. von F. J. Mone. — *Anzeiger f. Kunde d. Dtsch. Vorzeit* VIII (1839) bl. 584.

g. Hier nae beghint die passie ons liefs heren, als se bescreven is van den vier ewangelisten. Uitg. [naar een HS. te Tübingen] in *Mittelniederl. Gedichte herausg. von* H. A. Keller. (1851) bl. 8—32.

h. Berijmde lijdensgeschiedenis des Heeren, uit een handschrift der XVe eeuw medegedeeld door W. Moll. — *Kerkhist. Archief* I (1857) bl. 433—438.

i. Middelnederlandsche poezie, deels hersteld, deels voor het eerst uitgegeven door Prudens van Duyse.— *Dietsche Warande* IV (1858) bl. 505—525.

I. Van die bitter tranen ons heren. Bl. 510.
II. Van die seven vruechden onser liever vrouwen. Bl. 515.
III. Vanden vrouden die onse here hadden aenden cruce (proza) bl. 523.
I en III zijn ook afgedrukt in: *Volks-Alm. v. Ned. Kathol.* 1884. bl. 135—141.

j. Die sieben Worte [Aus dem Petershäuser HS. zu Heidelberg] mitgeth. von F. J. Mone. — *Anzeiger f. Kunde d. Dtsch. Vorzeit* VIII (1839) bl. 588. — Uitvoeriger medegedeeld o. d. t. De zeven kruiswoorden, naar het HS. der Kon. Academie te Amsterdam door W. Moll in *Kalend. v. d. Protest. in Nederl.* VI (1861) bl. 76—86.

480. **Dboec van den houte.**

Zie J. te Winkel t. a. p. bl. 268.

a. D. Buddingh, Over Dboec vanden houte. — In zijn *Mirakel-geloof in de Nederl.* (1844) bl. 67—68.

b. ——— Over Jacob van Maerlant, Het boexken van den houte, ofte de drie gaerden. — Beschrijving en uittreksels. — *Gesch. v. opvoed. en onderw.* II 1 (1849) bl. 96—103.

---

c. Tboeck vanden Houte. Ghepr. Thantwerpen by my Henrijc van Rotterdamme, Littersnijder. Z. j. (c. 1496). 8°.

Zie du Puy de Montbrun Recherches bl. 59 en Campbell Annales N°. 1025.

480. **Dboec van den houte.** — Vervolg.

d. Vandē houte. Ghepr. Thantwerpen by mi Symon Cock 1546. 8°.

e. Hier begint tboexken vanden Houte. Ghepr. Thantwerpen bi de wed. van Henrick Peeterssen van Middelburch z. j. (c. 1550). 8°.

f. Dat boeck van den houte. Ghepr. tot Amsterdam by Harman Janszoon Muller z. j. (c. 1575) 8°.

g. Dat boeck vanden Houte. T'Hantwerpen by Pauwels Stroobant 1596. 8°.

h. Dat Boeckxken vanden Houten. t'Hantwerpen by Pauwels Stroobant z. j. 8°.

i. Het Boeckxken vanden Houten. t'Antwerpen by Pauwels Stroobandt 1669. 8°.

k. Het Boeckxken vanden Houten. t'Antwerpen by Jan Baptist Jacobs 1700. 8°.

l. Dit es utetdiechs van den houten. — In *Vanden levene ons Heeren*... uitg. door P. J. Vermeulen. (1843, hiervóor N°. 478 *c*). Bijlage (bl. 166—188).

m. Dboec vanden houte door Jacob van Maerlant. Uitgeg. [naar afschriften van het Hulthemsche HS. en van het Zutphensche, op de Acad. Bibliotheek te Groningen; vers 1—567 naar het HS. op het Prov. Utrechtsch Archief, met inleiding, aanteekeningen en woordenlijst] door J. Tideman. Leiden 1844. 8°.

Uitg. door de Vereen. t. bevord. d. oude Nederl. letterk.

Bevat als Bijlage A eene mnl. proza-bewerking van Dboec vanden houte en als Bijl. B het middelnederduitsch gedicht Van deme holte des hilligen krützes.

Beoord. door W. J. A. Jonckbloet in *De Gids* 1845 bl. 61—72. — Antikritiek hierop d. J. Tideman in *Alg. Letterl. Maandschr.* 1845. Antikrit. bl. 1—12. — In *Alg. Letterl. Maandschrift* 1845, bl. 258—275. — Teregtwijzing aan D. Buddingh en J. A. M. Mensinga door J. Tideman. *Aldaar* 1846. Antikritiek bl. 13—18.

n. C. P. Serrure, Dboec vanden houte is *niet* van Maerlant. — *Vaderl. Mus.* IV (1861) bl. 173—180.

o. Bruchstück aus dem Boek van den houte [naar een HS. te Bonn] mitgeth. von A. Birlinger. — *Germania* XV. N. R. III (1870) bl. 360—364.

p. Van deme Holte des hilligen Krützes. — Naar het „Harte Boek" der Flanderfahrer Gesellschaft in Hamburg" medegedeeld door N. Staphorst in zijne *Hamburgische Kirchengeschichte* (1725) I bl. 202—222 en daaruit overgenomen door J. Tideman als Bijl. B zijner uitgave (hiervóor *m*).

480. **Dboec van den houte**. — Vervolg.

q. Van deme Holte des hilligen Cruzes. Mittelniederdeutsches Gedicht mit Einleitung. Anmerkungen und Wörterbuch herausgegeben [naar het hiervóor genoemde en in 1847 teruggevonden HS.] von C. Schröder. Erlangen 1869. 8°.

r. J. A. M. Mensinga, De historie van den Houte [prozabewerking]. — *Christophilus voor* 1846, 6e Jrg. bl. 145—167.

481. **Maria-legenden.**

Zie J. te Winkel t. a. p. bl. 270.

a. C. Honigh, Middel-Nederlandsche Maria-legenden. — *De Gids* 1879 II bl. 457—518.

b. Opschriften der hoofdstukken van de Miracle van onser Vrouwen, in het Leidsche HS. der Verscheiden Gedichten van Jacob van Maerlant. — Mededeg. door D. Buddingh, in zijn *Mirakel-geloof in de Nederl.* (1844) bl. 49—51.

c. J. A. A. Th. [Alberdingk Thijm], Maria-legenden, beschrijving van een XVeeuwsch HS. — *Dietsche Warande* V (1860) bl. 266—284, 385—405.

---

d. Ene mirakele van onser vrouwen (beg.: Ene jodinne lach hier te voren) van Jacob van Maerlant. — Mededeg. door J. F. Willems [naar het Hulthemsche HS. alwaar dit hoofdst. van den Spiegel historiael afzonderlijk voorkomt]. — *Belg. Mus.* X (1846) bl. 340—341. — Mede opgenomen in den *Spiegel hist.* uitg. d. M. de Vries en E. Verwijs (1863) Ie part. VIIe bk, cap. 70, bl. 353.

e. De miracle van onser vrouwen door Jacob van Maerlant [naar het Zutphensche HS.] — *Spieghel historiael*, uitg. d. M. de Vries en E. Verwijs (1863) Ie part. VIIe bk, cap. 56—91, bl. 329—374.

f. Het O. L. V. beeld te 's Hertogenbosch. — Dit is dat beghinsel van onser vrouwen, hoe sy tsertogenbossche is verheven enz. — Mededeg. door C. R. Hermans in zijne *Geschied. d. Rederijkers in Noordbrabant* IIe st. (1867) Bijl. bl. 97—116.

482. **Der Ystorien Bloeme.**

Zie J. te Winkel t. a. p. bl. 276.

Der Ystorien Bloeme. De Legende der Apostelen, in dietsche dichtmaat, naar het HS. der Maatsch. van Nederl. letterkunde afgeschreven en met ophelderende aanteekeningen voorzien door A. C. Oudemans Sr. — *Dietsche Warande* I (1855) bl. 137, 327, 533; II (1856) bl. 123, 179, 470.

Ook afzonderlijk verschenen: Amsterdam 1855. 8°.

483. **Sproke van Beatrijs**

Zie J. te Winkel t. a. p. bl. 272—274.

a. Beatrijs. Eene Sproke uit de XIIIe eeuw, uitgegeven [naar het HS. der Kon. Bibliotheek te 's Gravenhage] en opgehelderd door W. J. A. Jonckbloet. 's Gravenhage 1841. 8°.

— W. J. A. Jonckbloet, Aanhangsel op de Sproke van Beatrijs. 's Gravenhage 1841. 8°.

Beoord. door M. de Vries in *De Gids* 1841 bl. 334—339. — J. Zacher in *Berliner Jahrbücher f. wissensch. Kritik* 1843 Kol. 1708—1726.

b. M. de Vries, Over Beatrijs vs 68, 77, 368, 437, 614, 821, 961, 962. — *Proeve v. Mnl. taalzuivering* (1856) bl. 149, 150.

c. Beatrijs [naar het HS. op de Kon. Bibliotheek te 's Hage] en Carl ende Elegast, uitgegeven en toegelicht door W. J. A. Jonckbloet. Amsterdam 1859. 8°.

Beoord. door J. van Vloten in *De Gids* 1860 I bl. 47. — P. Leendertz Wz. in *Alg. Konst- en Letterb.* 1860 bl. 202.

— M. de Vries. Bladvulling. Over Beatrijs vs 475—482. — *Tijdschr. v. Ned. Taal- en Letterk.* VI (1886) bl. 159—160.

d. Eene latere berijming getiteld: „Religieuse uyt haer Clooster gheloopen, keert onsienelijck wederom" komt voor in een in 1659 te Antwerpen bij Jacob Mesens verschenen boek, get.: „Tweede deel van de wonderbaere misrakelen vanden H. Roosen-crans, in rijm beschreven ende vyt-ghedrvct in fijne belden door F. Petrus Vloers. — Een tweede titel, die den inhoud nader omschrijft, komt voor aan het hoofd van het werk en luidt aldus: „Sonderlinghe gratien ende „weldaeden bewesen van Godt-almachtigh der gehenen „die devoot zijn tot den heylighen Roosen-crans sijnder „alder-heylighste Moeder ende altijdt Maghet Maria". — Van de 21 daarin voorkomende verhalen is ons verhaal het 7e.

e. J. A. Alberdingk Thijm gaf eene vrije berijmde navolging dezer sproke in zijn *Legenden en Fantaiziën*, Amsterdam 1847 bl. 36—56 en C. Honigh eene getrouwe berijmde vertaling in *De Gids* 1879 II bl. 490—514; herdrukt in zijn bundel Gedichten: *Geen Zomer*. Haarlem 1880 bl. 81—121.

f. Van een nonne die Beatris hiet. Middelned. prozabewerking medeged. door C. Honigh. — *De Gids* 1879 II bl. 482—488.

483. **Sproke van Beatrijs.** — Vervolg.

g. Beatrys. Eine Legende aus dem 14 Jahrhundert. Hochdeutsche, metrische Uebersetzung von Wilh. Berg. [ps. van Mevr. Lina Schneider]. Haag, 1870. 8°.

Beoord. door Eelco Verwijs: Een praatje over eene opgerakelde oudheid. *Spectator* 1870 bl. 226 en door J. A. Sillem in *De Gids* 1870 III bl. 324.

484. **Theophilus.**

Zie J. te Winkel t. a. p. bl. 274—276.

a. A. van Hasselt, Theophilus, Flaamsch dichtstuk en Esmoreit, Flaamsch tooneelspel van de XIVe eeuw. Naar het Fransch. — *De Gids* 1839 III. *Mengelingen* bl. 152—168, 202—215.

b. E. Verwijs, De Theophilus- en Faust-sage. — *Overijss. Alm. v. oudheid en letteren* XX (1855) bl. 151—204.

c. M. de Vries, Bijdrage tot de kritiek van het Middelnederlandsch gedicht Theophilus. — *Versl. en Meded. d. K. Acad. v. Wetensch. Afd. Letterk.* VI (1862) bl. 80—100.

— W. J. A. Jonckbloet en W. G. Brill, Rapport omtrent de Bijdrage tot de kritiek van het Middelnederl. gedicht Theophilus. — *Als voren* VI (1862) bl. 101—116.

---

d. Theophilus. Gedicht der 14e eeuw, gevolgd door drie andere gedichten van hetzelfde tijdvak, uitgegeven [naar het Hulthemsche HS., met woordverklaringen] door Ph. B[lommaert]. Gent, 1836. 8°.

Dit werk bevat tevens: Van der zielen ende van den lichame. — Van der feesten. — De maghet van Ghend.

Beoordeeld door J. M. Schrant in *Taalk. Mag.* II (1837) bl. 275—293; d. F. J. Mone in *Anzeiger* V (1836) bl. 434—437 en d. F. A. Snellaert in *Bijdragen d. Gazette van Gend* I (1836) bl. 29—31. — Verg. het opstel over Theophilus en Esmoreit (hiervóor *a*).

— M. de Vries, Over Theophilus ed. Blommaert I vs 1257, 1677, II 65. — *Proeve v. Mnl. taalzuivering* 1856 bl. 7, 125, 126, 168.

e. Theophilus. Gedicht der 14e eeuw, gevolgd door negen andere gedichten uit de middeleeuwen, uitgegeven [naar het Hulthemsche HS.] door Ph. Blommaert. Gent, 1858. 8°.

Deze uitg. bevat tevens: Van der zielen ende van den lichame. — Van der feesten. — De Trojaensche oorlog. — Willem van Hildegaertsberge: 1°. Vanden ouden ende van den jonghen. 2°. Vanden ghesellen die omzeylden. 3°. Van der heligher Kerken. 4°. Een onderscheit van hilic ende ghesteliken luden. 5°. Van driorhande staet der werlt. — Alexander (fragment).

— M. de Vries, Tekstcritiek XVI. Theophilus, vs 566 en 522. — *Taal- en Letterb.* IV (1873) bl. 63—68.

484. **Theophilus.** — Vervolg.

f. Theophilus. Middelnederlandsch gedicht der XIVe eeuw. Op nieuw uitgegeven [naar het Hulthemsche HS.] door J. Verdam. Amsterdam 1882. 8°.

Met uitvoerige Inleiding: I. Bronnen; II. De Middelnederlandsche tekst. — Als Bijlage I bl. 153—167 eene prozabewerking der Theophilus-legende, uit het HS. bev. Maria-Mirakelen der Kon. Bibliotheek te 's Hage, en als Bijl. II eene korte prozabewerking uit een incunabel der Kon. Bibliotheek bev. „Maria-Mirakelen", Delf 1477/78.

Beoord. door Kölbing in *Liter. Centralbl.* 1882 N°. 15; d. G. Penon in *Ned. Spectator* 1882 bl. 416; d. J. te Winkel in *Literaturbl. f. Germ. u. Rom. Philol.* 1883 bl. 92—94; d. J. Franck in *Anz. f. dtsches Alterth.* IX (1883) bl. 38—43.

– W. L. van Helten, Tekstcritiek op verschillende verzen van Theophilus. — *Tijdschr. v. Ned. Taal- en Letterk.* V (1885) bl. 265—274.

485. **Sinte Servatius-Legende.**

Zie J. te Winkel t. a. p. bl. 277.

a. Sinte Servatius legende van Heynrijck van Veldeken, naer een handschrift uit het midden der XVe eeuw, voor de eerste mael uitgegeven door J. H. Bormans. Met facs. — *Annales de la Société archéologique de Maestricht* II (1857) bl. 177—460.

In 1858 afzonderlijk verschenen te Maastricht.

b. K. Bartsch, Ueber Veldekes Servatius. — *Germania* V (1860) bl. 406—431.

c. St. Servatius-legenden door G. D. Franquinet. — *Dietsche Warande* V (1860) bl. 370—384.

d. H. Lambel, Zu Veldekes Servatius. — *Germania* XXIII N. R. XI (1878) bl. 190—191.

486. **Leven van Sinte Amand** door Gillis van Wevel.

Zie J. te Winkel t. a. p. bl. 278—280.

a. Leven van Sinte Amand, patroon der Nederlanden. Dichtstuk der 14e eeuw [naar een HS. op de Acad. Bibliotheek te Gent, met voorbericht en woordenlijst uitgegeven door Ph. Blommaert]. Gent, 1842. 2 dln. 8°.

Uitgeg. door de Maetsch. der Vlaemsche Bibliophilen.

b. M. de Vries, Over verschillende verzen van het Leven van Sinte Amand. — Zie de Lijst der critisch behandelde plaatsen op bl. 189—193 van zijn werk: *Proeve v. Middelnederl. taalzuivering.* Haarlem 1856.

c. E. Verwijs, Tekstcritiek op Sinte Amands leven. — *Taal- en Letterb.* V (1874) bl. 241—265.

d. J. Verdam, Middelnederl. varia XX—XXIII, Amand II 6066, 6224, 4892, 6022. — *Als voren* VI (1875) bl. 7—14.

487. **Van Sinte Brandane.**
Zie J. te Winkel t. a. p. I bl. 280—283.

a. E. Verwijs, Het middelnederl. gedicht van St Brandane. — *Versl. en meded. d. K. Akad. v. Wetensch. te Amsterdam* (*Afd. Letterk.*) IIe R. dl. II (1872) bl. 231—254. — Verg. *aldaar* bl. 228—229.

b. J. Bergsma, Bijdrage tot de wordingsgeschiedenis en de critiek der Middelnederlandsche Brandaen-teksten. Proefschrift. Groningen 1887. 8°.
Bevat o. a.: hoofdst. IV Critiek op den tekst van het Comburger HS.
" V " " " " " Hulthemsche HS.

c. Reis van S. Brandaen uitg. [volgens het Hulthemsche HS.] door Ph. Blommaert in zijn *Oudvlaemsche Ged.* I (Gent 1838) bl. 91—120.

d. Reis van S. Brandaen uitg. [volgens het Comburgsche HS.] door Ph. Blommaert. *Als voren* II (Gent 1841) bl. 1—28.

e. Van Sinte Brandane. [Met inleiding en woordverklaringen uitgegeven naar het Comburgsche HS.] door W. G. Brill. Groningen 1871. 8°.
Bibl. van middelnederl. letterk. Afl. 6.

— E. Verwijs, Dr. Brill's uitgave van Sinte Brandane, beoordeeld. — *Taal- en Letterb.* III (1872) bl. 234—256.

— J. Verdam, St Brandaen 310 [naar aanleiding van het voorg.]. — *Taalk. Bijdr.* II (1879) bl. 226—228.

f. G. Busken Huet, Van Sinte Brandane, vs 137—260. — *Tijdschr. v. Ned. Taal- en Letterk.* VII (1887) bl. 85—92.

488. **Vaghevier van Sente Patricius.** — Vermoedelijk naar het Fransche Le Pugatore Seinz-Patriz van Marie de France.
Zie J. te Winkel t. a. p. bl. 283.

a. Fragment van een gedicht: Vanden vaghevier dat Sente Patricius vertoghet was, mededeged. [naar het HS. d. Kon. Bibliotheek te 's Hage] door M. F. A. G. Campbell. — *Versl. en berigten d. Vereen. t. bevord. der oude Nederl. Letterk.* V (1848) bl. 7. — Verg. *Der Leken Spiegel* uitg. door M. de Vries dl I bl. 46, 47.

b. Sint Patricks Vagevuur in proza. — *Verz. v. Ned. Prozastukken* uitg. door J. van Vloten (1851) bl. 94—101.

489. **Sinte Franciscus Leven.** — Naar het Latijn van St Bonaventura door Jacob van Maerlant.
Zie J. te Winkel t. a. p. bl. 284.

a. H. Hoffmann von Fallersleben, Bericht omtrent een HS. van Maerlant's Van Sint Franciscus. — *Alg. Konst- en Letterb.* 1821 II bl. 374.

489. **Sinte Franciscus Leven.** — Vervolg.

b. Fragment van het Leven van St Franciscus [in proza]. Beg.: Hoe hi eenen man bekeerde overmids een aelmoesen.
Kunst- en Letterblad IV (1843) bl. 100.

c. Leven van Sint Franciscus door Jacob van Maerlant. [Met inleiding, aanteekeningen en woordenlijst] uitgegeven [naar een HS. der Acad. Bibliotheek te Leiden] door J. Tideman. Leiden 1848. 8°.
Uitgeg. door d. Vereen. tot bevord. d. oude Nederl. letterk.
Beoordeeld in *Konst- en Letterb.* 1852 I bl. 212—214.

d. M. de Vries, Over het voorg. Vers 163, 1855, 7886 en 9079. — *Proeve v. Mnl. taalzuivering* (1856) bl. 7, 8, 117, 153—155.

e. J. Verdam, Over het voorg. Vs 535, 884, 1538, 3686, 6549, 6560, 7075, 7328, 7451, 7497, 8539, 8719. — *Tekstcritiek v. mnl. schrijvers* (1872) bl. 85, 41, 98, 71, 28, 65, 101, 66, 4, 12, 68 en 24.

f. J. Verdam, Dietsche verscheidenheden. VII Franc. 2280. — *Taalk. Bijdr.* I (1877) bl. 119—120.

g. J. Franck, Collation der Handschrift von Sinte Franciscus leven. — *Tijdschr. v. Ned. Taal- en Letterk.* IV (1884) bl. 100—110.

490. **Leven van Sinte Christina** door Broeder Geraert (vrij gevolgd n. h. Latijn van Thomas Cantimpratanus).
Zie J. te Winkel t. a. p. bl. 285.

a. C. P. S[erure], Bericht omtrent een HS. uit de 14e eeuw, door Prof. J. H. Bormans te St Truiden gevonden, en bevattende: Het leven van de heilige Christina de wonderbare, en: Het leven van de H. Lutgardis. — *Gentsch Kunst- en Letterbl.* I (1840) bl. 80. Kol. 2.

b. J. H. Bormans, Ontdekking [te St Truiden], lotgevallen, nadere beschrijving en een paar uittreksels van 't HS. bevattende de ouddietsche berijming der levens van de H. Lutgardis en de H. Christina. — *De Middelaer* I (1840—1841) bl. 142—150, 185—200, III (1842—1845) bl. 291—304.

c. Leven van S. Christina de wonderbare, in ouddietsche rijmen door Broeder Geraert, naer een perkementen handschrift uit de 14e of 15e eeuw [gevonden te St Truiden], met inleiding, aenteekeningen en andere bijvoegsels. voor de eerstemael uitgegeven door J. H. Bormans. Gent 1850. 8°.
Hiervan verscheen in 1850 ook eene prachtuitgave met gekleurde initialen, in gr. 4°.
Beoord. d. A. C. Oudemans in *De Gids* 1850 II bl. 114.

491. **Leven van Sinte Lutgardis.** — Naar het Latijn van Thomas Cantimpratanus.

Zie J. te Winkel t. a. p. bl. 286.

a. St. Lutgardis door Willem van Afflighem, laatste hoofdst. van het 1e Boek: Wie dat de weerde Luthgard van Sinte Benedictus ordene voer inde grauwe ordene. — *Leven van S. Christina* uitg. d. J. H. Bormans (1850) bl. 177—180

b. Het leven van Sinte Lutgardis, een Dietsch gedicht, ten laetste van de tweede helft der XIVe eeuw, naar het oorspronklijk handschrift van Broeder Geraert [gevonden te St Truiden] uitgegeven door J. H. Bormans.— *Dietsche Warande* III (1857) bl. 37—67, 132—165, 285—322. M. pl. IV (1858) bl. 155—170, 267—302.

Ook afzonderlijk verschenen te Amsterdam in 1857.

492. **Sint Joris.**

Legende van Sint Joris.—Fragment uit de XIVe eeuw [naar een HS. thans beh. aan de Mtsch. d. Ned. Letterk.], meded. door K. F. Stallaert in *Het Taelverbond* 1854 bl. 69—74.—Verg. de Inleiding Bl. x van M. de Vries op de IIe part. van Jacob van Maerlant's *Spiegel Histor.*

493. **Sinte Gertrude** door Willem van Hildegaersberch.

Zie J. te Winkel t. a. p. bl. 493.

a. De oude Hollandsche dronk, S. Geerden Minne, door Willem van Hildegaersberch. Uitg. naar het Haagsche HS. door J. A. Clignett. — *Bijdr. tot de oude Nederl. letterk.* (1819) bl. 381—411.

b. Sente Ghetruden minne ende Sente Jans vrienscap, die deen vrient den andren gheeft. Uitg. naar het Hulthemsche HS. door C. P. Serrure. — *Vaderl. Mus.* II (1858) bl. 378—394.

Ook afgedrukt in *Gedichten* van Willem van Hildegaersberch uitg. door W. Bisschop en E. Verwijs. 's Gravenhage 1870 bl. 142—148.

494. **Van den Sacramente van Amsterdam** door Willem van Hildegaersberch.

Zie J. te Winkel t. a. p. bl. 493.

a. Van den Sacramente van Amsterdam. Gedicht van Willem van Hillegaersberch. Met ophelderende aanteekeningen [naar het HS. in de Kon. Bibliotheek te 's Gravenhage] uitgegeven door P. Leendertz Wz. Sneek, 1845. 8°.

b. A. J. Pluym, Oude Nederlandsche letterkunde. Willem van Hildegaersberch, en zijn gedicht: Van den Sacramente van Amsterdam. — *De Katholiek* VII (1845) bl. 265—288, 323—332.

Ook afzonderlijk verschenen o. d. t.:

494. **Van den Sacramente van Amsterdam.** — Vervolg.

c. Willem van Hildegaersberch en zijn gedicht: van den Sacramente van Aemsterdam. Met eenige aanteekeningen door A. J. Pluym. 's Gravenhage 1845. 8°.

Hierin wordt het gedicht naar het Hulthemsche HS. medegedeeld. Dit gedicht komt ook voor in *Gedichten* van Willem van Hildegaersberch uitg. door W. Bisschop en E. Verwijs. 's Gravenhage 1870 bl. 174—179.

495. **Baghynken van Parijs.**

a. Baghyken (*sic*) van parys. Z. p. of j. (Delft c. 1490). 8°.

Zie Campbell Annales N°. 215.

b. Baghijnken van Parys. Oock is hier by ghedaen die wijze leeringe die Catho zynen Sone leerde. t' Hantwerpen by Hieronymus Verdussen 1605. 12°.

c. Bagijnken van Parijs, noch is hier by ghedaen die wijse Leeringe, die Catho zijnen Sone leerde. t' Antwerpen by Pauwels Stroobant. Z. j. 12°.

d. Het begijntje van Parys, mededeged. [naar den onder *a* vermelden ouden druk] door J. van Vloten. — *Kunst en Letterb.* 1853 II bl. 50—55.

e. Baghijnken van Parijs. Oock is hier by ghedaen die wyse leeringe die Catho sijnen sone leerde [uitgegeven door C. P. Serrure naar den druk van 1605, hiervóor *b*] Gent, 1860. 8°.

Uitg. d. Maetsch. d. Vlaemsche Biblioph. 3e Ser. N°. 7.

496. **Legende van het Heilige Kruis.**

a. Historie van het Heilige Kruys. Culenborch, Jan Veldener 1483. 4°. — Afgedrukt met een Engelsche vertaling en houtsneden in T. F. Dibdin, *Bibl. Spenceriana* Vol. III (London 1814) bl. 350—377.

Zie Catal. Van Hulthem I (1836) N°. 191 en Campbell Annales N°. 940.

b. Legende van het heilig kruis te Breda. — Hier vintmen bescreuen hoe dat theylighe cruys quam tot Breda. — Medegedeeld naar een afschrift door C. B. Hermans in zijn *Geschiedk. mengelwerk v. d. Prov. Noord-Braband* II (1841) bl. 213—245, en naar het oorspronkelijk HS. van het Kerkarchief te Breda in zijne *Bijdr. tot de gesch. d. Prov. Noord-Braband*, II (1845) bl. 293—322. M. facs.

c. M. de Vries, Over het voorg. vs 734. — *Proeve v. Mnl. taalzuivering* (1856) bl. 8.

497. **Sint Timotheus.**

a. Van Sinte Tymotheus ende Apollinaris [uit een Passionael der 14e eeuw], met ophelderingen van J. F. Willems — *Belg. Museum* IX (1845) bl. 433—434.

b. M. de Vries, Over het voorg. vs 467. — *Proeve v. Mnl. taalzuivering* (1856) bl. 60.

498. **Sinte Mergriete.**

Kopenhager Bruchstücke: aus einem ndl. Margarethenleben, mitgetheilt von K. von Bahder. — *Germania* XXXI (1886) bl. 289—291.

499. **Sinte Agatha** door Martyn van Thorout.

Fragment uit het Audenaerder HS. medegedeeld door D. J. van der Meersch. — *Belg. Mus.* III (1839) bl. 210.

500. **Sint Eustachius** door Martyn van Thorout.

Fragment uit het Audenaerder HS. medegedeeld door D. J. van der Meersch. — *Belg. Mus.* III (1839) bl. 212.

501. **Van der gracie gods.**

Legende.

Beg.: Van der gracie gods ons heeren.

In *Mittelniederl. Gedichte* herausg. [n. e. HS. d. Univ.-Bibliothek zu Tübingen] von H. A. Keller. Tübingen 1851. bl. 33—36.

502. **Vander zielen ende van den lichame.**

Zie J. te Winkel t. a. p. bl. 267.

a. Vander zielen ende van den lichame, een abel dinc ende een edel leere. Uitg. [naar het Hulthemsche HS.] door Ph. B[lommaert] in *Theophilus* (1836) bl. 55—66 en 2e druk (1858) bl. 38—44.

b. Van der zielen ende van den lechame, een oud gedicht, [uitg. naar een ander HS. dan het voorgaande] en bedenkingen daerop door J. J. Lambin. — *Belg. Mus.* II (1838) bl. 57—77. — Verg. *Belg. Mus.* III (1839) bl. 211.

In deze uitg. is het door Blommaert uitg. gedicht ter vergelijking mede gedeeltelijk afgedrukt.

503. **Den Credo.**

Den Credo in Dietsch. Meдeged. door J. Le Long in *Boekz. d. Ned. Bijbels* (1732) bl. 298—299 en in *Der Leken Spieghel* uitg. door M. de Vries (1845) B. II, C. 43, bl. 287.

504. **X Geboden.**

Dit syn die Tien Geboden, op hair corsste. Medeged. door J. Le Long in *Boekz. d. Ned. Bijbels* (1732) bl. 305.

505. **XII Article van den ghelove.**
Dit sijn de XII article van den ghelôve. Bruchstück mitgetheilt von F. J. Mone. — *Anzeiger f. dtsches Alterth.* IV (1835) bl. 69.

506. **Het Hooglied.**
a. Ontdekking van eene Hollandsche (mnl.) vertaling van het Hooge Lied, uit de XIVe eeuw. — *Alg. Konst- en Letterb.* 1860 bl. 57.

b. Das Hohe Lied. Herausg. von Hoffmann von Fallersleben in *Horae Belgicae* XII. *Bruchstücke mittelniederl. Gedichte* (1862) bl. 16—27.

507. ~~**Onbekende kloosterlinge.**~~
Werken der Vlaemsche dichteressen, uit den voortijd, uitg. met inleidingen en aanteekeningen door A. Angz. Angillis en Edw. Van Even. 1e dl 1e afl. (I—XI en 20 bl.). Thielt 1853. 8°.

Ook onder den titel:

Liederen eener onbekende kloosterlinge uit de XIIIe eeuw, voor de eerste mael uitgegeven naer een HS. der Burgondische Bibliotheek, door A. Angz. Angillis en Edw. Van Even. Thielt 1853. M. facs. 8°.

Inhoudende 7 titellooze gedichten waarvan wij hier de aanvangregels mededeelen:
1. Ay al es nu die winter cout. — 2. Tsaermeer sal, in corten tide. — 3. Die tekene doen ons wel in scine. — 4. Nu sal die tijt ende de voghele droeven. — 5. Al droevet die tijt ende vogheline. — 6. Alse ons ontsteet de merte. — 7. Biden nuwen iare.
Het 5e hiervan werd ook door J. F. Willems medegedeeld in *Belg. Mus.* II (1838) bl. 305—307 o. d. t.: Geestelijk minnelied.
Van dit werk is niets meer dan de 1e afl. verschenen en van deze afl. bestaan slechts 2 of 3 exemplaren, daar de geheele oplaag door de uitgevers nog vóor de uitgave verbrand werd, toen daarin eenige fouten door hen ontdekt werden. — Het ex. door mij voor deze Bibliographie gebruikt, werd mij geleend door den Heer Edw. van Even.

508. **De daggetijden.**
De daggetijden, toegepast op het lijden en sterven van onzen Heere en Zaligmaker [naar een HS. te Brussel] medegedeeld door J. A. Alberdingk Thijm. — *De Katholiek* XXIV (1853) bl. 232—242.

509. **Van stervene** ende hoe elc mensce mach segghen: ic ga sterven.
Beg.: Elc merke hemselven wel, over al.
Medegedeeld door J. F. Willems in *Belg. Mus.* VIII (1844) bl. 452—455.

510. **Lam Gods.**
Beg.: Een lam van XXXII jaren.
Medegedeeld door C. P. Serrure in *Vaderl. Museum* II (1858) bl. 409—411.

511. **Heilicheit.**
Beg.: Heilicheit en leecht niet inden schijn.
Uit een Gebedenboek in de Bourg. Bibliotheek te Brussel uitg. door J. F. Willems. — *Belg. Mus.* VIII (1844) bl. 237—238.

512. **Gedichten zonder titel.**
1. Beg.: Voer de doot en is gheen scilt.
Mededeg. door N. C. Kist [naar het HS. op de Kon. Bibliotheek te 's Hage] in *Ned. Arch. v. kerkel. gesch.* VII (1847) bl. 181.
2. Beg.: Zonder de gracie Gods, ons heeren.
Mededeg. door C. Carton naar een HS. van den Burggraaf De Croeser De Berghes in *Oudvl. Liederen uitg. door d. Maetsch. d. Vlaemsche bibliophilen* (1849) bl. 414—424.

513. **Vander soetsten name Jhesus.**.
„Een scoon carmen oft jubileringhe vanden alre soetsten name Jhesus" (Jhesu dulcis memoria), medegedeeld door P. J. Koets. — *Dietsche Warande* II (1857) bl. 245—251.

514. **Van sonde te laten.**
Beg.: Ten is ghien sonde men machse laten.
Naar een HS. [thans te 's Hage afkomstig uit het „Oude Convent" of „St Jan Evangelisten-huis" te Weesp] medegedeeld door F. H. G. van Iterson in zijn werk *Stemmen uit den voortijd* (1857) bl. 187.

515. **Van Zuster Clara.**
a. Van den vergiere van zuverheden, medegedeeld door J. F. Willems [naar een HS. te Brussel]. — *Belg. Mus.* V (1841) bl. 359—362.
b. Van der gheestelyken boemgaerden. Medegedeeld door L. Ph. C. van den Bergh [naar een HS. v. d. Mtsch. d. Ned. Letterk.]. — *N. Werken v. d. Mtsch. d. Nederl. Letterk.* V 2e ged. (1841) bl. 98—103.
c. Gedicht van eene naemlooze Klara-non, medegedeeld [naar het Hulthemsche HS.] door A. Angz. Angilles. — Vanden bogaert die ene Clare maecte. — *Taalverbond* 1853 bl. 141—148.
d. Eene Zuid-Nederlandsche dichteresse uit de XIIIe eeuw, medegedeeld door Edw. van Even. — Van den boegaert, die ene Clare maecte [naar het Hulthemsche HS.]. — *De Katholiek* XXIII (1853) bl. 329—340.

516. **Jan van Ruysbroeck.**
Zie J. te Winkel t. a. p. I bl. 550—554.
a. L. Ph. C. van den Bergh, Bericht omtrent Jan van Ruysbroeck, Van den XII Beghynen. Gedicht van 309 vs. — *Verslag der histor. nasporingen enz. in Frankrijk* (1840) bl. 54 en 93.

516. **Jan van Ruysbroeck.** — Vervolg.

b. Jan van Ruysbroeck aan Margareta van Meerbeke.
Beg.: Lieve suster, boven alle dinct.
Medegedeeld door Edw. van Even. — *De Katholiek* XXIII (1853) bl. 338.

c. Een Rijmwerk (van der XII beghinen) van Jan van Ruysbroeck medegedeeld [naar het HS. der Kon. Bibliotheek te Brussel] door J. David. — *Vaderl. Mus.* III (1859—1860) bl. 1—15.
Opnieuw afgedrukt op bl. 1—21 van:

d. Dat boec van den twaelf beghinen door Jan van Ruusbroec [uitg. door J. David]. Gent 1863. 8°.
Werken van Jan van Runsbroec. Ve deel.
Uitg. door de Maetsch. der Vlaemsche Bibliophilen. IIIe Ser. N°. 9.

517. **Zuster Hadewych.**
Zie J. te Winkel t. a. p. bl. 287.

a. Lied van Zuster Hadewych.
Beg.: Alse ons de linten wert gheboren.
Uitg. door A. Angz. Angillis. — *Rumbeeksche Avondst.* (1856) bl. 109—112.

Zie 507

b. Werken van Zuster Hadewijch. I. Gedichten. Diplomatisch uitgeg. [door J. F. J. Heremans en C. J. K. Ledeganck] naar 2 HSS. der Kon. Bibliotheek te Brussel. Gent, 1875. 8°.
Uitgeg. door de Maetsch. d. Vlaemsche Bibliophilen IVe Reeks N°. 2.

c. K. L. Ledeganck, De werken van Zuster Hadewijch. — *Handel. v. h. XVIIe Nederl. taal- en letterk. Congres* (1879) bl. 254—256.

518. **Johannes Schutken?**
Eenige oude dietsche versjes (waarschijnlijk van Johannes Schutken).
1. Beg.: Ghy een soelt u liden nyemant claghen.
2. „ Daer een is niet onder hemels troen.
3. „ Wy willen jagen, vligen; een willen wy niet?
4. „ Alle blischap is verganck.
medegedeeld [naar een HS. van het Seminarie de Hoeven] door V. Becker. — *De Katholiek* dl 88 N. R. dl 22 (1885) bl. 364—366.

519. **Grafschriften.**
Berymde grafschriften te Gent. — Volgens een Sepultuerboek, HS. toebehoorende aan den Baron Jules de Saint-Génois [mededeged. door J. F. Willems]. — *Belg. Mus.* II (1838) bl. 375.

X. Jacob van Maerlant.

Zie Jan te Winkel, Geschied. der Ned. Letterk. I bl. 306—353.

520. **Verzamelingen.**

a. H. Hoffmann von Fallersleben, Bericht omtrent een HS. van Maerlant's Kleinere Gedichten. — *Alg. Konst- en Letterb.* 1821 II bl. 374.

b. ——— Bericht omtrent een HS. van Maerlant's Geestelijke liederen (Gebeden). — *Als voren* 1822 I bl. 95.

c. Kleine gedichten van Jacob van Maerlant. Met inleiding, toelichting en bijlagen van J. van Vloten. Haarlem 1878. 8°.

Inhoud: Inleiding. — Eene disputacie van Onser Vrouwen ende van den H. Cruce. — Van den V vrouden. — Van ons Heren wonden. — Die clausule van der Bible. — (Tweespraak tusschen) Scalc ende Clerc. — Van den lande van Overzee. — Der Kercken Claghe. — Bijlagen.

Beoord. door H. E. Moltzer in *Weekbl. v. h. lager, middelb. en gymnas. onderw.* 1878, 25 Febr. en door J. Franck in *Anz. f. deutsches Alterth.* IV (1878) bl. 395—411.

— Eelco Verwijs, Van enen manne die gherne cnollen vercoopt ene goede boerde. 's Gravenhage 1878. 8°.

Over de uitgave van J. van Vloten.

Beoord. door J. Franck in *Anz. f. deutsches Alterth.* IV (1878) bl. 411—412 en door P. Leendertz Wz. in *De Navorscher* XXVIII (1878) bl. 325.

— J. van Vloten, Professorale kritiek en een mislukte boerde. — *De Levensbode* X (1878) bl. 217—238.

Over het boekje van E. Verwijs.

d. Jacob van Maerlant, Strophische gedichten, uitgegeven en toegelicht door Eelco Verwijs [ter perse bezorgd door J. Verdam]. Groningen 1879. 8°.

Inhoud: Van Jacob ende van Martine. — Verkeerde Martyn. — Ene disputacie van onser Vrouwen ende van den heiligen Cruce. — Van den vyf vrouden. — Van ons Heren wonden. — Die clausule van der bible. — Van den lande van Oversee. — Der kerken clage.

Bibl. v. middelnederl. letterk. afl. 24—26.

Beoord. door J. H. Gallée in *De Gids* 1881 III bl. 324—339; in *Literaturzeitung* 1882 Kol. 171 en door J. Franck in *Anz. f. deutsches Alterth.* VIII (1882) bl. 125—162.

521. **Martijns.**

Zie J. te Winkel t. a. p. bl. 320—329.

H. Hoffmann von Fallersleben, Bericht omtrent HSS. van Maerlants Wapen Martijn en den verkeerden Martijn. — *Alg. Konst- en Letterb.* 1821 II bl. 374.

521. **Martijns.** — Vervolg.

I. Eerste Martijn.

a. Aus Maerlant's Wapen Martijn [volgens het Heidelbergsche HS.] mitgetheilt von F. J. Mone. — *Anzeiger f. Kunde d. dtschen Vorzeit* VII (1838) bl. 244—252.

b. De Wapene Martijn van Jacob van Maerlant, naar het Zutphensche HS. medegedeeld door A. C. W. Staring van den Wildenborch, met eene Inleiding en Aanteekeningen van M. Siegenbeek.— *Nieuwe werken van de Maatsch. d. Nederl. Letterk.* III 2e st. (1834) bl. 81—225. — Toevoegsel tot de Aanteekeningen daarop, medegedeeld door J. ab Utrecht Dresselhuis, *Als voren* V 1e st. (1838) bl. 289—298.

c. Waphene Martin (dit es deerste Martin) herausg. von Ed. Kausler [naar het Comburgsche HS.]. — *Denkm. altniederl. Sprache u. Litteratur* Bd II (1844) bl. 611—646.

d. Van Jacob ende van Martine uitg. [naar alle HSS.] door Eelco Verwijs in zijn *Acad. proefschrift* (1857) zie hierachter IV *b*, bl. 1—46 en in zijne uitg. van Jacob van Maerlant's *Stroph. gedichten* (1879) hiervóor N°. 520 *d*, bl. 1—40.

e. Uit den Wapene Martijn van Jacob van Maerlant. Beg.: God en was nie moede no mat.
Medeged. met aanteekeningen van J. F. J. Heremans. — *De Toekomst* IV (1861) bl. 341.

f. J. Verdam, Middelned. varia XV. Wap. Mart. I 531.— *Taal en Letterb.* V (1874) bl. 49.

g. H. E. Moltzer, Maerlant Wap. Martijn I v. 923. — *Noord en Zuid* IX (1886) bl. 136.

h. Varianten van het Ie Boek van den Wapene Martijn, uit een HS. gevonden in het Archief te Brugge. — In Jacob van Maerlant's *Stroph. gedichten* uitg. door E. Verwijs. (1879) bl. 240.

III. Dander Martijn.

a. Aus Maerlant's Wapen Martijn, mitgetheilt [volgens het Heidelbergsche HS.] von F. J. Mone. — *Anzeiger d. dtschen Vorzeit* VII (1838) bl. 252—253.

b. Vervolg op den Wapen Martyn, van Jacob van Maerlant, medegedeeld [naar het Haagsche HS.] door M. Siegenbeek. — *Nieuwe Werken van de Maatsch. d. Nederl. Letterk.* V 2e st. (1841) bl. 125—148.

521. **Martijns.** — Vervolg.

c. Dander Martin, herausg. [naar het Comburgsche HS.] von E. Kausler. — *Denkm. altniederl. Sprache u. Litteratur,* II (1844) bl. 647—659.

d. Fragment van 13 verzen [de 10e strophe van den Tweeden Martijn] medegedeeld door F. H. G. van Iterson naar een HS. op de Kon. Bibl. te 's Hage, afkomstig uit het „Oude Convent" of „St Jan Evangelisten-huse" te Weesp, in zijn werk *Stemmen uit den voortijd* (1857) bl. 187.

e. Dander Martijn, uitg. [naar alle HSS.] door Eelco Verwijs in zijn *proefschrift* (1857) zie hierachter IV *b* bl. 47—61 en in zijne uitg. van Jacob van Maerlant's *Stroph. gedichten* (1879) hiervóor N°. 520*d* bl. 41—55.

f. Varianten van het IIe boek van den Wapene Martijn, uit een HS. gevonden in het Archief te Brugge. — In Jacob van Maerlant's *Stroph. gedichten* uitg. door E. Verwijs. (1879) bl. 240—246.

III. Derde Martijn.

a. Vander Drievoudichede, van Jacob van Maerlant, uitg. [naar het Zutphensche HS.] met Aanteekeningen door G. J. Meijer. — *Nalezingen op het leven van Jezus* (1838) bl. 119—152.

b. Aus Maerlant's Wapen Martijn, [naar het Heidelbergsche HS. uit het gedicht vander Drievoudichede], mitgetheilt von F. J. Mone. — *Anzeiger* VII (1838) bl. 253—258.

c. Dit es de derde Martijn, herausg. [naar het Comburgsche HS.] von E. Kausler. — *Denkm. altniederl. Sprache u. Litteratur* II (1844) bl. 660—676.

— M. de Vries, Over het voorg. Vers 194. — *Proeve v. Mnl. taalzuivering* (1856) bl. 139.

d. Derde Martijn. Van der drievoudichede, uitg. [naar alle HSS.] door Eelco Verwijs in zijn *proefschr.* (1857) zie hierachter IV *b*, bl. 62—87 en in zijne uitg. van Jacob van Maerlant's *Stroph. gedichten* (1879) hiervóor N°. 520 *d*, bl. 56—76.

e. Varianten op den „derden Martijn" naar het HS. der 2e partie van den Spiegel Hist. te Weenen. — In Jacob van Maerlant's *Stroph. gedichten* uitg. door E. Verwijs. (1879) bl. 246—249.

IV. Gezamenlijke uitgaven.

a. Dit is Wapene Martijn. Antwerpen, Henrick die lettersnider 1496. 8°.

Zie Campbell Annales N°. 1026.

521. **Martijns.** — Vervolg.

b. Jacob van Maerlant's Wapene Martijn met de vervolgen, [naar alle HSS.] kritisch uitgegeven en toegelicht [met woordenlijst]. Acad. proefschrift door Eelco Verwijs. Deventer 1857. 8°.

Beoord. door W. G. Brill in *Alg. Konst- en Letterb.* 1857 bl. 188.

c. Van Jacob ende van Martine.

I. Eerste Martijn. Bl. 1—40, 139.
II. Dander Martijn. Bl. 41—55, 143.
III. Van der drievoudichede. Bl. 56—76, 150.

In Jacob van Maerlant's *Stroph. gedichten* uitg. door E. Verwijs (1879) bl. 1—76, 139—150.

d. C. A. Serrure, Iets over Marten uit den „Wapene Martijn". — *Vaderl. Museum* II (1858) bl. 129—131.

V. Vertalingen.

a. Latijnsche vertaling van Jacob van Maerlant's Wapene Martijn door Jan Bukelare, uitg. door C. P. Serrure.— *Vaderl. Mus.* I (1855) bl. 116—199.

Afzonderlijk verschenen o. d. titel:

Jacob van Maerlant's drie boeken van den Wapene Martijn, in het Latijn vertaeld door Jan Bukelare, voor de eerste mael, naer het eenig bekende handschrift [te Bergen in Henegouwen] in het licht gegeven door C. P. Serrure. Gent 1855. 8°.

b. Jacob van Maerlant, Harau Martin. Z. p. e. j. (Brugge, Johannes Britoen, tusschen 1477 en 1481). 4°.

In 1851 door den Archivaris Bossaert in het Archief te Brugge ontdekt doch sedert verloren geraakt.
Zie Campbell Annales N°. 1027 en verg. J. W. Holtrop, *Monuments typographiques* (La Haye 1868) bl. 61—69 en plaat 61 (129). b. c.

c. Bericht betreffende door den Heer Bossaert te Brugge gevonden fragmenten eener Fransche vertaling van den Wapen Martijn. — *De Eendragt* XVI (1862) bl. 91.

d. P. Fredericq, Het Brugsch fragment der berijmde Fransche vertaling van Maerlant's Wapene Martijn [mededeeling van 32 coupletten]. — *Tijdschr. v. Ned. Taal- en Letterk.* IV (1884) bl. 275—291.

Ofschoon de hiervolgende gedichten (VI en VII) *niet* door Jacob van Maerlant vervaardigd zijn, behooren zij toch te dezer plaatse vermeld te worden.

VI. Verkeerde Martijn.

a. De verkeerde Martijn [Fragment eener Parodie op den Eersten Martijn] uit het Zutphensche HS. van Van

521. **Martijns.** — Vervolg.

Maerlant met aanteekeningen door M. Siegenbeek. — *Nieuwe Werken v. d. Maatsch. d. Nederl. Letterk.* III 2e st. (1834) bl. 68—71.

— M. de Vries, Over het voorg. Vers 7. — *Proeve v. Mnl. taalzuivering* (1856) bl. 120, 121.

b. Van den verkeerden Martine, fragment uitg. naar het Zutphensche HS. door Eelco Verwijs in zijn *proefschrift* (1857) zie hierboven IV *b*, bl. 88—90 en in zijne uitg. van Jacob van Maerlant's *Stroph. gedichten* (1879) hiervóor N°. 520 *d*, bl. 77—79.

c. J. Verdam, Eenige bedorven plaatsen. — Verkeerde Martijn vs 18. — *Versl. en Meded. d. K. Acad. v. Wetensch.* (*Afd. Letterk.*) IIIe R. dl II (1885) bl. 298—303.

VII. Vierde Martijn door Hein van Aken.
Zie J. te Winkel t. a. p. bl. 225 en 324.

a. Het vierde boek van den Wapene-Martijn, door Hein van Aken [Weerslag op den Wapene Martijn van Jacob van Maerlant] medegedeeld door C. P. Serrure. — *Vaderl. Mus.* IV (1861) bl. 55—90.

b. M. de Vries, Nog een proefje van middelnederlandsche taalzuivering (over het voorg.). — *De Taalgids* VII (1865) bl. 49—54.

522. **Van ons Heren wonden.**
Zie J. te Winkel t. a. p. bl. 330.

a. Naar het Zutphensche HS. uitgegeven door L. Ph. C. van den Bergh in *N. Werken v. d. Mtsch. d. Ned. Letterk.* V 2e St. (1841) bl. 51—57; in Jacob van Maerlant's *Kleine gedichten* uitg. door J. van Vloten, Haarlem 1878 bl. 44—48; en in Jacob van Maerlant's *Stroph. gedichten* uitg. door E. Verwijs Groningen 1879 bl. 103—106, alwaar tevens op bl. 162—164 het oorspronkelijk Latijnsche gedicht, waarvan dit eene vertaling is, wordt medegedeeld naar een HS. op de Stedelijke Boekerij te Arnhem.

b. Van ons Heren wonden. Uitg. [naar een HS. der Universiteits-Bibliotheek te Utrecht] door H. E. Moltzer. — *Tijdschr. v. Ned. Taal- en Letterk.* VIII (1888) bl. 1—6.

523. **Van den V Vrouden.**
Zie J. te Winkel t. a. p. bl. 330.

Naar het éenige Zutphensche HS. uitg. door L. Ph. C. van den Bergh in *N. Werken v. d. Mtsch. d. Ned. Letterk.* V 2e stuk (1841) bl. 47—50; in Jacob van

523. **Van den V Vrouden.** — Vervolg.
Maerlant's *Kleine gedichten* uitg. door J. van Vloten, Haarlem 1878 bl. 41—43; en in Jacob van Maerlant's *Stroph. gedichten* uitg. door E. Verwijs, Groningen 1879 bl. 100—102, alwaar tevens op bl. 158—160 de Latijnsche tekst wordt medegedeeld van een gedicht, waarvan Maerlant's gedicht vermoedelijk de vertaling zal zijn.

524. **Die Clausule van der Bible.**
Zie J. te Winkel t. a. p. bl. 330.

a. Twee oude hekeldichten, zijnde 1°. Dit es de Frenesie; 2°. 18 Clauselen van Jacob van Maerlant, medegedeeld door J. F. Willems in zijne *Mengelingen van vaderl. inhoud* (1829) bl. 29—58. M. facs.
— M. de Vries, Over het voorg. Claus. vers 227. — *Proeve v. Mnl. taalzuivering* (1856) bl. 111, 112.

b. 18 Clausulen van der bible. Medegedeeld door D. Buddingh in zijn werk *Een paar bladzijden uit de gesch. d. Kerkhervorming in Nederl.* (1855) bl. 47—54.

c. Die Clausule van der Bible [naar het éenige Zutphensche HS.] uitg. door L. Ph. C. van den Bergh in *N. Werken v. d. Mtsch. d. Ned. Letterk.* V (1841) bl. 58—83; in Jacob van Maerlant's *Kleine gedichten* uitg. door J. van Vloten, Haarlem 1878 bl. 49—69; en in Jacob van Maerlant's *Stroph. gedichten* uitg. door E. Verwijs, Groningen 1879 bl. 107—123, 170.

525. **Maria-mirakelen.** — Zie hiervóor N°. 481.

526. **Alexanders geesten.** — Zie hiervóor N°. 422.

527. **Historie van den Grale** en **Merlijns boeck.** — Zie hiervóor N°. 447.

528. **Historie van Troyen.** — Zie hiervóor N°. 421.

529. **Lapidarijs.**
Zie J. te Winkel t. a. p. bl. 313—314.

Van dit werk is geen uitgave verschenen daar het HS. niet teruggevonden is.

G. Ph. F. Groshans, De Lapidarius van Marbodeus, de vermoedelijke bron van Maerlant's Lapidaris. — *Taal- en Letterb.* III (1872) bl. 319--320.

530. **Der Naturen Bloeme.**
Zie F. J. Mone, Uebers. bl. 328 en J. te Winkel t. a. p. bl. 315, 316, 332, 334 volg.

a. Brief over den oorsprong van Maerlant's rijmwerk: Der Naturen Bloeme, door A. M. — *Vriend d. Vaderlands* XI (1837) bl. 372—378.

530. **Der Naturen Bloeme.** — Vervolg.

b. J. H. Bormans, Thomas de Cantimpré indiqué comme une des sources où Albert le Grand et surtout Maerlant ont puisé les matériaux de leurs écrits sur l'histoire naturelle. — *Bullet. d. l'Acad. Royale de Belgique* XXIX (1852) bl. 132—159.

c. Natuerenbloeme ten behoeve van Floris V vervaardigd. — *Navorscher* VIII (1858) bl. 5 en 123.

d. Eelco Verwijs, Heer Nicolaas van Cats. — *Versl. en Meded. d. K. Acad. v. Wetensch. Afd. Letterk.* IIe R. dl VIII (1879) bl. 6—21.

---

e. J. A. Clignett, Verslag van Maerlant's Naturen Bloeme. — *Teuthonista* (1804) Voorrede bl. LXXVIII.

f. H. Hoffmann von Fallersleben, Bericht omtrent HSS. van Maerlant's der Natueren Bloeme. — *Alg. Konst- en Letterb.* 1821 II bl. 373.

g. F. H. von der Hagen, Verslag van het Berlijnsche HS. van Maerlant's Naturen Bloeme (met uittreksels). — *Neues Jahrbuch der Berlinische Gesellschaft für Deutsche Sprache* IV bl. 174—193. — Vergel. W. J. A. Jonckbloet in *De Gids* 1843 *Mengelwerk* bl. 584.

h. H. F. Massmann, Berigt omtrent een HS. van Maerlant's Naturen Bloeme te Detmold. — *Neues Jahrb. d. Berlinische Gesellsch. f. deutsche Sprache* VII bl. 325.

i. R. P. A. Dozy, Bericht omtrent een HS. van Jacob van Maerlant's Naturen Bloeme, in het British Museum te Londen. — *Verslagen en Berigten d. Vereen. ter bevord. d. oude Nederl. Letterk.* II (1845) bl. 34.

j. M. L. Petri, Jacob van Maerlant, und Der naturen bloeme, ein Manuscript der öffentlichen Bibliothek in Detmold. Detmold 1853. 4°.

k. Bruckstück von Jacob van Maerlant's Bestiaris. Mitgeth. von W. und J. Grimm in *Altdeutsche Wälder* III (1816) Hft 1 bl. 41.

l. Uittreksel uit Jacob van Maerlant's Naturen Bloeme, zijnde eene beschrijving der verschillende tijdperken van 's menschen leven, medegedeeld door W. Bilderdijk, in zijne *Nieuwe Taal- en dichtk. verscheidenh.* IV (1825) bl. 112.

530. **Der Naturen Bloeme.** — Vervolg.

m. Die Holl. Minstrels zu Ende des XIII Jh. (Jacop van Maerlant's Bestiaris Cod. Berolin. 29*d*—30*a*). mitgetheilt von H. Hoffmann. — *Altdeutsche Blätter* I (1835) bl. 210.

n. Bruchstück von Maerlant's Naturen Bloeme, mitgetheilt von F. J. Mone. — *Anzeiger* IV (1835) bl. 197.

o. Fragment van Maerlants Bestiaris, of der Natueren Bloeme, gevonden en medegedeeld door G. J. Meijer. — *Nieuwe Werken van de Maatsch. d. Nederl. Letterk.* V st. I (1838) bl. 1—48.

p. Uittreksels uit Jacob van Maerlant's Naturen Bloeme, betreffende de Sirene, Silla, Beluen, enz. — Mededeged. door D. Buddingh in zijne *Verh. over het Westland* (1844) bl. 83, 117, 151, 152.

q. Fragmente altniederländischer Gedichte gevonden te Güstrow, mitgeth. von G. C. F. Lisch. — *Jahrb. d. Vereins f. Mecklenb. Gesch. u. Landesk.* VIII (1843) bl. 214 en daaruit overgenomen door J. Tideman in *Versl. en berigten d. Vereen. ter bevord. d. oude nederl. letterk.* I (1844) bl. 38.

r. M. de Vries, Berigt en mededeeling van Fragmenten (behoorende aan de Mtsch. d. Ned. Letterk.) uit het 12e en 13e boek van Maerlant's Naturen Bloeme. — *Als voren* III (1846) bl. 63.

s. F. A. Snellaert, Nader bericht omtrent de te Gent gevonden fragmenten (waaronder van der Naturen Bloeme). — *Alg. Konst- en Letterb.* 1852 I bl. 340—341.

t. Fragmenten uit Maerlant's Naturen Bloeme medegedeeld door F. A. Snellaert. — *Als voren* 1852 I bl. 340—341.

u. M. de Vries, Over Vers 3139 der Naturen Bloeme, en het woord „corsioen" door J. Clarisse in een der HS. gevonden. — *Proeve v. Mnl. taalzuivering* (1856) bl. 102.

v. Der Naturen Bloeme van Jacob van Maerlant. Met inleiding, varianten van HSS., aenteekeningen en glossarium, op gezag van het Gouvernement en in naem der K. Akademie v. wetenschappen, letteren en fraije kunsten voor de eerste mael uitgegeven door J. H. Bormans. Deel I. Brussel 1857. Met 2 facsim. 8°.

Slechts dl I (de Tekst van Boek 1—IV) is verschenen. — Deze uitg. is bewerkt naar 5 HSS., 1°. het Brusselsche, 2°. het Hamburgsche, 3°. het Detmoldsche, 4°. het Haagsche en 5°. voor een deel naar het Berlijnsche.

530. **Der Naturen Bloeme**. — Vervolg.

w. Eelco Verwijs, Tekstcritiek I Nat. Bl. V vs 975 vv. — *Taal- en Letterb.* III (1872) bl. 219—220.

x. J. H. Bormans, Sur un fragment inédit de Maerlant (Naturen bloeme) trouvé par l'abé Daris. — *Bull. de l'Acad. R. d. sciences de Belg.* IIe Ser. XII (1861) bl. 58—59.

y. ——— Sur l'ouvrage Naturen bloeme de Maerlant et sur les fragments nouveaux relatifs à cet ouvrage. — *Als voren* II Sér. XII (1861) bl. 353—358.

z. Berigten betreffende de ontdekkingen van nieuwe fragmenten van Maerlants der Naturen Bloeme. — *De Eendragt* XVI (1861—1862) bl. 4, 52, 70, 91 en 96.

aa. Bericht betreffende fragmenten van der Naturen Bloeme en eener Vlaamsche vertaling van de Chanson de Roland door den Abt Daris te Luik gevonden. — *Spectator* 1862 bl. 90.

bb. Berigt betreffende te Weenen gevonden fragmenten van Maerlant's Naturenbloeme. — *De Eendracht* XXVII (1872) bl. 4.

cc. F. von Hellwald, Maerlant's Naturen bloeme, (nieuw ontdekte fragmenten). — *Taal- en Letterb.* IV (1873) bl. 81—86.

dd. Jacob van Maerlant's Naturen Bloeme, uitgegeven [met inleiding en aanteekeningen naar het HS. der Leidsche Academ. Bibliotheek] door Eelco Verwijs. Groningen 1878. 2 dln. 8°.

Bibl. v. middelnederl. letterk. afl. 7, 8, 14, 18 en 21.

De inleiding bevat: 1°. Bronnen der Naturen Bloeme. 2°. Verhouding van de Naturen Bloeme tot het werk de Naturis rerum. 3°. Maerlant's Naturen Bloeme en Conrad van Megenberg's Buch der Natur. 4°. Tijd van vervaardiging. 5°. Handschriften en fragmenten der Naturen Bloeme. 6°. Wijze van uitgave.

ee. W. H. van de Sande Bakhuyzen, Aanteekeningen op den Naturen bloeme. — *Tijdschr. v. Ned. Taal- en Letterk.* I (1881) bl. 191—219, 261—280. II (1882) bl. 81—117.

ff. H. E. Moltzer, Opgave van varianten van Maerlant's Naturen Bloeme. — *Als voren* V (1885) bl. 298—302.

531. **Heimlicheit der Heimlicheden**. — Vertaald naar het Latijnsche geschrift Secreta Secretorum.

Zie J. te Winkel t. a. p. bl. 335—337.

a. H. Hoffmann von Fallersleben, Bericht omtrent HSS. van Maerlant's Hemelychede der Hemelycheden. — *Alg. Konst- en Letterb.* 1821 II bl. 374.

531. **Heimlicheit der Heimlicheden.** — Vervolg.

b. De Heimelykheid der Heimelykheden, dichtwerk toegekend aan Jacob van Maerlant, [naar het HS. van de Maatsch. d. Ned. Letterk.] met eene Inleiding en Aanteekeningen, van wege de Maatschappij d. Ned. Letterkunde, uitg. door J. Clarisse. — *Nieuwe werken v. d. Maatsch. d. Ned. Letterk.* IV (1838) bl. 1—544.

Ook afzonderlijk verschenen te Dordrecht 1838. 8°.

Beoord. in *De Gids* 1840 bl. 1—16 en *Vaderl Letteroef.* 1840 bl. 166—167.

c. Heymelichede der heymelicheit, herausg. [nach der Comburgische HS.] von Ed. Kausler. — *Denkm. altniederl. Sprache u. Litter.* II (1844) bl. 483—556.

In dl III van dat werk, bl. 289—330, vindt men eene doorloopende vergelijking dezer vertaling met het Latijnsche werk Secreta Secretorum.

532. **Rijmbijbel.** — Vertaald naar de Historia Scolastica van Petrus Trecensis, bijg. Comestor.

Zie F. J. Mone, Uebers. bl. 92—94 en J. te Winkel t. a. p. bl. 317 volg. 321, 337—339.

a. J. Le Long, Van de allereerste Vertaalinge der Bybelsche Schriften in 't Nederduytsch, zynde de Rym-Bybel door Jacob van Maerlant [Beschrijving en uittreksels uit 9 HS.]. — *Boekz. d. Nederd. Bijbels* (1732) bl. 155—229.

Volledigheidshalve zij hier vermeld dat J. Le Long in 1731 een prospectus verspreidde eener door hem voorgenomen prachtuitgave (met 180 kopergravuren) van den Rijmbijbel get.: Rymbybel, behelzende de Geschiedenissen des Ouden en Nieuwen Testaments enz. door Jacob van Maerlant, voor d'eerstemael volgens aloude Handschriften, op Perkement en Pampier geschreven, in 't licht gegeven, verklaart en opgeheldert door Isaac Le Long. — Deze uitgave echter is niet verschenen.

b. J. A. Clignett, Berigt omtrent een HS. van Maerlant's Rijmbijbel. — *Teuthonista* 1804, Voorrede bl. LII.

c. Fragment (uit den Rijmbijbel) over de Geboorte van Christus, de 3 Koningen en den Kindermoord. — W. A. van Spaen, *Proeven van historie en oudheidk.* (1808) bl. 129—132.

d. Fragmenten van Maerlant's Rijmbijbel. — F. H. von der Hagen und J. G. Büsching, *Litt. Grundriss* (1812) bl. 250 en 276—278.

e. H. Hoffmann von Fallersleben, Bericht omtrent HSS. en fragmenten van den Rijmbijbel. — *Alg. Konst- en Letterb.* 1821 II bl. 372.

532. **Rijmbijbel.** — Vervolg.

f. E. Kästner, Mittheilung von ein Fragment von Maerlant's Rijmbijbel [3000 vs, waarvan echter slechts 459 zijn medegedeeld]. — *Jahres-Bericht über das Gymnasium zu Lingen in dem Schuljare von Ostern* 1832 *bis Ostern* 1833. *Lingen* 1833. — Vgl. F. J. Mone in *Anzeiger* II bl. 232.

— Drei Bruchstücke [uit het voorm. Franciscaner klooster te Bieleveld] von Jacob van Maerlant's Rijmbibel oder Scholastica, aus einem alten MSe herausgegeben von E. Kästner. Göttingen 1834. 4°.

Hierin is het voorg. fragment ook weder afgedrukt.

g. A. C. W. Staring van den Wildenborch, Bericht nopens een Zutphensch HS. van van Maerlant. — *Nieuwe Werken van de Maatsch. d. Ned. Letterk.* III 2e St. (1834) bl. 53.

h. Aus Maerlant's Rymbybel [fragment gevonden te Leuven] (200 vs) mitgetheilt von F. J. Mone. — *Anzeiger* IV (1835) bl. 64—69.

i. Niederländische Bruchstücke. I Aus Maerlant's Reimbibel (104 vs), mitgetheilt von F. J. Mone. — *Als voren* VII (1838) bl. 537—539.

j. Fragment van Maerlants Rijmbijbel, gevonden en medegedeeld door G. J. Meijer. — *Nieuwe Werken v. d. Maatsch. d. Ned. Letterk.* V, 1e stuk (1838) bl. 49—84.

k. D. Buddingh, Jacob van Maerlant en zijn Rijmbijbel, 1270. Met 5 proeven uit den Rijmbijbel. — In zijn werk *Gesch. v. opvoeding en onderwijs* II 1e St. (1842) bl. 19—41.

l. B. H. Lulofs, Over het zoogenaamde Zutphensche Handschrift van den Rijmbijbel en van eenige andere kleinere gedichten, met meer of minder regt aan Jacob van Maerlant toegeschreven. — *Tijdschrift van het Instituut* 1843 bl. 114. — Verg. B. H. Lulofs, *Leven*, *karakter enz. van* Mr. A. C. W. Staring van den Wildenborch bl. 319.

m. J. Tideman, Berigt omtrent een HS. van Maerlant's Rijmbijbel in het Britsch Museum te Londen. — *Verslagen en Berigten d. Vereen. ter bevord. der oude Nederl. Letterk.* I (1844) bl. 42.

n. M. de Vries, Berigt omtrent een Fragment van 168 vs van Maerlant's Rijmbijbel. — *Als voren* I (1844) bl. 42—43.

532. **Rijmbijbel.** — Vervolg.

o. V. Gaillard, Archives de la Cour de Flandre (waarin bericht omtrent fragmenten van den Rijmbijbel). — *Messager d. sciences* 1852 bl. 101—104; overgenomen in *De Eendragt* VI bl. 107.

p. P. v. D. [van Duyse], Berigt omtrent te Gent gevonden fragmenten van Maerlant's Rijmbijbel. — *Alg. Konst- en Letterb.* 1852 bl. 274.

— F. A. Snellaert, Nader bericht daaromtrent. — *Als voren.* 1852 bl. 339.

q. Fragmenten uit Maerlant's Rijmbijbel medegedeeld door F. A. Snellaert. — *Alg. Konst- en Letterb.* 1852 I bl. 339 volg.

r. Rymbybel van Jacob van Maerlant, met voorrede, varianten van HSS., aenteekeningen en glossarium op last van het Gouvernement en in naem der K. Akademie van wetenschappen, letteren en fraeye kunsten, voor de eerste mael uitg. door J. David. Brussel 1858—1861. 3 dln. gr. 8°. met facs. in kleuren.

Deel III bevat: Die wrake van Jheruzalem.

Deze uitgave geschiedde naar 6 HSS., 1°. naar dat van Berlijn, 2°. naar twee (van Willems en van Des Roches) op de Bourgondische Bibliotheek te Brussel en ten 3°. naar drie (van Visser, Huydecoper en afschrift van Bilderdijk) op de Kon. Bibliotheek te 's Gravenhage.

Verg. voor de *niet* door J. David gebruikte HSS. den *Catalogus v. d. Mtsch. d. Ned. Letterk. I. Handschr.* (1877) bl. 8 (N°. 168—175).

— J. Verdam, Over Rijmb. 19454. — *Tekstcritiek v. mnl. schrijvers* (1872) bl. 73.

— ——— Eenige bedorven plaatsen. Rijmb. 5370 vlg. — *Versl. en Meded. d. K. Acad. v. Wetensch.* (*Afd. Letterk.*) IIIe R. dl II (1885) bl. 306—308.

— Rijmbijbel vs 19778—19981. Opgave der varianten door H. E. Moltzer. — *Tijdschr. v. Ned. Taal- en Letterk.* V (1885) bl. 295—298.

s. Bruchstücke von Jacob van Maerlant's Rymbybel [gevonden door Dr. Keussen in het Archief te Kempen] mitgeth. von K. Bartsch. — *Anz. f. Kunde d. dtschen Vorzeit* XX (1873) Kol. 196 vv.

t. Fragmenten uit Maerlants Rijmbijbel [gevonden te Munster door H. Suchier]. Medegedeeld door J. van Vloten. — *Dietsche Warande* N. R. II (1878) bl. 454—459.

u. Bruchstück von Jacob van Maerlant's Rymbybel [in de Univ.-Bibliotheek te Straatsburg], mitgetheilt von W. List. — *Germania* XXIX N. R. XVII (1884) bl. 398—401.

533. **Wrake van Jherusalem.** — Vervolg van den Rijmbijbel. Uittreksel en vertaling van het Bellum Judaicum van Flavius Josephus.

Zie J. te Winkel t. a. p. bl. 339.

a. H. Hoffmann von Fallersleben, Bericht omtrent HSS. en fragm. van Maerlant's Wrake van Jerusalem. — *Alg. Konst- en Letterb.* 1821 II bl. 372.

b. D. Buddingh, Jacob van Maerlant en zijn Rijmbijbel, 1270. Met .... 2 proeven uit de Wrake van Jeruzalem. — *Geschied. v. Opvoeding en Onderwijs* II 1e Stuk (1842) bl. 19—41.

c. [Fragment van Jacob van Maerlant's Destructie of Wrake van Jerusalem gevonden te Schwerin]. Medegedeeld door G. C. F. Lisch. — *Jahrb. d. Ver. f. Mecklenb. Gesch. u. Landesk.* VIII (1843) bl. 213 en daaruit overgenomen door J. Tideman in *Versl. en berigten d. Vereen. v. oude Nederl. letterk.* I (1844) bl. 35—41.

d. Die Wrake van Jherusalem van Jacob van Maerlant uitg. door J. David in het IIIe dl zijner uitg. van den *Rijmbijbel* (zie hiervóor N°. 532 *r*).

534. **Spiegel Historiael, met de vervolgen.** — Vertaald naar het Latijn van Vincentius Bellovacensis, Speculum historiale.

Zie J. te Winkel t. a. p. bl. 315, 340—344, 354—366, 382, de Inleiding op de uitg. van M. de Vries en E. Verwijs (1857) en S. Muller Fz. Lijst v. Kronieken (1880) bl. 12.

a. C. A. Serrure, Maerlant's Spieghel historiael. — *De Eendracht* XX (1865) bl. 50, 53.

b. J. Bolhuis van Zeeburgh, *Kritiek der Friesche geschiedschrijving.* I (éenig gedeelte). 's Gravenhage 1873. 8°.

Bl. 25—34: Jacob van Maerlant.

---

c. Den Spieghel Historiael, houdende in hem alle historyen der waerachtigher Cronijcken ende der Bibelen ende der godlijcker Scriftueren, met alle gheschiedenissen ende vreemtheden der Hystorien ende der Poetrien, die welcke waerachtich sijn. Antwerpen 1515. fol.

Proza-bewerking van Maerlant's werk. — Zie hierover bl. L volg. der Inleiding van den *Spiegel historiael* uitg. door M. de Vries en Eelco Verwijs (1857).

In 1782 werd door den Boekverkooper Frans de Does Pz. een Prospectus verspreid luidende: „Bericht wegens den Spiegel Historiael of Rijmkronijk van Jacob van Maerlant als mede wegens de nieuwe uitgave van deszelfs vervolg der Spiegel historiael of Rijmkronijk van Lodewijk van Velthem met korte Historie-,

534. **Spiegel Historiael.** — Vervolg.

Oudheid- en Taelkundige Aenmerkingen door Mr. Jacob Arnout Clignett en Mr. Jan Steenwinkel. — Nadat in 1784—1785 dl 1 en 2 verschenen waren (zie hierachter *d*) werd de uitgave gestaakt, totdat in 1812 het 3e dl (hierachter *f*) door de Tweede Klasse van het Instituut uitgegeven werd. — De in het Bericht beloofde uitgave van Lodewijk van Velthem's Spiegel Historiael is nimmer verschenen.

d. Spiegel historiael of Rymkronyk van Jacob van Maerlant [naar het HS. van het Kon. Nederl. Instituut]. Met aanteekeningen door Jac. Arnoud Clignett en Jan Steenwinkel. Dl 1 en 2. Leyden 1784—1785. 8°.

Deze deelen bevatten de Ie Paert. Boec 1—8. — Zie hierachter *f* en *r*.

— M. de Vries, Over Spiegel Historiael dl II, bl. 157 vs 10, bl. 297 vs 8 en bl. 397 vs 15, 16. — *Proeve v. Mnl. taalzuivering* (1856) bl. 76, 82, 110, 111.

e. Fragmenten van Maerlant's Spiegel Historiael (Ie Part. 7e bk) medegedeeld door K. A. Schmidt en Kinderling. — *Deutsches Museum* 1788 Bd I bl. 72—82, 112—124. — Vgl. *Litterarische Blätter* VI (1805), bl. 70—74.

Overgenomen op bl. 325 van dl I der uitgave van M. de Vries en E. Verwijs.

f. Spiegel historiael of Rymkronyk van Jacob van Maerlant [naar het HS. v. h. Kon. Ned. Inst.]. 3e Dl met aanteekeningen van Jan Steenwinkel [Uitg. d. W. Bilderdijk]. Uitg. door de Tweede Klasse van het Hollandsche Instituut. Amsterdam 1812. 8°.

Dit deel bevat IIIe Paert. Boec 1—3. — Zie hiervóor *d* en hierachter *r*.

— M. de Vries, Over Sp. hist. dl III bl. 178 vs 58, bl. 230 vs 72 en bl. 318 vs 10. — *Proeve v. Mnl. taalzuivering* (1856) bl. 69, 128, 174.

g. Twee fragmenten van een verloren HS. van Maerlant's Spiegel Historiael [Ie Paert. 3e Boek] medegedeeld door J. Clarisse. — *Verhandelingen van de Maatsch. d. Ned. Letterk.* II, 2e St. (1818) bl. 183—242.

Overgenomen op bl. 96 van dl I der uitg. van M. de Vries en Eelco Verwijs.

h. H. Hoffmann von Fallersleben, Bericht omtrent fragmenten van den Spiegel Historiael. — *Alg. Konst- en Letterb.* 1821 II bl. 373.

i. Fragment uit het verloren geraakte gedeelte der IVe Partie [IVe Partie bk V en VI] van Jacob van Maerlant's Spiegel Historiael, medegedeeld door H. Hoffmann von Fallersleben. — *Nieuwe Werken*

534. **Spiegel Historiael.** — Vervolg.

d. Maatsch. v. Ned. Letterk. dl I, 2e St. (1825) bl. 251—270.

Overgenomen in dl III bl. 402—405 der uitg. van M. de Vries en E. Verwijs

j. Fragment uit het verlorene tweede deel van Jacob van Maerlant's Spiegel Historiael [B. I, C. 87] medegedeeld door J. F. Willems. — *Mengelingen v. vaderl. inhoud* (1827—1830) bl. 463—476.

Overgenomen door M. de Vries en E. Verwijs in hunne uitg. dl II bl. 11—15 en IIe Part. bl. 65—69.

— M. de Vries, Over het voorg. Vs 88. — *Proeve v. Mnl. taalzuivering* (1856) bl. 67, 68.

k. Aus Maerlants Alexander, mitgetheilt von F. J. Mone. — *Anz. f. Kunde d. dtschen Vorzeit* IV (1835) bl. 468—485.

Deze fragmenten behooren tot den Spiegel historiael Ie Part. 4e bk en zijn door M. de Vries en E. Verwijs opgenomen in hunne uitg. dl I bl. 156 en 172.

l. Fragment van een berijmden Passionael (van Sinte Mergrieten) medegedeeld door F. V. — *Belg. Museum* I (1837) bl. 276—284.

Behoort tot de IIe Part. 5e bk, hfdst. 14 en komt voor in de uitg. van M. de Vries en E. Verwijs dl II bl. 16—19 en IIe Part. bl. 278—280.

— M. de Vries, Over het voorg. bl. 279 vers 67. — *Proeve v. Mnl. taalzuivering* (1856) bl. 20.

m. Fragmenten van den Spiegel Historiael van Jacob van Maerlant, te Deventer gevonden (Part. III, Bk I Cap. IX, vs 45 tot Part. III, Bk I, Cap. XVIII, vs 31 of dl II, [IIIe Part., 1e Bk, bl. 48 der uitg. van M. de Vries en E. Verwijs], medegedeeld door J. H. Halbertsma in zijn *Letterk. Naoogst* II (1840) bl. 299—323. — Zie over dit fragm. Halbertsma's Aanteekeningen op het 4e dl van den Spiegel Hist. bl. 479—556 (hierachter *r*).

n. Fragmenten eener Nederlandsche vertaling van den roman van Barlaäm en Josaphat, met eene inleiding en aanteekeningen medegedeeld door M. de Vries. — *Taalk. Magazijn* IV (1842) bl. 1—94. — Ophelderingen en bijvoegsel daartoe, door M. de Vries, *als voren* bl. 281—288. — Het overzicht van voornoemden Roman werd daaruit grootendeels nageschreven door D. Buddingh in zijn *Mirakelgeloof in de Nederlanden* (1845) bl. 61—66.

Later bleek dat deze fragmenten behoorden tot Utenbroeke's vertaling van den Spiegel Historiael, waarin het geheele verhaal in beknopter vorm opgenomen is. — Zie Spiegel Hist. uitg. d. M. de Vries en E. Verwijs. IIe Part. 7e bk bl. 445 volg.

534. **Spiegel Historiael.** — Vervolg.

— J. van Vloten, Textcritiek IV (Barlaäm en Josafat uitg. d. M. de Vries en E. Verwijs als fragment d. 2e Partie v. d. Spieghel Hist. vs 52 vv.). — *Taal- en Letterb.* I (1870) bl, 147.

o. N. C. Kist, Over Jacob van Maerlant's tot hiertoe onbekend getuigenis voor het bestaan der Pausin Johanna [in Spiegel hist.]. — *Arch. v. Kerkel. Geschied.* XIV (1843) bl. 97—112.

p. Fragment uit een oud berijmd Passionael (XLIII Van Sinte Menuse van Carthago, XLIIII Van sinen Mirakelen, XLV Van Sinte Tecla, XLVI Van den Selven, XLVII Van anderen Sinte Pouwels jonghers, XLVIII Van Sinte Vitale ende Valerien passie, XLIX Van haren kinderen Gervase ende Prothase, L Van Sinte Nasarius ende van Celsus, LI Die passie van Gervase ende Prothase, Nasarius ende Celsus, LIII Van Sinte Tymotheus ende Apollinaris), medegedeeld door J. F. Willems. — *Belg. Mus.* IX (1845) bl. 418—434.

Behoort tot de IIe Part., le Bk, hoofdst. 43 en 44 en komt voor in de uitg. van M. de Vries en E. Verwijs dl II bl. 1—8 en IIe Part. bl. 36 volg.

q. Fragmenten [in de Stads-bibl. te Frankfort a/M.] van een dichtwerk, betreffende de Geschiedenis der Apostelen (vertaling van het Lat. origineel der Ystorien Bloeme), medegedeeld door W. J. A. Jonckbloet en M. de Vries. — *Versl. en berigten d. Vereen. t. bevord. d. oude Ned. letterk.* III (1846) bl. 65—71.

Behoort tot de IIe Part. le Bk, hoofdst. 67 en is in de uitg. van M. de Vries en E. Verwijs opgenomen dl II bl. 9—11 en IIe Part. bl. 48 volg.

r. Spiegel historiael of Rymkronyk van Jacob van Maerlant, 4e dl [naar het HS. v. h. K. Ned. Instituut, uitg. d. J. H. Halbertsma]. Uitg. door de Tweede Klasse v. h. Kon. Nederlandsch Instituut. Amsterdam 1849. 8°.

Dit deel bevat IIIe Paert. Boec 4—6. Zie hiervóor *d* en *f*.
Beoord. door H. in *Konst- en Letterb.* 1849 II bl. 201—206, 218—221.

— J. H. Halbertsma, Over de uitgave van het IVe deel van den Spiegel Historiael van Maerlant. — *Alg. Konst- en Letterb.* 1849 I bl. 324—325.

— W. J. A. Jonckbloet, Nalezing op den Spiegel Historiael, 4e dl, uitg. door de 2e Klasse van het Kon. Nederl. Instituut. Deventer 1849. 8°.

— J. H. Halbertsma, Aanteekeningen op het 4e dl van den Spiegel Historiael door Jacob van Maerlant. Deventer 1851. 8°.

Uitg. d. d. 2e Klasse v. h. Kon. Nederl. Instituut.

534. **Spiegel Historiael.** — Vervolg.

— M. de Vries, Over Sp. hist. dl IV bl. 72 vs 57, bl. 93 vs 84, bl. 173 vs 97, bl. 200 vs 25, bl. 275 vs 120, en bl. 330 vs 72. — *Proeve v. Mnl. taalzuivering* (1856) bl. 23, 57—59, 118, 119, 122, 141, 161 en 162.

s. H. Q. Janssen, Beschrijving en mededeeling van een fragment van den Spiegel historiael van Jacob van Maerlant, in het plaatselijk Archief te St. Anna ter Muiden. — *N. Reeks v. werken v. d. Mtsch. d. Ned. Letterk.* VI (1850) bl. 115—157.

Behoort tot de Ie Part. 7e bk en komt voor in de uitg. van M. de Vries en E. Verwijs bl. 292.

t. Bruchstück von Jacob van Maerlant's Spiegel historiael, mitgetheilt von J. Diemer. — In zijne *Kleine Beiträge z. älteren deutschen Sprache und Literatur* I (1851) bl. 77—97.

Behoort tot de Ie Part. 1e en 2e Bk en is overgenomen door M. de Vries en E. Verwijs op bl. 52 volg. van dl I van hunne uitgave.

u. M. de Vries, Bericht omtrent een fragment van Maerlant's Spiegel Historiael, berustende onder Mr. Franquinet te Maestricht (7e bk der 1e partie). — *Nieuwe Reeks v. werken v. d. Mtsch. d. Ned. Letterk.* VII 2 (1856) bl. 197.

Dit fragm. is opgenomen in de uitg. van M. de Vries en E. Verwijs dl I bl. 373 volg.

v. Fragment van een handschrift van Maerlants Spiegel Historiael, gevonden te Zutphen, medegedeeld door W. G. Brill. — *Als voren* VII 2 (1856) bl. 219—230.

Behoort tot Ie Part. 6e Bk en is overgenomen in de nieuwe uitg. dl I bl. 277.

w. Jacob van Maerlant's Spiegel Historiael, met de fragmenten der later toegevoegde gedeelten bewerkt door Philip Utenbroeke en Lodewijc van Velthem. Uitgegeven door M. de Vries en E. Verwijs. Leiden 1857—1863. 3 dln. 4°.

Uitg. van wege de Maatsch. d. Ned. Letterkunde. — Verg. Bijl. A (bl. 63, 64) van de Handelingen der Alg. Verg. dezer Maatschappij van 1856.

De uitvoerige inleiding bevat: 1°. Vincentius en zijn Speculum. 2°. Maerlant's Spiegel Historiael. Verhouding tot Vincentius. Verdere bronnen. Beoordeeling. De Proza-vertaling van Vincentius. 3°. Andere werken van Maerlant, in den Spiegel Historiael genoemd. 4°. Tijd der vervaardiging van den Spiegel Historiael. 5°. De Tweede en Vierde Partie. Maerlant's sterfjaar. Philip Utenbroeke en Lodewijc van Velthem. 6°. De Rijmkronijk van Lodewijc van Velthem, de Vijfde Partie van den Spiegel Historiael. 7°. Handschrift en fragmenten van den Spiegel Historiael. 8°. Onze uitgave.

Bl. 392—401 van het IIIe dl bevatten de fragmenten der IVe Partie

534. **Spiegel Historiael.** — Vervolg.

IIIe Bk door Mr. A. G. Kleyn te Breda en te Steenbergen gevonden (thans eigendom v. d. Mtsch. d. Ned. Letterk.) en hier voor het eerst afgedrukt. Bl. 402—405 de fragmenten der IVe Part. Bk V en VI door H. Hoffmann von Fallersleben te Breslau gevonden en in 1825 medegedeeld (zie hiervóor i); bl. 406—434 die van het 7e en 8e Bk der IVe Part. door F. Vanderhaeghen te Gent gevonden en hier voor 't eerst medegedeeld. Bl. 440—446 bevat de collatie der fragmenten te Gent, Megen en Breda gevonden en als Bijlage: Verbetering en aanvulling van den Sp. hist. door Lodewijc van Velthem (zie hierachter N°. 541) uit de onlangs te Gent gevondene fragmenten.

Voor deze uitg. zijn gebruikt behalve het HS. der Kon. Acad. v. Wetensch. (vroeger Kon. Ned. Inst.), àl de hiervóor vermelde fragmenten, benevens de fragmenten in 1858 te Megen gevonden en bevattende een gedeelte der Ie P., bk 3, 4 en 6, IIe P., bk 5, IIIe P., bk 7; een fragm. van P. I, 7e bk, vroeger aan J. F. Willems, thans aan de Kon. Bibliotheek te Brussel behoorende, bevattende: de Miracle onser Vrouwen (hiervóor N°. 481*d*) benevens de hoofdst. 50—54 van het 5e Bk der IIIe P. door den afschrijver van den Lancelot uit den Sp. hist. overgenomen.

— J. van Vloten, Textkritiek IV. Spieghel Hist. II[7] 2, 54. — *Taal- en Letterb.* I (1870) bl. 147.

— P. J. Cosijn, Tekstcritiek III. Spieghel Hist. I[3] 18, 6. — *Als voren* (1870) bl. 241.

— J. Verdam, Over Sp. 1[5], 20, 11, 1[6]. 43, 25, 52, 16, 1[8], 51, 30, 61, 17, 3[4], 49, 18, 3[8], 8, 92, 4[1], 4, 66. — *Tekstcritiek v. mnl. schrijvers* (1872) bl. 28, 59, 88, 53, 96, 51, 72 en 43.

x. Fragment manuscrit (appartenant à la Bibliothèque de Douai) du „Spiegel historiael" de Maerlant, transcrit par D. Carnel. — *Ann. du Com. Flam. de France* VI (1862) bl. 407—427. M. facs.

Ook afzonderlijk verschenen te Lille 1862. 8°.
Behoort tot de IIIe Part. 5e Bk en is opgenomen in de uitg. van M. de Vries en E. Verwijs dl II bl. 279.

y. Bericht omtrent te Leiden gevonden fragmenten (uit het IIIe bk der IVe partie, c. 5—7) van den Spieghel historiael. — *De Eendracht* XXII (1868) bl. 92. — Verg. *Handel. v. d. Mtsch. d. Ned. letterk.* 1868 bl. 38.

z. Bruchstück von Jacob van Maerlants Spiegel Hist., mitgeth. von M. Töppen. — *Altpreuss. Monatsschr.* VI (1869) bl. 102—115.

Opnieuw uitgegeven o. d. t.:

Nog een paar fragmenten uit het IIIe boek der 4e Partie. — In Jacob van Maerlant's *Spiegel Hist.* IIe part. uitg. door F. von Hellwald, M. de Vries en E. Verwijs. Leiden 1879. Aanhangsel bl. 529—536.

534. **Spiegel Historiael.** — Vervolg.

aa. Ferd. von Hellwald, Eine neue Maerlant-Handschrift. — *Beil. zur Augsb. Allgem. Zeitung* 30 Sept. 1869. N°. 273 bl. 4214.

bb. X., Een nieuw handschrift van Jacob van Maerlant (waarbij ook werken van Jan van Boendale, Geraert Groete, Jan van Ruusbroec enz.). — *De Eendracht* XXIV (1869) bl. 35.

cc. F. von Hellwald, Der zweite Theil von Maerlants Spieghel historiael. — *Mag. f. d. Literatur d. Auslandes* 1869. N°. 41.

dd. ——— Een nieuw Maerlant-handschrift. — *Taal- en Letterb.* I (1870) bl. 169—178.

ee. Zwei neue Maerlant-Fragmenten, mitgeth. von Ferd. von Hellwald. — *Altpreuss. Monatsschrift* VII (1870) bl. 206—216.

ff. Aus Maerlants Spieghel historiael [Fragm. der IIe Part. hoofdst. 23, in het Landesarchiv te Düsseldorf] mitgeth. von A. Birlinger. — *Germania* XVII N. F. Bd. V (1872) bl. 438—441.

Opgenomen door M. de Vries en E. Verwijs in hunne uitgave der IIe Part. bl. 27—29.

gg. Jacob van Maerlant's Spiegel historiael. Tweede partie, bewerkt d. Philip Utenbroeke, uitgegeven naar het door Ferd. von Hellwald genomen afschrift van het HS. der Keiz. Boekerij te Weenen door Ferd. von Hellwald, M. de Vries en Eelco Verwijs. Leiden 1879. 4°.

Uitg. van wege de Maatsch. d. Ned. Letterkunde.

Bl. 513—536 bevatten als Nalezing op de geheele uitg. van den Spiegel historiael: I. Bijvoegsels en verbeteringen op de Aanteekeningen. — II. Toevoegsel tot de varianten (o. a. bericht van een te Oxford gevonden fragment uit het 1e bk der IIIe P. en een te Leiden gevonden fragment uit het 3e bk der IVe P. benevens de collatie daarvan en ten 3e Overeenstemming van den Sp. hist. met de uittreksels daaruit in de Zedelessen uitg. in Blommaert's Oudvl. gedichten dl III. — III. Drie nieuwe hoofdstukken uit de IVe Partie v. d. Sp. hist., uit het Weener HS. der IIe Partie. — IV. Bijdrage tot de critiek der Rymkronijk van Lodewijc van Velthem (de Ve Partie van den Spiegel historiael) en als Aanhangsel: Nog een paar fragmenten uit het IIIe Boek der IVe Partie (vroeger door M. Töppen medegedeeld, zie hiervóor *z*).

hh. Fragment inédit du Spiegel historiael publ. par Al. Nelis. — *Ann. d. l. Soc. d'émulat. p. l'étude de l'hist. d. l. Flandre occ.* IVe Ser. tom. IV (1880) bl. 170—205.

ii. M. de Vries, Een nieuw hoofdstuk der Tweede Partie van den Spiegel Historiael [te Brugge gevonden door Nap. de Pauw]. — *Tijdschr. v. Ned. Taal- en Letterk.* I (1881) bl. 115—124.

534. **Spiegel Historiael.** — Vervolg.

jj. Fragment aus Jacob van Maerlants Spieghel historiael mitgetheilt von C. Walther. — *Jahrb. d. Vereins f. niederd. Sprachforschung* XI (1885) bl. 168.

Dit fragment komt overeen met bl. 205—208 van dl II der uitg. van M. de Vries en E. Verwijs.

kk. Gilliodts van Severen, Un fragment du Spiegel historiael [IIIe Part., découvert à Damme]. — *Compte rendu des séances d. l. Comm. royale d'histoire* IVe Sér. T. I (1885) bl. 245—310.

ll. A. Joos, Spraekkunst van Van Maerlant volgens Spiegel Historiael. — *Rond den Heerd* XXII (1887) bl. 281—283, 293—294, 301—304, 307—310.

Ook afzonderlijk verschenen te Gent 1887. 8°.

535. **Spiegel Historiael of Rymspiegel van Lodewyc van Velthem** (Ve Partie van het voorg.) zie hierachter N°. 541.

536. **Disputacie van Onser Vrouwen ende van den heiligen Cruce.**

Zie J. te Winkel t. a. p. bl. 345.

a. Eene disputacie van onzer vrouwen ende van den heilighen cruce. Medegedeeld [naar het Zutphensche HS.] door L. Ph. C. van den Bergh in *N. Werken v. d. Mtsch. d. Ned. Letterk.* V 2e st. (1841) bl. 17—46 en in *Kleine gedichten* van Jacob van Maerlant, uitg. door J. van Vloten (1878) bl. 19—40.

b. Een disputacie tuschen S. Marien enten Cruce, herausg. nach der Comburg. HS. von E. Kausler. — *Denkm. altniederl. Sprache u. Litter.* II (1844) bl. 677—698.

c. Ene disputacie van onser Vrouwen ende van den heiligen Cruce [naar beide HSS.]. — In Jacob van Maerlant's *Stroph. gedichten*, uitg. door E. Verwijs (1879) bl. 80—99, 155.

537. **Der Kerken Claghe.**

Zie J. te Winkel t. a. p. bl. 346.

NB. De hier vermelde uitgaven zijn allen naar het HS. van Heber, vroeger in het bezit van C. P. Serrure, tot dusverre het éénig bekende.

a. Dit dichte oec Jacob van Maerlant. 18 clauselen. Beg.: In dit gedichte settic voren.

Uitg. door J. F. Willems in zijne *Mengelingen van vaderl. inhoud* (1827—30) bl. 45—58. M. facs.

— M. de Vries, Over Achttien Clauselen vs 11. — *Proeve v. Mnl. taalzuivering* (1856) bl. 111—112.

b. Hekeldicht, uitg. door L. G. Visscher in zijne *Bijdr. tot de oude lett. der Nederl.* (1835) bl. 156—164.

537. **Der Kerken Claghe.** — Vervolg.

c. C. P. Serrure, Maerlants gedicht „Der kerken claghe". — *Vaderl. Mus.* I (1855) bl. 275—276.

d. Der kerken claghe. — *Bloeml. uit mnl. dichters* door Eelco Verwijs II (1859) bl. 93—100. — *Aldaar* II 2e uitg. (1880) bl. 93—100.

e. Der kerken claghe uitg. door J. F. J. Heremans. — Zie hierachter N°. 538 *d.*

f. Der kerken claghe. — In Jacob van Maerlant's *Kleine gedichten* uitg. door J. van Vloten (1878) bl. 92—100.

g. Der kerken clage. — In Jacob van Maerlant's *Stroph. gedichten* uitg. door E. Verwijs (Groningen 1879) bl. 132—138 en 190.

538. **Van den Lande van Oversee.**

Zie J. te Winkel t. a. p. bl. 347.

De hier vermelde uitgaven zijn allen naar het Zutphensche HS. [op de Acad. Bibliotheek te Groningen] tot dusverre het éenig bekende.

a. Vanden lande van ouerzee, door Jacob van Maerlant, uitg. door H. van Wijn in diens *Huiszittend leven*, dl II 1e st. (1812) bl. 306—322.

b. Van den Lande van Oversee. Uitg. door L. G. Visscher in zijne *Bijdr. tot de oude letterk. d. Nederl.* (1835) bl. 146—155.

c. Van den lande van Oversee. — *Bloeml. uit mnl. gedichten* door E. Verwijs, II (1859) bl. 100—107. — *Ald.* II 2e uitg. (1880) bl. 100—107.

d. Van den Lande van Over-See en Der Kercken Claghe, twee strophische gedichten van Jacob van Maerlant, uitgegeven door J. F. J. Heremans. Gent 1870. 8°.

e. Van den lande van over-see. — In Jacob van Maerlant's *Kleine gedichten* uitg. door J. van Vloten. Haarlem 1878 bl. 82—91.

f. Van den lande van Oversee. — In Jacob van Maerlant's *Stroph. gedichten* uitg. door E. Verwijs Groningen 1879. bl. 124—131 en 187.

g. Eenige woorden, voorkomende in Maerlant's Van den Lande van Over-see. — *Navorscher* XIX (1869) bl. 417—422.

h. M. de Vries, Tekstcritiek XIV. Van den lande van over see, vs. 108 en 139. — *Taal- en Letterb.* IV (1873) bl. 61—62.

538. **Van den Lande van Oversce.** — Vervolg.

i. P. Leendertz Wz., Tekstkritiek, Maerlant Van den lande van Overzee str. 8. — *Navorscher* XXVIII (1878) bl. 310—313.

j. M. de Vries, Mnl. verscheidenh. IV. Van den lande van over see, Str. 5. — *Taalk. Bijdr.* II (1879) bl. 67—70.

XI. Berijmde Geschiedschrijving.

Zie Jan te Winkel, Gesch. d. Ned. Letterk. I, bl. 354—383.

539. **Rijmbijbel** door Jacob van Maerlant. — Zie hiervóor N°. 532.

540. **Spiegel historiael** door Jacob van Maerlant, met de vervolgen door Philip Utenbroeke en Lodewijc van Velthem (I—IVe Partie). — Zie hiervóor N°. 534.

541. **Spiegel historiael** door Lodewijc van Velthem.

Zie J. te Winkel t. a. p. bl. 356—366.

a. J. A. Clignett, Bericht omtrent een HS. van Velthem's Spiegel historiael. — *Spiegel Historiael* van J. van Maerlant, uitg. door J. A. Clignett I (1784) *Voorrede* bl. x.

b. H. Hoffmann von Fallersleben, Bericht omtrent een HS. van van Velthem's Spiegel Historiael. — *Alg. Konst- en Letterb.* 1821 II bl. 376.

c. J. G. de Hoop Scheffer, Iets over Lodewijk van Velthem en zijn Spiegel Historiael. — *Vaderl. Letteroef.* 1837, *Mengelwerk* bl. 229 en 277.

d. C. P. Serrure, De pastoor van Velthems Spiegel historiael. — *Vaderl. Mus.* I (1855) bl. 271—274.

e. Ph. Blommaert, De pastoor van Velthems Spiegel historiael. – *Vaderl. Mus.* II (1858) bl. 97—100.

f. M. de Vries en Eelco Verwijs, De Rijmkronijk van Lodewijc van Velthem, de Vijfde Partie van den Spiegel Historiael. — Bl. LXXVII—LXXXIX hunner *Inleiding* op Jacob van Maerlant's *Spiegel Historiael* 1 (Leiden 1863).

---

g. Uittreksels uit eene oude Rijmkronijk. — In W. van Gouthoeven, *D'oude Chronycke ende Historien van Holland*, Dl I (1620, 2e druk 1636) bl. 321—322, 344—346, 368–369.

Deze uittreksels behooren tot Lodewijk van Velthem's Spiegel historiael Bk I, c. 38, Bk III, c. 43—47, Bk VI, c. 18 en 20.

541. **Spiegel historiael** door Lodewijc van Velthem. — Vervolg.

h. Spiegel Historiael, of Rym-Spiegel; zijnde de Nederlandsche Rym-Chronyk, van Lodewyk van Velthem, voor ruym 400 Jaaren in dichtmaat gebracht. Behelsende een meenigte van aanmerkenswaardige Geschiedenissen, voorgevallen in Hollandt, Zeelandt, Utrecht, Henegouwen, Brabandt, Vlaanderen, Vrieslandt, Saxen, Duytschlandt, Oostenryk, Engelandt, Schotlandt, Yrlandt, Vrankryk, Italien, Spanjen, Egypten, Babylonien, 't Beloofde Landt, &c. doormengt, met Gedenkwaardige, Vroolijke en Treurige Geschiedenissen, Oorloogen, Veldtslaagen, Beleegeringen, Onderhandelingen van Vreede, Partyschappen, swaare Stormwinden, Brandtstichtingen, Watervloeden, Instellingen van Ridder-Ordens, Huldigingen, Stichtingen, Monsters, Miraakelen, Prophetien, &c. Als meede, de Levens, Geboorte- en Sterftydt van Paussen, Kardinaalen, Keysers, Koningen, Vorsten, Graaven, Vermaarde Mannen en Vrouwen &c. Waar onder zich Verscheyde seer opmerkelyke Geschiedenissen bevinden, die bij andere Schryvers zijn overgeslaagen. Beginnende met het Jaar 1248 toen Graaf Willem van Hollandt Keyser werdt, en eyndigende met het Jaar 1316 van welke de Schryver is Tydtgenoot geweest. Nooyt voor desen gedrukt. Getrouwelyk uytgegeven, volgens het oorspronklijke Handtschrift [thans behoorende aan de Bibliotheek der Universiteit te Leiden], op Perkement geschreeven, en met noodige verklaaringen opgeheldert, door Isaac Le Long. T'Amsterdam 1727. fol.

Zie het prosp. in *Boekzaal d. Geleerde Wereld* 1726, Oct. bl. 509—513 en voor het prosp. eener in 1782 voorgenomen doch niet verschenen uitgave met aant. van J. A. Clignett en J. Steenwinkel hiervóór N°. 534 *c.* — De reden dezer niet-verschijning is medegedeeld door J. Clarisse in *Schatkamer v. Kunst en Smaak* (1791) I, bl. 57.

Verg. Handschr. N°. 143 van de Maatsch. d. Ned Letterk. inh.: J. Le Long, Naleesingen en Verbeeteringen op zijne uitg. van Lodewijc van Velthem's Spiegel Historiael.

i. De Leuvensche kampvechter ten jare 1236, uitg. [naar een HS. op het Rijks-Archief te Brussel] door J. F. Willems. — *Belg. Museum* I (1837) bl. 26—32.

Dit gedicht komt voor bij Van Velthem Bk I, C. 28—30 en ook met eenige afwijkingen in de Brabantsche Yeesten van Jan Boendale.

j. W. J. A. Jonckbloet, Over het gedicht de Leuvensche Kampvechter. — *Belg. Museum* III (1839) bl. 105—107.

541. **Spiegel historiael** door Lodewijc van Velthem. — Vervolg.

k. Specimen e literis Neerlandicis, exhibens Ludovici de Velthem Chronici, quod inscribitur Speculum Historiale, librum III, denuo editum secundum Cod. MS. unicum, Bibliothecae Acad. Lugd. Bat. atque annotatione illustratum a G. J. A. Jonckbloet. Hagae Comitis 1840. 4°.

Beoord. d. M. Siegenbeek in *Alg. Konst- en Letterb.* 1840 II bl. 309—312, en d. J. Zacher in [*Berliner*] *Jahrbücher f. wissensch. Kritik* 1843 Kol. 708—726.

l. Fragmenten van een tweede handschrift van Velthem gevonden te Bonn, mededeged. door W. J. A. Jonckbloet. — *Verslagen en berigten d. Vereen. ter bevord. van oude Nederl. Letterk.* III (1846) bl. 72—76.

m. M. de Vries, Bericht en mededeeling van door Dr. W. Crecelius in Büdingen gevonden fragmenten. — *N. Reeks v. werken v. d. Mtsch. d. Ned. Letterk.* V (1856) bl. 198—207.

n M. de Vries, Over verschillende verzen van Velthem's Sp. Hist. — Zie de Lijst der critisch behandelde plaatsen op bl. 189—193 van zijn werk *Proeve van Mnl. taalzuivering* (1856).

o. M. de Vries en E. Verwijs, Verbetering en aanvulling van den Spiegel historiael van Lodewijc van Velthem, uit de onlangs te Gent gevondene fragmenten. — Zie hunne uitg. van Jacob van Maerlant's *Spiegel hist.* (1863) dl III. Bijlage, bl. 455—466.

p. J. Verdam, Over Velthem III 20, 39, V 33, 60. — *Tekstcritiek v. mnl. schrijvers* (1872) bl. 36, 37.

q. M. de Vries, Tekstcritiek X. Velthem, B. IV c. 33, vs 112; c. 38, vs 57; c. 40, vs 55; c. 66, vs 17. — *Taal- en Letterb.* IV (1873) bl. 45—55.

r. P. Leendertz Wz., Tekstkritiek II. Velthem I c. 12, vs 1. — *Navorscher* XXIV (1874) bl. 295.

s. J. Verdam, Middelnederl. varia XVII. Velthem IV, 37, 16. — *Taal- en Letterb.* V (1874) bl. 267.

t. ——— Middeln. varia XXIV. — Velthem B. III c. 39. — *Als voren* VI (1875) bl. 15—16.

u. M. de Vries, Mnl. verscheidenh. VII. Velthem VII 28, vs 10. — *Taalk. Bijdr.* II (1879) bl. 80.

v. Bijdrage tot de critiek der Rijmkronijk van Lodewijc van Velthem (de vijfde partie van den Spiegel historiael). Collatie der drie laatste hoofdstukken van het Ve Boek, naar het afschrift in het Weener HS. —

541. **Spiegel historiael** door Lodewijc van Velthem. — Vervolg.

Zie Jacob van Maerlant's *Spiegel hist.* IIe partie uitg. door F. von Hellwald, M. de Vries en E. Verwijs Leiden 1879. *Nalezing* IV bl. 527.

w. J. Verdam, Velthem's episoden uit Hildegardis. — *Tijdschr. v. Ned. Taal- en Letterk.* I (1881) bl. 281—297.

x. Fragment du Spiegel historiael de Lodewijk van Velthem (d'après la copie du MS. appartenant à la Bibl. de l'Université de Leyde, transcrit par M. le Dr. J. Verdam) VIe Boek. — *Ann. d. l. Soc. d'émul. p. l'étude de l'hist. d. l. Flandre occid.* IVe Sér. Tome V (1883) bl. 265—270.

y. J. Verdam, Dietsche verscheidenheden LX. Velthem IV, 48, 31. — *Tijdschr. v. Ned. Taal- en Letterk.* IV (1884) bl. 226.

z. ——— Dietsche verscheidenheden LXXXI. Velthem I, 24, 14. — *Als voren* VI (1886) bl. 66—67.

542. **Rijmkronijk van Jan van Heelu.**

Zie J. te Winkel t. a. p. bl. 367—372.

a. F. van Lelyveld, Aanteekening over de Rijmkronijk van Jan van Heelu, Slach van Woeronc M. S. — In Huydecoper's *Proeve van taal- en dichtkunde* 2e uitg. dl I (1782) bl. 483—515.

b. N. Carbasius Cz., Over Jan van Heelu en zijn gedicht: De slag van Woeringen. Eene voorlezing. — *Nieuwe werken van de Maatsch. der Ned. Letterk.* dl III 2e st. (1834) bl. 1—52. — Toevoegsel tot het geschiedk. gedeelte van het voorg., door J. Smits Jz. — *Als voren* dl V, 1e st. (1841) bl. 241—258.

c. H. Hoffmann von Fallersleben, Bericht omtrent een HS. van Jan van Heelu's Rijmkronijk. — *Alg. Konst- en Letterb.* 1821 II bl. 376.

d. C. v. B. D., Handschrift der kronijk van Jan van Heelu [te 's Gravenhage]. — *Navorscher* XVII (1867) bl. 18.

e. Rymkronyk van Jan van Heelu betreffende den slag van Woeringen, van het jaer 1288. Uitg. [naar het HS. op de Kon. Bibliotheek te 's Hage] met ophelderingen en aenteekeningen van J. F. Willems. Brussel 1836. M. pl. 4°.

Ook getiteld:

Chronique en vers de Jean van Heelu, ou relation de la bataille de Woeringen, publiée par J. F. Willems. Bruxelles 1836. 4°.

De Inleiding bevat: 1°. De Jean van Heelu et de son poème.

542. **Rijmkronick van Jan van Heelu.** — Vervolg.

2°. Des manuscrits du poème. 3°. Des traductions ou imitations de la Chronique de van Heelu. 4°. Revue de quelques chroniques du moyen age, qui traitent de la bataille de Woeringen. 5°. Des causes et suites de la bataille de Woeringen. 6°. De la manière de faire la guerre sous Jean I. 7°. De l'administration, du commerce et des moeurs du Brabant, à la même époque. 8°. Conclusion. Eloge de Jean I.

Als Bijlagen zijn bij dit werk gevoegd:
a. Voorrede van den Afschrijver [gedicht van 592 verzen]. — *b.* Dit es vanden yersten Hertoge Jan van Brabant, maer die Cornike en houdens niet [gedicht uit het HS. der Brabantsche Yeesten behoord hebbende aan de Abdij van Tongerloo]. — *c.* Ex Chronico Joannis de Thielrode. — *d.* Du duc Henri et de ses Enfans. — *e.* Aus Ottocar Horneck's Reimkronik. — *f.* Chronostiques sur la bataille de Woeringen, écrits peu de temps après l'événement. — *g.* De Johanne primo hujus nominis duce Lotharingiae. — *h.* Ex Chronico praesulum et Archiepiscoporum Coloniensium. — *i.* Ex Chronico ecclesiarum Tongrensium Trajectensium et Leodiensium. — *k.* Ex Chronico monasterii Sancti Bertini. — *l.* Ex Chronico monasterii Sancti Trudonis — *m.* Adnotatio de bello Woeringano, scripta in margine Necrologii Ninoviensis. — *n* Ex libro de Gestis Baldewini de Luczenburch. — *o.* Ex chronico comitis de Marka. — *p.* Ex libro de Gestis Trevirorum. — *q.* Ex Chronico Leobiensi. — *r.* D'una aspra battaglia, che fu tra'l conte di Luzimburgo, e'l duca di Brabante. — Bl. 391—578 bevatten: Codex diplomaticus.

Deze uitgave maakt deel uit der Collection de Chroniques Belges inédites, publiée par ordre du Gouvernement.

Beoord. door F. J. Mone in *Anzeiger* V (1836) bl. 428—433; d. Ph. Blommaert in *Bijdragen d. Gazette van Gend* 1836 bl. 58—64; J. Grimm in *Gött. gelehrte Anzeigen* 1837 bl. 865—869, (herdr. in J. Grimm *Kleine Schr.* V (1871) bl. 262—267); D. Groebe in *Alg. Konst- en Letterb.* 1839 I bl. 8—14. — Vergel. *aldaar* bl. 51, 164—166.

— H. van Wijn, Letter- en geschiedkundige aanteekeningen op de Rymkronyk van Jan van Heelu, betreffende den slag van Woeringen in het jaar 1288, uitgeg. door W. J. A. Jonckbloet en A. W. Kroon. 's Gravenhage 1840. 4°.

Bijl. I (bl. 209—210) bevat: Misstellingen in de uitgave van J. F. Willems, naar het HS. veranderd, en als Bijl. II (bl. 211—244) de hierachter onder *m* genoemde prozabewerking.

f. J. F. Willems, Réclamation relative à son édition de Van Heelu. — *Compte rendu d. séances d. l. Comm. R. d'hist.* IV (1841) bl. 9—13.

Handelt voornamelijk over zijn oordeel betreffende H. van Wijn.

g. M. de Vries, Over Heelu vs 1105, 3160, 3847, 5316. — *Proeve v. Mnl. taalzuivering* (1856) bl. 22, 23, 50, 88, 89 en 137.

h. ——— Tekstcritiek VIII, Heelu vs 5485. — *Taal- en Letterb.* I (1870) bl. 159, 160.

i. R. van Breugel Douglas, De beschrijving van den slag bij Woeringen in 1288 door Jan van Heelu. — *Als voren* II (1871) bl. 316—318.

542. **Rijmkronijk van Jan van Heelu.** — Vervolg.

j. J. Verdam, Middeln. varia. XII. Heelu 4910. — *Als voren* (1874) bl. 43.

——— Hem sceppen (over het voorg.). — *Tijdschr. v. Ned. Taal- en Letterk.* IV (1884) bl. 239—242.

k. P. Leendertz Wz., Tekstkritiek VI. Jan van Heelu vs 3254 en 7240. — *Navorscher* XXVIII (1878) bl. 317.

Als verkorte vertaling in 1600 hexameters door H. C. van Dongelberge, uitg. door E. Puteanus verscheen:

l. Proelivm Woeringanvm Ioannis I Lotharingiae Brabantiae dvcis et S. Imp. marchionis, qvo memorabili partâ victoriâ a° Dñi 1288 die 5 Ivnij dvcatvs Limbvrgi ad Brabantiam accessio aeternvm mansit obfirmata. Brvxellae 1641. fol.

Hiervan ontmoet men ook wel ex. met het jaartal 1692.

Als prozabewerking verscheen:

m. Der strijt ende slach van Woeringen, gelijc dien waerachtiglijck is gheschiet tot grooter eeren van den lande van Brabant, ende vast verorijgh van der hertochdomme van Limborch; door Hertoghe Jan van Brabant, den eersten van dien name, op den 5den Junij, Anno 1288. Tot vermaeck van alle oprechte lief-hebbers van het vaderlandt eerst in druck uyt-ghegheven door G. S. [Govaerdt Schoevaerdts]. Brussel 1646. 4°.

n. Proelium Woeringanum ofte strydt ende slach van Woeringen, tusschen Jan den I, Hertogh van Lothryk en Brabant ende Markgraaf des H. Ryck en Walerand Hertogh van Limborch; ofte de Victorie behaelt den 21 Juny 1288 enz. Eerst in oud Nederduyts berymt door Broeder Jan Van Heelu geseyt Van Leeuwe, daer naer in't latyn gedicht 1641 door... H. C. van Dongelberge... ende ten laesten in nederduyts prosa uytgegeven by den voorschreven Heere ten jaere 1646, ende nu oversien door J. M. V. L. G. D.[J. M. van Langendonck] enz. Tot Loven by J. P. G. Michel z. j. (omstr. 1770?) 8°.

543. **Grimbergsche oorlog.**

Zie J. te Winkel t. a. p. bl. 372—376.

a. H. Hoffmann von Fallersleben, Bericht omtrent een HS. van den Grimbergschen oorlog. — *Alg. Konst- en Letterb.* 1822 I bl. 89.

543. **Grimbergsche oorlog.** — Vervolg.

b. J. B. David, Sur la valeur historique de la chronique rimée de la guerre de Grimberge. — *Mém. d. l. Soc. litt. de l'Univ. de Louvain* I (1841) bl. 235.

c. J. J. De Smet, Examen critique des anciens monuments sur lesquels les historiens ont fondé le récit de la guerre de Grimberge. — *Nouv. Mém. d. l'Acad. R. des sciences* XV (1842) bl. 1—28.

---

d. F. C. Butkens, Extraict d'un manuscript fabuleux des guerres des Sires de Grimberges avec les ducs de Brabant. — *Trophées de la duché de Brabant* I (1638) *Preuves* bl. 36—38.

e. De Grimbergsche Oorlog, Ridderdicht uit de XIVe eeuw [uitg. naar een HS. der Kon. Acad. v. Wetensch. te Amsterdam en een HS. op de Koninkl. Bibl. te Brussel door C. P. Serrure en Ph. Blommaert]. Gent, 1852—1854. 2 dln. Met pl. 8°.

Uitg. door de Maetsch. der Vlaemsche Bibliophilen. IIe Ser. N°. 14.

f. „De Grimbergsche oorlog" [Mededeeling van een gedeelte uit de door C. P. Serrure en Ph. Blommaert bezorgde uitg.]. — *Dietsche Warande* II (1856) bl. 403.

g. „De Grimbergsche oorlog", Oorspronkelijk, middelnederlandsch, ridderdicht der XIVe eeuw. — *Als voren* II (1856) bl. 402—430. M. pl.—IV (1858) bl. 330—354, 474—482.

h. M. de Vries, Over Grimb. oorlog I vs 3687. — *Proeve v. Mnl. taalzuivering* (1856) bl. 103.

i. ——— Tekstcritiek XVII. Grimbergsche oorlog I, 3113 en 3120. — *Taal en Letterb.* IV (1873) bl. 67—68.

j. J. Verdam, Middelnederl. varia I. Grimb. oorlog II, 202. — *Als voren* IV (1873) bl. 177—180.

k. Eelco Verwijs, Bladvulling. Grimb. oorl. II 5100 vv. — *Als voren* VI (1875) bl. 79—80.

NB. Het is mij niet gebleken dat er uitgaven bestaan van eene prozabewerking waarvan HSS. zich bevinden op de Koninkl. Bibl. te Brussel, op de Kon. Bibl. te 's Gravenhage en op het Prov. Archief te Gent of van de Fransche vertaling, toegeschreven aan Jan van Edingen, Heer van Kestergat of van eene Latijnsche vertaling van Edmond van Dynter (beide o. a. in HS. berustende op de Koninkl. Bibl. te Brussel).

544. **Rijmkroniek van Melis Stoke.** — Vertaald tot 1205 naar het Chronicon Egmundanum.

Zie J. te Winkel t. a. p. I bl. 376—381 en S. Muller Fz. Lijst van kronieken bl. 11.

a. P. Huisinga Bakker, Beschouwing van den ouden gebrekkelijken en sedert verbeterden trant onzer Nederduitsche versen. — *Werken v. d. Maatsch. d. Ned. Letterk.* V (1781) bl. 85—130.

Bl. 90 volg. handelen voornamelijk over Stoke.

b. J. Bolhuis van Zeeburgh, Over Melis Stoke. — *Kritiek der Friesche geschiedschrijving* (1873) bl. 21—25.

c. H. Hoffmann von Fallersleben, Bericht omtrent HSS. van Melis Stoke, Rijmkronijk. — *Alg. Konst- en Letterb.* 1821 II bl. 375.

d. Aantal Handschriften van Melis Stoke. — *Navorscher* XXXV (1885) bl. 33.

e. Hollandtsche Riim-Kroniek, inhoudende de gheschiedenissen der Graven van Hollandt tot het Jaer 1305. Door enen wiens naeme noch onbekent is, voor 286 jaren beschreven. Met een Voorrede des Ed.... Jan van der Does. Hier is noch by gevoeght de moort van Graef Floris, ende Gherrit van Velsens wedervaren, zangs-gewys. Amsterdam 1591. fol.

Uitg. naar twee HSS. waarvan het oudste, geschreven door Matheus Gerardi, Prior te Naaldwijk (1390) op de Kon. Bibliotheek te 's Hage voorhanden is.

f. Hollandtsche Riim-Kroniek, inhoudende de gheschiedenissen der Graven van Hollandt tot het Jaer 1305. Door enen wiens naeme noch onbekent is, voor 319 jaren beschreven. Met een voorrede des Ed... Jan van der Does. Hier is noch by gevoecht een waerachtige deductie van de gelegentheyt van Graef Floris ende Gerrit van Velsen. Mitsgaders een extract vvt een Oude Chronijcke, ghedruckt bij Ian Veldenaer tot Vtrecht int Jaer o. H. 1480. Item een Extract uyt een ander out Bouck, van dē Jaere 1315, in Francijn geschreven. 's Gravenhage 1620. fol.

In deze uitg. is het Liedt van Graef Floris vervangen door een extract uit Rolevinck's Fasciculus temporum en uit Lodewijc van Velthem's Spiegel hist. III bl. 43—47.

g. Fragment uit Melis Stoke [1e uitg. van het slot met den naam des schrijvers en de opdracht aan Willem III]. — *Het oude Goutsche Chronycxken van Hollandt.... door* P. Scriverius *op nieus oversien.* (1663) *Toetsteen* bl. 252.

544. **Rijmkroniek van Melis Stoke.** — Vervolg.

h. Fragmentum chronici rhythmici. De Margaretae Imperatricis praelio cum filio Wilhelmo. — *Veteris aevi analecta ed.* Ant. Matthaeus I (1698) bl. 97—101 en 2e druk (1738) bl. 65—66.

i. Hollandse Jaar-boeken of Rijmkronijk van Melis Stoke. Beh. de geschiedenissen des lands, onder de Princen van het eerste Huis tot den jare 1305. Met de Afbeeldingen van alle de Hollandse Graven, geschetst naar de aaloude schilderyen der Karmeliten te Haarlem. Nevens verscheide egte bylagen, betreffende de ware toestand der geschillen, tussen Graaf Floris de V en de Hollandse Edelen. Mitsgaders de beeldenisse van Heer Gerard van Velsen; en andere oude Frayigheden, noit te voren in 't ligt gebragt. Alles met noodige uitleggingen opgehelderd, door C. van Alkemade. Leyden 1699. fol.

1e uitgave met den naam van Stoke. Uitg. nà de ontdekking van het derde HS. geschreven door Wouter de Clerc voor Jan van Polanen.

j. Rijmkronijk van Melis Stoke met historie-, oudheid- en taalkundige aanmerkingen door B. Huydecoper. Leyden 1772. 3 dln. 8°.

Dl II bl. 590—613 bevat: Toegift wegens het woord Mansus.
Dl III bl. 477—607 bevat: Lambacheriana, of gezigt van de verhandeling van Ph. J. Lambacher wegens den togt van Keizer Aelbrecht I naar Holland in den Jaare 1300.
Voor deze uitg. werden alle HSS. gebruikt.
Beoord. door J. Wagenaar in *Hedend. Vaderl. Letteroef.* II (1773) N°. 1 bl. 14 volg.

— Z. H. Alewijn, Taalkundige aanmerkingen, bij gelegenheid van eenige aanteekeningen van den Heer Balth. Huydecoper op Melis Stoke. — *Tweede proeve v. oudheid-, taal- en dichtk. d. h. Genootsch. dulces ante omnia musae* (1782) bl. 1—42.

Verg. Handel. v. d. Mtsch. d. Ned. Letterk. 1777 bl. 12, 1781 bl. 7 en Handschr. N°. 62 van voorn. Maatschappij.

— J. A. Clignett, Vertoog over het aantal HSS. door Huydecoper gebruikt bij de uitgaaf der Rijmkronijk van Melis Stoke. 's Gravenhage 1825. 8°.

k. Fragment der Rijmkronijk van Melis Stoke (B. III vs 993—1580) mededeged. door J. Clarisse. — *Verhandelingen van de Maatsch. d. Nederl. Letterk.* II 2e St. (1818) bl. 242—277. — Vgl. *Aldaar* bl. 190—194.

l. Aus der Reimchronik von Melis Stoke 1247—1256.— *Fontes rerum Germanicarum* ed. J. F. Boehmer II (1845) bl. 416—432.

544. **Rijmkroniek van Melis Stoke.** — Vervolg.

m. J. H. Bormans, Rapport sur quelques fragments d'anciens MSS. latins, thiois et français etc. — *Compte rendu d. séances d. l. Comm. R. d'hist.* IIe Sér. T. VI (1854) bl. 99—106.

n. J. H. van Dale, Proeve tot toelichting eener plaats uit Melis Stoke's Rijmkronijk (VII B. v. 1107—1158). — *Bijdr. tot de oude gesch. enz. v. Zeeuwsch-Vlaanderen* I (1856) bl. 346—352.

o. P. J. Cosijn, Het relatief bij Stoke. — *Taal- en Letterb.* VI (1875) bl. 276—290.

p. P. Leendertz Wz., Tekstkritiek V. Melis Stoke V, 825. — *Navorscher* XXVIII (1878) bl. 315—316.

q. M. de Vries, Mnl. verscheidenh. V. Stoke 9, 998. — *Taalk. Bijdr.* II (1879) bl. 71—73.

r. W. G. Brill, Over de verkeerde voorstelling, welke Melis Stoke ons geeft van den strijd van Graaf Dirk III in 1018. — *Versl. en Meded. d. K. Acad. v. Wetensch.* (*Afd. Letterk.*) IIIe R. dl I (1884) bl. 216—224.

s. Bronnen van de geschiedenis der Nederlanden in de middeleeuwen. Rijmkroniek van Melis Stoke uitg. [naar het HS. van Wouter de Clerc, met opgave van de varianten der andere HSS.] door W. G. Brill. Utrecht 1885. 2 dln. M. facs. 8°.

Werken v. h. Historisch Genootsch. N. S. N°. 40, 42.

t. R. Fruin, Over twee middelnederlandsche woorden [Melis Stoke B. V vs 1159 volg. en V vs 692]. — *Versl. en meded. d. K. Akad. v. wetensch.* (*Afd. Letterk.*) IIIe R. IVe dl. (1887) bl. 82—101.

NB. In de Bibliotheek van de Maatsch. d. Nederl. Letterk. bevindt zich een HS. (N°. 57) bevattende: Aanteekeningen uit Melis Stoke door J. J. Schultens.

545. **Die Brabantsche Yeesten** door Jan Boendale, met de vervolgen.

Zie J. te Winkel t. a. p. bl. 385—399, 485.

a. H. Hoffmann von Fallersleben, Bericht omtrent HSS. van Niclaes de Clerc's Brabantsche Yeesten. — *Alg. Konst- en Letterb.* 1822 I bl. 88—89.

b. Gachet [Bericht omtrent een HS. van een Rymchronyk van Brabant van Jean de Klerk in de Kon. Bibl. te 's Gravenhage]. — *Compte rendu d. séances d. l. Comm. R. d'hist.* II Sér. T. II (1851) bl. 51.

545. **Die Brabantsche Yeesten.** — Vervolg.

c. J. F. Willems, Compte-rendu des MSS. qu'il emploie à la publication des Brabantsche Yeesten. — *Als voren* II (1838) bl. 11—19.

d. De Brabantsche Yeesten, of Rymkronyk van Braband door Jan de Klerk, van Antwerpen, uitgegeven [met aanteekeningen, bijlagen, Codex diplomaticus enz.] door J. F. Willems. Brussel 1839. 4°. M. facs.

Ook getiteld:

Les gestes des ducs de Brabant, par Jean de Klerk, d'Anvers, publiés par J. F. Willems. Tome I. Bruxelles 1839.

Bl. 594—604 bevatten drie Bijlagen (zie hierachter N°. 549 *b—d*) en bl. 605—842 Codex diplomaticus. — Bl. 843—861 Table indiquant la concordance de la Chronique de De Klerk avec le Spiegel historiael de J. van Maerlant.

Beoord. d. E. Gachet in *l'Emancipation* (*Journal quotid.*) 1839 2 en 14 Aug. en d. M. Siegenbeek in *Alg. Konst- en Letterb.* 1839 II bl. 89—90. — Zie hieronder *f* en *j*.

e. Karl, Bruchstück eines Niederländischen Gedichtes [Brab. Yeest. B. II 2180—2475] mitgetheilt von Th. von Karajan. — *Zeitschr. f. dtsches Alterth.* I (1841) bl. 97—110.

f. De Brabantsche Yeesten, of Rymkronyk van Braband, uitg. door J. F. Willems. IIe dl. Brussel 1843.

Ook getiteld:

Les gestes des ducs de Brabant, en vers Flamands du XVe siècle, publiés p. J. F. Willems. Bruxelles 1843.

Bl. 413—436 bevatten Bijlagen en bl. 437—739 Codex diplomaticus.

Beoord. door M. de Vries in *De Referent* 1844 kol. 91, 92. — Zie hiervóor *d* en hieronder *j*.

g. des Roches, Dissertation sur l'histoire diplomatique d'A. Thymo et sur la chronique du continuateur de Clericus. — *Journ. d. séances de l'Acad. d. Belgique* II (1844) bl. XL—XLIV.

— J. F. Willems, Réfutation de cette dissertation. — *Compte rendu d. séances d. l. Comm. R. d'hist.* I. 2e éd. (1844) bl. 71—75.

h. Extrait inédit des Brabantsche Yeesten publié par J. H. Bormans [L. III c. V 435—605, c. VI 609—710, c. IX 849—1036]. — *Ann. d. l. Soc. hist. et archéol. à Maestricht* T. I (1854) bl. 237—254.

i. M. de Vries, Over versch. plaatsen der Brab. Yeesten. — Zie de Lijst der critisch behandelde plaatsen op bl. 189—193 van zijne *Proeve v. Mnl. taalzuivering* (1856).

j. De Brabantsche Yeesten of Rijmkronijk van Braband, VIIe Boek, uitgegeven door J. H. Bormans. IIIe dl. Brussel 1869. 4°.

Ook getiteld:

545. **Die Brabantsche Yeesten.** — Vervolg.

Les gestes des ducs de Brabant, chronique en vers thyois du XVe Siècle, VIIe Livre, publié par J. H. Bormans. Tome III. Bruxelles 1869.

Met uitvoerige voorrede. — Als Aenhangsel bevat dit 3e deel 534 verzen uitmakende het 4e hoofdst. van het VIIe Boek van het HS. in het bezit van J. H. Bormans get.: Beginsel der oorlogen van Luyck.

De uitg. van *d*, *f*, *k* maakt deel uit der Collection de Chroniques Belges inédites publ. par ordre du Gouvernement et par les soins de la Comm. Royale d'histoire, en werd bewerkt naar drie volledige HSS. [bevattende Boendale's werk en de beide vervolgen] nl. 1°. dat van Corsendonck te Brussel; 2°. dat door Vanden Damme in 1444 voor de stad Brussel geschreven; 3°. het HS. van Heber van 1432, naar enkele fragmenten en naar drie onvolledige HSS.: 1°. het HS. van Kluit dat alleen Boendale's werk bevat; 2°. dat van Afflighem te Brussel dat slechts Boek IV en V behelst en 3°. het HS. op de Koninkl. Bibl. te Brussel dat alleen Boek VI en VII inhoudt.

k. J. Verdam, Middelnederl. varia XIV. Brab. Y. 2, 389, 595, 808, 3, 957. — *Taal- en Letterb.* V (1874) bl. 45—47 en 223.

l. M. de Vries, Mnl. verscheidenh. XI. Brab. Yeesten dl I Cod. dipl. bl. 725. — *Taalk. Bijdr.* II (1879) bl. 95—96.

546. **Van den derden Edewaert** door Jan Boendale.

Zie J. te Winkel t. a. p. bl. 391 volg.

a. H. Hoffmann von Fallersleben, Bericht omtrent een HS. [in de Kon. Bibl. te Brussel] bevattende „Van den derden Edewaert, Coninc van Ingelant. Hoe hy van ouer die zee is comen, in meyningen Vrancryck te winnen, en hoe hy Doernic belach enz." — *Alg. Konst- en Letterb.* 1822 I bl. 89.

b. Van den derden Eduward, Koning van Engeland, gedicht van Jan de Klerk van Antwerpen, met voorrede, aanmerkingen en oorkonden, uitgeg. [naar het Brusselsche HS.] door J. F. Willems. — *Belg. Museum* IV (1840) bl. 298—379.

Ook afzonderlijk verschenen o. d. titel:

Van den derden Edewaert, coninc van Engelant. Rymkronyk geschreven omtrent het jaer 1347 door Jan de Klerk van Antwerpen, en uitgegeven met aenteekeningen door J. F. Willems. Gent 1840. 8°.

c. — M. de Vries, Over Belg. Mus. 1840 bl. 308, 356 en 365. — *Proeve v. Mnl. taalzuivering* (1856) bl. 131.

547. **Die strijt van Crecy.**

Zie J. te Winkel t. a. p. bl. 392.

De slag van Crecy (1346). Fragment van een grooter rymwerk, voorafgegaen door een onderzoek of de Engelschen

547. **Die strijt van Crecy.** — Vervolg.
in dien slag kanonnen hebben gebruikt. Met aanmerkingen medegedeeld door D. J. van der Meersch. — *Belg. Museum* VIII (1844) bl. 239—260.

— M. de Vries, Over Belg. Mus. 1844 bl. 257, 258 vers 114 en 116. — *Proeve v. Mnl. taalzuivering* (1856) bl. 101.

548. **Rijmkroniek van Vlaanderen.**
Zie J. te Winkel t. a. p. bl. 381—383.

a. J. J. De Smet, Sur une chronique flamande rimée. — *Compte rendu d. séances d. l. Comm. R. d'hist.* VI (1843) bl. 75—79.

b. Reimchronik von Flandern, nach einer altniederländischen HS. [het Comburgsche] mit Anmerkungen zum ersten Mal herausgeg. von E. Kausler. Tübingen 1840. 8°.
Denkmäler altniederl. Sprache und Literatur. I.
Beoord. in *Allg. Hallische Literatur-Zeitung* 1842 N°. 188—189. — Verg. *Avondbode* 29 July 1840.

— M. de Vries, Over Rijmkronijk van Vlaanderen (bij Kausler I) vs 1482, 5892. — *Proeve v. Mnl. taalzuivering* (1856) bl. 104, 141—144.

— P. J. Cosijn, Tekstcritiek I Vlaamsche Rijmkroniek vs 3786. — *Taal- en Letterb.* I (1870) bl. 240.

— ——— Tekstcritiek II Vlaamsche Rijmkroniek vs 10136. — *Als voren* I (1870) bl. 240—241.

c. Rijmchronijk van Vlaenderen, medegedeeld door C. P. Serrure. — *Vad. Museum* IV (1861) bl. 415—433.

d. Chronijk van Vlaenderen, medegedeeld door B. J. L. de Geer van Jutfaas. — *Codex diplomaticus Neerl.* IIe Ser. 6e dl (1863) bl. 80—85.
Uitg. d. h. Hist. Genootsch. te Utrecht.

e. Rymkronyk van Vlaenderen [naar het Comburgsche Handschrift] uitg. door J. J. de Smet. — *Corpus Chronicorum Flandriae... Recueil des Chroniques de Flandre, publ. sous la direction de la Comm. Royale d'histoire* IV (1865) bl. 587—898.
Beoord. d. E. Kausler in *Germania* XI (1866) bl. 467—493.

f. Rymchronike van Vlaenderen (Fragm. d'après le MS. de l'ancienne collégiale de Combourg). — *Ann. d. l. Soc. d'émulat. p. l'étude de l'hist. d. l. Flandre occid.* IVe Sér. Tome V (1883) bl. 277—279.

549. **Korte Rymkroniek van Brabant.**

a. Korte Rymkronijk van Braband uitg. door Ph. Blommaert [naar een HS. vroeger in het bezit van A. Kluit, met opgave der varianten van het Hulthemsche HS.]. — *Oudvl. Gedichten* (1838) bl. 84—90.

549. **Korte Rymkroniek van Brabant.** — Vervolg.

b. Genealogie der hertogen van Braband sedert Hectors geslechte. — In *Brabantsche Yeesten* van Jan van Heelu uitg. door J. F. Willems. I (1839). Bijl. bl. 597.

c. Hier begint de cornike van Brabant. — *Als voren* I. (1839) Bijl. bl. 599—602.

d. Hoe die derde hertoghe Jan hoirde der seventhien lands heeren raedt ende offerde vore; maer die cronike en houdens niet. — *Als voren* I (1839). Bijl. bl. 602—604.

e. Korte Rymkroniek van Brabant. XVe Eeuw [naar een HS. behoord hebbende aan P. Verdussen] medegedeeld door C. P. Serrure. — *Vaderl. Mus.* III (1859—1860) bl. 437—448.

550. **Wapenboeck van Gelre.**

Zie J. te Winkel t. a. p. bl. 436 volg.

a. Bethmann, Handschriftenverzeichnisse, Brüssel [over Gelre's Wapenboeck). — *Archiv f. ältere dtsche Geschichtskunde herausg. von* G. H. Pertz, VIII (1843) bl. 541.

b. S. Muller Fz., Die Hollantsche Cronike van den Heraut. Eene studie over de Hollandsche geschiedbronnen uit het Beijersche tijdvak. — *Bijdr. v. vaderl. gesch. en oudheidk.* IIIe Rks, IIe dl (1885) bl. 1—124.

Bl. 7—25 handelen over Gelre's Wapenboeck.

---

c. Verzen op den Heer van Maruede, den Heer van Asperen en den Heer van Hoorn. — Medegedeeld door T. de Rouck in zijn werk *Den Nederl. Herauld* II (1645) bl. 7, 8, 52.

d. Vers op Daniel van den Merwede. — Medegedeeld door S. van Leeuwen in zijn werk *Batavia illustrata* (1685) bl. 1007.

e. Claghen of Lofdicht op Heer Daniel van de Merwede, uit het MS. Wapenboek van Van Hulthem. — In *Beschrijving der stad Dordrecht* door J. Smits Jz. en G. D. J. Schotel. Dl I (1844) bl. 149—157.

f. Wapenlied van Jan III Hertog van Braband, met aanteekeningen van J. F. Willems en 3 platen. — *Belg. Museum* I (1837) bl. 287—296.

Dit gedicht „Van den Ever" gemaakt *op* den Hertog is door Willems ten onrechte *aan* den Hertog zelf toegeschreven.

550. **Wapenboeck van Gelre.** — Vervolg.

g. Wapendichten op sommige ridders, gevallen in den slag bij Staveren in Vriesland, ten jare 1345, uitgegeven door J. F. Willems. — *Als voren* V (1841) bl. 103—112. — Verg. *aldaar* V bl. 459.

h. Chronyk van Brabant, medegedeeld door B. J. L. de Geer van Jutfaas. — *Codex diplomaticus Neerl.* IIe Ser. 6e dl (1863) bl. 1—67.

Uitg. d. h. Hist. Genootschap te Utrecht.

i. Chronyk van Holland, medegedeeld door B. J. L. de Geer van Jutfaas. — *Als voren* bl. 68—79.

j. Panygérique du Comte Guillaume III. — Medegedeeld door Ch. Potvin in zijn werk *Panygériques des comtes du Hainaut* (1864) bl. 37—40.

k. Jean van Malderghem, La Bataille de Staveren 1345. Noms et armoiries des chevaliers tués dans cette journée. Bruxelles 1869. 8°.

Hierin is het geheele gedicht uit Gelre's Wapenboeck afgedrukt, met afbeelding der wapens, eene uitvoerige beschrijving van het HS., eene historische inleiding enz.

Al de hiervoor genoemde fragmenten zijn, met eene fransche vertaling, uitgegeven in:

l. Wapenboeck ou armorial de 1334 à 1372 par Gelre, Héraut d'Armes, contenant les noms et armes des princes chrétiens, ecclésiastiques et séculiers, suivis de leurs feudataires selon la constitution de l'Europe etc. Précédé de poésies héraldiques. Publié [naar het HS. der Koninkl. Bibliotheek te Brussel] pour la première fois par Victor Bouton. Bruxelles 1881—86. 4 dln, gr. in-4to.

Deel 1 bevat de volgende middelnederl. gedichten:

Les défis contre Jean III. — La bataille de Staveren. — Petite chronique des ducs de Brabant. — Chronique des Comtes de Hollande, benevens lofverzen op Henri van Nueft, Rutger de Raets, Thierri van Elnaer, Daniel de la Merwede, Jean de Spanheim, Guillaume de Haynaut, Rodolphe de Nidou, Gérard de Holstein, Renaud de Fauquemont, Vernenborch, Adam de Mabbertingen, Guillaume de Juiiers enz.

De fransche vertaling van al deze gedichten komt voor op bl. 115—267.

m. Ein Fragment einer unbekannten Handschrift von Gelres Wapenboeck [op de Hertogelijke Bibl. te Gotha] mitgeth. von Karl Regel. I. Der Text des Goth. Fragments. II. Sprachliche Bemerkungen. III. Sachliche Erläuterungen. — *Tijdschr. v. Ned. Taal- en Letterk.* V (1885) bl. 17—48.

551. **Verschillende geschiedkundige gedichten.**

a. De Nederlaag van Frans van Brederode, of de laatste onderneming der Hoekschen; door eenen Hollandschen dichter in het laatste gedeelte der XVe eeuw bezongen. Uitg. naar het oorspronkelijk handschrift door J. Koning. — *N. Werken v. d. Mtsch. d. Ned. Letterk.* I, 2 (1825) bl. 141—182.

b. Niederländische Bruchstücke (aus der Röm. Geschichte) mitgetheilt [naar een HS. van de Kon. Bibl. te Brussel] von Frid. Willems. — *Anz. f. Kunde d. deutschen Vorzeit* V (1836) Kol. 345—351.

c. Landkarakteristiek (Spotverzen op vlaamsche steden). Medegedeeld [naar een HS. gevonden door J. B. Schayes] door J. F. Willems. — *Belg. Museum* II (1838) bl. 315—316.

d. Fragmente altniederländischer Gedichte [eene geschiedenis der joden, beg.: Als vaspasiaen daer na], mitgetheilt von G. C. F. Lisch. — *Jahrb. d. Vereins f. mecklenb. Gesch.* VIII (1843) bl. 213.

e. Gedichten op Margaretha van Oostenrijk en Philips-den-Schoonen (1493—1497) [naar een HS. der Kon. Bibl. te Brussel uitg.] met ophelderingen van J. F. Willems. — I. La complainte de dame Marguerite d'Austrice. M. pl. — II. Die sceidinghe van den edelen aertshertoghe Philips (1496). — III. Hoe dat vrou Margriete in Spangien ontfanghen was (1497). — IV. Die ontfankenisse des hertoghen in Gent. — V. Hoe Hertoghe Philips te Brugge ontfanghen werdt. — *Belg. Museum* IX (1845) bl. 141—159.

f. Fragment [in de Kon. Bibl. te 's Hage] van een gedicht betreffende de zamenkomst van Keizer Frederik III met Karel van Bourgondie te Trier in 1473, medegedeeld door J. Tideman. — *Verslagen en berigten d. Vereen. ter bevord. d. oude Nederl. Letterk.* IV (1847) bl. 42—66.

g. Onuitgegeven vervolg en slot van de vermeerderde Kronijk van Beka [naar het HS. d. Kon. Bibl. te 's Hage], medegedeeld door M. F. A. G. Campbell [waarin een fragment van een Rijmkroniek, beginn.: Phillips van burgonghen den hertoch schoon]. — *Bijdr. v. vaderl. gesch. en oudheidk.* VI (1848) bl. 184.

h. Die claghe vanden Grave van Vlaendren [door Jan Knibbe, van Brussel], naar het Hulthemsche HS. uitg. door C. P. Serrure. — *Vaderl. Mus.* I (1855) bl. 303—308.

551. **Verschillende geschiedkundige gedichten.** — Vervolg.

i. Gedicht op den grooten brand te Dordrecht. Beg.: Dusend vier hondert seven en vijftich mede. Medegedeeld door G. D. J. Schotel. — *Arch. f. Ned. Kerkgeschied.* I (1885) bl. 168—169.

XII. Didactische Poëzie, inzonderheid Maerlant's school.

Zie Jan te Winkel, Geschied. der Ned. Letterk. I bl. 384—421.

552. **De dietsche Catoen.**

Zie J. te Winkel t. a. p. bl. 307—309.

a. H. Hoffmann von Fallersleben, Bericht omtrent een HS. van den Duitschen Cathoen. — *Alg. Konst- en Letterb.* 1822 I bl. 91. — Zie ook H. van Wijn, *Avondstonden* I (1800) bl. 265.

b. D. J. van der Meersch, Beschrijving en mededeeling van eenige gedeelten van het Audenaerdsche HS. waarin van de Boec van Catone. — *Belg. Museum* III (1839) bl. 197—219.

---

c. Catoen of Cato, uiten latine in duijtsche gereymt. Antwerpen z. n. v. dr. of j. [bij Henrick Eckert van Homberch c. 1490]. 8°.

d. Die wijze leeringe die Catho zijnen Sone leerde. — Achter *Baghynken van Parys.* t'Hantwerpen (1605). — Hiervóor N°. 495 *b.*

e. Die wijse Leeringe, die Catho zijnen Sone leerde. — Achter *Bagijnken van Parijs.* t'Antwerpen z. j. — Hiervóor N°. 495 *c.*

f. Catoen's Leeren, herausgegeben [naar het Comburgsche HS.] von Ed. Kausler. — *Denkm. altniederl. Sprache u. Litter.* II (1844) bl. 600—610.

g. Die Dietsce Catoen, een middelnederlandsch leerdicht. Kritisch uitgegeven door W. J. A. Jonckbloet. Leiden 1845. 8°.

Uitg. met gebruikmaking van het Comburgsche HS., naar den Antwerpschen druk van Henrick Eckert van Homberch.

Bl. 61—78 bevatten: Les distiques de Caton par Jehan Lefèvre, naar een HS. op de Kon. Bibl. te 's Hage.

h. De Boec van Catone, een Dietsch leerdicht, uit het Latyn, naer een handschrift [het Audenaerdsche] van het einde der XIIIe eeuw [uitgegeven door D. J. Van der Meersch]. Gent, z. j. (1846). M. facs. 8°.

Bl. 59—78 bevatten: De Boec van Seden, volgende op den Boec van Catone in het Audenaerdsche HS.

Uitg. v. d. Mtsch. d. Vlaemsche Biblioph. 2e Ser. N°. 8.

552. **De dietsche Catoen.** — Vervolg.

i. Fragmenten van Die dietsce Catoen medegedeeld [naar een HS. van de Mtsch. d. Ned. Letterk.] door L. Ph. C. van den Bergh. — *N. Reeks v. werken van de Mtsch. d. Ned. Letterk* VII, 1 (1852) bl. 155—159.

j. Fragment van den Dietscen Catoen, medegedeeld door J. H. Halbertsma. — *N. Arch. v. Ned. Taalk.* (1855—1856) bl. 237—258.

Dit is geen fragment, maar eene derde bewerking, naar een HS. uit de 15e eeuw.

k. Hier nae volcht die Wijse leeringhe van Catho. — Uitg. door C. P. Serrure in *Baghijnken van Parijs* (1860) bl. 23—32, hiervóor N°. 495 *e*.

l. De „Disticha Catonis" in het Middelnederlandsch. Proefschrift van A. Beets. Groningen 1885. 8°.

Ook verschenen als afl. 37 der Biblioth. v. middelned. letterkunde. Deze uitg. vond plaats naar al de hiervóor genoemde HSS. en drukken, naar een HS. te München en naar twee HSS. te Berlijn. Als Bijlage II bevat dit proefschrift een Overzicht der litteratuur van de „Disticha Catonis".

553. **Der Leken spiegel** door Jan Boendale.

Zie J. te Winkel t. a. p. bl. 392—396.

a. J. Le Long, Bericht betreffende een HS. van der Lekenspieghel. — *Boekzaal d. Nederd. Bijbels* (1732) bl. 158.

b. J. A. Clignett, Verslag van der Leken Spieghel. — *Teuthonista* (1804) Voorrede bl. LIX—LXVI.

c. W. Bilderdijk, Kort verslag wegens gevondene brokken van een Oud-Hollandsch rijmwerk [uit het 3e en 4e boek van den Leken Spieghel] benevens Der Leken Spieghel B. III, C. 17, getiteld: Hoe dichteren dichten selen, ende wat zy hantieren zelen. — *Taal- en dichtk. Versch.* I (1820) bl. 133—143.

d. ——— Bericht omtrent een tweede HS. van den Leken Spieghel. — *Als voren* III (1822) bl. 123.

e. H. Hoffmann von Fallersleben, Bericht betreffende HSS. van den Lekenspieghel. — *Alg. Konst- en Letterb.* 1822 I bl. 90.

f. J. van Lennep, Over twee handschriften van den Leken Spieghel. — *Tijdschrift v. h. Kon. Ned. Instituut* 1841 bl. 125.

g. Eenige opschriften van hoofdstukken uit het 2e boek van den Leken Spieghel, mededeged. door D. Buddingh. — In zijn *Mirakelgeloof in de Nederl.* (1844) bl. 57.

553. **Der Leken spiegel.** — Vervolg.

h. Oude Rymspreuken en Priamelen. Vs 767—780 beg.: Heimelijcheit die u ghesciet [Der Leken Spiegel B. III c. III vs 115—128]. Medegedeeld door J. F. Willems. — *Belg. Museum* VI (1842) bl. 210.

i. Hoe men ene stat sal regheren.
Meded. [n. h. Hulthemsche HS.] door J. F. Willems. — *Als voren* VI (1842) bl. 211.

Opgenomen in *Der Leken Spieghel* uitg. door M. de Vries III (1848) bl. 143.

j. Fragment uit het 4e Boek [c. 7 vs 40—c. 10 vs 15] van den Lekenspiegel, medegedeeld door M. de Vries. — *Taalk. Mag.* IV (1842) bl. 42—49.

— M. de Vries, Opheldering en bijvoegsel tot het voorg. — *Als voren* IV bl. 282.

k. Der Leken Spieghel, leerdicht van den jare 1330 door Jan Boendale, gezegd Jan de Clerc, schepenklerk te Antwerpen. Uitgegeven [naar 4 volledige HSS.: het Haarlemsche, van Mr. J. Enschedé, het Brusselsche, het Haagsche en het Amsterdamsche op de Bibl. d. Kon. Acad. en naar verschillende fragmenten, met inleiding, bijlagen en woordenlijst] door M. de Vries. Leiden 1844—1848. 3 dln. M. facs. 8°.

Uitgeg. door d. Vereen. t. bevord. d. oude Nederl. letterkunde.
Met uitvoerige inleiding bevattende: § 1. Inhoud en verdiensten. § 2. Bronnen. § 3. Tijd en plaats van vervaardiging. Opdragten. § 4. Andere werken van denzelfden schrijver. § 5. Des schrijvers naam en levensbijzonderheden. § 6. Handschriften van den Lekenspieghel (M. facs.). § 7. Wijze van uitgave.
Dl III bl. 279—699 bevatten: Bijlagen. A. Toevoegsel tot de Varianten. B. Lijst van plaatsen uit den Leken Spieghel die elders afzonderlijk voorkomen. C. De Nederrijnsche Vertaling van den Leken Spieghel. D. Die Spieghel der Leken. — Verklarende woordenlijst. Bijvoegsel en Verbeteringen.
Beoordeeld in *Alg. letterl. Maandschrift* 1845, bl. 258—276.

l. Van enre nonnen verduldechede.
Meded. door F. A. Snellaert. — *Belg. Mus.* X (1846) bl. 339—340.

Behoort tot *Der Leken spiegel* IIIe boek, cap. 3, vers 529—568.

m. M. F. A. G. Campbell, Bericht omtrent het 4e bekende HS. van Der Leken Spieghel, leerdicht van den jare 1330, toegekend aan Jan Deckers. — *Versl. en berigten d. Vereen. t. bevord. d. oude Nederl. letterk.* V (1848) bl. 7.

n. dBedieden vanden vii eeuwen.
Meded. door C. P. Serrure. — *Vaderl. Mus.* I (1855) bl. 330—331.

Komt voor in *Der Leken Spieghel* uitg. door M. de Vries II bl. 407—411.

553. **Der Leken spiegel.** — Vervolg.

o. Hoe Jan Boendale, schrijver van den Leken Spiegel, opvoeding en onderwijs verstond. — *De Toekomst* II (1859) bl. 53—55.

Mededeeling van vs 21—112 van Der Leken Spieghel bk III c. 10.

p. Jesus, voor Pilatus, gevolgd van de Afdoening van 't Kruis, Oud-Christelijke Legende [naar „Der Leken Spieghel" hfdst. XXXVI] vertaald door J. A. Alberdingk Thijm. Amsterdam 1859. 12°.

q. De nederdaling ter helle, volgends Oud-Christelijke Overleveringen [naar „Der Leken Spieghel" hfdst. XXXVI] vertaald door J. A. Alberdingk Thijm. Amsterdam 1861. 12°.

r. Aus Jacob van Maerlants Reimbibel, mitgetheilt von F. Pfeiffer. — *Germania* XI (1866) bl. 81—85.

Volgens bericht van Prof. M. de Vries in *Germania* XI bl. 256 behoort dit fragm. tot Boendale's *Leken Spieghel* bk I c. 39 vs 124 tot c. 41 vs 50.

s. Hoe man ende wijff sullen leven [overgenomen uit der Leken Spieghel B. III c. 9: Hoe man ende wijf hen houden selen]. — *Gedichteu van* Willem van Hildegaersberch *uitg. door* W. Bisschop *en* E. Verwijs (1870) bl. 96—97.

t. Van sempelen ghelove [overgenomen, doch met vele omzettingen, uit der Leken Spieghel B. I c. 2: Van Gods wesene]. — *Als voren* bl. 100—101.

u. Eelco Verwijs, Iets over twee middelnederl. fragmenten (Lekenspieghel III, c. 11 vs 76 tot c. 14 vs 13. — *Handel. v. d. Mtsch. d. Ned. Letterk.* 1871 bl. 101.

v. Bericht van een fragment van den Leken Spiegel te Weenen. — *Spiegel Historiael* IIe part. uitg. door Ferd. van Hellwald, M. de Vries en E. Verwijs (1879). *Inleiding* bl. VI.

w. Bruchstück einer Handschrift [zu Gotha] des Leken-Spieghel [II, c. 44 vs 533—c. 45 vs 117] herausg. von K. Regel. — *Zeitschr. f. deutsche Philologie* XVI (1881) bl. 224—229.

x. Schrijven volgens de spraakleer, uit Jan Boendale, dichter der XIVe eeuw. [Vs 9—50 van Der Leken Spieghel B. III c. 15]. — Overgenomen uit de *Vlaamsche Wacht* in *Noord en Zuid* IV (1881) bl. 297—298.

554. **Jans Teesteye** door Jan Boendale.

Zie J. te Winkel t. a. p. bl. 396—399.

a. R. P. A. Dozij, Bericht omtrent een HS. in de Bodl. Bibl. te Oxford getiteld: Jans Teesteye (met opschrift:

554. **Jans Teesteye.** — Vervolg.
Dit es van Woutere ende Janne), met de Voorrede en de lijst der Hoofdstukken tot proeve. — *Versl. en Berigten der Vereen. ter bevord. der oude Nederl. letterk.* II (1845) bl. 44.

b. Fragment van 164 vs. vermoedelijk uit Jans Teesteye [in het bezit van C. P. Serrure] medegedeeld door M. de Vries. — *Als voren* II (1845) bl. 57—63. — Vergel. *aldaar* bl. 48.

c. M. de Vries, Nader bericht omtrent het voorgaande. — *Als voren* IV (1847) bl. 67.

Vergel. Der Leken Spieghel, Inl. bl. LXXXIX—XCVII.

d. ——— Verklaring van het woord Teesteye. — *Arch. v. Ned. Taalk.* IV (1853—1854) bl. 235—236.

e. Jans Teesteye [het geheele werk, naar het Oxfordsche HS.] uitg. door F. A. Snellaert. — *Nederl. Gedichten uit de XIVe eeuw* (1869) bl. 137—286 en Bijl. C bl. 725—731 met facs.

f. P. Leendertz Wz., Teesteye vs 953 volg. en vs 1977. — *Navorscher* XXVIII (1878) bl. 313.

555. **Melibeus**, door sommigen toegeschreven aan Jan Boendale.

Zie J. te Winkel t. a. p. bl. 399—400.

a. R. P. A. Dozij en M. de Vries, Bericht omtrent een HS. van den Melibeus in de Bodl. Bibl. te Oxford, met den Prologus tot proeve, benevens de collatie daarvan met het Hamburgsche HS. — *Verslagen en Berigten der Vereen. ter bevord. der oude Nederl. Letterk.* II (1845) bl. 41.

b. Meliboeus. Het boec van troeste ende van rade [naar het Oxfordsche HS. met collatie van het Hamburgsche HS.] uitg. door F. A. Snellaert. — *Nederl. gedichten uit de XIVe eeuw* (1869) bl. 1—136 en Bijl. A, B, bl. 723—725.

c. J. Verdam, Over Melibeus 1536 en 1566. — *Tekstcritiek v. mnl. schrijvers* (1872) bl. 82 en 86.

556. **Die Dietsche Doctrinale**, uit het Latijn vertaald en door sommigen toegeschreven aan Jan Boendale.

Zie M. de Vries, Inleiding op der Leken Spieghel, bl. XCVIII volg. en J. te Winkel t. a. p. bl. 401—402.

a. Den Duytschen Doctrinael ... Geprendt Te Delf in Hollant Int iaer 1489. 8°.

Zonder naam van drukker.

b. Berichten omtrent HSS. van de Dietsche Doctrinael met uittreksels. — H. van Wijn, *Avondstonden* (1800) bl.

556. **Die Dietsche Doctrinale.** — Vervolg.
326—328; A. Ypey, *Geschied. d. Ned. Tale* (1812) bl. 356; J. F. Willems, *Verhand. over de Ned. tael en letterk.* (1819) bl. 183 en H. Hoffmann von Fallersleben in *Alg. Konst- en Letterb.* 1822 I bl. 90.

c. J. W. Holtrop, Berigt omtrent een gevonden Fragment van 344 verzen uit de Dietsche Doctrinale. — *Alg. Konst- en Letterb.* 1840 II bl. 180.

d. Die Dietsche Doctrinale, leerdicht van den jare 1345, toegekend aan Jan Deckers, Clerk der stad Antwerpen, uitgegeven [met inleiding en aanteekeningen] door W. J. A. Jonckbloet. 's Gravenhage 1842. 8°.

Bij deze uitg. is een der beide Haagsche HSS., dat van 1374, ten grondslag gelegd, terwijl het andere er bij gebruikt is. — Verder werden daarvoor gebruikt: het Leidsche HS. v. d. Mtsch. d. Ned. Letterk., het HS. van Heber van 1367, het HS. van C. P. Serrure, vroeger behoorende aan J. A. Clignett, uit de 15e eeuw, het HS. van De Ram en de hiervóor vermelde Delftsche druk van 1489. — Daarenboven bestaan er nog 3 HSS. te Brussel en één te Bremen en eenige fragmenten te Berlijn, waarvoor men hierachter *f* vergelijke.

Beoordeeld d. M. de Vries in *Alg. Konst- en Letterb.* 1843 I bl. 89—93 en d. J. Zacher in (*Berliner*) *Jahrb. f. wissensch. Kritik* 1843. *Mai*, kol. 708—726.

e. J. H. Bormans, Bericht omtrent een fragment [Bk III vs 197—203, 240—246, 282—288, 325—331] van Die Dietsche Doctrinale en mededeeling daarvan. — *Compte rendu d. séances d. l. Comm. R. d'hist.* II Sér. Tom. VI (1854) bl. 95—99.

f. Doctrinael-fragmenten. Opgave der varianten door H. E. Moltzer. — *Tijdschr. v. Ned. Taal- en Letterk.* V (1885) bl. 302—304.

g. Der Laien Doctrinâl, ein Altsassisches gereimtes Sittenbuch, herausgegeben und mit einem Glossar versehen von K. F. A. Scheller. Braunschweig 1825. 8°.

Nederduitsche vertaling van Die Dietsche Doctrinale.

557. **Der Minnen Loup** door Dirc Potter.

Zie J. te Winkel t. a. p. bl. 497—513.

a. H. Hoffmann von Fallersleben, Bericht omtrent HSS. van Claes Willemsz, der Minnen Loep. — *Alg. Konst- en Letterb.* 1821 II bl. 315.

b. Fragment van der Minnen Loep, afgedrukt door M. Z. Boxhorn, in zijne uitgave van J. Reygersbergen's *Chronyk v. Zeelandt* (1644) bl. 66—68.

c. Brief van Hero aan Leander, getrokken uit Der Minnen Loep van Claes Willems. Medegedeeld door W. Bilderdijk in zijne *Taal- en dichtk. Versch.* IV (1823) bl. 99—118.

557. **Der Minnen Loup.** — Vervolg.

d. Dirc Potter, Der Minnen Loep, uitgegeven [naar het Haagsche HS., met inleiding, aanteekeningen en woordenlijst] door P. Leendertz Wzn. Leiden 1845—1847. 2 dln. Met facs. 8°.

Uitg. door de Vereen. t. bevord. d. oude Nederl. letterkunde.

e. A. de Jager, Opheldering van eenige woorden uit Der Minnen loep. — *Arch. v. Ned. Taalk.* IV (1853—1854) bl. 143—161.

f. M. de Vries, Mnl. verscheidenh. IX. Minnenloep I, 2963. — *Taalk. Bijdr.* II (1879) bl. 90—91.

g. S. J. Warren, Dirc Potter en een Boeddhistische Loep der minne. — *Tijdschr. v. Ned. Taal- en Letterk.* V (1885) bl. 129—137.

558. **Boec Exemplaer.**

Zie J. te Winkel t. a. p. bl. 400.

Een fragment van een verloren Mnl. Leerdicht (Boec Exemplaer?) mededeg. [naar een HS. afkomstig van de Bourgondische Bibl. te Brussel] door E. Verwijs. — *Taal en Letterb.* III (1872) bl. 71—75.

559. **Boec van der Wraken.**

Zie J. te Winkel t. a. p. bl. 402—404.

a. Aus dem ersten und zweiten Buch des Laienspiegels. Mitgetheilt von F. J. Mone. — *Anzeiger* VII (1838) kol. 539—543.

Vers 61—200 behooren tot de 2e Afd. van het Boec van der Wraken.

b. Middelnederlandsch fragment, vermeld door J. W. Holtrop. — *Alg. Konst- en Letterb.* 1840 II bl. 180.

Behoort tot het Boec van der Wraken I 339—498 en 837—997. — Zie F. A. Snellaert, Inl. op Melebeus enz. bl. LX vv. (hiervóor N°. 555 *b*).

c. R. P. A. Dozij, Bericht omtrent een HS. in de Bodl. Bibliotheek te Oxford getiteld: Dboec vander wraken, met de voorrede en de lijst der hoofdstukken tot proeve. — *Verslagen en Berigten d. Vereen. ter bevordering der oude Nederl. letterk.* II (1845) bl. 49.

d. Het boec van der wraken [naar het Oxfordsche HS. en de hiervóor genoemde fragmenten] uitg. door F. A. Snellaert. — *Nederl. Gedichten uit de 14e eeuw* (1869) bl. 287—492. M. facs. Bijl. D, E, F, G en bl. 732—742.

e. — J. Verdam, Over verschillende verzen van het Boec van der wraken. — *Tekstcritiek v. mnl. schrijvers* (1872) bl. 27, 44, 50, 54, 56, 90 en 97.

560. **De bouc van Seden.**

Zie J. te Winkel t. a. p. bl. 395.

a. De bouc van seden [naar het Comburgsche HS.] herausg. von Ed. Kausler. — *Denkm. altniederl. Sprache u. Literatur* II (1844) bl. 561—599, III (1866) bl. 336—345.

— M. de Vries. Edwijt (Boec van Seden, vs 1100). — *Tijdschr. v. Ned. Taal en Letterk.* I (1881) bl. 303—305.

— J. Verdam, Dietsche verscheidenheden LXXXII. Bouc van seden 836. — *Als voren* VI (1886) bl. 67—69.

b. De Boec van Seden, volgende op den Boec van Catone, in het Audenaerdsche HS. — Fragment [uitg. door D. J. van der Meersch] op bl. 59—78 van de *Boec van Catone* (1846). — Zie hiervóor N°. 552 *h.*

561. **S. Bernardus Epistele.** — Vertaald uit het Latijn van Bernardus Sylvester door zekeren Frans.

Zie J. te Winkel t. a. p. bl. 395.

S. Bernardus epistele tote Raymonde, den ruddere, hoe men een huus regieren sal met heeren zaleghelic [naar het Comburgsche HS.] herausgegeben von Ed. von Kausler. — *Denkm. altniederl. Sprache.* III (1866) bl. 1—13, 397.

562. **Dietsce Lucidarius.** — Vertaling van het Elucidarium van Anselmus van Canterbury.

Zie J. te Winkel t. a. p. bl. 404.

a. Bijzonderheden betreffende Lucidarius. — J. C. Adelung, *Altdeutsche Gedichte in Rom* (1799) bl. 162. — M. Haupt u. H. Hoffmann, *Altdeutsche Blätter* (1835) I bl. 326. — W. Wackernagel, *Die Altdeutsche HSS. der Basler Universitäts-Bibliothek* (1836) bl. 19.

b. D. Buddingh, Beschrijving van De Dietsche Lucidarius, hoe die Clerc den meester vraecht ende die meester antword, met uittreksels. — *Gesch. van Opvoeding en Onderwijs* II 1e stuk (1843) bl. 94.

c. R. P. A. Dozij, Berigt omtrent een HS. van Lucidarius boeck, in het British Museum te Londen. — *Verslagen en Berigten der Vereen. t. bevordering der oude Nederl. letterk.* II (1845) bl. 35. — M. de Vries, Nader bericht daaromtrent, *aldaar* IV (1847) bl. 69.

d. Fragment van den Lucidarius, medegedeeld door L. Ph. C. van den Bergh. — *De Nederl. volksromans* (1837) bl. 144. — Verg. *aldaar* bl. 143.

562. **Dietsce Lucidarius.** — Vervolg.

e. Die dietsche Lucidarius [naar het Hulthemsche HS.] uitg. door Ph. Blommaert. — *Oudvl. Gedichten d. XII—XIVe eeuwen*, II (1851) bl. 1—74.

f. J. Verdam, De dietsche Lucidarius. — *Tijdschr. v. Ned. Taal- en Letterk.* I (1881) bl. 232—257.

563. **De Boec van der Biechten** door Martin van Torout.

a. Van der Biechte. Medegedeeld door D. J. van der Meersch naar een HS. te Audenaerde. — *Belg. Museum* III (1839) bl. 204—207.

b. De Boec van der Biechten. Fragment van het Audenaerdsche HS. [begin en einde van het stuk] medegedeeld door D. J. van der Meersch. — *Het Taalverbond* 1855 bl. 5—8.

564. **Bediedenisse van der Missen.**

Zie J. te Winkel t. a. p. bl. 394.

Die Bediedenisse van der Missen, met ophelderende aanteekeningen voorzien door A. C. Oudemans. — *N. Reeks d. werken v. d. Mtsch. d. Nederl. Letterk.* VII, 1 (1852) bl. 1—80.

565. **Die X Plaghen ende die X Gheboden.**

Zie J. te Winkel t. a. p. bl. 406.

a. R. P. A. Dozij, Bericht omtrent een HS. van de Bodl. Bibl. te Oxford, getiteld: Dit syn die X plaghen ende die X ghebode. — *Verslagen en berigten d. Vereen. ter bevordering der Oude Nederl. Letterk.* II (1845) bl. 54.

b. Dit sijn die X plaghen eñ die X ghebode, uitg. [naar het Oxfordsche HS.] door F. A. Snellaert. — *Nederl. Gedichten uit de* 14e *eeuw* (1869) bl. 551—634, 746—759.

c. Dit syn noch die X ghebode. — *Als voren* bl. 635—638, 759—760.

d. J. Verdam, Over Tien Plaghen 256, 773, 1543, 1661.— *Tekstcritiek v. mnl. schrijvers* (1872) bl. 84, 100, 89, 58.

566. **Die cracht der Mane** van Heinric van Hollant.

Zie J. te Winkel t. a. p. bl. 406.

a. Uittreksels uit Heinric van Hollant, De kragt der Maane. Medegedeeld door H. van Wijn. — *Avondstonden* I (1800) bl. 307.

b. Uittreksels uit Heynric van Hollant's Craft der Mane. Medegedeeld door D. Buddingh. — *Verh. over het Westland* (1844) bl. 244 en 254.

c. Die cracht der Mane door Heynric van Hollant. — Afschrift van J. Clarisse door M. de Vries geplaatst in de *Verslagen en berigten d. Vereen. ter bevord. der oude Nederl. Letterk.* IV (1847) bl. 5.

567. **Natuurkunde des Geheelals** door Broeder Gheraert.
Zie J. te Winkel t. a. p. bl. 407.

a. H. van Wijn, Bericht omtrent HSS. Over de Natuurkunde [des Heelals]. — *Avondstonden* I (1800) bl. 302.

b. W. Bilderdijk, Verslag van verschillende handschriften van de Natuurkunde des Heelals, thans gewoonlijk toegeschreven aan Broeder Gheraert. — *Taal- en dichtk. Verscheidenh.* IV (1823) bl. 71—96.

c. Uittreksel uit Broeder Gheraert's Natuurkunde des Heelals, betreffende de namen der Duivelen en Luchtgeesten. Medegedeeld door A. Niermeijer in zijne *Verhandeling van het Booze Wezen* (1840) bl. 7 en door D. Buddingh in zijne *Verh. over het Westland* (1844) bl. 102.

d. Sterre- en Natuurkundig onderwijs, gemeenlijk genoemd: Natuurkunde van het Geheel-al, en gehouden voor het werk van zekeren Broeder Gheraert. Een Nederduitsch oorspronkelijk leerdicht uit het laatst der XIIIe of het begin der XIVe eeuw. Uitgegeven naar vijf zeer oude HSS., met gebruikmaking van vier latere maar zeer naauwkeurige afschriften, met eene inleiding en aanteekeningen door J. Clarisse. Leiden 1847. Met pl. 8°.
Nieuwe Reeks v. Werken d. Mtsch. d. Ned. Letterk. dl IV.

568. **De Computus.**
Soltau, Computus (ein Astronomisches Gedicht) HS. zu Wolfenbüttel. — *Anzeiger f. dtsches Alterthum* IV (1835) bl. 203.

569. **Der vrouwen heimelycheit.** — Naar het Latijn van Albertus Magnus.
Zie J. te Winkel t. a. p. bl. 407—408.

a. Der vrouwen heimelykheid, Dichtwerk der XIVe eeuw. — [Uitgegeven (naar een Gentsch HS.) door Ph. Blommaert]. Gent, z. j. (1846). 8°.
Uitg. d. Maetsch. der Vlaemsche Bibliophilen. IIe Ser. N°. 3.

b. M. de Vries, Over het voorg., Vers 502. — *Proeve v. Mnl. taalzuivering* (1856) bl. 179.

570. **Renclus** van Gielijs en Hendrik van Molhem.
Zie J. te Winkel t. a. p. bl. 408—411.

a. F. J. Mone, Verslag van en mededeeling uit het Miserere, naar het Fransch van den Reclus de Moliens. — *Anzeiger f. dtsches Alterthum* V (1836) bl. 208—211. — Vgl. J. F. Willems, *Inleiding op Reinaert de Vos* bl. XIX.

570. **Renclus.** — Vervolg.

b. Rinclus door Gielijs van Molhem en Hendrik. Uitg. naar een HS. van Heber door C. P. Serrure. — *Vaderl. Mus.* III (1859—1860) bl. 225—286.

c. J. Verdam, Over Rinclus vs 39, 729, 825 en 1209. — *Tekstcritiek v. Mnl. schrijvers* (1872) bl. 10, 11, 60, 87.

d. De Rinclus. Mededeeling van Eelco Verwijs. — *Versl. en Meded. d. K. Akad. v. wetensch. te Amsterdam* (*Afd. Letterk.*) IIe R. dl VI (1876) bl. 153—179. Verg. *aldaar* bl. 124.

e. De Rinclus door J. Verdam. — *Taalk. Bijdr.* I (1877) bl. 254—260.

f. J. Verdam, Dietsche verscheidenheden XXIV. Rinclus vs 915—926. — *Als voren* II (1879) bl. 231—233.

571. **Speghel der wijsheit** door Jan Praet.

Zie J. te Winkel t. a. p. bl. 411—415.

a. Speghel der wijsheit of leeringhe der zalichede van Jan Praet, westvlaemschen dichter van 't einde der XIIIe eeuw. Voor de eerste mael uitgegeven [naar een HS. beh. aan den Heer Dominicus Verdeghem te Brugge] van wege de Kon. Akademie van België door J. H. Bormans. Brussel 1872. 8°.

b. Eelco Verwijs, Sprokkelingen. Speghel der Wijsheit vs 1002, 1971, 3236 en 4154. — *Taal- en Letterb.* V (1874) bl. 120—124.

572. **Nieuwe Doctrinael** van Jan de Weert.

Zie J. te Winkel t. a. p. bl. 416—418.

a. J. J. Nieuwenhuyzen, Iets over Jan de Weert's Nieuwe Doctrinael of Spieghel der Sonden. — *Konst- en Letterb.* 1850 II bl. 322—323.

b. H. van Wijn, Bericht omtrent een HS. van Jan de Weert's Nieuwe Doctrinael. — *Avondstonden* I (1800) bl. 330—331.

c. H. Hoffmann von Fallersleben, Bericht omtrent een HS. van 1415 van Die Spieghel der sonderen ofte der leken. — *Alg. Konst- en Letterb.* 1822 I bl. 91.

d. W. Bilderdijk, Berigt omtrent den Spieghel der sonderen ofte der leecken. — *Taal en dichtk. Verscheidenh.* III (1822) bl. 126. — Zie Bijlage D. van de *Leken Spiegel* uitg. door M. de Vries (hiervóor N°. 553 *k*) dl III bl. 340—346.

---

e. Uittreksel van een seeker Boek, met de handt geschreven, genaamt Den nieuwen Doctrinael. Uyt het Latyn in Dietsche gedicht, door Jan de Weert, van

572. **Nieuwe Doctrinael.** — Vervolg.

Yperen, en voleyndigt door Willem de Weert. A°. 1400. Volgens 't Origineel, wel eêr berust hebbende, in de Bibliotheek van Wijlen den Heere Scheepen Bentes te Amsterdam. Uitg. door J. Le Long, in zijn werk *Seer gewichtige Geguygen* (*sic*) *der Waarheit* (1762) bl. 1—25.

f. Die niwe Doctrinael. Uitg. naar het Brusselsche HS. door Ph. Blommaert. — *Oudvl. Gedichten d. XII—XIVe eeuwen*, III (1851) bl. 75—104. — Opgave der varianten uit het HS. v. d. Maatsch. d. Ned. Letterkunde. *Aldaar* bl. 149—157.

— M. de Vries, Over het voorg. Vs 1579. — *Proeve v. Mnl. taalzuivering* (1856) bl. 102—103.

573. **Wapene Rogier** van Jan de Weert.

Zie J. te Winkel t. a. p. bl. 419—421.

Een dispitacie van Rogiere ende van Janne [herausg. nach der Comburgische HS.] von E. von Kausler. — *Denkm. altniederl. Sprache und Lit.* III (1866) bl. 14—82, 407.

— Eelco Verwijs, Sprokkelingen. Krieke (Wap. Rog. 1235 v.). — *Taal- en Letterb.* V (1874) bl. 106.

— J. Verdam, Dietsche verscheidenh. XIX. Vergecht (Wapene Rogier vs 556) — *Taalk. Bijdr.* II (1879) bl. 215—217.

— ——— Dietsche verscheidenh. XX. Splitten (Wapene Rogier vs 183). — *Als voren* bl. 218—220.

574. **Spieghel der Jonghers** door Lambertus Goetman.

a. Den Spieghel der Jonghers. Leyden (zonder naam van drukker) 1488. 8°.

b. Een seer notabel ende profitelick Boecxken, gheheeten Den Spyegel der Jonghers, vergadert bi een seer notabel ende gheleert Man. t'Hantwerpen z. j. (c. 1490). 8°.

c. Een seer notabel ende profitelyck boecxken gheheeten Den Spyeghel der Jonghers. Antwerpen Goyvaert Back z. j. (c. 1500). 8°.

Zie Campbell Annales N°. 850, 851.

Verder verschenen herdrukken te Antwerpen bij H. E. van Homberch in 1501, te Leyden bij Jan Zeversz. in den aanvang der XVI eeuw en te Antwerpen bij Willem Vorsterman (omstreeks 1520).

d. L. Goetman, Spyeghel der Jonghers. — Beschrijving en uittreksels door D. Buddingh in zijn *Gesch. van opvoeding en onderwijs* II 1e St. (1843) bl. 103—112. — Vgl. H. van Wijn, *Avondstonden* (1800) bl. 362 en L. Ph. C. van den Bergh, *Verslag d. histor. nasporingen in Frankrijk* (1840) bl. 50 en 89.

575. **Spieghel der Jonghers.** — Vervolg.

e. De Spiegel der Jongers door Lambertus Goetman. 1488. [Uitg. naar den druk van Willem Vorsterman door C. P. Serrure]. Gent, 1860. 8°.

Bl. 25—31 bevatten als Bijlage een herdruk der uittreksels van D. Buddingh.

Uitg. van de Maetsch. der Vlaemsche Bibliophilen. 3e Serie. N°. 8.

576. **Gelaet en Karakterkunde.**

Gelaet en Karakterkunde, uitg. door Ph. Blommaert, naar een HS. te Gent. — *Oudvl. Gedichten d. XII—XIVe eeuwen*, II (1841) bl. 60—63.

— M. de Vries, Over het voorg. Vs 44. — *Proeve v. Mnl. taalzuivering* (1856) bl. 5.

577. **Onderwijs voor Schepenen.**

Onderwijs voor Schepenen, uitg. door Ph. Blommaert, naar een HS. ter prov. Archieve te Gent. — *Oudvl. gedichten d. XII—XIVe eeuwen*, II (1841) bl. 65—68.

578. **Over woeker.**

Over woeker. Middelnederlandsch fragment. Medegedeeld door H. E. Moltzer [naar een HS. berustende op het oud Archief der gemeente Geervliet]. — *Tijdschr. v. Ned. Taal- en Letterk.* VII (1887) bl. 292—302.

579. **Berijmde wetten van Brugge.**

Lois anciennes de Bruges, en vers Flamands éd. (d'après un MS. du XIVe siècle, faisant partie des Archives de la ville de Bruges) par F. Van der Putte. — *Annales d. l. Soc. d'émul. pour l'hist. et les antiq. de la Flandre occident.* I (1839) bl. 211—272.

580. **Boecke van den Kaetspele** door Jan Vanden Berghe.

Boecke van den Kaetspele, berymd door Jan Vanden Berghe te Brugge in 1431. Leuven by meester Jane ut Westfalen. 1477. fol.

Zie Campbell Annales N°. 1060.

Vgl. HS. 61 van de Mtsch. d. Ned. Letterk. inh. J. Steenwinkel, Taalk. uittreksels uit: Van den Kaetsspele, op eenen geestelijken sin.

581. **Olla patella.**

Olla patella. Vocabulaire latin versifié, avec gloses latines et flamandes, publié d'après un manuscrit de Bruges et annoté par Aug. Scheler. Gand 1884. 8°.

112 Lat. verzen met tusschenregelige middelnederl. glossen.

582. **Onbekende leerdichten.**

a. Fragmenten van een Oud-Nederduitsch Rijmwerk, met aanteekeningen en ophelderingen, medegedeeld door J. T. Bergman. — *Nieuwe Werken van de Maatsch. d. Ned. Letterk.* III 2e st. (1834) bl. 227—276.

582. **Onbekende leerdichten.** — Vervolg.

b. Niederländische Bruchstücke (aus dem Lêkenspiegel).
Beg. Metten gruus soe voedt men tswyn.
Mitgetheilt von F. J. Mone [naar een door J. F. Willems gevonden fragment]. — *Anzeiger d. dtsch. Vorzeit* VI (1837) kol. 61, 62.

c. Aus dem Lêkenspiegel des Jan de Clerc.
Beg. Metten gruus soe voedt men tswyn.
Mitgetheilt [naar een HS. in Brussel] von F. J. Mone. — *Als voren* VII (1838) kol. 87—97.

Deze onder *b* en *c* genoemde verzen behooren *niet* tot den Leken Spiegel. Zie bl. CXXXVII der Inleiding van de uitg. door Prof. M. de Vries.

d. J. W. Holtrop, Berigt omtrent een gevonden Fragment van 122 vs van een Leerdicht. — *Alg. Konst- en Letterb.* 1840 II bl. 180.

e. Fragment van een Mnl. leerdicht, beg.: Alse meerset diin aertsche goet, medegedeeld door J. J. Nieuwenhuyzen. — *Dietsche Warande* I (1855) bl. 240—241.

f. Fragment van een onuitgegeven rijmwerk uit de eerste helft der XIVe eeuw, beschreven [naar een HS. te Aardenburg] en toegelicht door J. H. van Dale. — *Bijdr. tot de oudheidk. en geschied. inzonderh. van Zeeuwsch-Vlaanderen verz. door* H. Q. Janssen en J. H. van Dale. I (1856) bl. 45—76.

583. **Rijmspreuken.**

Zie F. J. Mone, Uebers. N°. 482—495 bl. 304—319 en J. te Winkel t. a. p. bl. 404—406.

a. [Middelnederlandsche spreuken] uitg. door A. Matthaeus in zijne *Analecta veteris aevi*, 4°.uitg. I. (1738) bl. 65.

b. Althölländische Sprüche [uit een HS. op het Rijks Archief te 's Gravenhage], mitgetheilt von H. Hoffmann von Fallersleben. — *Altdeutsche Blätter* I (1835) bl. 74.

c. W. Wackernagel, Berigt omtrent een Latijnsch HS., waarin „eine lange fast neun Blätter füllende Reihe von Sprüchen in Niederländischer Mundart" met 29 spreuken tot proeve. — *Die Altdeutschen HSS. der Basler Univ. Bibliothek* (1836) bl. 60. — Zie hierachter *l.*

d. Nederlandsche Spreekwoorden van den Vos, den Wolf enz. I. Sproken, in een HS. der XIVe eeuw, uit de Bibliotheek van den Heer Van Hulthem. — In *Reinaert de Vos uitg. door* J. F. Willems (1836, 2e dr. 1850) bl. 295—296.

583. **Rijmspreuken.** — Vervolg.

e. Denksprüche [Aus einer HS. zu St. Omer] mitgetheilt von F. J. Mone. — *Anzeiger* V (1836) bl. 341.

f. Van alderhande sprokene, clein notabel verskine (Oude Rijmspreuken). Naar het Hulthemsche HS. uitg. door J. F. Willems. — *Belg. Mus.* I (1837) bl. 99—136.

g. Seneka leeren.

Zie J. te Winkel t. a. p. bl. 405.

Dit syn Seneka leeren. Naar het Hulthemsche HS. uitg. door Ph. Blommaert. — *Oudvl. gedichten* I (1838) bl. 73-83.

Wèl te onderscheiden van het hier volgende *m*.

— M. de Vries, Over vs 726 van het voorg. — *Proeve v. Mnl. taalzuivering* (1856) bl. 144—145.

h. Oude Rijmspreuken en Priamelen, met ophelderingen en eene vergelijking met Freidank's Bescheidenheit. Uitg. naar het Hulthemsche HS. door J. F. Willems. — *Belg. Mus.* VI (1842) bl. 184—217.

— J. Verdam, Over twee Spreukenverzamelingen uit het Hulthemsche Handschrift. — *Tijdschr. v. Ned. Taal- en Letterk.* III (1883) bl. 177—188.

Over de twee hier voorafgaande verzamelingen *f* en *h*.

i. Spreuken, medegedeeld door M. de Vries. — *Nieuwe Werken van de Maatsch. d. Nederl. Letterk.* VI (1844) bl. 150.

j. Spreuken en Spreekwoorden in den Roman van Heinric en Margriete van Limborch voorkomende. — Zie de uitgave van L. Ph. C. van den Bergh Dl III (1847) bl. 270—272. — Hiervóor N°. 466 *e*.

k. 118 Spreuken [getrokken uit het Haagsche HS. dat de Gedichten van Willem van Hildegaersberch en der Minnen Loep bevat] medegedeeld door M. de Vries. — *Verslagen en berigten der Vereen t. bevord. d. oude Nederl. letterk.* IV (1847) bl. 29.

Overgenomen op bl. 253—256 van Willem van Hildegaersberch *Gedichten* uitg. door W. Bisschop en E. Verwijs (1870). — Vergel. D. Buddingh, *Drinkplegtigheden* (1842) bl. 102.

l. Niederländische Reimsprüche. Mitgetheilt nach einer HS. der Basler Univ.-Bibliothek von W. Wackernagel. — *Ztschr. f. deutsches Alterth.* VI (1848) bl. 161—174.

m. Zedelessen van Seneca.

Zie J. te Winkel t. a. p. bl. 405.

Zedelessen. Ontleend aan Jacob van Maerlant's *Spieg. hist.* I, 8, cap. 34—77 en uitg. door Ph. Blommaert. — *Oudvl. Gedichten* III (1851) bl. 113—119.

Zie hierover bl. 522 volg. der uitg. van de *Tweede Partie* door M. de Vries en E. Verwijs.

Niet te verwarren met het voorgaande *g*.

583. **Rijmspreuken.** — Vervolg.

n. Rijmspreuk uit een HS. van het jaar 1465.
Beg.: Wat di ghesciet.
Medegedeeld door W. Moll in *Kerkhistorisch Archief* I (1857) bl. 401.

o. Rijmspreuk uit een HS. der vijftiende eeuw.
Beg.: Die Heer heeft ons geleert te merken.
Medegedeeld door W. Moll. — *Als voren* I (1857) bl. 440.

p. Alderhande Proverbiën.
Zie J. te Winkel t. a. p. bl. 405.
Alderande Proverbiën vanden wisen Salomone. Naar het Hulthemsche HS. medegedeeld door C. P. Serrure. — *Vad. Museum* II (1858) bl. 171—175.

q. Van vele edele Parabelen.
Zie J. te Winkel t. a. p. bl. 405.
Van vele edele Parabelen ende wiser leren. Naar het Hulthemsche HS. medegedeeld door C. P. Serrure. — *Als voren* II (1858) bl. 176—194.
— Eelco Verwijs, Een paar mnl. misgeboorten. II Jugeder (in vers 501 van het voorg.). — *Taal- en Letterb.* II (1871) bl. 228.

r. Rijmspreuk uit een HS. van de 15e eeuw.
Beg.: Vrijnt, sie wen du diens.
Medegedeeld door W. Moll in *Kalender v. d. Prot. in Nederl.* V (1860) bl. 122 en opnieuw in *Kerkhist. Archief* IV (1866) bl. 168.

s. W. H. D. Suringar, Verhandeling over de Proverbia Communia, ook Proverbia Seriosa geheeten, de oudste verzameling van Nederlandsche spreekwoorden. — *Bijlage tot het Verslag van het Gymnasium te Leiden* 1862—1863.

t. Doctrinael Sauvage.
Zie J. te Winkel t. a. p. bl. 405.
Dit es doctrinael sauage. Naar het Comburgsche HS. uitgegeven door E. von Kausler. — *Denkm. altniederl. Sprache u. Lit.* III (1866) bl. 177—181, 507.

u. Rijmspreuk uit een HS. van de 15e eeuw.
Beg.: In smenschen synne.
Medegedeeld door W. Moll. — *Stud en Bijdr. op 't gebied d. hist. theologie* I (1870) bl. 302.

v. Der minnen guet (Eene verzameling spreuken en raadsels). Uitg. door Eelco Verwijs in *Van vrouwen ende van minne. Mnl. gedichten* (1871) bl. 37—51.

583. **Rijmspreuken.** — Vervolg.

w. Spreu, Fünfte Hampfel, ausgeworfen von Xanthippus [schuilnaam von Fr. Sandvoss]. Leipzig 1885. 8°.
Bl. 29: Freidank niederländisch.

x. Middelnederlandsche Rijmspreuken uit een oud Haagsch handschrift van de Koninklijke Bibliotheek als vertaalde verzen van Freidanks Bescheidenheit aangewezen en toegelicht door W. H. D. Suringar. — *Handel. v. d. Mtsch. d. Ned. Letterk.* 1885 bl. 3—56.

y. J. te Winkel, „Vrîdanc's Bescheidenheit" in het Dietsch. — *Tijdschr. v. Ned. taul- en letterk.* V (1885) bl. 310—330.

z. Middelnederlandsche Rijmspreuken uit een oud Brusselsch handschrift van de Koninklijke Bibliotheek als vertaalde verzen van Freidanks Bescheidenheit aangewezen en toegelicht door W. H. D. Suringar. — *Handel. v. d. Mtsch. d. Ned. Letterk.* 1886 bl. 185—281.

584. **Raadsels.** — Zie ook hiervóor N°. 583 *v.*

a. Oude raedsels. Naar een Brusselsch HS. uitg. door J. F. Willems. — *Belg. Museum* V (1841) bl. 99—102. Vergel. *aldaar* bl. 462.

b. Raedsel, medegedeeld door Ph. Blommaert naar een HS. te Gent. — *Oudvl. gedichten d. XII—XIVe eeuwen*, II (1841) bl. 64.

c. Middeleeuwsch raadsel, medegedeeld door C. P. Serrure. — *Vaderl. Museum* III (1859—1860) bl. 292.

585. **Rijmalmanak.**

Oude Rijmalmanak, met ophelderingen [uitg. naar het Brusselsche HS.] door J. F. Willems. — *Belg. Museum* VI (1842) bl. 307—322.

XIII. Boerden, Sproken, Verhalen en Gedichten.

Zie Jan te Winkel, Gesch. d. Ned. letterk. I bl. 456—513.

NB. De Boerden, Sproken enz. voorkomende in de hierachter volgende Verzamelingen (N°. 586—597) zijn alle onder hunne bijzondere titels in deze afdeeling opgenomen. Vooraf gaan die waarvan de dichters bekend zijn, alphabetisch op de namen dier dichters gerangschikt, daarna volgen de gedichten waarvan de vervaardigers tot heden onbekend bleven. Deze zijn alphabetisch gerangschikt naar het eerste woord van den regel waarmede zij aanvangen.

1. Verzamelingen.

586. H. Hoffmann von Fallersleben, Bericht omtrent middelnederlandsche kleinere Vertellingen. — *Alg. Konst- en Letterb.* 1821 II bl. 314.

587. F. J. Mone, Verslag van eenige middelnederlandsche kleinere gedichten, die uit het Hoogduitsch vertaald zijn. — *Anzeiger f. Kunde d. dtschen Mittelalters* III (1834) bl. 180.

588. Fragmenten van een oude verzameling van zedelijke gedichten [uitg. naar het HS. te Audenaerde] door J. F. Willems. — *Belg. Museum* VIII (1844) bl. 446—453.

589. Allegorische gedichten, met daarin gevlochten liederen, [uitg. door E. Carton naar een HS. beh. aan den Burggraaf De Croeser De Berghes]. — *Oudvl. liederen en andere gedichten d. XIV en XVe eeuwen* (1849) bl. 233—414.

Uitg. d. d. Maetsch. d. Vlaemsche Bibliophilen.

590. Kleine gedichten uit de dertiende en veertiende eeuw, uitg. naar het Hulthemsche HS. door C. P. Serrure. — *Vaderl. Museum* I (1855) bl. 41—99, 296—401.

591. Drei Mittelniederländische Gedichte, mitgetheilt [naar een HS. te Berlijn] von H. Hoffmann von Fallersleben. — *Germania* II (1857) bl. 172—176.

592. Dit sijn X goede Boerden, [naar het Hulthemsche HS.] uitgegeven en toegelicht door Eelco Verwijs. 's Gravenhage 1860. 8°.

593. Onuitgegeven verzen van Noydekin, Pieter Vreugdegaer, Jan Vrouwentroost, Jan van Gulick, Augustijntjen van Dordrecht, en anderen, medegedeeld [naar het Haagsche HS.] door J. van Vloten. — *Dietsche Warande* VII (1866) bl. 370—399.

594. Mittelrheinische und Niederländische Gedichte in einer Berliner HS., mitgetheilt von E. Martin. — *Zeitschr. f. dtsches Alterthum* XIII, *Neue Folge* I (1867) bl. 348—377.

595. J. H. Bormans, Notice sur deux fragments manuscrits de poésies thyoises de la fin du XIIIe siecle (le Bestiaire d'amours et l'Art d'aimer d'Ovide). — *Bull. de l'Acad. R. des sciences de Belg.* 38*e Ann.* 2*e Sér.* T. 27 (1869) bl. 488—505. M. facs.

596. Onuitgegeven verzen (Haagsche HS. N°. 721), medegedeeld door J. van Vloten. — *Dietsche Warande* VIII (1869) bl. 73—88. IX (1871) bl. 6 en 142. — Verg. *Zeitschr. f. dtsches Alterthum* I (1841) bl. 227—262.

597. Van vrouwen ende van minne. Middelnederlandsche gedichten uit de 14e en 15e eeuw. Uitgegeven [naar het HS. van de Kon. Bibliotheek te 's Hage, met inleiding, aanteekeningen en woordverklaringen] door Eelco Verwijs. Groningen 1871. 8°.

Bibl. v. middelnederl. letterk., afl. 4 en 5.

2. Boerden, Sproken enz. waarvan de dichters bekend zijn.

598. Van **Augustijnken van Dordt.**

Zie J. te Winkel t. a. p. bl. 479—482.

a. Gedichten van Noydekin en Augustynkin van Dordrecht, medegedeeld door D. Buddingh. — *Gesch. v. opvoeding en onderwijs* II St. 1e ged. (1843) bl. 10—18.

b. Dit's van Augustynkens Sceepkene [naar het Brusselsche HS. van den Lucidarius en het Hulthemsche HS.] uitg. door Ph. Blommaert. Met varianten van H. Hoffmann von Fallersleben. — *Oudvl. gedichten* III (1851) bl. 105—112.

— M. de Vries, Over het voorg. Vers 129, 164, 446, 458, 459, 499. — *Proeve v. Mnl. taalzuivering* (1856) bl. 18, 44—46, 103, 114, 188.

c. De Schepping [naar het Brusselsche HS. van den Lucidarius] uitg. door Ph. Blommaert. — *Oudvl. gedichten* III (1851) bl. 120—123.

d. Dit is Sinte Jans Ewangelium, alsoe 't Augustijnken gheexponeert heeft [naar het Brusselsche HS. van den Lucidarius] uitg. door Ph. Blommaert. — *Als voren* III (1851) bl. 131—142.

e. De borch van Vroudenrijc, die Augustijnken maecte, [naar het Hulthemsche HS.] uitg. door Ph. Blommaert. — *Als voren* III (1851) bl. 144—146.

f. Van der rijcheit ende van der doot [naar het Hulthemsche HS.] uitg. door Ph. Blommaert. — *Als voren* III (1851) bl. 147—148.

g. Augustijnken van Dordrecht, „jammerlicke Claghe", allegorische klaagzang op den dood van Graaf Willem IV (1345). Medegedeeld door D. Buddingh [naar het Haagsche HS.] in zijne *Geschied- en letterk. Archief* (1859) bl. 7—30 en opnieuw [als onuitgegeven] door J. van Vloten in de *Dietsche Warande* IX (1871) bl. 6—25.

h. Lijd den tijt [naar het Haagsche HS.] medegedeeld door J. van Vloten. — *Dietsche Warande* VII (1866) bl. 391—394.

i. De verlaten jonkvrouw [naar het Haagsche HS.] medegedeeld door J. van Vloten. — *Als voren* VII (1866) bl. 394—399.

599. Van **Bouden van der Lore.**

Zie J. te Winkel t. a. p. bl. 473 volg.

a. De Maghet van Ghend [naar het Hulthemsche HS.] uitg. door Ph. Blommaert in zijne uitg. van *Theophilus* (1836) bl. 95—107 en in *Oudvl. gedichten* I (1841) bl. 105—108.

b. Achte personen wenschen, door Boudewyn van der Lore [uitg. naar het Hulthemsche HS.] met aanteekeningen van J. F. Willems. — *Belg. Mus.* II (1838) bl. 432—437, later opnieuw uitgegeven door Ph. Blommaert in zijne uitg. der *Oudvl. gedichten* II (1841) bl. 111—113.

c. Dit 's Tijts Verlies. Enen edelen sproke, naar het Hulthemsche HS. uitg. door Ph. Blommaert in *Oudvl. gedichten* II (1841) bl. 109—110.

d. Voorzegging van Bulskamp, vermoedelijk door Boudewin van de Lore.—Hierna volghet, zij hu becant, eene prophetie van Bulscamp. Uitg. door C. P. Serrure, *Vaderl. Museum* III (1859—1860) bl. 423—430.

600. Van **Colpaert**.

Zie J. te Winkel t. a. p. bl. 463—464.

Van enen Ridder di God sine sonden vergaf (naar het Latijn). Naar het Hulthemsche HS. uitg. door C. P. Serrure. — *Vaderl. Museum* I (1855) bl. 50—57.

601. Van **Jacob van Oostvoren.**

a. Vander ghilden in die blauwen Scuten. — Vermeld door Hoffmann in *Horae Belg.* I bl. 94 en waarvan titelopgave en uittreksel door J. Zacher in Haupt's *Zeitschr. f. dtsches Alterth.* I (1844) bl. 266.

b. Die blauwe Scute van Jacob van Oestvoren. Uitgegeven [naar het HS. van het Rijks-Archief te 's Hage] door F. Zarncke in de inleiding (bl. LXIII—LXVII) zijner uitgave van Seb. Brant's *Narrenschiff.* Leipzig 1854.

c. Vanden ghilden in die blauwen Scuten, medegedeeld [naar het HS. uit het Rijks Archief thans behoorende aan de Kon. Bibliotheek te 's Hage] door L. G. Visscher in Dr. Wap's *Astrea* 1854 bl. 81—85.

d. Van der Blauwen Scute, medegedeeld door S. A. Buddingh in zijn werk *Een paar bladen uit de gesch. d. Kerkhervorming* (1855) bl. 63—71.

e. Van den ghilden in die blauwen Scuten, medegedeeld door J. van Vloten naar het Haagsche HS. — *Taal- en Letterb.* I (1870) bl. 90—93.

601. Van **Jacob van Oostvoren**. — Vervolg.

f. Vander Blauwen Scute. Naar het Haagsche HS. uitg. door E. Verwijs in *Van vrouwen ende van minne. Mnl. gedichten* (1871) bl. 94—103.

In de Inleiding op deze uitgave is ook afgedrukt de berijmde Bevestigingsbrief van het Narrengezelschap te Dijon, onder den naam van *La Mère folle* of *l'Infanterie Dijonnoise* bekend, door Filips den Goede in 1454 geschonken en getiteld: Mandement du Duc Philippe pour la Fete des Foux. — Zie bl. XXIV—XXVI.

602. Van **Jan Dille**.

Venus Boem met vii Coninghinnen, naar het Hulthemsche HS. uitg. door C. P. Serrure. — *Vaderl. Museum* I (1855) bl. 308—314.

603. Van **Jan Dingelsche**.

Vander Taverne, naar het Hulthemsche HS. uitg. door C. P. Serrure. — *Als voren* I (1855) bl. 86—90.

— J. Verdam, Dietsche verscheidenheden XCII. Goort (Vad. Mus. I, 88, 78). — *Tijdschr. v. Ned. Taal- en Letterk.* VIII (1888) bl. 26—29.

604. Van **Jan van Gulik** (?)

De treurige Muzikant, medegedeeld door J. van Vloten naar het Haagsche HS. — *Dietsche Warande* VII (1866) bl. 380—381.

605. Van **Jan van Hollant**.

Vanden verwenden Keyser. Sproke van 142 vs uit het Hulthemsche HS. met ophelderingen van J. F. Willems. — *Belg. Museum* X (1846) bl. 57—61.—Vgl. *aldaar* bl. 98.

— M. de Vries, Over Belg. Mus. 1846 bl. 57. — *Proeve v. Mnl. taalzuivering* (1856) bl. 113, 114, 152.

606. Van Jonker **Jan Van Hulst**.

Een exemple, ghesonden bi eenen eerweerdighen Joncheere, geheeten Jan Van Hulst, an her Perchevalen van den Nocquerstocque, priester te Gheeroudsberghe. Naar het Brusselsche HS. uitg. door J. F. Willems. — *Belg. Museum* V (1841) bl. 451—52.

607. Van **Lodewike**.

Zie J. te Winkel t. a. p. bl. 470.

Vanden Eenhoren, een edel poent (door Lodewike), Naar het Hulthemsche HS. uitg. door C. P. Serrure. — *Vaderl. Museum* I (1855) bl. 314—316.

— C. P. Serrure, Over het gedicht: „Vanden Eenhoren". — *Als voren* II (1858) bl. 463—467. — Verg. M. de Vries in *Taalk. Magazijn* IV (1842) bl. 20 en *Spiegel historiael* IIe Part. (1879) VII[9] vs 1—50, bl. 445.

608. Van **Noydekijn.**

Zie J. te Winkel t. a. p. bl. 233 volg., 479.

a. H. Hoffmann von Fallersleben, Bericht omtrent een HS. bevattende het rijmwerk Noedekyn.— *Alg. Konst- en Letterb.* 1821 II bl. 371.

b. Fragmenten van Noydekin, 1°. beg.: Bouen der natueren leere; 2°. beg.: Et is vrou eren wel geuallen; 3°. beg.: Gonst is alre gauē groet.—Mededeged. door W. Bilderdijk naar het Haagsche HS. in zijne *Taal- en dichtk. Verscheidenh.* III (1822) bl. 160—174.

c. Min vrou heyt wendelmoet. Beg.: In sorgen hebbic gesin altoes. — Naar het Haagsche HS. uitg. door J. Zacher. — *Zeitschr. f. dtsches Alterth.* I (1841) bl. 243—244.

d. Zedekundig gedicht van Noydekin (Nu dic wile hordic lesen). Naar het Haagsche HS. mededeged. door D. Buddingh in zijne *Geschied. v. opvoeding en onderwijs* II (1845) bl. 12—15.

— Tweede gedicht van Noydekin (Koning Eere). — *Als voren* bl. 15—18.

e. Fragmenten van Noydekin medegedeeld door J. van Vloten naar het Haagsche HS. 1°. In sorgen heb ic gesin altoes; 2°. Nu dit wile hordic lesen; 3°. Die Coninc Ere woude opgeven; 4°. Et is Vrou Eren wal gevallen. — *Dietsche Warande* VII (1866) bl. 372—376.

f. In sorgen heb ic gesin altoes. Uitg. naar het Haagsche HS. door Eelco Verwijs. — *Van vrouwen ende van minne* (1871) bl. 43.

— E. Verwijs, Bladvulling (Verbetering van vs 5 van het voorg.). — *Taal- en Letterb.* III (1872) bl. 76.

g. Zes gedichtjes van Noydekin (1°. Nu dicwile hordic lesen; 2°. Et is Vrou Eren wal gevallen 3°. Die Coninc Ere woude opgeven; 4°. Min vrou heyt Wenmoet, beg.: In sorgen heb ic gesin altoes; 5°. Gonst is alre gaven groet; 6°. Boven der naturen leere), naar het Haagsche HS. uitg. door J. te Winkel op bl. 7—14 zijner uitgave van *Esopet* (1881).

609. Van **Pieter van Iersele.**

Zie J. te Winkel t. a. p. bl. 458.

a. Wisen raet van Vrouwen Vertelling, naar het Hulthemsche HS. uitg. door J. F. Willems. — *Belg. Mus.* III (1839) bl. 108—114 en uitvoeriger uitg. door Eelco Verwijs in zijne *Bloeml. v. mnl. dichters* III (1861) en 2e druk (1884) bl. 23—28.

609. Van **Pieter van Iersele.** — Vervolg.

b. Hoe een Keyser twee princhen dede versoenen, herausg. von E. von Kausler nach der Comburger HS. — *Denkm. altniederl. Sprache u. Literatur* III (1866) bl. 118—125, 464.

610. Van **Taelman.**

Dat beter beleet. Naar het Hulthemsche HS. uitg. door J. F. Willems. — *Belg. Museum* V (1841) bl. 449—450.

611. Van **Willem van Hildegaersberch.**

Zie J. te Winkel t. a. p. bl. 482—497.

a. H. Hoffmann von Fallersleben, Bericht omtrent een HS. met 117 Gedichten van Willem van Hildegaersberch. — *Alg. Konst- en Letterb.* 1821 II bl. 314.

b. D. Buddingh, Beschrijving en Inhoudsopgave van het Haagsche HS. der gedichten van Willem van Hildegaertsberch, in zijn werk *Over oude en nieuwe drinkplegtigheden* (1842) bl. 97—104.

Zie omtrent de lotgevallen van dit HS.: J. A. Clignett, *Bijdragen*, bl. xxviii vlg.: *Der Minnen loep* uitg. door P. Leendertz, Inl. xlviii; *De Katholiek* VII, 275 vlg. en *Vanden Sacramente v. Amsterdam* uitg. door A. J. Pluym, bl. 12 volg.

---

c. Gedicht van Willem van Hilgaertbergen (*sic*), getiteld: Van goede Heeren, mededeg. in den Brief van H. van Wijn aan J. C. de Jonge, in diens *Verh. over den oorsprong der Hoeksche en Kabeljaauwsche twisten* (1817) bl. xxx—xxxii. — In zijn geheel opgenomen op bl. 101—102 van de hierachter onder *o* vermelde uitgave.

d. G. C. F. Lisch, Bericht omtrent eenige Fragmenten te Rostock der gedichten van Willem van Hillegaertsberch. — *Jahrb. d. Vereins f. Mecklenburgische Geschichte und Alterth.* VIII (1843) bl. 217. Vertaald in de *Verslagen en Berigten d. Vereen. ter bevord. d. oude Nederl. letterk.* I (1844) bl. 39. — Vgl. aldaar bl. 41 en *Handel. v. d. Mtsch. d. Ned. Letterk.* 1844 bl. 50 en 1845 bl. 47 vv.

e. Hoe die eerste partie in Hollant quam. Naar het Haagsche HS. uitg. door J. C. de Jonge, in zijn *Verh. over den oorsprong der Hoeksche en Kabeljaauwsche twisten* (1817) bl. 269—280 en opgenomen op bl. 122 van de hierachter onder *o* vermelde uitgave.

— L. Leopold, Eene verbetering? — *Taalgids* VIII (1866) bl. 142—143.

611. **Willem van Hildegaersberch.** — Vervolg.

f. Een notabel, medegedeeld door W. J. A. Jonckbloet in zijne uitg. der *Dietsche Doctrinale* (1842) bl. 336 en opgenomen op bl. 138 der hierachter vermelde uitg. (*o*).

g. Van sempelen ghelove. — In *Der Leken Spieghel* uitg. door M. de Vries (1844), Bk I, C. 2 en daaruit overgenomen op bl. 100 der hierachter onder *o* vermelde uitgave.

h. Hoe man ende wijff sullen leven. — *Als voren* Bk III, C. 9 en overgenomen op bl. 96 der hierachter onder *o* vermelde uitgave.

i. Van III figuren. Medegedeeld naar een HS. te Rostock door G. C. F. Lisch in *Jahrb. d. Vereins f. Mecklenb. Gesch.* VIII (1843) bl. 217—218 en daaruit overgenomen in *Verslagen en berigten d. Vereen. ter bevord. d. oude Nederl. letterk.* I (1844) bl. 39. — In de nieuwe uitg. (hierachter *o*) komt dit gedicht voor op bl. 42.

j. Enen Hontsbete. Naar het Hulthemsche HS. uitg. door C. P. Serrure. — *Vaderl. Mus.* I (1855) bl. 93—95. Ook opgenomen onder het opschrift Vander hontsschede op bl. 87 der hierachter onder *o* vermelde uitgave.

k. Willem van Hildegaertsberge, 1350—1408, 1°. Van den ouden ende van den jonghen; 2°. Van den ghesellen die omzeylden; 3°. Van der heligher Kerken; 4°. Een onderscheit van hilic ende ghesteliken luden; 5°. Van drierhande staet der werlt. — Uitg. naar het Hulthemsche HS. door Ph. Blommaert in den *Theophilus enz.* (1858) bl. 73—93.

Naar het Haagsche HS. zijn deze gedichten opgenomen op bl. 67, 80. 111, 153 en 207 der hierachter onder *o* vermelde uitgave.

— M. de Vries, Tekstcritiek IX. Hildegaertsberch, Vanden ouden ende van den jonghen, vs 206, uitg. door Ph. Blommaert. — *Taal- en Letterb.* I (1870) bl. 160—163.

l. Die interpretatie van Dominus. Uitg. naar het Brusselsche HS. door Ph. Blommaert. — *Dietsche Warande* V (1860) bl. 500—503 en opgenomen op bl. 71 der hierachter onder *o* vermelde uitgave.

m. Van den monick. Naar het Haagsche HS. uitg. door E. Verwijs. — *X Goede boerden* (1860) bl. 25—32 en opgenomen op bl. 179 der hierachter vermelde uitg. (*o*).

— J. van Vloten, Textcritiek op Tien goede boerden bl. 25. — *Taal- en Letterb.* I (1870) bl. 145.

611. **Willem van Hildegaertsberch.** — Vervolg.

— E. Verwijs, Een bezwaar op Sinte-Thomasdag [tegen het voorgaande]. — *Als voren* I bl. 149—152.

n. Van enen cruut ende hiet selve. Uitg. naar het Haagsche HS. door P. Leendertz Wz. — *Navorscher* XIII (1863) bl. 48—51 en opgenomen op bl. 26 der hierachter vermelde uitg. (*o*).

o. Gedichten van Willem van Hildegaersberch, van wege de Maatschappij der Nederlandsche Letterkunde te Leiden uitgegeven [naar het Haagsche HS., met inleiding, aanteekeningen en woordenlijst] door W. Bisschop en E. Verwijs. 's Gravenhage 1870. gr. 8°.

De inleiding bevat: 1°. De dichter. Tijd van vervaardiging der gedichten. — 2°. Willem van Hildegaersberch, de dichter van het tweede deel van den Reinaert. — 3°. Handschriften, fragmenten en afzonderlijk voorkomende stukken. — 4°. Wijze van uitgave.

p. E. Verwijs, Tekstkritiek I, II. Hildegaersberch II, 67, LXIV, 127. — *Taal- en Letterb.* I (1870) bl. 229—233.

3. Boerden, Sproken en Gedichten waarvan de vervaardigers onbekend zijn.

Alphabetisch gerangschikt naar het eerste woord van den regel waarmede zij aanvangen.

612. **Een berespen up dleven van der weerelt.**
Beg.: Ach mensche, hoe bestu dus verdort.
Naar een HS. te Audenaarde uitg. door J. F. Willems. — *Belg. Museum* VIII (1844) bl. 447.

613. **Hier beghint den AB recht ende averecht; op elc littere een vers.**
Beg.: Aensiet dese vrouwen hoe si gaen.
Uitg. naar het Hulthemsche HS. door Ph. Blommaert. — *Oudvl. Gedichten* III (1851) bl. 143.
— M. de Vries, Over vs 24 van het voorg. — *Proeve v. Mnl. taalzuivering* (1856) bl. 95.

614. **Van dat die liede sijn gherne geheten joncfrou.**
Beg.: Al dunct der lieden meest algader.
Naar het Hulthemsche HS. uitg. door C. P. Serrure. — *Vaderl. Museum* I (1855) bl. 76—78.

615. **Van den cnape van Dordrecht ene sotte boerde.**
Beg.: Alle swighet ende hoort.
Naar het Hulthemsche HS. uitg. door E. Verwijs in *X Goede boerden* (1860) bl. 4—10.

616. **Die Werelt es mit allen bedorven!**
Beg.: Almogende God, wair es nu tleven.
Uitg. naar MS. Germ. 4°. N°. 557 der Kon. Bibliotheek te Berlijn door A. Beets. — *Tijdschr. v. Ned. taal- en letterk.* VI (1886) bl. 79—80.

617. **Van suveren Cledren te dragen alle vrouwen.**
Beg.: Als ic aensie den edelen aert.
Naar het Hulthemsche HS. uitg. door C. P. Serrure.— *Vaderl. Museum* I (1855) bl. 350—352.

618. **Van dat niemen en can ghedoen hi en es begrepen.**
Beg.: Als ic peinse ende visere.
Naar het Hulthemsche HS. uitg. door Ph. Blommaert.— *Dietsche Warande* I (1855) bl. 134—136.

619. **Een goet exempel.**
Beg.: Als men de werelt wel beziet.
Uitg. door E. Carton naar het HS. van den Burggraaf De Croeser De Berghes. — *Oudvl. liederen en andere gedichten der XIVe en XVe eeuwen* (1849) bl. 440—450.

620. **Van Minnen.** — Ene vriendelike groete van enen lieve ten anderen.
Beg.: Alsoe meneghen goeden dach.
Naar het Hulthemsche HS. uitg. door C. P. Serrure.— *Vaderl. Museum* I (1855) bl. 366—367.

621. **Van Minnen.**
Beg.: Ane u, reyne creature.
Als voren. I (1855) bl. 389—391.

622. **Van Minnen.**
Beg.: Ay! in wiste noyt van minnen.
Naar het Hulthemsche HS. uitg. door J. F. Willems in *Belg. Museum* IV (1840) bl. 222—224 en door C. P. Serrure in *Vaderl. Museum* I (1855) bl. 387—389.

623. **Staet vaste het Waeyt sere, ghemaect op Ghestadecheit.**
Beg.: Boven al soe dunct mi goet.
Naar het Hulthemsche HS. uitg. door C. P. Serrure.— *Vaderl. Museum* I (1855) bl. 359—361.

624. **Dits vanden tanden.**
Beg.: Buten Bruesele soudic varen.
Naar het Hulthemsche HS. uitg. door E. Verwijs in *X Goede boerden* (1860) bl. 23—24.

625. **Van verlorenen dienste.**
Beg.: Constic ghegheven minen tijt.
Naar het Hulthemsche HS. uitg. door C. P. Serrure.— *Vaderl. Museum* I (1855) bl. 363—365.

626. **Hier verstaet van hovesscher nyaelder Minne.**
Beg.: Daer lief tote lief hem verbint.
Als voren I (1855) bl. 376—377.

627. **Dit es en expositie vanden viere vingheren ende vanden dume.**
Beg.: Daer staet ghescreven: Invenite.
Naar het Hulthemsche HS. uitg. door Ph. Blommaert in *Oudvl. Gedichten* III (1851) bl. 128—130.

628. **Van Miltheiden.**
Beg.: Dat alder edelste, dat men vint.
Naar het Hulthemsche HS. uitg. door C. P. Serrure.— *Vaderl. Museum* I (1855) bl. 341—344.

629. **Van den Stocvisch.**
Beg.: De stocvisch heeft enen goeden rede.
Naar het Hulthemsche HS. uitg. door F. A. Snellaert.— *Belg. Museum* X (1846) bl. 342.

630. **Van den IX besten.**
Beg.: Den eersten rudder settic voeren.
Naar het Comburgsche HS. uitg. door E. von Kausler.— *Altniederl. Gedichte* II (1866) bl. 141—161, 481. — Verg. hierachter N°. 730.

631. **Vanden Kaerlen.**
Beg.: Der Mey comt hier, dez machmen scouwen.
Naar het HS. der Kon. Bibliotheek te 's Hage uitg. door E. Verwijs in *Van Vrouwen ende van Minne*, *Mnl. gedichten* (1871) bl. 69—77.

— P. Leendertz Wz., Tekstkritiek III. Over het voorgaande bl. 70 vs 19. — *Navorscher* XXIV (1874) bl. 296.

— E. Spanoghe, Het gedicht „vanden Kaerlen" iets of wat leesbaarder gemaakt. Antwerpen 1884. 8°.
Verg. Handel. van het XIXe Ned. taal- en letterk. Congres te Brugge (1887) bl. 182.

632. **Ein mittelniederländisches Minnelied.**
Beg.: Der wynt' ys verghanghen ons compt des meyens tyet.
Naar een HS. gevonden te Hanau uitg. door Frommann. — *Anz. f. Kunde d. dtschen Vorzeit* N. F. XVII (1870) kol 242.

633. **Van vrouwen.**
Beg.: Des Meyen nacht doet verhoghen.
Naar het HS. der Kon. Bibl. te 's Hage uitg. door E. Verwijs in *Van Vrouwen ende van Minne. Mnl. gedichten* (1871) bl. 89—91.

634. **Dat Creatueren qualijc te ghelovene sijn.**
Beg.: Die den Creatueren
gheloeft met enegher trouwen.
Naar het Hulthemsche HS. uitg. door C. P. Serrure. — *Vaderl. Museum* II (1858) bl. 162—165.

635. **Zedelijke gispingen, wenschen en voorschriften.**
Beg.: Die ene stede bezeten heeft.
Naar het Haagsche HS. medegedeeld door J. van Vloten. — *Dietsche Warande* VII (1866) bl. 376—380.

636. **Van Castidemente.**
Beg.: Die jonc ende kintsch es van naturen.
Naar het Hulthemsche HS. uitg. door C. P. Serrure. — *Vaderl. Museum* I (1855) bl. 336—337.

637. **Dits vanden Anxt.**
Beg.: Die levet in anxte, hi levet in eren.
Als voren I (1855) bl. 71—72.

638. **Vanden Minnere.**
Beg.: Die loen was alte menech fulde.
Als voren I (1855) bl. 370—371.

639. **Van der princhen rade.**
Beg.: Die scrifture doet ons verstaen.
[Naar het Comburgsche HS.] herausg. von E. von Kausler. — *Altniederl. Gedichte* II (1866) bl. 200—203, 519.

640. **Dat Edele lant van Cockaengen.**
Beg.: Die neringhe is menigherande.
a. Dit is van dat edele lant van Cockaenghen. Fragment van 71 vs uit de 14e eeuw, uit een HS. van J. Koning medegedeeld door H. Hoffmann von Fallersleben in *Altdeutsche Blätter* I (1835) bl. 165. — Verg. *Horae Belg.* I bl. 94 en R. P. A. Dozij in *Verslagen en berigten d. Vereen. t. bevord. d. oude Nederl. letterk.* II (1845) bl. 36. — De eerste 14 vs reeds bij J. Koning, *Ophelderende Verklaring v. h. oud letterschrift*, *uitg. door de Maatsch. Tot nut van 't Alg.* (1818) bl. 11. Zie het facsimile aldaar pl. II N°. 10.
b. M. de Vries, Nader bericht omtrent Dat edele lant van Cockaengen. — *Verslagen en berigten d. Vereen. t. bevord. d. oude Nederl. Letterk.* IV (1847) bl. 69. — Vgl. D. Buddingh, *Ontdekking v. Amerika* (1838) bl. 9—10 en noot 5.

641. **Van onder Windene.**
Beg.: Die van cleinen onder winden.
Naar het Hulthemsche HS. uitg. door C. P. Serrure. — *Vaderl. Museum* I (1855) bl. 328—330.

642. **Vanden Wandelinghen.**
Beg.: Die vrouwen sijn alselc van seden.
Als voren I (1855) bl. 322—327.

643. **Dits van den man die gherne dranc.**
Beg.: Dits van den man die herde gherne.
Naar het Hulthemsche HS. uitg. door J. F. Willems. — *Belg. Museum* X (1846) bl. 51—57. Verg. *aldaar* bl. 98.

— M. de Vries, Over Belg. Museum 1846 bl. 51 vs 4—8, bl. 57 vs 182. — *Proeve v. mnl. taalzuivering* (1856) bl. 113—114, 182—185.

— J. Verdam, Dietsche verscheidenh. XXXIII, over Belg. Museum X, 55, 131. — *Tijdschr. v. Ned. Taal- en Letterk.* I (1881) bl. 140—142.

644. **Gedicht zonder titel.**
Beg.: Doet wel die wile dat ghi leeft.
Mededeged. door N. C. Kist naar een HS. van het voormalig St. Jansklooster te Weesp. — *Ned. Arch. v. Kerkel. Gesch.* VII (1847) bl. 183 en opnieuw door F. H. G. van Iterson in *Stemmen uit den voortijd* (1857) bl. 14.

645. **Nota bene.**
Beg.: Drie dinghen weet ic wel voorwaer.
Kronijk v. h. Histor. Gezelsch. te Utrecht III (1847) bl. 66.

646. **Den Prijs van Vrouwe, op drie Stene.**
Beg.: Drie steene sijn hier op der erden.
Naar het Hulthemsche HS. uitg. door C. P. Serrure. — *Vaderl. Museum* I (1855) bl. 394—397.

647. **Van XII cnechten die ruddren worden van heeren.**
Beg.: Edele vrauwen ende goet van gronde.
[Naar het Comburgsche HS.] herausg. von E. von Kausler. — *Altniederl. Gedichte* II (1866) bl. 162—164, 490.

648. **Van Lacarise den katijf, die een ander sach bruden sijn wijf.**
Beg.: Een avontuere in corten wort.
Naar het Hulthemsche HS. uitg. door Eelco Verwijs in *X Goede boerden* (1860) bl. 19—22.

649. **Van den dorpsman ende zinen wiue.**
Beg.: Een dorpman was hier te voren.
[Naar het Comburgsche HS.] herausg. von E. von Kausler. — *Altniederl. Gedichte* II (1866) bl. 217—219, 529.

650. **Van der roese des crucen.**
Beg.: Een edel roese die hebbic vonden.
Als voren II (1866) bl. 196—199, 517.

651. **Een edel Wijf ende een hoghe gheboren.**
Beg.: Een edel wijf ende een hoghe gheboren.
Naar het Hulthemsche HS. uitg. door C. P. Serrure. — *Vaderl. Museum* I (1855) bl. 78—81.
— J. Verdam, Dietsche Verscheidenh. XLV Voorden (Vad. Mus. I, 79 regel 1). — *Tijdschr. v. Ned. Taal- en Letterk.* III (1883) bl. 195.

652. **Ene Exsempel noch.**
Beg.: Een goet man, een predecare.
Naar het Hulthemsche HS. medeged. door C. P. Serrure. — *Vaderl. Museum* I (1855) bl. 332—333.

653. **Van den ouden ridder ende den jonghen.**
Beg.: Een hoghe gheborne maghet rike.
Naar het Hulthemsche HS. uitg. door J. F. Willems. — *Belg. Museum* VIII (1844) bl. 96—102.

654. **Van eenen joncchelinghe ende van eenen ermite.**
Beg.: Een jonghelinc vul der werelt luste.
Uitg. door E. Carton naar het HS. van den Burggraaf De Croeser De Berghes. — *Oudvl. liederen enz. der XIVe en XVe eeuwen* (1849) bl. 489—517.

655. **Van maer.**
Beg.: Een leelic woort ende ongheraect.
[Naar het Comburgsche HS.] herausg. von E. von Kausler. — *Altniederl. Gedichte* II (1866) bl. 213—216, 525.

656. **Ene Questie.**
Beg.: Een man hebbe een wijf ende een scaep.
Naar het Hulthemsche HS. uitg. door C. P. Serrure. — *Vaderl. Museum* I (1855) bl. 317.

657. **Vanden Fondamente.**
Beg.: Een salich wijf, van jonghen daghen.
Als voren I (1855) bl. 357—359.

658. **Van enen here die vremde liede bi hem nam ende verdreef sinen brueder.**
Beg.: Een vrient ter noet es altoes goet.
Naar het Hulthemsche HS. uitg. door J. F. Willems. — *Belg. Museum* X (1846) bl. 76—84.

659. **Van den plucten spoerwaer.**
Beg.: Eene jonghe maget hadde gheset.
Naar het Haagsche HS. medeged. door J. van Vloten. — *Dietsche Warande* VII (1866) bl. 383—384.

660. **De ghelasen Sale.**
Beg.: Eens meyes tijts quam ic ghegaen.
Naar het Hulthemsche HS. uitg. door C. P. Serrure. — *Vaderl. Museum* II (1858) bl. 157—162.

661. [**Hoverde ende ommate**]. XIV Didaktische strofen, naar een HS. van de XVe eeuw.
Beg.: Eñ altoes op die....
Nu hebbic alsoe gedaen.
Mededeg. in *Dietsche Warande* IV (1858) bl. 45—50.

662. **Fragment van een Leerdicht** [lees Minnedicht].
Beg.: Ende daer na 'doe dese bede.
Uitg. naar een HS. van de Mtsch. der Ned. Letterk. door L. Ph. C. van den Bergh. — *N. Reeks d. werken v. d. Mtsch. d. Ned. Letterk.* VII 1e st. (1852) bl. 149—155.

663. **Ene scone exempel van eenen jonghen kinde ende van haren scoelmeester.**
Beg.: Ene scone exempel willic ontbinden.
Naar het Hulthemsche HS. uitg. door J. F. Willems. — *Belg Museum* I (1837) bl. 326—339.

664. **Ene beschedene Jacht.**
Beg.: Enen roeden mont, met rosen baer.
Naar het Hulthemsche HS. uitg. door C. P. Serrure. — *Vaderl. Museum* II (1858) bl. 151—156.

665. **Lof der vrouwe.**
Beg.: Enes dincs so byn ic wel vroet.
Naar een afschrift van een HS. op de Kon. Bibliotheek te Berlijn, uitg. door M. de Vries. — *Handel. v. d. Mtsch. d. Ned. Letterk.* 1867 bl. 32—35.

666. **Van Eren.**
Beg.: Ere es een edel wort.
Naar het Hulthemsche HS. uitg. door C. P. Serrure. — *Vaderl. Museum* I (1855) bl. 72—73.

667. **Van eenen verwaenden coninc.**
Beg.: Exempel vertrect men hier ende daer.
Nach der Comburgische HS. herausg. von E. von Kausler. — *Altniederl. Gedichte* II (1866) bl. 204—212, 521.

668. **Beloonde ridderdeugd.**
Beg.: Eyn hoghe gheboren maget rike.
Naar het Haagsche HS. mededeg. door J. van Vloten. — *Dietsche Warande* VIII (1869) bl. 78—83.
— Eelco Verwijs, Tekstkritiek III, Bekroonde Ridderdeugd. — *Taal- en Letterb.* I (1870) bl. 233—238.

669. **Van enen armen Pilgrijn.**
Beg.: Eynen armen pelgrijn, jonc van dagen.
Naar het Hulthemsche HS. uitg. door C. P. Serrure.— *Vaderl. Museum* I (1855) bl. 362—363.

670. **Borchgravinne van Vergi.** — Naar het Fransch.
Zie J. te Winkel t. a. p. bl. 461.

Beg.: Gherechte minnare waer ghi sijt.

a. W. J. A. Jonckbloet, De Burchgravinne van Vergi, eene proeve van romantische dichtkunst. — *Mengel. v. h. letterl. Genootsch. Oefening kweekt kennis. Proza* 1842. bl. 65—90.

---

b. De Borchgravinne van Vergi. Uitg. naar het Hulthemsche HS. door Ph. Blommaert. — *Oudvl. Gedichten* I (1838) bl. 57—73.

c. J. J. Lambin, Verslag van een fragment [eener tweede bewerking] van een gedicht over de Borchgravinne van Vergi. — *Belg. Museum* II (1838) bl. 57—58.

d. De Borchgravinne van Vergi, derde [verkorte] bewerking. — *Der Minnen Loep van* Dirc Potter, uitg. door P. Leendertz Wz. (1845) vers 430—608 van Boek II, bl. 139—145.

e. De Borchgravinne van Vergi, Middelnederlandsch gedicht uit het begin der 14e eeuw, opnieuw naar het [Hulthemsche] HS. uitg. door S. Muller Hz. Leiden 1873. 8°.

f. M. de Vries, Tekstcritiek XV. Borchgravinne van Vergi, vs 225. — *Taal- en Letterb.* IV (1873) bl. 62, 63.

——— Borchgravinne van Vergi, vs 1062. — *Tijdschr. v. Ned. Taal- en Letterk.* II (1882) bl. 317—320.

——— Bladvulling. (Borchgravinne van Vergi, vs 336, 385—392, 411 volg., 467 volg., 846, 1035). - *Als voren* IV (1884) bl. 110—112.

Als volksboek verscheen:

g. Een schoone historie van der Borchgravinne van Vergi enz. t'Antwerpen bij de Wed. van Jacob van Liesveldt z. j. (c. 1550) 8°. — In 1648 door Otto Bz. Smient te Amsterdam herdrukt.

671. **De drie dieven.**

Van iij ghesellen die den bake stalen.
Beg.: Ghi goede liede, hoort na mie!
Naar het Hulthemsche HS. uitg. door J. F. Willems.— *Belg. Museum* X (1846) bl. 69—76.

672. **Heer Erentrijk.**

Beg.: God die gheeft sinen vrient.
Naar het Haagsche HS. uitg. door J. van Vloten. — *Dietsche Warande* IX (1871) bl. 142—157.

673. **Een bispel van II Blinden.**
Beg.: God, ons here, es mechtich al.
Naar het Hulthemsche HS. uitg. door C. P. Serrure. — *Vaderl. Museum* I (1855) bl. 45—47.

674. **Van Minnen.**
Beg.: Goeden dach gheve u God, scone.
Als voren I (1855) bl. 368—369.

675. **Vanden goeden Hope.**
Beg.: Goeden hope moet sijn ghebenedijt.
Als voren I (1855) bl. 95—96.

676. **Van wel connen te helene.**
Beg.: Helen es ene edele doecht.
Naar het Hulthemsche HS. uitg. door F. A. Snellaert. — *Belg. Museum* X (1846) bl. 343—344.

677. **Ene aensprake ende een wedertale van minnen.**
Beg.: Her mey, ghine moghet mi niet verblinden.
Naar het Hulthemsche HS. uitg. door C. P. Serrure. — *Vaderl. Museum* I (1855) bl. 373—375.

678. **Van Minnen.**
Beg.: Herte ende sijn ende mijn vermoghen.
Als voren I (1855) bl. 381—383.

679. **Dit es de frenesie**, hekelschrift der 14e eeuw.
Beg.: Het dich al dat lepel lect.
Naar het Amsterdamsche HS. van de Rose uitg. door J. F. Willems in *Mengel. v. vaderl. inhoud* (1827—1830) bl. 29—38; door D. Buddingh in zijn *Archief, Mengelwerk* (1859) bl. 150 en door E. Verwijs in *X Goede boerden* (1860) bl. 37—40.

679*a*. **De vier heren wenschen.**
Beg.: Het saten heren viere.
Medegedeeld [naar het Hulthemsche HS.] door F. J. Mone. — *Quellen und Forschungen zur Geschichte der Teutschen Literatur und Sprache* I (1830) bl. 145—155; later afgedrukt door Ph. Blommaert in zijne uitg. der *Oudvl. gedichten* II (1841) bl. 114—116 en door Prudens van Duyse *aldaar* op bl. 103—104 in nieuw-Nederlandsche verzen overgebracht.

679*b*. **De vijf heren wenschen.**
Beg.: Het saten heren vive.
Medegedeeld naar het Hulthemsche HS. door Ph. Blommaert. — *Oudvl. Gedichten* II (1841) bl. 119—120.

679*c*. **De vijf vrouwen wenschen.**
Beg.: Het saten vrouwen scone.
Medegedeeld naar het Hulthemsche HS. door Ph. Blommaert. — *Als voren* II (1841) bl. 117—119.

680. **Vanden verrader.**
Beg.: Het vraghede een clerc van Mompalier.
Naar het Blankenheimer HS. te Berlijn uitg. door H. Hoffmann von Fallersleben. — *Germania* II (1857) bl. 172—176.

681. **Dits een exempel vrayen, betekent bi iii Papegayen.**
Beg.: Het was een goet man hier te voren.
Naar het Hulthemsche HS. uitg. door C. P. Serrure. — *Vaderl. Museum* I (1855) bl. 47—50.

682. **Den hoet van Minnen.**
Beg.: Het woende te Bruesel, in die stat.
Als voren I (1855) bl. 384—386.

683. **Vanden goeden Brueder.**
Beg.: Het woende, wilen in een lant.
Als voren I (1855) bl. 57—66.

684. **De mantel van eren.**
Beg.: Hets ghesciet, te menigher stede.
Naar het Hulthemsche HS. uitg. door J. F. Willems. — *Belg. Museum* X (1846) bl. 64—69.

685. **Vanden Covente.**
Beg.: Hoert na mi, in lieghe u twint.
Naar het Hulthemsche HS. uitg. door C. P. Serrure. — *Vaderl. Museum* I (1855) bl. 82—86.

686. **Van houeerden.**
Beg.: Houeerde es tquaetste venijn.
[Naar het Comburgsche HS.] herausgegeben von E. von Kausler. — *Altniederl. Gedichte* II (1866) bl. 220—221, 530.

687. **Gedichtje zonder titel.**
Beg.: Hij is wijs eñ wel gheleert.
Naar een HS. uit het voormalig St Jansklooster te Weesp uitg. door F. H. G. van Iterson. — *Stemmen uit den voortijd* (1857) bl. 6.

688. [**Van ware liefde**].
Beg.: Ic arem van trooste maer rijc van minnen.
Uitg. door E. Carton naar een HS. van den Burggraaf De Croeser De Berghes. — *Oudvl. liederen* (1849) bl. 387—396.

689. **Van dinghen die selden gheschien.**
Beg.: Ic beghinne in mijn ghedicht aldus:
Naar het Hulthemsche HS. uitg. door J. F. Willems. — *Belg. Museum* X (1846) bl. 118—120.

690. **Den boem van Minnen.**
Beg.: Ic ben ane ene minne comen.
Naar het Hulthemsche HS. uitg. door C. P. Serrure. — *Vaderl. Museum* I (1855) bl. 397—401.

691. **Swighen brinct vele rusten in.** Tafeldicht der XVe eeuw.
Beg.: Ic can ghelaten, in moet dichten.
Medegedeeld door K. Stallaert. — *De Eendragt* VI (1851—52) bl. 99.

692. **Van den bonten houdevare.**
Beg.: Ic hoorde segghen in een wile.
Mededeged. door J. F. Willems naar een HS. der Bourg. Bibliotheek. — *Belg. Museum* III (1839) bl. 236.

693. **Ene Boerde.**
Beg.: Ic minne een wijf die scande geert.
Naar het Hulthemsche HS. uitg. door C. P. Serrure. — *Vaderl. Museum* I (1855) bl. 369—370.

694. **Ene goede boerde van enen man die bedrogen wart.**
Beg.: Ic prijs een wijf, die haren man.
Naar het HS. der Kon. Bibliotheek te 's Hage uitg. door E. Verwijs. — *Van Vrouwen ende van Minne*, *Mnl. gedichten* (1871) bl. 34—36.

695. **Van der zalen.**
Beg.: Ic quam al hier, in weet van waer.
[Naar het Comburgsche HS.] herausgegeben von E. von Kausler. — *Altniederl. Gedichte* II (1866) bl. 126—130, 472.

696. **Ene boerde.**
Beg.: Ic quam gegaen met liste.
Naar het Hulthemsche HS. uitg. door E. Verwijs. — *X Goede boerden* (1860) bl. 36.

697. **Vander hogher Salen.**
Beg.: Ic quam van hier, in weet van waer.
Naar het Hulthemsche HS. uitg. door C. P. Serrure. — *Vaderl. Museum* I (1855) bl. 347—349.

698. **Dit sijn drie papegayen sprekende den prijs van vrouwen.**
Beg.: Ic sach enen groten boem.
Naar het Hulthemsche HS. uitg. door J. F. Willems. — *Belg. Museum* VII (1843) bl. 229—230.

699. **Van eere vrauwen die niet noode Vygilyen seide ouer doode.**
Beg.: Ic vant ghescreuen ende las.
[Naar het Comburgsche HS.] herausgegeben von E. von Kausler. — *Altniederl. Gedichte* II (1866) bl. 101—110, 449.

700. **Een edel Exempel.**
Beg.: Ic vant gescreven op eenen serc.
Naar het Hulthemsche HS. medegedeeld door Ph. Blommaert. — *Dietsche Warande* II (1856) bl. 352—354.

701. **Orlof.**
Beg.: Ick clage dir, zure winter calt!
Naar het Haagsche HS. medegedeeld door J. van Vloten. — *Als voren* VIII (1869) bl. 86—88.

702. **Allerlei ellendigen.**
Beg.: Ick quam daer ic groet wonder sach.
Als voren VIII (1869) bl. 73—75.

703. **Van den jonghen mooncskine.**
Beg.: In dordine van Cistiaus was.
[Naar het Comburgsche HS.] herausgegeben von E. von Kausler. — *Altniederl. Gedichte* II (1866) bl. 186—195, 514.

704. **VII letteren daer men mede Wapene spelt.**
Beg.: In een prieel quam ic ghegaen.
Naar het Hulthemsche HS. uitg. door C. P. Serrure. — *Vaderl. Museum* I (1855) bl. 352—357.

705. **Vanden wilden Man.**
Beg.: In enen visioene dat ic sach.
Als voren II (1858) bl. 196—200.

706. **Van enen Scutter.**
Beg.: In ere haghen dat ic quam.
Als voren I (1855) bl. 68—69.

707. **Van tien Poenten van Minnen.**
Beg.: In tien poenten machmen bekinnen.
Als voren I (1855) bl. 372.

708. **Dit sijn twee poenten daer ere anc leghet.**
Beg.: In vele manieren mach men merken.
Als voren I (1855) bl. 74—76.

709. **Mijn vriendelic lieff.**
Beg.: Lief troest, mijns hartzen salicheit.
Naar het HS. der Kon. Bibliotheek te 's Hage uitg. door E. Verwijs. — *Van Vrouwen ende van Minne*, *Mnl. gedichten* (1871) bl. 66—68.

710. **Minneklachten.**
Beg.: Lieft si mi, ende ic en mach.
Naar het Haagsche HS. medegedeeld door J. van Vloten. — *Dietsche Warande* VIII (1869) bl. 83—86.

711. **Een bispel van II clerken, ene goede boerde.**
Beg.: Men heeft ghehoert an ghedichte.
Naar het Hulthemsche HS. uitg. door Eelco Verwijs. — *X Goede boerden* (1860) bl. 11—18.
— J. van Vloten, Textcritiek III, op Tien goede boerden 3, vs 185—192. — *Taal- en Letterb.* I (1870) bl. 146.
— M. de Vries, Tekstcritiek XXI, op Tien goede boerden 3, vs 1—3, 19. — *Als voren* IV (1873) bl. 76—80.

712. **Van liden.**
Beg.: Men noemt eyn woort, dat heyt liden.
Naar het Haagsche HS. medegedeeld door J. van Vloten. — *Dietsche Warande* VII (1866) bl. 381—383.

713. **Van den XII wel dienenden cnapen.**
Beg.: Men seghet van boden die wel dienen.
[Naar het Comburgsche HS.] herausgegeben von E. von Kausler. — *Altniederl. Gedichte* II (1866) bl. 94—100, 446.

714. **Van der weldaet die de duuele dede.**
Beg.: Men vint bescreuen te menegher stede.
Als voren II (1866) bl. 111—113, 454.
— Eelco Verwijs, Sprokkelingen. Verspuuen (Kausler II, 111—113). — *Taal- en Letterb.* V (1874) bl. 107.

715. **De antworde hier af.**
Beg.: Men vint mans in ertrike.
Naar het Hulthemsche HS. uitg. door C. P. Serrure. — *Vaderl. Museum* I (1855) bl. 318—319.

716. **Twee gheselien die wouden varen over zee ende vraghdent haren lieve welc sie doen wouden.**
Beg.: Menech berechten ende vraghen.
Naar het Hulthemsche HS. uitg. door J. F. Willems. — *Belg. Museum* X (1846) bl. 84—89.

717. **Dat Scamelheit thoechste poent es van Minnen.**
Beg.: Met dichtene ic mi cleine genere.
Naar het Hulthemsche HS. uitg. door C. P. Serrure. — *Vaderl. Museum* II (1858) bl. 201—208.

718. **Fragmenten van een oud gedicht** (strookjes perkament uit de XIVe eeuw).
Beg.: Metgaders der gods gewelde.
Medeged. naar een HS. te Antwerpen door Mertens. — *Belg. Museum* IX (1845) bl. 218—220.

719. **Dmeisken metten sconen vlechtken.**
Beg.: Mi doet alte sere verlanghen.
Naar het Hulthemsche HS. uitg. door E. Verwijs. — *X Goede boerden* (1860) bl. 33—35.

720. **Vanden Plaesteres.**
Beg.: Mi quam te voren in minen moet.
Naar het Hulthemsche HS. uitg. door C. P. Serrure. — *Vaderl. Museum* I (1855) bl. 324—327.

721. **Noch een liedeken.**
Beg.: Mi vroud daer si al mijn begheer.
Als voren I (1855) bl. 380—381.

722. **Van Minnen.**
Beg.: Moeder ende maghet, reine vrouwe.
Als voren I (1855) bl. 392—394.

723. **Klacht over de macht der zinnelijkheid.**
Beg.: Noch heb ick een traech ezelken.
Mededeged. door W. Moll. — *Stud. en Bijdr. op 't gebied d. hist. theol.* III (1876) bl. 387—388.

724. **Vanden nieuwen jare.**
Beg.: Nu dicht jeghens dat nie jaer.
Naar het HS. der Kon. Bibliotheek te 's Hage uitg. door E. Verwijs. — *Van Vrouwen ende van Minne. Mnl. gedichten* (1871) bl. 104—107.
Vergel. J. Zacher in Haupt's *Ztschr. f. dtsches Alterth.* I (1841) bl. 267.

725. **Een sproke vp den wijn.**
Beg.: Nv laet ons leuen met blijden gheeste.
[Naar het Comburgsche HS.] herausgegeben von E. von Kausler. — *Altniederl. Gedichte* II (1866) bl. 222—224, 532.

726. **Vrouwe Venus' biecht.**
Beg.: Nu leghet Vrou Venus ende is siec.
Naar het Haagsche HS. medegedeeld door J. van Vloten. — *Dietsche Warande* VII (1866) bl. 384—390.

727. **Ene figure.**
Beg.: O alle mensche, die hier lijdt.
Naar het Hulthemsche HS. medegedeeld door Ph. Blommaert. — *Als voren* III (1857) bl. 242—244.

728. **Gedicht zonder titel.**
Beg.: O lieve vrient voirdenc di wel!
Naar een HS. van het voormalig St Jansklooster te Weesp medegedeeld door N. C. Kist in *Ned. Arch. v. kerkel. gesch.* VII (1847) bl. 183 en door F. H. G. van Iterson in *Stemmen uit den voortijd* (1857) bl. 4.

729. **Ene claghe tot ver Venus, der godinnen.**
Beg.: O Venus, vrouwe, coninginne.
Naar het Hulthemsche HS. uitg. door C. P. Serrure. — *Vaderl. Museum* I (1855) bl. 377—380.

730. **Van neghen den besten.**
Beg.: Omdat ic hebbe in mire memorie.
Mededeged. met inleiding en aanteekeningen door M. de Vries in *N. Werken v. d. Mtsch. d. Ned. Letterk.* VI (1844) bl. 152—156. — Verg. hiervóor N°. 630.

731. **Allegorisch gedicht.**
Beg.: Om dat ic niet en can vulbringen.
Uitg. door E. Carton naar een HS. van den Burggraaf De Croeser De Berghes in *Oudvl. liederen* (1849) bl. 403—413.

732. [**De weg tot de liefde Gods**].
Beg.: Omme dat gherne bezondichde meinsghen.
Als voren bl. 518—540.

733. **Een sproke.**
Beg.. Omme tghebrec van goeden lone.
[Naar het Comburgsche HS.] herausgegeben von E. von Kausler. — *Altniederl. Gedichte* II (1866) bl. 114—117, 457.

734. **Vander Borch heet Vaste Hoede.**
Beg.: Op enen tijt mijn wech ghelach.
Naar het Hulthemsche HS. uitg. door C. P. Serrure. — *Vaderl. Museum* I (1855) bl. 333—336.

735. **Van Mauwene; dat es een edel poent.**
Beg.: Prijs van vrouwen boven al.
Naar het Hulthemsche HS. uitg. door C. P. Serrure. — *Vaderl. Museum* I (1855) bl. 97—99 en opnieuw door J. van Vloten in *Bekn. geschied. d. Ned. letteren* (Tiel 1865) bl. 146.

——— A. Bogaers, Eene nieuwe tekstverbetering van Prof. J. van Vloten. — *Taalgids* VIII (1866) bl. 270—273 en herdrukt in A. Bogaers, *Taalk. opstellen* (Rotterdam 1872) bl. 211—214.

736. **Aghangalaura.**
Beg.: Rike seldi seker sijn, dat beloven di die planeten.
Naar het Hulthemsche HS. uitg. door C. P. Serrure. — *Vaderl. Museum* II (1858) bl. 208—209.

737. **Drie Poente, die de Vrouwe haren Sone leerde.**
Beg.: Scaemte, wijsheit ende trouwe.
Als voren I (1855) bl. 337—340.

738. **Noch een vriendelike saluut van Minnen.**
Beg.: Scone joncfrouwe, wel gheraect.
Als voren I (1855) bl. 367—368.

739. **Gedicht over de kleuren (Een moy sprake van sesterhande verwe)**, volgens H. Hoffmann von Fallersleben waarschijnlijk door Augustijnken van Dordt.
Beg.: Ses verwen syn op eerden.
Naar het afschrift van H. Hoffmann van het Oxfordsche HS. uitg. door W. Bilderdijk in zijne *Nieuwe taal- en dichtk. Versch.* IV (1825) bl. 65. — Vergel. R. P. A. Dozij en M. de Vries, in de *Verslagen en Berigten d. Vereen. ter bevord. d. oude Nederl. Letterk.* II (1845) bl. 37 en M. de Vries, *aldaar* IV (1847) bl. 69; later werd het naar het Hulthemsche HS. uitg. door Ph. Blommaert in zijne *Oudvl. Gedichten* III (1851) bl. 124—127.

740. **Ene goede boerde van enen vrecken ridder.**
Beg.: Sint dat die vrouwen garen.
Naar het HS. op de Kon. Bibliotheek te 's Hage uitg. door E. Verwijs. — *Van Vrouwen ende van Minne. Mnl. gedichten* (1871) bl. 78—88.

741. **Dits van Solase.**
Beg.: Solaes, God gheve u goeden dach.
Naar het Hulthemsche HS. uitg. door C. P. Serrure. — *Vaderl. Museum* I (1855) bl. 74.

742. **Mittelniederländisches.**
Beg.: Suete lyef ende seer vijt vercoren.
Uitg. naar een HS. op het Generallandesarchiv te Karlsruhe door E. Wilhelmy. — *Germania* XXIX, *Neue Reihe* XVII (1884) bl. 401.

743. **Minnebrief.**
Beg.: Sijt mijn bode, briefkijn.
Naar een HS. van de Mtsch. d. Ned. Letterk. uitg. door E. Verwijs. — *Handel. v. d. Mtsch. d. Nederl. Letterk.* 1871 bl. 104.

744. **Van der Feesten, een proper dinc.**
Beg.: T'eenre feesten was ic ghebeden.
a. C. Oberlin, Lettre sur les couvertures des vieux livres [waarin bericht omtrent „un Fragment d'un poëme érotique en quatrains, contenant un dialogue entre une dame et un clerc, sur le véritable amour, sur les moyens d'y parvenir et sur les marques auxquelles on le reconnaît". Met 14 vs tot proeve]. — A. L. Millin, *Magasin Encyclopédique* VIII (1803), dl VI bl. 18 (verg. *aldaar* bl. 17). Overgenomen in den *Alg. Konst- en Letterb.* 1803, dl II bl. 167. — Kort berigt omtrent het fragment met 8 vs tot proeve in J. J. Bellermans *Almanach* IV (1805) bl. 408.

744. **Van der Feesten, een proper dinc.** — Vervolg.
b. Naar het Hulthemsche HS. uitg. door Ph. Blommaert in *Theophilus* (1836) bl. 67—93, 2e uitgave (1858) bl. 44—55 en door E. Verwijs in *Van Vrouwen ende van Minne* (1871) bl. 1—34. — In deze laatste uitgave bevindt zich tevens eene opgave der varianten van het HS. der Kon. Bibliotheek te 's Hage.

745. **Wat dat Trouwe es.**
Beg.: Ter ere van hare, dies mi met wille.
Naar het Hulthemsche HS. uitg. door C. P. Serrure. — *Vaderl. Museum* I (1855) bl. 344—347.

746. **Niemant ter werelt sonder dat.**
Beg.: 't Gheviel, dat ic mi soude vermorgen.
Naar het Haagsche HS. mededeg. door J. van Vloten. — *Dietsche Warande* VIII (1869) bl. 75—77.

747. **Tgoede wijf maect den goeden man ende de goede man maect tgoede wijf.**
Beg.: Tgoede wijf maect den goeden man.
Naar het Hulthemsche HS. uitg. door J. F. Willems. — *Belg. Museum* X (1846) bl. 62—64.

748. **Gedicht zonder titel.**
Beg.: Trauwe, die werkere es in minnen.
Uitg. door C. Carton naar een HS. van den Burggraaf De Croeser De Berghes. — *Oudvl. liederen* (1849) bl. 314—380.

749. **Van eenen rudder, die zinen zone leerde.**
Beg.: Uan eenen heere hoerdic ghewach.
Naar het Comburgsche HS. uitg. door E. von Kausler. — *Altniederl. Gedichte* II (1866) bl. 182—185, 512.

750. **Van eenre baghinen ene goede boerde.**
Beg.: Van eenre baghinen willic u singen.
Naar het Hulthemsche HS. uitg. door E. Verwijs. — *X Goede boerden* (1860) bl. 41—43.
— M. de Vries, Tekstcritiek XXI op Tien goede boerden 10 vs 34. — *Taal- en Letterb.* IV (1873) bl. 80.

751. **Gedicht zonder titel.**
Beg.: Venus, danc hebdijn zoete cracht.
Uitg. door C. Carton naar het HS. van den Burggraaf De Croeser De Berghes. — *Oudvl. liederen* (1849) bl. 396—402.

752. **Een notabel vanden elementen.**
Beg.: Vier elementen sijn op aerden.
Naar het HS. der Kon. Bibliotheek te 's Hage uitg. door E. Verwijs. — *Van Vrouwen ende van Minne* (1871) bl. 61—65.

753. **Van twee ghesellen die elc voer andren steruen wilden.**
Beg.: Voer al dat in de weerelt es.
[Naar het Comburgsche HS.] herausg. von E. von Kausler. — *Altniederl. Gedichte* II (1866) bl. 165—176, 491.

754. **Van enen man die lach gheborghen in ene scrine.**
Beg.: Voerdachticheit es altoes goet.
Naar het Hulthemsche HS. uitg. door E. Verwijs. — *X Goede boerden* (1860) bl. 1—3.

755. **Een goet exemple.**
Beg.: Urient ter noet es emmer goet.
[Naar het Comburgsche HS.] herausgegeben von E. von Kausler. — *Altniederl. Gedichte* II (1866) bl. 131—140, 474.

756. **Vander loser vrou.**
Beg.: Waer natuer twe harten vuecht.
Naar het HS. der Kon. Bibliotheek te 's Hage uitg. door E. Verwijs. — *Van Vrouwen ende van Minne.* (1871) bl. 92—93.

757. **Hy is doet, die coninck.**
Beg.: Waer sijn sijn vogelen ende sijn honden.
Uit een HS. van de verzameling van A. D. Schinkel mededeg. door M. de Vries. — *Versl. en berigten d. Vereen. t. bevord. d. oude Ned. letterk.* V (1848) bl. 39.

758. **Hoe Miede, Valscheit ende Nijt die werelt verkeren.**
Beg.: Wat hulpen vele nuwer woert.
Naar het Hulthemsche HS. uitg. door C. P. Serrure. — *Vaderl. Museum* I (1855) bl. 90—92.

759. **Ene tafelronde.**
Beg.: Wat manne die sijns lives es goet.
Naar het Hulthemsche HS. uitg. door J. F. Willems.— *Belg. Museum* V (1841) bl. 256—258.

760. **Pyramus en Thisbe** (naar Ovidius).
Zie J. te Winkel t. a. p. bl. 461.
Beg.: Wilen, een stuc hier te voren.
a. G. Penon, Pyramus en Thisbe. — In zijne *Bijdragen tot de geschied. d. Nederl. letterk.* III (1884) bl. 1—36.

---

b. Van tween kinderen die droeghen ene starcke minne, een ontfarmelijc dinc. Naar het Hulthemsche HS. uitg. door J. F. Willems. — *Belg. Museum* X (1846) bl. 89—98.

— M. de Vries, Tekstcritiek II. Belg. Mus. X, 96, vs 239. — *Taal- en Letterb.* I (1870) bl. 55—58.

760. **Pyramus en Thisbe.** — Vervolg.

c. Mittelrheinische und Niederländische Gedichte in einer Berliner HS. [Fragment van Pyramus en Thisbe] mitgetheilt von E. Martin. — *Ztschr. f. dtsches Alterth.* XIII. *Neue Folge* I (1867) bl. 348—359. — Verg. de mededeeling van Prof. M. de Vries in *Handel. en mededeel. v. d. Mtsch. d. Ned. Letterk.* (1867) bl. 32—35.

d. Pyramus en Thisbe [uitg. naar het Berlijnsche HS. vergeleken met het Hulthemsche HS.] door J. Verdam. — *Taalk. Bijdr.* I (1877) bl. 244—254.

e. In Dirc Potter's *Minnenloep* bk II vs 961—1130 vindt men van dit verhaal eene beknopte bewerking.

f. Zie voor de uitgaven der bewerkingen als volksboek en als tooneelstuk de uitvoerige monographie van Dr. G. Penon (hiervóor *a*).

XIV. Liederen.

Zie F. J. Mone, Uebersicht, bl. 148—249, H. Hoffmann von Fallersleben, Uebersicht, bl. 129—133 en Jan te Winkel, Gesch. d. Ned. Letterk. I, bl. 422—455.

A. Inleiding.

761. H. Hoffmann von Fallersleben, Aanzoek om mededeeling van oude Nederlandsche volksliederen. — *Alg. Konst- en Letterb.* 1821 II bl. 50.

——— Bericht omtrent HSS. met Liederen, Minnezangen en Historische liederen. — *Alg. Konst- en Letterb.* 1822 I bl. 94. — Zie H. van Wijn, *Avondstonden* I (1800) bl. 298 en J. Clarisse in *Verh. d. Mtsch. v. Ned. Letterk.* 1818 bl. 188.

762. J. C. W. le Jeune, Letterkundig overzigt en proeven van de Nederlandsche Volkszangen, sedert de XVe eeuw. 's Gravenhage 1828. 8°.

763. L. Ph. C. van den Bergh, Onze oude liederen en kleine gedichten. — *De Gids* 1839 II *Mengelw.* bl. 349—356.

764. G. J. Meijer, Verslag van en mededeeling uit twee Getijdenboeken der 14e eeuw in de Bibliotheek v. h. Kon. Ned. Instituut. — *Verhand. der tweede Klasse van het Kon. Ned. Instituut* VI, 2e st. (1839) bl. 32.

765. W. Moll, Het geestelijk lied onzer vaderen in de XVe eeuw. — In zijn werk Johannes Brugman *en zijn tijd* II (1854) bl. 143—216.

766. Max Rooses, Het Vlaamsche volkslied in de Middeleeuwen. Eene verhandeling enz. — In zijn *Drytal verhand. over de geschied. d. letterk.* (1865) bl. 94—147.

767. G. Kalff, Het lied in de middeleeuwen. Acad. proefschrift. Leiden 1883. 8°.

Beoord. door J. te Winkel o. d. t: Het middeleeuwsch lierdicht. — *De Tijdspiegel* 1884 III bl. 194—211, 286—310.

768. J. G. R. Acquoy, Het geestelijk lied in de Nederlanden vóór de Hervorming. — *Archief v. Ned. Kerkgeschiedenis* II (1886) bl. 1—112.

——— Kerstliederen en Leisen. — *Versl. en Meded. d. Kon. Akad. v. Wetensch.* IIIe Rks, dl IV (1887) bl. 352—404.

769. J. Maes, Het geestelijk volkslied in de Middeleeuwen. — *Het Belfort* II (1887) bl. 729—740.

770. P. Fredericq, Onze historische volksliederen van vóór de Hervorming. — *Handel. v. h. XIXe Ned. taal- en letterk. Congres te Brugge* (1887) bl. 38—42, 169—179. — Woordenwisseling daarover. *Aldaar* bl. 179—182.

NB. Het hierachter vermelde werk van J. F. Willems (N°. 773) bevat op bl. xxxiv—xxxv der door F. A. Snellaert geschreven Inleiding: Opgave der Werken, waerin over het Nederlandsch Lied of de Nederduitsche Muzyk en Zangers gehandeld wordt, of waerin Nederlandsche liederen zyn opgenomen. Bl. xxxv—xxxvii: Naemlyst van eenige voorname Liederenverzamelingen in HS., terwijl bl. xxxviii—lviii bevatten: Naemlyst van gedrukte Liederenverzamelingen, zynde veelal zoogenaemde Volks- of Blauwboekjes.

Ook in: Nederlandsche Liederen uit vroegeren tijd, uitg. door J. H. Scheltema (Leiden 1885) komt op bl. 291—417 eene bibliographische opgave voor der Verzameling van Liedboekjes aanwezig ter Koninkl. Bibliotheek te 's Gravenhage, terwijl bl. 249—295 van den Catalogus van de Mtsch. d. Ned. Letterkunde te Leiden, I. (Leiden 1887), en bl. 93—103 van dien der Bibliotheken van de Mtsch. tot bevordering der Toonkunst en der Vereeniging voor Noord-Nederl. Muziekgeschiedenis (Amsterdam 1884) uitvoerige opgaven bevatten der in genoemde bibliotheken voorhanden zijnde Liederboekjes.

B. Verzamelingen.

771. Oude Nederlandsche volksliederen. Naar het Hulthemsche HS. met uitvoerige inleiding medeged. door J. F. Willems. — *Mengel. v. vaderl. inhoud* (1829) bl. 285—306. Met muziek.

772. Holländische Volkslieder. Gesammelt und erläutert von Heinrich Hoffmann. Mit einer Musikbeilage. Breslau 1833. 8°.

Horae Belgicae II.

Ie Abth. Geistliche Lieder, bl. 1—74.
IIe „ Weltliche Lieder, bl. 75—180.

Herdrukt o. d. t.:

Niederländische Volkslieder. Gesammelt und erläutert von H. Hoffmann von Fallersleben. 2e Ausg. Hannover 1856. 8°.

In deze 2e uitg. is de in de 1e uitg. voorkomende Afd. Geistliche Lieder weggelaten, daar deze alle reeds opgenomen waren in het in 1854 verschenen 10e dl der Horae Belgicae: Niederländische geistliche Lieder des XV Jahrh. (hierachter N°. 778).

De 1e uitg. werd beoordeeld door D. Buddingh o. d. t.: Letterkundig overzigt van de buitenlands verspreide Nederlandsche volkszangen. — *Alg. Konst- en Letterb.* 1834 II bl. 322—329, 342—345, 356—360.

773. Oude Vlaemsche liederen ten deele met de melodieën, uitg. door J. F. Willems [na zijn dood uitg. door F. A. Snellaert]. Gent 1848. 8°.

Beoord. door L. Ph. C. van den Bergh in *De Gids* 1848 I bl. 804—812.

774. Oudvlaemsche liederen en andere gedichten der XIV en XVe eeuwen [Uitg. door C. Carton naar een HS. behoorende aan den Burggraaf De Croeser De Berghes]. Gent 1849. 8°.

Uitg. d. Maetsch. d. Vlaemsche Bibliophilen, IIe Ser. N°. 9.

775. Gheestelijke Liedekens van Teunis Harmsen, van Wervershoef en Zuster Bartjen van Utrecht, medegedeeld door J. van Vloten. — *Alg. Konst- en Letterb.* 1850 I bl. 137—143 en 166—176.

776. Oude en nieuwe Kerstliederen, benevens gezangen en liederen van andere hoogtijden enz. bewerkt A. M. D. G. door J. A. Alberdingk Thijm en L. J. Alberdingk Thijm. Amsterdam 1852. 8°.

Zie de beoord. door Pr. van Duyse in *De Eendracht* VII (1853) bl. 101 en den brief daarover van J. A. Alberdingk Thijm, *Aldaar* VIII (1853) bl. 6.

777. Loverkens. Altniederländische Lieder. Herausgegeben von H. Hoffmann von Fallersleben. Göttingen 1852. 8°.

Horae Belgicae, VIII.
In Horae Belg. XII verscheen een 2e dl dezer Loverkens. Volledigheidshalve vermeld ik die hier, zij werden echter door Hoffmann zelf vervaardigd.
Beoordeeld door J. van Vloten in *Konst- en Letterb.* 1852 II bl. 328—331.

778. Niederländische geistliche Lieder des XV Jahrhunderts. Aus gleichzeitigen Handschriften herausgegeben von H. Hoffmann von Fallersleben. Hannover 1854. 8°.

Horae Belgicae X.
Bevattende: N°. 1—26, Weihnachtslieder; N°. 27—36, Marienlieder; N°. 37—41, Heiligenlieder; N°. 42—110, Lieder der minnenden Seele; N°. 111—123, Vermischte Lieder.

Naar aanleiding hiervan verscheen:

779. G. H. M. Delprat, Oud Nederlandsche liederen [met mededeeling van een lied, beg.: Mi lust te loven hoechlic, van Livinus van Middelburg]. — *Alg. Konst- en Letterb.* 1854 bl. 311—312.

780. J. van Vloten, Jan Roelants' Liedboek. — *Als voren* 1854. bl. 378—379.

Voorloopige aankondiging van:

Antwerpener Liederbuch vom Jahre 1544. Nach dem einzigen noch vorhandenen Exemplare zu Wolfenbüttel herausgegeben von H. Hoffmann von Fallersleben. Hannover 1855. 8°.

Horae Belgicae XI.

781. Zes geestelijke liedekens, als proeve van middeleeuwsche stichtelijke poëzij medegedeeld door W. Moll. — *Maandschr. v. d. beschaafden stand* 1855, bl. 425—442.

782. Mittelniederländische Psalmen, Hymnen und Gebete aus zwei handschriftlichen Breviarien der Herzogl. Bibliothek zu Gotha in Auswahl mitgetheilt und sprachlich beleuchtet von Karl Regel. (Universitäts-Programm). Gotha 1864. 4°.

Bevattende: I. Die sieben Busspsalmen; II. Acht Kirchenlieder; III. Die tien gheboden gods.

Vgl. *Anzeiger f. Kunde d. dtschen Vorzeit* 1864 kol. 383.

783. Lieder der Niederländischen Reformirten aus der Zeit der Verfolgung im 16 Jahrhundert. Herausgegeben von Ph. Wackernagel. Frankfort a. M. 1867. gr. 8°.

Beiträge z. Niederländischen Hymnologie. Heft 1.

784. K. S. Meister, Das Katholische Deutsche Kirchenlied in seinen Singweisen von den frühesten Zeiten bis gegen Ende des 17 Jahrhunderts. Freiburg 1862. 8°.

——— Id. Bd II. Auf Grund älterer HSS. und gedruckter Quellen bearbeitet von W. Bäumker. Freiburg 1883. 8°.

In dit werk worden verscheidene oude Nederlandsche geestelijke liederen aangehaald en met de Duitsche tekst vergeleken.

785. Altdeutsches Liederbuch. Volkslieder der Deutschen nach Wort und Weise aus dem 12 bis zum 17 Jahrhundert. Gesammelt und erläutert von Franz M. Böhme. Leipzig 1877. gr. 8°.

Zie op bl. 832: Register der Niederländischen Lieder und Melodien.

C. Geestelijke Liederen.

NB. In de hier volgende opgave heb ik slechts die Liederen vermeld, die naar Handschriften in Tijdschriften en enkele boeken medegedeeld werden. Het zou mij toch te verre gevoerd en deze Bibliographie daardoor een te grooten, onnoodigen omvang

verkregen hebben, wanneer ik alle Liederen in de hierboven genoemde Verzamelingen of bestaande Liederboekjes voorkomende, afzonderlijk vermeld had. Te eerder meende ik mij deze beperking te mogen veroorloven daar hij, die de Middelnederlandsche liederen tot onderwerp zijner studiën kiest, bepaald de hierboven genoemde werken van Prof. Moll (N°. 765), Prof. Acquoy (N°. 768) en Dr. Kalff (N°. 767) raadplegen en bestudeeren moet, en hij daarin eene menigte Middelnederl. liederen afgedrukt en verder alle noodige inlichtingen zal vinden, volllediger en met meer zaakkennis gegeven dan ik dat zou kunnen doen.

786. **Te Deum laudamus.**

a. Te Deum laudamus.

Beg.: Di god louen wy, di here belien wy.

Naar een HS. der Herzogl. Bibl. te Gotha mededeged. door K. Regel. — *Mittelniederl. Psalmen* (1864) bl. 6—7.

b. Eene oude vertaling van het Te Deum in een manuscript van 1456.

Beg.: Di god louen wie, di here belië wi.

Mededeged. in *De Katholiek* XLV (1864) bl. 321—322.

c. Naar een HS. van den aanvang der XVIe eeuw.

Beg.: Dy god, louen wy al gemeyn.

Mededeged. in *Volks-Alm. v. Ned. Kathol.* 1871 bl. 131—133.

787. **Kerstlied.**

Aanhef (32 regels) van een lied op het Kerstfeest, get. Van der Moeder Gods.

Beg.: Hets een dach van vrolicheden.

Mededeged. naar een HS. op de Kon. Bibliotheek te 's Hage door D. Buddingh in zijne *Verhandel. over het Westland* (1844) bl. 364.

Het vermoeden van B. dat dit lied door Noydekijn zou vervaardigd zijn, berust op eene dwaling; de letters NO onder dit lied beteekenen toch niet Noydekijn maar Notabel.

788. **Kerstlied.**

Beg.: Ghegroet so si di maghet soet.

Mededeged. naar een HS. behoorende aan J. J. van Voorst door W. Moll in zijn werk: Joh. Brugman *en zijn tijd*, II (1854) bl. 149—150.

789. **Eene Kerstleis.**

Beg.: Wete wel wat de kinderkens songen.

Mededeged. door J. G. R. Acquoy in *Arch. v. Nederl. Kerkgesch.* II (1887) bl. 393—400.

790. **De vlugt naar Egypte** (Kerslied der XVe eeuw).

Beg.: Van vrouden ons die kinder singhen.

Mededeged. door W. Moll in *Kerkhistor. Jaarboekje, N. Reeks* II (1865) bl. 253. M. pl.

791. **De lofzang van Maria.**
Beg.: Mine siele maec groet den Here.
Mededed. door G. J. Meijer. — *N. Werken v. d. Mtsch. d. Ned. letterk.* V (1841) bl. 215.

792. **De lofzang van Simeon.**
Beg.: Nu laetstu dinen knecht Here.
Mededed. door G. J. Meijer. — *Als voren* V (1841) bl. 215.

793. **Die drie Coninghen.**
Beg.: Salich kint, vol heilicheden.
Mededed. door J. F. Willems in *Oudvl. liederen* (1848) bl. 435 en opnieuw door J. Vanderstichele in *Rumbeeksche Avondstonden* (1856) bl. 23.

794. **Passiezang over de vijf wonden.**
Beg.: Die is ghebonden.
Naar een HS. v. d. Mtsch. d. Ned. Letterkunde mededed. door W. Moll in zijn werk Joh. Brugman *en zijn tijd* II (1854) bl. 167.

795. **Tot Jhesus rechterhant.**
Beg.: Och ghedenc mijns wel lieve kynt.
Mededed. door N. C. Kist naar het HS. van het oude Convent der Zusteren in S. Johans Klooster te Weesp (thans behoorende aan de Kon. Bibliotheek te 's Hage) in *Ned. Arch. v. kerkel. gesch.* VII (1847) bl. 181; door W. Moll in zijn werk: Joh. Brugman *en zijn tijd* II (1854) bl. 182 en opnieuw door F. H. G. van Iterson in *Stemmen uit den voortijd* (1857) bl. 11.

796. **Vanden heilighen cruce ons liefs Heren.**
Beg.: Heilich cruce, di sal men eren.
Mededed. naar het Hulthemsche HS. door J. Vanderstichele.—*Rumbeeksche Avondstonden* (1856) bl. 24—25.

797. **Paaschlied.**
J. G. R. Acquoy, Het oude Paaschlied „Christus is opgestanden". — *Archief v. Ned. Kerkgeschied.* I (1885) bl. 1—36, met muziek.

798. **Stabat Mater dolorosa.**
a. Vertalingen van het Kerkgezang: Stabat Mater dolorosa. Met inleiding en aanteekeningen mededed. door J. F. Willems.
I. Naar een HS. in de Bibliotheek van het Bisschoppelijk Seminarie te Brugge, beg.: Maria stont met groten rouwe.
II. Naar een HS. in de Kon. Bibliotheek te Brussel, beg.: Beweent ende alle vol van rouwen.
Belg. Museum III (1839) bl. 443—472. M. pl.
De overige door Willems medegedeelde vertalingen zijn alle van de 17e eeuw en komen dus voor deze Bibliographie niet in aanmerking.

798. **Stabat Mater dolorosa.** — Vervolg.
b. Stabat Mater.
Beg.: Die moeder stont vol van rouwen.
Mededed. naar een HS. in de Bibliotheek van het Arsenaal te Parijs door L. Ph. C. van den Bergh. — *N. Werken v. d. Mtsch. d. Ned. letterk.* V 2e st. (1841) bl. 89—97.
c. Voorgaande vertaling werd opnieuw mededed. naar een incunabel van 1497 get.: Ghetijden van onser lieven vrouwen door H. Hoffmann von Fallersleben.— *Germania* III (1858) bl. 161—163.

799. **Die 15 Freuden Mariä.**
Beg.: Ic eer het an mi ghebreike.
Mededed. door F. J. Mone naar een HS. te Arras in zijn *Uebers. d. niederl. Volks-Lit.* (1838) bl. 180—181. — Voor de opgave der varianten in het Berlijnsche HS. vergel. de mededeeling van H. E. Moltzer in *Tijdschr. v. Ned. Taal- en Letterk.* V (1885) bl. 304—305.

800. **Lied aan Maria gewijd.**
Beg.: Als eene scone dagheraet.
Mededed. naar een HS. behoorende aan J. J. van Voorst door W. Moll in zijn werk over Johannes Brugman II (1854) bl. 178—181.

801. **Psalmen.**
a. J. Le Long, Verslag omtrent middelnederl. vertalingen der Psalmen. — *Boekzaal des Nederd. Bijbels* (1732) bl. 261—270.
b. Nederduitsche Berijming en uitbreiding van den 51en Psalm (den 50en volgens de Vulgata), eene proeve van Oud-Vaderlandsche Dichtkunst; medegedeeld door den Baron van Westreenen van Tielland. — *Verhandel. der tweede Klasse v. h. Koninkl. Ned. Instit.* VI 2e st. (1836) bl. 13—31.
c. De Zeven Boetpsalmen, en andere stukken, berijmd in de eerste helft der XIVe eeuw, mededed. door G. J. Meijer.—Ps. 6 Ic biddi, Here, op oetmoet; Ps. 32 Die verlaten sijn harer sonden; Ps. 38 Eñ wilt mi niet begripen sere; Ps. 51 Ghenade God, wel lieue Here; Ps. 102 Here, dor dine genadechede; Ps. 130 Van diepen, Here, wt mire herten; Ps. 143 Metten oeren van den verstane; Fragmenten van andere Psalmen. — *N. Werken v. d. Mtsch. d. Ned. Letterk.* V 1e st. (1841) bl. 187—239.
Beoord. in *De Gids* 1840 bl. 61—71.
d. Middelnederl. berijming van Psalm CXXIX (CXXX) door Geert Groote. — Bijl. IX van W. Moll, Geert Groote's *Dietsche vertalingen* (1880) bl. 68.

802. **Lied van Johannes Brugman.**
Beg.: Mit vroechden laet ons singhen.
Medegedeeld door W. Moll in diens werk over Johannes Brugman, II (1854) bl. 207—212.

NB. Ofschoon dit lied door Moll niet naar een HS. afgedrukt werd, is het toch hier vermeld daar deze de eerste critische uitgave van dit beroemde lied is.

803. **Got van den cruce sprect te di.**
Beg.: O mensche! o edel creature!
Uitg. door G. J. Meijer. — *N. Werken v. d. Mtsch. d. Ned. Letterk.* V, 1e st. (1841) bl. 216—222.

804. **Devote zamenspraak tusschen Jezus en de ziel.**
Beg.: Heft op dijn cruys, mijn lieve bruyt.
Mededeg. naar een HS. beh. aan J. J. van Voorst door W. Moll in zijn werk over Joh. Brugman, II (1854) Bijl. VIII bl. 408—412.

805. **Zang op 's menschen bekeering en verlossing.**
Beg.: Hoe lude sanc die lerar opter tynnen.
Mededeg. door W. Moll. — *Als voren* II (1854) bl. 189.

806. **Liederen op den dood, des levens leed enz.**
1. Beg.: Och voer die doet en is gheen boet.
2. „ In wat plaetsen dat ic bin.
3. „ Een blide moet in tegenspoet.
Mededeg. door W. Moll. — *Als voren* II (1854) bl. 195—201.

807. **Het daghet uyt den Oosten.**
G. van Wieringhen Borski, Letterkunde. Terugblik op het lied. I. Het daghet uyt den Oosten. — *Maandbl. v. Ned. Taal* 1864 bl. 9—16.

Dit beroemde lied vindt men afgedrukt in *Oudvl. liederen* bl. 111, *Horae Belgicae* II N°. 16, Acquoy, *Geestel. lied*, bl. 42 en elders.

808. **Vant ander lant.**
a. Beg.: Het is altoes gheen vastelavont.
Mededeg. naar een HS. te Oxford door G. Kalff. — *Tijdschr. v. Ned. Taal- en Letterk.* IV (1884) bl. 188—195.
b. G. Kalff, „Noch vant ander lant". — *Als voren* V (1885) bl. 90—91.

D. Gebeden.

Alphabetisch gerangschikt naar het eerste woord van den regel waarmede zij aanvangen.

Zie F. J. Mone, Uebersicht, bl. 171—193 en H. Hoffmann von Fallersleben Uebersicht, bl. 116—125.

NB. Het eerste gedeelte der aan het hoofd der Afd. C gemaakte opmerking geldt ook voor deze Afdeeling.

809. Morgengebeden uit de 14e eeuw, naar een HS. op de Bibl. v. h. Kon. Ned. Instituut. — M. Haupt und H. Hoffmann, *Altdeutsche Blätter* II (1840) bl. 268—273.

810. W. Moll, De heiligenbeelden op het koorgestoelte der Collegiaal-kerk te Zalt-Bommel [waarin mnl. gebeden aan St Barbara en St Katharina medegedeeld worden naar een HS. der Kon. Academie te Amsterdam]. — *Kalender v. d. Protest. in Nederl.* VI (1861) bl. 87—98. M. pl.

811. Geestelijke gedichten [45 Gebeden] uit de veertiende en vijftiende eeuw, uitg. door C. P. Serrure. — *Vaderl. Mus.* V (1863) bl. 317—336.

812. **Van ons heren passie.** — Door Otto van der Leien.
Beg.: Als ic mi selven wille verhogen.
Mededeg. naar een Heidelbergsch HS. door F. J. Mone — *Anz. f. Kunde d. Teutschen Vorzeit* VIII (1839) kol. 584—588. — Zie hierachter N°. 836.

813. **Ave Maria.**
Beg.: Ave Maria ten beghinne.
Teren der reinre coninghinne.
Mededeg. door H. Hoffmann von Fallersleben naar een HS. v. h. Kon. Ned. Instituut. — *Altdeutsche Blätter* II (1840) bl.. 269—271.

814. **Ene bedinghe opden AB.**
Beg.: Ave, tempel der Triniteit.
Naar het Hulthemsche HS. mededeg. door C. P. Serrure. — *Vaderl. Museum* II (1858) bl. 405—408. M. facs.

815. **S. Berbera, S. Goedele, S. Magriete.**
Beg.: Berbera, edel vrouwe fijn.
Naar het Hulthemsche HS. uitg. door C. P. Serrure. — *Als voren* II (1858) bl. 401—402.

816. **Ene bedinghe van onsen Here.**
Beg.: Geweldich Here van hemelrike.
Naar het Hulthemsche HS. uitg. door C. P. Serrure. — *Als voren* II (1858) bl. 403—405.

817. **Dit syn de seven bloemen.**
Beg.: God groete u, edele roose root.
Uitg. door G. J. Meijer naar een HS. v. h. Kon. Ned. Instituut in *Verh. d. IIe kl. v. h. Kon. Instituut* VI 2e st. (1839) bl. 65—67 en naar een HS. te Darmstadt door F. J. Mone in *Latein. Hymnen d. Mittelalters* II (1854) bl. 419—420.

818. **Gebeden.**
Beg.: God groetu, hemelsce coninginne.
15 Gebeden ieder van 5 regels door Jan van Hulst, uitg. door C. Carton naar een HS. van den Burggraaf De Croeser De Berghes. — *Oudvl. liederen* (1849) bl. 534—538.

819. **Uitboezeming tot de Moeder Gods.**
Beg.: Ghi sijt ghods ende onse moeder.
Fragment van het Audenaerdsche HS. medegedeeld door D. J. van der Meersch. — *Het Taelverbond* 1854 bl. 237—239.

820. **Van Sente Katheline.**
Beg.: Heileghe santinne Katheline.
Naar het Hulthemsche HS. mededeg. door J. Vanderstichele. — *Rumbeeksche Avondst.* (1856) bl. 21—22.

821. **Dat ons Vrouwe gheboetscap was.**
Beg.: Here, dore die grote minnentlijc.
Naar het Hulthemsche HS. uitg. door C. P. Serrure. — *Vaderl. Museum* II (1858) bl. 414—418.

822. **Dit sijn de seve woorde.**
Beg.: Here Jesu Christe, also ghewaerlike.
Naar een HS. van het Kon. Ned. Instituut uitg. door G. J. Meijer in *Verh. d. IIe Kl. v. h. Kon. Instituut* VI 2 (1839) bl. 44—48, en door F. J. Mone naar een HS. te Heidelberg in *Anz. f. Kunde d. Teutschen Vorzeit* VIII (1839) kol. 588—590.

823. **Bevelinghe.**
a. Dit navolghende ghebet
Sprect als ghi opstaet sonder let.
Beg.: Ic beveel mi der heilegher vloede.
Naar een HS. van het Kon. Ned. Instituut mededeg. door H. Hoffmann von Fallersleben. — *Altdeutsche Blätter* II (1840) bl. 268—269.

b. Ene bevelinghe.
Beg.: Ic bevele mi heden die heilighe V vloede.
Naar het Hulthemsche HS. mededeg. door J. Vanderstichele. — *Rumbeeksche Avondst.* (1856) bl. 19.

824. **Ene Bevelinghe.**
Beg.: Ic bevele mi heden ten beghinne.
Naar het Hulthemsche HS. uitg. door C. P. Serrure. — *Vaderl. Museum* II (1858) bl. 398—400.

825. **Dits den ave Maria in Dietsche.**
Beg.: Ic gruete di Maria.
Mededeg. door W. J. A. Jonckbloet op bl. VI der Voorrede zijner uitgave van *Beatrijs* (1841). — Dit gebed komt ook voor in den *Leken Spieghel* uitg. door M. de Vries (1845) Bk II c. 42, bl. 286.

826. **Bevelinghe.**
Dese bedinghe sal men segghen smorghens vroe.
Beg.: In den ghebenediden name ons heren waric gheboren.
Naar een HS. van het Kon. Ned. Instituut uitg. door H. Hoffmann von Fallersleben. — *Altdeutsche Blätter* II (1840) bl. 271—272.

827. **Glossenlied op het Ave Maria.**
Beg.: In die heere van hu ic beghinne.
Naar een HS. op de Stadsbibl. te Gent uitg. door Ph. Blommaert. — *Oudvl. gedichten* II (1841) bl. 57—59.

828. **Te mettentide.**
Beg.: Jhesus, die wijsheit es gehacht.
Mededeged. door C. P. Serrure in *Vaderl. Museum* V (1863) bl. 319 en door M. de Vries in *Taalk. Bijdr.* II (1879) bl. 57—58.

829. **Dits Sente Jans Baptisten name ende op elc lettere van sinen name enen lof.**
Beg.: Iohannes Baptista, edel Gods vrient.
Naar het Hulthemsche HS. uitg. door J. Vanderstichele. — *Rumbeeksche Avondst.* (1856) bl. 18—19.

830. **Gebed tot Maria.**
Fragment van een gedicht aan de H. Maria.
Beg.: Maria . . . .
Als een groet sondaer hoert mi nu.
Mededeged. naar het HS. van de Kon. Biblioth. te 's Hage door M. F. A. G. Campbell in *Versl. en berigten d. Vereen. ter bevord. d. oude Ned. letterk.* IV (1847) bl. 23—27. Opnieuw en vollediger naar het Hulthemsche HS. uitg. door A. Angz. Angillis onder den titel: Ene bedinghe van onser Vrouwen, beg.: Maria maghet, ic roepe tote u. — *Dietsche Warande* I (1855) bl. 242—245.

831. **Dit sijn de seven ghetiden ons heren Jesu Christi.**
Beg.: O Jesu Christi, gheminde here.
Uitg. door G. J. Meijer naar een HS. van het Kon. Ned. Instituut in *Verh. d. IIe kl. v. h. Kon. Ned. Instituut* VI 2 (1839) bl. 53—65 en naar een HS. te Brussel door F. J. Mone in *Lateinische Hymnen d. Mittelalters* I (1853) bl. 126—129.

832. **Dit sijn onser vrouwe droefheden.**
Beg.: O moeder ende reine maecht.
Uitg. door G. J. Meijer naar een HS. van het Kon. Ned. Instituut. — *Verh. d. IIe kl. v. h. Kon. Ned. Instituut* VI 2 (1839) bl. 48—53.

833. **O intemerata!**
Beg.: O onbesmette, ghebenedijt.
Uitg. naar het Comburgsche HS. door E. von Kausler. — *Denkm. altniederl. Sprache u. Litt.* II (1844) bl. 557—560, III (1866) bl. 331.

834. **Gebedeke aen moeder Anna.**
Beg.: O sinte Anna, heylighe ghebenedyde vrouw.
Mededeg. in *Kronijk v. h. Histor. Gezelschap te Utrecht* III (1847) bl. 66.

835. **Ene bedinghe van onsen Here.**
Beg.: O soete Jhesus, heilich Here.
Naar het Hulthemsche HS. mededeg. door J. Vanderstichele. — *Rumbeeksche Avondst.* (1856) bl. 20.

836. **Een bedinge van onsen Here**, door Otte van Orleien.
Beg.: Otte van Orleien sprect.
Naar het Hulthemsche HS. uitg. door C. P. Serrure. — *Vaderl. Museum* II (1858) bl. 394—398. — Zie hiervóor N°. 812.

837. **Uitboezeming tot de H. Moeder Gods**, door Martijn van Thorout.
Beg.: Roese, boven alle blomen!
Naar het Audenaerdsche HS. uitg. door D. J. van der Meersch. — *Belg. Museum* III (1839) bl. 212.

838. **Salve Regina**, door Jan van Hulst.
Beg.: Sonder smette, saliche roze.
Uitg. door C. Carton naar een HS. van den Burggraaf De Croeser De Berghes. — *Oudvl. liederen* (1849) bl. 29—39.

— Het „Salve Regina" van Jan van Hulst [uitg.] door Th. J. I. Arnold. — *Dietsche Warande N. R.* I (1876) bl. 542—560.

839. **Dits der pater noster in Dietsche.**
Beg.: Vader onse die in den Hemel es.
Mededeg. door J. Le Long in *Boekz. d. Nederd. Bijbels* (1732) bl. 297 en door W. J. A. Jonckbloet in diens *Specim. inaug.* (1840) bl. 127. — Deze vertaling komt ook voor in den *Leken Spiegel* uitg. door M. de Vries (1845) Bk II c. 41, bl. 278.

840. **Bede aan Maria.**
Beg.: Vrouwe vol genadicheiden.
Naar het HS. op het Drentsch Museum mededeg. door H. U. Meijboom. — *N. Drentsche Volksalm.* II (1884) bl. 131–133.

841. **Een ghebet datmen sal lesen inder Messen, alsmen onsen Here heft.**
Beg.: Ziele Christi, heileghe mi.
Naar het Hulthemsche HS. uitg. door C. P. Serrure.— *Vaderl. Museum* II (1858) bl. 400—401.

E. Wereldsche liederen.

Zie hiervóor de Afd. A en B; F. J. Mone, Uebersicht bl. 194—226, H. Hoffmann von Fallersleben, Uebersicht bl. 129—138 en vooral het hiervóor genoemde proefschrift van G. Kalff (N°. 767).

NB. De aan het hoofd der Afd. C gemaakte opmerking geldt ook voor deze Afd.

842. **Minneliederen van Jan I, Hertog van Brabant.**

a. Lieder Herzoge Johans von Brabant. [In het Zwabisch naar het Manessische HS. te Parijs thans te Heidelberg] uitg. door F. H. von der Hagen in diens *Minnesinger* I (1838) bl. 15—17. — Zie ook *aldaar* III bl. 585—586.

b. Minneliederen van Jan I, Hertog van Braband. I beg.: Minlike ende goet; II beg.: Eens meien morgens vroege; III beg.: Ongelike staet ons die moet; IV beg.: Joncfrouwe edel goedertieren; V beg.: Cuusche smale, u bruun ogen; VI beg.: In sach nie so roden mont; VII beg.: Menech creature es blide; VIII beg.: Die winter wil ons jaerlanc mee; IX beg.: Sal ic dus gebonden.—Mededeged. door J. F. Willems (met de Zwabische tekst). — *Oude Vlaemsche liederen* (1848) bl. 9—25.

Daar deze liederen door den afschrijver voor von der Hagen's uitgave blijkbaar uit het Dietsch in het Zwabisch vertaald zijn, werden zij door Willems „naer mijn best vermogen, wederom tot hunne oorspronkelijke gedaente terug gebragt".

c. Lieder Herzogs Jan I von Brabant. Mitgeth. von H. Hoffmann von Fallersleben. — *Germania* III (1858) bl. 154—161.

Hoffmann gaf van 8 dezer liederen eene andere vertaling dan de hiervoorgaande. Het 8e (Die winter enz.) werd *niet* door hem vertaald daar hij meende dat het oorspronkelijk niet in het Dietsch vervaardigd werd.

d. Een versje [liedje] van Jan I, Hertog van Braband.
Beg.: Eing meien morgens frou was ick afgestan.
Medeged. in *De Nederl. Taal* V (1860) bl. 312—314.

e. De liederen van Jan 1, Hertog van Brabant, uitg. door J. F. J. Heremans [de Zwabische tekst en de vertaling door H. Hoffmann von Fallersleben, benevens de vertaling van N°. 8 door J. F. Willems.]— *Nederl. Museum* 1880 I bl. 253—274.

843. **Hildebrandslied.**
Nederlandsche tekst van het Hildebrandslied.
Beg.: Ic wil te lande rijden.
Meded. naar een HS. van de Kon. Bibliotheek te Brussel door J. F. Willems met eene inleiding en aanteekeningen. — *Belg. Museum* VIII (1844) bl. 461—471.

844. **Lied op Floris V.**
Beg.: Et viel in eenen tiit voerleden.
Naar het HS. gevonden op het schutblad van een HS. van Maerlant's Rijmbijbel uitgegeven in B. Huydecoper, *Proeve van tael- en dichtk.* 2e dr. door F. van Lelyveld Wz., II (1784) bl. 371—375; door M. Siegenbeek in *Proeven van Nederd. welsprekendheid* I (1799) bl. 1—5; in *Horae Belgicae* ed. H. Hoffmann von Fallersleben, II (1833) bl. 93 en opnieuw overgenomen door W. G. Brill in zijne *Voorl. over de geschied. d. vaderl.* III (1879) bl. 107—110.

845. **History liedt van Graef Floris ende Geraert van Velzen.**
Beg.: Wie wil horen een nieuw liet?
a. Meded. in *Rijmkroniek* van Melis Stoke uitg. door J. van der Does (1591) bl. 101; door C. van Alkemade achter zijne uitg. van Melis Stoke (1699); door M. Siegenbeek in *Proeven van Nederd. welsprekendheid* I (1799) bl. XIII—XVII; door H. Hoffmann von Fallersleben in *Horae Belgicae* II (1833) bl. 87 en opnieuw door W. G. Brill in zijn *Voorl. over de geschied. d. Nederl.* III (1879) bl. 111—115.
b. Een ander Lied van Graaf Floris en Gerard van Velsen.— Achter de *Rijmkroniek* van Melis Stoke uitg. door C. van Alkemade (1699).

846. **Romance van Brunenburch.**
Beg.: In eenen boemgaert quam ic ghegaen.
Meded. naar een HS. van de Mtsch. d. Ned. Letterk. met eene inleiding en eenige aanteekeningen door L. Ph. C. van den Bergh. — *N. Werken v. d. Mtsch. d. Ned. letterk.* VI (1844) bl. 289—298.

847. **Lied door Margareta van Oostenrijk.**
Beg.: Myn hert altijt heeft verlanghen.
Meded. door J. F. Willems. — *Belg. Museum* I (1837) bl. 204. M. facs. d. muziek.

848. **Twee liedjes uit de XVe eeuw.**
1. Beg.: Dat meysken is jonck jonck jonck.
2. „ Lysken van beueren is di bruyt.
Meded. naar een HS. in het Stedelijk Museum (Lakenhal) te Leiden door J. P. N. Land, met muziek.— *Tijdschr. d. Vereen. v. N.-Nederl. muziekgeschiedenis* I (1885) bl. 10—15.

XV. Dramatische Poëzie.

Zie Jan te Winkel, Gesch. d. Ned. letterk. I bl. 514—538.

a. Inleiding.

849. H. E. Moltzer, Geschiedenis van het wereldlijk tooneel in Nederland, gedurende de middeleeuwen. Acad. proefschrift. Leiden 1862. 8°.

850. Aem. W. Wybrands, Het kerkelijk drama der middeleeuwen. — *Kalender v. d. Protest. in Nederl.* VI (1861) bl. 100—161.

851. Alph. Royer, Théatre Néerlandais au XIV siècle. — *Histoire univ. du théatre*, I (1869) bl. 203—210.

852. J. H. Gallée, Bijdrage tot de geschiedenis der dramatische vertooningen in de Nederlanden gedurende de middeleeuwen. Acad. proefschrift. Haarlem 1873. 8°.

853. Aem. W. Wybrands, Opmerkingen over het geestelijk drama hier te lande in de middeleeuwen. — *Studiën en Bijdr. op het gebied d. histor. theologie* III (1876) bl. 193—293.

854. ——— Aanteekeningen betreffende de geschiedenis van het geestelijk drama. III De vertoonplaats onzer oude spelen. — *Het Tooneel* I (1878) bl. 117—126.

855. J. Maes, Oorsprong en ontwikkeling van het Nederlandsche drama in de Middeleeuwen. I. — *Het Belfort* III (1888) bl. 175—185.

b. Verzamelingen.

856. Altniederländische Schaubühne. Abele Spelen ende Sotternien. Herausgegeben von Hoffmann von Fallersleben. Breslau 1838. 8°.

Horae Belgicae VI.
Bl. I—LII bevatten de uitvoerige Inleiding. Bl. 1 en 2: Een beghinsel van allen spelen; bl. 3—166 de hierachter vermelde stukken; bl. 167—242: Anmerkungen zum Beghinsel etc., o. a. op bl. 236—238 het Lat. gedicht: Conflictus veris et hiemis. Bl. 243—261 bevatten het Glossarium.
Beoord. d. J. de Saint-Genois in *Messager des sciences* 1838 bl. 317—322.

— M. de Vries, Over Hor. Belg. VI bl. 2 (Een beghinsel van allen spelen, vs 33). — *Proeve v. mnl. taalzuivering* (1856) bl. 184—185.

857. De Middelnederlandsche dramatische poezie ingeleid en toegelicht door H. E. Moltzer. Groningen 1875. 8°.

Biblioth. v. middelned. letterk afl. 1, 3, 9, 13, 16.
De Inleiding bevat: § 1 Kerkelijk (geestelijk) drama (Mysterie en Mirakelspel); § 2 Wereldlijk drama (Abele spelen, Sotternien, Cluyten). — Bl. 1—495 bevatten de hierachter vermelde stukken; bl. 496—538 als bijlage: Fragment van een in Nederrijnsch dialect geschreven Paaschspel, terwijl bl. 539—557 de Woordenlijst bevatten.

858. Het Nederlandsche kluchtspel van de XIVe tot de XVIIIe eeuw. Met inleiding, toelichting en woordverklaring [door J. van Vloten]. 1e Afl. Van de XIVe tot de XVIe eeuw. Haarlem 1854. 8°.

Van deze uitgave is verder niets verschenen. In 1878—1881 zag echter het volledige werk in 3 dln het licht als een 2e vermeerderde druk.

c. Kerkelijk (geestelijk) drama.

859. **Eerste bliscap van Maria.**

a. Die eerste bliscap van Maria, Misteriespel van het jaer 1444, [uitg. naar het HS. van den Heer Lammens] met ophelderingen van J. F. Willems. — *Belg. Museum* IX (1845) bl. 37—140.

Afzonderlijk verschenen o. d. t.:

De eerste bliscap van Maria. Misteriespel van het jaer 1444. Met eene inleiding over soortgelijke spelen, en met ophelderingen door J. F. Willems. Gent 1845. 8°.

b. Het mysteriespel, genaamd De eerste bliscap van Maria, uitg. door H. E. Moltzer. — *Middelned. dram. poezie* (1875) bl. 329—418.

Herdruk van de voorgaande uitgave.

— A. V. R. Tekstkritiek, Middelned. dramat. poezie bl. 342 vs 335. — *Navorscher* XXVII (1877) bl. 438—439. P. Leendertz Wz. *Aldaar* bl. 439—447.

860. **Sevenste bliscap van Maria.**

De sevenste bliscap van Maria. Mysteriespel der XVe eeuw. Uitg. [naar het HS. der Kon. Bibliotheek te Brussel] op last der Kon. Vlaamsche Academie voor Taal- en Letterkunde door K. Stallaert. Gent 1887. 8°.

861. **Spel vanden Heiligen Sacramente.**

a. Dat is tspel van den Heiligen Sacramente van der Nyeuwervaert, uitg. [naar het HS. in het Archief der St Barbarakerk te Breda] door C. R. Hermans in zijne *Gesch. d. Rederijkers in Noordbrabant*, II (1867). Bijlage, bl. 11—96.

Vooraf gaat in proza: „Dit is hoe dat theilich weerdige Sacrament van den Nyeuwervaert vonden waert ende een deel van syne miraculen", benevens in dicht: Dees versen sullen u bedieden ende verclaren die figueren, die in prochiaens choer staen be.... van den heiligen Sacramente van der Nyewervaert enz.

b. Dit is tspel vanden Heiligen Sacramente van der Nyeuwervaert. Uitg. en met aanteekeningen [en woordenlijst] door Eelco Verwijs. Leeuwarden 1867. 8°.

Nederl. klassieken uitg. door Eelco Verwijs, VIII.

— J. H. van Dale, Verbeteringen? — *Taalgids* IX (1867) bl. 98—114.

861. **Spel vanden Heiligen Sacramente.** — Vervolg.

c. Dat es tspel van den heiligen Sacramente vander Nyeuwervaert, uitg. [naar voorg. uitgaven] door H. E. Moltzer. — *Middelnederl. dramat. poezie* (1875) bl. 419—495.

862. **Paaschspel.**

Mittelniederländisches Osterspiel, mitgetheilt [naar een HS. in de Kon. Bibliotheek te 's Hage] von J. Zacher. — *Zeitschrift f. deutsches Alterthum* II (1842) bl. 302—350.

Ook opgenomen onder den titel van: Fragment van een in Nederrijnsch dialect geschreven Paaschspel door H. E Moltzer in zijn *Middeln. dramat. poezie* (1875) Bijlage bl. 496—538.

d. Wereldlijk drama.

863. **Esmoreit** en de sotternie **Lippijn.**

Vergel. het opstel over Theophilus en Esmoreit van A. van Hasselt in *De Gids* 1839 *Mengelw.* bl. 152—168 en 202—215 en W. J. Hofdijk, *Ons Voorgeslacht* IV (Leiden 1874) bl. 294—307.

a. Een abel spel van Esmoreit, sconincs sone van Cecilien, ende ene sotternie daer na volghende [Lippijn], uitg. naar het Hulthemsche HS. door H. Hoffmann von Fallersleben in *Horae Belg.* VI [*Altniederl. Schaubühne*] 1838 bl. 3—48, 216—219 en door H. E. Moltzer in *Middeln. dramat. poezie* (1875) bl. 1—74.

b. Jan te Winkel, Het slot van den Esmoreit. — *Taal- en Letterb.* VI (1875) bl. 74—179.

c. Le jeu d'Esmorée, Fils du Roi de Suede. Drame flamand du XIIIe siècle traduit par C. P. Serrure. — *Messager des sciences* III (1835) bl. 12—40.

864. **Gloriant** en de sotternie **De Buskenblaser.**

Zie W. J. Hofdijk, Ons Voorgeslacht IV (Leiden 1874) bl. 307—314.

a. Een abel spel ende een edel dinc van den hertoghe van Bruunswijc, hoe hi wert minnende des rode lioens dochter van Abelant [bekend onder den naam van Gloriant], ende ene sotternie na volghende [de Buskenblaser], uitg. naar het Hulthemsche HS. door H. Hoffmann von Fallersleben in *Horae Belg.* VI (*Altniederl. Schaub.*) 1838 bl. 49—99, 219—224 en door H. E. Moltzer in *Middeln dramat. poezie* (1875) bl. 75—137.

b. J. H. van Dale, Bladvulling (Spel van den hertoghe van Bruyswyc vs 732—735). — *Taal- en Letterb.* II (1871) bl. 155.

865. **Lanseloet Van Denemarken** en de sotternie **De Hexe.**

a. Historie van den edelen Lantsloet ende die scone Sandrijn. Ter Goude in Hollant, Govert van Ghemen z. j. (c. 1486). 4°.

Zie Campbell Annales N°. 974.

b. Een spel van Lantsloot van Denemerken ende die scone Sandrijn. Uitg. naar den druk van c. 1486 door H. Hoffmann von Fallersleben. — *Horae Belg.* V (1837) bl. 1—44.

865. **Lanseloet van Denemarken.** — Vervolg.

c. Een abel spel van Lanseloot van Denemerken, hoe hi wert minnende ene joncfrou, die met siere moeder diende, ende ene sotternie na volghende [de Hexe]. — Slechts de varianten van het Hulthemsche HS. werden onder dezen titel medeged. door H. Hoffmann von Fallersleben in *Horae Belg.* VI (*Altniederl. Schaub.*) 1838, bl. 157—166. — De Sotternie is in haar geheel naar het Hulthemsche HS. *aldaar* afgedrukt op bl. 100—104, 224—228.

d. M. de Vries, Over het Spel van Lantsloet enz. vs 68, 148. — *Proeve v. Mnl. taalzuivering* (1856) bl. 137, 138.

e. ——— Tekstcritiek. Abele spel van Lanseloet vs 571. — *Taal- en Letterb.* IV (1873) bl. 75.

f. Een abel spel van Lanseloet van Denemerken, hoe hi wert minnende ene joncfrou, die met synder moeder diende, ende ene sotternie na volghende [Hexe]. Uitg. naar het Hulthemsche HS. door H. E. Moltzer. — *Middeln. dramat. poezie* (1875) bl. 141—189.

866. **Van den winter ende vanden somer** en de sotternie **Rubben.**

a. Een abel spel van den winter ende van den somer, ende ene sotternie na volghende [Rubben]. Uitg. naar het Hulthemsche HS. door H. Hoffmann von Fallersleben in *Horae Belg.* VI (*Altniederl. Schaub.*) 1838, bl. 125—156, 233—242 en door H. E. Moltzer in *Middeln. dramat. poezie* (1875) bl. 216—255.

Bl. 236—238 van de eerstgen. uitg. bevatten de tekst van een Latijnsch gedicht uit de middeleeuwen get.: Conflictus veris et hiemis.

b. M. de Vries, Over Hor. Belg. VI bl. 139 (Winter ende somer, vers 450). — *Proeve v. Mnl. taalzuivering* (1856) bl. 9.

867. **De Truwanten.**

Ene sotte boerde ende ene goede sotternie [de Truwanten]. Uitg. naar het Hulthemsche HS. door H. Hoffmann von Fallersleben in *Horae Belg.* VI (*Altniederl. Schaub.*) 1838 bl. 121—124, 231—233 en door H. E. Moltzer in *Middeln. dram. poezie* (1875) bl. 210—215.

868. **Drie daghe here.**

a. Ene sotte boerde ende ene goede sotternie [Drie daghe here]. Uitg. naar het Hulthemsche HS. door H. Hoffmann von Fallersleben in *Horae Belg.* VI (*Altniederl. Schaub.*) 1838 bl. 105—120, 228—230 en door H. E. Moltzer in *Middeln. dramat. poezie* (1875) bl. 190—209.

b. W. L. van Helten, Tekstcritiek op Drie daghe here 336. — *Tijdschr. v. Ned. Taal- en Letterk.* V (1885) bl. 272.

869. **Cluyte van Playerwater.**

a. Een cluyte van Playerwater. Tafelspel, uitg. volgens een HS. van de 15e eeuw [uit de Archieven der Academie van Antwerpen]. Met aanteekeningen door F. H. Mertens. Antwerpen 1838. 8°.

b. Een cluijte van Plaijerwater of van den man diet dwater haelde.. Uitg. [naar hetz. HS. als *a*] door H. E. Moltzer. — *Middeln. dramat. poezie* (1875) bl. 257—284.

— M. de Vries, Over Cluyte van Playerwater vs 43, 49, 59, 145, 228, 236, 268, 279, 356, 399 en 408. — *Proeve v. Mnl. taalzuivering* (1856) bl. 155—157.

c. Jan te Winkel, De „Cluyte van Playerwater" in de 17e eeuw. — *Noord en Zuid* VI (1883) *Bijblad* bl. 17—23.

870. **Nu noch.**

a. Ene ghenouchelicke clute van Nu noch, van iiij personagien, te weten, de man, de ghebuer, dwijf ende de pape. Uitg. naar een HS der XVIe eeuw door J. F. Willems. — *Belg. Museum* II (1838) bl. 107—134.

b. Ene ghenouchelicke clute van nu noch, van IV personagien te weten, de man, de ghebuer, dwijf ende de pape. Uitg. door H. E. Moltzer. — *Middeln. dramat. poezie* (1875) bl. 291—311.

e. Samenspraken.

Zie Jan te Winkel, Geschied. der Ned. Letterk. I bl. 530—532.

871. **De levende en de doode Koning. Tweespraek.**

Beg : Ic ben een coninc mechtich ende rike.

Naar het Hulthemsche HS. uitg. door J. F. Willems. — *Belg. Museum* II (1838) bl. 237—240.

Verg. F. H. Von der Hagen Grundriss bl. 408.

872. **Disputacie tusschen den sone ende den vadere.**

Beg.: Berecht mi nu te deser tijt.

Naar het Hulthemsche HS. uitg. door J. F. Willems. — *Belg. Museum* V (1841) bl. 76—81.

873. **Van Scalc ende Clerc.**

Beg.: Die hem bi heren sal gheneren.

a. Fragment eener berijmde zamenspraak [tusschen Scalc en Clerc] uit de 13e eeuw, met eene inleiding en aanteekeningen naar een HS. v. d. Mtsch. d. Ned. Letterk. uitg. door M. de Vries. — *Nieuwe Werken van de Mtsch. der Nederl. Letterk.* VI (1844) bl. 123—149 en 157—183.

b. Scalc ende Clerc (Tweespraak). Uitg. door J. van Vloten in Jacob van Maerlant's *Kleine gedichten* (1878) bl. 70—81 en opnieuw in zijne uitgave van Jacob van Maerlants *Merlijn* (1880) bl. XIII—XVI.

Zie over deze uitgave: Van enen manne die gherne cnollen vercoopt door Eelco Verwijs (1878) bl. 62—68.

874. **Ene dispitacie tusschen enen Clerc ende sinen Meester.**
Beg.: Meester, ·II· saken in die werelt sijn.
Naar het Hulthemsche HS. uitg. door C. P. Serrure. — *Vaderl. Museum* II (1858) bl. 166—171.

875. **Samenspraek tusschen een' gezeten' en een rondzwervenden menestrel.**
Deen Gheselle calengiert den anderen die wandelinghe.
Beg.: Gheselle, mi en can verwonderen niet.
Naar het Hulthemsche HS. uitg. door J. F. Willems. — *Belg. Museum* VII (1843) bl. 318—324, m. pl.

876. **Maskerade.**
218 verzen, volgens Hoffmann's Uebersicht N°. 575: Eine Mummenschanz, worin die auftretenden Personen einzelne Verse sprechen. Uitg. door C. Carton naar een HS. van den Burggraaf De Croeser De Berghes.— *Oudvl. liederen* (1849) bl. 425—436.

877. **Tafelspeelken.**
Een tafelspeelken van twee personnagien om up der dry Coninghen avond te spelen. Naar een HS. der XVIe eeuw uitg. door J. F. Willems in *Belg. Museum* II (1838) bl. 102—106 en opnieuw door H. E. Moltzer in *Middeln. dramat. poezie* (1875) bl. 285—290.

878. **Tafelspeelken.**
Een tafelspeelken van twee personagien, eenen Man ende een Wijf, gecleet op zyn boersche. — Naar een HS. der XVIe eeuw uitg. door J. F. Willems in *Belg. Museum* II (1838) bl. 121—134 en opnieuw door H. E. Moltzer in *Mnl. dram. poezie* (1875) bl. 312—328.

XVI. Prozawerken.

Zie Jan te Winkel, Geschied. d. Ned. letterk. I bl. 539—576.

NB. De Prozabewerkingen van Middelnederlandsche dichtwerken zijn in de hier voorafgaande Afdeelingen bij de uitgaven in dichtmaat vermeld.

a. Verzamelingen.

Zie ook op bl. 38 de Afdeeling Bloemlezingen.

NB. De in de volgende Verzamelwerken voorkomende stukken zijn, voor zooverre zij daarvoor in aanmerking kwamen, met hunne afzonderlijke titels in de hiervolgende afdeelingen opgenomen.

879. Proeven van Nederlandschen prozastijl uit zeven eeuwen (XIIIe—XIXe eeuw) [bijeenverzameld] door J. M. Schrant. Gent 1829. 8°.

880. E. von Kausler und F. J. Mone, Alte Werke in Niederländischer Prosa [1°. Het Leven van Jezus; 2°. Die roesengarde Jhesu unt Marie; 3°. Biechtvoorschriften (2 Fragm.); 4°. Fragmenten van Psalmen (Ps. 31, 37, 50); 5°. Homilien. — *Anzeiger f. Kunde d. Teutschen Vorzeit* VI (1837) bl. 77—86, 205—210.

881. Katholyke stemmen uit den voortijd, die in onze dagen nog wel eens mogen gehoord worden. Uit een HS. der XVe eeuw [van de Bibliotheek van het oude Convent der Zusteren in S. Johans Klooster te Weesp, thans behoorende aan de Kon. Bibliotheek te 's Hage] naar mededeelingen van F. H. G. van Iterson uitg. door N. C. Kist. — *Ned. Arch. v. kerkel. gesch.* VII (1847) bl. 181—187, 319—320 en opnieuw afgedrukt in het hiervolgende N°. 883.

882. Nederlandsch Proza van de XIIIe tot de XVIIIe eeuw, naar tijdsorde gerangschikt [door J. van Vloten]. 1e Stuk, get.: Verzameling van Nederlandsche prozastukken van 1229—1476 naar tijdsorde gerangschikt. Leiden en Amsterdam 1851. 8°.
Niet voortgezet.

883. Stemmen uit den voortijd, die wel verdienen nog eens gehoord te worden, verzameld uit een viertal HSS. der XIVe en XVe eeuw [van het Oude Convent der Zusteren in S. Johans Klooster te Weesp, thans behoorende aan de Kon. Bibliotheek te 's Hage] door F. H. G. van Iterson. Leiden 1857. 8°.

b. Vertalingen van Bijbelboeken.

884. J. Le Long, Beschrijving van en uittreksels uit verschillende mnl. vertalingen van het O. Testament, de Psalmen enz. — *Boekzaal d. Nederd. Bijbels* (1732) bl. 229—269.

885. ——— Verslag van en uittreksels uit mnl. vertalingen van het N. Testament, zoowel van een of meer der Evangelien, van de Handelingen, de Brieven enz. afzonderlijk, als van alle boeken gezamenlijk. — *Als voren* bl. 270—295.

886. J. van Harderwijk, Verslag van een Handschrift, bevattende Jacob van Maerlants Nederduitsche Prozaïsche Bijbelvertaling, met aanteekeningen en bijlagen. 's Gravenhage 1831. 8°.

Bijl. A. Houdende tot eene proeve van vergelijking eenige plaatsen uit Maerlant's Rijmbijbel en het HS. van zijn Nederduitsche prozaïsche Bijbelvertaling, nevens elkander gesteld, bl. 30—39.
„ B. Eenige plaatsen uit de Latijnsche Overzetting (de Vulgata) en het HS. van Maerlant's Nederd. prozaïsche Bijbelvertaling, bl. 40—51.
„ C. en D Eenige plaatsen uit de Historia Scholastica van Petrus Comestor en het HS. van Maerlant's Nederd. prozaïsche Bijbelvertaling, bl. 52—65.
„ E. Eenige plaatsen uit Maerlant's Spiegel Historiael en de in het HS. van zijne Nederd. prozaïsche Bijbelvertaling tevens voorkomende stukken.

Beoord in *Recensent ook der Recensenten* XXIV, 1e st. (1831) bl. 493—501.

— P. Leendertz Wz., De prozabijbel aan Jacob van Maerlant toegeschreven. — *De Navorscher* XI (1861) bl. 337—346.

887. J. Tideman, Bericht omtrent een HS. van het British Museum te Londen, getiteld: De bibel overgeset wten latyn in duusche. — *Verslagen en Berigten d. Vereen. ter bevord. d. oude Nederl. letterk.* I (1844) bl. 42.

888. L. W. Schuermans, Geschiedenis der Vlaamsche bijbelvertaling. — *De Eendragt* XIV (1860—61) bl. 81, 86, 89, 97, 101.

889. W. Moll, Bijdrage tot de geschiedenis der Middelnederlandsche Bijbelvertaling. — *Versl. en Meded. d. Kon. Acad. v. Wetensch.* (*Afd. Letterk.*) IIe Rks, dl VII (1878) bl. 294—314 en herdrukt in *Stud. en Bijdr. op 't gebied d. hist. theologie* IV (1880) bl. 288—307.

---

890. Bible in duytsche. [Aan het slot: Deese ieghenwoerdighe bible mit horen boecken, ende elc boeck mit alle sijne capitelen bi enē notabelen meester wel ouergheset wt den latine, in duytsche ende wel naerstelic gecorrigeert ende wel ghespelt was gemaect te delf... bij ons iacob iacobssoen [van der Meer] eñ mauricius yemants zoen van middelborch ... 1477. 2 dln. fol.

Eerste druk van den Bijbel in de Nederlandsche taal bevattende slechts het O.-Testament en dit zonder de Psalmen. De Psalmen verschenen eerst 3 jaren later bij dezelfde uitgevers en het N.-Testament verscheen voor de eerste maal in 1524.

Zie Campbell Annales N°. 290.

Verg. HS. N°. 58 van de Mtsch. d. Ned. Letterk. inh.: J. L Schultens, Taalkundige aanteekeningen en excerpten uit den Delftschen Bijbel van 1477.

891. Verschillende mnl. vertalingen der Tien Geboden in proza, uit het HS. der Dietsche Doctrinale, der Biechten Spieghel enz. Mededeged. door J. le Long in zijne *Boekzaal d. Nederd. Bijbels* (1732) bl. 300—307.

892. Die Duytsche souter. Delf (Jac. Jacobsz. van der Meer) 1480. 8°. — Herdrukt in 1487. 8°.

893. Die duytsce psolter en op elcken psalm sinen titel die verclarende is die craften en die doechden des psalmes. Zwolle, Peter van Os. 1491. 8°.

894. Die duytsche psolter ende op een ygheliken psalm sinen titel die verclarende is die crachte eñ die doechden des psalmes. Delf, H. Eckert van Homberch. 1498. 8°.

Zie Campbell Annales N°. 549—552 en Le Long Boekzaal bl. 376—377.

895. Fragment eener oud-nederduitsche vertaling der Psalmen, mededeged. door N. C. Kist. — *Ned. Arch. v. kerkel. geschied.* II (1854) bl. 349—376.

896. Die sieben Busspsalmen [Ps. 6, 31, 37, 50, 101, 129 en 142]. Mitgetheilt aus zwei handschriftlichen Breviarien der herzogl. Bibliothek zu Gotha und sprachlich beleuchtet von Karl Regel. — *Mittelniederl. Psalmen* (1864) bl. 2—6.

897. Geert Groote's Dietsche vertalingen, beschreven en toegelicht door W. Moll [uitg. door J. G. R. Acquoy] (Zie hierachter N°. 926*g*).

In de Bijlage komt de vertaling voor van Psalm VI: 2—11; VII: 2—18 geglosseerd; VIII: 2—10; XXIII (XXIV); XLI (XLII): 2—12 geglosseerd; CIX (CX) geglosseerd; CXXIX (CXXX); CL.

898. Taalkunde. Bijdragen tot de geschiedenis der Nederduitsche taal. Paraphrasen van den 45en, 48en en 103en Psalm. Uit een HS. der Maatsch. v. Ned. Letterk. medegedeeld door H. Hoffmann von Fallersleben in N. Westendorp en C. J. C. Reuvens, *Antiquiteiten* II 1e st. (1823) bl. 155—161.

899. E. G. Graff, Vermelding van een Nederlandsche Commentaar op het Hoogelied, in de Kon. Bibliotheek te Parijs (Cod. 8175*b*) getiteld: Hier begynt die tafele der capittelen meister Richardus van Sante Victoer op Cantica Canticorum. — *Diutiska*, *Denkmäler Deutscher Sprache und Litteratur* III (1829) bl. 458.

900. Het bruiloftsmaal (Matth. XXII) en De lofzang van Maria (Luk. I), naar eene vertaling uit de 1e helft der 14e eeuw [in een HS. op de Kon. Bibliotheek te 's Hage] uitg. door J. van Vloten. — *Verz. v. Ned. prozast.* (1851) bl. 50—51.

901. Aus einer flämischen Uebersetzung der Apocalypse [naar een HS. op de Bibl. Nationale te Parijs] mitgeth. von O. Behagel in *Zeitschr. f. dtsches Alterth.* XXII N. F. X (1878) bl. 98 enz. — Kap. XII ook in J. Franck's *Mittelniederl. Grammatik.* (1883) bl. 207.

— J. Franck, Kleine Bemerkungen zur Mnl. Uebersetzung der Offenbarung Johannis. — *Zeitschr. f. dtsches Alterth.* XXIII N. F. XI (1879) bl. 84—85.

902. W. Moll, Eene Evangeliën-synopsis in een Handschrift van het jaar 1473 [op de Kon. Bibliotheek te 's Hage]. — In zijn werk over Johannes Brugman II (1854) Bijl. I bl. 253—254.

903. Evangelien vanden gheheelen jaer ende vanden sonnendaghen mitten glossen. Ter Goude G. L. [Ger. Leeu] 1477. 4°.

Meermalen herdrukt. Zie Campbell Annales N°. 685—706.

904. Epistelen ende ewangelien mitten sermonen vanden ghehelen jaere, vander tijt ende van den heilighen. Z. p. e. n. [Utrecht Jan Veldenér] 1478. 4°.

Zie Campbell Annales 2e Suppl. N°. 687*a*.

c. Levens van Jezus.

905. W. Moll, Het Leven van Jezus in de literatuur onzer vaderen der XVe eeuw. — In zijn werk over Johannes Brugman, II (1854) Hoofdst. I, bl. 1—97.

906. ——— Het typologische Leven van Jezus (naar een HS. van de Mtsch. der Ned. Letterk.). — *Als voren* II (1854) Bijl. IV, bl. 259—262.

907. F. J. Mone, Bericht omtrent een Leven van Jezus. HS. der Openbare Bibliotheek te Stuttgart. — *Anzeiger d. Teutschen Vorzeit* VI (1837) bl. 487.

908. Het leven van Jezus. Een nederlandsch HS. [afkomstig van St Truijen in Limburg] uit de 13e eeuw. Met taalkundige aanteekeningen [en Glossarium] voor het eerst uitgegeven door G. J. Meijer. Groningen 1835. Met facsim. 8°.

Beoord. door M. Siegenbeek in *Alg. Konst- en Letterb.* 1836 I bl. 28—31, 39—45, 55—58; in *Vaderl. Letteroef.* 1836 bl. 195; *Godgeleerde Bijdragen* 1836, dl X, 2e st. bl. 193—207. — Vergel. *De Middelaer* II (1841—42) bl. 262—266, III (1842—43) bl. 340—344

— F. J. Mone und E. Kausler, Alte Werke in niederländischer Prosa [waarin Verslag van het Leven van Jezus, uitgegeven door G. J. Meijer, met vergelijking der lezing van een HS. der Koninkl. Bibliotheek te Stuttgart get.: Harmonia Evangeliorum Flamandice]. — *Anzeiger f. Kunde d. Teutschen Vorzeit* VI (1837) bl. 77—86, 205—210.

— G. J. Meijer, Nalezingen op het Leven van Jezus. Verslag van den Roman van Walewein; e. a. bijdragen tot de oude Nederlandsche letterkunde. Groningen 1838. 8°.

Beoord. door M. Siegenbeek in *Alg. Konst- en Letterb.* 1839, II. bl. 42—47; en *Vaderl. Letteroef.* 1839 bl. 385—387.
Zie over deze Nalezingen de uitgebreide aanteekening van J. H. Bormans in zijn *Verslag over de Verhandelingen ingekomen ten gevolge der Taelkundige Prijsvraeg.* Gent 1841. bl. 251—254.

— J. H. Bormans, De ware lezing van 't Leven van Jhesus, door G. J. Meijer uitgegeven, naar 't Handschrift hersteld, tot nader kennis en juister schatting van dat HS. — *De Middelaer* II (1841—42) bl. 262—266, III (1842—43) bl. 340—344.

— Uit het leven van Jezus (Inleiding; Mariën-lofzang; Sint Jans geboorte; Zacharias' danklied en profecy; Jezus' geslacht; het bruiloftsmaal). Naar G. J. Meijer's uitg. doch verbeterd overgenomen door J. van Vloten. — *Verz. v. Ned. prozastukken* (1851) bl. 6—12.

909. Dietsche kleinigheden, bijgedragen door J. J. Nieuwenhuyzen. Fragmenten van een (3e) handschrift van „het leven van Jezus". — *Dietsche Warande* III (1857) bl. 239—241.

910. Brugmans Leven van Jezus. [Hier begint ene devote oefeninge der kijnsheit, des middels ende des eyndes ons Heren Christi, na inholt des Evangelijs vergadert van Brueder Johan Brugman]. Naar een HS. in de Bibliotheek der stad Deventer en een HS. toebehoorende aan J. J. van Voorst uitgegeven door W. Moll in zijn werk over Joh. Brugman II (1854) Bijl. VII, bl. 285—407.

911. Een Leven van Jezus in den vorm van toespraken, in een HS. van het jaar 1405 [toebehoorende aan J. J. van Voorst]. Uitgegeven door W. Moll. — *Als voren* II (1854) Bijl. II, bl. 254—256.

912. Een Leven van Jezus in den vorm van gebeden, in een HS. van het jaar 1469 [toebehoorende aan J. J. van Voorst]. Uitgegeven door W. Moll. — *Als voren* II (1854) Bijl. III, bl. 256—259.

913. Dat liden ende die passie ons heeren Jesu Christi. Ter Goude (Ger. Leeu). 1477. 4°.
Meermalen herdrukt. — Zie Campbell Annales N°. 1153—1168.

914. Het lijden des Heeren [naar een HS. op de Univ. Bibliotheek te Leiden] uitg. door J. van Vloten. — *Verz. v. Ned. Prozastukken* (1851) bl. 182—186.

915. Dat Lyden ende die passie ons Heren Jhesu Christi. Voor 't eerst uitgegeven [naar een HS. der Badensche Hof-Bibliothek. te Calsruhe] door Alfr. Holder. Groningen 1877. 8°.
Bibl. v. middelnederl. letterkunde. Afl. 19.

916. W. Moll, Het Bonaventura-Ludolphiaansche Leven van Jezus [Uitvoerige opgave der bestaande HSS. en mededeeling van eenige gedeelten]. — In zijn werk over Joh. Brugman II (1854) Bijl. V, bl. 262—271.

——— Het sinds 1487 gedrukte Leven van Jezus op Ludolphs naam. — *Als voren* II (1854) Bijl. VI. bl. 272—283.
Hierin worden 9 verschillende uitgaven vermeld.

Tboeck vanden leuen ons heere ihesu christi [door Ludolphus de Saxonia]. Tantwerpen Gher. de Leeu. 1487. 4°.
Zie Campbell Annales N°. 1181—1185.

917. Tractaet vanden leven ons Heren Jesu Christi. Delf (Jac. Jacz. van der Meer en Maurits Yemantsz.). 1479. 4°.
Zie Campbell Annales N°. 1121

918. Dat leven ons Heren Jesu Christi. Buten Scoenhoven inden Hem (1497). 4°.

919. Leuen ons liefs heren ihesu christi. Ghedruct buten Schoenhoven in den Hem, int jaer ons Heren 1499. 8°. Met houtsn.
Meermalen herdrukt. — Zie Campbell Annales N°. 1109—1114.
Verg. Handschr. N°. 60 van de Mtsch. d. Ned. Letterk. inh.: C. Noze-

man, Woorden en woordbuigingen met verklaring uit Dat Leven ons liefs heren J. C., en verg. ook: Handel. v. genoemde Mtsch. 1774 bl. 15.

920. Die ganck die ons here Jesus ghinck wt Pilatus huse tot opten berch van Calvarie. Antwerpe Henrick Lettersnider, z. j. (1499?) 8°.
Zie Campbell Annales N°. 771.

921. Jordanus, Meditacien vanden leven ende passie ons Heeren Jesus Christus. Antwerpen Gherard Leeu. 1487. 8°.
Zie Campbell Annales N°. 1051.

d. Stichtelijke en godsdienstige geschriften.

Verg. hierachter ook de Afd. *e* Legenden en *f* Sermoenen.

922. H. Hoffmann von Fallersleben, Bericht omtrent een HS. inh. verscheidene ascetische stukken. — *Alg. Konst- en Letterb.* 1822, I, bl. 93.

923. **Jan van Ruusbroec.**
Zie J. te Winkel t. a. p. bl. 550—554.

a. M. de Vries, Bericht omtrent een HS. in het bezit van Dr. Geffcken te Hamburg, getiteld: Van vulkomene penitentie uyt en boec dat Rusbroek ghemaket hevet van gheesteliken oeffeninghen. — *Versl. en berigten der Vereeniging ter bevordering der oude Nederl. Letterk.* IV (1847) bl. 28.

---

b. 't Cieraet der gheestelyken Bruloft, gemaeckt door den goddelijcken leeraer, ende seer utnemenden schouwer Heer Jan Ruysbroeck, canonick Regulier ende eerste Prioor van Groenendale.... Met het leven en Miraculen des Autheurs. Brussel 1624. 8°.

c. Uit de schriften van Jan van Ruysbroeck.—1. Kloosterlessen bl. 23. — 2. Geestelijke hoogmoed bl. 26.— 3. Kristus de bruidegom bl. 31. — 4. Goedertierenheid bl. 32. — 5. Zedelijke koortsen bl. 34. — 6. Inleiding tot de preek over het Avondmaal bl. 37. — 7. Kristus' liefde bl. 38. — 8. Het Thabor onzer gedachten bl. 39. — 9. Hemelsche zaligheid en helsche pijn bl. 40.— 10. Uit het boekjen van de twaalf deugden bl. 43.— 11. Toespraak tot eene kloosterzuster bl. 33*. — 12. Uit het vertoog „Vanden grade der mynne myt VII trappen bl. 36*. — 13. Uit „dat boec van den gheesteliken tabernakel bl. 42*. — 14. Ongeloof bl. 353. — 15. De twaalf bagynen bl. 354. — 16. Van een goeden wil en gelatenheid bl. 360. — 17. Vierderlei verzoeking bl. 361. — Medeged. door J. van Vloten in *Verz. v. Ned. prozastukken* (1851).
N°. 1, 10. 11, 12, 16 zijn uitgegeven naar een HS. van de Kon.

923. **Jan van Ruusbroec.** — Vervolg.

Bibliotheek te 's Hage; N°. 2—9 naar een HS. van de Mtsch. d. Ned. Letterk. te Leiden; N°. 13 naar het HS. uit het Convent te Weesp, thans in de Kon. Bibl. te 's Hage en N°. 15 naar een afschrift uit Parijs.

d. Werken van J. van Ruusbroec. [Uitg. met aanteekeningen en Glossarium naar HSS. van de Kon. Bibl. te Brussel, van de Mtsch. d. Ned. Letterk. enz. door J. David]. Gent 1858—1868. 6 dln. M. pl. 8°.

I. II. Dat boec van den gheesteleken tabernacule. 2 dln.
III. Dat boec van den twaelf dogheden. — Die spieghel der ewigher salicheit. — Van den kerstenen ghelove.
IV. Dat boec van VII trappen inden graet der gheesteliker minnen. — Dat boec van seven sloten. — Dat boec vanden rike der ghelieven. — Dat boec vanden vier becoringhen.
V. Dat boec vanden twaelf beghinen.
VI. Die chierheit der gheesteleker brulocht. — Dat hantvingherlijn oft vanden blickenden steene. — Dat boec der hoechster waerheit [ter perse bezorgd door F. A. Snellaert].

Met levensschets van J. David.

Uitg. d. Maetsch. d. Vlaemsche Biblioph. IIIe Ser. N°. 1, 4, 7, 9 en 12.

In 1512 verscheen te Parijs bij H. Stephanus eene Latijnsche vertaling van de Chierheit der gheesteleker Brulocht, get.: De ornatu spiritualium Nuptiarum libri tres — In 1538 werden te Bologna door Nicolaus Bargilesius uitgegeven: De septem gradibus Scalae divini Amoris, seu vitae sanctae, en De perfectione filiorum Dei, terwijl de Lat. vertaling der complete werken in 1549 te Keulen werd uitgegeven door Laurentius Surius o. d. t.: D. Joannis Rusbrochii Sanctissimi Divinissimique Contemplatoris Opera omnia, ex Belgico idiomate in Latinum conversa. — Deze is meermalen herdrukt en voorafgegaan door eene levensbeschrijving geschreven door eenen tot nog toe onbekenden Canonicus regularis.

Ook gaf Willem Jordaens, een van Ruusbroec's kloosterbroeders, eene Latijnsche vertaling van 3 zijner werken, nl.: De Tabernacula spirituali, De Nuptiis spiritualibus libri tres en De calculo sive de perfectione filiorum Dei, en in 1848 werden door A. von Arnswaldt vier der werken in Oppergeldersch of Keulsch dialect uitg. o. d. t.: Vier Schriften von Johann Rusbroek in Niederdeutscher Sprache. Mit einer Vorrede von C. Ullmann.

e. M. de Vries, Mnl. verscheidenh. X. Ruusbroec dl IV bl. 286. — *Taalk. Bijdr.* II (1879) bl. 91—94.

924. **Hendrik Suso.**

Suso's Honderd Artikelen in Nederland [uitg. naar een HS. van de Maatsch. d. Nederl. Letterkunde] door H. U. Meyboom in *Arch. v. Ned. kerkgesch.* I (1885) bl. 173—207. — Verg. H. U. Meyboom, Het Gebedenboek van het Drentsch Museum in *N. Drentsche Volksalm.* II (1884) bl. 126—130.

925. **Rulman Merswin.**

Dat boeck van den oorspronck [vertaling van „Das buch von den neun Felsen von den Strassburger bürger Rulman Merswin 1352], een HS. [behoorende aan het Friesch Genootschap], met inleiding en aanteekeningen, namens het Friesch Genootschap voor

925. **Rulman Merswin.** — Vervolg.
Geschied-, Oudheid- en Taalkunde, bewerkt door G. H. van Borssum Waalkes. — *De Vrije Fries* XV N. R. III (1881) bl. 117—263.

926. **Geert Groote.**
Zie J. te Winkel t. a. p. bl. 555—558.

a. Huwelijkslessen van Geert Groete. Naar een HS. der Kon. Bibliotheek te 's Hage medeged. door J. van Vloten. — *Verz. v. Ned. prozastukken* (1851) bl. 366—368.

b. Zedelijke toespraak van Geert Groete. Medeged. [naar een HS. der Kon. Bibliotheek te 's Hage] door J. van Vloten. — *Nieuw Arch. v. kerkel. geschied.* II (1854) bl. 294—307.

c. Een goede leer van Meester Gherit die Groot, medeged. [naar een HS. der Kon. Academie] door W. Moll. — *Kerkhist. Archief* III (1862) bl. 320.

d. Mittelniederländische Psalmen, Hymnen und Gebete aus zwei handschriftlichen Breviarien der Herzogl. Bibliothek zu Gotha in Auswahl mitgetheilt und sprachlich beleuchtet von Karl Regel. Gotha 1864. 4°.
Hierin komen voor de volgende door Geert Groote vervaardigde vertalingen van: bl. 8, O Gloriosa femina; bl. 8, Ave maris stella; bl. 9, Rex Christe clementissime; bl. 9—10, Fit porta; bl. 10, Veni Creator spiritus.

e. Geert Groote's verklaring aangaande den inhoud zijner prediking te Utrecht, uit een HS. [het Weener HS. der Tweede Partie] van het jaar 1393 [in de Keiz. Bibliotheek te Weenen] medegedeeld door W. Moll. — *Stud. en Bijdr. op 't gebied d. hist. theolog.* I (1870) bl. 404—411.

f. Geert Groote's raadgevingen aan eene kluizenaarster, volgens een HS. uit de eerste helft der XVIe eeuw medeged. door W. Moll. — *Als voren* III (1876) bl. 430—437.

g. Geert Groote's Dietsche vertalingen, beschreven en toegelicht door W. Moll [Uitg. door J. G. R. Acquoy]. — *Verh. d. Kon. Akad. v. Wetensch. (Afd. Letterk.)* XIII (1880) bl. 1—115.
Ook afzonderlijk verschenen te Amsterdam 1880. 4°.
In de Bijlagen komen de volgende vertalingen voor: 1. Proloog op „Onser Vrouwen ghetiden". — 2. Psalm VI : 2—11. — 3. Ps. VII : 2—18, geglosseerd. — 4. Ps. VIII : 2—10. — 5. Ps. XXIII (XXIV). — 6. Ps. XLI (XLII) : 2—12, geglosseerd. — 7. Ps. CIX (CX), geglosseerd. — 8. Ps. CXXIX (CXXX) in proza. — 9. Ps. CXXIX (CXXX), berijmd. — 10. Ps. CL. — 11. De negen lexen der Vigilie. — 12. Hiskia's danklied. — 13. Suso's Getijden van de

926. **Geert Groote.** — Vervolg.

eeuwige wijsheid. — 14. Horae canonicae Salvatoris. — 15. Hymne „Veni creator spiritus". — 16. Hymne „O gloriosa femina". — 17. Hymne „Rex Christe clementissime". — 18. Hymne „Ave maris stella". — 19. Acht hymnen „De passione Domini". — 20. Hymne „Fit porta Christi pervia. — 21. Korte getijden van den H. Geest.

N°. 1—4, 6—8, 10, 11, 13—20 werden uitgegeven naar een HS. der Paulinische Bibliotheek te München; N°. 5 en 12 naar een HS. van de Maatsch. d. Ned. Letterk te Leiden; N°. 9 naar een HS. der Kon. Acad. te Amsterdam en N°. 21 naar een HS. toebehoorende aan Prof. W. Moll.

Op de Bibliotheek der Universiteit te Groningen bevindt zich mede een HS. waarin alle deze vertalingen voorkomen. Dit HS. schijnt aan Prof. W. Moll onbekend geweest te zijn.

927. **Hendrik Mande.**

Zie J. te Winkel t. a. p. bl. 558 volg.

a. Drie Schriften van Hendrik Mande.

1. Een boekskijn van drien staten eens bekierden mensche, dairin begrepen is een volcomen gheestelic leven.
2. Een boekskijn van der bereydinghe ende vercieringhe onser inwendigher woeninghen.
3. Een corte enighe sprake der minnender sielen mit haren gheminden.

Uitg. door W. Moll [naar het HS. door F. H. G. van Iterson te Weesp ontdekt] als Bijlage VI van zijn werk over Johannes Brugman, I (1854) bl. 259—313. — Vergel. F. H. G. van Iterson, *Stemmen uit den voortijd* bl. 188—189.

b. „Ene clage of enighe sprake" van Hendrik Mande, volgens twee handschriften der XVe eeuw mededeged. door W. Moll. — *Kalender v. d. Protest. in Nederland* V (1860) bl. 113—122.

c. O. A. Spitzen, De Dordtenaar-Windesheimer Hendrik Mande, en een gedeelte van een zijner nog niet teruggevonden werkjes [mnl. vertaling van een gedeelte van zijn werkje De raptibus ontdekt in een HS. der „Emmanuelshuizen" te Zwolle]. — *De Katholiek* Dl 89, N. S. Dl I, (1886) bl. 89—113, 160—172.

Aangekondigd door N. C. K. de Bazel in *De Wetensch. Nederlander* 1886 bl. 315—317.

d. Een verloren geacht werkje van Hendrik Mande, Regulier te Windesheim, gedeeltelijk teruggevonden [in de Bibliotheek van het Priesterhuis te Gaesdonck] en thans uitgegeven en toegelicht door N. C. K. de Bazel. Met eene bibliographie van H. Mande. Leiden 1886. 8°.

Dit teruggevonden werkje is getiteld: Die bynnenste ons lieven Heren ende Seven wege die daer toe leyden.

Beoord. door O. A. Spitzen in *De Katholiek* dl 91 (1887) bl. 262.

928. **Hendrik van Erp.**

O. A. Spitzen, Hendrik Mande's „Spiegel der volcomenheit" teruggevonden. — *De Katholiek* dl 91 (1887) bl. 289—315.

——— Nogmaals „De Spiegel der volcomenheit". — *Als voren* dl 92 (1887) bl. 209—212.

Hierin wordt dit boek aan Hendrik van Erp toegeschreven.

929. **Johannes Busch.**

Kleine gebeden in het Dietsch. — In zijn *Liber de reformatione monasteriorum. Bearbeitet von* Karl Grube. Halle 1886. Lib. II, cap. 34, bl. 787—788.

930. **Gerlacus Peters.**

a. Gerlach Peters, Eerste brief aan Lubbe Peters (Hier beghint ene devote epistel. Suverlicke leeringhe). Mededeg. door W. Moll. — *Kerkhist. Archief* II (1859) bl. 199—214.

b. ——— Tweede brief aan Lubbe Peters (Hoe hem een recht inghekiert mensche van binnen te oefenen pleghet enz.). Mededeg. door W. Moll. — *Als voren* II (1859) bl. 215—229.

c. ——— Het „Soliloquium". Mededeg. door W. Moll. — *Als voren* II (1859) bl. 229—239.

931. **Claus van Euskerken.**

Fragmenten uit die goede printen vergadert uytten colacien ons eersamen Paters here Claus van Euskerken. — Mededeg. naar het HS. toebehoord hebbende aan het door Geert Groote gestichte Zusterenhuis te Deventer, door G. H. M. Delprat in zijne *Verh. over de broederschap van* G. Groote, 2e druk (1856). Bijl. IV, bl. 359—364.

932. **Dirk van Delf.**

Vertogen van Mr. Dirk van Delf (De gouden roos des Kristenen; het Krooningsfeest; de huisman) [Uit „die tafel van der kersten ghelove"]. Mededeg. door J. van Vloten [naar een HS. d. Kon. Bibliotheek te 's Hage]. — *Verz. v. Ned. Prozastukken* (1851) bl. 107—115.

933. **Thomas à Kempis.**

a. Van goeden woerden to horen, ende die to spreken. Mededeg. door J. B. Malou in zijne *Recherches hist. et crit. sur le véritable auteur du livre de l'imitation de* J. C. (1848) bl. 389—391; daaruit overgenomen door J. van Vloten in *Verz. v. Ned. Prozast.* (1851) bl. 243—244 en opnieuw door H. Hoffmann von Fallersleben in *Germania* XV, N. R. III (1870) bl. 365—366.

933. **Thomas à Kempis.** — Vervolg.

b. Twee hoofdstukken (10e en 13e van Bk IV) van de Navolging van Christus, in een oud Nederduitsch handschrift. Mededeg. door Mgr. Van Vree. — *De Katholiek* XX (1851) bl. 137—156.

c. Vijf hoofdstukken (3, 4, 6, 7 en 11) uit het Tweede Boek der „Navolging van Christus", volgens eene vertaling van de eerste helft der XVe eeuw. Mededeg. door J. C. Pool als bijlage zijner studie over Thomas à Kempis. — *Kalender v. d. Protest. in Nederland* VII (1862) bl. 159—168.

d. Vander Navolginge Cristi Ses Boeke. Aus dem Codex m. s. der Bibliothek des Benedictinerstiftes Schotten zugleich mit einem „vijften boeck van Qui sequitur" nach der HS. der Maatschappij van Nederl. letterkunde zu Leiden, herausg. von Cölestin Wolfsgruber. Wien 1879. 8°.

Beoord. in *Theol. Litteraturzeitung* 1879, N°. 13. — *Anz. f. dtsches Alterth.* VI (1880) 215 vv.

934. **Johannes Gerson.**

Johannes Gerson, Boec vanden gheboden Gods; vander biechten; ende van conste te sterven (opus tripartitum of Der menschen salicheyt). Delf in Hollant z. n. v. dr. [Jacobus Jacobusz. van der Meer] 1482. 4°.

Zie Campbell Annales N°. 802.

935. **Johannes Brugman.**

A. J. Flament, De „Waerlycke voorsegginghe" van Johannes Brugman. — *Arch. v. Ned. kerkgesch.* II (1887) bl. 307—326.

936. **Pieter van Schoonhoven.**

Verhael van 't heylig hout, opgesteld door Pater Pieter van Schoonhoven, Lieve Vrouwe Broeder Terminarius, te Dordrecht, van 1455 tot 1491. — Uitg. door G. D. J. Schotel in zijne *Letter- en oudheidk. Avondst.* (1841) bl. 183—216.

---

937. Nederlandsch Proza van de XIIIe tot de XVIIIe eeuw, naar tijdsorde gerangschikt [door J. van Vloten], 1e stuk 1229—1476. Leiden—Amsterdam 1851. 8°.

Hierin zijn de volgende stichtelijke prozastukken afgedrukt:

1. Naar het HS. v. h. voormalig Weesper Convent, thans op de Kon. Bibliotheek te 's Hage:

1. De talenten; Kristelijke pelgrimstocht, De tanden der Kerk. bl. 73*—75*. — 2. Het ware Koningschap. bl. 76*—80*. — 3. Roeping en plicht der geestelijken; Liefde tot God en den naaste (uit eene vertaling der 40 Homiliën van Paus Gregorius I over de Zondags-evangeliën) [Naar het afschrift van F. H. G. van Iterson]. bl. 133—135. — 4. Richardus seit enz. bl. 136. — 5. De zeven wegen der eeuwigheid. bl. 180—182. — 6. Levenswijsheid: Standvastigheid; Onze gedachten; Paulus' bekeering en uitzinnigheid. bl. 221—224.

2. Naar verschillende HSS. op de Kon. Bibliotheek te 's Hage:

1. De tien Geboden, de zeven Sakramenten en de zeven gaven des Geestes. bl. 61—66. — Het Schaakspel. bl. 77—86. — 2. Gestrafte ijdelheid en tijdig beraad. bl. 86—89. — 3. Maria en Marienlof. bl. 116—121. — 4 Liefde tot God. — Wijze raad. bl. 137. — Uit „des Conincs somme". 1e Gedeelte. (Opdracht en inleiding. — Ondeugden. — De kroeg. — Het spel. — De mammon, leven en sterven. — Eigen aandrift. — De wereld, adeldom. — Liefde). bl. 150—180. — 5. Levensweg des Kristelijken menschen [naar het HS. van den drie mijlen]. bl. 200—209. — 6. Bekeering ter wijsheid. — Verval der Kerstenheid. — Arsenius' wijsheid [naar het HS. „van die orloye vander ewiger wijsheit"]. bl. 262—271. — 7. Kristus de Kanselier [uit het „Cancellierboeck"]. bl. 328—330. — 8. Lof der Kluis. — Maegdelijke reinheid. bl. 330—335. — 9. Uit het prieel van S. Agnes: Van vele cameren die de brudegum sijnre bruyt bereit heeft; Vander cameren die de bruyt bereyden sal tot haers brudegums woeninghe; De bruiloftsmantel der liefde; Van der spysen der bruyt, die sy etet in der tafelen xpi. bl. 335—339.

3. Naar verschillende HSS. der Leidsche Universiteits-Bibliotheek:

1. Oodmoed (slot van een vertoog: „van den phariseo ende publicaen"). bl. 186. — 2. Geestelijke lessen (Inleiding; Wisselaars in het geestelijke; de heilige Pafnucius) [uit „der oude vader Collatiën"]. bl. 259—261.

4. Naar verschillende HSS. v. d. Maatsch. d. Nederl. letterkunde:

1. Kristys' lijden beteekend in de mis [uit „die bediedenisse vander heiligher missen"]. bl. 145—147. — Zwijgen. bl. 147. — Kristi besnijdenis [uit de vertaling van het vertoog „van den wyngaert" van Bernard van Clairvaux]. bl. 149—150. — 4. Vreedzaamheid; Een goed geweten; Spreuken [uit het HS. „Hoefkyn der rosen in den dal der tranen"]. bl. 244—247.

5. Naar HSS. uit de verzameling van A. D. Schinkel:

Uit het „Byenboec" van Thomas van Cantinpré. (Prologus. bl. 282. — Vaderlijke aanbeveling. bl. 283. — Gestrafte euvelmoed. bl. 284. — Kracht des gebeds. bl. 285. — Fulko. bl. 288. — Hebzucht bl. 289. — Broeder Herman. bl. 293. — Ouders en kinderen. bl. 294). — Kloosterwetten: Vander bewaerster der boeken; Vander koekenwaerster; Vander reventerwaerster. bl. 297—301.

938. Een Spiegelkijn van bekeering. — Een sonderlinghe goet onderscheit van bekeringhe der menschen, ghebeten een Spieghelkijn. — Mededeged. door W. Moll uit een HS. van het midden der XVe eeuw in zijn werk over Johannes Brugman I (1854) Bijl. IV bl. 242—249.

939. Hoogtijdskleederen, uit een HS. der 15e eeuw mededeged. door W. Moll. — *Kalender v. d. Protestanten in Nederl.* I (1856) bl. 181—183.

940. Aanprijzing van het voorbeeld des Heeren (Suverlike leringhe, Marcket an). — Mededeged. door W. Moll uit een HS. der 15e eeuw. — *Als voren* II (1857) bl. 129—132.

941. Stemmen uit den voortijd, verzameld door F. H. G. van Iterson uit een viertal HSS. der XIVe en XVe eeuw [afkomstig van het „oude convent" of St Jan Evangelistenhuis" te Weesp, thans in de Kon. Bibliotheek te 's Hage bewaard]. Leiden 1857. 8°.

Hierin zijn de volgende stichtelijke prozastukken afgedrukt:

1. De keuze. bl. 1. — 2. Uitstel ontraden. bl. 5. — 3. Zelfkennis aangeprezen. bl. 15. — 5. Geloof. bl. 20. — 5. Wederliefde. bl. 28. — 6. Gods-

vrucht en vroomheid in schijn. bl. 37. — 7. Nederigheid en ootmoed. bl. 53. — 8. Liefde tot den naaste. bl. 62. — 9. Pligt om anderen te stichten. bl. 69. — 10. Voorzigtigheid in spreken en zwijgen. bl. 77. — 11. Volharding in het goede. bl. 80. — 12. Betrachting van Christus lijden. bl. 102. — 13. Bijbelonderzoek en Gebed. bl. 119. — 14. Raadgevingen, waarschuwingen en wenken. bl. 122. — 15. Woorden tot vertroosting. bl 130. — 16. Hooglied IV, 2, 3*a*. bl. 140. — 17. Mattheus Evang. XI : 7*b*. bl. 145. — 18. Lukas Evang. XXIV : 32*a*. bl. 155. — 19. Die seven weghe der ewicheit. bl. 167.

Zie over 3, 6, 11, 12 en 14 de *Taal- en Letterb.* III (1872) bl. 230—232.

942. Vaderlandsch Museum voor Nederduitsche letterkunde, oudheid en geschiedenis, uitg. door C. P. Serrure. 2e deel. Gent 1858. 8°.

Hierin zijn naar het Hulthemsche HS. de volgende prozastukken van stichtelijken inhoud uitgegeven:

1. Den wech van Parijs tot sente Jacobs. bl. 209—210. — 2. Vanden onderscede tusschen der Naturen ende der Gratien. bl. 211—212. — 3 Van Sente Bernaerts leren, ende van vele ander Vaders. bl. 212—214. — 4. Den gul denne Berch. bl. 215—217. — 5. Van onsen Here. bl. 217—218. — 6. Onse Vrouwen V ween. bl. 219—220. — 7. Onse Sonden. bl. 220—221. — 8. tGhebet in Dietsche. bl. 418. — 9. tGelove. bl. 420. — 10. Die heileghe X Ghebode. bl. 424. — 11. De Ewangielie in dietsche. bl. 425. — 12. De VII Hoeftsonden. bl. 426. — 13. Dit es een ander Ghebet. bl. 427. — 14. Salve Regina misericordie in dietsche. bl. 429. — 15. Ene ghebet van onsen Here. bl. 429. — 16. XX Poente dat een mensche ontfeet metten Sakermente. bl. 430. — 17. Dit saltu alle daghe spreken over den heileghen Cruce, waer ghi sijt: inder Kerken of daer buten. Ic hope ghi en selt nemmermeer verdoemt werden. Oft voer den Sakramente seldi dit spreken. bl. 431. — 18. Dit sijn die Messen die de paus Leo oversant die Kayserinne. bl. 432. — 19. sc Heylich Cruus ghetide in dietsche. bl. 433—438. — 20. Item hier beghinnen de VII Psalme in dietsche. bl. 438—451.

943. „Van der boetscap Onser Vrouwen" (Mededeg. uit een HS. der 15e eeuw door W. Moll. — *Kalend. v. d. Protestanten in Nederl.* VI (1861) bl. 99.

944. Veni Sancte spiritus. — Beg.: Com, heilighe gheest. Naar een HS. op de Herzogl. Bibliothek te Gotha medegedeeld door Karl Regel. — *Mittelniederl. Psalmen* (1864) bl. 10.

945. Salve Regina. — Beg.: Ghegruet systu, coninghinne der ontfarmherticheit. Mededeg. door Karl Regel. — *Als voren* bl. 11.

946. Maria-Boodschap. — *De Katholiek* LV (1869) bl. 267—268.

947. Dit heet een gulden ketene. Uit een HS. van de 1e helft der 15e eeuw mededeg. door W. Moll. — *Stud. en bijdr. op 't gebied d. hist. theologie* I (1870) bl. 411—412.

Uitgaven van geestelijke geschriften in drukwerken van de XVe eeuw (Incunabelen).

948. Summe le roy of des conincs summe. Overgheset uten franchoyse [van broeder Laurent] in duytsche door Jan van Brederoede [Jan van Rode]. Delf (Jac. Jacz. van der Meer en M. Yemantszoon) 1478. 4°.

Meermalen herdrukt. — Zie Campbell Annales N°. 1627—1631.

— Uittreksels uit de Conincs somme, vertaald door Jan van Rode (1308). — J. le Long, *Boekzaal d. Nederd. Bijbels* bl. 223.

949. Die tafel des kersteliken levens [waarachter in dicht: Lof vanden heylighen sacrament door Antonie de Rovere]. Ter Goude, Ger. Leeu 1478. 4°.
Zie Campbell Annales N°. 1634.

950. Der Zyelen troeste. Tsentemertensdijck in Zeelant, Pyeter Werrecoren 1478. fol.
Meermalen herdrukt. — Zie Campbell Annales N°. 1543—1550.

951. Die spinroc. Z. p. e. j. (Utrecht Jan Veldener c. 1478). 8°.
Zie Campbell Annales N°. 1596.

952. Spieghel des kersten gheloefs. Ter Goude. Ger. Leeu 1478. 4°.
Zie Campbell Annales N°. 1585.

953. Ghetidenboeck. Z. p. e. j. (Brussel, Broeders des gemeenen levens, vóor 1480). 8°.
Zie Campbell Annales N°. 831*a*.

954. Dionysius Carthusianus, Van den loveliken leven ende staet der echten. Ter Goude, Ger. Leeu 1479. 4°.
Zie Campbell Annales N°. 592.

955. St Gregorius, Omelien. Z. p. (Utrecht, Joh. Veldener) 1479. 4°.
Zie Campbell Annales N°. 854.

956. Dit boec is seer oerbaerlic den menschen ende leert hoe dat men bidden sal. Delf in Hollant (Jacob Jacobsz. [van der Meer] en Mauritius Yemantsz. van Middelborch) 1479. 4°.
Zie Campbell Annales N°. 296.

957. Quatuor Novissima. Die vier uterste [door Gerard à Vliederhoven]. Ter Goude in Hollant, Gher. Leeu 1479. 4°.
Meermalen herdrukt. — Zie Campbell Annales N°. 1314—1323.

958. Johannes de Tambaco, Vertroestinghe des menschen levens uut der heiligher scriften. Delf in Hollant [Jacob Jacobzs. van der Meer en Mauritius Yemantz. van Middelborch] 1479. 4°.
Zie Campbell Annales N°. 1636.

959. Alanus vanden Clip, Van die nutticheyt ende edelheit des vrouwen souter. Z. p. e. j. (Utrecht, G. de Leempt? c. 1479). 4°.
Zie Campbell Annales N°. 449.

960. Boexken van die passie ons lief heren Jesu Christi. Z. p. e. j. (Utrecht, G. de Leempt? c. 1479). 4°.
Zie Campbell Annales N°. 1359.

961. Jacobus de Cessolis, Boec vanden tijtverdrijf edelre heren ende vrouwen als vanden scaecspul. Ter Goude, Gher. Leeu. 1479. fol.

Zie Campbell Annales N°. 419.
Niet te verwarren met het later volgende N°. 1128.

— J. Tideman, Bericht omtrent een HS. [in het British Müseum te Londen] over het Schaakspel [The game of Chess, moralized by Jacobus de Cessolis, translated into Dutch]. — *Verslagen en berigten d. Vereen. ter bevord. der oude Nederl. letterk.* I (1844) bl. 42.

— M. de Vries, Over het Hamburger HS. van 't Schaakspel, fol. 215. — *Proeve v. Mnl. taalzuivering* (1856) bl. 78.

962. Dirck van Munster, Corte oefeninge vander passien ons heren Jhesu Christi. Tantwerpen... bij Adr. van Liesveldt z. j. 8°.

— Spieghel der kerstenen menschen. Z. p. e. j. (Audenaerde, Arnold De Keysere). 8°.

Meermalen herdrukt. — Zie Campbell Annales N°. 594 volg. en *Belg. Mus.* V (1841) bl. 442.

[—] Een niewe bouxken opt niew gheprēt welck verbeetert es en bat ghecorrigeert dan deerste. Omme te comme tot der minne Jhesu ende Marien. Loeve bij meester Jane vut Westfalen 1490. 12°.

Zie Campbell Annales N°. 363.

963. Ghetidenboec. Delf (Jac. Jacz. van der Meer) 1480. 4°.

Meermalen herdrukt. — Zie Campbell Annales N°. 832—846.

964. Spieghel des ewighen levens. — Boec vander biechten. Delf in Hollant (Jac. Jacz. van der Meer) 1480. 4°.

Meermalen herdrukt. — Zie Campbell Annales N°. 1581—1584.

965. Wech der syelen salicheyt. Utrecht (G. de Leempt?) 1480. fol.

Zie Campbell Annales N°. 1775.

966. Tafelboeck. Z. p. e. j. (Utrecht, G. de Leempt 1480?). 4°.

Zie Campbell Annales N°. 1635.

967. Otto van Passau, Boeck des gulden throens of der XXIIII ouden. Utrecht, G. L. (G. de Leempt?) 1480. fol.

Zie Campbell Annales N°. 1342—1343.

— Uittreksels uit den Gulden throon of de Vier en twintig Ouden, naar Otto van Passau. Medeged. door J. Le Long, in *Boekzaal d. Nederd. Bijbels* (1732) bl. 309.

968. Cyrillus, Parabolen. Delft in Hollant (Jac. Jacz. van der Meer) 1481. 4°.

Zie Campbell Annales N°. 522.

— De fabelen van den H. Cyrillus in het Nederlandsch, door Th. Kirghbijl ten Dam. — *Dietsche Warande* VI (1864) bl. 81—103, 195—230.

969. Dialogus dat is twispraec der creaturen. Ter Goude, Gheraert Leeu 1481. fol.

Meermalen herdrukt. — Zie Campbell Annales N°. 565, 566, 568. — Zie hierachter N°. 994.

970. Den Spieghel ofte een reghel der kersten ghelove ofte der kersten eewe. Leeringhe ende spieghel hoe hem een yghelick kersten mensche sculdich es te oefenen. Antwerpen, Mathijs vander Goes 1482. 4°.

Zie Campbell Annales N°. 1586.

971. Corte leeringhe. Wt den scrifturen der heyliger leeraers. Z. p. e. j. (Gouda, Ger. Leeu c. 1482). 8°.

Zie Campbell Annales 2e Suppl. N°. 1089*a*.

972. Benedixien die god sprack tot Moyses ende die maledixien metten tien gheboden op dat lancste. Tantwerpen, Mathijs vander Goes 1482. 4°.

Zie Campbell Annales 2e Suppl. N°. 261*a*.

973. Simon van Venloe, Devote oefening ende bedudenis der missen. Z. p. e. j. (Gouda, Ger. Leeu c. 1482). 8°.

Zie Campbell Annales 2e Suppl. N°. 1551*a*.

974. Dat Speghel der menscheliker behoudenisse. Z. p. e. j. fol.

Zie Campbell Annales N°. 1571—1573.

975. Causidicus Albertanus, Boexken van die konste van spreken ende van swighen. Z. p. e. j. (Haarlem, Jac. Bellaert c. 1484). 4°.

Meermalen herdrukt. — Zie Campbell Annales N°. 69—72.

976. Devote ghetiden van den leven ende passie Jhesu Christi. Z. p. e. j. (Gouda, Ger. Leeu c. 1484). 8°.

Zie Campbell Annales N°. 1115—1117.

977. Michael Franciscus, Van Marien rosen cransken een suuerlic boexken. Ter Goude, Ger. Leeu 1484. 8°.

Zie Campbell Annales N°. 762.

978. [Simon van Venloe], Boexken vander officien ofte dienst der missen. Tantwerpen, Mathias vander Goes 1484. 4°.

Zie Campbell Annales N°. 1552.

979. Van den seven Sacramenten. Ter Goude, Ger. Leew 1484. fol.

Zie Campbell Annales N°. 1492.

980. Franciscus Petrarcha, Tegen die strael der minnen. Z. p. e. j. (Gouda c. 1484). 4°.

Zie Campbell Annales N°. 1393.

981. Jacobus de Theramo, Der sonderen troest ofte Proces tusschen Belial ende Moyses. Tot Haerlem in Hollant (Jac. Bellaert) 1484. fol.
Zie Campbell Annales N°. 1656.

982. Die troest der conscientien. Z. p. e. j. (Delf Jac. Jacz. van der Meer c. 1485). 8°.
Zie Campbell Annales N°. 1684.

983. Vijf bouken Boecij de consolatione philosophie. Ghend, Arend de Keysere 1485. fol.
Zie Campbell Annales N°. 322.

984. Pieter Michiel, Doctrinael des tijts. Haerlem in Hollant (Jacobus Bellaert) 1486. 4°.
Zie Campbell Annales N°. 1254.

985. Boeckskeu inhoudende drie capittelen roerende of sluitende op drie dachvaerden die een ygelic goet mensche wanderen moet, zal hi behouden zijn. Haerlem, Jan Andriesz. 1486. 4°.
Zie Campbell Annales N°. 300.

986. Collacie vanden goeden Thobias ende sinen soen die oec Thobias ghenoemt was. Z. p. e. j. (Haarlem, Jan Andriesz. c. 1486). 4°.
Zie Campbell Annales N°. 450.

987. Zeuen goede oeffeninghen daer wel van node waer dat hē een yghelic mensche zoude alle daghe in oeffenen ouer te lesen eñ gode te dancken. Z. p. e. j. (Haarlem, Jac. Andriesz. c. 1486). 4°.
Zie Campbell Annales N°. 1794.

988. [Guillaume de Guilleville], Boeck vanden pelgherijm. Haerlem (Jac. Bellaert) 1486. fol.
Zie Campbell Annales N°. 1376—1377.

989. S. Bonaventura, Boec van den vier oefeningen. Antwerpen, Claes Leeu 1487. 8°.
Zie Campbell Annales N°. 339.

——— Een seer sonderlinghe deuoet boecxken sprekende van die vier inwendighe oefeninghe enz. Antwerpen, Adr. van Liesvelt (14)94. 8°.
Meermalen herdrukt. — Zie Campbell Annales N°. 341—345.

990. Het hoofkijn van devotien. Antwerpen, Gher. Leeu 1487. 4°.
Zie Campbell Annales N°. 985.

991. Dionysius Carthusianus, Spieghel der bekeeringhen der sondaren. — Dialogus O. L. Vrouwen totten sondaer ende des sondaers tot Mariam. — Van O. L. Vrouwen zouter oft rozen hoet. Tantwerpen, Gher. Leeu 1588 (*sic* voor 1488). 4°.
Zie Campbell Annales N°. 591.

992. [Simon van Venloe], Spieghel der volcomenheyt. Die exposicie of bedudenisse der missen. Die bereydinghe om salichlyc dat h. sacrament te ontfanghen. Antwerpen, Geraerdt Leeu 1488. 8°.

Meermalen herdrukt. — Zie Campbell Annales N°. 1577—1580.

993. Liefde tot Kristus [uit „die Spieghel der volcomenheit"]. Mededeg. uit een HS. van de Mtsch. d. Ned. Letterk. door J. van Vloten. — *Verz. v. Ned. prozastukken* (1851) bl. 137—144.

994. [Thomas Cantipratensis], Der Bien-boeck (vāden Prelaten ende vāden ondersaten). Swolle, Peter van Os. 1488. fol.

Zie Campbell Annales. N°. 1658.

— J. Scheltema, Berigt aangaande twee oude werken, getiteld: Der Biën boek en De dialogen der creaturen, beide gedrukt in 1488, voor zooveel de natuurkunde van dien tijd daarbij is toegepast op de staat- en zedekunde. — In zijn *Geschied- en letterk. mengelw.* VI (1836) bl. 149—188.

Zie hiervóor N°. 969.

995. Volmaecte clargie ende rechte conste om wel te connen leven ende salich te sterven. Z. p. e. j. (Hasselt, Peregrin Barmentlo c. 1488). 4°.

Zie Campbell Annales N°. 446.

996. Van die gheestelike kintscheyt Jesu ghemoraliseert ende vander iacht der minnen tusschen die devote innighe ziele ende dat dierken Jesus. Antwerpen, Gher. Leeu 1488. 8°.

Zie Campbell Annales N°. 1074.

997. Een notabel boeck ghenoemt dat sterf boeck. Delf z. n. v. d. 1488. 4°.

Meermalen herdrukt. — Zie Campbell Annales N°. 1619—1621.

998. Den gheesteliken Minnenbrief die Jhesus Cristus seyndt tot der minnender zielen. Z. p. e. j. (Leiden, Govaert van Ghemen vóor 1489). 8°.

Meermalen herdrukt. — Zie Campbell Annales N°. 1256—1259.

999. Die kersten Ewe ofte Spieghel des kersten gheloefs. Delf z. j. (Chr. Snellaert c. 1489). 4°.

Zie Campbell Annales N°. 1587.

1000. [S. Bernardus], Hoemen dat huysghesinne regeren sal na sinte Bernaers leeringhe. Delf z. j. (Chr. Snellaert c. 1490/95). 4°.

Zie Campbell Annales N°. 269.

1001. Boexkyn van onser liever Vrouwen croon, souter ende mantel. Delf (Chr. Snellaert) 1490. 8°.

Zie Campbell Annales N°. 331.

1002. Een suverlick boexken van onser liever Vrouwen croen, ende horen salter, roosencrans ende mantel. Deventer, Rijkert Paffroedt 1492. 8°.
Zie Campbell Annales N°. 330.

1003. Bonaventura, Boec vanden vier oefeninghen. Antwerpen, Gheraert Leeu 1491. 8°.
Zie Campbell Annales Suppl. N°. 339*a* en Doedes Coll. v. Rariora bl. 29.

1004. Const om wel te leeren sterven. Z. p. e. j. (Antwerpen, Ger. Leeu c. 1492). 8°.
Zie Campbell Annales N°. 495.

1005. Die glose ofte expositie opten psalm „Miserere mei" etc. — Een ander expositie opten selven psalm. — Die psalm „De profundis" metter glozen. — Leeringhe om te cryghen berouwe ende vergiffenis van sonden. Antwerpen, Gher. Leeu 1491. 8°.
Zie Campbell Annales N°. 847.

1006. Bernardus, Souter tot onser liever vrouwen Maria. — Sommighe scone ghebeden. Antwerpen, Gheraert Leeu 1491. 8°.
Zie Campbell Annales N°. 278.

1007. ——— O. L. Vrouwen Souter. Leyden z. j. (Hugo Jansz. van Woerden c. 1499). 8°.
Zie Campbell Annales N°. 278.

1008. Een leeringhe om te ghecrigen berouwe ende verghiffenisse van sonden. Z. p. e. j. (Antwerpen, Ger. Leeu c. 1491). 4°.
Zie Campbell Annales N°. 1090.

1009. Ghedenckenisse van den VII weeden oft droefheyden onser liever Vrouwen. Antwerpen, Gher. Leeu 1492. 8°.
Zie Campbell Annales N°. 1778.

1010. [Johannes van Remerzwael]. Der sondaren troest oft die spieghel der consciencien ghedeylt in drien deelkens. Antwerpen, Ger. Leeu 1492. 8°.
Zie Campbell Annales N°. 1685.

1011. Vanden dochteren van Syon een devoet exercitie. — Een gheestelike oefeninge hoe men dat soete kindeken Jesus besoecken sal. Antwerpen, Gher. Leeu 1492. 4°.
Zie Campbell Annales N°. 603.

1012. Gheestelyke crone van der maecht Marien. Tanwerpen (*sic*) Godfr. Back 1493. 8°.
Zie Campbell Annales N°. 498.

1013. Albrecht van Eybe, Boeck van den Echten Staete. Z. p. e. j. (Deventer, Rich. Paffroet c. 1493). 4°.
Zie Campbell Annales N°. 724.

1013*a*. Van den seven droefheden ofte weeden Onser Lieve Vrouwe. Delf in Hollant (Chr. Snellaert) 1494. 8°.
Zie Campbell Annales N°. 655.

1013*b*. Die gulden litanie vanden passien ons heeren Jhesu Christi. Tantwerpen, Adriaen van Liesvelt (14)94. 8°.
Meermalen herdrukt. — Zie Campbell Annales N°. 1170—1172 en Doedes, Coll. van Rariora bl. 80.

1014. Die hondert articulen vander passien ons heeren Jhesu Christi. Tantwerpen, Adriaen van Liesvelt. Z. j. (c. 1494). 8°.
Zie Campbell Annales N°. 187, 188.

1015. Seer minnelijcke woerden die onse lieve heere Jhesus hadde met sijne ghebenedide moeder Maria van Palm sonnendach totten goeden vrydach toe. Te Leiden, Cornelis Kers 1494. 8°.
Zie Campbell Annales N°. 1782—1785.

1016. Oefeninghe van sonderlinghen vij ween onser sueter vrouwen ende moeder gods Marien. Tantwerpen, z. j. (Adriaen van Liesvelt c. 1494). 8°.
Zie Campbell Annales N°. 1780.

1017. Die seven getijden in duytsche. Z. p. (Antwerpen, Godfr. Bac) 1495. 16°.
Zie Campbell Annales N°. 829.

1018. Jhesus ende de sondaer sprekende van onser zielen salicheit. Tantwerpen, Adr. van Liesveldt. Z. j. (1495?). 8°.
Zie Campbell Annales N°. 469.

1019. Sonderlinge devote maniere om te lesen Marien rosencrans. Z. p. e. j. (Antwerpen, Godfr. Back c. 1495). 32°.
Zie Campbell Annales N°. 1212.

1020. Der Kerstenen salicheyt. Z. p. (Antwerpen, Godfr. Back) 1495. 16°.
Zie Campbell Annales N°. 1499.

1021. Deuote ghetide vanden leuē eñ passie ihū cristi. Z. p. e. j. [Zwolle, P. van Os van Breda, c. 1496]. 8°.
Zie Campbell Annales N°. 1117.

1022. Die corte doerne crone. Ter Goude, tot de Collatie broeders. Z. j. (c. 1496). 8°.
Zie Campbell Annales N°. 504.

1023. Oefeninghe vanden leven ons Heren Jhesu Christi. Delf in Holland, Heynrick Eckert van Homberch 1496. 8°.
Zie Campbell Annales N°. 1119—1120.

1024. Devote materien dienende totter salicheit van alle kerstenmenschen. Z. p. e. j. (Schoonhoven, c. 1497). 8°.
Zie Campbell Annales N°. 1220.

1025. Oefeninghe vander passien ende vanden liden ons heren Jesu Christi. — Een bereitsel ter kercken te comen. Buten Scoenhoven 1497. 8°.
Zie Campbell Annales N°. 1327.

1026. Van den seven droefheden ofte weden onser liever vrouwen. Delf in Hollant (Chr. Snellaert) 1497. 4°.
Zie Campbell Annales N°. 1781.

1027. Boecxken van onser liever Vrouwen Mantel. Leyden, Hugo Janszoen van Woerden 1498. 8°.
Zie Campbell Annales N°. 305.

1028. Een salige meditacie des lijdens ons liefs heren op die seven getijden. Z. p. e. j. (Leiden, Hugo Janszoen van Woerden c. 1499). 8°.
Zie Campbell Annales N°. 1227.

1029. Van der vruchten des lijdens ende der passien ons liefs heren Jhesu Christi. Leyden, z. j. (Hugo Janszoen van Woerden c. 1499). 8°.
Zie Campbell Annales N°. 1774.

1030. Dionysius Carthusianus, De vier uterste. Delf in Hollant, Heynrick Eckert, z. j. (c. 1499). 4°.
Zie Campbell Annales N°. 585.

1031. Onser liever Vrouwen ween oft bedroefnissen die si leet ende haers gheminden Sone. Leyden, z. j. (Hugo Janszoen van Woerden c. 1500). 8°.
Zie Campbell Annales N°. 1779.

1032. Van vuerige troestinghe totten doechden. Leyden, Hugo Janszoen van Woerden, z. j. (c. 1500). 8°.
Zie Campbell Annales N°. 1686.

1033. Aurelius Augustinus, Boec der inniger bedinge. Item Hantboec. — Tractaetken van den oersaec der minnen Jesus Christi. — S. Bernardi Boexken van der enige sprake. Buten Scoenhoven in den Hem 1500. 8°.
Zie Campbell Annales N°. 208.

1034. Matthaeus van Krakau, Boexken daer men in leren mach salichlic te sterven ende eewelick te leven. Antwerpen. Z. n. v. d. 1500. 8°.
Zie Campbell Annales N°. 1223.

1035. Een gheestelicke oefeninghe hoe men dat kindeken Jesus sal besoecken. Thantwerpen, Roland van den dorpe. z. j. 4°.
Zie Campbell Annales N°. 1326.

e. Legenden. — Levens van Heiligen.

NB. Hiervan worden slechts de middelnederlandsche teksten medegedeeld, daar latere bewerkingen voor deze Bibliographie niet in aanmerking komen.

1. Verzamelingen.

1036. Legenden der Heiligen. Naar een HS. van 1450 op de Kon. Bibliotheek te 's Hage uitg. door J. van Vloten. — *Verz. v. Ned. Prozastukken* (1851) bl. 225—242.

1. Paulus bl. 225. — 2. Mattheus bl. 226. — 3. Sinte Elizabet bl. 227. — 4. S. Maarten bl. 230. — 5. Maria Magdalena bl. 233. — 6. Martha bl. 236. — 7. De H. Franciskus bl. 237. — 8. S. Lieven bl. 239.

1037. Jacobus Voragines, Passionael geheyten in latijn Aurea legenda. Winter- en Somerstuk. [Gouda, Gher. Leeu. 1478—80] 2 dln. 1 bd. fol.

Meermalen herdrukt. — Zie Campbell Annales N°. 1755—1767.

1038. S. Hieronymus, Van den leven der heyliger vaderen in der woestinen hoer leven leydende. Ter Goude, Ger. Leeu 1480. fol.

Zie Campbell Annales N°. 937.

—— Vaderboeck. Z. p. (Zwolle) Pieter van Os 1490. fol.

—— Id. Delf, H. Eckert van Hombergh 1498. fol.

Zie Campbell Annales N°. 938—939.

1039. Uit het Passionaal van Sint Bernard van Clairvaux. 1. St Bernard. — 2. Kristi kruishout. — 3. Cornelius en Cyprianus. — 4. Eufemia. — Naar een HS. van de Leidsche Univ. Bibliotheek uitg. door J. van Vloten. — *Verz. v. Ned. Prozastukken* (1851) bl. 272—281.

1040. W. Moll, Beschrijving van HSS., inhoudende levensbeschrijvingen der Zusteren uit Meester-Geertshuis te Deventer en van de nonnen te Diepenveen, in het bezit van Mr. F. A. Baron van Rhemen op den Gelderschen toren onder Spankeren. — In zijn werk over Johannes Brugman I (1854) Voorrede bl. VII—XI.

1041. Het Klooster van Diepenveen. Handschrift [het hiervoor bedoelde], uitgegeven en toegelicht door W. R. E. H. Opzoomer. 's Hage 1836—87. 8°.

Beoord. d. J. A. Sillem in *De Gids* 1886, II bl. 197—200 en door J. H. Gallée in *De Tijdspiegel* 1887, bl. 489—502.

1042. Historien der heiligher drie coninghen [door Johannes, bisschop van Hildesheim). Delf (Jac. Jacz. van der Meer en Maurits Yemantsz.) 1479. 4°.

Zie Campbell Annales N°. 983.

— De dertig penningen en de offerande der Koningen [uit de Legende van de drie Koningen). Naar een HS. van de Kon. Bibliotheek te 's Hage medeged. door J. van Vloten. — *Verz. v. Ned. Prozastukken* (1851) bl. 89—94.

2. Maria-legenden.

1043. Eenige opschriften van hoofdstukken van een HS. ter Kon. Bibliotheek te 's Gravenhage (N°. 1215) getiteld: Hier beghinnen onser liever vrouwe miracule. — Mededeg. door D. Buddingh in zijn werk *Mirakelgeloof in de Nederl.* (1844) bl. 52 volg. (Verg. aldaar bl. 49). — Twee mirakelen, mededeg. naar genoemd HS. — *Als voren* bl. 89.

1044. De wonderen onzer Lieve Vrouwe. Naar een HS. van de Kon. Bibliotheek te 's Hage uitg. door J. van Vloten. — *Verz. v. Ned. Prozastukken* (1851) bl. 301—314.

Hierin worden medegedeeld: 1. De trage monnik; 2. Van drie jonge monnikjens; 3. Marienkrans; 4. De drie mantels; 5. Het onreine vat, het heilige linnen; 6. Des duivels zak; 7. Theofilus.

1045. Maria-legenden. Mededeg. door J. A. Alberdingk Thijm in *Dietsche Warande* V (1860) bl. 385—405 en opnieuw [met uitzondering van N°. 13] in *Volksalm. v. Nederl. Katholieken* (1884) bl. 111—134.

1. Van enen broeder; 2. Van enen clerc die begheerde Maria te sien; 3. Van eener maghet die dat Ave Maria conde; 4. Van een devote vroue; 5. Hoe Maria die brueders dat sweet of droghede; 6. Van Constantijn; 7. Van een harde ende van sijnre dochter; 8. Van Marien beelde; 9. Van enen Prochiepaep; 10. Van een ionghe iode daer onse Vrouwe toe quam in den scepe; 11. Van een coster ende een costerinne; 12. Van drie clercken; 13. De Soudaansdochter; 14. Van eenre Vrouwen die Marien hoer kint ontnam; 15. Van enen heremite, die onse Vrouwe begheerde te sien.

1046. Het niet ontvankelijk gebed [uit het HS. Onser Vrouwen boeck, aanvang der XVe eeuw], mededeg. door W. Moll in *Kal. v. d. Protestanten in Nederl.* VII (1862) bl. 194 en opnieuw in *Kerkhist. Archief* IV (1866) bl. 286.

1047. Middelnederlandsche Maria-legenden mededeg. door C. Honigh. — *De Gids* (1879) II bl. 473—482.

Hierin worden de volgende legenden naar het HS. der Kon. Bibliotheek te 's Hage medegedeeld: 1. Van een monic, die syn stemme sparen wouden; 2. Van enen clerc, die begheerde Maria te sien; 3. Van een iongheline, die hem selven den duvel overgaf ende door Maria, die Moeder Gods, weder verlost wort ende rijc wort; 4. Hoe een ionc kint bescermt wort van den brant overmits dat Ave Maria; 5. Van een paer volcs; 6. Van een vrou, die hoer soen ghevanghen was ende Maria haren soen wedernam voer horen soen; 7. Van een iode, daer men bi vant dat wassche kynt; 8. Van een ionghe iode daer onse Vrouwe toe quam in den scepe.

1048. Boeck van onser liever Vrouwen miraculen. Z. p. e. j. (Delf, Jacob Jacobsz. van der Meer en Maur. Yemantsz. c. 1477|78). 4°.

Zie Campbell Annales N°. 299.

1049. Dat Leven O. L. Vrouwen. Leyden, Hugo Janszoen van Woerden 1500. 8°.

Zie Campbell Annales N°. 1122.

3. Legenden enz. van bijzondere Heiligen. (Alphabetisch).

1050. Die historie, die ghetyde ende die exempelen van Sint Annen. Tantwerpen, Gher. Leeu z. j. 8°.
Zie Campbell Annales N°. 961—963.

1051. Die historie van Santa Anna overgheset wten latijn in Duysch bi broeder Wouter Bor. Z. p. (Zwolle) Peter Os van Breda 1499. 8°.
Zie Campbell Annales N°. 964.

1052. Ene mierakele van Mijn Here Sente Jan Baptista van Molenbeke, te Bruselе. Mededeg. door J. Vanderstichele. — *Rumbeeksche Avondstonden* (1856) bl. 16—17.

— Noch ene mieraekele die ghesciede dachs daer na. — *Als voren* bl. 17—18.

1053. Die historie van Sinte barbara met die miraculen. Delf (Chr. Snellaert) 1497. 4°.
Zie Campbell Annales N°. 966.

1054. Revelacien van S. Birgitten vanden leven ende passie O. H. Jesus Christus ende synre moeder Marien. — S. Birgitten legende. — S. Katherinen van Watstein legende. — Antwerpen, Gheraerdt Leeu 1491. 8°.
Zie Campbell Annales N°. 382.

1055. S. Bonaventura, Legende van Sinte Franciscus. — Die legende ende dat leven der h. maget Sinte Claren. Antwerpen, Geraert Leeu 1491. 8°.
Zie Campbell Annales N°. 334.

— Begin van Sinte Franciskus orde (uit de Ned. vertaling der „Legenda S. Francisci" door Bonaventura). Naar het HS. van de Maatsch. der Ned. Letterk. mededeg. door J. van Vloten. — *Verz. v. Ned. prozastukken* (1851) bl. 191—195.

1056. Historie van den heiligen patriarch Joseph. Ter Goude, Collacie broeders z. j. (c. 1500). 8°.
Zie Campbell Annales N°. 970.

1057. [Raimond van Capua], Sinte Katherinen Legende gheboerte eñ der bekeringhe eñ passije der heijligher maghet. Antwerpen, Govaert Bac z. j. (c. 1496). 4°.
Zie Campbell Annales N°. 1101.

1058. N. C. Kist, De Reenensche Kunera-legende, in betrekking tot die van Sinte Ursula en de elfduizend maagden. Met afbeeldingen. — *Kerkhist. Archief* II (1859) bl. 1—48.

1059. [Johannes Gerlacus?], Tleuen van Liedwy die maghet vā sciedā. Delf 1487. 4°.
Zie Campbell Annales N°. 1123—1125.

1060. Oude legende (hier voor het eerst uitgegeven). Hoe Pijlatus gheboren werd ende hoe hij sijn leven liet. [Mededeg. door J. W. Brouwers]. — *Wetensch. Nederlander* II (1882) bl. 182, III (1883) bl. 41.

1061. Legende ende dat leven des gloriosen confessoers Sinte Rochus. Z. p. e. j. (Hasselt, Peregrinus Barmentlo c. 1488). 4°.

Zie Campbell Annales N°. 1103.

1062. Simon de Toovenaar en Koning Salomo. Naar een HS. der Kon. Bibliotheek te 's Hage mededeg. door J. van Vloten. — *Verz. v. Ned. Prozastukken* (1851) bl. 101—106.

1063. Boeck van Tondalus vysioen. Tantwerpen, Mathijs van der Goes 1472 [lees 1482]. 4°.

Meermalen herdrukt. — Zie Campbell Annales N°. 1687—1690.

— Tondalus visioen (Van eenen Rudder, hiet Tondalus, een edel man), Proza. Naar een HS. in de Stadsbibliotheek te Gent uitg. door Ph. Blommaert. — *Oudvl. Gedichten d. XII—XIVe eeuwen* II (1841) bl. 29—56, 121.

— Vision de Tondalus; récit mystique du XIIIe siècle, mis en français pour la première fois par O. Delepierre. Mons 1837. 8°.

Publ. d. l. Soc. d. Bibliophiles Belges séant à Mons.

1064. Die Legende van S. Vitus ende Modestus Martelaren. Naar een Nederl. HS. uit de 13e eeuw op het Stadhuis te Dordrecht mededeg. door G. D. J. Schotel in zijne *Geschied-, letter- en oudheidk. Uitspanningen* (1840) bl. 156—161.

1065. De zeven zakken. Kristelijke legende genomen uit een HS. [van de Kon. Bibliotheek te 's Hage] van het laatst der 15e eeuw en mededeg. door J. van Vloten. — *Verz. v. Ned. Prozastukken* (1851) bl. 219—220.

f. Sermoenen.

1066. Mittelniederländische Predigten mitgetheilt von J. Zacher. — *Zeitschrift f. deutsches Alterthum* II (1842) bl. 350—357.

1067. **Sint Antonius van Padua.**

Sint Antonius' (van Padua) sermoen tot de visschen. Naar een HS. van de Maatsch. der Ned. Letterk. uitg. door J. van Vloten. — *Verz. v. Ned. Prozastukken* (1851) bl. 196—199.

1068. **Sint Bernardus.**

Dit is dat boec van Sinte Bernardus sermonen. Winter- en Somerstuc. [Aan het slot van deel I... gheeyndt to Zwolle... by my Peter van Os. In den jare o. H. 1484 (Aan het slot van deel II... 1485]. Met plaat. 2 dln. 4°.

Zie Campbell Annales N°. 275.

1069. **Jacobus Voragines.**

Jacobus Voragines, Sermonen op die evangelien van den zonnendaghen doer dat ghehele jaer. Zwolle, Peter van Os 1489. fol.

Zie Campbell Annales N°. 1772.

1070. **Johannes Brinckerinck.**

Uit de Kloosterredenen van Jan Brinckerinck. — Uit het HS. van de St Lourenskerk te Weesp, thans op de Kon. Bibliotheek te 's Hage medeged. door J. van Vloten. — *Verz. v. Ned. Prozastukken* (1851) bl. 129—133.

b. Predikatie ter voorbereiding tot het heil. avondmaal. Naar een HS. van het Convent te Weesp [thans te 's Hage] medeged. door F. H. G. van Iterson. — *Stemmen uit den voortijd* (1857) bl. 110—114.

c. Leeringen van Johannes Brinckerinck, uit zijne onuitgegevene collatiën verzameld; medegedeeld door W. Moll. — *Kalender v. d. Protest. in Nederland* III (1858) bl. 86—92.

d. Acht collatiën van Johannes Brinckerinck, eene bijdrage tot de kennis van den kanselarbeid der Broeders van het Gemeene Leven, uit handschriften der XVe en XVIe eeuw medegedeeld door W. Moll. — *Kerkhist. Archief* IV (1866) bl. 97—168.

1071. **Johannes Brugman.**

a. Brugmans sermoen over de drie Tafelen. — Medeged. door J. Le Long in zijn *Beschr. d. Reform. van Amsterdam* (1729) bl. 361—369 en daaruit overgenomen door W. Moll in zijn werk over Johannes Brugman I (1854) Bijl. II bl. 221—239.

b. Uit de preken van Pater Brugman. Naar een HS. van de Maatsch. der Ned. Letterk. medeged. door J. van Vloten. — *Verz. v. Ned. Prozastukken* (1851) bl. 257—258.

c. Vier fragmenten van sermoenen van Brugman. Naar een HS. van de Maatsch. der Ned. Letterk. uitg. door W. Moll in zijn werk over Johannes Brugman I (1854) Bijlage III bl. 239—241.

1072. Een Kloostersermoen en Oorsprong van den dobbelsteen. — Uitg. naar een HS. der XVe eeuw door M. de Vries in *Versl. en berigten d. Vereen. t. bevord. d. oude Ned. letterk.* V (1848) bl. 27 en daaruit overgenomen door J. van Vloten in zijne *Verz. v. Ned. Prozastukken* (1851) bl. 209—218.

1073. Het lijden Kristi (uit een sermoen van Jan van Schoonhoven). Naar een HS. van de Maatsch. der Ned. Letterk. uitg. door J. van Vloten. — *Verz. v. Ned. Prozastukken* (1851) bl. 49—50.

1074. De lof Gods. — God onze spijs (Uit een sermoen op Sakramentsdag). Uitg. door J. van Vloten naar een HS. der Leidsche Univ.-Bibliotheek. — *Als voren* bl. 187—191.

1075. Jezus en de Kloosterzusteren (uit „Ihesus' collacien of sermoenen). 1. Inleiding; 2. De zeven wegen des Heeren; 3. De maagdelijke bruidskransen; 4. Kristus' armoede, liefde en oodmoed. Uitg. door J. van Vloten naar een HS. van de Maatsch. der Ned. Letterk. — *Als voren* bl. 315—328.

1076. W. Moll, Beschrijving der handschriften van in het Nederduitsch vertolkte preeken van Jordanus. — In zijn werk over Johannes Brugman I (1854) bl. 161 *noot.*

1077. Sermoen over de volkomen bekeering. — Hoe dat die volcomen bekeringhe gheleghen is in drien dinghen. Naar een HS. in het bezit van W. Moll. — Medegedeeld *Als voren* I (1854) Bijl. V, bl. 250—258.

1078. Sermoen over den lijdenden Christus. Naar een HS. in het bezit van W. Moll. — Medegedeeld *Als voren* I (1854) Bijl. VII, bl. 313—317.

1079. Van seven prevelegien, die de vrouwen hebben boven de mannen. [Uit] een sermoen, gepreect van een docter inder Godtheyt, medegedeeld in *Dietsche Warande* IV (1858) bl. 44.

1080. Eene kloosterrede over het ware geestelijke leven. Uit een HS. der XVe eeuw medegedeeld door W. Moll. — *Kalender v. d. Protestanten in Nederl.* IV (1859) bl. 54—60.

1081. P. J. Cosijn, De grammatische vormen der Limburgsche Sermoenen. — *Taal- en Letterb.* V (1874) bl. 169—185.

— Glossarium op de Limburgsche Sermoenen. — *Als voren* VI (1875) bl. 225—238.

g. Spreuken en lessen van levenswijsheid.

Zie hiervóor op bl. 151—154 de Afd. Rijmspreuken.

1082. **Proverbia communia.**

a. Proverbia communia. Z. p. e. j. (Deventer, Richard Paffroet c. 1480). 4°.

Zie Campbell Annales N°. 1448—1450.

b. Proverbia seriosa theutonico-latina sibi invicem consonantia. In Buscoducis, Gher. Leempt de Novimagio (14)87. 4°.

Meermalen herdrukt. — Zie Campbell Annales N°. 1451—1455.

1082. **Proverbia communia.** — Vervolg.

c. Altniederländische Sprichwörter nach der ältesten Sammlung.—Herausgegeben von Hoffmann von Fallersleben. — *Horae Belg.* IX bl. 1—59. 8°.

Herdruk van *b.*

d. W. H. D. Suringar, Over de Proverbia Communia, ook Proverbia Seriosa geheeten, de oudste verzameling van Nederlandsche spreekwoorden. Verhandeling. — Bijlage tot het *Progr. v. h. Sted. Gymnasium te Leyden* 1863—1864.

Ook afzonderlijk verschenen te Leyden in 1864 in 4°.

e. ——— Glossarium van de oud-hollandsche en middeneeuwsch latijnsche woorden, voorkomende in de Proverbia Communia. Gevolgd door omstreeks 200 emendaties in den latijnschen tekst van dat geschrift. Leyden 1865. 8°.

Gedrukt als Bijlage tot het 9e deel der Horae Belgicae.

1083. Spreekwoorden. Uitgegeven door J. van Vloten. — *Verz. v. Ned. Prozastukken* (1851) bl. 369.

1084. Dat dyalogus of twisprake tusschen den wisen coninck Salomon ende Marcolphus. Gent 1861. 8°.

Herdrukt met uitvoerige voorrede, naar den druk van 1501 bij Hendrik van Homberch te Antwerpen, voor de Maetsch. der Vlaemsche Bibliophilen. IIIe Ser. N°. 9.

h. Kronieken.

Zie S. de Wind, Bibliotheek v. Nederlandsche Geschiedschrijvers. Middelburg 1831; S. Muller Fz., Lijst van Noord-Nederlandsche Kronieken, Utrecht 1880 en hiervóor de Afd. XI: Berijmde geschiedschrijving.

1085. Fragment van eene Kronijk [door Jan Goessen] uit de 13e eeuw. Medegedeeld door R. Boitet in zijne *Beschrijving der stadt Delft* (1729) bl. 20. — Later afgedrukt door C. R. Hermans in zijn *Geschiedk. Mengelwerk over de prov. Noord-Braband* II (1841) bl. 112.

1086. Delfsche herinneringen van Jan Goessen. — Medegedeeld door R. Boitet *als voren* bl. 21, en verbeterd door J. van Vloten in *Verz. v. Ned. Prozastukken* (1851) bl. 6.

1087. Chronycke van Joannes van der Beke, Canonic t'Utrecht. Al voor de tyden der Reformatie uyt het Latyn int Duytsch overgeset door een out onbekent Aucteur, die den text onvermindert hier en daer veel van 't syn daer by heeft gevoecht, en voorts daer het Beka gelaten heeft, de historie vervolcht, ten regarde van de Bisschoppen van Vtrecht tot Bisschop Rudolph van Diepholt, en ten regarde van de Graven van Hollant tot Hertoch Philips van Bourgognen toe. Uitgegeven door A. Matthaeus in *Veteris*

aevi analecta dl V (1701) bl. 1—637 en 2e druk dl III (1738) bl. 1—407.

Zie over deze vertaling bl. 39—41 van S. Muller Fz. Lijst v. N.-Nederl. Kronieken en de daar aangehaalde literatuur.

— Onuitgegeven vervolg en slot van de Vermeerderde Kronyk van Beka. Naar een HS. van de Kon. Bibliotheek te 's Hage mededeg. door M. F. A. G. Campbell. — *Bijdr. v. vaderl. geschied.* VI (1848) bl. 181—187.

— Uit de Kroniek van Joa. van Beka (Van Gertruet der grevinnen ende Robert oren lateren man ende Godert den hertogen mitten hovert). Naar een HS. beh. aan A. D. Schinkel, mededeg. door J. van Vloten. — *Verz. v. Ned. Prozastukken* (1851) bl. 127—129.

1088. Chronyk van Holland, van den Klerk uit de laage landen by der zee: nooit voorheen gedrukt. Met eenige aanteekeningen zoo van P. Scriverius als van den uitgeever [F. van Mieris]. Leyden 1740. 4°.

Uitg. naar het HS. van het Prov. Archief te Utrecht.

Deze Kroniek gaat tot 1316. — Bl. 211—235 bevatten: „Kort Chronykje van Holland van den jaare 972 tot het jaar 1466" dat achter het HS. van den grooten Chronyk gevoegd was; een gedeelte van dit Kort Chronykje is ook door J. F. Willems in *Belg. Mus.* IV (1840) bl. 193—217 uitg. o. d. titel: „Nederlandsche gebeurtenissen van 972 tot 1406, getrokken uit eene oude onuitgegevene wereldkronyk."

— Bronnen van de geschiedenis der Nederlanden in de middeleeuwen. — Kronyk van Holland van een ongenoemden geestelyke (gemeenlyk geheeten van den clerc uten laghen landen bi der see). [Uitgeg. naar een HS. van het Hist. Genootschap te Utrecht door B. J. L. de Geer van Jutphaas]. Utrecht 1867. 8°.

Werken van het Historisch Genootschap N. R. N°. 6.

Zie over deze Kroniek S. de Wind Bibl. v. Ned. Geschiedschr. bl. 55—57; J. Bolhuis van Zeeburgh Krit. d. Friesche geschiedschr. bl. 92 en S. Muller Fz. Lijst v. N.-Ned. Kronieken bl. 14.

— Uit de Kroniek van Holland, door den Klerk uit de lage landen. (Opdracht en inleiding. — Bisschop Udo van Maagdenburg. — Willem II. — Graaf Floris' ridders. — Jammeren en mirakelen). Naar het oorspronkelijk HS. in het bezit van A. D. Schinkel mededeg. door J. van Vloten. — *Verz. v. Ned. Prozastukken* (1851) bl. 52—61.

1089. Merkwaerdige gebeurtenissen, vooral in Vlaenderen en Brabant, en ook in de aengrenzende landstreken van 1377 tot 1443; letterlyk gevolgd naer het oorspronkelyk onuitgegeven en titelloos handschrift van Olivier van Dixmude, verrykt met eene voorrede, met geschiedkundige aenteekeningen, eene lyst van de verouderde woorden en eene alphabetische tafel door J. J. Lambin. Ypre 1835. 4°.

1090. Dits de Cronike en de Genealogie van den prinsen en de graven van den Foreeste von Buc, dat heet Vlaenderland, van 863 tot 1436, gevolgd naar het oorspronkelijk handscrift van Jean van Dixmude, en verrijkt met eene voorrede, met geschiedkundige aanteekeningen enz. door J. J. Lambin. Ypres 1839. 8°.

1091. Kronyk van Vlaenderen, van 580—1467 [uitg. naar een HS. vroeger behoorende aan C. P. Serrure, thans aan de Maetsch. der Vlaemsche Bibliophilen door C. P. Serrure en Ph. Blommaert]. Gent 1839—1840. 2 dln. 8°.

Uitg. d. Maetsch. d. Vlaemsche Biblioph. N°. 3.

1092. Uit eene oude Kroniek. (Inleiding. — De schepping. — Verscheidenheden. — Josef. — Mozes. — Allerlei. — Herkules). Naar een HS. op de Kon. Bibliotheek te 's Hage meded. door J. van Vloten. — *Verz. v. Ned. Prozastukken* (1851) bl. 121—127.

1093. Uit eene oude Kroniek, in HS. van het jaar 1476 (Opdracht en inleiding; Saksen en Friezen in Nederland; Friesche geschiedenissen). Naar een HS. op de Leidsche Univ.-Bibliotheek meded. door J. van Vloten. — *Verz. v. Ned. Prozastukken* (1851) bl. 340—343.

1094. Koning Artur, legenden [d. XVe eeuw]. Uit eene Kronijk van Holland, HS. uit de laatste helft der XVe eeuw medegedeeld door J. J. Nieuwenhuyzen. — *Dietsche Warande* II (1856) bl. 349—351.

1095. Fragmenten eener oude Kronijk, naar een HS. uit de Bibliotheek van Joh. Thysius te Leiden meded. door L. Ph. C. van den Bergh. — *Handel. v. d. Mtsch. d. Ned. Letterk.* 1864 bl. 69—74.

1096. De blyde jncompste van Vrauw Margriete van Yorck, trauweñ met Hertoche Carel van Bourgondien, Graue van Vlaendren, met de bruyloft, spelen eñ tournoyen binnen de stad van Brugghe [door A. Roouere 1468]. Naar een HS. behoorende aan A. J. Enschedé te Haarlem, uitgegeven door W. G. Brill. — *Kronijk v. h. Hist. Genootschap* Ve Ser. XXIIe jaarg.(1866) bl. 17—71.

1097. Die historie, dat leven ende dat regiment des coninc Alexanders. Ter Goude. G. L. (Ger. Leeuw) 1477. 4°.

Zie Campbell Annales N° 957—960.

— Alexander (Uit „Alexanders boeck ende sijn legende"). Uit een HS. beh. aan den Heer J. A. Alberdingk Thijm medegedeeld door J. van Vloten. — *Verz. v. Ned. Prozastukken* (1851) bl. 351—353.

1098. [Jan van Naaldwijck], Die cronike of die hystorie van Hollant, van Zeelant ende Vrieslant ende van den sticht van Utrecht. Ter Goude, Ger. Leeu 1478. 4°.

[———] Id. Z. p. e. j. [Delf, Jac. Jacobsz. van der Meer 1480—1484]. 4°.

[———] Id. Leyden [bij Henr. Henrici] 1483. 4°.
Zie Campbell Annales N°. 505—507.

[———] Het oude Goutsche Chronycxken van Hollandt, Zeelandt, Vrieslandt en Vtrecht. door... P. Scriverius, op nieus oversien en verbetert. Als mede met een Byvoeghsel en Toetsteen vermeerderd. Met der graven afbeeldinge enz. Amsterdam 1663. 4°.
Zie hierover S. de Wind, Bibl. v. Ned. Geschiedschr. bl. 80—82, J. Bolhuis van Zeeburgh, Krit. d. Friesche Geschiedschr. bl. 92—96 en S. Muller Fz., Lijst v. N.-Nederl. Kronieken, bl. 16—17.

1099. Wernerus Rolevinck, Fasciculus temporum inhoudende die Cronycken van ouden tijden. Utrecht, Jan Veldenar 1480. fol.
Zie Campbell Annales N°. 1479.

1100. Guido van der Columnen, Historien van Troyen. Ter Goude in Hollant, Gher. Leeu 1479. fol.
Zie Campbell Annales N°. 874.

1101. Boeck vander destructien van Jherusalem ende van alden landen van Judeën. Ter Goude in Hollant, Ger. Leeu 1482. 4°.
Zie Campbell Annales N°. 298.

1102. Roelof die Smit, Vergaderinge der historien van Troyen. Haarlem (Jac. Bellaert) 1485. 4°.
Zie Campbell Annales N°. 1095.

1103. Die alder excellenste cronike van Brabant. Antwerpen, Rolant vanden Dorp 1497. fol.
Zie Campbell Annales N°. 508.

1104. Historien ghetoghen wten gesten ofte croniken der Romeynen, tracterende eñ roerende vanden doechden ende vanden sonden, ende die ghemoraliseert ende ghetoghen tot enē gheesteliken sinne. Gouda, Gher. Leeu... 1481. Met houtsneden. fol.
Eerste uitgave van deze Nederl. overzetting van: „Gesta Romanorum moralisata", aan het slot genoemd: „Die gesten of gheschienisse van romen".
Zie Campbell Annales N°. 826—828.
Verg. HS. N°. 61 van de Mtsch. d. Ned. Letterk. inh.: J. Steenwinkel Taalkundige uittreksels.

1105. Die jeeste van Julius Caesar. Z. p. e. j. (Schiedam c. 1500). 4°.
Zie Campbell Annales N°. 393.

1106. Het klooster Steyn, of Emmaus, bij Gouda. Uittreksels uit een HS. uit dat klooster afkomstig, medegedeeld door H. A. G. Vorstman. — Van die heerlikye der lande van Steyn. — *Kerkhist. Archief* I (1857) bl. 327—342.

i. Reisbeschrijvingen en geschriften over Natuurwetenschap enz.

1107. Reisverhaal van een Kruisvaarder uit de XIIIe eeuw. Naar een HS. uit het voormalige klooster der Tertiarissen te Oisterwijk uitg. door J. C. A. Hezenmans. — *Dietsche Warande N. R.* I (1876) bl. 351—368.

1108. Fragment eener Nederlandsche vertaling van het Reisverhaal van Joannes de Hese, uitg. met eene inleiding en aanteekeningen door M. de Vries in *Verslagen en berigten d. Vereen. ter bevord. der oude Nederl. letterk.* I (1845) bl. 5—32 en overgenomen door J. van Vloten in *Verz. v. Ned. Prozastukken* (1851) bl. 68—77.

1109. R. P. A. Dozy, Bericht omtrent een HS. in het British Museum te Londen, getiteld: Die peregrinacie van Jherusalem. — *Verslagen en berigten d. Vereen. ter bevord. der oude Nederl. letterk.* II (1845) bl. 37. — Nader bericht daaromtrent door M. de Vries. *Als voren* IV (1847) bl. 69.

1110. B. de Breydenbach, Heilige Bevaerden tot dat heylige grafft in iherusalem. [Aan het slot: Dit werck inhoudende die heylighe beuarden tot dat heylighe grafft in iherusalem. eñ van daer totten berch Synaï tot die heilighe maghet eñ martelarisse Sunte katherin ghedruct doir meister Eerhaert rewich van vtrecht in die Stadt van mentzs. Int iaer ons heeren 1488 opten vviiij dach in Meye Ender salichlicken]. Met houtsneden. fol.

Zie Hain Repertorium N°. 3963.
Verg. HS. N°. 61 van de Mtsch. d. Ned. Letterk. inh.: J. Steenwinke Taalkundige uittreksels.

1111. Jan Mandeville, Reysen int heilighe lant. Z. p. e. j. fol.

——— Id. Thantwerpen, Govaerdt Back 1494. 4°.

Zie Campbell Annales N°. 1199—1200.

——— Uit Joh. Mondavilles reis in het Oosten. (Inleiding; het Kruis des Heeren; Zedelijke gispingen; Diamanten; het Peperland; besluit). Naar een HS. van de Bibliotheek der Leidsche Hoogeschool mededeg. door J. van Vloten. — *Verz. v. Ned. Prozastukken* (1851) bl. 247—257.

1112. Aenteekeningen van eenen pelgrim der XVe eeuw. Naar een HS. van de Kon. Bibliotheek te Brussel uitg. door J. F. Willems. — *Belg. Museum* III (1839) bl. 408—410.

1113. Handschrift van het St Maria in Galilea Convent te 's Gravenhage (een Reisboek naar het Heilige land) met eene lijst der verouderde woorden door P. C. G. Guyot. — *Meded. v. d. Vereen. t. beoef. d. geschied. van 's Gravenhage* II (1876) bl. 6—15.

1114. Eene aardrijkskundige les. Uitg. naar een HS. door L. Ph. C. van den Bergh in zijn werk *De Nederl. Volksromans* (1837) bl. 144 en daaruit overgenomen door J. van Vloten in *Verz. v. Ned. Prozastukken* (1851) bl. 15—17.

1115. Bartolomeus [van Glanvilla] den Engelsman, Boeck vanden proprietyten der dinghen. Haerlem J. Bellaert 1485. fol.

Zie Campbell Annales N°. 258.

— J. Scheltema, Verhandeling over het werk van Bartholomeus den Engelschman: de proprieteiten der dingen, gedrukt te Haarlem 1485, voornamentlijk in betrekking tot de Natuurkunde als wetenschap, in de 15e eeuw. — In zijn *Geschied- en letterk. mengelw.* V, 3e st. (1834) bl. 1—53.

j. Volksletterkunde.

De Volksboekjes inhoudende proza-bewerkingen van middelnederl. gedichten zijn in de vóorg Afdeelingen bij de titels dier dichtwerken vermeld.

1116 Historie van die seven wise mannen van Romen. Z. p. (Gouda c. 1480). 4°.

Zie Campbell Annales N°. 952—956.

1117. Historie hertoghe Godevaert van Boloen. Z. p. e. j. (Gouda, Godfr. van Os c. 1486). fol.

Zie Campbell Annales N°. 968—969.

1118. Die historie van den vromen ridder Parijs ende van die schone Vienna des Dolphyns dochtere. Antwerpen, Ger. Leeu 1487. fol.

Zie Campbell Annales N°. 942—944.

1119 Historie van die wonderlike vreemde ende schone Melusijnen ende van haren geslachte. Tantwerpen, Ger. Leeu 1491. fol.

Zie Campbell Annales N°. 975.

1120. Die schoone ende die suuerlicke historie van Appollonius vā thyro. Delf in Hollant (drukkersmerk de Eenhoorn) 1493. 4°.

Zie Campbell Annales N°. 965.

1121. Die historie vander goeder vrouwen Griseldis. Deventer, Jacob van Breda (c. 1500). 4°.

Zie Campbell Annales N°. 1887 en J. H. Gallée in Tijdschr. v. Ned. taal- en letterk. IV (1884) bl. 1—44.

1122. Kalendarium. Z. p. e. j. (Leuven, Jan Veldener c. 1476). 4°.

Zie Campbell Annales N°. 1063—1064.

1123. Johannes Laet, Pronosticaten. Taudenaerde (Arnold de Keysere) 1480. 4°.

Zie Campbell Annales N°. 1082; J. H. van Dale in Bijdr. tot de oudheidk. van Zeeuwsch-Vlaanderen I, bl. 282—286; P. C. van der Meersch in Mess. d. Sciences 1855 bl. 488; Bull. d. Biblioph. Belge XIII, bl. 212 en F. Vanderhaeghen Bibl. Gantoise I, bl. 9.

1124. Jaspar Laet, Prognosticacie van 1485. Z. p. (Leuven). Impressum per Johann Paderborn z. j. (1485). 4°.

1125. Keukenboek, uitg. [door C. A. Serrure] naar een handschrift der XVe eeuw [van Petrus Scholerius]. Gent 1872. 8°.

Uitg. d. Maetsch. d. Vlaemsche Biblioph. N°. X.

1126. Onderrigtingen om de tafel te dienen. Fransch en Nederduitsch. Fragment uit de XVe eeuw. Mededed. naar een HS. op de Kon. Bibliotheek te Brussel door K. Stallaert. — *Dietsche Warande* I (1855) bl. 233—237.

1127. Een huishoudboekje van 1407 [naar een HS. op het Stadhuis te Veere] mededed. door F. Nagtglas. — *Bijdr. tot de oudheidk. enz. van Zeeuwsch-Vlaanderen* IV (1859) bl. 293—305.

1128. Ein Niederländisches Schachhandschrift des 15 Jahrh. [in d. Hof- u. Stadsbibliotheek te München] mitgetheilt von M. Rottmanner. — *Zeitschr. f. dtsches Alterth.* XXII *N. F.* X (1878) bl. 412—421.

Niet te verwarren met het hiervóorgaande N°. 961.

1129. Gesprächbüchlein, Romanisch und Flämisch herausgegeben von H. Hoffmann von Fallersleben. — *Horae Belg.* IX (1854) bl. 61—99.

1130. Le Livre des Mestiers. Dialogues Français-Flamands composés au XIVe siècle par un maitre d'école de la ville de Bruges. Publié par H. Michelant. Paris 1875. 4°.

Facsimilé gedrukt d. Joh. Enschedé & Zn te Haarlem.

BIJVOEGSELS EN VERBETERINGEN.

1131. Bl. 12, *bijvoegen*: N°. 137*a* L. Ph. C. van den Bergh, Herinneringen aan oude Utrechtsche dichters [Suster Baert (Bertke?), Jan van Brederode en een ongenoemde]. — *Tijdschr. v. geschied. enz. van Utrecht* II (1836) bl. 284.

1132. Bl. 20, N°. 223—224 behoorden te dezer plaatse *niet* vermeld te worden. Zij komen voor op bl. 181 en 194.

1133. Bl. 20, *bijvoegen*: N°. 219*a* O. Lorenz, Deutschlands Geschichtsquellen im Mittelalter seit der Mitte des XIII Jahrhunderts. 3e in Verbindung mit A. Goldmann umgearbeitete Auflage. Berlin 1887. 2 dln. 8°.

Bd. II Bl. 11—31: Die Niederlande. *a.* Reimchroniken. *b.* Chroniken besonders von Flandern und Brabant.

1134. Bl. 20, *bijvoegen*: N°. 224*a* C. G. Kaakebeen, De invloed der Duitsche letteren op de Nederlandsche. Culemborg 1888. 8°.

Bl. 4—24. Middeleeuwen.

1135. Bl. 21, *bijvoegen*: N°. 226*a* L. E. Bosch Sr., Zuster Bertke, de Utrechtsche kluizenaarster en dichteres. — *Utrechtsche Volks-Almanak* 1864 bl. 197—213.

1136. Bl. 28, *bijvoegen*: N°. 320*a* Em. Hiel, Van Maerlant. — *Versl. en Meded. d. K. Vlaamsche Acad.* 1887, bl. 309—311, 1888, bl. 16—21.

1137. Bl. 34, *Verbeteren*: N°. 386 P. J. Blok, Verslag enz. *Bijvoegsel tot de Ned. Staatscourant* 1888 N°. 35 *lees* N°. 55. — Dit Verslag is thans ook in boekvorm verschenen te 's Gravenhage.

1138. Bl. 36, *bijvoegen*: N°. 390*a*. Ter wille der volledigheid zij hier vermeld dat de uitgever Rob. Natan te Utrecht in 1838 een Berigt van inteekening verspreidde op een driemaandelijksch Tijdschrift, get.: Bibliotheek voor oude Nederlandsche letterkunde. Uit te geven door L. Ph. C. van den Bergh en J. J. D. Nepveu. — De uitgave echter vond niet plaats. — Zie hierover R. Fruin, Levensbericht van L. Ph. C. van den Bergh in *Jaarb. d. Kon. Academie d. wetensch.* 1887 bl. 74.

1139. Bl. 42, *verbeteren*: N°. 421*h* *staat* Theophilus (1852) *lees* (1858).

1140. Bl. 48, N°. 430. Het Roelandslied *e*, *bijvoegen*: Verg. *Ned. Spectator* 1862 bl. 90.

1141. Bl. 60, N°. 451. Walewein. *Bijvoegen*: *j*. G. H. Betz, Hoe Walewein afreed (bewerking in nieuwerwetsche taal en vorm van vers 34—202). — *Ned. Spectator* 1888 bl. 250.

1142. Bl. 62, N°. 455. Moriaen. *Bijvoegen*: *d*. J. Verdam, Dietsche verscheidenheden (Moriaen vs 983, 1425 volg.). — *Tijdschr. v. Ned. Taal- en Letterk.* VIII (1888) bl. 90—202.

1143. Bl. 86, N°. 478. Levene ons Heren. *Bijvoegen*: *c*. A. de Jager, Proeve ter opheldering van eenige min of meer duistere plaatsen in het onlangs door P. J. Vermeulen uitg. rijmwerk: Van den levene ons Heeren. — *Alg. Konst- en Letterb.* 1833 I bl. 370—376. — De woorden: Verg. A. de Jager enz. moeten *vervallen.*

1144. Bl. 87, N°. 479 *bijvoegen*: *k*. A. Bachmann, Een middelnederlandsch gedicht uit een HS. te Zürich [getiteld: Hier beghinnen VII blysscappen van onser lieven sueter Vrouwen der maghet Maria. — *Tijdschr. v. Ned. Taal- en Letterk.* VI (1886) bl. 317—320.

1145. Bl. 96, N°. 496. Legende van het Heilige kruis.

Bijvoegen: *a**. History of the Holy Cross, reproduced in facsimile from the original edition printed by J. Veldener in 1483. Ed. by J. Ph. Berjeau. London 1863. 4°.

*a***. Legendary History of the Cross: a Series of sixty four Woodcuts from a Dutch Book published by Veldener, A. D. 1483. With an Introduction by John Ashton and a Preface by S. Baring Gould. London 1887. 4°.

Beoord. d. M. Stokes in *The Academy* 1887 N°. 768 bl. 65 en in *Saturday Review* 1887 N°. 63 bl. 173.

1146. Bl. 97, N°. 504. X Geboden. *Bijvoegen*: Die zehn Gebote. Beg.: Hebt lyf dynen here, dynen god. Medeged. naar een HS. te Luik door F. J. Mone in zijn *Uebers. d. Niederl. Volksliteratur* (1838) bl. 253.

Die tien gheboden Gods, beg.: Min god wt al dyns herten gront! — Naar een HS. op de Herzogl. Bibliothek te Gotha medegedeeld door Karl Regel. — *Mittelniederl. Psalmen* (1864) bl. 11.

1147. Bl. 102, N°. 521. Martijns. III Dander Martijn *lees* II Dander Martijn.

1148. Bl. 125, N°. 542. Rijmkronijk van Jan van Heelu, *bijvoegen*: *b**. A. J. Servaas van Rooijen, Redevoering over Jan van Heelu en den held van zijn gedicht Jan I Hertog van Brabant. — *Handel. v. h. Prov. Genootsch. van Noord-Brabant* 1880.

1149. Bl. 133, N°. 545. Die Brabantsche Yeesten, regel 9 van boven *staat:* de uitg. van *d*, *f*, *k* — *lees:* *d*, *f*, *j*.

1150. Bl. 144, N°. 557. Der Minnen Loup, *bijvoegen*: *h*. Jan ten Brink, Middeleeuwsche liefdesgeschiedenissen. — *Nederland* 1888, II, bl. 357—404.

1151. Bl. 146, *bijvoegen*: N°. 564*a*. Ueber das Leben der Geistlichen. Mededeg. naar een HS. te Brussel door F. J. Mone in zijn *Uebers. d. Niederl. Volksliteratur* (1838) bl. 299—301.

1152. Bl. 162, N°. 611. Willem van Hildegaertsberch, *bijvoegen*: *q*. Mittelniederländische Bruchstücke [aus der Rostocker Univ.-Bibliothek] mitgetheilt von K. E. H. Krause. — *Jahrb. d. Vereins f. Niederd. Sprachf.* XII (1886) bl. 106—118.

Deze fragmenten behooren tot de Gedichten van Willem van Hildegaertsberch en zijn alle reeds opgenomen in de hiervóorgenoemde uitgave *o*. — Zie de Inleiding dezer uitgave bl. XXVI.

REGISTER.

Aanprijzing van het voorbeeld des Heeren. 940.
Aanteekeningen van eenen pelgrim. 1112.
AB recht ende averecht. 613.
Ach mensche, hoe bistu dus verdort. 612.
Achte personen wenschen. 599*b*.
Ackersdijck, W. C., Uitg. fragm. Hist. v. Troyen. 421 II*b*.
Acquoy, J. G. R., Het geestelijk lied in de Nederlanden. 768.
— Kerstliederen en Leisen. 768.
— Het Klooster te Windesheim. 198.
— Uitg. Eene Kerstleis. 789.
— „ Het oude Paaschlied: Christus is opgestanden. 797.
Zie W. Moll 236, 897, 926*q*.
Adelung, J. C., Bericht omtr. een mnl. woordenboek. 108.
— Bericht omtr. HS. van den Lucidarius. 562*a*.
Adrian, J. V., Uitg. fragm. Roman d. Lorreinen. 437*d*.
Aelst, P. von der, Vert. van de Heemskinderen. 438*j*.
Aensiet dese vrouwen hoe si gaen. 613.
Aensprake (Ene) ende een wedertale van minnen. 677.
Affligem, Willem van. — Zie Willem.
Agatha (Legende van St). 499.
Aghangalaura. 736.
Aiol. 401, 440.
Aken, Hendrik van. — Zie Hendrik.
Al dunct der liede meest algader. 614.
Alanus van der Clip. 959.
Alberdingk Thijm, J. A., Aiol. 440*d*.
— Berijming van Beatrijs. 483*e*.
— Brief aan Prud. v. Duyse. 776.
— Brief o. d. strijd over Jan v. Boendale. 263.
— Floris ende Blancefloer. 460*b*.
— Jesus voor Pilatus. 553*p*.
— De la littérature Néerlandaise. 157.
— De Nederdaling ter Helle. 553*q*.
— Sterfjaar van Jan v. Boendale. 264.
— Verbuiging v. lid- en voornaamwoord. 17.
— Uitg. Carel en Elegast. 428*p*.
— „ De Daggetijden. 508.
— „ Floris en Blancefloer. 460*e*, *q*.
— „ Karolingische verhalen. 406, 426.
— „ Maria-legenden. 481*c*, 1045.
— „ Nederl. gedichten. 410.
— „ Oude en nieuwe Kerstliederen. 776.
— „ Vier Heemskinderen. 438*h*.
— „ Willem v. Oranje. 431*d*.

Alberdingk Thijm, L. J., Uitg. Oude en nieuwe Kerstliederen. 776.
Alberdingk Thijm, P. P. M., Caractère intern. d. l. litt. Néerlandaise. 212.
— Spiegel v. Nederl. letteren. 202, 416.
Albericus Trium-Fontium (Kronijk van). 428*k*.
Albertns Magnus. 569.
Albrecht van Eybe, Boeck v. d. Echten Staete. 1013.
Al droevet die tijt ende vogheline. 507.
Alewijn, Z. H., Taalkundige aanmerkingen op Melis Stoke. 544*j*.
Alexander, Fragment. 484*e*.
Alexanders geesten. 402, 422.
Alexandreis. 422.
Alfonsius Poeteno, Fabulen. 469*h*.
Alkemade, C. van, Uitg. Een ander lied van Graaf Floris. 845*b*.
— Uitg. History liedt v. Graef Floris. 845*a*.
— „ v. Melis Stoke, Rijmkronijk. 544*i*.
Alle blischap is verganck. 518.
Alle swighet ende hoort. 615.
Almogende God, wair es nu tleven. 616.
Als eene scone dagheraet. 800.
— ic aensie den edelen aert. 617.
— ic mi selven wille verhogen. 812.
— ic peinse ende visere. 618.
— men de werelt wel beziet. 619.
— vaspasiaen daer na. 551*d*.
Alse meerset diin aertsche goet. 582*e*.
— ons ontsteet de merte. 507.
— ons de linten wert gheboren. 517*a*.
Alsoe meneghen goeden dach. 620.
Altmeyer, J. J., Précurseurs de la Réforme. 215.
Amand (Leven van St). 486.
Ane u, reyne creature. 621.
Angillis, A. Angz., De Kloosterzuster Hadewig. 241.
— Uitg. Een lied v. Zuster Hadewych. 517*a*.
— „ Ene bedinghe van onser Vrouwen. 830.
— „ Gedicht v. e. naemlooze Klara-non. 515*c*.
— „ Geestelijke gedichten. 477.
— „ Liederen eener onbekende Kloosterlinge. 507.
— „ Werken der Vlaemsche Dichteressen. 507.
Anna (Legende v. St). 1050, 1051.
Anselmus van Canterbury. 562.
Antoni de Rovere, Blyde incompste van Vrauw Margriete van Yorck. 1096.
— Lof v. d. heylighen sacrament. 949.
Antonius (S.) van Padua, Sermoen. 1067.
Antworde (De) hier af. 715.
Anxt (Dits van den). 637.
Apocalypse. 901.
Apollinaris (Sinte). 534*p*.
Appollonius van thyro. 1120.
Apostelen (Geschiedenis der). 534*q*.
Argonauten-tocht. 425.
Arnold, Th. J. I., Het „Salve Regina" van Jan van Hulst. 838.
Zie Catalogus. 364.
Arnswaldt, A. von. — Zie Jan van Ruusbroec 923*d*.
Article (XII) van den ghelôve. 505.
Articulen (Die hondert) van der passien ons heeren J. C. 1014.
Assenede, Diederic van — Zie Diederic.
Ashton (John). — Zie History. 1145*a***.
Aubri de Borgengoen. 433.
Augustijnken van Dordt. 225, 593, 598, 739.

Aurelius Augustinus, Boeck d. inniger bedinghe. 1033.
Ave Maria. 813, 825.
— Maria ten beghinne. 813.
— Tempel der Triniteit. 814.
Avianus. — Zie Esopus. 469*h*.
A. V. R. Tekstcrit. Eerste bliscap v. Maria. 859*b*.
Ay al es nu die winter cout. 507.
Ay! in wiste noyt van minnen. 622.

Bachmann, A., Een mnl. gedicht te Zürich. 1144.
Backer, L. de, Histoire d. l. littérature Néerlandaise. 192.
— Des Nibelungen. 419*c*.
Zie Roelandslied. 430*c*.
Baelden, P., Invloed v. Vlaenderens Graven. 175.
Baghynken van Parijs. 495.
Baghinen (Van eenre). 750.
Bahder, K. von, Uitg. v. Kopenhager Bruchstücke. 498.
Bakhuyzen, W. H. v. d. Sande, Aant. op Der Naturen Bloeme. 530*ee*.
Bakker, P. Huisinga, Besch. v. d. ouden trant onzer Nederl. versen. 544*a*.
Barbara (Legende v. Sinte), 1053.
Baring Gould, S. — Zie History. 1145*a***.
Barlaäm en Josaphat (Roman van). 534*n*.
Bartholomeus de Glanvilla, Engelsman, Proprieteiten d. dinghen. 1115.
Bartjen (Zuster), Geestelijke Liedekens. 775.
Bartoen, Jan. — Zie Jan.
Bartsch, K. Ueber Veldeke's Servatius. 485*b*.
— Uitg. Bruchst. vom Rijmbijbel. 532*s*.
— „ Flovent. Bruchstücke. 443*c*.
Zie Carel ende Elegast. 428*o*.
Bataille de Staveren. 550*k*, *l*.
Bäumker (W). — Zie K. S. Meister. 784.
Bazel, N. C. K. de, Beoord. van O. A. Spitzen, De Dordtenaar-Windesheimer Hendrik Mande. 927*c*.
— Een verloren geacht werkje van Hendrik Mande teruggevonden. 927*d*.
Beatrijs, Eene Sproke. 483*a*.
— Eine Legende. 483*g*.
— en Carl ende Elegast. 483*c*.
Becker, V., Uitg. v. eenige oude dietsche versjes. 518.
Becoringhen (Boec vanden vier). 923*d*.
Bede aan Maria. 840.
Bedieden vanden vii eeuwen. 553*n*.
Bediedenisse van der Missen. 564.
Bedinghe op den AB. 814.
— van onsen Here. 816, 835, 836.
— (Ene) van onser Vrouwen. 830.
Beers, J. van, Jacob v. Maerlant. 299.
Beerte metten breeden voeten. 461.
Beets, A., Uitg. Disticha Catonis. 402, 552*l*.
— Uitg. Die Werelt es mit allen bedorven! 616.
— Tekstcrit. Reinaert. 470 II*o*, III*v*.
Beghinen (Boec van den twaelf). 923*d*.
Beghinsel van onser vrouwen. 481*f*.
Beginsel der oorlogen van Luyck. 545*j*.
Behagel, O., Aus einer fläm. Uebersetzung d. Apocalypse. 901.
Beka, Chronycke. 1087.
— (Vervolg d. vermeerderde Kronyk van). 551*g*, 1087.
Bellerman, J. J., Bericht fragm. Van der Feesten. 744.
Benedixien die god sprack tot Moyses. 972.
Berbera, edel vrouwe fijn. 815.

Berbera, (S.), S. Goedele, S. Magriete. 815.
Bere Wisselauwe. 420.
Berespen (Een) up dleven van der weerelt. 612.
Berg, Wilh. — Zie L. Schneider.
Bergh, L. Ph. C. v. d., Beoord. van Oude Vlaemsche liederen. 773.
— Beoord. van Reynardus Vulpes. 470 II*w*.
— Bericht omtr. Jan v. Ruysbroeck van den XII Beghynen. 516*a*.
— Berichten omtrent HSS. in Fransche bibliotheken. 369.
— Over Dirk Potter. 233.
— Nieuwe berichten over Dirk Potter en zijn geslacht. 233.
— Herinneringen aan oude Utrechtsche dichters. 1131.
— De Nederlandsche Volksromans. 139.
— Onze oude liederen en kleine gedichten. 143, 763.
— Opgave d. thans bekende romans. 147, 352.
— Verbuiging d. naamvallen. 12.
— Uitg. Eene aardrijkskundige les. 1114.
— „ Aubry den Borgengoen. 433*b*.
— „ Bibliotheek v. oude Nederl. letterkunde. 1138.
— „ Die Clausule v. d. Bible. 524*c*.
— „ Ene disputacie van Onser Vrouwen. 536*a*.
— „ Fragment Dietsce Catoen. 552*i*.
— „ „ „ Lucidarius. 562*d*.
— „ „ v. e. leerdicht. 662.
— „ „ „ „ Ridderroman. 435*a*.
— „ Fragmenten v. oud- en mnl. poëzij en proza. 396.
— „ „ eener oude Kronijk. 1095.
— „ Geestelijke gedichten. 476.
— „ Roman van Limborch, 466*e*.
— „ Romance van Brunenburch. 846.
— „ Spreuken. 583*j*.
— „ Stabat Mater. 798*b*.
— „ Van der gheestelyken boemgaerden. 515*b*.
— „ „ ons Heren kynscheide. 478*b*.
— „ „ „ „ wonden. 522*a*.
— „ „ den V vrouden. 523.
Bergman, J. T., Uitg. fragm. v. e. Oud-Nederd. Rijmwerk. 582*a*.
— Beoord. v. Oud-Neêrl. Rijm en Onrijm. 411.
Bergsma, J., Bijdr. wordingsgesch. d. mnl. Brandaen-teksten. 487*b*.
Berjeau, J. Ph. — Zie History. 1145*a*.
Bernardus (S.), Boexken van der enige sprake. 1033.
— Epistele tote Raymonde. 561.
— Hoemen dat huysghesinne regeren sal. 1000.
— Leren 942.
— (Uit het Passionaal van). 1039.
— Sermonen. 1068.
— Souter. 1006, 1007.
Bertke (Zuster). 226, 775, 1131, 1135.
Besten (Van den IX). 630.
Bethmann, Handschriftenverzeichnisse. 550*a*.
Betz, G. H., Hoe Walewein afreed. 1141.
Bevelinghe. 823, 824, 826.
Beweent ende alle vol van rouwen. 798.
Bible in duytsche. 890.
Bibliographie de l'histoire d. l. Belgique. 217, 363.
Bibliotheek v. Middelnederlandsche letterkunde 402.
— v. oude Nederlandsche letterkunde. 1138.
Biden nuwen iare. 507.
Biechten (Boec vander). 563.
Bijdragen tot de oude letteren d. Nederlanden. 408.

Bilderdijk, W., Bericht tweede HS. Lekenspieghel. 553*d*.
— Berigt Spieghel d. sonderen. 572*d*.
— Uitg. Brief van Hero aan Leander. 557*c*.
— „ Fragm. v. Guerin v. Montglavie. 432*a*.
— „ „ d. Romans van den Ridder... Reynolt. 438*d*.
— „ „ v. e. ouden Ridderroman. 439*b*.
— „ „ v. Parthenopeus. 459*b*.
— „ „ „ Noydekin. 608*b*.
— „ Gedicht over de kleuren. 739.
— „ Spiegl.el historiael 534*f*.
— „ Uittr. uit Der Naturen bloeme. 530*l*.
— Verslag HSS. Natuurkunde d. Heelals. 567*b*.
— Kort verslag brokken v. e. oud-holl. Rijmwerk. 553*c*.
Zie Gräter, F. D. 470 II*b*.
Birgitten (S.), Revelacien. 1054.
Birlinger, A., Bruchst. aus dem Boec v. d. houte. 480*o*.
— Aus Maerlants Spieghel Historiael. 534*ff*.
Bispel (Een) van ii Blinden. 673.
— (Een) van II clerken. 711.
Bisschop, W., Beoord. v. M. de Vries, Middelned. woordenb. 118.
— Bijdr. tot de critiek v. Ferguut. 454*f*.
— De roman d'Aiol. 440*f*.
— Onuitg. fragm. v. d. Vier Heemskinderen. 438*f*.
Bisschop, W., en E. Verwijs, Uitg. v. d. Gedichten v. Willem v. Hildegaersberch. 471*d*, *e*, 493*b*, 494*c*, 611*o*.
— De dichter Willem v. Hildegaersberch. 345.
Bliscap (Eerste) van Maria. 859.
— (Sevenste) van Maria. 860.
Bloemardine (Over). 227.
Bloemen (Dit syn de seven). 817.
— v. Nederl. proza en poezie. 415.
Bloemlezing uit de beste schriften d. Nederl. dichters. 407.
— uit Middelned. dichters. 414.
Blok, P. J., Versl. onderzoek n. Archivalia in Duitschland. 386, 1137.
Blommaert, Ph., Beoord. v. Rijmkronijk v. Jan van Heelu. 542*e*.
— Gesch. d. Nederd. dichtkunst. 135.
— Henri van Aken. 243.
— Jean Boendale. 267.
— De Pastoor v. Velthems Spiegel historiael. 541*e*.
— Uitg. Den AB recht ende averecht. 613.
— „ Alexander. 422*f*, 484*e*.
— „ Borchgravinne van Vergi. 670*b*.
— „ Dietsche Lucidarius. 562*e*.
— „ Een edel Exempel. 700.
— „ Expositie vanden viere vingheren. 627.
— „ Van der Feesten. 484*d*, *e*, 744.
— „ Ene figure. 727.
— „ Fragm. d'un roman de Chevalerie. 429.
— „ Gedichten v. Augustijnken. 598*b*—*f*.
— „ „ „ Bouden van der Lore. 599*a*—*c*.
— „ „ „ Willem v. Hildegaertsberge. 484*e*, 611*k*.
— „ Gelaet- en Karakterkunde. 576.
— „ Glossenlied op het Ave Maria. 827.
— „ Grimbergsche oorlog. 543*e*.
— „ Heilig Sacrament. 479*e*.
— „ Historie v. Troyen. 421 I*a*, II*b*, *c*, *d*, *f*, *g*, *h*, 484*e*.
— „ Interpretatie van Dominus. 611*l*.
— „ Gedicht over de kleuren. 739.
— „ Kronyk van Vlaanderen. 1091.

Blommaert, Ph., Uitg. Leven v. St Amand. 486*a*.
— Uitg. De Maghet v. Ghend. 484*d*, 599*a*.
— „ Van dat niemen en can ghedoen. 618.
— „ Niwe Doctrinael. 572*f*.
— „ Onderwijs v. Schepenen. 577.
— „ Oudvlaemsche Gedichten. 390.
— „ Raedsel. 584*b*.
— „ Reis v. S. Brandaen. 487*c*, *d*.
— „ Korte Rijmkroniek v. Braband. 549*a*.
— „ Seneka leeren 583*g*.
— „ Theophilus. 484*d*, *e*.
— „ Tondalus visioen. 1063.
— „ Trojaensche oorlog. 421 I*a*, II*b*, *c*, *d*, *f*, *g*, *h*, 484*e*.
— „ De vier heren wenschen. 679*a*.
— „ De vijf heren wenschen. 679*b*.
— „ De vijf vrouwen wenschen. 679*c*.
— „ Der Vrouwen heimelykheit. 569*a*.
— „ Zedelessen van Seneka. 583*m*.
— „ Vander zielen ende vanden lichame. 484*d*, *e*, 502*a*.
Blysscappen (VII) van onser lieven sueter Vrouwen. 1144.
Bodel Nijenhuis, J. T. — Zie Repertorium 361.
Boec van der Biechten. 563.
— van Catone. 552*h*.
— Exemplaer. 558.
— van den houte. 392, 478*c*, 480.
— „ „ Oorspronck. 925.
— „ Seden. 552*h*, 560.
— „ der Wraken. 559.
— (Dit) is seer oerbaerlic den menschen. 956.
Boeck van onser liever Vrouwen miraculen. 1048.
Boecke van den Kaetspele. 580.
Boecxken inh. drie capittelen roerende . . . op drie dachvaerden. 985.
— van onser liever Vrouwen mantel. 1027.
Böhme, Fr. M., Uitg. v. Altdeutsches Liederbuch. 785.
Boehmer, J. F., Aus d. Reimchronik v. Melis Stoke. 544*l*.
Böhringer, F., Johannes Rusbroek. 325.
Boekskyn van drien staten eens bekierden mensche. 927*a*.
— van der bereydinghe ende vercieringhe onser inwendigher wooninghen. 927*b*.
Boem van Minnen (Den). 690.
Boemgaerden (Van der gheestelyken). 515*b*.
Boendale (Jan van). — Zie Jan.
Boerde (Ene). 693, 696.
— (Ene goede) van enen man die bedrogen wart. 694.
— (Ene goede) van enen vrecken ridder. 740.
Boerden (Dit syn X goede). 592.
Boetius, Vijf bouken. 983.
Boetscap onser Vrouwen. 943.
Boetpsalmen (De zeven). 801*c*, 896.
Boexken van die passie ons liefs heren Jesu Christi. 960.
— (Een suverlik) van onser liever Vrouwen croen. 1002.
Boexkyn van onser lieven Vrouw croon, souter ende mantel. 1001.
Bogaers, A., Een nieuwe tekstverbetering van J. v. Vloten. 735.
Bogaert (Van den) die ene Clare maecte. 515*c*.
Boitet, R., Uitg. fragm. eener Kronijk. 1085.
— Uitg. Delfsche herinneringen v. Jan Goesser. 1086.
Bolhuis v. Zeeburgh, J., Over Jacob v. Maerlant. 534*b*.
— Over Melis Stoke. 544*b*.
Bonaventura (S.) Boec v. d. vier oefeningen. 989, 1003.
— Legende v. St Franciscus. 1055.

Bonaventura (S.), St Franciscus leven. 489.
Bonet-Maury, Jean de Ruysbroek. 329.
Borch heet Vaste Hoede (Van der). 734.
— van Vroudenrijc. 598*e*.
Borchgrave van Couchi. 444.
Borchgravinne van Vergi. 670.
Bormans, J. H., Beoord. v. Elnonensia. 389.
— Beoord. v. Reinaert de Vos. 470 II*e*.
— Bericht fragm. Dietsche Doctrinale. 556*e*.
— Brief over de Elnonensia. 64. 389.
— Découverte de deux poèmes [over Hendrik van Veldeke]. 247.
— De ware lezing van't Leven v. Jhesus. 908.
— Middelnederl. versbouw. 61.
— De Nederl. Percheval. 450*a*.
— Notice s. deux fragm. MS. de poésies thyoises. 595.
— „ „ „ „ de La Rose. 468*h*.
— Ontdekking, lotgevallen onz HS. Levens v. d. H. Lutgardis en de H. Christina. 490*b*.
— Rapp. s. qq. fragm. d'anciens MSS. 397, 544*m*.
— Sur un fragm. d. Naturen Bloeme. 530*x*.
— Sur l'ouvrage Naturen bloeme. 530*y*.
— Thomas de Cantimpré une d. sources etc. 530*b*.
— Verslag over de Verhandelingen. 908.
— Uitg. fragm. d'Aiol. 440*c*.
— „ Fragm. d'un ancien roman d. cycle d. Charlemagne. 434*a*.
— „ Brabantsche yeesten. 545*j*.
— „ Extrait inédit d. Brabantsche Yeesten. 545*h*.
— „ Chanson de Roncevaux. 430*e*.
— „ 2 fragm. Karel en Elegast. 428*m*.
— „ Fragm. v. Lancelot. 449*c*.
— „ Leven v. St Christina. 490*c*.
— „ „ „ „ Lutgardis. 491*a*, *b*.
— „ Fragm. v. Madelghys. 439*c*.
— „ Der Naturen bloeme. 530*v*.
— „ Ouddietsche fragm. v. Parthonopeus v. Bloys. 459*i*.
— „ St Servatius-legende. 485*a*.
— „ Speghel d. wijsheit. 571.
Zie Jonckbloet 65
Borret, Th. — Zie W. Moll. 236.
Borssum Waalkes (G. H. v.), Uitg. Boeck v. d. oorspronck. 925.
Bosch, L. E., Zuster Bertke. 1135.
Bossaert. — Zie Wapene Martijn. 521 V*c*.
Bosworth, J., On the Origin of the Dutch. 137.
— De l'origine du Flamand. 137.
Boudewijn v. d. Lore. 228, 599.
Bouton, V., Uitg. Wapenboeck ou Armorial p. Gelre. 550*l*.
Boven al soe dunct mi goet. 623.
Boven der natueren leere. 608*b*, *g*.
Bowring, J., Iets over d. Hollandsche taal. 132.
— Sketch of the literature of Holland. 132.
Boxhorn, M. Z., Uitg. Fragm. v. d. Minnen Loep. 557*b*.
Brand (Gedicht op den grooten) te Dordrecht. 551*i*.
Brandane (Ste). 402, 487.
Braune, T. W., Ueber Heinrich v. Veldeke. 248.
Breugel Douglas, R. van, De beschr. v. d. Slag bij Woeringen. 542*i*.
Breydenbach, B. de, Heilige Bevaerden. 1110.
Brief van Hero aan Leander. 557*c*.
Brill, W. G., Beoord. v. M. de Vries Mnl. taalzuivering. 75.
— Beoord. v. Wapene Martijn. 521, IV*b*.

Brill, W. G., Bijdr. kennis v. h. middelnederl. 83.
— Ellipsis d. Substantiefs. 22.
— Verkeerde voorstelling v. Stoke. 544*r*.
— Uitg. Blyde Incompste van Margriete van Yorck. 1096.
— „ History liedt van Graef Floris. 845.
— „ Lied op Floris V. 844.
— „ Rijmkroniek v. Melis Stoke. 544*s*.
— „ Sinte Brandane. 402, 487*e*.
— „ fragm. Spiegel historiael. 534*v*.
Zie Bibliotheek. 402 — Jonckbloet 484*c*.
Brinckerinck, Johannes. — Zie Johannes.
Brink, Jan ten, Schets gesch. d. Ned. letterk. 182.
— Kleine gesch. d. Ned. letterk. 203.
— Middeleeuwsche liefdesgeschiedenissen. 1150.
— Het Roelantslied. 430*a*.
— Beoord. v. N. de Pauw, Over den Madoc. 458*c*.
Broeckaert, J., Woord over mnl. letterk. 222.
Broese van Groenou, H., Nog iets over Reinaert. 470 I*l*.
Brouwers zoon, J., Jacob v. Maerlant. 301.
Brouwers, J. W., Uitg. Oude legende. 1060.
Bruchstücke Mnl. Gedichte nebst Loverkens. 388.
Brueder (Van den goeden). 683.
Brugman, Johannes. — Zie Johannes.
Bruiloftsmaal (Het), Matth. XXII. 900.
Buddingh, D., Beoord. Holländische Volkslieder. 772.
— Bericht betr. dat edele lant van Cockaengen. 640*b*.
— Beschr. v. d. Dietsche Lucidarius. 562*b*.
— „ HS. Willem v. Hildegaertsberch. 611*b*.
— Bijdr. of gesch. en letterk. mengelwerk. 142.
— Dietsche taal en poëzy. 163.
— Gesch. v. opvoeding en onderwijs. 142.
— Geschied- en letterk. Archief. 148, 163.
— Jacob v. Maerlant en zijn Rijmbijbel. 532*k*.
— „ „ „ een Zuid-Hollander. 292.
— Nieuwe Bijdr. tot het voorg. 292.
— Aan de Tw. Klasse v. h. Instituut. (over het voorg.). 292.
— De Dietscher Jacob v. Maerlant. 311.
— Mijn laatste woord over Id. 316.
— Over Dboec vanden houte. 480*a*.
— „ Jacob v. Maerlant, Boexken v. d. houte. 480*b*.
— Opg. v. eenige handschrift. lettervoortbrengselen. 377.
— Opschriften v. hoofdst. v. d. Leken Spieghel. 553*g*.
— „ d. hoofdst. v. d. Miracle v. onser Vrouwen. 481*b*.
— Pennestrijd met J. F. Willems. 470 II*e*.
— Uitg. 18 Clausulen v. d. Bible. 524*b*.
— „ Dit es de Frenesie. 679.
— „ Gedicht v. Augustijnken. 598*g*.
— „ Gedichten v. Noydekin en Augustijnken. 598*a*, 608*d*.
— „ Een kerstlied. 787.
— „ Maria-mirakelen. 1043.
— „ Reinaert de Vos. 471*d*.
— Uittreksel Craft der Mane. 566*b*.
— „ Natuurk. d. Heelals. 567*c*.
— „ der Naturen Bloeme. 530*p*.
— „ Spyeghel d. Jouhgers. 574*d*, *e*.
— „ Wrake v. Jeruzalem. 533*b*.
Zie Fragmenten. 534*n* — Ogier van Ardennen. 436*a*.
Buddingh, S. A., Uitg. Van den Blauwen Scute. 601*d*.
Busch, Johannes. — Zie Johannes.

Buse, Jul., Geschiedenisschrijvers d. XVe eeuw. 151.
Buskenblaser (Sotternie de). 864.
Busspsalmen (Die sieben). 896.
Buten Bruesele soudic varen. 624.
Butkens, F. C., Extr. d'un MS. fabuleux. 543*d*.
Bynnenste (Die) ons lieven Heren. 927*d*.

C. v. B. D., Handschr. d. Kronyk v. Jan v. Heelu. 542*d*.
Caerl ende Elegast. 388, 428.
Campbell, M. F. A. G., Annales d. l. typographie Néerl. 357.
— Bericht 4e HS. v. d. Leken Spieghel. 553*m*.
— De dichter Gillis Peys. 425.
— Uitg. Argonautentocht. 425.
— „ Gebed tot Maria. 830.
— „ Onuitg. vervolg d. Kronijk v. Beka. 551*g*, 1087.
— „ v. Reynardus Vulpes. 470, II*w*.
— „ Vaghevier v. St Patricius. 488*a*.
Carbasius Cz., N., Over Jan van Heelu. 542*b*.
Carmen (Een scoon) oft jubileringhe. 513.
Carminum epicorum Germ. Nederl fragmenta. 401.
Carnel, D., Fragm. d. Spieghel Historiael. 534*x*.
Carton, C., Rapport sur les fouilles. 283.
— Uitg. Oudvl. liederen. 394, 774.
— „ Allegorische gedichten. 589, 731.
— „ Een goet exempel. 619.
— „ Gebeden d. Jan v. Hulst. 818.
— „ Van eenen joncchelinghe ende van eenen ermite. 654.
— „ Maskerade. 876.
— „ Salve Regina d. Jan v. Hulst. 838.
— „ Trauwe, die werkere es in minnen. 748.
— „ Venus, danc hebdijn zoete cracht. 751.
— „ Van ware liefde. 688.
— „ De weg tot de liefde Gods. 732.
— „ Zonder de gracie Gods, ons heeren. 512.
Cassamus (Roman van), 402, 423.
Castidemente (Van), 636.
Catalogus d. Bibl. v. d. Mtsch. d. Ned. Letterk. 364
Catharina Senensis (Leven v. d. H.). 154.
Catho. — Zie Baghijnken van Parijs. 495.
Cato (Dietsche). 402, 552.
Catoen (Die Dietsce). 552*g*.
Catoen of Cato, uiten latine in duytsche gereymt. 552*c*.
Catoens Leeren. 552*f*.
Causidicus Albertanus. 975.
Celsus (Sinte). 534*p*.
Chanson de Roncevaux. 430*e*.
Charrete (Li Romans de la). 449*b*.
Chevalier (Do) à l'espée. 451*c*.
Chevaliers (Li) as deux espées. 451*c*.
Chierheit der gheesteleker brulocht. 923*d*.
Chrestien de Troye. 449*b*, 450.
Christina (Leven v. St). 490.
Christus is opgestanden. 797.
Chronique en vers de Jean van Heelu. 542*e*.
Chronique (Petite) des Ducs de Brabant. 550*l*.
— d. Comtes de Hollande. 550*l*.
Chronycxken (Het oude Goutsche). 1098.
Chronyk v. Brabant. 550*h*.
— v. Holland, van den Klerk uit de laage landen. 1088.

Chronyk v. Holland. 550*i*.
— v. Vlaenderen. 548*d*.
Chronijkje (Kort) van Holland. 1088.
Cieraet der gheestelyken Bruloft. 923*b*, *d*.
Claes Willemsz. — Zie Der Minnen Loup. 557.
Clage (Ene) of enighe sprake. 927*b*.
Claghe (Die) v. d. Grave van Vlaendren. 551*h*.
— (Ene) tot ver Venus, der godinnen. 729.
— (Jammerlicke). 598*g*.
Claghen of Lofdicht op Daniel v. d. Merwede. 550*e*.
Clara (Van Zuster). 515.
Clargie (Volmaecte) ende rechte conste om wel te leven. 995.
Clarisse, J., Uitg. v. Heimelykheid d. Heimelykheden. 531*b*.
— Uitg. fragm. Melis Stoke. 544*k*.
— „ Natuurkunde v. h. Geheelal. 567*d*.
— „ Fragm. Ridderroman. 468*d*, *i*.
— „ „ Spiegel Historiael. 534*g*.
Zie Th. A. Clarisse. 235. — Hoffmann von Fallersleben. 761 — Spiegel hist. 541*h*.
Clarisse, Th. A., Geest van Geert Groete. 235.
Claudius de Clerck. 229.
Claus van Euskerken. 931.
Clausule van der Bible. 524.
Clays Verbrechten, Willem v. Oranje. 431*b*.
Cledren (Van suveren) te dragen alle vrouwen. 617.
Clignett, J. A., Aantal HSS. d. Huydecoper gebruikt. 544*j*.
— Bericht HS. Rijmbijbel. 532*b*.
— „ „ Velthems Spiegel historiael. 541*a*.
— Versl. v. d. Leken Spieghel. 553*b*.
— „ „ Maerlants Naturen bloeme. 530*e*.
— Uitg. Bijdragen tot de oude Nederl. letterk. 387.
— „ Fabelen van Esopus. 469*a*.
— „ v. S. Geerden Minne. 493*a*.
— „ Spieghel historiael. 534*c*, *d*.
Cnape van Dordrecht (Van den). 615.
Cnapen (Van den XII wel dienenden). 713.
Cnechten (Van XII) die ruddren worden van heeren. 647.
Collacie van den goeden Thobias. 986.
Collot d'Escury, H. — Zie Escury.
Colpaert. 230, 600.
Com, heilighe gheest 944.
Complainte (La) de dame Marguerite d'Austrice. 551*e*.
Computus (De). 568.
Conciensien (Vander) gem. op Isegrim den Wolf. 470 II*e*, 471*b*.
Conflictus veris et hiemis. 856, 866.
Coninc (Van eenen verwaenden). 667.
Coninc en Sydrac. 375.
Conincspel (Een). 466*c*.
Coninghen (Die drie). 793.
Const om wel te leeren sterven. 1004.
Constic ghegheven minen tijt. 625.
Cornette, A., Berijmd proza in het Mnl. 208.
— Beoord. v. N. de Pauw, Over den Madoc. 458*c*.
Cornike van Brabant. 549*c*.
Cosijn, P. J., Beoord. v. Hist. v. Troyen. 421*m*.
— Beoord. v. Middelned. woordenboek. 120.
— Glossarium op de Limburgsche Sermoenen. 1081.
— Gramm. vormen d. Limburgsche Sermoenen. 1081.
— Een Instrumentalis. 39.
— De Partikel ghe. 33.

Cosijn, P. J., Pluksel. 91.
— Het relatief bij Stoke. 544*o*.
— Smijns. 32, 466*e*.
— Verbuiging v. h. dtsche Adjectief. 38.
— Twee Accusatieven op -*e*. 35.
— Tekstkritiek. 90.
— „ op Limborch. 466*e*.
— „ „ Spieghel Hist. 534*w*.
— „ „ Vlaemsche Rijmkronijk. 548*b*.
— „ „ Walewein. 451*g*.
Covente (Vanden). 685.
Cracht der Mane. 566.
Creatueren (Dat) qualijc te ghelovene sijn. 634.
Crecelius, W. — Zie M. de Vries. 541*m*.
Credo (Den) in Dietsch. 503.
Croeser de Berghes (De). — Zie Oudvl. liederen 774.
Crone (Gheestelijke) vander maecht Marien. 1012.
Cronike (Die alder excellenste) van Brabant. 1103.
— of die hystorie van Hollant. 1098.
Cruce (Vanden heilighen) ons liefs Heren. 796.
Cruut (Van enen) ende hiet selve. 611*n*.
Culemann. — Zie Reinaert. 470 III*g*.
Curia pallatium. 114.
Cuusche smale, u bruun ogen. 842*b*.
Cyrillus, Parabolen. 968.
Cyskyn (Dat) ende die Vincke. 472*d*.

Daer een is niet onder hemels troen. 518.
— lief tote lief hem verbint. 626.
— staet ghescreven: Invenite. 627.
Daggetijden (De). 508.
Daghe (Drie) here. 868.
Dale, J. H. van, Proeve verklaring v. enkele woorden. 86.
— Sprokkelingen. 87, 88, 422*i*.
— Toelichting plaats Melis Stoke. 544*n*.
— Tekstcrit. op Alexander. 422*i*.
— „ Gloriant. 864*b*.
— Uitg. fragm. v. e. onuitg. rijmwerk. 582*f*.
— Verbeteringen? 861*b*.
Zie Johannes Laet. 1123.
Dander Martin. 521 II.
Daniëls, P., Iets over Veldeken. 251.
Daris (J.). — Zie Naturen bloeme. 530*x*, *aa*.
— Zie Roelandslied. 430*e*.
Dat alder edelste, dat men vint. 628.
Dat meysken is jonck jonck jonck. 848.
David, J., Regelmaat in de spelling. 25.
— Sur la valeur hist. d. l. chronique d. l. guerre de Grimberge. 543*b*.
— Van Maerlant. 286.
— Uitg. Dat boeck v. d. XII Beghinen d. Jan v. Ruysbroeck. 516*d*.
— „ Rijmbijbel. 532*r*.
— „ v. een Rijmwerk v. Jan v. Ruysbroeck. 516*c*.
— „ Werken v. Jan van Ruusbroec. 923*d*.
— „ Wrake v. Jherusalem. 533*d*.
Défis contre Jean III. 550*l*.
Deflou, R., Gesch. d. Nederl. taal. 9.
Delepierre, O., Le Roman du Renard. 470 III*y*.
— Vision de Tondalus. 1063.
Zie J. Bosworth. 137.

Delprat, G. H. M., Broederschap v. Geert Groote. 134.
— Oud Nederl. liederen. 779.
— Over Floris Radewyns. 234.
— Uitg. Claus v. Euskerken, Goede printen. 931.
Den eersten rudder settic voeren. 630.
Dengodgaf, Segher. — Zie Segher.
Dénis Piramus. 459.
Denkmäler altniederländischer Sprache u. Literatur. 391.
Denksprüche. 583*e*.
Der Mey comt hier, dez machmen scouwen. 631.
Der wynt' ys verghangen ons compt des meyens tyet. 632.
Derde Martijn. 521 III.
Des Meyen nacht doet verhoghen. 633.
De Stocvisch heeft enen goeden rede. 629.
Destructien van Jherusalem. 1101.
Deutschland und die Niederlände. 187.
Deycks, F., Uitg. Carminum... fragmenta. 401.
— Uitg. v. Makaris. 440*b*.
— „ „ Partonopeus. 459*g*.
— „ „ Percheval. 450*b*.
Dialogus dat is twispraec der creaturen. 969.
Dibdin, T. F., Uitg. v. Historie v. h. Heilige Kruys. 496*a*.
Dichterhalle (Nederlandsche). 412.
Di god louen wy. 786.
Die Coninc Ere woude opgeven. 608*e*, *g*.
— den Creatueren gheloeft met enegher trouwen. 634.
— ene stede bezeten heeft. 635.
— Heer heeft ons geleert te merken. 583*o*.
— jonc ende kintsch es van naturen. 636.
— levet in anxte, hi levet in eren. 637.
— loen was alte menech fulde. 638.
— moeder stont vol van rouwen. 798*b*, *c*.
— neringhe is menigherande. 640.
— scrifture doet ons verstaen. 639.
— tekene doen ons wel in scine. 507.
— van cleinen onder winden. 641.
— verlaten sijn harer sonden. 801*c*.
— vrouwen sijn alselc van seden. 642.
— winter wil ons jaerlanc mee. 842.
Diederic v. Assenede (Over). 231—232.
— Floris ende Blancefloer. 388, 460.
Diemer, J., Bruchst. v. Spiegel historiael. 534*l*.
Dienste (Van verlorenen). 625.
Dieregodgaf, Segher. — Zie Segher.
Dietsche Doctrinale. 397, 556.
Dieven (De drie). 671.
Diez, F., Beoord. v. Elnonensia. 389.
Dille, Jan. — Zie Jan.
Dinghen (Van) die selden gheschien. 689.
Dionysius Carthusianus. 954, 991, 1030.
Dirk van Delf. 932.
Dirk van Munster. 962.
Dirk Potter (Over). 233.
— Borchgravinne v. Vergi. 670*d*.
— Der Minnen Loep. 392, 557, 1150.
Zie Werken. 392.
Dispitacie tusschen enen Clerc ende sinen Meester. 371, 874.
— v. Rogiere ende van Janne. 573.
Disputacie tuss. den sone ende den vadere. 377, 872.

Disputacie van onser Vrouwen ende van den heiligen Cruce. 536.
Disticha Catonis. 402, 552*l*.
Distiques de Caton. 552*g*.
Dits vanden man die herde gherne. 643.
Dixhoorn, F. van, Iets over het woord Wan. 464*h*.
Docen, B. J., Alexander d. Grosse in X Büchern. 422*e*.
— Uittreks. uit Maerlants Alexander. 422*d*.
Dochteren (Vanden) van Syon. 1011.
Doctrinael (Nieuwe). 572.
— Sauvage. 377, 583*t*.
Doctrinale (Dietsche). 556.
Doe wel die wile dat ghi leeft. 644.
Doerne crone (Die corte). 1022.
Does, J. van der, Uitg. v. Holl. Riim-Kroniek. 544*e*, *f*.
— Uitg. v. History liedt v. Graef Floris. 845*a*.
Dogheden (Boec vanden XII). 923*d*.
Dongelberge, H. C. van. — Zie Proelium. 542*l*, *n*.
Doon de Mayence. 429.
Doorenbos, W., Handl. gesch. d. letterkunde. 183.
Dorpsman (Van den) ende zinen wive. 649.
Dozy, R. P. A., Bericht HS. Dboec vander wraken. 559*c*.
— Bericht HS. Gedicht over de kleuren. 739.
— „ „ Jans Teesteye. 554*a*.
— „ „ Lant van Cockaenghen. 640*a*.
— „ „ Lucidarius. 562*c*.
— „ „ Maskeroen. 448*a*.
— „ „ Melibeus. 555*a*.
— „ „ Naturen bloeme. 530*i*.
— „ „ Peregrinacie van Jherusalem. 1109.
— „ „ X Plaghen. 565*a*.
— „ „ Saladijn. 467*e*.
— „ „ Sydrach. 445*b*.
Dresselhuis, J. ab Utrecht. — Zie Wapene Martijn. 521 I*b*.
Drie dinghen weet ic wel voorwaer. 645.
— steene sijn hier op der erden. 646.
Driessche, E. van, Geschiedk. overzicht. 8, 168.
Drievoudichede (Vander). 521 III.
Droefheden (Van den seven) ofte weeden Onser Lieve Vrouwen. 1013*a*, 1026.
Dusend vier hondert seven en vyftich mede. 551*i*.
Duyse, Prud. van, Beoord. v. Oude en Nieuwe Kerstliederen. 776.
— Beoord. Oudvl. gedichten. 390.
— Berigt te Gent gev. fragm. Rijmbijbel. 532*p*.
— Nederl. versbouw. 66.
— Nw-Nederl. berijming van Vier heren wenschen. 679*a*.
— Oudste Vlaemsche Spraekkunst. 19.
— Reinaert de Vos. 470 V*f*, *g*.
— Uitg. Fragm. eener oud-dtsche fabel. 472*a*.
— „ v. Mnl. poezie deels hersteld. 479*i*.
Zie Oudvl Gedichten. 390.
Dyalogus.... tusschen... Salomon ende Marcolphus. 1084.
Dijkstra, R., Uitg. v. Reinaert. 470 II*p*.
Dynter, Edm. van. — Zie Grimb. oorlog. 543*k*.

E. A. H., Eene plaats uit Floris ende Blancefloer. 460*i*.
Edele vrauwen ende goet van gronde. 647.
Edewaert (Vanden derden). 546.
Edingen (Jan van), Heer van Kestergat. 543*k*.
Een avontuere in corten wort. 648.
— blide moet in tegenspoet. 806.

Een dorpman was hier te voren. 649.
— edel roese die hebbic vonden. 650.
— edel wijf ende een hoghe gheboren. 651.
— goet man, een predecare. 652.
— hoghe gheborne maghet rike. 653.
— jonghelinc vol der werelt luste. 654.
— leelic woort ende ongheraect. 655.
— man hebbe een wijf ende een scaep. 656.
— salich wijf, van jonghen daghen. 657.
— vrient ter noet es altoes goet. 658.
Eene jonghe maget hadde gheset. 659.
Eenhoren (Van den). 607.
Eens meien morgens vroege. 842.
— meyes tijts quam ic ghegaen. 660.
Eiug meien morgens frou was ick afgestan. 842.
Elberts, W. A., Bekn. gesch. d. Ned. letterkunde. 169.
Ellendigen (Allerlei). 702.
Elnonensia. Monuments. 389.
En altoes op die. 661.
— wilt mi niet begripen sere. 801*c*.
Ende daer na doe dese bede. 662.
Ene jodinne lach hier te voren. 481*d*.
— scone exempel willic ontbinden. 663.
Enen roeden mont, met rosen baer. 664.
Enes dincs so byn ic wel vroet. 665.
Epistelen ende Evangeliën. 373, 904.
Ere es een edel wort. 666.
Eren (Van). 666.
Erp (Hendrik van). — Zie Hendrik.
Escury, H. Collot d', Hollands roem. 129.
Esel (Vanden). 472*b*.
Esmoreit (Abel spel van). 863.
Esopet. 402, 469.
Esopus leven ende fabulen. 469*h*.
Et is vrou eren wel geuallen. 608*b*, *e*, *g*.
— viel in eenen tiit voerleden. 844.
Eustachius (Legende van St). 500.
Evangelien vanden gheheelen jaer. 903.
Evangeliën-synopsis (Eene). 902.
Even, Edw. van, Bloemardine. 227.
— Jan v. Boendale. 259, 261, 262, 266.
— Vlaamsche dichteressen. 150, 335.
— Eene Zd-Nederl. dichteresse. 515*d*.
— Uitg. Liederen eener onbekende Kloosterlinge. 507.
— „ Jan v. Ruysbroeck aan Margareta v. Meerbeke. 516*b*.
Ever (Vanden). 550*f*.
Everts, W., Gesch. d. Nederl. letteren. 196.
Exempel (Dits een) vrayen, betekent bi iii Papegayen. 681.
— (Een goet). 619.
— (Ene scone) van eenen jonghen kinde ende van haren scoelmeester. 663.
— vertrect men hier ende daer. 667.
— vanden raven. 472*b*.
Exemplaer (Boec) 558.
Exemple (Een goet). 755.
— (Een) ghesonden bi Jan van Hulst. 606.
Exsempel (Een) noch. 652.
Expositie vanden viere vingheren ende vanden dume. 627.
Eyn hoghe ghoboren maget rike. 668.
Eynen armen pelgrijn, jonc van dagen. 669.

Eyssonius Wichers, E. W. L., Over den Aiol. 440*e*.
— Iets over den Ferguut. 454*l*.
— Het Ie Bk v. d. Lancelot. 449*e*.
— Die wrake van Ragisel. 453*b*.

Fabeltje (Een oud). 469*c*.
Feesten (Van der). 484*d*, *e*, 744.
Feifalik, J., Bruchst. e. mnl. Trojanerkriegs. 421 II*i*.
Ferguut. 402, 454.
Figure (Ene). 727.
Figuren (Van III). 611*i*.
Fischer, H., Die HSS. d. Mnl. Romans der Lorreinen. 437*b*.
— Zwei Fragm. d. Mnl. Romans der Lorreinen. 437*o*.
Flament, A. J., Uitg. d. Waerlycke voorsegginghe v. Joh. Brugman. 935.
Flandrijs. 463.
Flavius Josephus. — Zie Wrake. 533.
Floovant. 443.
Florentijn, Beoord. v. Reinaart. 470 V*h*.
Floris ende Blancefloer. 388, 402, 460.
Floris V (Lied op). 844, 845.
— (History liedt van Graef) ende Geraert van Velzen. 845.
Floris Radewyns. 234.
Fockens, P., Bekn. gesch. d. Ned. letterkunde. 209.
Fondamente (Vanden). 657.
Fontaine de toutes sciences. 445.
Fragespiel. 466*c*.
Fragmenten (Middelnederl. epische). 402, 405, 427.
— (Middelnederl.). 404.
— v. oud- e. mnl. poëzy en proza. 396.
Franciscus (Leven v. St). 392, 489, 1055.
Franciscus Petrarcha. 980.
Franck, J., Die Apocope bei Maerlant. 52.
— Behandl. des e bei Maerlant. 48.
— Beoord. v. Esopet. 469*e*.
— „ „ Jacob van Maerlant, Kleine gedichten. 520*c*.
— „ „ „ „ „ Strophische gedichten. 520*d*.
— „ „ „ „ „ Merlijn. 447*g*.
— „ „ Raynert de Vos. 470 IV*e*.
— „ „ Roman v. Moriaen. 455*b*.
— „ „ Seghelijn. 464*g*.
— „ „ Theophilus. 484*f*.
— „ „ E. Verwijs, Van enen manne. 520*c*.
— „ „ „ „ en J. Verdam, Middeln. woordenboek. 120.
— „ „ J. te Winkel, Maerlants werken. 317.
— Kleine Bemerk. z. Uebers. d. Offenbarung Johannis. 901.
— Collat. d. HS. v. Ste Franciscus. 489*g*.
— Zur Mnl. Conjugation. 49.
— Mittelniederl. Grammatik. 55.
— „ Miscellen. 50, 106, 469*e*.
— „ ö. 42, 43.
— Tekstcrit. Esopet. 469*e*.
— „ d. Werke Jacobs v. Maerlant. 105.
— Ueber Flandrijs. 463*a*.
— Uitg. v. Alexanders geesten. 402, 422.
— „ Kap. XII der Apocalypse. 901.
— „ v. Flandrijs. Fragmente. 463*b*.
— Zum Flandrijs. 463*c*.
— „ Participium praesentis. 50.
Zie J. Vercoullie. 55.

Francotte, H. — Zie Bibliographie. 363.
Franquinet, G. D., St Servatius legende. 485*c*.
Zie Spieghel Hist. 534*v*.
Frans. — Zie S. Bernardus. 561.
Freidank. — Zie Rijmspreuken. 583*h*, *w—z*.
Frenesie (Dit es de). 524*a*, 679.
Fredericq, P., Het Brugsch fragm. d. fr. vert. v. Wapene Martijn. 521 V*d*.
— Onze historische volksliederen. 770.
Freuden (Die 15) Mariä. 799.
Frommann, G. K., Uitg. Bruckst. d. Rom. d. Lorreinen. 437*m*.
— Uitg. Bruchst. e. mnl. Heldengedichtes. 443*b*.
— „ Mittelniederl. Minnelied. 632.
Fruin, R., Over twee mnl. woorden. 544*i*.
Zie Repertorium. 361.
F. V. — Zie Fragment. 534*l*.

Gachet, E., Bericht HS. Rijmchronijk v. Brabant. 545*b*.
— Beoord. Brabantsche yeesten. 545*d*.
Gaidoen. 437*e*, *r*.
Gaillard, E., Glossaire Flamand. 121.
Gaillard, V., Rapp. s. l. Archives d. l. Cour de Flandre. 375, 532*o*.
Gallandat Huet, R. H. J., Beoord. v. Verwijs Middeln. Spraakk. 31.
Gallée, J. H., Gesch. d. dramat. vertooningen. 195, 852.
— Een fragm. v. Segher's Parlement van Troyen. 421 I*b*.
— Beoord. v. Flandrijs. 463*b*.
— „ „ Jacob v. Maerlant, Stroph. gedichten. 520*d*.
— „ „ Het klooster te Diepenveen. 1041.
Zie Address. 201. — Griseldis. 1121.
Ganck (Die) die ons here Jesus ghinck. 920.
Garyn. 437*k*.
Gautier Map. 449.
Gebedeke aen moeder Anna. 834.
Gebeden door Jan van Hulst. 818.
— uit de 14e en 15e eeuw. 811, 942.
Gebet (Een) datmen sal lesen inder Messen. 841.
— in dietsche. 942.
— tot Maria. 830.
Geboden (Tien). 565.
— (Tien) op hair corsste. 504, 1146.
— „ in proza. 891, 942.
Gedichte (Altniederländische). 391.
— (Mittelniederländische). 395.
— (Drei mittelniederländische). 591.
— (Mittelrheinische u. Niederländische). 594.
Gedichten (Allegorische). 589.
— (Geestelijke) uit de 14e en 15e eeuw. 811.
— (Kleine) uit de 13e en 14e eeuw. 590.
— „ en prozastukken uit de 13e en 14e eeuw. 400.
— (Nederlandsche) uit de XIVe eeuw. 403.
— „ ontleend aan de N.- en Z.-Ned. literatuur. 410.
— (Oudvlaemsche). 390.
— op Margaretha v. Oostenrijk. 551*e*.
Geer van Jutfaas, B. J. L. de, Uitg. Chronyk v. Brabant. 550*h*.
— Uitg. Chronyk v. Holland, 550*i*, 1088.
— „ „ „ Vlaenderen. 548*d*.
Geerden Minne (St). 493.
Geert Groote (Over). 235—236, 534*bb*.
— Dietsche vertalingen. 236, 801*d*, 897, 926*g*.
— Verschill. werken. 926.

Gelaet- en Karakterkunde. 576.
Gelre, Wapenboeck. 550.
Gheluc (T) v. d. hont. 472*b*.
Gemma gemmarum. 115.
Gemmula vocabulorum. 113, 116.
Génard, P., Over Jan v. Boendale. 257, 258, 260, 261.
Genealogie d. Hertogen v. Braband. 549*b*.
Genthe, E. W., Reineke Vos. 470 I*i*.
Geraert (Broeder), Leven v. Ste Christina. 490.
— Leven v. Ste Lutgardis. 491.
Geraert van Viane. 432.
Gerard à Vliederhoven. 957.
Gerines, Margareta de. — Zie Margareta.
Gerlacus Petersz. (Over), 198, 237.
— Verschill. werken. 930.
Gertrude (Sinte). 493.
Gervase ende Prothase. 534*p*.
Geschiedzangen (Nederlandsche). 413.
Gesprächbüchlein. 1129.
Gesten of gheschienisse van romen. 1104.
Gestes (Les) des Ducs de Brabant. 545*d*, *f*, *j*.
Getijden (Die seven) in duytsche. 1017.
Geweldich, Here van hemelrike. 816.
Geyder, A. F. H., Reinhart Fuchs. 470 III*x*.
Geyter, J. de, Middeleeuwsche Versbouw. 69.
— Reinaart de Vos in Nieuwnederlandsch. 470 V*h*.
Gezelle, Guido, Madoc. 458*d*.
Ghebet. — Zie Gebet.
Ghedenckenisse van den VII weeden. 1009.
Ghegroet so si di maghet soet. 788.
Ghegruet systu, coninghinne. 945.
Ghelove (Vander Kerstenen). 923*d*.
Ghenade God, wel lieue Here. 801*c*.
Gheraert (Broeder), Natuurk. d. Geheelals. 567.
Gherechte minnare waer ghi sijt. 670.
Ghesellen (Twee) die wouden varen over zee. 716.
— (Vanden) die omzeylden. 484*e*, 611*k*.
— (Van iij) die den bake stalen. 671.
— (Van twee) die elc voer andren steruen wilden. 753.
Ghetide (Deuoto) vanden leuē eñ passie ihn christi. 1021.
Ghetiden (Devote). 976.
— (De VII) ons heren Jesu Christi. 831.
Ghetidenboeck. 953, 963.
Gheuiel ('t) dat ic mi soude vermorgen. 746.
Ghi goede liede, hoort na mie! 671.
Ghi sijt ghods ende onse moeder. 819.
Ghilden (Vanden) in die blauwen Scuten. 601.
Ghy een soelt u liden nyemant claghen. 518.
Gielis van Molhem (Over). 238.
— De Renclus. 570.
Gielis van Trecht (Over). 239, 340.
Gilis de Wevel (Over). 240.
— Leven van St Amand. 486.
Gillis Peys, De Argonautentocht. 425.
Gispingen (Zedelijke). 635.
G. Lgg. — Zie R. A. Kollewijn.
Gloriant (Abel spel van). 864.
Gilliodts v. Severen, L., Un fragm. du Spiegel hist. 534*kk*.
Zie W. H. J. Weale. 810.

Glose (Die) ofte expositie opten psalm „Miserere mei. 1005.
Glossare (Niederländische). 116, 388.
Glossarium Belgicum. 117, 388.
— Bernense. 116.
— (Niederdeutsches). 116.
— Trevirense. 116.
Glossenlied op het Ave Maria. 827.
God die gheeft sinen vrient. 672.
— groete u, edele roose root. 817.
— groetu, hemelsce coninginne. 818
— ons here, es mechtich al. 673.
Godefroi de Leigni. 449*b*.
Godevaert van Boloen. 1117.
Goedeke. — Zie Reinaert. 470 III*g*.
Goeden dach gheve u God, scone. 674.
— hope moet sijn ghebenedijt. 675.
Goessen, (Jan). — Zie Jan Goessen.
Goetman, Lambertus. — Zie Lambertus.
Goldmann, A. — Zie O. Lorenz. 1133.
Gonst is alre gauē groet. 608*b*, *g*.
Got van den cruce sprect te di. 803.
Gouthoeven, W. van, Uittreksel uit een oude Rijmkronijk. 541*g*.
Gracie gods ons heren (Van der). 501.
Grafschriften (Berijmde). 519.
Gräter, F. D., Die erste entdeckte HS. d. Reineke Fuchs. 470 II*q*.
Graff, E. G., Ausz. aus einem Lat. Niederl. Wörterbuche. 110.
— Vermelding Comment. op het Hoogelied. 899.
Gratien (Sonderlinghe)... bewesen van Godt-almachtigh. 483*d*.
Gravenweert, J. de 's, Essai s. l. littér. Néerlandaise. 133.
Gregorius (St.), Omelien. 955.
Grimbergsche oorlog. 543.
Grimm, J., Deutsche Grammatik. 11.
— Beoord. v. Hoffmann, Uebersicht. 349.
— „ v. Reinaert de Vos. 470 II*e*.
— „ v. Rijmkronyk v. Jan v. Heelu. 542*e*.
— Uitg. Uittreksels uit Carel ende Elegast. 428*f*.
— „ Bruckst. v. Maerlants Bestiaris. 530*k*.
— „ Fragm. v. Reinaerts historie. 470 III*a*.
— „ Vanden vos Reinaerde. 470 II*d*.
Griseldis (Goede vrou). 1121.
Groebe, D., Beoord. Rijmkronyk v. Jan v. Heelu. 542*c*.
Groot, D. de, L. Leopold en R. R. Rijkens. Ned. letterkunde. 180.
Groote, Geert. — Zie Geert.
Groshans, G. Ph. F., De Lapidarius v. Marbodeus. 529.
Grube, (K.), Uitg. v. Joh. Busch Gebeden. 929.
Guerin van Montglavie. 432*a*.
Guido van den Columnen. 1100.
Guillaume le Clerc. 454.
— de Lorris. 468.
— de Guilleville. 988.
Guyot, P. C. G. — Zie Handschrift. 1113.
Gwidekijn van Sassen. 434*c*.

Haan Hettema, M. de, Beoord. v. L. Ph. C. v. d. Bergh, Volksromans. 139.
Haar, B. ter, Rede over Jacob v. Maerlant. 287.
Habets, Jos., Armoiries et portrait de Henri v. Veldeken. 250.
Hadewig (Over Zuster). 241, 517*c*.
— Lied. 517*a*.
— Werken. 517*b*.

Haen (De) en de Peerel. 469*d*.
Hagen, F. H. von der, Versl. Berliner HS. der Naturen Bloeme. 530*g*.
— Uitg. Minneliederen van Jan I. 842*a*.
— „ fragm. Nevelingenlied. 419*b*.
— „ „ Rijmbijbel 532*d*.
Halbertsma, J. H., Aanteek. op Spiegel Historiael, 4e dl. 534*r*.
— Taalk. aanmerkingen op den Ferguut. 454*d*.
— Beoord. v. Ferguut. 454*b*.
— Oude vorm d. Gebiedende wijs. 13.
— Uitg. fragm. Dietscen Catoen. 552*j*.
— „ „ Spiegel Historiaal. 534*m*.
— „ Spiegel historiael, 4e dl. 534*r*.
— Over de uitg. van den Spiegel Historiael, 4e dl. 534*r*.
Halmael Jr, A. van. — Zie J. Bowring. 132.
Handelingen d. Apostelen. 154.
Handschrift van het St. Maria in Galilea Convent. 1113.
Hansen, C. J., Middeleeuwsch Dietsch. 85.
— Uitg. v. dat Cyskyn ende die Vincke. 472*d*.
Hantvingherlijn oft vanden blickenden steene. 923*d*.
Harau Martin. 521 V*b*.
Harderwijk, I. van, Uitg. Fragm. v. Parthénopeus. 459*d*.
— Verslag van Jacob van Maerlant's prozaische bijbelvertaling. 886.
Hasselt, A. van, Theophilus en Esmoreit. 484.
Heber, (W.). — Zie Reinaert de Vos. 470 II*e*.
Heelu, Jan van. — Zie Jan van Heelu.
Heemskinderen. (De). 438.
Heer Erentrijk. 672.
Heeren (Van goede). 611*c*.
Heft op dyn cruys, mijn lieve bruyt. 804.
Heilich cruce, di sal men eren. 796.
Heilicheit en leecht niet inden schijn. 511.
Heileghe santinne Katheline. 820.
Heimlicheit der Heimlicheden. 531.
Heinric van Hollant. 566.
Helen es ene edele doecht. 676.
Hellwald, F. von, Jacob v. Maerlant. 318.
— Maerlants Naturen bloeme. 530*cc*.
— Eine neue Maerlant-Handschrift. 534*aa*.
— Een nieuw Maerlant-Handschrift. 534*dd*.
— Der II Thl v. Spieghel Historiael. 534*cc*.
— Uitg. Spieghel Historiael. 534*z*, *gg*.
— „ Fragm. v. e. mnl. heldendicht. 465*a*.
— „ von Zwei neue Maerlant-Fragmenten. 534*ee*.
— Beoord. v. Roman van Torec. 457*b*.
Zie Beschrijving. 382. — Nordhoff. 447*c*. — L. Schneider. 221.
Helten, W. L. van, Bijdr. tot de Dietsche Grammatica. 51, 59.
— Gramm. opmerkingen. 43.
— Middelned. Spraakkunst. 60.
— „ Versbouw. 68.
— Omschrijving v. d. Superlatief. 53.
— Proeven v. woordverklaring. 96.
— Verba en uitdrukkingen met de datief. 54.
— Verhouding v. h. praedicaatswerkw. 46.
— Verscheidenheden. 97.
— Tekstcrit. Floris ende Blancefloer. 460*m*.
— „ Reinaert. 470 II*s*.
— „ Drie daghe here. 868*b*.
— „ Roman van Moriaen. 455*c*.
— „ Theophilus. 484*f*.

Helten, W. L. van, Uitg. Van den Vos Reinaerde. 402, 470 IIu.
Hendrik van Aken (Over). 242—243.
— Heinric en Margriete van Limborch. 466.
— Hugo van Tabarië. 467.
— Die Rose. 468.
— Vierde Martijn. 521 VII.
Hendrik van Erp. 928.
Hendrik Mande (Over). 198, 244, 245.
— Verschill. geschriften. 927.
Hendrik van Molhem, De Renclus. 570.
Hendrik Suso, Honderd Artikelen. 924.
Hendrik van Veldeke (Over). 246—251.
— St Servatius-legende. 485.
Her mey, ghine moghet mi niet verblinden. 677.
Here, dor dine genadechede. 801*c*.
— dore die grote minnentlyc. 821.
— Jesu Christe, also ghewaerlike. 822.
Heremans, J. F. J., Krit. aanmerk. op het Nevelingenlied. 419*f*.
— Over ik heb geweest. 21.
— Een oud fabeltjen. 469*c*.
— De haen en de peerel. 469*d*.
— Beoord. v. Floris ende Blancefloer. 460*k*.
— „ „ Maerlants Merlijn. 447*g*.
— „ „ Seghelijn. 464*g*.
— „ „ Rainert de Vos. 470 IV*e*.
— Uitg. Der kerken claghe. 537*e*, 538*d*.
— „ Van den lande van overzee. 538*d*.
— „ De liederen van Jan I. 842*e*.
— „ Werken v. Zuster Hadewych. 517*b*.
— Uit de Wapene Martijn. 521 I*e*.
Zie Bibliotheek. 402. — Dichterhalle. 412.
Heren gheboerte (Van ons). 479*d*.
— kynscheide (Van ons). 478*b*.
— (Van den levene ons). 478, 1143.
— passie (Van ons). 479*f*, 812.
— wonden (Van ons). 522.
— (Van enen) die vremde liede bi hem nam. 658.
Hermans, C. R., Het O. L. V. beeld te 's Hertogenb. 481*f*.
— Uitg. Fragment eener Kronijk. 1085.
— „ Legende v. h. Heilige Kruis. 496*b*.
— „ Spel vanden Heiligen Sacramente. 861*a*.
Hert (Van enen) die minde ene hinde. 471*f*.
Herte ende sijn ende mijn vermoghen. 678.
Hertoghe Jan (Hoe die derde) hoirde der Heeren raedt. 549*d*.
Hertoge Jan van Brabant (Dit es vanden versten). 542*e*.
Hertoghe (Hoe) Philips te Brugge ontfanghen werdt. 551*e*.
Het daghet uyt den Oosten. 807.
— dich al dat lepel lect. 679.
— is altoes gheen vastelavont. 808.
— saten heren viere. 679*a*.
— „ „ vive. 679*b*.
— „ vrouwen scone. 679*c*.
— vraghede een clerc van Mompalier. 680.
— was een goet man hier te voren. 681.
— woende te Bruesel, in die stat. 682.
— woende, wilen in een lant. 683.
Hets een dach van vrolicheden. 787.
— ghesciet, te menigher stede. 684.
Hexe (Sotternie de). 865.

Heymonskinder (Die), deutsches Volksbuch. 438*j*.
Hezenmans, J. C. A., Uitg. Reisverhaal v. e. kruisvaarder. 1107.
Hiel, Em., Van Maerlant. 1136.
Hieronymus, Leven der heyliger vaderen. 1038.
Hildebrandslied. 843.
Hildegaersberch, Willem van. — Zie Willem.
Historia Scolastica. — Zie Rijmbijbel. 532.
Historie (Die), dat leven ende dat regiment d. coninc Alexanders. 1097.
— v. Appollonius van thyro. 1120.
— „ d. Borchgravinne v. Vergi. 670*g*.
— „ Floris ende Blanchefleur. 460*o*.
— hertoghe Godevaert van Boloen. 1117.
— van den Grale. 447.
— v. d. goeder vrouwen Griseldis. 1121.
— „ h. Heilige Kruys. 496*a*.
— „ d. vromen ridder Jason. 424*b*.
— „ Karel ende van Elegast. 428*c*—*e*.
— „ d. edelen Lantsloet. 865*a*.
— „ „ Ridder Malegys. 439*f*.
— „ Margareta v. Limburgh. 466*h*.
— „ d. schone Melusijnen. 1119.
— „ „ vromen ridder Parijs. 1118.
— „ Saladine. 467*a*, *f*.
— „ Seghelijn v. iherusalem. 464*c*.
— gehyeten Sydrac. 445*a*.
— van Troyen. 375, 381, 402, 421.
— v. Valentyn en Oursson. 462*f*.
— „ d. seven wise mannen van Romen. 1116.
— „ „ Ridder metten Zwane. 465*c*.
Historien der heiligher drie Coninghen. 1042.
— ende fabulen van Esopus. 469*g*.
— ghetoghen wten gesten ... der Romeynen. 1104.
History of the Holy Cross. 1145*a**.
— (Legendary) of the Cross. 1145*a***.
Hoe dichteren dichten selen. 553*c*.
— lude sanc die lerar opter tynnen 805.
— man ende wijff sullen leven. 553*s*, 611*h*.
— men ene stat sal regheren. 553*i*.
Hoert na mi, in lieghe u twint. 685.
Hofdijk, W. J., Gesch. d. Ned. letterkunde. 156.
Hoet van minnen (Den). 682.
Hoffmann von Fallersleben, H., Aanzoek om mededeeling van Ned. Volksliederen. 761.
— Over de oude Nederl. letterkunde. 348.
— Uebersicht d. Mnl. Dichtung. 349, 388.
— Die Holl. Minstrels zu Ende d. XIII Jahrh. 530*m*.
— Bericht HS. inh. ascetische stukken. 922.
— „ „ „ mnl. kleine vertellingen. 586.
— „ „ „ „ legenden. 474.
— „ „ „ „ liederen. 367, 761.
— „ „ Brabantsche Teesten. 545*a*.
— „ „ Vanden derden Edewaert. 546*a*.
— „ „ Der Minnen Loep. 557*a*.
— „ „ Duitschen Cathoen. 552*a*.
— „ „ Ferguut en Galiene. 454*a*.
— „ „ Floris ende Blancefloer. 460*c*.
— „ „ Grimbergsche oorlog. 543*a*.
— „ fragm. Heemskinderen. 438*c*.
— „ HS. Jan v. Heelu, Rijmkronijk. 542*c*.
— „ ouden druk v. Karel ende Elegast. 428*b*.

Hoffmann von Fallersleben, H., Bericht fragm. Roman v. Lancelot. 449*a*.
— Bericht HS. Der Lekenspieghel. 553*e*.
— „ „ Roman v. Limborch. 466*a*, *b*.
— „ betr. Lucidarius. 562*a*.
— „ fragm. Madelghys. 439*a*.
— „ HS. Maerlants Alexandreis. 422*c*.
— „ „ „ St Franciscus. 489*a*.
— „ „ „ Geestelijke liederen. 520*b*.
— „ „ „ Hemelychede d. Hemelycheden. 531*a*.
— „ „ „ Kleinere gedichten. 520*a*.
— „ „ „ Natueren bloeme. 530*f*.
— „ fragm. „ Spiegel historiael. 534*h*.
— „ HS. „ Wapene Martijn. 521.
— „ „ „ Wrake v. Jherusalem. 533*a*.
— „ „ Melis Stoke, Rijmkronijk. 544*c*.
— „ „ Nameloos en Valentijn. 462*a*.
— „ „ Noedekyn. 608*a*.
— „ „ Partenopex en Meliure. 459*a*.
— „ „ Reintjen de Vos. 470 II*c*.
— „ „ Roman d. l. Rose. 468*a*.
— „ fragm. Rijmbijbel. 532*e*.
— „ HS. Spieghel d. Sonderen. 572*c*.
— „ „ Velthems Spiegel historiael. 541*b*.
— „ „ Walewein. 451*a*.
— „ „ Willem v. Hildegaersberch, Gedichten. 611*a*.
— „ „ Willem v. Oranje. 431*a*.
— „ omtr. Zegelyn v. Jerusalem. 464*b*.
— Uitg. Antwerpener Liederbuch. 388, 780.
— „ Varianten van Augustijnkens Sceepkene. 598*b*.
— „ Ave Maria. 813.
— „ Bevelinghe. 823, 826.
— „ Bonner Bruchstücke v. Otfried. 347.
— „ Carl ende Elegast. 388, 428*g*.
— „ Drie daghe here. 868.
— „ Elnonensia. 389.
— „ Esmoreit en de sotternie Lippijn. 863*a*.
— „ Floris ende Blancefloer. 388, 460*d*.
— „ Fragespiel. 466*c*.
— „ Drei mnl. Gedichte. 591.
— „ Gesprächbüchlein. 388, 1129.
— „ Gloriant en de sotternie De Buskenblaser. 864*a*.
— „ Lat. Duitsch Glossarium. 109.
— „ Niederl. Glossare. 116, 388.
— „ Glossarium Belgicum. 117, 388.
— „ Sage d. Heimonskindern. 438*b*.
— „ History liedt v. Graef Floris ende Geraert v. Velzen. 845.
— „ Das Hohe Lied. 506*b*.
— „ Horae Belgicae. 349, 388.
— „ Dat Edele lant van Cockaenghen. 640.
— „ Lantsloet en de sotternie De Hexe. 865*b*, *c*.
— „ Vanden Lewen enten Beren. 471*h*.
— „ Lied op Floris V. 844.
— „ Lieder Herzogs Jan I. 842*c*.
— „ Niederl. geistliche Lieder. 388, 778.
— „ Loverkens. 388, 777.
— „ Morgengebeden uit de 14e eeuw. 809.
— „ Ommate no behagelhede. 478*e*.
— „ Parthenopeus und Meliore. 459*h*.
— „ Paraphrasen van Psalmen. 898.

Hoffmann von Fallersleben, H., Uitg. Vanden Reigher. 472*c*.
— Uitg. Bruchst. v. Reinaert. 470 III*g*.
— „ Renout v. Montalbaen. 438*b*, *e*.
— „ Altniederl. Schaubühne. 388, 856.
— „ fragm. Spieghel historiael. 534*i*.
— „ Altniederl. Sprichwörter. 388, 1082*c*.
— „ Altholländ. Sprüche. 583*b*.
— „ Stabat Mater. 798*c*.
— „ De Truwanten. 867.
— „ Valentyn ende Namelos. 462*b*.
— „ Vanden verrader. 680.
— „ Holländ. Volkslieder. 772.
— „ Niederl. Volkslieder. 388, 772.
— „ Vanden winter ende vanden somer en de sotternie Rubben. 866*a*.
— „ Van goeden woerden to horen. 933*a*.
— „ Ausz. a. e. Lat. Niederl. Wörterbuch. 110.
Hofmann, C., Neuentdecktes Bruchst. d. Garyn. 437*k*.
Hohe Lied (Das). 506*b*.
Holder, Alf., Uitg. Dat lyden ende die passie ons Heren J. C. 402, 915.
Hollant (Jan van). — Zie Jan.
Holte (Van deme) des hilligen Krützes. 480*m*, *p*, *q*.
Holtrop, J. W., Beoord. van Hoffmann, Uebersicht. 349.
— Beoord. van Mone, Uebersicht. 350.
— Bericht fragm. Caerl ende Elegast. 428*i*.
— „ „ Dietsche Doctrinale. 556*c*.
— „ „ Leerdicht. 582*d*.
— „ „ Roncevaller slag. 430*b*.
— „ „ Trojaensche oorlog. 421*e*.
— „ Mnl. fragment (v. d. Wraken). 559*b*.
— Catal. librorum saec. XV° impressorum. 356.
— Inhoudsopgave v. h. Comburger HS. 366.
Holtzmann, A., Beoord. Van den Vos Reinaerde. 470 II*f*.
Honigh, C., Berijming v. Beatrijs. 483*e*.
— Uitg. Mnl. Maria-legenden. 481*a*, 1047.
— „ Van een nonne die Beatris hiet. 483*f*.
Zie W. J. A. Jonckbloet. 155.
Hontsbete (Enen). 611*j*.
Hontsschede (Van der). 611*j*.
Hoofkyn (Het) van devotien. 990.
Hooglied (Het). 506, 899.
Hoogtijdsklederen. 939.
Hoop Scheffer, J. G. de. — Zie Scheffer.
Hope (Van den goeden). 675.
Horae Belgicae. 388.
Houdevare (Vanden bonten). 692.
Houeerde es tquaetste venijn. 686.
Houeerden (Van). 686.
Hoverde ende ommate. 661.
Huet, C. Busken, Het Land v. Rembrand. 211.
Huet, G. Busken, Van St Brandane vs 137—260. 487*f*.
Huge van Bordeeus. 441.
Huge van Tyberien. 467.
Huishoudboekje van 1407. 1127.
Hulst, Jan van. — Zie Jan.
Hulster (L. d'), Beoord. v. Reinaert de Vos. 470 V*a*.
Huon de Bordeaux. 441.
Huydecoper, B., Uitg. v. Melis Stoke, Rijmkronijk. 544*j*.
Hy is doet, die coninck. 757.
— is wys en wel gheleert. 687.

Ic arem van trooste maer rijc van minnen. 688.
— beghinne in mijn ghedicht aldus. 689.
— ben ane ene minne comen. 690.
— beveel mi der heilegher vloede. 823*a*.
— bevele mi heden die heilighe V vloede. 823*b*.
— „ mi heden ten beghinne. 824.
— biddi, Here, op oetmoet. 801*c*.
— can ghelaten, in moet dichten. 691.
— eer het an mi ghebreike. 799.
— gruete di Maria. 825.
— hoorde segghen in een wile. 692.
— minne een wijf die scande geert. 693.
— prijs een wijf, die haren man. 694.
— quam al hier, in weet van waer. 695.
— „ gegaen met liste. 696.
— „ van hier, in weet van waer. 697.
— sach enen groten boem. 698.
— vant ghescreuen ende las. 699.
— „ „ op eenen serc. 700.
— wil te lande rijden. 843.
Ick clage dir, gure winter calt! 701.
— quam daer ic groot wonder sach. 702.
Iersele (Pieter van). — Zie Pieter.
In den ghebenediden name ons heren waric gheboren. 826.
— die heere van hu ic beghinne. 827.
— dordine van Cistiaus was. 703.
— een prieel quam ic ghegaen. 704.
— eenen boemgaert quam ic ghegaen. 846.
— enen visioene dat ic sach. 705.
— ere haghen dat ic quam. 706.
— sach nie so roden mont. 842.
— smenschen synne. 583*a*.
— sorgen hebbic gesin altoes. 608*c*, *e*, *f*, *g*.
— tien poenten machmen bekinnen. 707.
— vele manieren mach men merken. 708.
— wat plaetsen dat ic bin. 806.
Incompste (Blijde) van Vrauw Margriete van Yorck. 1096.
Interpretatie van Dominus. 611*l*.
Iterson, F. H. G. v., Uitg. Fragm. uit Dander Martin. 521 II*d*.
— Uitg. Doet wel die wile dat ghi leeft. 644.
— „ Hij is wijs en wel gheleert. 687.
— „ Tot Jhesus rechterhant. 795.
— „ O lieve vrient voirdenc di wel! 728.
— „ Predikatie v. Johannes Brinckerinck. 1070.
— „ Van sonde te laten. 514.
— „ Stemmen uit den voortijd. 883, 941.
— „ verschillende prozastukken. 941.
Jacht (Ene beschedene). 664.
Jacob van Maerlant (Werken enz. over). 278—321, 1136.
— Alexanders geesten. 402, 422.
— Bestiaris. 530.
— 18 Clauselen v. d. Bible. 524.
— Dander Martijn. 521 II.
— Derde Martijn. 382, 521 III.
— Destructie v. Jherusalem. 533.
— Disputacie van onser Vrouwen ende van den heiligen Cruce. 536.
— Van den drievoudichede. 521 III.
— Geestelijke gedichten. 476.
— Heimlicheit d. Heimlicheden. 531.

Jacob van Maerlant, Van ons Heren wouden. 522.
— Historie v. d. Grale. 447.
— „ „ Troyen. 381, 402, 421 II.
— Der Kerken Claghe. 537.
— Kleine gedichten. 520*c*.
— Van den Lande van Oversee. 538.
— Lapidarijs. 529.
— Leven v. St Franciscus. 392, 489.
— Merlijns boeck. 447.
— Mirakele v. onser Vrouwen. 481*d*, *e*.
— Der Naturen bloeme. 402, 530.
— Rijmbijbel. 532.
— Spiegel historiael. 381, 382, 534.
— Strophische gedichten. 402, 520*d*.
— Roman v. Torec. 457.
— Van den V vrouden. 523.
— Wapene Martijn. 382, 521.
— Wrake v. Jherusalem. 533.
Zie Dboec vanden houte. 392, 480. — Brab. Yeesten. 545*d*. — J. Franck. 48, 52, 105. — I. van Harderwijk Jz. 866. — P. Leendertz Wz. 887. — A. Loosjes Pz. 123. — Werken. 392.
Jacob van Oostvoorne. 321, 322.
— Vanden ghilden in die blauwen Scuten. 601.
Jacobus de Cessolis. 961.
Jacobus de Theramo. 981.
Jacobus de Vitriaco. 375, 470 I*d*.
Jacobus Voragines, Passionael. 1037.
— Sermonen. 1069.
Jager, A. de, Beteekenis v. h. werkwoord merghen. 16.
— Bijwoordelijk gebruik v. voorzetsels. 15.
— Nalezing op het Glossarium v. Lulofs Handboek. 145.
— Onpersoonlijk gebruik d. werkwoorden hebben enz. 40.
— Opheldering v. woorden uit der Minnen loep. 557*e*.
— Oude vorm d. gebiedende wijs. 14.
— Schijnbare frequentatieven. 34.
— Steeds blijvend belang v. d. beoefening d. mnl. geschriften. 3.
— Tekstcr. Vanden levene ons Heren. 1143.
— Toelicht. plaatsen Roman v. Limborch. 466*e*.
— Versterkte ontkenning. 24.
Zie J. H. Halbertsma. 13.
Jakke met zijn fluytjen. 377.
Jan I, Hertog v. Brabant, Minneliederen. 842.
Jan Baptisten (Dits Sente) name enz. 829.
— Mierakele. 1052.
Jan Bartoen. 252.
Jan Vanden Berghe, Vanden Kaetspele. 580.
Jan Boendale (Werken over). 253—267.
— Brabantsche Yeesten. 545.
— Van den derden Edewaert. 546.
— Jans Teesteye. 554.
— Der Leken Spieghel. 392, 553.
— Leven van Jezus. 479*b*.
— (Hoe) opvoeding en onderwijs verstond. 553*o*.
Zie Dietsche Doctrinale. 556. — Melibeus. 555. — Spieghel hist. 534*bb*. — Werken. 392.
Jan van Brederoede. — Zie Jan van Rode.
Jan Bukelare, Lat. vertaling v. Wapene Martijn. 521 V*a*.
Jan de Clerc. — Zie Jan Boendale.
Jan de Decker. — Zie Jan Boendale.
Jan Dille, 269, 602.

Jan Dingelsche. 270, 603.
Jan's (St.) Ewangelium. 598*d*.
Jan Goessen, Delfsche herinneringen. 1086.
— Fragment eener Kronyk. 1085.
Jan van Gulick. 593, 604.
Jan van Heelu (Werken over). 271—273.
— Rijmkronijk. 542, 1148.
Jan van Hollant. 274, 605.
Jan van Hulst. 275, 606, 818.
Jan metter Huven, 239.
Jan de Klerk. — Zie Jan Boendale.
Jan Knibbe (Over). 276.
— Claghe v. d. Grave v. Vlaendren. 551*h*.
Jan van Leeuwen. 277.
Jan van Lier. 239.
Jan Mandeville, Reysen. 1111.
Jan van Naaldwijck, Cronike van Hollant. 1098.
Jan Praet, Speghel d. wysheit. 571.
Jan van Rode. 323, 948.
Jan Roelant's Liedboek. 780.
Jan van Ruysbroek (Werken over). 324—329, 534*bb*.
— Aan Margareta v. Meerbeke. 516*b*.
— Van den XII Beghynen. 516, 923.
— Verschill. prozawerken. 923.
Zie Beschrijving. 382.
Jan van Schoonhoven. 1073.
Jan van Thienen. 372.
Jan Vrouwentroost. 593.
Jan de Weert (Over). 330—332.
— Nieuwe Doctrinael. 572.
— Wapene Rogier. 573.
Janssen, H. Q., Beschr. en meded. fragm. Spieghel histor. 534*s*.
— Verbetering Reinaert. 470 III*f*.
Janssen, L. J. F. — Zie Repertorium. 361.
Jare (Vanden nieuwen). 724.
Jason. 424.
Jaspar Laet. 1124.
Jeeste (Die) van Julius Caesar. 1105.
Johan de Meung. 468.
Jeune J. C. W. le, Overzigt d. Nederl. volkszangen. 762.
Jezus (Levens van). 478—479, 905—921.
— voor Pilatus. 553*p*.
Jhesus, die wysheit es gehacht. 828.
— ende de sondaer. 1018.
— (Tot) rechterhant. 795.
Joannes de Hese, Reisverhael. 1108.
Joden (Geschiedenis der). 551*d*.
Joete van Nederland. 150, 333.
Johannes Baptista, edel Gods vrient. 829.
Johannes Brinckerinck (Leven van). 268.
— Predicatien. 1070.
Johannes Brugman, Leven van Jezus. 910.
— Lied. 802.
— Sermoenen 1071.
— Waerlycke voorsegginghe. 935.
— en het godsd. leven onzer vaderen. 158.
Johannes Busch, Kleine gebeden. 929.
Johannes Gerlacus, Tleuen van Liedwy. 1059.
Johannes Gerson, Gheboden Gods. 934.

Johannes van Hildesheim, Historien der h. drie coninghen. 1042.
Johannes Laet. 1123.
Johannes van Remerzwael, Der sondaren troest. 1010.
Johannes Schutken, Eenige oude Dietsche versjes. 518.
Zie J. G. R. Acquoy. 198.
Johannes de Tambaco. 958.
Joncchelinghe (Van eenen) ende van eenen ermite. 654.
Joncfrouwe edel goedertieren. 842.
Jonckbloet, W. J. A., Beoord. v. Dboec v. d. houte. 480*m*.
— Beoord. v. Lulofs, Handboek. 145.
— „ v. Vanden levene ons Heren. 478*c*.
— Bericht betr. fragm. v. Aubris le Bourguignon. 433*a*.
— De Burchgravinne van Vergi. 670*a*.
— Brief over fragm. v. d. Walewein. 451*e*.
— De Dierensage in Vlaanderen. 153.
— Geschichte d. Niederl. Literatur. 181.
— Gesch. d. Middelnederl. dichtkunst. 155.
— „ d. Nederl. letterk. 155, 181.
— „ (Beknopte) d. Nederl. letterk. 189.
— Iets over Ferguut. 454*c*.
— Middelned. epische versbouw. 65.
— Nalezing op de Spieghel Historiael 4e dl. 534*r*.
— Nog iets over den Roman d. Lorreinen. 437*h*.
— Over het gedicht De Leuvensche Kampvechter. 541*j*.
— „ Maerlant's Trojaenschen oorlog. 421 II*a*.
— Rede over Jacob van Maerlant. 307.
— Spec. exh. Ludovici de Velthem Chronici lib. III. 541*k*.
— Verslag eener letterkundige reize. 371.
— „ fragm. Parthenopeus 459*e*.
— „ v. d. Roman v. Karel d. Grooten. 437*f*.
— Walewein. 451*d*.
— De Wetensch. beoefening d. Nederl. taal. 1.
— Uitg. Ave Maria in Dietsche. 825.
— „ Beatrys (met aanhangsel). 483*a*.
— „ Beatrys en Carl ende Elegast. 483*c*.
— „ Carel ende Elegast. 428*k*.
— „ Do chevalier à l'espée. 451*c*.
— „ Li chevaliers as deux espées. 451*c*.
— „ Dietsce Catoen. 552*g*.
— „ Dietsche Doctrinale. 556*d*.
— „ Een Notabel. 611*f*.
— „ Pater noster in Dietsche. 839.
— „ Ridder metter mouwen. 456.
— „ Roman v. Karel d. Grooten en zijn XII Pairs. 392, 437*g*.
— „ „ „ Lancelot. 449*b*.
— „ „ „ Moriaen. 455*a*.
— „ „ „ Torec. 457*a*.
— „ „ „ Walewein. 392, 451*c*.
— „ Li Romans de la Charrete. 449*b*.
— „ Velthem, Spiegel Historiael IIIe bk. 541*k*.
— „ Fragm. v. Velthem gevonden te Bonn. 541*l*.
— „ Van den Vos Reinaerde. 470 II*f*.
— „ Walewein ende Keye. 452.
— „ Wrake v. Ragisel. 453.
Zie Besluit. 293. — Bibliotheek. 402. — J. H. Bormans. 61. — F. H. v. d. Hagen. 530*g*. — Roelandslied. 430*b*. — Werken. 392. — H. v. Wyn. 542*c*.
— en W. G. Brill, Rapp. omtrent M. de Vries, Kritiek Theophilus. 484*c*.
— en M. de Vries, Overzigt v. middeln. gedichten. 351.
— — — Uitg. fragm. Geschied. d. Apostelen. 534*q*.

Jonkvrouw (De verlaten), 598*i*.
Joos A., Spraekkunst van Van Maerlant 534*ll*.
Jordanus, Meditacien. 921.
Joris (Legende van St). 492.
Joris M. — Zie P. C. v. d. Meersch. 466*f*.
Joseph (Patriarch.) 1056.
Jostes, F., Beitr. z. Kenntniss d. Niederdeutschen Mystik. 216.

Kaakebeen, C. G., Invloed d. Duitsche letteren. 1134.
Kaerlen (Vanden). 631.
Kästner, E., Drei Bruchst. v. Rymbybel. 532*f*.
— Mittheil. Fragm. Rymbybel. 532*f*.
— Niederdeutsche Dichtkunst. 136.
Kaetspele (Boeke van den). 580.
Kalendarium. 1122.
Kalff, G., Beoord. van J. te Winkel. Gesch. d. Ned. letterk. 220.
— Over de geschiedenis onzer middeleeuwsche letterk. 220.
— Het lied in de middeleeuwen. 767.
— Uitg. Middelned. epische fragmenten. 402, 405, 427.
— „ Aubri de Borgengoen. 433*c*.
— „ Bere Wisselau. 420*b*.
— „ Doon de Mayence. 429.
— „ Flovent. 443*d*.
— „ Geraert v. Viane. 432*b*.
— „ Gwidekijn v. Sassen. 434*c*.
— „ Hugo v. Bordeeus. 441*c*.
— „ Loyhier en Malaert. 435*d*.
— „ Lorreinen (Laidoen). 437*r*.
— „ Nevelingen-lied. 419*g*.
— „ Ridder metten zwane. 465*b*.
— „ Roelandslied. 430*f*.
— „ Valentyn en Nameloos. 462*d*.
— „ Vant ander lant. 808*a*, *b*.
— „ Willem v. Oringen. 431*b*.
Kalken D. van, Bijdr. kennis N.-Holl. volkstaal. 84.
— Voorbeelden v. verouderde Vervoeging. 28.
Kamper, N. G. van, Bekn. gesch. d. Nederl. letteren. 127.
Karajan Th. von, Uitg. v. Karl, Bruchst. eines Gedichtes. 545*e*.
Karel de Groote en zijn XII pairs (Roman v.). 392, 437*g*.
Karl, Bruchstück e. mnl. Gedichtes. 545*e*.
Karlmeinet. — Zie Carel ende Elegast. 428*o*. — Koningin Sibille. 442.
Katheline (Van Sente). 820, 1054, 1057.
Katherinen (Sinte), legende. 1054, 1057.
Kausler E. von, Alte Werke in Niederl. Prosa. 880, 908.
— Beoord. v. Rymkroniek v. Vlaenderen. 548*e*.
— Uitg. Denkmäler altniederl. Sprache. 391.
— „ S. Bernardus Epistele. 561.
— „ Bouc van seden. 560*a*.
— „ Catoen's Leeren. 552*f*.
— „ Van XII Cnechten die ruddren worden van heeren. 647.
— „ Dander Martin. 521 II*c*.
— „ Dit es de derde Martyn. 521 III*c*.
— „ Ene disputacie tuschen S. Marien enten Cruce. 536*b*.
— „ Doctrinael Sauage. 583*t*.
— „ Van den dorpsman ende zinen wive. 649.
— „ Een goet exemple. 755.
— „ Heymelichede d. heymelicheit. 531*c*.
— „ O intemerata! 833.
— „ Van den jonghen mooncskine. 703.

Kausler, E. von, Uitg. Hoe een Keyser twee princhen dede versoenen. 609*b*.
— Uitg. Van Houeerden. 686.
— „ „ maer. 655.
— „ „ den IX besten. 630.
— „ „ der princhen rade. 639.
— „ „ Reimchronik v. Flanderen. 548*b*.
— „ „ Die Rose. 468*f*.
— „ Vanden roese des cruce. 650.
— „ Van eenen rudder, die zinen zone leerde. 749.
— „ „ Saladijn. 467*d*.
— „ Een Sproke. 733.
— „ Een Sproke vp den wijn. 725.
— „ Vanden XII wel dienenden cnapen. 713.
— „ Van twee ghesellen die elc voer andren steruen wilden. 753.
— „ „ eenen verwaenden coninc. 667.
— „ „ eere vrauwen die niet noode Vygilyen seide ouer doode. 699.
— „ Waphene Martin. 521 I*c*.
— „ Vander żalen. 695.
Keller, A. von. — Zie Carel ende Elegast. 428*o*. — Koningin Sibille. 442.
Keller, H. A., Uitg. Van der gracie gods. 501.
— Uitg. v. Die Passie ons liefs heren. 479*g*.
— „ „ Mittelniederl. Gedichte. 395.
Kerken (Van der heligher) 484*e*, 611*k*.
Kerken Claghe (Der). 537.
Kern, H., Mnl. woorden uit Oorkonden. 104.
Kersten Ewe ofte spieghel des Kerstens gheloefs. 999.
Kerstenen (Der) salicheyt. 1020.
Kerstleis (Eene). 789.
Kerstlied (Een). 787—88.
Kerstliederen (Oude en nieuwe). 776.
Ketene (Dit heet een gulden). 947.
Keukenboek. 1125.
Keussen (Dr). — Zie Rijmbijbel. 532*s*.
Keyser (Hoe een) twee princhen deden versoenen. 609*b*.
— (Van den verweenden). 605.
Kinderen van Limborch (Roman van de). 466.
Kinderling. — Zie K. A. Schmidt.
Kindervertellingskens (Amusante). 377.
Kindren (Van tween) die droeghen ene starcke minne. 760*b*.
Kintscheyt (Van die gheestelike) Jesu. 996.
Kirghbijl ten Dam (Th.), De fabelen van den H. Cyrillus. 968.
Kist N. C., Katholyke stemmen uit den voortijd. 881.
— Maerlants getuigenis betr. Pausin Johanna. 534*o*.
— De Reenensche Kunera-legende. 1058.
— Uitg. Doet wel die wile dat ghi leeft. 644.
— „ Fragm. vertaling d. Psalmen. 895.
— „ O lieve vrient voirdenc di wel! 728.
— „ Tot Jhesus rechterhant. 795.
— „ Voer de doet en is gheen scilt. 512.
Klacht over de macht der zinnelijkheid. 723.
Klaranon (Eene). 150, 515.
Kleuren (Gedicht over de). 739.
Kleinigheden (Dietsche). 398, 399, 909.
Klerk uit de laage landen. 1088.
Kleyn, A. G. — Zie Spieghel historiael. 534*w*.
Klooster (Het) te Diepenveen. 1041.
— (Het) Steyn of Emmaus. 1106.
Kloosterlinge (Onbekende). 507.
Kloostersermoen (Een). 1072.

Kluchtspel (Nederl.) v. d. XIVe—XVIII eeuw. 858.
Kluit, A. — Zie Korte Rijmkroniek. v. Brabant. 549*a*.
Kluyver, A. — Zie Gemma. 115.
Knibbe (Jan). — Zie Jan.
Knorr, W. of G., Die 20 Branche d. Roman de Renart. 470 II*z*.
— Reinaert de Vos und Reinke Vos. 470 I*g*.
— Uitg. v. Reynardus Vulpes. 470 II*x*.
Knuivers, T., Overzicht d. Ned. letterkunde. 165.
Kölbing, Beoord. v. Theophilus. 484*f*.
Koenen, H. J., Naauwe verwantschap v. h. oude Nederl. met het oude Engelsch. 10.
Koets, P. J., Uitg. v. Een scoon carmen. 513.
Kollewijn, R. A., Iets uit de geschied. onzer Verbuiging. 57.
— Over de Studie v. h. Middelnederlandsch. 4.
— Uitg. Van den Vos Reinaerde. 470 II*t*.
Koning (De levende en de doode). 871.
Koning, J., Uitg. Edele lant van Cockaengen. 640.
— Uitg. Nederlaag v. Frans v. Brederode. 551*a*.
Koning Artur's boek. 447*g*.
Koning Artur, legenden. 1094.
Koning Eere. 608*d*, *e*, *g*.
Koningin Sibille. 442.
Krause, K. E. H., Uitg. Mittelniederl. Bruchstücke. 1152.
Kronyk van Vlaenderen. 1091.
— (Fragmenten eener oude). 1095.
Kroon, A. W. — Zie H. v. Wyn. 542*e*.
Kruis (Legende van het Heilige). 496, 1145.
Kruiswoorden (De zeven). 479*j*.
Kunera-legende (De Reenensche). 1058.
Kuyper Hz., G., Handl. Ned. taal- en letterkunde. 144.

Labeye, T., Jacques v. Maerlant. 279.
Lacarise (Van) den katyf. 648.
Laet (Jaspar). — Zie Jaspar.
— (Johannes). — „ Johannes.
Lahaye, L., Les premiers œuvres histor. en langue vulgaire. 217.
Zie Bibliographie. 217, 363.
Laidoen. 437*r*.
Laien Doctrinâl (Der). 556*g*.
Lam Gods. 510.
Lambacher, Ph. J. — Zie Melis Stoke. 544*j*.
Lambel, H. — Zie Veldekes Servatius. 485*d*.
Lambel, Joh. — Zie Lorreinen. 437*m*.
Lambertus Goetman, Spieghel d. Jonghers. 574.
Lambin, J. J., Claudius de Clerck. 229.
— Overz. HS. bevatt. Bijbelsche tafereelen. 475.
— Versl. fragm. Borchgravinne v. Vergi. 670*c*.
— Uitg. Jean v. Dixmude, Cronike. 1090.
— „ Olivier v. Dixmude, Merkw. gebeurtenissen. 1089.
— „ Van der Zielen ende van den lechame. 502*b*.
Lancelot (Roman van). 397, 449.
Land, J. P. N., Uitg. van twee liedjes uit de 15e eeuw. 848.
Lande van Oversee (Vanden). 520*c*, *d*, 538.
Landkarakteristiek. 551*c*.
Langendonck, J. M. v. — Zie Proelium. 542*n*.
Lanseloet van Denemarken. 865.
Lant (Vant ander). 808.
Lant van Cockaengen (Dat Edele). 640.
Lantsloot ende die scone Sandrijn. 388, 865.
Lauts, G., Het vaderland van Maerlant. 280.

Lauts, G., Voorl. over de Ned. letterkunde. 131.
Zie L. Tross. 447*b*.
Leben (Ueber das) der Geistlichen. 1151.
Ledeganck, C. J. K., Uitg. d. werken v. Zuster Hadewych. 517*b*.
Ledeganck, K. L., De werken van Zuster Hadewych. 517*c*.
Leemans, J., Onze taal in vorige eeuwen. 207.
Leendertz. Wz., P., Beoord. v. Beatrys. 483*c*.
— Beoord. v. Jonckbloet, Mnl. versbouw. 65.
— „ „ Oudemans, Mnl. woordenboek. 119.
— „ „ Verwijs, Van enen manne die gherne cnollen vercoopt. 520*c*.
— „ „ Vier Heemskinderen. 438*i*.
— Jacob v. Maerlant een Z.-Brabander? 290.
— „ „ „ was een Vlaming. 305.
— „ „ „ en zijn zoogen. Vlamingschap. 312.
— Nalezingen op Oudemans Bijdrage. 119.
— Oude Nederl. romans. 166.
— De Prozabijbel aan v. Maerlant toegeschreven. 886.
— Over den vervaardiger v. d. Ferguut. 454*h*.
— Tekstcrit. Eerste bliscap van Maria. 859.
— „ Roman v. Cassamus. 423*c*.
— „ Ferguut. 454*m*.
— „ v. Heelu, Rijmkronijk. 542*k*.
— „ Vanden Kaerlen. 631.
— „ Roman van Lancelot. 449*b*.
— „ Vanden Lande van Oversee. 538*i*.
— „ Melis Stoke, Rijmkronijk. 544*p*.
— „ Reinaert. 470 III*k*, *r*.
— „ Teesteye. 554*f*.
— „ v. Velthem, Sp. historiael. 541*r*.
— „ Verwijs, Bloemlezing. 414.
— Uitg. Borchgravinne v. Vergi. 670*d*.
— „ Der Minnen Loep. 392, 557*d*.
— „ Sacramente v. Amsterdam. 494*a*.
— „ Van enen cruut ende hiet selve. 611*n*.
Zie Werken. 392.
Leeringe (Die wijse) die Catho sijnen Sone leerde. 552*d*, *e*, *k*.
Leeringhe (Corte). 971.
— (Een) om te ghecrigen berouwe. 1008.
Leeuwen (Jan van). — Zie Jan.
Leeuwen, S. van, Uitg. Vers op Daniel v. d. Merwede. 550*d*.
Jehan Lefèvre, Distiques de Caton. 552*g*.
Legenden der Heiligen. 1036.
Leken Spieghel (Der). 380, 392, 553.
Lelyveld, F. van, Aant. over Jan v. Heelu, Rijmkronijk. 542*a*.
— Uitg. Lied op Floris V. 844.
Lennep, J. van, Over twee HSS. v. d. Leken Spieghel. 553*f*.
Leo, H., Madoc. 458.
Leopold, L. — Zie D. de Groot. 180.
Lerberghe, L. van. — Zie Walewein. 451*e*.
Les (Eene aardrijkskundige). 1114.
Lessen der moeder aan den zoon. 377.
Letteren (Vii) daer men mede Wapene spelt. 704.
Leuvensche Kampvechter (De). 541*i*, *j*.
Leven (Dat) O. L. Vrouwen. 1049.
— van Jezus. 478—479, 905—921.
Levene (Vanden) ons Heren. 478, 1143.
Lewen (Vanden) enten Beren. 471*h*.
Leyser, H. J., Uitg. Bruchst. Die Rose. 468*b*, *i*.
Liden (Van). 712.

Liden (Dat) ende die passie ons heeren Jesu Christi. 913.
Liebaerde (Van enen) ende van den Vos Reinaerde. 470 II*e*, 471*c*.
Liede (Van dat die) syn gherne geheten joncfrou. 614.
Liedeken (Noch een). 721.
Liedekens (Zes geestelijke). 781.
Lieder (Niederländische geistliche). 388, 778.
— d. Niederländischen Reformirten. 783.
Liederbuch (Altdeutsches). 785.
— (Antwerpener). 388, 780.
Liederen op den dood, des levens leed enz. 806.
— (Oudvlaemsche) en andere gedichten. 394, 774.
— (Oude Vlaemsche). 773.
Liedjes (Twee) uit de 15e eeuw. 848.
Liedwy die maghet va scieda. 154, 1059.
Lief troest, mijns hartzen salicheit. 709.
Liefde (Van ware). 688.
Lieff (Myn vriendelic). 709.
Lieft si mi, ende ic en mach. 710.
Lier (Jan van). — Zie Jan.
Limborch (Roman van) 466.
Lingen, T. van, Eenige plaatsen uit Reinaert. 470 II*n*.
— Eenige vragen omtr. Middelned. 44, 454*o*, 457*c*, 470 III*q*.
Lippijn (Sotternie). 863.
Lisch, G. C. F., Bericht fragm. Gedichten v. Willem v. Hillegaertsberch. 611*d*.
— Uitg. fragm. altniederl. Gedichte. 530*q*, 551*d*.
— „ „ Destructie v. Jerusalem. 533*c*.
— „ Van III figuren. 611*i*.
List, W., Uitg. Bruchst. v. Rijmbijbel. 532*u*.
Litanie (Die gulden) vanden passien ons heeren J. C. 1013*b*.
Livinus, Lied. 779.
Livre des mestiers. 1130.
Lodewijc v. Velthem, Koning Artur's boek. 447*g*.
— Spiegel Historiael. 541.
Zie A. Loosjes Pz. 123 — Zie Melis Stoke. 544*f*. — Zie Spieghel Hist. 534*w*, *gg*.
Lodewike (Over). 334.
— Vanden Eenhoren. 607.
Lof der vrouwe. 379, 665.
Lofzang van Maria. 791, 900.
— „ Simeon. 792.
Logeman, H., Aant. op Reinaert. 470 II*r*.
— Verhouding v. Reinaert I tot den Reinaerdus Vulpes. 470 II*q*.
Lois anciennes de Bruges. 579.
Loise, Ferd., Jean van Heelu. 273.
Long, J. Le, Van de allereerste vertaalinge d. Bijbelsche schriften. 532*a*.
— Beschr. enz. v. Middelned. vertal. v. h. O. en N. Testament. 884, 885.
— Bericht HS. Lekenspieghel. 553*a*.
— Naleesingen en verbeet. op de Spiegel hist. 541*h*.
— Prospectus uitg. v. d. Rijmbijbel. 532*a*.
— Uitg. Brugmans Sermoen over de drie tafelen. 1071*a*.
— „ den Credo in Dietsche. 503.
— „ Nieuwen Doctrinael. 572*e*.
— „ Pater noster in Dietsche. 839.
— „ Spiegel historiael v. Lodewijk v. Velthem. 541*h*.
— „ Die Tien Geboden. 504, 891.
— Uittreksel Boeck des gulden throens. 967.
— „ Uit des Conincs somme. 948.
— Verslag Middelned. vertalingen d. Psalmen. 801*a*.
Zie Afbeelding. 278.
Loosjes Pz., A., Characterkunde d. vaderl. geschiedenisse. 123.

Lore (Boudewijn v. d.). — Zie Boudewijn.
Lorenz, O., Deutschlands Geschichtsquellen. 1133.
Lorreinen (Roman der). 402, 437.
Loverkens. 388, 777.
Loyhier ende Malart 435.
Lucidarius (Dietsce). 562.
Ludolphus de Saxonia, Leven O. H. Jesu Christi. 916.
Ludwina v. Schiedam (Leven v. d. H.). 154, 1059.
Lulofs, B. H., Handb. v. d. vroegsten bloei d. Ned. letterk. 145, 409.
— Prosodie of Versmaat-leer. 63.
— Taalkundige aanstippingen. 73.
— „ opmerkingen. 72.
— Tijd v. d. aanvang onzer letterkunde. 145.
— Over het Zutph. HS. v. d. Rijmbijbel. 532*l*.
Lutgardis (Leven van St.). 491.
Lyd den tijt. 598*h*.
Lyden (Dat) ende die passie ons Heren Jhesu Christi. 402, 915.
— (Het) des Heeren. 914.
Lijdensgeschiedenis (Berijmde) d. Heeren. 479*h*.
Lysken van beueren is di bruyt. 848.

Madelghijs. 381, 439.
Madoc. 458.
Maer (Van). 655.
Maes, J., Geestelijk Volkslied in de Middeleeuwen. 769.
— Nederl. drama in de Middeleeuwen. 855.
Maghet (De) van Ghend. 484*d*, 599*a*.
Makaris. 401, 440*b*.
Malderghem, Jean van, La Bataille de Staveren. 550*k*.
Malegys. 381, 439.
Malou, J. B., Uitg. Van goeden woerden te horen. 933*a*.
Man (Van den) die gherne dranc. 643.
— (Van den wilden). 705.
— (Van enen) die lach gheborghen in ene scrine. 754.
Maude (Hendrik). — Zie Hendrik.
Mandement du Duc Philippe pour la Fête des Foux. 601*f*.
Maniere (Sonderlinge devote) om te lesen Marien rosencrans. 1019.
Mantel (De) van eren. 684.
Marbodeus, Lapidarijs. 529.
Margareta de Gerines. 335.
Margaretha v. Oostenrijk (Over). 150, 336, 551*e*.
— (Lied door). 847.
Margriete (Hoe dat vrou) in Spangien ontfanghen was. 551*e*.
Maria maghet, ic roepe tote u. 830.
Maria stont met groten rouwe. 798.
Maria-boodschap. 946.
Maria-legenden in dichtmaat. 481, 534*w*.
— in proza. 1043—1049.
Marie de France, Le Pugatore Seinz-Patriz. 488.
Martin, E., Beoord. v. Flandrijs. 463*b*.
— Beoord. v. J. W. Muller's Proefschrift. 470 I*m*.
— „ „ Renout v. Montalbaen. 438*g*.
— „ „ Roman v. Torec. 457*b*.
— Gedichte in einer Berliner HS. 379.
— Jacob v. Maerlant. 320.
— Mitteln. Laut- und Formenlehre. 37.
— „ Verskunst. 67.
— Das Niederl. Volksbuch Raynert de Vos. 470 IV*e*.
— Overzicht v. d. gesch. d. mnl. letterkunde. 186.

Martin, E., Uebersicht d. mittelniederl. Literatur. 186.
— Uitg. Mittelrhein. u. Niederl. Gedichte. 464*f*, 594, 760*c*.
— „ fragm. Pyramus en Thisbe. 760*c*.
— „ Reinaert. 470 II*k*.
— „ Reinaerts historie. 470 III*m*.
— „ fragm. Seghelijn. 464*f*.
Zie Jonckbloet. 181.
Martijn v. Thorout (Over). 368.
— St. Agatha. 499.
— Boec v. d. Biechten. 563.
— St. Eustachius. 500.
— Uitboezeming tot de H. Moeder Gods. 837.
Martijns van Jacob van Maerlant. 521.
Maskaroen. 448.
Maskerade. 876.
Massmann, H. F., Bericht HS. Naturen bloeme. 530*h*.
— Uitg. Zwei Bruchst. a. d. Sagenkr. Karls d. Groszen. 437*c*.
— „ Partonopeus u. Melior. 459*f*.
Materien (Devote) dienende totter salicheit. 1024.
Matheus Gerardus. — Zie Melis Stoke. 544*e*.
Matthaeus van Krakau. 1034.
Matthaeus, A., Uitg. Chronycke van Joannes van der Boke. 1087.
— Uitg. fragm. Melis Stoke. 544*h*.
— „ Mnl. Spreuken. 583*a*.
Matthes, J. C., Renoutslezingen. 438*e*.
— Tekstcr. op Renout. 438*e*.
— Uitg. De Nederlandsche Ogier. 436*b*.
— „ Renout v. Montalbaen. 402, 438*g*.
— „ Nieuwe gedeelten v. d. Roman d. Lorreinen. 402, 437*n*.
— „ De Vier Heemskinderen. 438*i*.
Zie Bibliotheek. 402.
Mauwene (Van); dat is een edel poent. 735.
Meditacie (Een salige) des lijdens ons liefs heren. 1028.
Meersch, D. J. van der, Beschr. v. h. Audenaerdsche HS. 552*b*.
— Découverte d'un fragm. du Roman de Limbourg. 466*f*.
— „ „ „ „ „ „ Renard. 470 III*c*.
— Uitg. v. St Agatha. 499.
— „ Boec v. d. Biechten. 563.
— „ „ „ Catone. 552*h*.
— „ „ „ Seden. 560*b*.
— „ St Eustachius. 500.
— „ Van den levene ons Heren. 478*d*.
— „ Slag v. Crecy. 547.
— „ Uitboezeming tot de Moeder Gods. 819, 837.
— Verslag Rijmboek v. Martijn v. Thorout. 368.
Meersch, P. C. van der. — Zie Joh. Laet. 1123.
Meijer, G. J., Beoord. v. Jacob de Coster v. Maerlant. 447*b*.
— Uitg. Dit syn de seven bloemen. 817.
— „ „ „ „ „ ghetiden. 831.
— „ „ „ „ „ woorden. 822.
— „ „ „ onser vrouwe droefheden. 832.
— „ Vander Drievoudichede. 521 III*a*.
— „ Got van den cruce sprect te di. 803.
— „ Fragm. Roman d. Lorreinen. 437*c*.
— „ Lofzang van Maria. 791.
— „ „ „ Simeon. 792.
— „ Fragm. v. Maerlants Bestiaris. 530*o*.
— „ „ „ h. Nevelingenlied. 419*b*.
— „ „ „ d. Rijmbijbel. 532*j*.

Meijer, G. J., Uitg. Leven van Jezus [en Nalezingen]. 908.
— Uitg. Zeven Boetpsalmen. 801*c*.
— Verslag van twee Getijdenboeken. 764.
— „ Roman v. Walewein. 451*b*.
Meisken (De) metten sconen vlechtken. 719.
Meister, K. S., Das Kathol. Deutsche Kirchenlied. 784.
Melibeus. 555.
Melis Stoke, Rijmkroniik. 544.
Zie J. H. Bormans. 397. — A. Loosjes Pz. 123.
Melusyne (Schoone). 1119.
Men heeft ghehoert an ghedichte. 711.
— noemt eyn woort, dat heyt liden. 712.
— seghet van boden die wel dienen. 713.
— vint bescreuen te meneghor stede. 714.
— „ mans in ertrike. 715.
Menech berechten ende vraghen. 716.
— creature es blide. 842.
Mensinga, J. A. M., De historie van den Houte. 480*r*.
Menuse (Sinte) v. Carthago. 534*p*.
Mergriete (Sinte). 498, 534*l*.
Merlijns boeck. 447.
Mertens, F. H., Nieuw onderzoek sterfjaar van Jan v. Boendale. 265.
— Uitg. Cluyte van Playerwater. 869*a*.
— „ Fragm. van een oud gedicht. 718.
Met dichtene ic mi cleine genere. 717.
Metgaders der gods gewelde. 718.
Metten gruus soe voedt men tswijn. 582*b*, *c*.
— oeren van den verstane. 801*c*.
Mettentîde (Te). 828.
Meyboom, H. U., Het Gebedenboek v. h. Drentsch Museum. 384.
— Uitg. Bede aan Maria. 840.
— „ Hendrik Suso's Honderd Artikelen. 924.
Mi doet alte sere verlanghen. 719.
— lust te loven hoechlic. 779.
— quam te voren in minen moet. 720.
— vroud daer si al mijn begheer. 721.
Michael Franciscus, Maria rosencransken. 977.
Michelant, H., Uitg. Livre d. mestiers. 1130.
Miede (Hoe), Valscheit ende Nijt die werelt verkeren. 758.
Mieris, F. van, Uitg. Chronyk van Holland. 1088.
Miltheiden (Van). 628.
Min vrou heyt wendelmoet. 608*c*, *e*, *f*, *g*.
Mine siele maec groet den Here. 791.
Minlike ende goet. 842.
Minnebrief op rijm. 380, 743.
Minneklachten. 710.
Minnelied (Geestelijk). 507.
— (Ein Mittelniederländisches). 632.
Minneliederen van Jan I, Hertog v. Brabant. 842.
Minnen (Van). 620—622, 674, 678, 722.
Minnenbrief (Den gheesteliken) die J. C. seyndt. 998.
Minnen guet (Der). 583*v*.
Minnen Loup (Der). 392, 557, 1150.
Minnere (Vanden). 638.
Miracle onser Vrouwen. 481*d*, *e*, 534*w*.
Miserere (Het). 570*a*.
Mit vroechden laet ons singhen. 802.
Modestus (Legende van St). 1064.
Moeder ende maghet, reine vrouwe. 722.

Moerkerken, P. H. van, Twee plaatsen uit den Esopet. 469*f*.
Molhem (Gielis van). — Zie Gielis.
Moll, W., Beschr. v. HSS. v. h. Klooster te Diepenveen. 1040.
— Beschr. HSS. v. preeken v. Jordanus. 1076.
— Bijdrage gesch. middelnederl. bijbelvertaling. 205, 889.
— De Boekerij v. h. St Barbara-klooster. 161.
— Eene Evangeliën-synopsis. 902.
— Geert Groote's Dietsche vertalingen. 236, 801*d*, 897, 926*g*.
— Het Geestelijk lied onzer vaderen. 159, 765.
— Gerlach Peters en zijne schriften. 237.
— De Heiligenbeelden op het Koorgestoelte d. Colleg. kerk te Zalt-Bommel. 810.
— Johannes Brinckerinck. 268.
— Johannes Brugman. 158.
— Kerkgeschiedenis v. Nederland. 176.
— Brugman's Leven v. Jezus. 910.
— Het Leven v. Jezus in de literatuur onzer vaderen. 905.
— „ typologische Leven v. Jezus. 906.
— „ Leven van Jezus in toespraken. 911.
— „ „ „ „ „ geboden. 912.
— „ Bonaventura-Ludolphiaansche Leven v. Jezus. 916.
— „ sinds 1487 gedrukte Leven v. Jezus. 916.
— De Stichtel. literatuur onzer vaderen. 158.
— Over Zuster Bertke. 226.
— Uitg. Aanprijzing v. h. voorbeeld d. Heeren. 940.
— „ Acht collatien v. Joh. Brinckerinck. 1070*d*.
— „ Berijmde lijdensgesch. des Heeren. 479*h*.
— „ Van der boetscap Onser Vrouwen. 943.
— „ Brugman's Sermoen over de drie Tafelen. 1071*a*.
— „ Vier fragm. v. sermoenen v. Brugman. 1071*c*.
— „ Ene clage of enighe sprake van Hendrik Mande. 927*b*.
— „ Devote zamenspraak. 804.
— „ Verschill. geschriften van Geert Groote. 926*c*, *e*, *f*, *g*.
— „ Brieven van Gerlacus Peters. 930*a*, *b*.
— „ Gulden ketene. 947.
— „ Drie Schriften van Hendrik Mande. 927*a*.
— „ Hoogtijdskleederen. 939.
— „ Een Kerstlied. 788.
— „ Klacht over de macht der zinnelijkheid. 723.
— „ Een Kloosterrede. 1080.
— „ Leeringen v. Joh. Brinckerinck. 1070*c*.
— „ Lied v. Joh. Brugman. 802.
— „ Lied aan Maria gewijd. 800.
— „ Liederen op den dood, des levens leed enz. 806.
— „ Het niet ontvankelijk gebed. 1046.
— „ Passiezang over de vijf wonden. 794.
— „ Rijmspreuken. 583*n*, *o*, *r*, *u*.
— „ Sermoen over d. volkomen bekeering. 1077.
— „ „ „ „ lijdenden Christus. 1078.
— „ Het Soliloquium v. Gerlacus Peters. 930*c*.
— „ Een Spiegelkijn van bekeering. 938.
— „ Tot Jhesus rechterhant. 795.
— „ De vlugt naar Egypte. 790.
— „ Zang op 's menschen bekeering en verlossing. 805.
— „ Zes geestelijke liedekens. 781.
— „ De Zeven kruiswoorden. 479*j*.
Moltzer, H. E., Beoord. v. Jacob v. Maerlants Kleine gedichten. 520*c*.
— Beoord. v. Oudemans Middelned. Woordenboek. 119.
— Bijdrage geschied. Alexandersage. 422*a*.
— Geschied. wereldlijk tooneel. 174, 849.

Moltzer, H. E., Madoc. 458.
— Het Mss. Germ. fol. 751 d. Berlijnsche Boekerij. 385.
— Tekstcritiek Wapene Martijn. 521 I*g*.
— Uitg. v. Beerte metten breeden voeten. 461*c*.
— „ Clute van Nu noch. 870.
— „ Cluyte van Playerwater. 869*b*.
— „ Drie daghe here. 868.
— „ Eerste bliscap van Maria. 859*b*.
— „ Esmoreit en de sotternie Lippyn. 863*a*.
— „ Floris ende Blancefloer. 402, 460*k*.
— „ Gloriant en de sotternie De Buskenblaser. 864*a*.
— „ Van ons Heren wonden. 522*b*.
— „ Lanseloet en de sotternie De Hexe. 865*f*.
— „ Middelnederl. dramatische poezie. 402, 857.
— „ Paaschspel. 862.
— „ Spel vanden Heiligen Sacramente. 861*c*.
— „ Tafelspeelken. 877, 878.
— „ De Truwanten. 867.
— „ Valentijn-fragmenten. 462*e*.
— „ Vanden Winter ende vanden somer en de sotternie Ruben. 866*a*.
— „ Over Woeker. 578.
— „ Varianten v. Dietsche Doctrinale. 556*f*.
— „ „ „ Der Naturen bloeme. 530*ff*.
— „ „ „ Renout. 438*g*.
— „ „ „ Rijmbijbel. 532*r*.
Zie Bibliotheek. 402.
Mone, F. J., Alte Werke in Niederl. Prosa. 880, 908.
— Beoord. v. Ferguut. 454*b*.
— „ „ Jan v. Heelu, Rijmkronijk. 542*e*.
— „ „ Oudvlaemsche Gedichten. 390.
— „ „ Reinaert de Vos. 470 II*e*.
— „ „ Theophilus. 484*d*.
— Bericht Leven v. Jezus. 907.
— „ omtr. een Middelned. woordenb. 108.
— Getuigenis oudheid v. d. Reinaert. 470 I*e*.
— Mittelniederl. Reim- u. Verskunst. 62.
— Uebersicht d. Niederl. Volks-Literatur. 350.
— Uitg. XII Article v. d. ghelove. 505.
— „ Bruchst. Carel und Elegast. 428*h*.
— „ Vander conciensien. 471*b*.
— „ Denksprüche. 583*e*.
— „ Die 15 Freuden Mariä. 799.
— „ X Geboden. 1146.
— „ Glossen a. e. Vocabularius ex quo. 70.
— „ Ons Heren passie. 479*f*, 812.
— „ Aus dem 1en u. 2en Buch d. Laienspiegels. 559*a*.
— „ „ „ Lêkenspiegel. 582*b*, *c*.
— „ Leben der Geistlichen. 1151.
— „ Van ênen liebaerde. 471*c*.
— „ Aus Maerlants Rymbybel. 532*h*, *i*.
— „ „ „ Alexander. 534*k*.
— „ Bruchst. „ Naturen Bloeme. 530*n*.
— „ „ „ Wapene Martijn. 521 I*a*, II*a*, III*b*.
— „ Aus dem Malagis. 439*d*.
— „ Miserere. 570*a*.
— „ Niederländische Glossen. 71.
— „ Bruchst. v. Parthenopeus ende Meliore. 459*c*.
— „ Dit sijn de seven bloemen. 817.
— „ „ „ „ „ ghetiden. 831.

Mone, F. J., Uitg. Dit sijn de seven woorde. 479*j*, 822.
— Uitg. Die sieben Worten. 479*j*, 822.
— „ De vier heren wenschen. 679*a*.
— „ Van den Vos ende van den wolf. 471*a*.
— Versl. van mnl. kleinere gedichten. 587.
Zie Nevelingen-lied. 419*a*.
Monick (Van den). 611*m*.
Mooncskine (Van den jonghen). 703.
Morgengebeden uit de 14e eeuw. 809.
Moriaen (Roman van). 402, 455, 1142.
Mule sanz frein (Fabliau de la). 449*b*.
Muller, J. W., Beoord. v. d. Vos Reinaerde. 470 II*n*.
— De oude en de jongere bewerking v. d. Reinaert. 470 I*m*.
— Taalvormen v. Reinaert I en II. 470 I*n*.
— Reinaerdiana. 470 I*o*.
Muller Fz., S., Die Hollantsche Cronike v. d. Heraut. 550*b*.
— Lijst v. N.-Nederl. Kronyken. 359.
Muller Hz., S., Uitg. Borchgravinne van Vergi. 670*e*.
Muzikant (De treurige). 604.
Myn hert altijt heeft verlanghen. 847.

Nagtglas, F., Uitg. Huishoudboekje v. 1407. 1127.
Name Jhesus (Vander soetsten). 513.
Nasarius (Legende van). 534*p*.
Natuurkunde des Geheelals. 567.
Nederdaling (De) ter helle. 553*q*.
Nederlaag v. Frans v. Brederode. 551*a*.
Neghen (Van) den besten. 730.
Nelis, (Al.) Fragm. inédit du Spieghel Hist. 534*hh*.
Nepveu, J. J. D., Prosp. Bibl. v. oude Nederl. letterk. 1138.
Nevelingen-lied (Het). 419.
Niclaes de Clerc. — Zie Brab. Yeesten. 545*a*.
Niemant ter werelt sonder dat. 746.
Niemen (Van dat) en can ghedoen hi en es begrepen. 618.
Niermeijer, A., Uittr. Natuurk. d. Heelals. 567*c*.
Nieuwenhuyzen, J. J., Iets over Jan de Weert. 572*a*.
— Uitg. Dietsche kleinigheden. 398, 909.
— „ Koning Artur, legenden. 1094.
— „ Fragm. Leerdicht. 582*e*.
— „ „ Leven van Jezus. 909.
Noch heb ick een traech ezelken. 723.
Nonne (Van een) die Beatris hiet. 483*f*.
Nonnen verduldechede (Van enre). 553*l*.
Nordhoff, Maerlants Merlin. 447*c*.
Notabel (Een). 611*f*.
— (Een) vanden elementen. 752.
Nota bene. 645.
Noydekin (Verzen van). 593, 608.
Nozeman, C., Woorden uit Dat Leven ons Heren J. C. 919.
Nu dicht jeghens dat nie jaer. 724.
— dicwile hordic lesen. 608*e*, *g*.
— laet ons leuen met blijden gheeste. 725.
— laetstu dinen knecht Here. 792.
— leghet Vrou Venus ende is siec. 726.
— noch (Clute van). 870.
— sal die tijt ende de voghele droeven. 507.

O alle mensche, die hier lijdt. 727.
— Intemerata! 833.

O Jesu Christi, gheminde here. 831.
— lieve vrient voirdenc di wel! 728.
— mensche! o edel creature! 803.
— moeder ende reine maecht. 832.
— onbesmette, ghebenedijt. 833.
— sinte Anna, heylighe ghebenedyde vrouw. 834.
— soete Jhesus, heilich Here. 835.
— Venus, vrouwe, coninginne. 729.
Oefeninghe vanden leven ons Heren J. C. 1023.
— vander passien ... ons heren J. C. 1025.
— van sonderlinghen vij ween onser sueter vrouwen. 1016.
— (Een gheestelicke) hoe men dat kindeke Jesus sal besoecken. 1035.
Oeffeninghen (Zeven goede). 987.
Oberlin, C., Bericht fragm. inhoudende „des Legendes en vers". 473.
— Bericht fragm. Van der Feesten. 744.
— Fragm. d'un poème Batave. 466*a*.
Och ghedenc mijns wel lieve kijnt. 795.
— voer die doot en is gheen boet. 806.
Ogier van Ardennen [van Denemarken]. 436.
Olivier van Dixmude, Merkwaerdige gebeurtenissen. 1089.
Olla patella. 581.
Omdat ic hebbe in mire memorie. 730.
— ic niet en can vulbringen. 731.
Ommate no behagelhede. 478*e*.
Omme tghebrec van goeden lone. 733.
Onderrigtingen om de tafel te dienen. 1126.
Onderscheit (Een) van hilic ende ghesteliken luden. 484*e*, 611*k*.
Onder Windene (Van). 641.
Onderwijs voor schepenen. 577.
Ongelike staet ons die moet. 842.
Ontfankenisse (Die) des hertoghen in Gent. 551*e*.
Oorspronck (Boek van den). 925.
Oorsprong van den dobbelsteen. 1072.
Oostvoorne (Jacob van). — Zie Jacob.
Op enen tijt mijn wech ghelach. 734.
Openbaring v. Johannes. 154.
Opzoomer, W. R. E. H., Uitg. v. Het Klooster van Diepenveen. 1041.
Orlof. 701.
Otte van Orleien sprect. 836.
Otterloo, A. A. van, Johannes Ruysbroeck. 328.
Otto van der Leyen, Ons Heren passie. 479*f*, 812.
Otto van Passau, Boeck des gulden throens. 967.
Oudemans, A. C., Beoord. Leven v. St. Christina. 490*c*.
— Bijdrage tot een Middel- en Oud-ned. woordenboek. 119.
— Gissing en onderzoek. 82.
— Uitg. Bediedenisse v. d. Missen. 564.
— „ Der Ystorien Bloeme. 482.
Ouden (Vanden) ende vanden jonghen. 484*e*, 611*k*.

Paaschlied. 797.
Paaschspel. 857, 862.
Pannemaker (Willem den). — Zie Willem.
Panygérique du Comte Guillaume III. 550*j*.
Papegayen (Drie) sprekende den prys van vrouwen. 698.
Parabelen (Van vele edele) ende wiser leren. 583*q*.
Paris, G., Beoord. v. Chanson de Roncevaux. 430*e*.
— Beoord. v. Renout v. Montalbaen. 438*q*.
— La Légende de Charlemagne dans les Pays-Bas. 437*a*.
Parthenopeus en Meliore. 459.

Parthonopeus van Bloys. 401, 459.
Parys (Ridder). 1118.
Passie (Die) ons liefs heren. 479*q*.
Passiezang over de vijf wonden. 794.
Passionael (Fragment v. e. berijmden). 534*l*, *p*.
Pastourelle (Fragment van een). 468*d*.
Pater noster in Dietsche. 839.
Patricius (Vaghevier van St). 488.
Pauw, Nap. de, Bijdr. tot de gesch. d. mnl. letterkunde. 204.
— Diederic v. Assenede. 232.
— Guillaume, poète flamand. 342.
— Over den Madoc van Willem. 458*c*.
Zie Spieghel hist. 534*ii*.
Penninc en Vostaert, Roman v. Walewein. 392, 451*c*.
Penon, G., Beoord. van Theophilus. 484*f*.
— De Floovant-sage. 443.
— Nieuw outdekte fragmenten v. d. Roman d. Lorreinen. 437*o*.
— Pyramus en Thisbe. 760*a*.
— De roman d'Aiol. 440*a*.
— Het Volksboek Floris ende Blancefloer. 460*n*.
Zie W. J. A. Jonckbloet. 189.
Perchevael. 450.
Perreau, A., Biographie de Jean de Weert. 331.
Peters (Gerlacus). — Zie Gerlacus.
Petit, Louis D. — Zie Catalogus. 364.
Petri, M. L., Jacob v. Maerlant und Der naturen bloeme. 530*j*.
Petrus Comestor. — Zie Rijmbijbel. 532.
Petrus Scholerius, Keukenboek. 1125.
Peys (Gillis). — Zie Gillis Peys.
Pfaff, F. — Zie Heemskinderen. 438*j*.
Pfeiffer, F., Uitg. Mittelniederl. Umarbeitung d. Nevelingenlied. 419*e*.
— Aus Jacob v. Maerlants Reimbibel. 553*r*.
Philip Utenbroeke. — Zie Spieghel hist. 534*w*, *gg*.
Phillips van burgonghen den hertoch schoon. 551*g*.
Pierson, A., De Arthur-roman. 178.
Pieter van Iersele. 337, 609.
Pieter Michiel. 984.
Pieter van Schoonhoven. 936.
Pieter Vostaert. 392, 451*c*.
Pieter Vreugdegaer. 593.
Pilgrijn (Van enen armen). 669.
Pinnaert. 435*b*.
Piot, Ch., Uitg. Fragm. de Berte aux grans piés. 461*c*.
Plaesteres (Vanden). 720.
Plaghen (Die X) ende die X Gheboden. 565.
Playerwater (Cluyte van). 869.
Pluym, A. J., Oude Nederl. letterkunde. 344, 494*b*.
— Willem v. Hildegaersberch en zijn gedicht Van den Sacramente van Amsterdam. 494*b*, *c*.
Poente (Drie), die de Vrouwe haren sone leerde. 737.
Poenten (Van tien) van Minnen. 707.
— (Twee) daer ere ane leghet. 708.
Poezie (Middelnederl. dramatische). 402, 857.
Pool, J. C., Uitg. Vijf hoofdst. uit de Navolging v. Christus. 933*c*.
Potter, Dirk. — Zie Dirk.
Potter, F. de, Onze Boeren volgens de middelnederl. dichters. 418.
— Het vaderl. gevoel bij de middelnederl. dichters. 218.
— Verh. o. d. Nederd. letterkunde. 162.
Zie Bibliographie. 363.

Potvin, Ch., Van Maerlant. 300, 313.
— Nos premiers siècles littéraires. 188.
— Le Roman du Renard. 470 I*k*.
— Uitg. Panygérique du Comte Guillaume III. 550*j*.
Pouwels (Sinte) jonghers. 534*p*.
Predigten (Mittelniederländische). 1066.
Prevelegien (Van seven), die de vrouwen hebben. 1079.
Prien, Fr., Zur Vorgeschichte d. Reinke Vos. 470 III*h*.
Princhen rade (Van der). 639.
Prijs van Vrouwe (Den), op drie Stene. 646.
— van vrouwen boven al. 735.
Proelium Woeringanum. 542*l*, *n*.
Prognosticatien. 1123, 1124.
Proverbia Communia. 583*s*, 1082*a*, *d*.
— Seriosa. 583*s*, 1082*b*, *d*.
Proverbiën (Aldorande) vanden wisen Salomone. 583*p*.
Proza (Nederl.) van de XIII—XVIIIe eeuw. 882, 937.
Prozastukken (Nederl.). 882, 937.
Psalmen. 373, 801, 892—897.
— (Mittelniederl.), Hymnen u. Gebete. 782.
Psalter. 373.
Psolter (Die duytsche). 893—894.
Puteanus, E. — Zie Proelium. 542*l*.
Puy de Montbrun, E. M. J. du, Recherches bibliographiques. 354.
Pylatus (Legende van). 1060.
Pyramus en Thisbe. 379, 760.

Quatuor Novissima. 957.
Queste van den Graal. 449*b*.
Questie (Ene). 656.

Raadsels. 583*v*, 584.
Radewyns (Floris). — Zie Floris.
Raet (Wisen) van vrouwen. 609*a*.
Raimond van Capua, St Katherinen-legende. 1057.
Rammelman Elsevier, W. I. C. — Zie Repertorium. 361.
Raoul. 453.
Raoul Le Fèvre. — Zie Jason. 424*b*.
Regel, K., Uitg. Bruchst. d. Leken-Spieghel. 553*w*.
— Uitg. Fragm. Gelre's Wapenboeck. 550*m*.
— „ Mittelniederl. Psalmen. 782, 896.
— „ Sieben Busspsalmen. 896.
— „ Psalmen d. Geert Groote vertaald. 926*d*.
— „ Vert. v. Salve Regina. 945.
— „ „ „ Te Deum laudamus. 786*a*.
— „ „ „ Tien gheboden Gods. 1146.
— „ „ „ Veni Sancte spiritus. 944.
Register v. Academische dissertatien. 362.
Reifferscheid, A., Beschreibung d. HSS. v. A. von Arnswaldt. 383.
Reigher (Vanden). 472*c*.
Reimchronik von Flandern. 391, 548*b*.
Reimsprüche (Niederl.). 583*l*.
Reinaerde (Van den Vos). 470.
Reinaert de Vos, episch fabeldicht. 470 II*e*.
Reinaerts historie. 470 III.
— (Latere berijmingen). 470 V*a*—*h*.
— (Vertalingen). 470 III*x*, *y*.
— als volksboek. 470 IV*a*—*l*.
Reinhart Fuchs a. d. Mittelniederl. übersetzt. 470 III*x*.

Reis van St Brandaen. 487.
Reisverhaal van een Kruisvaarder. 1107.
Religieuse uyt haer Clooster gheloopen. 483*d*.
Renard (Roman du). 470 II*e*, III*y*.
Renclus. 570.
Renout van Montalbaen. 388, 402, 438*e*, *g*.
Repertorium d. Verhandel. en bijdragen betr. de gesch. d. Vaderlands. 361.
Reynardus vulpes. 470 II*v*—*z*.
Ridder (Van Enen) die God sine sonden vergaf. 600.
— met de kar. 449*d*.
— metter mouwen. 449*b*, 456.
— metten zwane. 465.
— (Vanden ouden) ende den jonghen. 653.
Ridderdeugd (Beloonde). 668.
Ridderroman (Fragm. van een). 468*d*.
Rieu, W. N. du. — Zie Register. 362. — Repertorium. 361.
Rijcheit (Van der) ende van der doot. 598*f*.
Rijkens, R. R. — Zie D. de Groot. 180.
Rijm (Oud-Neêrlandsch) en Onrijm. 411.
Rijmalmanak (Oude). 585.
Rijmbijbel. 375, 532.
Rijmkronijk van Jan van Heelu. 542.
— van Melis Stoke. 544.
Rijmkroniek v. Vlaanderen. 548.
— (Korte) v. Brabant. 549.
Rijmspreuken. 583.
— (Oude) en Priamelen. 553*h*, 583*h*.
Rike der ghelieven (Boec van den). 923*d*.
Rike seldi seker sijn, dat beloven di die planeten. 736.
Rissceuw, E., De Abt van St Quentin. 470 III*e*.
Rissceuw, J. E., Aanteekeningen over Reinaert. 470 III*c*.
— Beoord. v. Maerlants Alexander. 422*i*.
— Inhuldiging d. standbeelds v. Maerlant. 296.
— Nog Jacob v. Maerlant. 295.
Roches (des), Diss. s. l'histoire diplomatique d'A. Thymo. 545*g*.
Rochus (Legende van Sinte). 1061.
Rode (Jan van). — Zie Jan.
Roelandslied (Het). 430, 1140.
Roelof die Smit, Historien van Troyen. 1102.
Roese, boven alle blomen! 837.
— des crucen (Van der). 650.
Rogge, H. C., Uitg. Floris ende Blancefloer. 460*o*.
Zie Catalogus. 364.
Rolevinck. — Zie Melis Stoke. 544*f*.
Romance van Brunenburch. 846.
Rooses, M., Drijtal verhandelingen. 177.
— Jacob v. Maerlant. 309.
— Reinaert de Vos. 470 I*h*.
— Het Vlaamsche Volkslied. 766.
Romeinsche geschiedenis (Uit de). 551*b*.
Roncevaller slag. 430.
Roos, G. P., Diernamen in Reinaert. 470 III*o*.
— Een paar plaatsen uit Reinaert. 470 III*i*.
Rooijen A. J. Servaas van, Over Jan van Heelu. 1148.
— Oud-testamentische wonderen. 206.
— Maerlants school. 213.
Rose (Die). 468.
Rottmanner, M., Uitg. Niederl. Schachhandschrift. 1128.
Rouck, T. de, Uitg. v. Verzen op den Heer v. Maruede enz. 550*c*.

Royer, A., Histoire du théatre. 184, 851.
Ruben (De sotternie). 866.
Rudder (Van eenen), die zinen zone leerde. 749.
Rulman Merswin, Boeck van den oorspronck. 925.
Ruysbroek (Jan van). — Zie Jan.

S. Nalezing op Middelnederlandsch. 214.
Sacrament (Het Heilig) of ons Heeren Avondmael. 479*e*.
Sacramente (Vanden) v. Amsterdam. 494.
Sacramenten (Van den seven). 979.
Saint-Genois, J. de, Beoord. v. Altniederl. Schaubühne. 856.
— Beoord. v. Mone, Uebersicht. 350.
— „ „ Oudvlaemsche Gedichten. 390.
— Charles et Elegast. 428*n*.
Saksenstrijd. 434.
Sal ic dus gebonden. 842.
Saladyn. 467.
Sale (De ghelasen). 660.
Salen (Vander hogher). 697.
Salich kint, vol heilicheden. 793.
Saluut (Noch een vriendelike) van Minnen. 738.
Salve Regina. 838.
Samenspraek tuss. een gezeten en een rondzwervenden menestrel. 875.
Sandvoss, Fr., Spreu. 583*w*.
Scaemte, wijsheit ende trouwe. 737.
Scalc ende Clerc (Zamenspraak tusschen). 873.
Scamelheit (Dat) thoechste poent es van Minnen. 717.
Sceepkene (Augustijnkens). 598*b*.
Sceidinghe (Die) v. d. edelen aertshertoghe Philips. 551*e*.
Schachhandschrift (Niederländisches). 1128.
Schaubühne (Altniederländische). 388, 856.
Schayes, J. B. — Zie Landkarakteristiek. 551*c*.
Scheffer, J. G. de Hoop, Beoord. v. Joncbloet, Mnl. versbouw. 65.
— Iets over Lodewyc v. Velthem. 541*c*.
— Uitg. Fragm. gedicht over Vriendschap en liefde. 468*e*, *i*.
Scheler, A., Uitg. v. Olla patella. 581.
Scheller, K. F. A., Uitg. Der Laien Doctrinâl. 556*g*.
Scheltema, J., Berigt aang. Der Biën boek en De dialogen der creaturen. 994.
— Verh. over Bartholomeus den Engelschman. 1115.
Schepping (De). 598*c*.
Scherer, W. — Zie J. Grimm. 11.
Schets van de geschiedenis d. Ned. letterkunde. 185.
Schmidt, C., Ruysbroeck. 327.
Schmidt, G. C., Etude sur Jean Ruysbroeck. 326.
Schmidt, K. A., und Kinderling. Uitg. fragm. Spieghel hist. 534*e*.
Schneider, L., Geschichte d. Niederl. Literatur. 221.
— Vertaling v. Beatrijs. 483*g*.
— „ „ Jonckbloet, Ned. Letterkunde. 181.
Schoevaerdts (Gov.). — Zie Strijt. 542*m*.
Schoolmeisje en haar meester. 377.
Schotel, G. D. J., Vaderlandsche Volksboeken. 194.
— Uitg. Gedicht op den grooten brand te Dordrecht. 551*i*.
— „ Legende v. St Vitus ende Modestus. 1064.
— „ Verhael van 't heylig hout. 936.
Zie J. Smits Jz. 550*e*.
Schrant, J. M., Beoord. v. Theophilus. 484*d*.
— Oudneêrl. Rijm en Onrijm. 411.
— Proeven v. Nederl. prozastijl. 879.
Schröder, C., Uitg. v. Van deme Holte d. hilligen Cruzes. 480*q*.

Schrijven volgens de spraakleer. 553*r*.
Schuermans, L. W., Gesch. d. Vlaamsche Bijbelvertaling. 167, 888.
Schultens, J. J., Aanteekeningen uit Melis Stoke. 544*t*.
— Taalk. aanteekeningen uit den Delftschen Bijbel. 890.
Schulze, Ueber Reinardus Vulpes. 470 II*y*,
Schutken (Joh.). — Zie Johannes.
Scone joncfrouwe, wel gheraect. 738.
Scriverius, P., Uitg. Chronyk van Holland. 1088.
— Uitg. fragm. uit Melis Stoke. 544*g*.
— „ Oude Goutsche Chronycxken. 1098.
Scutter (Van enen). 706.
Secreta Secretorum. 531.
Seden (Boec van). 560.
Seelmann, W., Uitg. Parthonopeus-fragm. 459*o*.
— Uitg. v. Valentin und Namelos. 462*c*.
Seghelijn van Jerusalem. 379, 464.
Segher Dengotgaf (Over). 338.
— Historie v. Troyen. 421 I, II*d*, *m*.
Sempelen ghelove (Van). 553*t*, 611*g*.
Seneka leeren (Dit syn). 583*g*.
Sepp, C., Biblioth. v. Nederl. Kerkgeschiedschrijvers. 360.
Serrure, C. A., Gesch. d. Nederl. en Fransche letterkunde. 160.
— Iets over Jan de Weert. 332.
— „ „ Marten uit Wapene Martijn. 521 IV*d*.
— Jacob v. Maerlant. 306, 308.
— Letterk. geschiedenis v. Vlaanderen. 193.
— Maerlant's Spieghel historiael. 534*a*.
— Reinaert de Vos. 470 I*i*.
— De vier Heemskinderen. 438*a*.
— Uitg. Keukenboek. 1125.
— „ Dystorie van Saladine. 467*f*.
Zie A. Angz. Angillis. 241.
Serrure, C. P., Bericht HS. Leven v. St Christina. 490*a*.
— Dboec vanden houte is niet van Maerlant. 480*n*.
— Diederic v. Assenede. 231.
— HSS. v. oude Nederl. dicht- en prozawerken. 378.
— Het groot Hulthemsch Handschrift. 376.
— Le jeu d'Esmorée. 863*c*.
— Maerlant's gedicht Der kerken claghe. 537*c*.
— Over het gedicht Van den Eenhoorn. 607.
— De Pastoor v. Velthems Spieghel historiael. 541*d*.
— Tweede ex. v. d. Historie v. Saladyn. 467*b*.
— Uitg. Ene aensprake ende een wedertale van minnen. 677.
— „ Aghangalaura. 736.
— „ Alderande Proverbiën. 583*p*.
— „ De antworde hier af. 715.
— „ Dits vanden Anxt. 637.
— „ Van enen armen Pilgryn. 669.
— „ Baghynken van Parijs. 495*e*.
— „ dBedieden vanden VII eeuwen. 553*n*.
— „ Ene bedinghe opden AB. 814.
— „ „ „ van onsen Here. 816, 836.
— „ De Beer Wisselau. 420*a*.
— „ S. Berbera, S. Goedele, S. Magriete. 815.
— „ Ene beschedene jacht. 664.
— „ „ bevelinghe. 824.
— „ Een bispel van ii blinden. 673.
— „ Den boem van minnen. 690.
— „ Ene boerde. 693.

Serrure, C. P., Uitg. Vander Borch heet Vaste Hoede. 734.
— Uitg. Van Castidemente. 636.
— „ Ene claghe tot ver Venus, der godinnen. 729.
— „ Claghe v. d. Grave v. Vlaendren. 551*h*.
— „ Vanden Covente. 685.
— „ Dat Creatueren qualijc te ghelovene sijn. 634.
— „ Dierfabels. 472*b*.
— „ Dispitacie tuss. enen Clerc ende sinen Meester. 874.
— „ Drie Poente, die de Vrouwe haren Sone leerde. 737.
— „ Een edel Wijf ende een hoghe gheboren. 651.
— „ Van den Eenhoren. 607.
— „ Van eren. 666.
— „ Een Exsempel noch. 652.
— „ Dits een exempel vrayen, betekent bi iii Papegayen. 681.
— „ Vanden Fondamente. 657.
— „ Fragment v. e. Ridderroman (Pinnaert). 435*b*.
— „ „ „ „ oud rijmwerk (Walewein). 451*e*.
— „ Geestelijke gedichten (Gebeden) uit de 13e en 14e eeuw. 811.
— „ Een ghebet datmen sal lesen inder Messen. 841.
— „ De ghelasen Sale. 660.
— „ Vanden goeden Brueder. 683.
— „ „ „ Hope. 675.
— „ De Grimbergsche oorlog. 543*e*.
— „ Van ons Heren gheboerte. 479*d*.
— „ Hier verstaet van hovesscher nyaelder Minne. 626.
— „ Hoe Miede, Valscheit ende Nijt die werelt verkeren. 758.
— „ Vander hogher salen. 697.
— „ Enen Hontsbete. 611*j*.
— „ Den hoet van minnen. 682.
— „ Kleine gedichten. 400, 590.
— „ Kronyk van Vlaenderen. 1091.
— „ Lam Gods. 510.
— „ Leeringhe v. Catho. 552*k*.
— „ VII letteren daer men mede Wapene spelt. 704.
— „ Van dat die liede sijn gherne geheten joncfrou. 614.
— „ Van Mauwene, dat es een edel poent. 735.
— „ Te mettentide. 828.
— „ Middeleeuwsch raadsel. 584*c*.
— „ Van Miltheiden. 628.
— „ Van Minnen. 620—622, 674, 678, 722.
— „ Vanden Minnere. 638.
— „ Het Nevelingenlied. 419*b*, *d*.
— „ Noch een liedeken. 721.
— „ Noch een vriendelike saluut van Minnen. 738.
— „ Van onder windene. 641.
— „ Van den Plaesteres. 720.
— „ Den prijs van Vrouwe, op drie stene. 646.
— „ Verschill. prozastukken. 942.
— „ Ene Questie. 656.
— „ Van enen Ridder di God sine sonden vergaf. 600.
— „ De Ridder met de kar. 449*d*.
— „ Rinclus. 570*b*.
— „ Roelantslied. 430*d*.
— „ Rijmchronyk v. Vlaanderen. 548*c*.
— „ Korte Rijmchroniek v. Brabant. 549*e*.
— „ Dat Scamelheit thoechste poent es van Minnen. 717.
— „ Van enen scutter. 706.
— „ „ Sente Ghetruden minne. 493*b*.
— „ Dits van Solase. 741.

Serrure, C. P., Uitg. Spiegel d. Jongers. 575*e*.
— Uitg. Staet vaste het waeyt sere. 623.
— „ Van suveren cledren te dragen alle vrouwen. 617.
— „ Tafereelen Leven v. Jesus. 479*c*.
— „ Vander Taverne. 603.
— „ Van tien poenten van Minnen. 707.
— „ Dit syn twee poenten daer ere ane leghet. 708.
— „ Venus Boem. 602.
— „ Vele edele Parabelen. 583*q*.
— „ Van verlorenen dienste. 625.
— „ Voorzegging v. Bulskamp. 599*d*.
— „ Dat ons Vrouwe gheboetscap was. 821.
— „ Van den Wandelinghen. 642.
— „ Lat. vert. v. d. Wapene Martijn. 521 V*a*.
— „ Vierde Boek v. d. Wapene Martijn. 521 VII*a*.
— „ Wat dat trouwe es. 745.
— „ Vanden wilden man. 705.
— Vroeger vooroordeel tegen de mnl. letterkunde. 164.
— Willem v. Affighem. 343.
— Willem, Dichter d. Reinaerts. 341.
— Zeven vragen v. Seghelyn. 464*e*.
Servatius-legende (St). 485.
Ses verwen syn op eerden. 739.
Sidrac. 445.
Siegenbeek, M., Beoord. v. Brabantsche Yeesten. 545*d*.
— Beoord. v. Jonckbloet's Spec. inaug. 541*k*.
— „ „ h. Leven v. Jezus en Nalezingen. 908.
— „ „ Reinaert de Vos. 470 II*e*.
— Bekn. geschied. Nederl. letterkunde. 130.
— Uitg. History liedt van Graaf Floris. 845*a*.
— „ Lied op Floris V. 844.
— „ Maerlant Wapene Martijn. 521 I*b*.
— „ Vervolg op „ „ 521 II*b*.
— „ Verkeerde Martijn. 521 VI*a*.
Sillem, J. A., Beoord. v. Beatrijs. 483*g*.
— Beoord. v. Het Klooster te Diepenveen. 1041.
Simon de Toovenaar (Legende van). 1062.
Simon van Venloe. 973, 978, 992.
Sint dat die vrouwen garen. 740.
S. J. Eene plaats uit Floris ende Blancefloer. 460*g*.
Slag van Crecy. 547.
— van Woeringen. 542.
Slee, J. C. van, De Kloostervereeniging van Windesheim. 197.
— Heinrich Mande. 244.
Sloten (Boec van seven). 923*d*.
Smet, J. J. de, Examen critique des anciens monuments. 543*c*.
— Sur une Chronique flamande rimée. 548*a*.
— Uitg. Rijmkronyk v. Vlaenderen. 548*e*.
Smits, Jz. J. — Zie N. Carbasius Czn. 542*b*.
Smits, Jz. J. en G. D. J. Schotel, Uitg. Claghen of Lofdicht op Daniel v. d. Merwede. 550*e*.
Snellaert, F. A., Beoord. v. Oudvlaemsche Gedichten. 390.
— Beoord. v. Reinaert de Vos. 470 II*e*.
— „ v. Theophilus. 484*d*.
— Brief over fragm. v. e. oud rijmwerk. 451*e*.
— Geboorteplaats v. Maerlant. 294.
— Invloed v. Maerlants schriften. 289.
— Kort begrip eener gesch. d. Ned. letterkunde. 146.
— Maerlant en zijnen tijd. 288.

Snellaert, F. A., Nader berigt omtr. te Gent gevonden fragmenten 422*g*, 530*s*. 532*p*.
— Nederl. Dichters in Belgie. 141
— Schets eener gesch. d. Nederl. letterkunde. 146.
— Uitg. v. Alexanders geesten. 122*i*.
— „ Boec van der Wraken. 559*d*.
— „ fragm. Historie v. Troyen. 421*h*.
— „ Jans Teesteye. 554*e*.
— „ Dit eś van Maskeroen. 448*b*.
— „ Meliboeus. 555*b*.
— „ Fragm. de Naturen bloeme. 530*t*.
— „ Nederl. Gedichten uit de XIVe eeuw. 403.
— „ Van enre nonnen verduldechede. 553*l*.
— „ Oude Vlaemsche liederen. 773.
— „ Die X plaghen ende die X Gheboden. 565*b*, *c*.
— „ Reinaert de Vos. 470 II*e*.
— „ Brokken eens ouden druks v. Reinaert de Vos. 470 III*c*.
— „ Reinaerts historie. 470 III*b*.
— „ Ridder metten Zwane. 465*c*.
— „ fragm. Rijmbijbel. 532*q*.
— „ Saladijn [en dit is nog van Salladine]. 467*g*, *h*.
— „ Van den stocvisch. 629.
— „ Van wel connen te helene. 676.
Zie Jan van Ruusbroec. 923*d*.
Solaes, God gheve u goeden dach. 741.
Solase (Dits van). 741.
Soltau, von, Uitg. Allegorisches Gedicht. 468*c*, *i*.
— Uitg. Computus. 568.
Sonde te laten (Van). 514.
Sonder smette, saliche roze. 838.
Souter (Die Duytsche). 892.
Spaen, W. A. van, Uitg. fragm. Geboorte v. Christus. 532*c*.
Spanoghe, E., Het gedicht „vanden Kaerlen" leesbaarder gemaakt. 631.
Speghel (Dat) der menscheliken behoudenisse. 974.
— des sunders. 373.
— der wijsheit. 571.
Spel vanden Heiligen Sacramente. 861.
Spiegel historiael d. Jacob v. Maerlant. 381, 382, 534.
Spiegel historiael d. Lodewijc v. Velthem. 541.
Spiegelkijn van bekeering. 938.
Spieghel des ewighen levens. 964.
— der ewigher salicheit. 923*d*.
— ofte een reghel der kersten ghelove. 970.
— der Jonghers. 574.
— des kersten gheloefs. 952.
— d. Sonden ofte der Leecken. 373, 572.
Spiuroc (Die). 951.
Spitzen, O. A., Beoord. van N. C. K. de Bazel, Een verloren geacht werkje van Hendrik Mande teruggevonden. 927*d*.
— De Dordtenaar-Windesheimer Hendrik Mande. 245, 927*c*.
— Hendrik Mande's Spiegel d. volcomenheit. 928.
— Nogmaals „de Spiegel d. volcomenheit". 928.
Spoerwaer (Van den plucten). 659.
Sprake (Een corte enighe) der minnender sielen. 927*a*.
— (Een moy) van sesterhande verwe. 739.
Spreekwoorden. 1083.
— (Nederl.) van den Vos, den Wolf enz. 470 II*e*, 583*d*.
Spreuken. 583*i*, *k*.
— en Spreekwoorden in den Roman van Limborch. 583*j*.
Sprichwörter (Altniederländische). 388, 1082*c*.

Sproke (Een). 733.
— (Een) up den wijn. 725.
Sprokene (Alderhande), clein notabel verskine. 583*f*.
Sprüche (Altholländische). 583*b*.
Stabat Mater dolorosa. 798.
Staet der werlt (Van drierhande). 484*e*, 611*k*.
— vaste het Waeyt sere, ghemaect op Ghestadecheit. 623.
Stallaert, K. F., Glossaire d. termes de pratique. 122.
— Glossarium v. verouderde rechtstermen. 122.
— Lijst v. Nederd. werkwoorden. 20.
— De Merlijn v. Jacob v. Maerlant. 447*f*.
— Uitg. v. Legende v. St Joris. 492.
— „ Onderrigtingen om de tafel te dienen. 1126.
— „ fragm. v. h. Roelandslied. 430*c*.
— „ Sevenste bliscap v. Maria. 860.
— „ Swighen brinct vele rusten in. 691.
Staphorst, N., Uitg. v. d. Holte d. hilligen Krützes. 480*p*.
Staring van den Wildenborch, A. C. W., Bericht o. h. Zutph. HS. v. d. Rijmbijbel. 532*g*, *l*.
Stecher, J., Hist. d. l. littérature Flamande. 199.
— Hist. d. l. littérature Néerlandaise en Belgique. 219.
Steenwinkel, J., Uitg. Spieghel historiael. 534*c*, *d*, *f*.
— Taalk. uittreksels Breydenbach, Heilige Bevaerden. 1110.
— „ „ Van den Kaetsspele. 580.
Stellwagen, A. W., Verleden en Heden. 107.
Steinmeyer, Beoord. v. Reinaert. 470 II*k*.
Stemmen uit den voortijd. 883, 941.
— (Katholyke) uit den voortijd. 881.
Stengel, Beoord. Roman d. Lorreinen. 437*n*.
Sterfboeck. 997.
Stervene (Van). 509.
Steyaert, J. J., Beoord. v. Reinaert de Vos. 470 V*b*.
Stocvisch (Van den). 629.
Stoke, Melis. — Zie Melis.
Stokes, M., Beoord. v. Legendary History of the Cross. 1145**.
Strijt (Die) van Crecy. 547.
— (Den) ende slach van Woeringen. 542*m*.
Suchier, H. — Zie Rijmbijbel. 532*t*.
Suete lyef ende seer vijt vercoren. 742.
Suhl, L., Uitg. v. Reinaert. 470 IV*c*.
Summe le roy of des conincs summe. 948.
Suringar, W. H. D., Glossarium v. oudhollandsche woorden. 1082*e*.
— Over de Proverbia Communia. 583*s*, 1082*d*.
— Uitg. Mnl. Rijmspreuken. 583*x*, *z*.
Surius (L.). — Zie Jan v. Ruusbroec. 923*d*.
Swighen brinct vele rusten in. 691.
Syt myn bode, briefkyn. 743.

Tabernacule (Boec v. d. gheesteleken). 923*d*.
Taelman. 339, 610.
Tafel des kersteliken levens. 949.
Tafelboeck. 966.
Tafelronde (Ene). 759.
Tafelspeelken. 877—878.
Tafereelen uit het leven van Jezus. 479*a*, *c*.
Tanden (Dits vanden). 624.
Taverne (Vander). 603.
Tecla (Sinte). 534*p*.
Te deum laudamus. 786.

T'eenre feesten was ic ghebeden. 744.
Teesteye (Jans). 554.
Ten is ghien sonde men machse laten. 514.
Ter ere van hare, dies mi met wille. 745.
Teunis Harmsen, Gheestelijke Liedekens. 775.
Theophilus. 484.
Thienen (Jan van). — Zie Jan.
Thijm (Alberdingk). — Zie Alberdingk.
Tijts Verlies (Dit's). 599*c*.
Thomas à Kempis, Verschill. werken. 933.
Thomas Cantipratensis, Der Bien-boeck. 994.
— Leven v. St Christina. 490.
— „ „ „ Lutgardis. 491.
Thorout (Martijn van). — Zie Martijn.
Tideman, J., Antikritiek over Dboec v. d. houte. 480*m*.
— Bericht HS. Bibel overgeset in duusche. 887.
— „ „ v. d. Jason. 424.
— „ „ Rijmbijbel. 532*m*.
— „ „ Over het Schaakspel. 961.
— Floris ende Blancefloer. 460*a*.
— Teregtwijzing aan D. Buddingh en J. A. M. Mensinga. 480*m*.
— Uitg. van Dboec v. d. houte. 392, 480*m*.
— „ fragm. Destructie v. Jherusalem. 533*c*.
— „ v. Von dem Holte d. hilligen Krützes. 480*p*.
— „ „ Leven v. St Franciscus. 392, 489*c*.
— „ Fragm. v. Oudnederl. gedichten (Naturen Bloeme). 530*q*.
— „ „ Gedicht Zamenkomst te Trier. 551*f*.
Timotheus (Van Sinte). 497.
Töppen, M., Uitg. Bruchst. v. Spieghel Historiael. 534*z*.
Tondalus Visioen. 1063.
Torec (Roman van). 449*b*, 457.
Tractaet vanden leven ons Heren J. C. 917.
Tranen ons heren (Die bitter). 479*i*.
Trappen (Boec vanden VII) inden graet der gheesteliker minnen. 923*d*.
Trauwe, die werkere es in minnen. 748.
Trecht (Gielis van). — Zie Gielis.
Troest der conscientien. 982.
Troestinghe (Van vuerige). 1032.
Trojaensche oorlog. 484*e*.
Tross, L., Bericht omtr. een HS. bevatt. Merlijns prophecien. 447*b*.
Trouwe es (Wat dat). 745.
Troyen (Historie van). 421, 484*e*.
Truwanten (De). 867.
Tsaermeer sal, in corten tide. 507.
T. v. L. — Zie T. v. Lingen.
Thymo, A. — Zie Des Roches. 545*g*.
Tymotheus (Van Sinte). 534*p*.

Uitboezeming tot de H. Moeder Gods. 819, 837.
Ullmann, C. — Zie Jan van Ruusbroec. 923*d*.
Utenbroeke (Philip). — Zie Philip.

Vader onse die in den Hemel es. 839.
Vaderboeck. 1038.
Vaghevier van St Patricius. 488.
Valentijn en Nameloos. 462.
— en Oursson. 462*f*.
Vandenbulcke. — Zie K. Versnaeyen. 303.
Vandenbussche, E., Maerlant. 319.

Van diepen, Here, wt mire herten. 801*c*.
Vandenhove, V. H., Dietsche fabelen in nieuwer spelling. 469*b*.
— Uitmuntendheid d. ouddietsche tale. 2.
— Verbuiging d. oud-, middel- en nieuw-nederd. tale. 18.
Vanderhaeghen, F., Bibliogr. Gantoise. 355.
Zie Spieghel Hist. 534*w*.
Vanderperre, V., Levene ons Heren. 478*g*.
Vanderputte, F., Uitg. v. Lois anciennes de Bruges. 579.
Vanderstichele, J., Uitg. Ene bedinghe van onsen Here. 835.
— Uitg. Ene bevelinghe. 823*b*.
— „ Dietsche kleinigheden. 399.
— „ Die drie Coninghen. 793.
— „ Vanden heilighen cruce ons liefs Heren. 796.
— „ Mierakele van Jan Baptista. 1052.
— „ Dits sente Jans Baptisten name. 829.
— „ Van Sente Katheline. 820.
Vanderstraeten, E., Ontd. fragm. Floris ende Blancefloer. 461*a*, *b*.
— Willem den Pannemaker. 346.
Vandervoort, J. F., Coup d'oeil s. l. langue et litt. Flamande. 7, 140.
Vandevelde, H., Origine flamande d. Roman du Renard. 470 I*f*.
Van eenen heere hoerdic ghewach. 749.
— eenre baghinen willic u singen. 750.
— vrouden ons die kinder singhen. 790.
Varenbergh, E., Siger Dieregodgaf. 338.
Venus Boem met vii Coninghinnen. 602.
Venus, danc hebdyn zoete cracht. 751.
Verbrechten (Clays). — Zie Clays.
Verbuiging d. Bijvoeg. Naamw. in het Middelnederl. 30.
Vercoullie, J., Beoord. v. Reinaart. 470. V*h*.
— De Nederl. taalk. in Duitschland [over J. Franck]. 55.
Verdam, J., Aankoopen v. d. Mtsch. d. Nederl. letterk. 381.
— Absolute naamvallen in het Middelnederl. 47.
— Bedorven plaatsen. 103.
— Beoord. v. Alexanders geesten. 422*j*.
— „ Gaillard, Glossaire Flamand. 121.
— Dietsche verscheidenheden. 102.
— Maerlant en zijne werken. 315.
— Middelnederl. varia. 100.
— „ woordenboek. 120.
— Over lijk en like. 41.
— Reinaerdiana. 470 II*m*.
— Over twee Spreukenverzamelingen. 583*h*.
— De Rinclus. 570*e*.
— Twee mnl. Genitivi. 32.
— Velthem's episoden uit Hildegardis. 541*w*.
— Het volksboek Huge v. Bordeaux. 441*f*.
— Iets over tekstcritiek. 101.
— Tekstcrit. v. mnl. schrijvers. 99.
— „ op Alexander. 422*i*.
— „ „ St Amand. 486*d*.
— „ „ Boek v. Seden. 560*a*.
— „ „ „ van der Wraken. 559*e*.
— „ „ Brabantsche Yeesten. 545*k*.
— „ „ St Brandaen. 487*e*.
— „ „ Een edel Wijf. 651.
— „ „ Esopet. 469*b*.
— „ „ Floris ende Blancefloer. 460*l*, *m*.
— „ „ St Franciscus leven. 489*e*, *f*.
— „ „ Grimbergsche oorlog. 543*j*.

Verdam, J., Tekstcrit. op v. Heelu Rijmkroniek. 542j.
— Tekstcrit. op Historie van Troyen. 421 Ia, IIb, g.
— „ „ Roman v. Lancelot. 449b.
— „ „ „ „ Limborch. 466e.
— „ „ „ „ Moriaen. 1142.
— „ „ „ „ Walewein. 451i.
— „ „ Lucidarius. 562f.
— „ „ Vanden man die gherne dranc. 643.
— „ „ Mascaroen. 448b.
— „ „ Melibeus. 555c.
— „ „ Parthonopeus. 459m.
— „ „ Reinaert. 470 IIm, IIIw.
— „ „ Rijmbijbel. 532r.
— „ „ Rinclus. 570c, f.
— „ „ Die Rose. 468i.
— „ „ Seghelijn v. Jerusalem. 464i.
— „ „ Spieghel Histor. v. Maerlant. 534w.
— „ „ „ „ „ Velthem. 541p, s, t, y, z.
— „ „ Vander Taverne. 603.
— „ „ Tien Plaghen. 565d.
— „ „ Verkeerde Martijn. 521 VIc.
— „ „ Wapene Martijn. 521 If.
— „ „ Wapene Rogier. 573.
— Uitg. Fragm. d. Mittelniederl. Aiol. 440g.
— „ Nieuwe Aiol-fragmenten. 440h.
— „ Oude en nieuwe fragm. v. d. middelnederl. Aiol. 440h.
— „ Episodes uit Historie v. Troyen. 402, 421 IIm.
— „ Ferguut 402, 454p.
— „ Jacob v. Maerlant, Strophische gedichten. 520d.
— „ Malegys fragmenten. 439e.
— „ Pyramus en Thisbe. 760d.
— „ Seghelijn v. Jherusalem. 464g.
— „ Theophilus. 484f.
Zie Bibliotheek. 402. — Bloemlezing. 414. — Fragment. 541x. — E. Verwijs 95.
Verdussen, P. — Zie Korte Rijmkron. v. Brabant. 549e.
Vergiere (Vanden) van zuverheden. 515a.
Verhalen (Karolingische). 406, 426.
Verkeerde Martijn. 521 VI.
Vermeulen, P. J., Uitg. Vanden levene ons Heren. 478c.
— Uitg. Dit es utetdiechs van den houten. 480l.
Verrader (Vanden). 680.
Versen op den Heer v. Merwede enz. 550c, d, e, l.
Verslagen en berigten d. Vereen. t. bevord. d. oude Nederl. letterkunde. 393.
Versnaeyen, K., Beschrijving d. Maerlantsfeesten. 303.
— Jacob v. Maerlant en zijne werken. 304.
Verstaet (Hier) van hovesscher nyaelder minne. 626
Verwijs, Eelco, Beoefening v. h. Dietsch in Duitschland [over Kausler]. 391.
— Beoord. v. Beatrijs. 483g.
— „ „ St Brandane d. Dr Brill uitgegeven. 487e.
— Een bezwaar op St Thomasdag. 611m.
— De Caerl ende Elegast aan een Chanson de geste ontleend. 428a.
— Heer Nicolaas van Cats. 530d.
— Eene Historie v. Troyen in 't Dietsch. 421 IIn.
— Iets over 2 mnl. fragmenten. 380.
— Jacob v. Maerlant en Jacob v. Oostvoorne. 321.
— Van enen manne die gherne cnollen vercoopt. 520c.
— Het Middelnederl. gedicht v. St Brandane. 487a.
— Middelnederl. misgeboorten. 93, 438e, 583q.
— „ Spraakkunst. 31.

Verwijs, Eelco, Middelnederl. Woordenboek. 120.
— De Rinclus. 570*d*.
— Sprokkelingen. 94.
— „ uit zijne nalatenschap. 95.
— De Theophilus- en Faust-sage. 484*b*.
— Tekstcritiek op Alexander. 422*i*.
— „ St Amand. 486*c*.
— „ Bekroonde ridderdeugd. 668.
— „ Ferguut. 454*i*.
— „ Grimbergsche oorlog. 543*k*.
— „ Hildegaersberch, Gedichten. 611*p*.
— „ In sorgen heb ik gesin altoes. 608*f*.
— „ Roman v. Lancelot. 449*b*.
— „ Levene ons Heren. 478*f*.
— „ Naturen bloemen. 530*w*.
— „ Parthonopeus. 459*l*.
— „ Reinaert. 470 II*i*, III*n*.
— „ Roelantslied. 430*e*.
— „ Spegel d. Wijsheit. 571*b*.
— „ Vele edele parabelen. 583*q*.
— „ Velthem's Spiegel historiael. 541*o*, *v*.
— „ Wapene Rogier. 573.
— „ Van der weldaet die de duuele dede. 714.
— Uitg. Van eenre baghinen. 750.
— „ Bispel van ii clerken. 711.
— „ Vander Blauwen Scute. 601*f*.
— „ Bloemlezing v. Middelned. dichters. 414.
— „ Een fragm. v. e. verloren Middelnederl. Leerdicht (Boec Exemplaer). 558.
— „ X Goede boerden. 592.
— „ Roman v. Cassamus. 402, 423*a*.
— „ Van den cnape van Dordrecht. 615.
— „ Conincspel. 466*c*.
— „ Van der Feesten. 744*b*.
— „ Ferguut. 402, 454*p*.
— „ Dit es de Frenesie. 679.
— „ Ic quam gegaen met liste. 696.
— „ In sorgen heb ic gesin altoes. 608*f*.
— „ Vanden Kaerlen. 631.
— „ Van Lacarise den katijf. 648.
— „ Vander loser vrou. 756.
— „ Maerlant, Die Clausule v. d. Bible. 524*a*.
— „ „ Ene Disputacie van Onser Vrouwen. 536*c*.
— „ „ Dander Martijn. 521 II*e*.
— „ „ Derde Martijn. 521 III*d*.
— „ „ Van ons Heren wonden. 522*a*.
— „ „ „ Jacob ende van Martine. 521 I*d*.
— „ „ Der Kerken claghe. 537*d*, *g*.
— „ „ Van den Lande van Oversee. 538*c*, *f*.
— „ „ Mirakele van onser vrouwen. 481*d*, *e*.
— „ „ Naturen bloeme. 402, 530*dd*.
— „ „ Spiegel Historiael. 534*w*, *z*.
— „ „ „ „ IIe Part. 534*gg*.
— „ „ Strophische gedichten. 402, 520*d*.
— „ „ Wapene Martijn met de vervolgen. 521 IV*b*.
— „ Van enen man die bedrogen wart. 694.
— „ „ „ „ „ lach gheborghen in ene scrine. 754.
— „ Dmeisken metten sconen vlechtken. 719.
— „ Minnebrief. 743.
— „ Der minnen guet. 583*v*.

Verwijs, Eelco, Uitg. Van den monick. 611*m*.
— Uitg. Vanden nieuwen jare. 724.
— „ Notabel vanden elementen. 752.
— „ Fragm. Parthonopeus van Bloys. 459*n*.
— „ Die Rose. 468*i*.
— „ Vanden V vrouden. 523.
— „ Spel vanden Heiligen Sacramente. 861*b*.
— „ Dits vanden tanden. 624.
— „ Varianten op de Martijns. 521 I*h*, II*f*, III*e*.
— „ Verkeerde Martijn. 521 VI*b*.
— „ Goede boerde van enen vrecken ridder. 740.
— „ Mijn vriendelic lieff. 709.
— „ Van vrouwen. 633.
— „ „ Vrouwen ende van Minne. 402, 597.
— „ Willem v. Hildegaertsberch, Gedichten. 611*o*.
— „ Wisen Raet van Vrouwen. 609*a*.
Zie M. de Vries. 541*f*.
Vier elementen sijn op aerden. 752.
Vier heren wenschen. 679*a*.
Vierde Martijn. 521 VII.
Vincentius Bellovacensis. — Zie Spiegel Historiael. 534.
Visscher, L. G., Bekn. geschied. d. Ned. letterkunde. 152.
— Bijdragen tot de oude letteren d. Nederlanden. 408.
— Iets over Jacob de Coster v. Maerlant. 281, 447*b*.
— Over Jan van Rode. 323.
— Uitg. Bloemlezing uit de beste schriften d. Ned. dichters. 128, 407.
— „ Ferguut. 454*b*.
— „ Ghilden in die blauwe Scuten. 601*c*.
— „ Der Kerken Claghe. 537*b*.
— „ Vanden Lande v. Oversee. 538*b*.
Zie Roman d. Lorreinen. 437*d*. — L. Tross. 447*b*.
Visser, J., Naamlijst v. boeken. 353.
Vitale (Sinte) ende Valerien passie. 534*p*.
Vitus (Legende van St). 1064.
Vledermuus (Van der). 471*g*.
Vloers, F. Petrus. — Zie Beatrijs. 483*d*.
Vloten, J. van, Beoord. v. Beatrijs. 483*c*.
— Beoord. v. Carl ende Elegast. 428*k*.
— „ „ Loverkens. 388, 777.
— „ „ Nederl. gedichten. 403.
— „ „ Van den Vos Reinaerde. 470 II*f*.
— „ „ J. te Winkel, proefschrift. 317.
— Damme in September 1860. 302.
— Geschied. d. Nederl. letterkunde. 179, 191.
— Over Hendrik v. Veldeke. 246, 249.
— Jacob v. Oostvoorne. 321, 322.
— Jan Roelants Liedboek. 780.
— Jonckbloet's zoogenaamde Geschied. d. Ned. letterkunde. 181.
— Het jongste nieuws omtrent Maerlants Merlijn. 447*d*.
— Eene mededeeling over Maerlants Merlijn. 447*e*.
— Het Middeneeuwsch fabeldicht. 469*b*.
— Middennederlandsche poëzy. 171.
— Professorale kritiek en eene mislukte boerde. 520*c*.
— Stallaerts brokken uit den Merlijn. 447*f*.
— Textkritiek Barlaäm en Josaphat. 534*n*.
— „ Bispel van ii clerken. 711.
— „ Roman v. Limborch. 466*e*.
— „ Van den monick. 611*m*.
— „ Reinout. 438*e*.

Vloten, J. van, Textkritiek Spiegel Historiael. 534*w*.
— Uitg. Eene Aardrijkskundige les. 1114.
— „ Alexander (Uit Alexanders boeck). 1097.
— „ Allerlei ellendigen. 702.
— „ St Antonius sermoen. 1067.
— „ Augustijnken, gedichten. 598*g*—*i*.
— „ Begin v. St Franciskus orde. 1055.
— „ Begijntje van Parijs. 495*d*.
— „ Beloonde ridderdeugd. 668.
— „ Uit de Kloosterredenen v. Jan Brinckerinck. 1070*a*.
— „ „ „ Preken v. Pater Brugman. 1071*b*.
— „ Bruiloftsmaal en Lofzang v. Maria. 900.
— „ De dertig penningen. 1042.
— „ Vertogen van Dirk van Delf. 932.
— „ Huwelijkslessen van Geert Groote. 926*a*.
— „ Ghilden in die blauwen Scuten. 601*e*.
— „ Van goeden woerden to horen. 933*a*.
— „ Jan Goessen, Delfsche herinneringen. 1086.
— „ Heer Erentijk. 672.
— „ Reisverhaal v. Joannes de Hese. 1108.
— „ Jezus en de Kloosterzusteren. 1075.
— „ Nederl. Kluchtspel d. XIV—XVIIIe eeuw. 858.
— „ Uit een oude Kroniek. 1092, 1093.
— „ „ de Kroniek van Joa. van Beka. 1087.
— „ „ „ „ d. d. Klerk uit de lage landen. 1088.
— „ Kloostersermoen. 1072.
— „ Legenden der Heiligen. 1036.
— „ Uit het Leven van Jezus. 908.
— „ Liefde tot Kristus. 993.
— „ Van Liden. 712.
— „ De Lof Gods. 1074.
— „ Het Lijden des Heeren. 914.
— „ Het Lijden Kristi. 1073.
— „ Maerlant, Die Clausule v. d. Bible. 524*c*.
— „ „ Ene Disputacie van Onser Vrouwe. 536*a*.
— „ „ Kleine gedichten. 520*c*.
— „ „ Van ons Heren wonden. 522*a*.
— „ „ Der Kerken claghe. 537*f*.
— „ „ Van den Lande van oversee. 538*e*.
— „ „ Merlijn. 447*g*.
— „ „ Rijmbijbel (fragmenten). 532*i*.
— „ „ Van der v vrouden. 523.
— „ Van Mauwene. 735.
— „ Minneklachten. 710.
— „ Uit Joh. Mondevilles reis. 1111.
— „ Nederl. Geschiedzangen. 413.
— „ „ Prozastukken. 882, 937.
— „ Niemant ter werelt sonder dat. 746.
— „ Fragmenten van Noydekin. 608*e*.
— „ Onuitgegeven verzen. 593, 596.
— „ Oorsprong v. d. dobbelsteen. 1072.
— „ Orlof. 701.
— „ Uit het Passionaal van St Bernard. 1039.
— „ St Patricks vagevuur. 488*b*.
— „ Vanden plucten spoerwaer. 659.
— „ Prijs van vrouwen boven al. 735.
— „ Uit de schriften van Jan v. Ruysbroeck. 923*c*.
— „ Scalc ende Clerc. 873*b*.
— „ Simon de Toovenaar. 1062.

Vloten, J. van, Uitg. Spreekwoorden. 1083.
— Uitg. Gheestelijke liedekens v. Teunis Harmsen enz. 775.
— „ Treurige Muzikant. 604.
— „ Vrouwe Venus' biecht. 726.
— „ Wonderen onzer Lieve Vrouwe. 1044.
— „ Zedelijke gispingen. 635.
— „ Zedelijke toespraak v. Geert Groete. 926*b*
— „ De Zeven zakken. 1065.
Zie Oud-Neêrl. Rijm. 411. — J. te Winkel. 447*h*.
Vlugt (De) naar Egypte. 790.
Vocabularius ex quo. 111.
Zie F. J. Mone. 70.
Vocabularius copiosus theutonicatus. 112, 116.
Voer al dat in de weerelt es. 753.
— de doot en is gheen scilt. 512.
Voerdachticheit es altoes goet. 754.
Voghelsproexkene. 472*b*.
Volkslieder (Holländische). 772.
— (Niederländische). 388, 772.
Volksliederen (Oude Nederlandsche). 771.
Volksonderwijs (Godsd.) in de XV en XVIe eeuw. 154.
Voorzegging van Bulskamp. 599*d*.
Voragines (Jacobus). — Zie Jacobus.
Vorstman, H. A. G., Uitg. Het klooster Steyn. 1106.
Vos (Van den) ende van den Wolf. 470 II*e*, 471*a*.
Vos Reynaerde (Van den). 402, 470.
— (Vertalingen). 470 II*v*—*x*.
— (Bewerkingen als volksboek). 470 IV*a*—*l*.
— (Latere berijmingen). 470 V*a*—*h*.
Vostaert (Pieter). — Zie Pieter.
Vrambout, B. — Zie K. Versnaeyen. 303.
Vrauwen (Van eere) die niet noode Vygilyen seide ouer doode. 699.
Vree (van), Uitg. twee hoofdst. v. d. Navolging v. Christus. 933*b*.
Vriendschap en liefde (Gedicht over). 468*e*, *i*.
Vrient ter noet es emmer goet. 755.
Vries, J°. de, Proeve Gesch. d. Nederd. Dichtkunde. 125.
Vries, M. de, Beoord. v. Beatrijs. 483*a*.
— Beoord. v. Brabantsche Yeesten. 545*f*.
— „ „ Die Dietsche Doctrinale. 556*d*.
— „ „ Roman v. Lancelot. 449*b*.
— Bericht omtr. HS. van Rusbroek. 923*a*.
— „ „ „ v. d. Sydrach. 445*b*.
— „ „ HSS. in de Stads-Biblioth. te Hamburg. 373.
— „ „ fragm. Der Naturen bloeme. 530*r*.
— „ „ „ v. d. Rijmbijbel. 532*n*.
— „ „ „ „ „ Spiegel Historiael. 534*u*.
— Brief aan W. J. A. Jonckbloet [over Karel de Groote en zijne XII pairs]. 437*g*.
— Bijdrage tot de kritiek v. Theophilus. 484*c*.
— Bijdragen tot de middelnederl. taalkennis. 74.
— Over het Gedicht over de kleuren. 739.
— „ „ Hamburgsche HS. van 't Schaakspel. 961.
— Maerlant en zijn Trojaenschen oorlog. 421 II*l*.
— Mededeeling betr. Pyramus en Thisbe. 760*c*.
— Middelnederl. mengelingen. 80.
— „ verscheidenheden. 79.
— „ woordenboek. 118.
— De naam Abrioen in Reinaert II. 470 III*t*.
— Nader bericht betr. Dat edel lant van Cockaengen. 640*b*.
— „ „ „ Lucidarius. 562*c*.

Vries, M. de, Een nieuw hoofdstuk d. Tweede Partie. 534*ii*.
— Nog iets over den Ferguut. 454*g*.
— Oorzaken v. h. verval d. middelnederl. letterkunde. 149.
— Proeve v. middelnederl. taalzuivering. 75.
— Rede aan den voet v. Maerlants standbeeld. 298, 303.
— De schrijver v. d. Leken Spieghel. 256.
— Der Trojanerkrieg. 421 II*l*.
— Verklaring v. h. woord Teesteye. 554*d*.
— Woordverklaring. 77, 78.
— De Rijmkroniek v. Lodewijc v. Velthem. 541*f*.
— Tekstcritiek. 76.
— Tekstcrit. Den AB recht ende averecht. 613.
— „ Alexander. 422*i*.
— „ Leven v. St Amand. 486*b*.
— „ Augustijnken Sceepkene. 598*b*.
— „ Van eenre baghinen. 750.
— „ Beatrijs. 483*b*, *c*.
— „ Beghinsel van allen spelen. 856.
— „ Bispel van 11 clerken. 711.
— „ Boec van Seden. 560*a*.
— „ Borchgravinne v. Vergi. 670*f*.
— „ Brabantsche Yeesten. 545*i*, *l*.
— „ Carel ende Elegast. 428*l*.
— „ Clauselen v. d. Bible. 524*a*, 537*a*.
— „ Cluyte van Playerwater. 869*b*.
— „ Vanden derden Edewaert. 546*c*.
— „ Derde Martijn. 521 III*c*.
— „ Esopet. 469*b*.
— „ Ferguut. 454*e*, *g*, *k*, *n*.
— „ Flandrys. 463*d*.
— „ Floris ende Blancefloer. 460*f*, *h*.
— „ St Franciscus leven. 489*d*.
— „ Gelaet en karakterkunde. 576.
— „ Grimbergsche oorlog. 543*h*, *i*.
— „ v. Heelu Rijmkroniek. 542*g*, *h*.
— „ Heilige Kruis. 496*c*.
— „ Van ons Heren Kynscheide. 478*b*.
— „ Historie v. Troyen. 421 I*a*, II*b*.
— „ Der Kerken Claghe. 524*a*, 537*a*.
— „ Van tween kinderen die droeghen ene starcke minne. 760*b*.
— „ Van den Lande van over see. 538*h*, *j*.
— „ Spel van Lantsloet. 865*d*, *e*.
— „ Roman v. Limborch. 466*e*.
— „ „ d. Lorreinen. 437*i*.
— „ Madelghys. 439*b*.
— „ Maerlant's Spieghel Historiael. 534*d*, *f*, *j*, *l*, *r*.
— „ Vanden man die gherne dranc. 643.
— „ Melis Stoke. 544*q*.
— „ Minnenloep. 557*f*.
— „ Naturen Bloeme. 530*u*.
— „ Nieuwe Doctrinael. 572*f*.
— „ Vanden ouden ende vanden jonghen. 611*k*.
— „ Partonopeus. 459*f*, *k*.
— „ Reinaert. 470 II*g*, *h*, III*d*, *l*, *p*, *s*, *t*, *u*.
— „ Renout. 438*e*.
— „ Die Rose. 468*d*, *f*, *i*.
— „ Ruusbroec, deel IV. 923*e*.
— „ Rijmkronijk v. Vlaenderen. 548*b*.
— „ Saksenstrijd. 434*b*.

Vries, M. de, Tekstcrit. Seghelijn v. Jerusalem. 464*d*.
— Tekstcrit. Seneka leeren. 583*g*.
— „ Strijt v. Crecy. 547.
— „ Theophilus. 484*d*, *e*.
— „ St Timotheus. 497*b*.
— „ v. Velthem, Spiegel historiael. 541*n*, *o*, *q*, *u*, *v*.
— „ Verkeerde Martijn. 521 VI*a*.
— „ Verwende Keyser. 605.
— „ Vierde Martijn. 521 VII*b*.
— „ Der Vrouwen heimelijkheid. 569*b*.
— „ Walewein. 451*f*, *h*.
— „ Willem v. Oranje. 431*c*.
— „ Spel vanden Winter ende vanden somer. 866*b*.
— Uitg. v. 2 fragm. v. Maerlant's Alexander. 422*h*.
— „ Ave Maria in Dietsche. 825.
— „ Roman v. Barlaäm en Josaphat. 534*n*.
— „ Borchgrave v. Couchi. 444.
— „ Cracht d. Mane. 566*c*.
— „ Den Credo in Dietsch. 503.
— „ Middelnederl. Fragmenten. 404.
— „ fragm. Gesch. d. Apostelen. 534*q*.
— „ Hij is doet, die coninck. 757.
— „ fragm. Jans Teesteye. 554*b*. (Nader bericht daaromtrent. 554*c*).
— „ Kloostersermoen. 1072.
— „ fragm. v. d. Lancelot. 449*f*.
— „ Der Leken Spieghel. 392 553*i*, *k*.
— „ Leven van Jezus d. Jan Boendale. 479*b*.
— „ fragm. Roman v. Limborch. 466*g*.
— „ Lof der vrouwe. 665.
— „ Nieuwe fragm. v. d. Roman d. Lorreinen. 437*p*.
— „ Te mettentide. 828.
— „ Mirakele v. onser vrouwen. 481*d*, *e*.
— „ fragm. Naturen bloeme. 530*r*.
— „ Van Neghen den besten. 730.
— „ Oorsprong v. d. dobbelsteen. 1072.
— „ Pater noster in Dietsche. 839.
— „ fragm. v. d. 2e vertal. der Rose. 468*k*.
— „ Reisverhaal van Joannes de Hese. 1108.
— „ Scalc ende Clerc. 873*a*.
— „ Van sempelen ghelove. 611*g*.
— „ Sidrac. 445*c*.
— „ Spiegel Historiael v. Jacob v. Maerlant. 534*w*, *z*.
— „ „ „ „ „ „ „ IIe Part. 534*gg*, *ii*.
— „ „ „ „ Lodewijc v. Velthem (Fragment). 541*m*.
— „ Spreuken. 583*i*.
— „ 118 Spreuken. 583*k*.
Zie Bibliotheek. 402. — R P. A. Dozy. 1109. — W. J. A. Jonckbloet. 351. — St Joris. 492 — Lodewike. 607. — E. Martin. 379. — Melibeus. 555*a*. — W. Moll. 236. — J. Soutendam. 75. — Vaghevier v. St Patricius. 488*a*. — Werken. 892.
Vries, S. G. de. — Zie Catalogus. 364.
Vrou (Vander loser). 756.
Vrouden die onse here hadden aenden cruce. 479*i*.
— (Van den V). 523.
Vrouwe (Dat ons) gheboetscap was. 821.
— (Dit sijn onser) droefheden. 832.
— Venus' biecht. 726.
— vol genadicheiden. 840.
Vrouwen (Van). 633.

Vrouwen (Van) ende van Minne. 402, 597.
— (Der) heimelycheit. 569.
Vruechden onser liever vrouwen (Die seven). 479*i*.
Vruchten (Vander) des lydens ... ons liefs Heren. 1029.
Vrijagie (Wonderbare) tuss. Floris ende Blancefloer. 460*p*.
Vrijnt, sie wen du diens. 583*r*.
Vijf Heren Wenschen. 679*b*.
Vijf Vrouwen Wenschen. 679*c*.

Wackernagel, W., Bericht HS. inh. Reimsprüche. 583*c*.
— Bijzonderheden betr. Lucidarius. 562*a*.
— Uitg. v. Niederl. Reimsprüche. 583*l*.
Wackernagel, (Ph.), Uitg. Lieder d. Niederl. Reformirten. 783.
Waer natuer twe harten vuecht. 756.
„ sijn sijn vogelen ende sijn honden. 757.
Waerheit (Boec der hoechster). 923*d*.
Wagenaar, J., Beoord. v. Melis Stoke, Rymkronyk. 544*j*.
Wal, J. de. — Zie Repertorium. 361.
Walewain. — Zie Perchevael. 450*b*.
Walewein, 392, 401, 449*b*, 451, 1141.
— en Keye. 452.
— ende Ydeinen ende Druideine. 451*c*.
— (Hoe) afreed. 1141.
— (Hoe) wilde weten vrouwen gepens. 451*c*.
Walther, G., Uitg. Fragm. aus Maerlants Spieghel hist. 534*jj*.
Wandelinghen (Vanden). 642.
Wapenboeck van Gelre. 550.
Wapendichten op Ridders gevallen bij Staveren. 550*g*.
Wapene Martijn. 382, 521.
— (Fransche vertaling). 521 V*b-d*.
— (Latijnsche „). 521 V*a*.
Wapene Rogier. 573.
Wapenlied van Jan III. 550*f*.
Warren, S. J., Dirc Potter en een Boeddhistische Loep d. Minne. 557*g*.
Wat di ghesciet. 583*n*.
— hulpen vele nuwer woert. 758.
— manne die sijns lives es goet. 759.
Wauters, A., Le duc Jean I et le Brabant. 173.
Weale, W. H. J., et L. Gilliodts v. Severen, Lieu de naissance de Jacques v. Maerlant. 310.
Wech der syelen salicheyt. 965.
Weckherlin, F., Over het Komburger HS. 365.
— Zur Gesch. d. Reineke Fuchs. 470 II*a*.
Weemaes, E., Berigt Fragment v. d. Trojaenschen oorlog. 421 II*i*.
Ween (Onser liever Vrouwen). 1031.
Weert (Jan de). — Zie Jan.
Wel connen te helene (Van). 676.
Weg tot de liefde Gods. 732.
Weldaet (Van der) die de duuele dede. 714.
Wendel, W. J., Schets gesch. Ned. letterkunde. 190.
Werelt (Die) es mit allen bedorven! 616.
Werken uitg. d. d. Vereen. t. bevord. d. oude Ned. letterk. 392.
Wernerus Rolevinck, Fasciculus temporum. 1099.
Westreenen v. Tielland, Uitg. Berijming v. d. 51en Psalm. 801*b*.
Wete wel wat de kinderkens songen. 789.
Wevel (Gilis de). — Zie Gilis.
Wieringhen Borski, G. van, Terugblik op het Lied. 807.
Wilen, een stuc hier te voren. 760.
Wilhelmy, E., Mittelniederländisches. 742.

Wilken, Beoord. v. Reinaert. 470 II*k*.
Willem (Over). 341, 342, 458.
— Reinaert. 470.
Willem van Affligbem (Over). 343.
— Leven v. St Lutgardis. 491.
Willem van Hildegaersberch (Over). 344—345.
— Van drierhande staet der werlt. 484*e*, 611*k*.
— Gedichten. 611*o*.
— Verschill. gedichten. 611, 1152.
— Vanden ghesellen die omzeylden. 484*e*, 611*k*.
— Van der heligher Kerken. 484*e*, 611*k*.
— Een onderscheit v. hilic ende ghesteliken luden. 484*e*, 611*k*.
— Vanden ouden ende vanden jonghen. 484*e*, 611*k*.
— Reinaert ende Ave. 471*e*.
— Reinaert de Vos. 471*d*.
— Van den Sacramente van Amsterdam. 494.
— Sinte Geerden minne. 493.
Willem Jordaens. — Zie Jan v. Ruusbroec. 923*d*.
Willem van Oranje [Oringen]. 431.
Willem den Pannemaker (Over). 346.
Willems, A., Het Brusselsch fragm. v. d. Cassamus. 423*b*.
— Etude sur Vanden Vos Reinaerde. 470 II*f*.
Willems, Frid., Uitg. Niederl. Bruchstücke. 551*b*.
Willems, J. F., Antwoord aan J. H. Bormans. 64, 389.
— De l'auteur des Brabantsche Yeesten. 254.
— Berigt omtr. d. Roman v. Alexander. 422*b*.
— Berigten weg. oude Nederd. dichters. 138.
— „ „ Augustijnken v. Dordt. 225.
— „ „ Boudewijn v. d. Lore. 228.
— „ „ Colpaert. 230.
— „ „ Gielis v. Molhem. 238.
— „ „ „ „ Trecht, Jan v. Lier en Jan metter Huven. 239.
— „ „ Gilis de Wevel. 240.
— „ „ Hein van Aken. 242.
— „ „ Jan Bartoen. 252.
— „ „ „ de Decker. 253.
— „ „ „ Dille. 269.
— „ „ „ Dingelsche. 270.
— „ „ „ v. Hollant. 274.
— „ „ „ „ Hulst. 275.
— „ „ „ de Klerk. 255.
— „ „ „ Knibbe. 276.
— „ „ „ v. Leeuwen. 277.
— „ „ „ „ Ruysbroek. 324.
— „ „ „ de Weert. 330.
— „ „ Joete v. Nederlant. 333.
— „ „ den fabeldichter Lodewijk. 334.
— „ „ Margareta v. Oostenrijk. 336.
— „ „ Pieter v. Iersele. 337.
— „ „ Taelman. 339.
— „ „ Trecht. 340.
— Compte-rendu d. MSS. qu'il emploie à la publicat. d. Brab. Yeesten. 545*c*.
— De Jean v. Heelu et de son poème. 271.
— Nadere toetsing v. d. Vlaemschen oorsprong des Reinaerts. 470 I*c*.
— Notice s. l. poëme de Renard. 470 I*b*.
— Over Maerlants boek v. Merlijn. 447*a*.
— Pennestrijd met D. Buddingh over Reinaert. 470 II*e*.
— Réclamation relative à son édition de Van Heelu. 542*f*.
— Réfutation d. l. dissertation de Des Roches. 545*g*.

Willems, J. F., Reinardiana. 470 I*d*, II*e*.
— Reinardus Vulpes. Reinaert de Vos. Verhandeling. 470 I*a*.
— Reinaert de Vos 1e Bk berijmd. 470 V*d*.
— „ „ „ dierenëpos. 470 V*e*.
— „ „ „ naer de oudste berijming. 470 V*a*, *b*.
— Verhand. o. d. Nederd. taal- en letterkunde. 6, 126.
— Uitg. Achte personen wenschen. 599*b*.
— „ Aenteekeningen van eenen pelgrim. 1112.
— „ Alderhande sprokene. 583*f*.
— „ Een berespen up dleven vander weerelt. 612.
— „ Dat beter beleet. 610.
— „ Die eerste bliscap van Maria. 859*a*.
— „ Vanden bonten houdevare. 692.
— „ Brabantsche Yeesten. 545*d*, *f*.
— „ Fragm. v. e. oud Bijbelsch gedicht [v. d. Levene ons Heren]. 478*a*.
— „ 18 Clauselen v. d. Bible. 524*a*.
— „ Clute van Nu noch. 870*a*.
— „ Van der Conciensien. 471*b*.
— „ Vanden derden Eduward. 546*b*.
— „ Van dinghen die selden gheschien. 689.
— „ Disput. tusschen den sone ende den vadere. 872.
— „ Die drie Coninghen. 793.
— „ Cornike v. Brabant. 549*c*.
— „ De drie dieven. 671.
— „ Elnonensia. 389.
— „ Ene exemple van Jan van Hulst. 606.
— „ Dit es de Frenesie. 524*a*, 679.
— „ Fragm. v. Gaidoen [Lorreinen]. 437*e*.
— „ Geestelijk Minnelied. 507.
— „ Genealogie d. hertogen v. Braband. 549*b*.
— „ Tgoede wijf maect den goeden man. 747.
— „ Berijmde grafschriften. 519.
— „ Heilicheit. 511.
— „ Twee oude hekeldichten. 524*a*.
— „ Van enen here die vremde liede bi hem nam. 658.
— „ „ „ hert die minde ene hinde. 471*f*.
— „ Hoe die derde hertoghe Jan hoirde der ... lands heeren raedt. 549*d*.
— „ Hildebrandslied. 843.
— „ Hoe men ene stat sal regheren. 553*i*.
— „ Hugo v. Tabarië. 467*c*.
— „ Der kerken claghe. 537*a*.
— „ Landkarakteristiek. 551*c*.
— „ De Leuvensche kampvechter. 541*i*.
— „ De levende en de doode koning. 871.
— „ Van enen Liebaerde. 471*c*.
— „ Oude Vlaemsche liederen. 773.
— „ Vanden man die gherne dranc. 643.
— „ De mantel van eren. 684.
— „ Gedichten op Margaretha v. Oostenrijk. 551*e*.
— „ Lied d. Margareta v. Oostenrijk. 847.
— „ Minneliederen v. Jan I. 842*b*.
— „ Van minnen. 622.
— „ Mirakele v. onser vrouwen. 481*d*.
— „ Nederl. gebeurtenissen van 972 tot 1406. 1088.
— „ Fragm. v. Ogier v. Denemarken. 436*a*.
— „ Vanden ouden ridder ende den jonghen. 653.
— „ Dit sijn drie papegayen sprekende den prijs van vrouwen. 698.
— „ Fragm. berijmd Passionael. 534*p*.
— „ Oude Raadsels. 584*a*.

Willems, J. F., Uitg. Reinaert de Vos. 470 II*e*.
— Uitg. Reinaerts historie. 470 III*b*.
— „ Reinardiana v. Willem v. Hildegaersberch. 471*d*—*g*.
— „ Volksboek Ridder metten Zwane. 465*c*.
— „ Die Rose. 468*g*.
— „ Rijmalmanak. 585.
— „ Rijmkronijk v. Jan v. Heelu. 542*e*.
— „ Oude Rijmspreuken. 553*h*, 583*h*.
— „ Samenspraek tuss. een gezeten en een rondzwervenden Menestrel. 875.
— „ Scone exempel van een jonghen kinde ende van haren scoelmeester. 663.
— „ fragm. Spiegel Historiael 2de deel. 534*j*.
— „ Nederl. spreekwoorden v. den Vos, den Wolf enz. 470 II*e*, 583*d*.
— „ Stabat Mater dolorosa. 798.
— „ Van Stervene. 509.
— „ Ene Tafelronde. 759.
— „ Tafelspeelken. 877, 878.
— „ St Timotheus. 497.
— „ Twee ghesellen die wouden varen. 716.
— „ Van tween kinderen die droeghen ene starcke minne. 760*b*.
— „ Vanden vergiere v. zuverheden. 515*a*.
— „ „ Verwenden Keyser. 605.
— „ Vander Vledermuus. 471*g*.
— „ Oude Nederl. Volksliederen. 771.
— „ Van den Vos ende van den wolf. 471*a*.
— „ Wapendichten op sommige Ridders. 550*g*.
— „ Wapenlied van Jan III. 550*f*.
— „ Gentsche fragm. v. Willem v. Oranje. 431*b*.
— „ Wisen raet van Vrouwen. 609*a*.
— „ Fragmenten van zedelijke gedichten. 588.
Wind, S. de, Bibliotheek v. Nederl. geschiedschrijvers. 358.
— Uitg. Vier fragm. v. Huon de Bordeaux. 441*b*.
Winkel, J. te, Bastaardwoorden met ver. 36.
— Beoord. v. Alexanders geesten. 422*j*.
— „ „ Maerlants Merlijn. 447*g*.
— „ „ J. W. Muller's proefschr. 470 I*m*.
— „ „ Theophilus. 484*f*.
— De Borron's Joseph d'Arimathie. 447*h*.
— De Cluyte van Playerwater in de 17de eeuw. 869*c*.
— Het slot van den Esmoreit. 863*b*.
— Frankische en Saksische bestanddeelen. 58.
— Geschied. d. Nederl. letterkunde. 220.
— Grammatische figuren. 56.
— Het Kasteel in de XIIIe eeuw. 417.
— Een nieuw fragm. d. Lorreinen aangewezen. 437*q*.
— Maerlants werken beschouwd. 317.
— Het Middeleeuwsch lierdicht [Beoord. van G. Kalff's proefschrift]. 767.
— Ontbreken v. h. persoonl. voornaamwoord. 45.
— Overzicht d. Nederl. letterkunde. 210.
— Tekstcrit. Limborch. 466*e*.
— Uitg. Esopet. 402, 469*e*.
— „ Loyhier ende Malart. 435*c*.
— „ Zes gedichtjes v. Noydekin. 608*g*.
— „ Roman v. Moriaen. 402, 455*b*.
— „ „ „ Torec. 457*b*.
— „Vrîdanc's Bescheidenheit" in het Dietsch. 583*y*.
Winkel, L. A. te, Aantal Naamvallen. 27.
— Causatieve werkwoorden. 26.
— Verkleinwoorden. 29.
— Werkw. met verschoven Praeteritum. 23.

Winkel, L. A. te, Woorden met den uitgang schap. 81.
Winter (Vanden) ende van den somer. 866.
Woeker (Over). 578.
Wolf, F., Uitg. Huyge v. Bourdeus. 441*e*.
— Ueb. wieder aufgefundenen Niederl. Volksbücher. 441*d*.
Wolff, J. A., Unbekanntes mnl. Ged. über d. trojan. Krieg. 421 II*k*.
Wolfsgruber, (C.), Uitg. Vander Navolginge Cristi. 933*d*.
Woorde (Dit sijn de seve). 822.
Woorden (Seer minnelycke) die onse lieve heere Jesus hadde. 1015.
Worte (Die sieben). 479*j*, 822.
Wouter de Clerc. — Zie Melis Stoke. 544*i*, *s*.
Wrake van Jherusalem. 533.
— van Ragisel. 453.
Wraken (Boec vander). 559.
Wij willen jaghen, vligen enz. 518.
Wybrands, A. W., Aanteekeningen gesch. geestelijk drama. 200, 854.
— Kerkelijk drama d. middeleeuwen. 172, 850.
— Opmerkingen geestelijk drama. 200, 853
Wijf (Een edel) ende een hoghe gheboren. 651.
— (Tgoede) maect den goeden man enz 747.
Wijn, H. van, Bericht HS. Natuurkunde d. heelals. 567*a*.
— Bericht HS. Nieuwe Doctrinael. 572*b*.
— „ Oude drukken van Zegelyn. 464*a*.
— Histor. en letterk. Avondstonden. 124.
— Letterk. aant. Rijmkronijk v. Jan v. Heelu. 542*e*.
— Uittreksel uit Carel ende Elegast. 428*f*.
— „ „ Van goede Heeren. 611*c*.
— Uitg. Kragt der Maane. 566*a*.
— „ Vanden lande van ouersee. 538*a*.

Xanthippus. — Zie Fr. Sandvoss.

Yeesten (Brabantsche). 545, 1149.
Ypey, A., Geschied. d. Nederl. taal. 5.
Ystorien Bloeme (Der). 482.

Zacher, J., Beoord. Dietsche Doctrinale. 556*d*.
— Beoord. v. Jonckbloet's Spec. inaug. 541*k*.
— Uittr. Vander ghilden in die blauwen Scuten. 601*a*.
— Uitg. Min vrou heyt wendelmoet. 608*c*.
— „ Mittelniederl. Predigten. 1066.
— „ „ Osterspiel. 862.
— Versl. HSS. Rijks-Archief te 's Hage. 370.
Zalen (Van der). 695.
Zamenkomst v. Frederik III met Karel v. Bourgondië te Trier. 551*f*.
Zamenspraak (Devote) tusschen Jezus en de ziel. 804.
Zang op 's menschen bekeering en verlossing. 805.
Zarncke, F., Uitg. Die blauwe Scute. 601*b*.
Zedelessen van Seneca. 583*m*.
Zeegers, L. Th., Gesch. d. Nederl. letterk. 170.
— Uitg. Bloemen v. Nederl. proza en poezie. 415.
Ziele Christi, heileghe mi. 841.
Zielen (Van der) ende van den lichame. 484*d*, *e*, 502.
Zonder de gracie Gods, ons heeren. 512.
Zyelen (Der) troeste. 950.

Mededeelingen betreffende de **Bibliographie der Middelnederlandsche letterkunde** van den heer L. D. Petit, door den heer TH.-J.-I. ARNOLD, buitenlandsch eerelid.

Indien ik bij de bespreking van dit werk, zooals het thans gedrukt voor ons ligt, genoodzaakt zal zijn aanmerkingen te maken, dan doe ik dat niet om na de bekroning, lichtzinnig, een blaam te werpen op het boek. Integendeel, overtuigd dat geene bibliographie van eenigen omvang ooit op volstrekte nauwkeurigheid en geheele volledigheid aanspraak zal kunnen maken, ben ik een der eerste om te erkennen dat de hier bedoelde zeer groote verdiensten heeft. Zij getuigt van een helderen blik in de opvatting, van ijver en volharding bij het doen van nasporingen en, over het algemeen genomen, van nauwkeurigheid bij de bewerking. We nemen dan ook gaarne de verzekering aan van den bewerker, die daarvan zegt dat we hier de vrucht hebben van een arbeid van vele jaren; we noemen tevens die vrucht goed en de eer der bekroning volkomen waardig.

Intusschen mag de Academie niet vergeten dat, alhoewel HH. beoordeelaars aan de bekroning niet rechtstreeks voorwaarden verbonden, zij dit toch zijdelings deden, door den wensch uit te drukken dat door den samensteller, vóor het ter perse leggen, rekening zou worden gehouden van eenige aanmerkingen door hen gemaakt, en dat door den S. aan

dezen wensch in geenen deele is voldaan, wat te meer te betreuren is, omdat de volledigheid, en de nauwkeurigheid daardoor hebben geleden.

Dat eene bibliographie, in de noordelijke Nederlanden vervaardigd en hoe compleet ook met betrekking tot die gewesten, niet volledig zou zijn ten aanzien der werken en artikelen in de zuidelijke Nederlanden verschenen, liet zich verwachten. Ware de bekroning aan een Zuid-Nederlander te beurt gevallen, men zou, hoogst waarschijnlijk, hetzelfde resultaat in omgekeerden zin hebben verkregen. Het was dan ook deze eigenaardige moeilijkheid, aan de samenstelling van dit werk verbonden, die de Academie bewoog ter wille der wetenschap in deze zaak toegeeflijk te zijn, en die haar deed besluiten den heer P. in de gelegenheid te stellen zijn reeds voortreffelijk werk nog voortreffelijker te maken, door hem inzage aan te bieden van de andere ingekomen antwoorden, en verlof om daaruit over te nemen al wat zou kunnen dienen tot aanvulling van zijn werk. Wat den heer P. heeft bewogen dit zoo welwillend en vrijgevig aanbod van de hand te wijzen is duister, even duister als zijne weigering om eenige wijzigingen in zijn werk aan te brengen, waartoe hij evenzeer door de HH. beoordeelaars was uitgenoodigd. Het gevolg hiervan is dat het boek, hoe goed ook, meer onvolledig is dan het had behoeven te zijn en dat het eenige vlekken heeft, die de Academie op de eene of op de andere wijze zal moeten doen verdwijnen. Men veroorlove mij hierop nader te wijzen.

De geheele titel van het boek is onjuist. Het werk is geene *Bibliographie*, maar een *Repertorium*. In eene Bibliographie toch moet de boekbeschrijving voldoen aan veel hoogere eischen, en het is zelfs te verwonderen dat de bewerker dit woord koos, aangezien door de Academie slechts werd gevraagd een *Stelselmatige lijst*. Verder hadden de woorden : *Middelnederlandsche taal- en letterkunde* moeten luiden : *Middeneeuwsche Nederlandsche taal- en letterkunde*, want door het niet opnemen der zoogenaamde Psalmen van Wachtendonck en eenige andere fragmenten, bewijst de S. dat hij onderscheid maakt tusschen oude-, middel- en nieuwe Nederlandsche letterkunde. Doet hij echter dit, dan hadden ook een zeer groot aantal der nu opgenomen werken achterwege moeten blijven, die wel tot de Middeneeuwsche Nederlandsche, maar niet meer tot de Middelnederlandsche letterkunde behooren. Het gaat toch niet aan, werken uit het tijdvak der *renaissance*, voor zooveel en zoo weinig als deze zich in de letterkunde der Nederlanden heeft doen gevoelen, ja zelfs nog werken in de laatste jaren der 15e eeuw geschreven, te rangschikken onder de voortbrengselen der Middelnederlandsche letterkunde, ofschoon deze nog wel tot het tijdvak der middeneeuwen behooren. In het woord *Bibliographie* belooft de S. dus te veel, in het woord *Middelnederlandsche* belooft hij minder dan hij geeft.

En nu het boek. In de voorrede zegt de S.

dat hij zich heeft bepaald tot het vervaardigen van eene bibliographie der middelnederlandsche *Fraaie letteren*, en dat hij diensvolgens de werken over Geneeskunde en Rechtsgeleerdheid, waarbij hij ook nog de Oorkonden noemt, niet heeft opgenomen. Als aanleiding tot deze beperking geeft hij op, dat de prijsvraag werd uitgeschreven door eene *Academie van Taal- en Letterkunde*, en niet door eene *Academie van Wetenschappen*. Dat de hier opgegeven aanleiding, op zijn allerzachtst uitgedrukt, vreemd mag heeten, zal men mij wel willen toestemmen. De S. zegt derhalve met ronde woorden dat de middelnederlandsche — lees: middeneeuwsche — werken over Rechtsgeleerdheid, Genees- en daaronder ook Natuurkunde, de Oorkonden enz., niet behooren tot den werkkring dezer Academie. Maar voor welke soort van Academie zouden die werken dan wel belang hebben? De S. antwoordt op deze vraag: *voor eene Academie van Wetenschappen*. Zou de heer P. dan inderdaad meenen dat de middeneeuwsche werken over genees- en natuurkunde ooit door eenig beoefenaar dier wetenschappen zouden worden geraadpleegd met een zuiver wetenschappelijk doel? En de Rechtsgeleerdheid, behoort die dan te huis bij eene Academie van Wetenschappen? Zou het bovendien ooit in het brein van een rechter of van een pleitbezorger kunnen opkomen een middeneeuwsch boek over rechtskennis te raadplegen anders dan uit een geschiedkundig oogpunt? Ik ben het derhalve volkomen eens met den hoog-

leeraar Willems, die in zijn verslag over het antwoord op de prijsvraag er op wees, dat werken als die van Jan Yperman en van Bouteillier hadden moeten worden opgenomen.

Maar er is meer. Ofschoon de heer P. met nadruk verklaart dat hij uitsluitend opneemt werken over Fraaie letteren, neemt hij toch ook tevens op de *in ongebonden stijl* geschreven werken over Geschiedenis, misschien wel omdat bij het Hooger onderwijs de Geschiedenis en de Fraaie letteren, mijns inziens ten onrechte, in een enkel vak van studie zijn vereenigd. Dat echter deze vereeniging bij de samenstelling eener bibliographie niet kan blijven bestaan, zelfs dan nog niet wanneer men onderscheid maakt tusschen dichters en prozaschrijvers en vooral niet wanneer men andere vakken uitsluit, is duidelijk. Dat de bewerker nu de boeken over Geschiedkunde wél en de Oorkonden niet opnam, is te meer te betreuren, omdat hij daarvan, volgens zijne verklaring in de voorrede, toch reeds aanteekening had gehouden, de Academie den wensch had geuit ook deze te zien opgenomen, en deze hem daarbij gaarne de behulpzame hand zou hebben geboden. Ik erken echter dat het voldoen aan dezen wensch vele moeilijkheden zou hebben opgeleverd en wil dan ook hierop niet verder aandringen.

Wat plaats heeft gehad met de in ongebonden stijl geschreven werken over Geschiedenis, heeft ook plaats gehad met de in denzelfden stijl geschreven werken over Godsdienst en Zedekunde.

Ook deze schijnen voor den S. meerdere waarde te hebben met betrekking tot taal- en letterkunde dan die over Rechtsgeleerdheid, Genees- en Natuurkunde, want terwijl hij aan de eerstgenoemden eene plaats inruimt, verwaarloost hij de laatstgenoemden. Naar mijne meening heeft echter de geheele Middelnederlandsche- en Middeneeuwsche Nederlandsche letterkunde bijna uitsluitend waarde voor de geschiedenis der taal en der letteren, en door sommige werken wél op te nemen en andere niet, verkeert de bewerker in bestendige tegenspraak met zijn eigen plan.

Aangenomen dat er moeilijkheden bestonden voor het opnemen der Oorkonden, zoo bestonden deze toch niet met betrekking tot de Rekeningboeken en de verzamelingen van Keuren en Plaatselijke gebruiken. Het getal der over deze onderwerpen bestaande boeken is zoo groot niet, en het opzoeken der titels daarvan zou zoo veel tijd en moeite niet hebben gevorderd.

Doch genoeg hierover; bij hetgeen ik nog meen te zeggen, komen de tot hiertoe gemaakte aanmerkingen wel eens weder ter sprake. Slechts dit moet ik nog spoedig doen opmerken : Op blz. XIV zijner voorrede zegt de heer P. : « Om « aan het verlangen der Academie te voldoen had ik, « zooals hierboven gezegd werd, bij de meeste titels « vermeld in welke Bibliotheek een ex. van het « bedoelde boek of tijdschrift voorhanden is. Bij « het drukken heb ik die opgaven weggelaten, daar

« bijna alle door mij vermelde boeken, tijdschriften « en genootschapswerken voorhanden zijn in de « Bibliotheek van de Maatschappij der Nederland- « sche letterkunde. » Dit gaat wat ver. De Academie verlangt dat, evenals dit bij sommige werken was gedaan, bij alle boeken de boekerij zal worden aangewezen, waarin een exemplaar voorhanden is. En wat doet nu de S.? In plaats van de leemten aan te vullen, laat hij bij den druk de aanwijzingen, reeds door hem in het oorspronkelijke handschrift gedaan, geheel weg. Bovendien is de verzekering, dat bijna alle opgenoemde boeken aanwezig zijn op de Bibliotheek van de Maatschappij der Nederlandsche letterkunde, onjuist. De catalogus dezer boekerij thans gedrukt zijnde, kan elkeen door vergelijking zich gemakkelijk overtuigen dat een zeer groot aantal der in de *Bibliographie* genoemde werken, in deze overigens rijke verzameling, ontbreken. De waarheid is, dat een zeer groot aantal titels zijn overgenomen uit het voortreffelijke werk van dr. M.-F.-A.-G. Campbell, eerelid dezer Academie, getiteld : *Annales de la typographie néerlandaise au XVe siècle*, en aangezien in dit boek veelal de bibliotheek wordt genoemd, waarin een exemplaar der opgenoemde werken aanwezig is, zou het voor den bewerker geene moeite zijn geweest om, bij het afschrijven van den titel, ook deze aanwijzing af te schrijven. Dit over de voorrede en het boek in het algemeen; nu nog iets aangaande de onderdeelen en de bijzonderheden.

Niettegenstaande het boek voor eene eerste uitgave zeer goed mag genoemd worden, blijkt toch bijna uit elke bladzijde hoezeer het te betreuren is dat de S. niet de minste rekening heeft gehouden van de aanmerkingen en raadgevingen der Academie. Door den heer Ferd. van der Haeghen was er in zijne beoordeeling op gewezen, dat een aantal latere drukken van tekstuitgaven of van uitgaven die hiervoor kunnen gelden, niet waren opgenomen. De beoordeelaar noemde als zoodanig reeds vele drukken van den *Sydrac*, van de *Historje van Carel ende Elegast*, van den *Seghelijn*, enz., en drukte daarbij de meening uit dat deze alsnog aan het werk moesten worden toegevoegd. Ook aan dezen wensch werd echter door den bewerker niet voldaan. Waarschijnlijk meent de S. dat latere herdrukken geene tekstuitgaven meer mogen heeten. Maar wanneer die herdrukken nu letterlijk de oudste uitgave wedergeven? Is b. v. de *Griseldis*, door den heer D.-J. van der Meersch uitgegeven, een letterlijke herdruk van de uitgave door Jacob van Breda, te Deventer, omtrent het jaar 1500 in het licht gezonden, en welke laatstgenoemde uitgave door den heer P. onder de tekstuitgaven wordt gerangschikt, is nu die wel nieuwe maar letterlijk nagedrukte uitgave geene tekstuitgave meer? Naar mijne overtuiging hadden alle uitgaven moeten opgenomen worden, want indien latere drukken voor den taalbeoefenaar van mindere of van geene waarde zijn, voor den beoefenaar van de geschiedenis der letterkunde, voor hem die zich met *Kulturgeschichte*

of met *folklore* bezig houdt, blijft die waarde nagenoeg dezelfde. Vergunt mij, M. HH., u met betrekking tot deze laatste aanmerking eenige voorbeelden aan te halen, waarbij ik dan tevens zal voegen de opgave van eenige titels die in het werk van den heer P. ontbreken, en eenige aanmerkingen van letterkundigen aard, aanmerkingen, die ik zonder het doen van opzettelijke nasporingen heb kunnen ter neder schrijven, en die, naar ik ook reeds van andere zijden heb gehoord, nog al aanzienlijk kunnen vermeerderd worden.

Vooreerst komen in de afdeeling *Woordenboeken* (nrs 108-122) niet voor de woordenboeken van Plantijn en van Kiliaan, noch de *Teuthonista* van Gherard van der Schueren, terwijl ik daarbij in bedenking zou willen geven, of het niet goed zou zijn tevens op te nemen de woordenboeken van De Bo, Schuermans, Tuerlincx e. a. over gewestspraken, aangezien men in deze woordenboeken dikwijls middeneeuwsche woorden vindt, die alleen in sommige streken bewaard gebleven en nog in gebruik zijn. Dit laatste voorstel echter onder voorbehoud.

Verder noemt de S. onder nr 134 het werk van Delprat over Geert Groote, maar vergeet daarbij te vermelden de Duitsche vertaling daarvan, vervaardigd en met bijvoegsels en aanmerkingen uitgegeven door Mohnike, in 1840.

Onder de nrs 324-329 komen voor de werken over Jan Ruysbroeck. Hieraan zijn o. a. toe te voegen de navolgende :

1°, B. LOPEZ, *Vida y obras del venerable Juan Rusbroquio*, Madrid, M. Alvarez, 1696.

2°, *Relatio de fide digna, de sanctitate vitae ac miraculis Joan. Rusbrochii*, Antwerpen, Plantijn, 1623,

3°, Chrys. HENRIQUEZ, *Vita Joannis Rusbroquii*... Brussel, J. Pepermans, 1622,

4°, *Leven van Joannes Ruysbroekius*, Gent, Aug. Graet, 1717,

en verder de schrijvers door Paquot, Hoefer, e. a. vermeld, ofschoon de S., kortheidshalve, had kunnen volstaan met naar deze laatstgenoemde schrijvers te verwijzen. Nog is bij nr 923, waar de vertalingen van werken van Jan Ruysbroeck worden opgegeven, vergeten :

Jan RUYSBROECK, *Vollkommenheit der Kinder Gottes*, voorkomend in het werk : *Theosophia teutonica, oder der Seelen Adel-spiegel... herausgegeben durch C. B. J. S.*, Ulm, 172?.

Op nr 413 vindt men de *Geschiedzangen* uitgegeven door dr J. van Vloten. Hierbij had moeten genoemd worden :

Chants historiques de la Flandre, 400-1650, *recueillis par* L. de Backer, Rijsel, 1855; in deze verzameling toch komen voor het Kerelslied, het Clauwaertslied, brokken van het Roelandslied, de Saksenstrijd, het lied van Karel den Groote en zijne 12 pairs enz.

En waarom bij nr 428, *Carel ende Elegast* niet genoemd de uitgaven :

Antwerpen, H. Eckert van Homberch, omstreeks 1520, en

Antwerpen, Jan van Ghelen (?)

De samensteller kan op deze vraag niet antwoorden dat hij slechts uitgaven van de 15e eeuw opneemt, want bij de *Seghelijn* (nr 464) noemt hij wel uitgaven van de 16e.

Bij *Madelghijs*, nr 439, ontbreekt :

De historie van Madelgijs... nader aen haren oorsprong gebracht, door J. d. B. (J. de Buscoos, verdichte naam van den heer J.-C.-A. Hezenmans), *uitgegeven door J.-A. Alberdingk Thijm*, Amsterdam, 1861.

Bij nr 438, *De Heemskinderen*, zegt de heer P. : « De vroegere uitgaven van dezen roman, « in proza, als volksboek, als van weinig waarde « voor de studie van het Middelnederlandsch, zijn « hier niet vermeld. » Dit lezende, stelt men zich onwillekeurig de vraag : Waarom heeft de *Historie der Heemskinderen*, als volksboek, mindere waarde dan die van *Floris ende Blancefloer* (nr 460), waarbij op blz. 66, ofschoon lang niet alle, dan toch zeven uitgaven van het volksboek worden opgenoemd? Van het volksboek : *Historie der Heemskinderen* noemen wij de uitgaven :

Amsterdam, 1767,
id. S. & W. Koene, 1802,
Gent, L. van Pamel, Violettenstraat,
id. id. Brabantdam,
Antwerpen, J. H. Heyliger, en
id. J. Thys, omstreeks 1820.

Met de volksboeken staat de S. overigens steeds op een gespannen voet. Zoo plaatst hij b. v., om nog iets te noemen, de prozabewerkingen van middelnederlandsche en middeneeuwsche Nederlandsche dichtwerken, niet in de 16e afdeeling, onder het hoofd : *Volksletterkunde*, waar ze behooren, maar tusschen de titels der oorspronkelijke dichtwerken. Doch laat ons vervolgen.

Bij nr 441, *Huge van Bordeeus*, is niet genoemd de uitgave : Antwerpen, Lesteens, 1632, en bij nr 445, *Sidrac*, ontbreken de uitgaven :

Antwerpen, Michiel Hillen, 1522,
id. Willem Vorsterman, 1540, en nog

eene andere, in 1564 verschenen. Deze uitgaven van den *Sidrac* werden niet opgenomen, ondanks de inzonderheid en meer bepaaldelijk daarover gemaakte aanmerking van den heer Van der Haeghen, die ze noemde.

Niettegenstaande de S. bij *De Heemskinderen* (nr 438) verzekert, dat hij aan de verschillende uitgaven der volksboeken geene waarde toekent, noemt hij, zooals ik reeds zeide, bij nr 460, *Floris ende Blancefloer*, toch zeven verschillende uitgaven van het volksboek, waaraan nog de zes volgende kunnen worden toegevoegd :

Amsterdam, Is. vande Putte, z. j.,
id. 1682,
id. 1720,
id. Erven G. de Groot, z. j.,

Antwerpen, M. Verhulst, z. j., en
Amsterdam, B. Koene, 1827.

Dezelfde aanmerking geldt voor nr 462, *Valentijn ende Oursson*, waarbij niet zijn opgegeven de uitgaven van het volksboek, verschenen te :

Utrecht, 1684,
Deventer, 1791,
Amsterdam, Bar. Koene, 1773,
id. denz. 1818,
id. Jac. van Egmond, z. j.,
id. H. Rijnders, z. j., en
id. H. vande Putte, z. j.

Ook bij nr 465, *De Ridder metten zwane*, hadden genoemd moeten worden de navolgende uitgaven van het volksboek onder dien titel verschenen :

Amsterdam, Kannewet, 1763. De approbatie is van 1547.
id. Koene, z. j.,
id. Hub. van der Mee, en
Gent, L. van Paemel, z. j.

terwijl hierbij tevens wel had mogen vermeld worden het *résumé* of de korte inhoud van den roman, bewerkt door Phil. Blommaert, en uitgegeven in het *Belgisch Museum*, dl. III, bladz. 265-275.

Nog vind ik bij nr 466, de *Roman van Limborch*, niet opgenomen de uitgaven :

Antwerpen, Vorsterman, 1516.
Amsterdam, J. Kannewet, 1604,
Antwerpen, J. van Soest, 1710,
Amsterdam, Wed. G. de Groot, 1730, en
Deventer, 1773.

Bij nr 483 ontbreekt het stuk over *Beatrys*, in 1851 uitgegeven door wijlen ons medelid Nolet de Brauwere van Steelant.

Onder nr 507 komen de gedichten voor van de *Onbekende kloosterlinge*, welke onbekende echter reeds lang bekend is als te zijn *Zuster Hadewych*, wier dichterlijke werken genoemd worden onder nr 517. Ook had hierbij wel mogen gezegd worden dat Zuster Hadewich eigenlijk *Hadewich Blommaerts* heette, doch meer bekend is onder den naam *Blommardine*, wier voor kettersch verklaarde geschriften door Jan Ruysbroeck werden bestreden. Tevens had dan ook genoemd kunnen worden : A. HEYLEN, *Historische verhandelinge nopende de ketterye der Bloemardine*.

Op nr 548 vindt men de bekende Rijmkroniek van Vlaanderen, door Kausler uitgegeven naar het zoogen. Comburgsche handschrift, benevens eenige beoordeelingen enz. over hetzelfde werk. De stukken nu, hier voorkomende onder de letters *a*, *c* en *d*, van de HH. De Smet, Serrure en De Geer van Jutfaas, hebben geene betrekking op de genoemde kroniek, maar op brokstukken van andere kronieken.

Onder de nrs 632 en 721 vindt men : *Ein mittelniederländisches Minnelied*, en : *Noch een*

liedekçn. Deze stukken behooren niet thuis in de afd. : *Boerden, Sproken* enz., waarin die zijn geplaatst, maar onder de letter *E* van de 14e afdeeling. Daarentegen behoort nr 838, het *Salve Regina* van Jan van Hulst, hetwelk geen lied is, maar een gedicht, dat zijnen naam ontleent aan de omstandigheid dat het geheele *Salve Regina* te vinden is in de aanvangletters der regels of verzen, waaruit het gedicht bestaat, maar waarmede het verder zeer weinig te maken heeft. Hierbij zij nog aangemerkt dat, nu de S. dit gedicht noemt, hij ook had behooren te noemen het *Miserere* en het *Ave*, welke beiden in denzelfden bundel voorkomen.

Bij nr 773, *Oude Vlaemsche Liederen*, door Willems verzameld en door Snellaert uitgegeven, hadden moeten worden opgenomen de soortgelijke verzameling, bewerkt en uitgegeven door Snellaert — hiervan bestaan zelfs twee uitgaven — die van De Coussemaker en die van Lootens en Feys.

Op nr 928 wordt genoemd Hendrik van Erp. Onder dit nr komen voor twee art. van den heer O.-A. Spitzen. In het eerste wordt Hendrik Mande genoemd als schrijver van « den Spieghel der volcomenheit », in het tweede wordt dit boek toegeschreven aan Hendrik van Erp. Wie van die twee nu ook de schrijver is, nu een paar werken over het boek werden opgenomen, had ook hier het werk zelf moeten voorkomen, waarvan zeer vele uitgaven bestaan, als :

Antwerpen. Rol. vanden Dorpe, 1501,
» H. Eckert van Homberch, 1502,
» » » » 1512,
» » » » 1517,
» Sim. Cock, (1532),
Leuven, Jan Waen, (1551),
Antwerpen, Hier. Verdussen, 1607.

Eene Italiaansche vertaling : *Specchio della perfettione humana*, verscheen te Venetië, in 1539. Laat mij nog zeggen dat de schrijver in de tafel voorkomt op het woord *Erp*, en er geene verwijzing is gemaakt op het woord *Herp*, zooals de naam bijna altijd wordt geschreven.

Op de n^rs 949 en 1096 vinden wij twee werken van Antoni de Roovere. Reeds in zijn verslag was door den heer Van der Haeghen de aanmerking gemaakt, dat de *Rhetoricale werken* en eenige andere van dien S. niet werden genoemd. De ontbrekende zijn :
Rethoricale werken, Antw., J. van Ghelen, 1562,
Van peys en oorloghe., Antw., J. van Liesvelt, 1557,
Id. Id. id., J. van Ghelen, 1578.

Een refrein : *'t Is al lijdende sonder de mynne Gods*, uitgegeven door C.-P. Serrure, in zijn *Vaderl. museum*, IV, 121-124, naar het HS. voorhanden in de Gentsche bibliotheek. Verder nog twee gebeden in versmaat : *O maget Maria ic roepe tot u*, en : *Jhesus es en soete gast*, beiden uitgegeven in Mone's *Uebersicht*, blz. 175, en ten slotte : *Dit es Tincarnacioen vanden overlydene vanden edelen hertoghe Philips, Anno* 1467, te vinden in de *Excellente*

cronike van Vlaenderen, waarvan De Roovere voor een gedeelte de schrijver is, en in : KOPS, *Geschiedenis der Rederijkers*. Hadden deze werken niet moeten opgenomen worden, al werden ze ook eerst in de 16e eeuw en later gedrukt, zoo niet allen, dan toch voor een gedeelte naar het oorspronkelijke handschrift? Door de opneming van twee werken van De Roovere bewijst de heer P. dat hij meent dat die dichter binnen den kring van zijnen arbeid valt, hij had dus ook de andere moeten opnemen, al werden die werken dan ook eerst veel later voor het eerst gedrukt. Ook had de S. wel mogen verwijzen naar het art. *De Roovere* in de *Bibliotheca Belgiça*, waarin zeer veel nieuws aangaande dien schrijver en zijne werken te vinden is.

Onder de nrs 954, 991 en 1030 vindt men werken vermeld van Dionysius Carthusianus, maar bij geen enkel daarvan staat aangeteekend dat Dionysius Carthusianus eigenlijk Dionysius à Rickel heette, en dat hij ook wel voorkomt onder den naam Dionysius de Leewis. Ook in de tafel komen de beide laatstgenoemde namen niet voor, zoodat hij, die den schrijver slechts onder deze namen kent, zijne werken te vergeefs in het boek zal zoeken. Nu zijne werken genoemd worden, had ook wel mogen vermeld worden een werk over den schrijver :

P. MALLANTS, *Leven van Dionysius van Ryckel*, Gent, Frans d'Ercle, 1675.

Het werk van Albert van Eybe : *Boeck van den echten staete*, wordt gevonden onder nr 1013.

Hiervan is genoemd de uitgave : Deventer, Rich. Paffroet, c. 1493, maar niet de uitgave van Pieter Warnerssen te Kampen, zonder jaar, maar waarschijnlijk gedrukt in het eerste vierendeel der 16e eeuw.

Bij nr 1117, *Godevaert van Boloen*, wordt geene melding gemaakt van de uitgave zonder jaar, door Govert Back te Antwerpen, misschien nog wel in de 15e eeuw gedrukt, en evenmin van de uitgave : Antwerpen, Willem Vorsterman, 1544.

Bij nr 1119, *Melusyne*, had wel dienen gezegd te worden dat het werk eene vertaling is van een boek van Jean d'Arras. Ook had de uitgave van 1510 (Antwerpen, H. Eckert van Homberch) en de volksuitgaven ten minste ter loops genoemd moeten worden, want ofschoon de S., zooals ik reeds zeide, de volksboeken opzettelijk verwaarloost, maakt hij daarvan in den regel toch even melding. Bij het weinige, dat over *Melusyne* bestaat, had de S. misschien tevens in herinnering kunnen brengen, de art. van de Reiffenberg (*Archives philologiques*, V. p. 108), en van Dinaux (*Hommes et choses*, 5-6).

Bij nr 1121, *Griseldis*, ontbreken ook weder de latere uitgaven, waaronder de reeds boven genoemde herdruk, bezorgd door D.-J. van der Meersch. Tevens had de oorspronkelijke schrijver van het verhaal, Boccaccio, wel mogen genoemd worden, en had de S. wel melding mogen maken van het volksboek van denzelfden naam en van een ander,

getiteld : *Der Vrouwen-peirle,* waarin het verhaal is opgenomen. Misschien had de S. ook kunnen noemen de dichterlijke bewerking van het boek, in de 16e eeuw vervaardigd door Ant. Ghyseleers, en het art. *Griselde,* van C.-P. Serrure (*Vaderl. museum,* dl. IV, blzz. 225-42).

Op de beide laatste blz. van het boek komen voor het werk van Barth. de Glanvilla, een keukenboek, een huishoudboekje, een onderricht om de tafel te dienen, een boek over het schaakspel en een ander over de handwerken. Behooren deze werken nu in eene bibliographie der *Fraaie letteren,* waaruit gebannen zijn : de *Rekeningen der stad Gent,* uitgeg. door de HH. N. de Pauw en Vuylsteke; de *Rekening der stad Brugge,* uitgeg. door de HH. Colens en van Speybroeck; de werken van Jan Yperman, en al het daarover geschrevene door Broecx, Snellaert en Diegerick, en de *Somme ruyrael* van Bouteillier? Waarom komt hier wel voor een reglement voor het schaakspel en niet de *Keuren der stad Diest,* bewerkt door den heer Stallaert?

Ten slotte nog een woord over de alphabetische tafel. Ook bij de vervaardiging daarvan is wederom geene rekening gehouden met de toch zeer gegronde aanmerking, door den heer Van der Haeghen gemaakt, en de tafel laat veel, maar ook zeer veel te wenschen over. Zoo vindt men b. v. Hendrik van Aken, Willem van Afflighem, Diederik van Assenede en eenige anderen, zooals

het behoort op den vóornaam, en daarbij, op den toenaam, eene verwijzing naar den vóornaam. Daarentegen staan Anselmus van Canterbury, Antonius van Padua, 'Augustijnken van Dordt, Jacob van Maerlant, Lodewijk van Velthem, Antoni de Roovere, Bartholomeus de Glanvilla, Claus van Euskerken, Dirck van Munster, Jacobus de Vitriaco, Hendrik van Veldeke, Jan van den Berghe, Teunis Harmsen, Gerard van Vliederhoven, Albrecht van Eybe, Jan Praet, Jan Bukelare, en misschien honderd anderen ook op den vóornaam, maar de verwijzing op den toenaam is achterwege gebleven. Het veronachtzamen van den goeden raad, door den heer Van der Haeghen in deze gegeven, is te meer in het oog loopend, omdat de heer P. op bl. XVI van de voorrede zegt, dat hij inderdaad dien raad heeft opgevolgd, maar dat enkel de verwijzing bij van Maerlant bij vergissing niet is gedrukt. Laat mij hierbij nog aanmerken dat in eene soortgelijke tafel alleen de namen der schrijvers, wier toenaam de plaats hunner afkomst aanduidt, op den vóornaam moeten geplaatst worden, maar dat dit geenszins het geval is met die schrijvers, wier toenaam niet de plaats hunner afkomst aanwijst. Men stelle b. v. Jacob van Maerlant op *Jacob*, en make dan op *Maerlant* eene verwijzing naar *Jacob*, maar men stelle Antoni de Roovere, Teunis Harmsen, Jan van den Berghe, Jan Bukelare, Jan Goessens, Jan Dille, Johannes Laet, enz., op *de Roovere*, *Harmsen*,

Goessens, enz. En toch zijn al deze en meer andere namen hier evenzeer op den vóornaam geplaatst en dat nog wel zonder verwijzing op den toenaam. Ook acht ik het niet verkieslijk Alexanders geesten te plaatsen op *Alexander*, de Jeeste van Julius Cæsar op *Jeeste* (met een *J* geschreven) en de Brabantsche Yeesten op *Yeesten* (met *Y* geschreven), en dat alles zonder nadere verwijzingen. En waarom is op het woord *Molhem* eene verwijzing gemaakt voor Gielis en niet voor Hendrik van Molhem? Het bekende *Antwerpsche Liedeboeck*, waarvan de boekverkooper Jan Roelants slechts de drukker is, staat op *Jan* en op *Liederbuch*, zooals het boek heet in de nieuwe uitgave daarvan, bezorgd door Hoffmann von Fallersleben, maar op het woord *Liedekensboeck* zooals de titel werkelijk is en waarop het in de allereerste plaats had moeten staan, is het niet te vinden. En waarom staat : *Dit syn Seneka leeren* (nr 583 *g*) op *Seneca*, en de *Zedelessen van Seneca* (nr 583 *m*) op *Zedelessen*, beide zonder eenige verwijzing, evenals *Catoen's leeren* (nr 552 *f*) op *Catoen*, en *Die wijze leeringe die Catho syne sone leerde* (onder hetzelfde nummer, maar op de letters *d*, *e* en *k* voorkomend) op het woord *Leeringe*? Waarom moet men de *Roman van Limborch* alleen op *Limborch* zoeken, en de *Romance van Brunenburch* alleen op het eerste woord? Kortom, ik acht de geheele tafel zeer gebrekkig en zeer onvolledig, niettegenstaande daarop door

den heer Van der Haeghen bijzonder de aandacht van den heer P. was gevestigd, met verzoek om verbetering vóor het ter perse leggen.

En nu het besluit. Men zou kunnen meenen dat het voor de Academie moeilijk is terug te komen op de uitspraak van HH. beoordeelaars, die het antwoord van den heer P. de bekroning waardig keurden. Naar mijn inzien bestaat echter deze moeilijkheid niet. Het antwoord werd, om zoo te zeggen *voorwaardelijk* bekroond. De S. werd namelijk verzocht eenige verbeteringen te brengen in zijn werk, en de Academie ging zelfs zóo ver dat zij den samensteller inzage aanbood van de niet bekroonde antwoorden, om daaruit zijn reeds goed werk nog beter te maken, daarbij uitgaande van het welwillende en zeer juiste beginsel dat in eene bibliographie als deze, in Noord-Nederland vervaardigd, noodzakelijk eenige artikelen moesten ontbreken verschenen in Zuid-Nederlandsche tijdschriften. De Academie hield dit gebrek voor zoo natuurlijk, dat zij oordeelde het werk toch te moeten bekronen, en den bewerker behulpzaam te moeten zijn bij de aanvulling. De heer P. hield echter geene rekening van de gemaakte aanmerkingen, wees het schoone aanbod van de Academie van de hand, en hield zelfs bij den druk aanwijzingen achterwege, die in het HS. bestonden. De Academie zal zich hierbij herinneren, dat de S., *na de bekroning*, weigerde het boek door haren gewonen uitgever te laten drukken, en daaren-

tegen eischte dat zijn werk te Leiden zou worden uitgegeven; dat de Academie, evenzeer *na de bekroning*, te weten kwam, dat door den heer P. reeds eene overeenkomst voor de uitgave was gemaakt met de firma E.-J. Brill, te Leiden, en dat het werk aldaar reeds was ter perse gelegd, nog vóor de onderhandelingen over de uitgave, tusschen de Academie en den bekroonde gevoerd, ten einde waren gebracht. Dit alles in aanmerking genomen, maar vooral ook omdat het blijkt dat de vrees dat een aanzienlijk getal artikelen, in Vlaamsche tijdschriften verschenen, zouden ontbreken, gewettigd was, acht ik dat de Academie aan haar zelve verplicht is in dit opzicht iets te doen, hetzij door het uitbrengen van een meer uitgewerkt verslag, hetzij, wat mijns inziens het verkieslijkst zou zijn, door het uitgeven van een Bijvoegsel op de *Bibliographie*.

Laat mij U ten slotte nog zeggen dat eenige der door mij gemaakte aanmerkingen ook reeds door andere beoordeelaars werden gemaakt, en dat, zooals U bekend is, een onzer medeleden reeds in het bezit is van een aantal titels, die voor het Bijvoegsel kunnen dienen.

